Olof Östergren
20.12.1907.

15:-

C. L. Grubb

Som proverbiale, thet är ett
ymmigt förrådafsv. ordsäker

[illegible]

Den 5 Juli 1867.

Tryckt — 1677

1870
1677
193

Sahlberg 25 kr. med bifrag
(tekst: 22.)

24.

[Grubb, C. L.]

Penn proverbiale.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEÅ

Östergren

5948

Olof Östergren
20.12.1907.

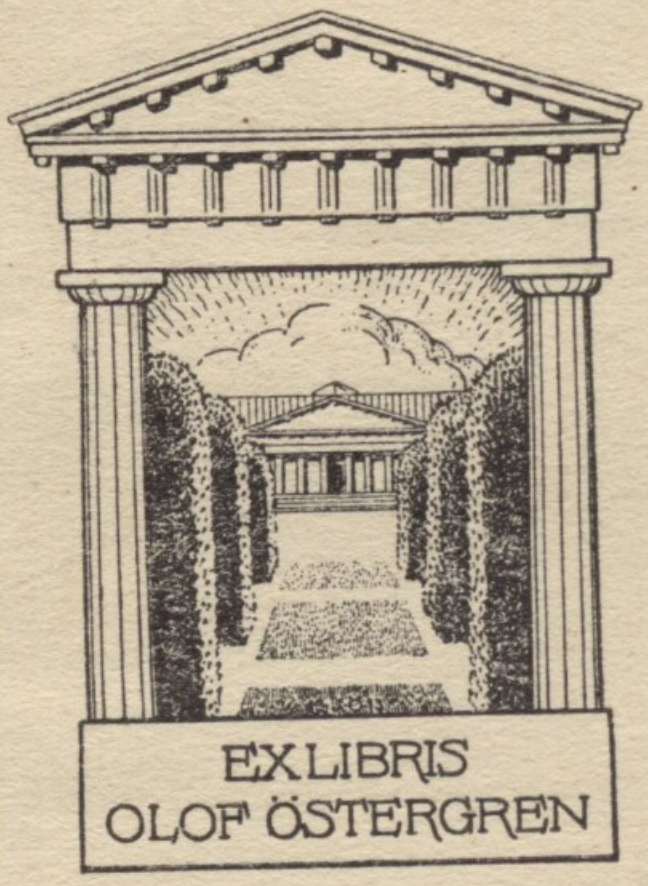

Hans Kongl. May:t

Wär Allernådigste Konungs och Herres

Tro Tienare och Under Stadhållare

på Stockholms Slott/

Den Ädle och Wälborne Herre/

H. Jacob Kloo/

Til Bodarne;

Så ock

Kongl. May:t wår Allernådigste Ko-

nungs och Herres Troo Tienare och Slotz-

fougde vppå Stockholms Slott/

Ehreborn/Achtat och Wälförständig

Herr Georg Hircinius,

Mine gunstige Herrar och Gynnarer.

Dhe Ädle/ Ähreborne/ Högwälachtade
Lagfarne och Wälbetrodde
Herrar och Män/

Stockholms Stadz Borgmästare:

Hn. Peter Trotzenfelt.
Hn. Olaus Thegner.
Hn. Andreas Gerner.
Hn. Johan de la Vallée.

Med samptl. Rådet:

Hn. Niels Nielson Emporagrius.
Hn. Johan Larson Laurinus.
Hn. Swen Törner.
Hn. Lars Franck.
Hn. Doct. Zacharias Wattrang.
Hn. Nicodemus Thessin.
Hn. Petrus Carling.
Hn. Erick Stragge.

Hn.

Hn. Secret. Daniel Cameén.
Hn. Gustaff Mathson.
Hn. Johan Biugge.
Hn. Hans Kohlmåter.
Hn. Johan Pahl.
Hn. Mårten Bunge.
Hn. Anders Johanson.
Hn. Jacob Clerck.
Hn. Johan Marcker.
Hn. Hindrich Sparin.
Hn. Joël Hörner.
Hn. Christopher Theßmar.
Hn. Joseph Månson.
Hn. Michael Törn.
Hn. Hindrich Karckman.
Hn. Christopher Brunell.
Hn. Hans Preus.
Hn. Erick Boy.
Hn. Peter Thuen.

Mine Högtährade Herrar och gode Wänner.

DEn wyrdige Ålderdomen har aff uhrminnes Tijder/ til skyldig wederkändzlo emot bewijste Wälgärningar/idkat then beröm-och loflige Plägseden / at the them tacksamligen ärkändt / ophögt/ och medh all willigh tiänst / dher thet på annat sätt ey kunde skee / hafwa wedergiordt. Ibland annat hafwa the sådant iemwäl igenom Dedicationer och Tilskrifningar lätit förmärckia / förmedelst hwilka dhe/ såsom genom en säker Vnderpant / förbunde sigh sine Patroner til tienst/ lätandes således then Dygdälskande Werlden see slijke Gynnares förhållande emot sin Näste / på thet både the sielfwe til förre Godheet / såsom ock andre aff theras Exempel, til slijke Gärningars efftertölgd mätte dher aff vpwäckias. Emedan och som iag befinner mig wara ibland theras tahl intäknad / som en rum Tijdh Eders Excell:tz och samplt. gode Herrars Tienst och Wälwilligheet i mängehanda mätto nogsampt rönt och erfarit hafwer ; Och fuller längst för dhetta funnit min plicht aff migh

fordra

fordra / at iagh min ringa doch wälmente Tienſt ther emoot mätte kunna betyga; Men ſom thet här tils ſå beqwämbligen ey har welat låta ſigh giöra/ ſom iagh hälſt hade önſkat / har iagh nu medh thenne Tilſkrifft / ſåſom med ett Proff och Kännemärcke ther aff achtat thet ſee låta / at näſt Gudh och min höge Öfwerheet iagh mitt K. Fosterland/ boo- och warelſe-Stad med min anförtrodde tienſt/ och effter mitt Pund at betiena wil effter all förmågo wara ſå willig ſom ſkyllig. Och ſåſom **Ordſpråk** äre / och med rätta kallas **Skrifftennes diupe Taal** / ſom dels och hållas för **Lag**/ har iag ey oräddeligit funnit/ Eder ſamptl. G. Herrar hwilkom ibland andre Macht gifwen är/ at Sweriges Rijkes Lagh föreſtå / ſkiäl ifrån oſkiäl vthleta / orätt ifrån rätt wräkia/ hwarjom och enem rätt och lijka tildela/ ſåſom Lagh och Rättz Älſkare och Gömare at tilſkrifwa / och til een lijten Nyårsgåfwa öfwergifwa **H. Chriſtopher Grubbs** / Præſidentz vthi Calmare / ymnige **förrådh** på allehanda **gamble och nye Swenſke Ord-Språk**/ ſampt Dn. Laurentij **Törnings Tilökning** på ſamme OrdſpråkeBok / effter ſom the pröfwas wara ſåſom Sede- och Läreſpråk/ aff hwilka Lagen har ſitt Vrſprung.

Beder fördenskul vndertienstligen / at Eders Excell. sampt mine Högtährade Herrar / täcktes icke allenast ansee bägge Auctorum berömm wärde Arbete / hwilket them wälmenandom vthan all twifwel lähret behaga; Vthan och effter the rättare sinnades Exempel mitt wälmente Vpsäth gunsteligen vptaga / och mine gode Befordrare och Wälgynnare / så här effter som altijdh tilförenne städze förblifwa: Warandes där å heelt och hällit försäkrade / at dher iagh medh min flijt och Tienst kan wara mitt Fädernesland och i synnerheet dhenne Staden med deß Inwånare och theras Barn til willie / skal iag thet ingalunda vnderlåta. Önskandes för thet öfrige Eder sampt- och synnerligen ett frögdefult godt Nytt Åhr / medh alskiöns And- och timmeligh Wälsignelse aff GUDh then högste. Näst dhet iagh förblifwer

E. Excell. och Högt:de Herrar

Til all willig Tienst redebogen

Niclas Wankijff /

Stockholm år 1677.

Den gunstige Läsaren/ Helsa och godt Förstånd.

PÅ dhet iag then G. Läsaren ey må ohälsat (så til at tala) in i sielfwe Palatzet släppa/ har iagh här vthan före i Förmaket/ achtat för nödigt honom något påminna: Hwar aff han förwth vnderwijst/ sedan så mycket bättre/ och med större Frucht och Nytta/ sine wijdare Beställningar ther inne obehindrat må tuña förrätta; Hälst efter som iagh wäl kan märckia/ hwar och en then ther något omhugsen är/ förr än han kommer til at läsa sielfwe Handelen/ gärna förwth plägar wilia weta hwad samme Books Vthgifware kan honom hafwa at förehålla/ antingen sådant thå kunde förr och widh andre tilfällen påminne/ eller nu först/ såsom något nytt och synnerligit wara infallit. Om thenne Book och deß Wärder synes här föga aff nöden med många Ord röra/ emedan sielfwe Öfwerskriften all god Vnderrättelse och Besked dher om nogsamt hafwer meddelt. Hwad Fördel dhen G. Läsaren genom deß igenomläsande skal hafwa at wänta/ lärer han/ fast iag thet honom ey föremålar/ sielf med sin gode förnöyelse skola sanna/ när han thet ene Ordspråket efter thet andre betrachtar/ och ett Blad efter annat igenomser. Så at wäl kan sannas om thenne Book/ thet en wijs Man har taalt om andre Böcker i gemen/ at ingen är så ond/ at man ju ther aff icke kan och lära något

gott. Thet är intet min Mening (som sielfwe Sanningen och lärer medgifwa) at här skal finnas några onde Läresticken / eller at iagh therföre wil räkna henne ibland the wärre slags Böcker: Vthan / effter som en part aff then kräsmagade Werlden / som denne Tijdh merendels upfödes aff Läckerbisk / intet annat gillar / än thet som med hennes Hiärna öfwerens kommer / tyckes smaka wäl på Tungan och inda wäl i Öronen / fast än sådane Inbilningar / hwilka gemenligen pläga wara wärre än Pestilentz / thör offta bestå aff Fåfängia och lutter Galenskap. Jagh säger / effter som Werlden dömer fast annars / icke mindre til öfweneyrs om denne än flere andre nyttige Böcker / måste iagh för theras skul thet efftergifwa / och ställa thenne Boken nu så gott som mitt emellan: Ehuruwäl den ellieft / öfwen så wäl som andre Lärde Mäns Läresprāks-Böcker / på sitt sätt kan nogsamt wara til berömmande. Och så mycket meer aff oß Swenske / som hon på wårt Swenske Språk är författat / och wäre gamble Swenske Ätbörder / i Taal / Handel / Klädebonad / Mat och Dryck / Sittiande och Liggiande: Summa, i Ord och Gärningar oß såsom i en Spegel för Ögonen ställer. Ändoch iagh wäl weet theeta och flere wichtige skäl hoos them ringa Wichte lärer hafwa / som alt främmande mera wärdera än wårt eget. Och såsom wårt Fädernesland desse Tijder har hafft them / hwilke sigh om deß gamble Spräks / Seders och Bedriffters i Liuset bringande / anwijsande för them som nu lefwa / och jemwäl lembnande til Efterkommanderne / om några här effter för thenne gamble Byggnings Bräckligheet och Ålderdom / som stundeligen meer och meer luta

til

l fall/ warder blifwande/ hafwa sigh högt bekymb-
at: Så är ock hoos en eller annan godh Patriot
ör en rumb Tijd sedan then berömwärde Bekym-
ersamheten funnen/ at the störste delen aff slijke
Swenske Ordsätt hafwa sammanletat/ i Ordning
racht/ och med nödtorfftige Förklarningar bättrat.
Aff sådane är en vnder Buræi Nampn afftwänne
Ordspråk för hwar Bookstaff effter Abc Ordnin-
en vthgången. Sedan en annan något widlyfftei-
are/ doch vthan någon Auctoris Nampn. Then
idte aff Herr Præsid. Christopher Grubb/
Åhr 1656. i Linköping. Men såsom aff thenne
idste alle Exemplar så åre åthgångne och vpköpte/
t man i ingen Boklåda dem nu vå en tijd har kun-
nat finna/ och the icke deste mindre med stoor åstun-
an aff mången ännu effterstöktas; Ty har iag så i
nseende ther aff/ som serdeles therföre/ at the jem-
väl ibland wårt Fäderneslandz gamble gömor åre
wärde at hafwa sitt serdeles rum och ställe/ samme
Præsidentens Arbete nu andre resan aff mitt
Tryckerij och på egen Bekostnad funnet nödigt at
pläggia. Hwilket mådan iagh håller på at göra/
nfinner sigh åfwen Stud. Juris Laurent. Tör-
ing/ med een ny Appendice eller Tilökning til
enne sidst omtalte Ordspråkz Bok; Hwilken se-
an iagh som hastigast igenom läset hade/ och fun-
et ey med mindre flijt aff honom/ än then förre aff
örre Rästaren skrifwen wara/ emådan ock dher så
ål aff gamble Götheste Språket/ som aff the nyare
h til desse wåre Tijder närmare träffande Aucto-
bus, en god deel Ordspråk tillijka woro infattade;
r iag och den/ effter plägat råd med gode Wän-
r/ och jemwäl theras som i thet fall wederbordе/

före-

föregångne öfwerläsande och gillande här brede
wid foga låtit. Wid sielfwe Ordspråkzboken är al
lenast thet at påminna / at emedan then samme ä
nu intet mer förökat eller förandrat / än then förre
så har iagh then samme Blad på Blad här efter
följt / på thet then något förr ther i läst hafwer / nu
kommandes öfwer thenne Afryckningen icke må
te aff någon ny eller owanlig Ordning eller Om
bytning aff sielfwe Bladetalet låta sigh willa. Sl
lieft har iagh thet mäste som möyeligit waret / tck
allenast wachtat thenne Edition ifrån Tryckfeel
che dher såsom aff ett oundwijkeligit öde / och såsom
en obotelig Kranckheet widh alle Tryckerien / chur
achtsamme läktarer en och kunde wid handen haf
wa / sig lijkwäl biuda til at insmyga ; Vtan och che
hoos med all flijt sökt at rätta them som i förre A
trycket til ett icke ringa Taal inkomne woro. Churu
wäl man sådant icke för något serdeles Påtun
borde vphöya och afstryta / när han thet har kunna
göra ; eller med många Kruseringar afbidia / dh
några sådane små Feel skulle emot förmodan war
inkomne: hälst emädan som på en eller annan Bo
staf; vthlåtande / dubbelesättiande eller förbytand
ingen macht ligger / allenast hele Meningen / ell
sådane Ord / som Meningens rätte Förstånd ku
ne förwärra / icke äre vthslutne / förbytte / eller ellj
på hwarjehanda annat sätt i oreda komne. I hw
ken händelse man finner sådane hufwud som då e
teråth (men seent) komma / och hwar Bokstaff hw
comma , och om möyeligit wore hwar endeste pr
föra vp til Bok / görandes ther aff ett sådant R
gister / som offta kan swara emot fierdeparten
sielfwe Boken / då först menandes sigh at haf
gie

Aa.

Matth. 24. v. 28. Hiob. 39. v. 33.

AAs lockar Örnen uth. Id est. Ther maat wankar / tijt sanckas och Åthare. Christus haar sielff sagt: Ubi cadaver, ibi & Aquilæ. Der thelen är / tijt försambla sig och Örnarna. Aff Tyskan sägs och: Woh ein Aas ist / da samblen ch auch die Adeler. &c Inf. lit. Biud i Der.

Ab.

Prov. 29. v. 12 Sap. 4. v. 12. Syr. 10. v. 2.

Abbothen bär Tärning / så haar Munken godt spela. i. e. Aff Herrars onda Exempel / blijr Tiänaren offta förförd. Poeten har förthenskull sagt: Regis ad exemplum totum componitur orbis. Claudian. Ludendum licite, talos Abbate ferente. Item: Si damnosa senem juvat alea, ludit & Hæres &c, Juvenal: Tyskarnasäya: Böse exempel werden bald gefolget. &c Infer. lit. Den: Sad:

Syr. 14. v. 5. & seq. Prov. 24. v. 8.

Abborren haar goda dagar / han dricker når han wil. i. e. Den som har Korßet i handen / han signar sig sielfwan först. Heeter altså: Proximus egomet mihi. Bos apud acervum. Erasm. Aff Tyskan sägz: Fische haben guht leben / sie trincken wen sie wollen. Item: Wer das Kreutz in henden hat / der segnet sich selber erst / Som man elliest wille säya: Den som råder om Kiök och Kiällare i Huset / han

Äter och Dricker när han will. etc. Inf. lit. Den; Hustr. Hwar: Kärl:

A c.

Syr. 6. v. 9. Cap. 12. v. 10. & seq. 1. Sam. 24. v. 17. 2. Sam. 3. v. 26 & 27.

Achta tigh för en förlijkt Fiende. i. e. Troo ingen twungen Wänskap. Ty gambla Sår blöda gärna. Manet alta mente repostum. Har Poeten sagt. Cave tibi ab hoste reconciliato. Erasm. Item: Nunquam fidelem habeas tibi, quem ex inimico amicum habueris. Seneca. Och aff en annan Poet.

Non adhibeto fidem placato rursus amico.
Si nequit ingenue, calliditate nocet. &c.
Lindeb.

Inf. lit. Den. Förl Gamm. Ill.

1. Thessal. v. 11. 1. Cor. 7. v. 20. Syr. 2. v. 22. & seq. Cap. 10. v. 30. & Cap. 11. v. 9. 10.

Achte hwar sitt/ läte annars fara. i. e. Bekymbre sig ingen om annars wärck. Ne Sutor ultra crepidam. Bos in aratro; Equus in quadrigis. Erasm. Alienæ rei se immiscere culpa est. Item aff Poeten:

Ædibus in nostris, quæ recta aut prava geruntur
Curæ sit nobis, &c. Horat.

Inf. lit. Bek. Der. Främm. När: Qwinn:

Achta tig för Hunden skuggen bijtz in tet. i. e. Hoot dräper ingen. Man säger förthenskull: Den som dödr aff hoot han bötes igen med Morgonkrydder Minæ non mordent. Eras. Heeter altså efft gambla wersen: Si moriere minis, asinitum labere bombis. Item: Minarum Strepitus

Asina

Asinarum crepitus: &c. Aff Tyskan säger man och: Wer von dreuwort stirbt / den soll man mitt Eselßfurtz zu grabe leuten / etc. Inf. lit. Biörn. Deu. Död. Gåås.

Acht kommer intet allom i Pungen. i. e. Alla tanckar komma intet i Säcken. Item: All Anslag lyckas intet. etc. Inf. lit. All. Ansl. Råd. Esth. 7. v. 10. 2. Sam. 17. v. 14. 23.

Ad.

Adel uthan dygd är Lychta uthan Lius. i. e. Som man wille säya: Hwad är Adelskap vthan Dygd och Åhra? Derföre säger man och: Virtus nobilitat. Dygd gör Adel. Item: Virtute decet, non sanguine niti. Har Claudianus sagt. etc. Inf. lit. Dygd: Når.

Adelig och Åhrlig i. e. All Adelig Gärning bör hafwa Åhran i föllie: Den gamble Adelen haar fördenskull til verification aff theras giorda löffte / som offtast brukat sådana ord: Jag lofwar wed min Adelige åhra etc. Och är sådant hållet för en hög Förplichtelse / och såsom i Eedzställe / 2c. Infer. lit. Ing: Loff: Mång: Ord:

Aff.

Aff Barn barn blijr ock gammalt Folck i. e. Som man wille säya: Oxen har och waret Kalff. Ante fuit vitulus, qui nunc fert cornua Taurus. De nuce fit corylus, de glande fit ardua quercus. Tandem fit Surculus arbor: &c. Tyskarna säya: Auß Knöffelein werden rosen. 2c. Inf. lit. Lijt. Or. Småå. Ung: Psalm 3. v. 25. Syr. 8. v. 7.

Syr.13.v.1. Cap.9.v.3. C.19. v.3. Prov.5.v. 3. & seq.

Aff Eelden blijr man bränder/ och aff Skiökian skämder. i. c. Then som fääs wijd Tiäran han blifwer ther aff besmittad. Meretrix est janua mortis. Item: A Scortis rejici, felicius est, quam admitti. Laert. Theraff säger man och i Tyskan: Die Huren seino wie Kohlen / sie schwärtzen oder brännen. ꝛc.

Aff Flugan en Elephant. i. e. Giöra stoort aff lijtet. Tyda alt till thei wärsta. Ex Musca Elephantum. Erasm. Parvo Pedi magnos circumdare calceos. Plutarch. Infer. lit. Den. Lägg. Lögn. Rycht.

1.Sam.12. v.10.11. Jacob. 5. v.16.

Aff bedia är bästa boot. i. e. När man uthi något födseende bedzföre/ så synes nog wara bött. Erranti medicina confessio. Haar Cicero sagt. Tyskarna säya och: Wer recht bichtet / wird auch absolwiret. etc. Inf. lit. Den.

Proverb. 26.v.10.

Af elackt Läder görs slemma Skoor. i.e. Ondt göra godt aff thet som intet doger. Tysken säger: Von bösem Korn / wirdt kein guth Brodt. etc. Inf. lit. Marck. Ondt.

Matth. 12. v. 33. Luc. 6. v. 44.

Aff gambla Oxen lärer then unga draga. i. e. Fadrens Dygd gör Sonen liik. A bove majori discit arare minor. Grymtar så Grijs som gammalt Swijn. etc. Tyskarna säya: Wie die alten sungen / so zwittern auch die jungen. etc. Irfer. lit. Grymt: Som.

Syrach. 8. v. 1. & Cap. 13.v. 12.& seq.

Aff Herrar kan man bäde wärma och bränna sig. i e. Med höga Herrar måste man umgå såsom med Eelden; är man för långt ifrå / så fryys man/ i. e. Niuter the intet till goda; Gåår man them för näär / bränn

bränner man sig / i. e. Råkar i misshag och onåder. etc. Diogenes skall och [på tillfrågan huru man bäst skulle kunna lefwa under Härskap och öfwerheet) hafwa swaradt : Perinde atque igne utendum esse ; Ne nimis propere accedendum, ne exuraris; Neque nimium procul, ne rigeas, &c Stobæ: Bey groſſen Herren kan man sich wermen / auch gahr verbrennen. ꝛc. Infer. lit. Herr. Ondt.

Aff skoda wäxer Kärleek. i. e. Den man aldrig såg / kan man intet blifwa kåår åth. Ex aspectu nascitur amor. Item : Objecta movent sensus. Ahnsehen thut freyen. Ellies säya och Tyskarna: Knnschaff macht Freundschaff. etc. Inf. lit. Kårl. Tung. óg. Syr. 40. v. 22.

Aff kläderna kännes Kahren. i. e. Så som mycken lättfärdigheet ståår i Kläderna ; Alt. så dömes offta om eens humeur, effter som han stickar sig i Kläderna. Heeter altså : ex veste virum noscito. Eras. Aff Tyskan säger man: Man sihet am scherben woll / waß eß für ein topff gewesen. Item : Bundte Kleider / bunter sinn ꝛc. Infer. lit. Hwar. Kläd. Syr. 19. v. ult.

Aff lijten gnista / en stoor Eldh. i. e. Aff ringa orsak komma offta stoora trätor och Krijg. Ex parvis sæpe magna rerum momenta pendent. Liv. Item : parva Scintilla neglecta, magnum sæpe exitat incendium. Curt. Theruppå lyder och gambla Wersen : Lis minimis verbis interdum maxima crescit. &c. På Tyska säger man: Feuer fengt von funcken ahn. Item : Kleiner Zanck / macht groß gestanck. etc. Inf. lit. Småå. Prov. 17. v. 14. Syr. 11. v. 34, & Cap. 28. v. 14.

Aff lijtet Träå / huggs små Späner. i. e. rob, 4. v. 9.

Aff lijtet förråd kan lijtet ſpenderas.
Inf lit. Fatt Småå. Stack.

1. Cor. 9. v. 24. **Aff Nödh giörs offta en Dygd.** i. e. När en Menniſkia råkar i någon ſtoor Fahra/ och blifwer theröfwer förſagd / fattar man ther öfwer en diſperat reſolution, ſom wäl lyckas / och blifwer ſedan räknat för Dygd och mandom. Och heeter då ſom Tyſkarna ſäya: Auß der noth ein tugend. Item: Friß Vogel oder ſterb. etc. Seneca haar kallat ſådant: Proſperum ſcelus. Een annan haar ſagt: Felix temeritas virtutis ſupplet vices. &c. Infer. lit. Den. Hopp. Mood. Nöd. Od. Laſt. Trängd.

Syr. 32. v. 15. **Af ſidſta Båtaren kommer förſta Kinpuſten.** i. e. Den ſom will wara then ſidſta i laget / han får ſtundom thet förſta ſlaget. Tyſkarna ſäya: Letzt bey der Kannen / bringt offt ſläge von Dannen. etc.

Reg. 16. v. 7. 11. 13. Syr. 11. v. 2. 3. **Aff ruggota Fohlar blijr och goda Håſtar.** i. e. Man får intet ſköda Hunden effter Håret. Ty aff ringa Perſoner i ungdomen / blifwer offta med tijden myndige Män / Therföre ſäger man och: Oreena Barn kaſtar man intet bort. Och heeter tå ſom Eraſmus haar ſagt: Vir magnus ê vili caſa. Tyſken ſäger: Aus klattrigen Fohlen werden ſchöne Hengſt. Dawid war en Fåråraheerde / och bleff en mächtig Konung. etc. Inſer. lit. Or. Rugg Skod.

Tob. 4. v. 9. **Af lijtet Kläde blifwer en trång Brook.** i. e. Ringa förråd gör ſtumpadt mål.
Inf. lit. Fatt. Lijt. Till. & ſuper hac lit.

Af

Affskadan blijr man wiis / och icke rijk. Esa. 28. v. 19.
i. e. Som man ellieſt säger: Brändt Barn skyyr Eelden. Vexatio dat intellectum. Facit experientia cautos. Item: Nocumenta ſunt documenta. Lipſ. Tyſken säger: Schade macht klug. Ruth / macht die Kinder guht. Konung Mitridates skal förthenskul hafwa sagt: Mihi fortuna multis rebus ereptis, uſum dedit bene ſvadendi. &c. Inf. lit. Ann. Brändt. Skad.

Affsijdes i Roo / är bäst at boo. i. e. Den ſom med lämpa kan ſittia affsijdes ifrån ſtoort bekymber / och låta ſig nöya med en ringa lägenheet / han måår undertijden bäst. Dherföre haar och Poeten wäl sagt: Crede mihi, bene qui latuit, qene vixit. &c. Ovid. Item: Beatus qui procul negotiis. Horat. Notabelt är fördenskull thet ſom Seneca i ſådan materia haar sagt: Syr. 3. v. 19. & Cap. 7. v. 4. 5.

Stet quicunque volet potens
Aulæ culmine lubrico;
Me dulcis ſaturet quies,
Obſcuro poſitus loco.
Lætus perfruar otio. &c.

Tyskarna säya: Die beſte ruh ligt im winckel. Item: Vnter die banck neidet man niemand. Item. Verborgener ſchatz ligt ſicher. etc. Infr. lit. Höſt. Hög. Ring.

Affsijdes boor och Folck. i. e. På ringa Orter finnes offta kloka Hufwud. Plantus haar derföre sagt: Summa ingenia ſæpe in occulto

latent. Item. Rusticanum oratorem ne contempseris, &c. Eras. Inf. lit. Hwart. Högt.

Syrach. 13. v. 4. & seq. Prov. 22. v. 7. Prov. 22. v. 7.

Aff små Fiskar blir Gäddan stoor. i. e. Den rijke suuger den fattiga. Deraff har och Plutarchus sagt: Serpens nisi edat serpentem, draco non fiet. Deruppå lyda och Werserna:

Qui pote plus urget: pisces ut sæpe minutos
Magnus comest; ut aves enecat accipiter. &c. Lindeb.

Tyskarna säya: Die große Fische freßen die kleine. etc. Inf. lit. Mång.

Matth. 7. v. 16. Syrach. 5. v. 15. & Cap. 27. v. 7. 8. Prov. 17. v. 28.

Aff liudet kännes Malmen. i. e. Aff Orden pröfwas Mannen. Man säger förthenskull: Qualis vir, talis oratio. Sermo hominis character animi. Ex ungue cognoscitur leo. Erasm. Item: Arbor ex fructu. Deraff hafwer och Democritus kallat ens Menniskios taal / Simulacrum vitæ. Laert. Tysken säger och; Was der man kan / Zeigt seine rede ahn: Item. Den Vogell kännet man beym gesang/ den Hafn beym klang. etc. Inf. lit. Frucht. Man. När. Så.

Syrach 30. v. 7. & seq.

Aff ond gäldenär tager man swart salt. i. e. Det man kan fåå. Tyskarna säya: für alte schuld / soll man Habrn nehmen. etc. Inf. lit. Ond. Swart. Tag.

Matth. 16. v. 2.

Afftonråda skön morgon bodar i. e. En gammal observation, om Himmelen är on Afftonen röd / så ominceras andra dagen klar wäder. etc.

Afwund

Afwund frätar ther hon boor. i. e. Afwunsiuker har ſielfwer wärſt. Invidi ſua ipſorum tormenta ſunt. Curt. Invidus alterius rebus marceſcit optimis. Horat. item: invidus invidia conſumitur intus & extra. Tyſken ſäger: Ein neidiſch Hertz / leidt immer ſchmertz. Item. Neid iſt ſein eigen leid. etc. Inf. lit. Bättr. Proc. 14. v. 30.

Afwund är intet bättre än hon heeter. i. e. Hon är ſig ſielff liik. **Har namnet med gagnet.** Heeter altſå effter gemeena werſen: Conveniunt rebus nomina ſæpe ſuis. Item: Edentulus veſcentium dentibus invidet. Hieron. Tyſkarna ſäya: Ein Hund murret / wen der ander in die Küche kompt. Item. Neidart / von böſer art. etc. Man plägar och ſäya. Matth. 20. v. 12.

Affwunſiuker ſom Hund på Höö. i. e. Den affwundzfulle blir icke illa liiknad wedh en Hund ſom wachtar Höö / ſielff kan han intet nyttiat / och unner thet icke häller en annan. Kallas fördenſkull en girug och affwundsſiuker aff Eraſmo: Canis a præſepe. Däruppå lyda och fölliande Werß. Matth. uc ſup.

In præſepe canis, fæno non veſcitur ipſe,
Nec ſinit fænum qui cupit, equus, edat.
Servat avarus opes; opibus non utitur ipſe,
Atq; alios uti qui cupiunt, prohibet &c.
Videatur fab. de Cane in præſepi.

Inf. lit. Fått. Hwad. Twåå.

Affwund är Lyckones fölieſlagh. i. e. Av. Emoot Pſalm. 112 v. 10.

Emoot en ringa lycka / finnes tijo miſsgynnare. Heeter fördenſkull: Invidia fortunæ comes. Eraſ. Neid iſt des glücks geferd. etc. Inf. lit. Bättr. Jw. Lyck.

Ag.

Syrah. 4. 34. **Agan är godh när mått är medh.** i. e. Altförſkarp Tuchtan giör blödigt Barn. Man plägar derföre ſäya: Diſciplina prodeſt temperata. Derom har och en Poet ſagt:

Non levis, aut lenis nimium, nimiumque ſeverus
Sit, qui Diſcipulos optat habere probos. &c. Glaud.

Inf. lit. Mått. Sträng.

cap. 3. 11. Prov. 12. v. 1. & Cap. 29. v. 1. 15. **Agelöös lefwer / Ährelöös döör.** i. e. Den ſom förachtar ſtraff och tuchtan / honom går ſällan wäl. Deraff säger man och uthi gamble Werſer: Exlex qui vivit, merito ſine lege Peribit. &c. Inf. lit. Barn. Blööt. Den. Sielfsw. Tucht.

Al.

Luc. 16. v. 1. & ſeq. **Aleſtafwar och Biörckehanck / warar ſachta ähret längt.** i. e. Allehanda arbete ſom giörs med oflijt: är här med förſtån det; Och kallas ellieſt Landbobygning. Ty nä Landboen något arbetar äth ſin Huusbonde / t than ſärdeles upſicht / thet giörs owuligt oc ſkiötzelöſt. Deraff man och plägar ſäija: De warar ſachta ett Fougdeſkiffte. etc Inf. lit. Ded. Landb.

Pred. 9. v. 12. Pſal. 39. v. 6. & ſeq. **Aldrig är någon ſå gammal / han tän**

ker ju länger lefwa. i. e. Ingen går gärna i Dödedantzen. Nemo tam-ſenex, qui ſe non putat annum vivere poſſe. Item. Nil turpius eſt, quam ſenex vivere incipiens. Sen. Inf. lit. Ing.

Aldrig är dagen så lång / thet kommer ju Qwäller en gång. i. e. Krukan går så länge till Bruns/ hon får omſider en knäck. Och heeter altså; Mors ultima linea rerum. &c. Inf. lit. Gamm. Kruk, Tråd. Pſalm. 90. v. 10.

Aldrig så ondt/ thet är ju til något godt. i. e. Som man wille sätja: Döör Råtten så gäller ſkinnet. Exiguum malum, ingens ſæpe bonum. Item. Aff en gammal Werß; Tam male in cuſum, quod nulli profit ad uſum. Ein jedes ding hatt ſeinem nutzen. etc. Fab. de Leone. Aſino, & lepore. Sup. lit. Arfw. Inf. lit. Död. Döör. Syrach. 39. v. 26. & ſeq & v. 39. 40. Cap. 42. v. 26. Rom. 8. v. 28.

Aldrig så elackt wäder / den döda måſte uth. i. e. Til Begrafningz. En Philoſophus Demonax ſkall på ſitt ytterſta wara aff ſina omſtående wänner tillfrågat / huru han wille wara begrafwen / och gifwit till ſwar. Ipſe odor me ſepeliet. Förſtåendes / att fulle för ſtanck ſkull måſte blifwa begrafwen etc. ToR. 4. v 3. Gen. v. 19.

Aldrig läkes Såret så wäl / att Ärret icke ſynes. i. e. Ingen ſkamfläck ſtrykes ſå grant uth / at icke något rychte lempnas efter. Derföre ſkall och Claud. Cæſar ther om hafwa ſagt / litura tamen extat. &c.

Aldrig är dagen så lång / Paddan kommer

Luc. 22. v. 11. mer ju i högsätet. i. e. Stälter will gärna sittia främst. Man plägar och säija. Thet feeta wil altid flyta ofwanpå. etc. Inf. lit. Ded.

Syrach. 29. v. 26 & seq. Aldrig är Fogelen så lijten / han söker ju egit Boo. i. e. Egen härd / är Guld wärd. Aldrig är mannen så arm / han har ju giärna en egen Hydda. etc. Inf. lit. Eg.

Aldrig är then godh / som aldrig war ond. i. e. Ingen är uthan 2 Sinne. Man kan ellieſt intet ſkiönia eens fromheet / v than man ſtundom illſkas. etc. Inf. lit. Fromt. Ing. Små.

Syrach. 13. v. 18. & seq Aldrig så långt mellan Bärgen Trol len räkas ju. i. e. Lijkt söker gärna lijkt. Malum malo aptisſimum. Eraſ. Gleich ſuch ſich / gleich findt ſich. etc. Inf. lit. Ded. Hwart. Lijkt.

Matth. 10. v. 26. Marc. 4. v. 22. Pred 12. v. ult. Aldrig ſpinnes garnet ſå grant / thet kommer en gång på bleeket. i. e. Inte görs så lönligit / thet kommer omſider i dagzliuſet Thet ſom gömes i ſnöö / thet kommer vp i töö. ꝛc. Inf. lit. Ded. Mord.

Jacob 4. v. 13. 14. Syrach. 18. v. 26. Alla dagars affton är icke kommen. i. e. Man weet intet hwad enom kan hända förr än han döör. Accidit in puncto quod non ſperatur in anno. Man säger och thet ſamma med Livio. Non dum omnium dierum Sol occubuit, Och aff Catone, Multa cadunt inter calcem ſupremaque labra. Item, Neſcis quid ſerus veſper vehat. Var. Heeter förthenſkull

A ſc

Aſolis occaſu, non ab ortu, deſcribe diem. Tyſkarna ſäija / wer weis waß noch vor abend geſchehen kan. etc. Inf. lit. Han. Myck. Roos. Prov. 27. v. 1.

lla ord låta ſäya ſig. i. e. En förwijtelſe emooi ſtoortaligt Folck. Dher uppå plägar man och ſäija / **Ord äre inga Qwarneſtenar the kunna fuller häm ptas tillbaka.** Tyſkarna ſäija och / Es leſt ſich alles ſagen; Butter und brotjleſt ſich eßen. Item Man ſagt viel von hier und dar/ das meiſte iſt doch nicht wahr. etc. Infer. hac lit. Inf. lit. Man. Stoor. Pred. 5. v. 2.

lla Barn i Början. i. e. All begynnelſe är ſwår. Omne principium grave.

Man moſte fördenſkul krypa til theß man lärer gåck. etc. Inf. hac lit. inf. lit. Den Gud. Hwar. Mång.

ll ord geer man intet bröd. i. e. Man får intet troo alt ſom ſägz' thet liugz offta Stugor emällan. inf. li. Den. Godtr. Troo. Prov. 14. v. 15.

lla kämpar falla ſegerlöſa. i. e. Mood hielper intet moot Döden. Mors meminem veretur. Döden låter intet ſkrämma ſig. etc. inf. lit. Död. Ing. Pſal. 16. v. 6. Syrach 14. v. 18. 19.

lle hugga gärna til / men ingen wil hälla om ſkafftet. i. e. Mången ſeer gärna eens annars olycka och ſkada/men ingen wil heetas ther til wållande. etc. inf. lit. Ing.

lla willia Narren hafwa / men ingen wil födan. i. e. Luſt uthan Koſtnad. Spela v. 1. Cor 9. v. 7.

la uthan upſat. Lära uthan Löhn. Dett haar nch Poeten welat alludera ſom haar ſagt: Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo Horat. inf. lit. Allm. Den.

Alla känna Apa / Apa känner ingen. i.e. Derföre haar och en Scribent ſagt: Vis notus omnibus eſſe, nullum noveris. &c. Int. lit. Narr.

Alla wele gamble wara/mẽ ingen heeta. i. e. The gamble bliſwa giärna förachtade för ålder och ſwagheet ſkull. och ſky fördenſkull nampnet. Der om har fördenſkull Cicero wäl ſagt: Senectutem ut adipiſcantur omnes optant, adepti eam accuſant. Det ſamma ſäger och en Poet.

Donec abeſt, omnis populus petit o-
re ſenectàm;
Præſentem merito nullus honore co-
lit. &c. Gland.
Inf. lit. Alld.

Alla haſwa ſulle nampnet; men ick alla gagnet. i.e. Det äre icke all goda Kockar / ſom bära långa knijſwar omnibus eſt nomen, ſed non eſt omnibus gomen. Eß ſeind nicht alle guthe Koche / die lange meßer tragen. Alexander Magnus ſtrijtwes haſſwa hafft en Soldat under ſin Milit aff ſamma nampnet / om hwilken han hade förnummit icke wara aff thet courage, ſom hon förmeente nampnet äſkade / Och fördenſkull ſade til honom: Adoleſcens, aut nomen, aut m

res muta. Som han wille sätja: Tå moste anting en bortläggia nampnet / eller fatta ett annat mood. etc. *Inf. lit.* Han *Ick.* Rycht.

lle Nycklar häugia icke wid itt bälte. Matth. 25. v. 15.

i.e. Alla äre icke bundne til ett medel. Item. **Alla skoor giöras icke öfwer en Läst.** Hwar söker sina wägar. etc. *Infer.* hac lit. *Inf.* lit. Gtåll. Ahr.

lla willia Herrar wara/ingen wil säcken bära. i. e. Ondt i Huuse ther ingen är Kuuse/hälfften wärre/ ther hwar är Herre. Plautus haar fördenskull sagt / Omnes profecto liberi libentius sumus, quam servimus. Ein jeder ist lieber Herr als Knecht. etc. *Inf.* lit. Lydn. Mißbr. Nat. Ondt. Stält. Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 18. Prov. 29. v. 1.

lla Bedela rijka/ alla Fångar fattiga. i. e. Ehuru fattig en är / så lätz han doch wara rijk mådan han frijar/Deraff man och säger/ Amor odit inertes. Eras. Buler mnßen sich frisch halten. etc. Men en fången Man/ehuru rijk han ellies kan wara/ så är han doch derföre arm / att han icke är sig stielff eller sina medel mächtigh. etc. Inf. lit. Frij. Fång. Gullh-Pråål.

ll lefwa wijd en Gudh/ men icke wijd en Lycka. i. e. Then Fattiga måste boo hoos then Rijka/ Gudh haar giordt them båda. etc. Prov. 22. v. 2.

lla Foglar flyga bort/ Kråkan blifwer altijd qwar. i. e. Snyltegästen låter

tient

intet länge nödga sigh. Han blifwer giärna then sijdste i Laaget. etc. Inf. lit. Den. Snylt.

1. Cor. 9. v. 24. **Alla hafwa icke lycka till hofwa rijda.** i. e. Tije tiena til hofwa för ens Mans Lycka skull. Deraff haar och Poeten sagt/ Non cuivis contingit adire Corinthum. Corat. Tyskarna säija / Wir künnen nicht alle Keyser werden. Skrifften säger och / alle löpa fulle på Wädiebanen / men en får Löhnen. Man siunger och uthi en gammal Canthilena.

In stadio laboris currunt omnes Socii.
Sed bravium honoris non consequuntur singuli, &c.

Inf. lit. Hofl. Tij.

Alla få intet sittia främst. i. e. Alla få

Luc. 14. v. 8. & seq. icke wara som Swijnfötter. Åthskillna böör wara ibland folck. Ty Gudh är en ordning Herre; Han gifwer then eene högre Åhresäte / än then andra. En Scribent haar derföre sagt/ Non possumus omnes primi esse omni rempore. Laber. Man siunger och uthi Psalmen. Den sig uphöyer han faller omkull. etc. Infer. & iuper ha lit.

Alla döö intet som Nödh lijda. i. e

Joh. 5. v. 5. & seq. Matth. 9. v. 20. 2. Reg. 15. & seq. Mången står mycket ondt uth / och tryckes läng under korßet / moste ändoch lefwa så länge Gu wil. Såsom then stuka widh dammen Beteßda Qwinnan som leedh bloodgång / Dawid land flychtig. etc.

Syrach. 19. v. 6. & seq. **All Ord skal man icke swara til.** i. Medh stillatijgande kan mycket sw

swar

swaras. Heeter fördenskull effter gambla Scholæ Reglan: Non rogatus tace. **Bäst tijga när ingen frågar.** Man säger aff Tystan: Auff alle wort gehört kein antwort. etc. Inf. lit. Med.

All godh tiingh wil hafwa tijdh. i. e. Man frågar intet så mycket huru snart en tingh giörs / som huru wäl/ dher aff säger man och: Gudh skoop ingen hastigheet. Heeter fördenskul: Tempore indigemus, ut mature aliquid agamus. Item annus producit, non ager. &c. Inf. lit. God. Gud. Snart. Tijd. Pred. 3. v. 1. & seq.

Allestädz framme för orena händer. i. e. Den som wil hafwa sin Hand med i alla syslor/ han får sölota Finger. Der uppå lyder och gamla Versen: Hic digitos maculat qui cuncta foramina tentat. Man förstår och här med / dhen som blandar sig hoop med allhanda sqwalp och starn/ han får stanck för omaket. etc. Inf. lit. Nääß. wedh sådan mening plägar man och säya:

Allestädz framme sällan wälkommen. i. e. Den som wil wara medh i all Laag / han blifwer icke allestädes lijka wälkommen. Sådana blifwa fördhenskull aff Tystarna til spott kallade: Hans in allen gaßen. etc. inf. lit. Byg. Når. Man. Snylt. man säger och:

Alle städz fraũe/ som onda Penningen. i. e. Den altijd wil haa sin Hand med i Sodet/ honom händer som ogängse mynt / som offta blijr drijfwet tilbakars /kommer i mångens Händer och får ingen roo. Derom säya och Tystarna. Böser Pfening kumpt allezeit wieder etc. Inf. lit. Ond. Ott.

Syr. 6. v. 36. **Alle mans wän är hwars mans Narr.** i. e. Then som giör sig alt för gemeen / han blijr allemans åthlöye. Nimia familiaritas parit contemptum. Erasm. Och med Poeten: Nulli te facias nimium sodalem: &c. Mart. Tysten säger: Aller Leut freundt / jedermans geck. etc. Inf. lit. Myck.

All Begynnelse är swär. i. e. Alla Barn i början. Det går altijd trögt när man först skall begynna ett Wärck. Man säger förthenskull: Wäl begynt är halfgiort arbete. Omne opus difficile videtur antequam tentes. Veget. Et cur desperes fieri posse quæ facta sunt. &c. Idem. super. hac lit. Inf. lit. Wälb.

Allmän nytta allmän skada. i. e. Dhen som will wara med i winsten / han måste och känna förlusten. Quilucrum sentit, sentiat & damnum. communis navis, commune pe riculum, Eras. Tysten säger: Wer des guhten ge noßen / der muß auch mitt dem bösen vor lieb nehmen. etc. Inf. lit. Den.

Pred. 7. v. 15.

Alt Moln geer intet Regn. i. e. Som man ellies säger: Det blijr fullan bät tre än Boken säger. Alla plågor drabba in ba intet. Är ett Tröst/språk för Korßbärare. De aff plågar man och säya: Man måste altij hoppas det bästa. etc. Inf. lit. Blijr. Man.

Psalm. 30 v. 6.

Syr. 32. v. 24. Prov. 15. v. 22. & Cap. 24. v. 6. &

All tingh medh rädh. i. e. Dhet sor giörs med moget Rädh och betänckiande/ wil ner gemeenlig ett gott uthslag. Eralmu har fördenskull sagt: Consilio omnia fian Och aff Tystan: alles mitt bedacht. etc. Fa

de

de Aquila & Cornice. Item de Vulpe & Hirco, Inf. lit. Brun. Komm Kor. Tag. Cap. 13. v. 16.

All gierning lyckas intet. i. e. Dhet löper intet alt så trårätt. Non semper lilia florent. Consilii & cursus, non idem exitus. Eras. Item: Multa salubriter destinata omni ratione, potentior fortuna discussit Curt. Alle arbeit gereht nicht. etc. Inf hac lit. Inf. lit. Wälm. Wed den meening sägs och: Prov. 16. v. 1.

Alla tanckar komma intet i Säcken. i. e. Man sätter sig offta mycket före: Men uthgången står i Gudz hand. Fatuus est, qui omnium consiliorum prosperum speret eventum. Xenoph. Item: Non omnia, quæ statueris, eveniunt. Eras. Viel anschläge in einem jahr / gehn offt zu rück. etc. Inf. lit. Mång. Prov. 16. super: & Cap. 19. v. 21.

Alla Önskor falla intet i Taskan. i. e. Man får intet alt det man önskar. Non quidvis contingit quod optaris. Eras. Inf. lit. Bättr. Mång. Ag. Önsk. Matth. 20. v. 21.

Alla Lemmar lyda Hufwudet. i. e. Undersåtherna äga öfwerheeten lydna stända. Kongzb. 2. Cap. ¶. 2. ll. etc. Inf. lit. Lydn. Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14.

All Land är födebygd. i. e. Konsten har en gyllende bottn. Dhen något godt haar lärdt / han får allestädz födan. Quævis terra patria. Eras. Item: Bene vivere omni loco positum est. haar Seneca sagt. Thyskarna säya: Bidermans erb ligt in allen landen. Item: Ein weiser man ist allenthalb daheim. etc. Inter. lit. Bäst. Konst Mand.

Alla weeta godh råd förutan den i wändan står. i. e. Som man wille säya: Godt gifwa rådh när intet tränger. Syr. 37. v. 22.

Deraff säger man och: Omnes cum bene valemus, recta consilia ægrotis dare possumus. &c. Eras. Infer. lit. Gott.

Psalm. 24. v. 3. 4. Rom. 3. v. 10. & seq. Jacob. 3. v. 2. Hiob. 14. v. 4. Prov. 22. v. 2.

Alla wore på ett bythe / ingen slap vtan lythe. i. e. Ingen föddes uthan Feel. Heeter för denstull: **Syndare alla.** Suæ cuique sunt viria. Eras. Item: Nemo est, qui non aliqua culpa humani erroris teneatur. &c. Cic. Inf. lit. Feel. Sönder. Wist.

Alla Foglar äre icke Höökar. i. e. AllDiur äre icke Kloodiur. Dhe fromma moste och wara til / och boo hoos dhe onda.

Prov. 24. v. 17.

Allom är förbudet bryta / men ingen at bättra sigh. i. e. Som man wille säya: **Bättring giör Syndaren frij.** Dhen Rättfärdige faller 7. Reesor / och står åter upp igen. etc. inf. lit. Ing.

Syr. 20. v. 31.

Alla Hundar bijta intet Räfwen. i. e. Mången håller baak om Bärget / och wil intet uth med Sanningen. Om sådana haar Erasmus sagt: Bos in lingua. Och aff Tyskan: Er helet hinter den Berg. Item: Er will den Fuchs nicht beißen. etc. Inf. lit. Gäff. Han. Muht.

Matth. 25. v. 14.

Alla Skoor göras intet öfwer en Läst. i. e. Alla Nycklar hängia intet wid ett Bälte. &c. Super. hac lit.

Alle Blomster tiäna intet till Krydde Owast. i. e. Mycket fagert fängelöst. Dhet är icke alt nyttigt / som är fagert för ögonen. etc. Inf. lit. Myck. När.

Syr. 1. v. 20. 22.

Almosa mindrar intet / Kyrckiegäng hin

dra

drar intet. i.e. Dhet som giffs til Gudz åhra / minskar intet förråd: Hööd kan och blifwa burgit / fast man först går i Kyrckian. Dher uppå lyder och gambla Werßen: Non unctura rotam, non tardat missa diætam. Item: Matth. 6. v. 33. Syr. 7. v. 10.

Pauperibus dando, res non decrescit; ad ædem
Ire Sacram, positum non remoratur opus. &c. Lindeb.

Christus har sielff befalt först at söktia Gudz Rijke. etc. Man säger och aff Tyskan:

Kirchen gehn seümet nicht /
Spende geben armet nicht /
Vnrecht guth gedeyet nicht. etc. inf.
lit. Or.

Aller i munnen / som Simpan i Huf-wud. i.e. Mocket aff munnen och lijtet aff Vllen / sade han som klipte Soen. Tyskarna säya aff lijka meening: kuhn mit der zungen / versagt mit der lantz ꝛc. Inf. lit. Man. Myck. Pred. 5. v. 22. Syr. 21. v. 27. 28.

All ursächt är god / när hon finner rum. i.e. Dhet är godt enskylla sig när dhet blijr wäl nptaget. En Scribent haar fördenskull sagdt. Infelix culpa est, in qua non locum invenit excusatio. &c.

All ting har sitt skiffte. i.e. Intet vnder Solen är beständigt. Omnium rerum vicissitudo est. Terentius: Nil sub Sole stabile. Stunges uthi Cantilenan. Item, aff Poeten: Pred. 1. per totum. Syr. 14. v. 19. & Cap. 38. v. 28.

Omnia ſunt hominum tennui p
dentia filo;
Et ſubito caſu quæ valueree ruu
&c Ovid.

Tyſkarna ſäya: alle ding vergehen unnd wer
alt. etc. Inf. lit. Så.

Pred.3.v.1. & ſeq. **All ting wil haa ſin tijd.** i. e. Tijd tagas i acht til all gierning. Ty om man fram i otijd / ſå gåret ſom man ſäger på Ty Ich kam nicht recht den ein mahl / da a warff mich die ſtiegen hinunter. etc. Fab. . de ac ſcente in funere matris cantante. Sı Super. lit. Inf. lit. Tijd.

Syr. 28. v. 31. 32. & c. 33. v. 20. & ſeq. **Alt för runn / giör Wällingen tutunn.** Den ſom geer ſå han tiggeer / man ſlå ſå han ligger. Mamn säger före: Liberalitas liberalitate perittit. Hie Item aff en Poet:

Qui plus expendit quam lucri
ma rependit,
Non admiretur ſi pauperrtate
vetur. &c.

Inf. lit. Den.

Math. 25. v. 29. Cap. 13. v. 12. Syr. 40. v. 11. Pred. 1. v. 7. **Alt Wattn wil i Haſſwet.** ii i. e. mycket är / dijt wil altijd mmehr. ter altså: Habenti dabitur. Paanis pr habenti. Tyſken säger: Woh Tauben da ſtiegen Tauben hin. etc. Inf. hh lit. Det Giff. Hwar.

Sap. 6. v. 1. Prov. 30. v. 33. **Alt för ſtränge / räda intet ll länge.** ſträng ſtyrßel ſätter aff ſäthe

dua ſeveritas authoritatem amittit· Låber. &c. Infer. lit. Ond. Strång· Så. 3. Reg. 12. v. 13. & ſeq

Ilt wattn ſläcker Eelden. i. e. Oreent wattn ſläcker och en brand. Aff ſamma förſtånd säger man och: **Swijn alla ſwarta i mörckret.** Item: **Hunger wäl-lier intet bröd.** Tyſkarna ſäya: Im finſtern ſeind alle Katzen graw. etc. Inf· lit. Hung. Kårl· Myck· Nöd· Or. Swijn. Syr. 23. v. 25.

Alt för ödmiukt / är förkläd högfärd. i. e. Mången giör diupt reverentz / och meenar dher intet medh: Är liſkwäl ſtält i hiertat. **Och är altſå intet all dher han ſynes.** Och heeter då: Velata pietas eſt duplex iniquitas: Och ſom man ellieſt plägar ſäya: Simplex homo, duplex nequam. &c. Inf. hae lit· Inf. lit. Han. Pſal. 55. v. 22.

Alt för mycket är oſundt. i. e. Mått-tan är i all ting bäſt. Omne nimium nocivum, & naturæ inimicum· Extremum eſt vitioſum. Eraſ. Item: Omnia nimia nimium exhibent negotium. Idem· Och aff en Poet. Mel quoque ſi nimium, redditur inſipidum. Tyſken ſäger: Zu wenig und zu viel / beides verderben daß ſytel. Zuviel zerreiſt den ſack. Drumb iſt maß zu allen dingen guht. etc. Int· lit· Mätt· Strång. Syr. 18. v. 31. 32.

Alt bör ſökias med ſämta för än ſwärd drages uth. i. e. Man moſte låta Lagh gå för ſlag. Omnia prius experiri quam armis, ſapientem decet· Terent· Tyſkarna ſäya: Zu ſcharff macht ſchärtig. Glimff geth für gewalt. etc. Ut ſuperius. Rom 12. v. 18.

Prov. 29. v. 15. 17. **Allförstoor frijheet gör stålff wåld. i. e.** Godh frijheet blijr offta mißbrukad. Male dispensata libertas in petulantiam erumpit. Om dhem som således intet kunna bruka dheras frijheet / haar en Scribent sagt: Nec totam servitutem, nec totam libertatem pati possunt. &c. Inf. lit. Mißbr. Sielffsw.

Pred. 7. v. 17. Prov. 26. v. 12. Syr. 6. v. 2. & seq. Rom. 12. v. 17. **Alt för klook är största took.** i. e. Förmeent Wijsdom är största dårskap. Dheraff sågs och: Qui omnia scire simulant, nil quicquam sciunt. Plautus. Nimia sapientia obest, Eras. Item: mens quæ nimium sapit, non sine damno sapit. Eurip. Heeter fördenstull: inscitia est mater arrogantiæ. &c. Inf. lit. Inh. Lärd. Mång. Stälff.

Syr. 18. v. 31. 32. **Alt för höflig / är Narren lijkast. i. e. Måttan är i all ting bäst.** Ut superius. Dheruppå säger man och: Virtus indiscreta, vitiij locum obtinet. Tyskarna säya: Gar zuhöflich / ist halb baurisch. et c. Super hac lit. Inf. lit. Mått.

Syrach 3. 27. & seq. 1. Cor. 10. v. 12. **Alt för kiäck / är största Giäck / i. e. Förmätenheet haar fahra med sigh.** Deraff plägar man och säya: **Dhen fahran älskar han förgåås der i.** Dher uppå lyder och gambla Versen: Qui nimis est audax, sæpe infeliciter audet. &c. Inf. lit. Den.

Rom. 12. v. 3. 15. **Alt för dyrt / blifwer sällan köpt. i. e.** Som man wille säya: Dhen som håller för mycket aff sig stelff / han blifwer aff andra försmådder. Dher aff säger och Tysken: Zu thewr gebothen / macht die wahr unwehrt. &c. inf. lit. Bog. Når. Stälfft.

Prov. 30. v. 33. **Alt för noga / minskar wänskapen. i. e.**

Son

Som man sade: **Man får intet sweeda Alt som ludit är.** Bland wänner får man intet wara för granräknande. Heeter fördenskull / Qui nimis emungit, sanguinem elicit &c. Tyskarna säya / Man muß nicht alles nach der spitze aus messen. etc. Super. hac lit. Inf. lit. Man.

lt för stoor ähra / lycktas med skammen. i. e. När en owärdig skeer alt förmycken hedher / så räknas dhet honom för en wahnära. Och heeter på Tyska / Vbrige ehr ist halb schand. etc. Haman war intet nögder med dhen stora ähra honom wederfors / och kom dher öfwer til skam. etc. inf. lit. Ähr. Esth. 5. v. 11 & seq. Cap. 7. v. 10.

lt som Lijffwet lyster. i. e. När willia och lust må giöra laag / så gör hwar effter sitt behag. och brukas aff en part myndige / som förmeena dhem alt wara fritt / dhet dhem sielfwe lyster åth. Hållandes sig wed dhen gambla verſen: Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas. &c. Æl. Spart. men dher emoot säger Tysken / Egen will brendt in der Hell. &c. Syrach. 5. v. 2. 3. Sap. 2. v. 10. 11.

ltijd wärre som effterkommer. i. e. Sällan bytes til bättring etc. Inf. lit. Ond. Wärr. Prov. 20. v. 14.

ltijd något nytt / sällan något gott. i. e. Bland nya tijdender plägar i gemeen sällan höras dhet som gott är. Derföre haar och Eraſmo sagdt / Raro quid boni rumores. Tyskarna säya och / Immer was newes / sellen was guhts &c. Inf. lit. Forw. Nyf. Syrach. 9. v. 23. 24.

ltijd bättre Sädh på annars Åker. i. e.

Pred. 6. v. 7. Prov. 9. v. 16.

Ingen fågnar sin deel. Dheraff haar och Gel lius welat säya: Alienum nobis, nostrum plu aliis placet. Item aff Poeten:

Fertilior seges alieno semper in agro
Vicinumque pecus grandius uber
habet. &c. Ovid.

Annars Koo haar altijd större juder. Item aff Tyskan: Anderen Leut brodt smecke allzeit beßer. etc. Inf lit. Förb. Ing.

Luc. 6. v. 42.

Alla haa en Gudh/ men icke en natur i. e. Så mång Hufwud/ så mång sinne. Quot capita, tot sensus. Och sannas sådant aldrasnarast i öölstugun; Dher de ena wed ruuset roopar; Den andra som pnar; Dhen tredie leer: den fierde gråter. etc Inf. lit. Såå.

Syr. 14. v. 20. 21.

Alting haar en ände. i. e. Intet är be ständigt. Omnia transibunt, sic ibimus, ibi tis, ibunt. Man plågar och skiämptwii säya: All ting haar en ända/ men Korfwe haar twåå. etc.

Syr. 18. v. 31. 32.

Alt för klookt Folck regera intet wäl. i. e Dhe som wela wara alt för accurat uthi ämb ten/dhe giöra offta för mycket til saken. Dherfö haar en gammal Scribent sagt: Hebetiores quam acutiores, plerumque melius admir strant. Thucyd. han haar och sagt: Is e ad res gerendas multo præstantior, cujus me non ita subtilis & acris. &c. Heeter fördensk Medium tenuere beati. Item: Non amo r mium diligentes. &c. Inf. lit. Mått.

A

Allt som man wään sig. i. e. Waanan är dryger; Han är onder att kasta i wräck. Heeter altså: Consvetudo est altera natura. Ellies plägar man och skämptwijs sätja: Alt som man wään sig/ taa i sampn när man tään sig. Ty i gemeen är den som räcker sig/ antingen kääth eller laath. Dhe gambla hafwa fordenskull sagt: **Räckia/ bodar kättia.** etc. Inf. lit. Waan. Prov. 22. v. 6.

Allt löper till ändan. i. e. Alt skyndar til undergång. Det ena wäxer til / dhet andra faller aff / och altså succesive fort / såsom löfwen på Tråän. etc. Inf. lit. Död. Menn. Syrach 14. v. 20. 21. & Cap. 38. v. 23.

An.

Andras feel giöra ingen lag. e. i. Dhet hielper intet then brotzliga / att andra hafwa och syndat / så wäl som han. Multitudo errantium non parit errori patrocinia. Augustin. Item: Iniqua excusatio, nova est culpa. Tyskarna säya: Viel wie gehen macht den weg nicht recht. etc. Inf. lit. Slätt. Exod. 23. v. 2. Syr. 7. v. 17. 18.

Andras feel määta / sitt egit förgäta. i. e. Wij kunna see grandet i wår nästas öga / men bielcken i wårt egit blij wij intet warße. Och heeter fordenskull: In alienis lyncei, in nostris vero talpæ. Eras. Proprium stultitiæ est aliorum vitia cernere, suorum oblivisci. Cic. Item: Qui alium incusat probri, ipsum se intueri oportet. Plaut. Poeten haar derföre sagt: Luc. 6. v. 42. Syr. 18. v. 28. Jacob. 4. v. 11.

Qui

Qui vult alterius oculorum abs-
tergere labem,
De proprio citius eruat ipſe tra-
bem. &c. Item:
Loripedem rectus derideat, Æthio-
pem albus.

På Swenſka ſäger man och dhet ſamma i gam-
bla Rijmen:

Dhen ſom wil ſtraffa mig och mitt /
Han gånge förſt heem til ſitt;
Finner han intet feel med ſig /
Så komme igen/ och ſtraffa mig. etc.

Tyſkarna pläga och ſäya:

Sag niemand wer er iſt /
So hörſtu nicht wer du biſt. etc.

Fab. de vulpe & vermiculo. Inf. lit. Den. Din. Hwad. Hwar.

Eſa. 2. 8. v. 19. **Andras Feel lära bäſt. i. e. Bäſt lä-**
ra aff annars ſkada. Felix quem faciunt aliena pericula cautum. Tibull. Caſus dementi eſt correctio ſapientis. Item feliciter ſapit, qu alieno periculo ſapit. &c.

Dherföre ſade och Räfwen för Leyonekulan:

Quia me veſtigia terrent:
Omnia te adverſum ſpectantia, nul-
la retrorſum. Horat.

Ellieſt har och Eraſmus ſagt / optimum eſt a liena frui inſania. Aff Tyſkan ſäger man/ Eine andern fehler / iſt ein guther Lehrer. etc. Fab de Leone, Aſino & Vulpe. Inf. lit. Den. Luch Når.

1. Pet. 3. v. 16. **Annars Skada / glömes ſnart.** i.
dh

dhet som angår en annan / lägger man intet så hårdt på hiertat. **Ty det är altidh godt att binda om een heel finger.** Cicero har fördenskull sagt: Cito arescit lacryma in alienis malis. Som man wille säya / **Tårarna torckas snart wed annars Olycka. etc.** Inf. lit. Gott.

ntingen til reepet eller Greepen. i. e. När en Menniskia blir desperat om sin Wällfärd / måste hon antingen arbeta med åhran (dher med Greepen förstås) eller stiäla sigh til födan / och få så reepet / i. e. Galgan till arbetzlöhn. Dheraff plägar man och säya / **Den som tränger / han stiäl til deß han hänger.** Man säger och wedh sådan meeningh! Ex desperato aut miles aut monachus &c. Inf. lit. Den. Nöd.

ntingen ägg eller ungar. i. e. Dhet måste antingen bogna eller brista. När man har något swårt wärck före / som går något trögt / reepar man stundom Mood med ett sådant Ordspråk; förståendes / att dhet moste en gång grijpa åxxa! / på ett eller annat sätt / Och säya med Erasmo: Aut cucurbitam, aut cucurbitæ florem. &c.

ntingen Skalcken sitter eller står / så är han i Dag så godh som i gåår. e. i. **Paddan är sig altijdh sielff lijk.** Hon byter sällan Sinne till bättrings. Dher aff säger man och med Erasmo / Lupus pilum mutat, non mentem. &c. Inf. lit. Ulffw. Matth. 7. v. 16.

Arbete

Ar.

2. Theſſal. 3.v.10. Prov. 10. v.4.5. Prov.28. v. 19. **Arbete är godt för armod.** i.e. Then ſom orckar arbeta / han ſwälter intet. Heeter altſå: Qui non laborat, non manducet. **Den ey ſarbetar / efter maaten han leetar.** Tyſken ſäger och: Arbeit iſt für armuht guht. etc. Inf. lit. Den.

Pred. 5. v. 11. **Arbete giör ſömpnen ſödt.** i. e. En trogen arbetare kan wäl ſoffwa. Deraff plägar man och ſäya på Tyſka: nach gethaner arbeit iſt guht ruhen. etc.

Arbete uthan hwijla/warar intet länge, i. e. hwijla lijſar möda. Uthan raſt och reſpiration kan kroppen intet uthärda. Poeten har fördenſkull ſagt:

Quod caret alterna requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, feſſaque membra levat. &c. Ovid.

Den börda ſnart braſt /
Som bars uthan raſt.

Item:

- - - - Vires inſtigat alit que
Tempeſtiva quies, major poſt otia virtus. &c. Stat.

Aff Tyſtan ſäger man: Auff arbeit gehört ruh etc. Inf. lit. Eff. Hwijl. Ljth.

Gen. 3. v. 17. & ſeq. **Arbete och möda / är Daglig Spij och Födha.** i. e. Menniſkian är föd til

til Arbete och wedermöda / såsom Fogelen til flyga. Seneca haar fördenskull sagt: In vita humana nulla est intercapedo molestiæ. Item: Nil sine magno labore vita dedit mortalibus. Heeter fördenskull: Vigilando, agendo, prospera omnia cadunt. Nam Dii laboribus bona sua divendunt. &c. Tyskarna säya: In Gottes krahm ist alles umb arbeit feihl. etc. Inf. lit. Flijt. Gud. Hwar. Ing. Hopp. — Hiob 5. v. 6. 7. Pred. 5. v. 7.

Arbete fördrijfwer lasier. i. e. Dhen som städes blifwer uthi sin kallelses arbete / han undwijker myeken odygd. Negotio vitia discutiuntur, haar Lipsius sagt. Item: Vigilantia & labori, vera sunt generosi animi nutrimenta &c. Plut. — Syrach. 33. v. 29.

Arbete är halft hälsa. i. e. Flijtigt arbeta / fördrijfwer myeken slukdom. Poeten haar fördenskul wäl sagt: — Syrach 38. v. 27.

Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis;
Immodicus contra carpit utrumque labor. &c. Lindeb.

Arbetaren är sin löhn wärd. i. e. Som man wille säija: Bindt icke Munnen til på Oxen som tröskar. Non alligabis os bovi trituranti. Dhen som tienar wed Altaret / han måste och hafwa födan dheraff. Qui laborat, mercede dignus est, &c. Fab. de Asino communi. — Luc. 10. v. 7. Jacobi, 5. v. 4. Deut. 25. v. 4. Levit. 19. v. 13. 1. Timoth. 5. v. 18.

Arwin.

Syrach. 39. c. 26. & seq. & v. 30. 39. 40.

Arfwingars Gråät har Löyet baak om sigh. i. e. Aldrig så ondt / dhet är ju til något godt. Hopp om arfwet stilla snart sorgen. Hæredis fletus sub persona risu est. Eras. Tyskarna säya / Reiche leute haben lachende erben: Dherföre kalla dhe och sådan gråät; Obenhinn weinen. Och på Swenska Swijnegråät. etc. Sup. lit. Alldr. Inf. lit. Swijn.

Arga Hundar sää rifwit Skinn. i. e. den altijd wil slåß / får något att plå stra. Dher om haar och Poeten sagt /

Vulnera, damna, probrum, &
mortem plerumque reportat.
Qui stricto ad pugnam quemli-
bet ense vocat. &c. Lindeb.

Tyskarna pläga och säya / Beißiger Hund hat immer zerbißene ohren. Item, Beißiger Hund wird auch gebißen. etc. Inf. lit. Den.

2 Sam. 25. v. 32. & seq. Judic. 11. v. 30.

Argt löffte bör intet hållas. i. e. Dhe onda som man utlofwar dhet binder ingen Dherföre har och en Scribent sagt / Satius est promissis non stare, quam peccare contra le ges justitiæ. &c. Panermit. Jääs exempel of Daivid och Naball. Item Jephta. &c. Inf. li Turing.

Prov. 10. v. 1. Syrach. 16. v. 4.

Arg Son är Fadrens blygd. i. e. Lij som en Fader haar ähra aff en from och lydig Son; Altså haar han och neesa aff en ond o geenwördigan. Dher aff haar och en Scribe sagt / Vitium filii dedecus est patris. & Liban.

Ar

Arla gröda är serla föda. i. e. Ung-doms planta är ålderdoms frucht. Inf. lit. Ded. Ung. Syr. 25. v. 5.

Arm Högfärd/skräppa ock swälta. i. e. Liuga i sin egen pung. Man säger fördenskull derom invective: Teipsum non alens canes alis. Eras. Som man wille säya: Han föder Hundar ock haar sielff intet Bröd. Tyskarna pläga säya: Schlechte hoffart / da man vor hunger nicht schlaffen kan. etc. Inf. lit. Han. Prov 12. v. 9.

Armod gör mannen blödig. i. e. Lijten är altijd minst. Dhen fattige blijr altijd baak Dören. Pauper ubique jacet. Ovid. &c. Inf. lit. Blyg. Fatt. Lijt. Prov. 10. v. 15.

Arm tiggiare som icke kan gå ett huus förbij. i. e. Han är illa trängder / som nödgas bedia den han intet giärna will. etc. Inf. lit. Man. Ondt.

Arm wärd som icke kan borga en Afftondryck. i. e. När man är aff någon worden förtörnad / och icke strax will eller kan mz lämpa sökia revange; uthan affseer der til beqwämlig lägenheet / så brukas detta såsom en vndsäyelse. Elliest säger man och: Quod differtur non aufertur. Som man wille säya: Det skall intet blifwa förgätet / fast något dröyes. etc. Inf. lit. Mång. Matth. 18. v. 35.

Arm Steek der intet dryper aff. i. e. Ringa ämbete som ingen nytta gifwer. Ty elliest säger man: Ämbete gier Kappa. etc. inf. lit. Ämb. Syr. 38. v. 32. & seq. & Cap. 10. v. 31. & 32.

Armod hindrar upkomst. i. e. Fattigdom stöter mången från högsätet. Deraff haar och Poeten sagt:

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi. &c. Horat. Item:

Auxilio egent qui de novo emergunt. Tyskarna pläga säya: Armer leute kinder kommen selten zu ehren. etc. Inf lit. Fatt.

Arm Rotta / som icke weet meer än ett hohl. i. e. Den listige weet många ränckior. Man säger fördenskull: Rottan finner fulle hohl / fast stugun wore ful med Katter. Mus uni non fidit antro, Plin
Item aff en gammal Schole-wärß: Mus miser est, antro qui solo clauditur uno. &c. Inf. lit List.

Matth. 7. v. 8. Syr. 40, v. 29.

Armod lärer tiggia. i. e. Ingen giee Dumbe Lamb. Friget quem petere pige **Nödhen drijfwer Hund i bandh.** De aff säger man och: Multa jubet homine experiri paupertas. Item: Paupertas alte mors est. Godofr. Armuht treibt zu arbeit. e Inf. lit. *Ing.* Naak. Nöd.

Armod är ålders last. i. e. Fattigdo **är gammal mans pläga;** Effter som h för swagheet skull / intet kan wärffwa sitt pehälle. En wijs man skal wara tilfrågat hw honom synes det ålendigste ting wara; och swet til swar: Senex egens: i. e. En gamm fattig. etc. Inf. lit. Ald.

Arm

Armod är offta rådhlöös. i. e. Den fattiga feelar offta god råd. Honom är god rådh dyr. etc.

Arma Mågar giör slächten ringa. i. e. Fattigdomen är altijd i föracht. Deraff haar och Poeten sagt: Nulla fides unquam miseros elegit amicos. &c. Lucan. Inf. lit. &c. Lucan. Inf. lit. Fatt.

Arm och rijk giör döden lijk. i. e. Döden klappar och på Kongzhuset / så wäl som på Tiggiare Koyan. Poeten haar sagt: Pauperibus reges, mors sceptra ligonibus æquat. Horat. Mors æquo pede pulsat pauperum tabernas regumque turres: &c. Item: Mors æquabit, quos pecunia separavit. Plinius S. En annan Poet haar sagt: Quos fors distinguit, mors facit esse pares. Aff Tyskan säger man och: Arm und reich macht der todt gleich. Och slutas fördenskull här med; At **Döden är allom öden.** etc. Inf. lit. Död. Pred. r. v. 16. Syr. 40 v. 1. & seq. & v. 31.

Armod lärer konster. i. e. Fattigdomen lärer föda sig. **Naken Qwinna drifwer nöden til spinna.** Paupertas excitat artes, haar Erasmus sagt. Ingeniosa fames. Claudian. Magistra morum. Antiphan. Item: paupertas est virtus, quæ per se, i. e. sine præceptore discitur. Stob. Aff Tyskan sägz och: armuht ist zu vielen guth. Item: Armuht hat vielen zu Herren gemächt / und vielen an den Galgen gebracht; etc. Super. hac lit. Inf. lit. Naak. Nöd.

Armod är ond at döllia. i. e. Fattigdomen måste fulle brista uth; Han kan intet wäl skylas. etc. Inf. lit. Rijk.

Armod lärer spara. i. e. Liitet i korgen lärer fuller knappa. Tyskarna säya dher om: Genaw zehrgeldt / lehrt woll spahren. etc. Inf.lit. Fatt. Knapt. Liit.

Armod lärer luster. i. e. Som man ellest plägar säya: Dhen som tränger / han stiäl til han hänger. Rariſſima eſt in paupertate integritas. Eraſ. Item: Viro eſurienti neceſſe eſt furari. Idem. Super. hac lit. Inf.lit. Den. Jw. inf. lit. Nod.

Syr. 41. v. 7. 4. & ſeq. **Armod giör döden ſööth.** i. e. Dhen som leſwer i älende / han löper intet mycket undan för Döden: effter han giör ände på hans jämmer. Dheraff man och plägar säya: Döden hielper nör nöden. Mortem minus timet, qui in vita minus delitiarum novit. &c. Viget: Der in der welt nicht viel frewde ſpürt / der gibt nicht viel auff dem odt. ꝛc. Inf. lit. Död. Fatt.

Art föllier art. i. e. Katt brär på köhn. Præſumitur bonus bono de genere natus. Och der emoot/ Mali corvi malum ovum. vipera viperam gignit. Eraſ. Poeten haar der om ſagt:

Matth. 7. v. 16.

Neſcia mutari, ad mores natura recurrit:

Naturæ ſequitur ſemina quisque ſuæ. &c. Prop.

Item:

Naturam furca expellas, tn. usque recurrit. Horat.

Item: Lupus pilum mutat, non animum. &c

Eraſ

Eraſ. Tyſkarna ſäya: Art leßt von art nicht. Gleich gleichs gebiert. Die natur leſt ſich nicht drehen. Ein Eul hecket kein blae fuß. Item: Tholle bullen machen tholle kellber. etc. Fördenſkul ſäger och Skrifften: Man hämptar intet Fiſkon aff Törne. etc. Inf. lit. Dott. Nat. Ond. Padd. Säll. Åhr.

Ba.

Baaktal uthan grund/ gär intet länger än til öronen. i. e Lögn lâter intet limma sigh. Hon haar intet beſtånd. Ty när ſant kommer fram / ſå fâr lögnen ſkam. Heeter altſå: **Wachta dig för ond giärning/ lögn fâr ſnart wänningh.** Falſum probrum non ultra aures penetrat. Val. Max. Item: Ferenda eſt lingua, & qualiscunq; fortuna: præſertim quæ abſit a culpa. Dio. Halic. Poeten haar och wäl der om ſagt: Conſcia mens recti famæ mendacia ridet. Ovid. Aff Tyſkan säger man: Hüt dich fur der that / der lügen wird woll raht. etc. Inf. lit. Lögn. Oſt. Wacht. Prov. 11. v. 3. Pſal. 5. v. 6.

Baaktal giör Wänneſkilnad. i. e. När man förſmäder och baaktalar ſin wän/ ſå taar wänſkapen ſnart ſen ända. ꝛc. Inf. lit. Sqwall. Syr. 22. v. 25. Prov. 18. v 8.

Baaktal ifrad blijr ſnaraſt ſport. i. e. **Ju mehr man rörer i ſkarnet / jw wärre det luchtar.** Ju mehr man wredgas öfwer förtaal / ju meer blifwer det rychtbart: men om det intet achtas / ſå faller det aff ſig ſielfft. Convitia ſi iraſcare, magis Jacob. 4. v. 11. 12. Syr. 8. v. 4.

innoteſcunt, ſpreta autem inſoleſcunt. Tacit. Item: Verba non lædunt ſi quis contemnat &c. Laert. En Politiſch man ſkal en reeſa aff ſin tiänare wara påmint / huru illa han wore aff en och annan med ſmädord efftertaalt; ſkal hafwa på Tyſka ſwarat: Eß ſeind ſchelltwordt/ ſie gehen nur nicht ahn. etc. Inf. lit. Iw. Oſt.

Prov. 29. v. 19. **Bannor bijta intet til beens.** i. e. Hoet dråper ingen. Item: **Lijka hwad Hunden ſkiäller når han bijtz intet.** Är ett gemeent taal bland treeſkt och owilligt lege-folck / ſom aff bannor och correction förwärras / mehr än förbättras: Men om förtiänta bannor haar en Scribent ſagt: Bonus improbis non vulneratur verbis. &c. Inf. lit. Göd. Hött. Lijk. Treeſk.

2. Sam. 16. v. 7. & ſeq.

Barn gå frå hiertat och til hiertat igen.

Syr. 14. v. 5. & ſeq. Dhe äro Föräldrarna käre / och fördenſkul går dhem till Hiertat / når dhe råka i någon nödh och olycka. Poeten har der om ſagt:

Ni ſobolis tantum Deus ingeneraſſet amorem:
Paucis filiolas tollere cura foret.
&c. Gland.

Tyſkarna ſäya och: Wen kinder nicht ſo lieb wehren / ſo würden ſie ſelten erzogen. etc. Inf. lit. Ing.

Syr. 3. v. 14. & ſeq. Prov. 30. v. 17. **Barnen äre aldrig ſå mång / ſå är doch Fadren äldſt.** i. e. Faſt en Fa der hade mång och myndig Barn / ſå bö

honor

honom lijkwåk af dhem sin skåliga heeder och åhra/ fast han ån wore något geenwördig. Dher aff säger man och: Matris ferre injurias pietas jubet. Terent. &c. Marc. 7. v. 10.

Barnahäuder åre snart fylte. i. e. Dhe åhre med ringa nögde. Man säger och förden-stul: **Med lijtet fägnas ett barn. etc.** Infer. lit. Ny.

Barnaminnet är längt. i. e. Det som är skedt i Vngdoms åhren / mins man offta bättre ån det som nyligen är händt. etc. Prov. 22. v. 6.

Barn åre snart lockade. i. e. Med ringa tubbas ett Barn. Item ut superius,

Barnahänder åre snart fylte.

Barn giör Barns gierning. i. e. Efter Förståndet. Dherföre har och Seneca sagt: Pueris omne ludicrum in pretio est. Item aff en Poet: A primis & nos pueriliter egimus annis. Och aff en annan Poet: 1. Cor. 13. v. 11.

Puerorum est
Ludere par impar, equitare in arundine longa. &c.

Inf. lit. Leek.

Man säger och fast wed lijka förstånd.

Barnagiömmor/ arma giömmor. Idem Kinder folgen ihre art. etc. Matth. 7. v. 16.

Barnen åre intet förmäng när dhe ställa sig wäl. i. e. Föräldrarna räkna ingen möda för fromme och lydiga Barn. Coll. 3. v. 20.

Barn klaga wäl öfwer rijset : men tij ga öberas broth. i. e. Hwar fårgar gierna sitt feel / och styler sin brist / när straffet är förhanden. Man säger fördenskull aff Poeten: Se quisque absolvere gestit. Tyskarna säya och : Wer wil von seinem gebräch wißen? Inf. lit. Förg- Hwar. Od.

Prov. 22. v. 6. **Barn giör så i Byn / som det är hemma waant.** i. e. Waanan är dryger. Onder att kasta i wråå. Consvetudo est altera nutura. Eras. Item: Naturam furca expellas, tamen usque recurrit. &c. Horat. Sup. lit. Art. Inf. lit. Waan.

Prov. 13. v. 25. **Barnamagen är blind.** i. e. Han taar wed allehanda spijs. Och lijknas wed en Formans taska / som taar emoot allehanda mynt. hwar under och förståås dhen girigas begärelse. etc. Inf. lit, Fohrm.

Barn och Narrar tala snarast sant. i. e. Dhe weeta intet annat / än säya det dhe hafwe hördt och sedt. Inf. lit. Narr.

2. Sam. 1. v. 6. 7. **Barnlösa gör föracht.** i. e. Echtenskap v than Barn lijder förstmädelse. Orbitas sperni nitur skal Curtius hafwa sagt om Alex. Magno. Munimen aulæ, regii sunt liberi. Eurip Item: Non legiones, non classes, æque firma munimenta, quam numerus liberorum Tacit. En Poet haar derföre sagt:

Jucundam sterili non cernens con-
juge prolem,
Nescit cur vivat, cuique repona
opes, &c. Glaud.

Tyska

Tyskarna säya och: Wer nicht Kinder hatt / der weis nicht warumb er lebet. etc. Doch är bättre hafwa inga Barn än onda. Dheraff skal och Augustus Rom. Keysaren (som för någon odygd skull hade relegerat sin dotter Juliam) vnder tijden hafwa uthbrustit / och sagt aff Homero: O utinam cælebs vixissem, orbusque perissem &c. Sveton. Syr. 16. v. 1. & seq.

Barn ösas intet ubr brunnen. i. e. Dhe äre aff Modren intet så lätt kiöpte. Tyskarna säya och: Kinder schöfft man nicht außm Brunn. etc. syr. 7. v. 19.

Barn sorger ändas snart. i. e. Dhe läggia ingen sorg på hiertat. Dhe fråga inter effter hwad Kakan kostar. Item: Dhe hafwa snart vthsörgdt. etc.

Barn är modrens bästa speleman. i. e. Lust och tijdfördrijff. Ty Modren kan altijd bäst delectera sig aff Barnetz leek. etc. Inf. lit. Modr.

Barn är fattige mans rijkedom i. e. Det är en Gudz wälsignelse; Ty med Barnlösa föllier försmädelse / som hände Hanna Samuels Moder. Tysken säger och: Armer leut reichtumb seind die kinder. etc. Super. hac lit. Ut snp. 1. sam. 1. v. 6. & 7.

Barn ryggen wil böjas i tijd. i. e. Barn bör ifrån vngdommen hållas under lydna. A teneris assvescendum. Eras. Ellest går det som Poeten haar sagt: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. syr. 7. v. 25. 26. Cap. 30. v. 1. & seq.

Blöta bärdskärare göra rutna Säkr. etc. Inf. lit. Blödt. Siälfw. Cap. 42. v. 11. Prov. 23. v. 13. 14.

Barn måste och ha Äpple wijd Rijset. i. e. Godh ord måste och wara med wedh Cap. 29. v. 15.

Bptuchtelsen. Dhet kallar man på Sw
Lockebröd. etc.

Colloss. 3. v. 21. **Barn åro snart rette.** i. e. Dhe är
stickne. Pueri inter seſe, quam pro levib
kis iram gerunt. Terent. Tyskarma säya
der erzürnen bald vmb ein gerungers. etc.

Be.

Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17. **Bed för Tiufwen: men önska att**
icke löner digh. i. e. I gemeen
man fåå skam til tacka / når man hiäl
Tiuff. Hominem improbum promoveris
te evertet. Tysken säger: Zwer einen ande
Galgen löset / der brächte ihn giern wiede
ahn. etc. Inf. lit. Glör. Ot.

Bedia är tyngre än plöya. i. e. En
warsam Böön / är swårare än gå wed Pl
En gammal Lärare har det och sagt: Diffi
est orare, quam arare. &c.

Prov. 22. v. 6. **Begynna med nääl / och lychta m**
Silfftskääl. i. e. Tiuffnad börjas må
smått / och lycktas med stoort. Taurum t
qui vitulum tulit. Eras. Och aff Tyskan:
ein Kalb stillt / der stillt auch woll eine Kul
Inf. lit. Waan.

Behållen som sitt haar. i. e. Byte g
offta för giäckerij. Ty Bythe gåår s
aff uthan skada på endera sijdan. Derföre
den altijd skadelöös / som sitt egit behåll
Syr. 4. v. 24. 25. Item v. 30. 32. bytt. etc. Inf. lit. Byth.

Bekänd saak är halff tillgifwen. i.
När man godwilligt bekänner sin brått / s
man gierna medlijdande med dhen brotz

Res confeſſa dimidium pœnæ. Eraſ. Item aff en Poet: Prov. 28. v. 13.

Ingenue ſaltem temet peccaſſe fatere:
Emendant humiles ferrea fata
preces. &c. Lindeb.

Tyſkarna ſäya och: Bekant iſt halb gebüßet. etc.

Bekänna har bracht mängen om halſen. i. e. Vthi ſtiffbaker taar man icke någon lätteligen aff daga / vthan föregående egen bekiännelſe. Dheraff säger och Juriſten: Voluntaria ſit confeſſio ejus, qui capitis damnari debet. Dom. Regl. Loccen. Ut ſupe. rius.

Bekiänd Saak är så god ſom wittnad. i. e. Til en kiänd ſaak behöfwes inga witna. Teſtibus haud opus eſt, ubi res confeſſa relucet. &c. Dråp M. med will. Cap. 11. St. l. Dom. Regl. Ut ſupe. rius.

Bekymbra ſig om Nürnberg / der man ingen ſieen i åger. i. e. Fåfäng och nödig omſorg / ſom enom intet angår. Heeter altſå: Alienæ rei ſe immiſcere culpa eſt. Syr. 3. v. 22. & ſeq. Cap. 10. v 30.

Achte hwar ſitt / läte annars fara. Tyſkarna pläga och wijd ſådan meningh ſäya: laß dir keine graw haar drumb wachſen. etc. Sup. lit. Acht. Inf. lit. Skom. Sörg.

Besinna kan mycket finna. i. e. Flijt ökar weet Den ſom något diupt tänckер efter / och lägger Hufwud i blööth / han kan mycket godt finna på. Deraff säger man och: Labor improbus omnia vincit. Omnia conando docilis ſolertia vincit. Matth. 7. v. 8.

Sapien-

{Sapientia inveſtigari poſſunt omnia. item: pienti nil peregrinum. &c. inf. lit. Flijt Ko Wijsd.

Betha biuder betha. i. e. När man ger ſiukdom haar miſt appetit til maat / lockas o den ſiuka med lijtet i ſänder; och ſåledes lo ena betan den andra. Item: Vthi ett g laag lockar offta den ena Båkaren then andr drycks. etc.

Eſa. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4.

Betzel och Tömm håller Häſten i ſty i. e. Straff och tuchtan håller ſkalcken i lyd Man ſäger fördenſkull: Oderunt peccare r formidine pœnæ. Inf. lit. Straff.

Betzlebullan är wånedryck. i. e. goda wånner ſkillias åth / öker man ſtund drycken med en ny ſkåål: och en reſande r dricker fulle en dryck til Valete / när han wil ſt til Häſt / och kan ſkee / ſedan han ſitter på ſten. Det hafwa dhe gambla kallat **Bet bullan. etc.**

Bi.

Pred. 4. v. 18. Syr. 36. v. 26, 27.

Bij uthan wijſe dhe flyga willa wäg i. e. Dher intet förſtyre är / dher föres galet Huusregimente. Inf. lit. Huus· Ondt.

Eccl. 3. v. 5. Pſalm. 34. v. 20. Thren. 3. v. 26. Prov. 14. v. 29. Matth. 11. v. 30.

Bijda och lijda / ſtillar mycken q wijt i. e. Tolamod öfwerwinner alt. heeter fördenſkull ſom Poeten haar ſagt: Si vincere; diſce pati. item: Perfer & obdu dolor hic tibi proderit olim. Ovid. Hijt l och Epicteti Symbolum, ſom han kallar S man aff all Wijsheet: Suſtine & abſtine. Gell. en Poet haar och i den Materien ſagt:

Aſpera diſce pati, patientia proderit olim:
Crux brevis æternum pondus honoris habet. &c. Lindeb.
Inf. lit. Gitt. Lägg. Thol.

indt intet Skiällan på ſkalcken/ han
låter, fulle ellieſt höra ſig. i.e. Paddan
teer ſig fullan otecknad. etc. Inf. lit.
Padd.

inda Korfwen wijd Hunden. i.e.
Sättia Bocken til Trägårdzwachtare.
Ovem lupo committere. Eraſ. Ulfwen går
wall med Fåhren; Och Höken wach-
tar Hönßen. etc. Inf. lit. Når. Sätt. pſ. 82. v. 7. 8. ſyr. 11. v. 4. & ſeq.

ittijda Herre blir länge Dräng. i.e.
Den ſom altför haſtigt häfwes up vhr ſtoff-
tet til något wälde/ (ſom Eraſmus kallar: A
remo ad tribunal) och weet intet att bäta ſin
lycka/ han råkar offta dher öfwer i förſta Ser-
vitut. Man plägar och dher om ſäya: Tollun-
luntur in altum, ut lapſu graviore ruant. Och
aff en Poet:

Qui puer orditur teneris dominarier annis,
Servus is in ſenio cogitur eſſe ſuo. &c. Lindeb.

är fördenſkull bäſt att gå per gradus ad hono-
res; Och måſte då heeta: Pyckiare/
örr än Skippare. etc. Infer. lit. Många

Bittijda

Prov. 16. v. 1. 3. 9. **Bittijda ſadla / och rijda ſeent. i**

När man ſätter ſig före något med haſt att v rätta / blijr hindrad / och råkar dher öfw drögzmål / då plågar man ſåya: Han ſad bittijda och rijder ſeent. etc.

Matt. 5. v. 43. 44. **Bittert kan med bittert boothas. i.**

Det ena onda kan offta fördrijfwa det and Malum malo medetur. Item: Contraria c trariis curantur. &c. Inf. lit. Ondt:

Miob. 39. v. 33. Matth. 24. v. 28. **Biud intet Luſen i Skinfällen. e.**

Snyltegiäſten kommer ſfulle obedin. Man p gar fördenſkull ſåya: Der Giäſtebud hål dijt ſanckas giärna ſlödred. etc. Sup. Aaß. Der. Snylt.

Prov. 29. v. 19. **Biörnen ſlår man intet med Rijs. i**

Fåfängt tuchta Paddan med Halmſtråå. C wattn på Gåſen. Item: Treeſter g intet om bannor. etc. Sup. lit. Bann. lit. Lijk.

Syr. 27. v. 28. & ſeq. Sap. 11. v. 17. **Biörnen och Biörnkarlen dhe ha i een tanka. i. e. Liſt emoth Li**

Fraus fraudi opponitur. Item. Cretiſa c Cretenſe. Eraſ. Inf. lit. Liſt.

Biörneſkinnet bijtz intet. i. e. D

Gåås ſom halßen är aff / hoon roop intet mehr. Deraff ſäger man och: Mor non mordent. Plut. Item: Mortuo le etiam lepores inſultant. Eraſ. Sup. lit. A Inf. lit. Den. Död.

B l.

Bland onda wilkor wäljer man gier

det bäſta. i. e. Ondt wällia bland det ſom intet doger. Man refererar ellieſt om en Man ſom hade taget ſig en mycket lijten Huſtrw / och når honom dher om år wordet frågat hwarföre/ ſkal hafwa gifwet til ſwar. E multis malis minimam elegi. Bruſon. På Tyſka ſägz: von zweyen vbelen meidet man deß ergeſte. etc. Inf. lit. Ondt.

Bland 3. Stallbrör blir altid en klämder. Inter tres ſocios ſemper excluditur unus. Tyſkarna ſäya: Wen zu hoffe zwey zuſamen halten/ ſo wird der dritte zum narren. etc.

Blandar man ſig i Draaff/ſå blir man ätin aff Swijn.

Blandas man med Gull/ ſå blijr man lagd i Skrijn. i. e. Den intet ſ kiänes aff ſig ſielff/ han kiännes aff umgiänget/ och blir der effter hedrad. Concolores aves facilime congregantur. Eraſ. Lijka Foglar flyga giärna ſamman. Aff Tyſkan ſäger man: Wer ſich unter die kleyen miſcht/ den fretzen die Sew. Man kommer fulle altijd i ſopewråån. Heeter fördenſkull: Ad ſumma nitendum Nil humile cogitandum. Man muß allezett vber ſich trachten. etc. inf. lit. Den. Ondt. Som. Åhr. — Syr. 6. v. 35. 36.

Blinder leeder den blinda i groopen. i. e. Narrrn will lära Skratten/ båda lijka klooka. Cæcus cæcum ducit. Eraſ. — Matth. 15. v. 14. Luc, 6. v. 39.

Blinder man/ en armer man. i e. Blindheet är ett eländigt wilkor. Dheraff haar och en — Tob. 5. v. 12.

Luc.8.v.35 fyr.40.v. 29 & seq.

och en Scribent sagt: Totius hominis debi tas est oculos perdidisse. Quintil. item Visu carentem maxima pars veri latet. S blinder weet sig inga medel til födan / vtha genom tiggiande / som (effter Syrachs Ordh är swårare än sielfwa Döden &c. Inf. li Bättr.

Blinder dömer om färgan. i. e. On judicera om det man intet förstår. Man s ger fördenskull wed sådan meening: Hwad **skal then blinde med spegel. etc.** Inf. li Hwad.

fyr.12.v. 32.

Blinder Häst behöfver en god talem
i. e. Wäl roosat / är halff sädl
Der aff säger man och: Laudat mercato quas vult extrudere merces. &c. Inf. li Wälb.

Matth. 6. v. 34.

Blind Dufwa finner och stundom ett Hwetekorn. i. e. Den fattig råkar och undertijden wed en lijten lycka. Dhe uppå lyder och Versen: Invenit interdum cæc columba pisum. &c. Inf. lit. Fatt.

Prov: 6. v. 12. & seq. Cap. 16, v. 30.

Blincka är illa troendes. i. e. Den so plurar med ögnneu / han haär en Räff i arme i. e. Han vmgår med list. etc. Inf. lit. Falsk.

fyr. 27. v. 25. & seq.

Blijr fullan bättre än Booken säger
i. e. Man måste altijd hoppas det bäste

Thren. 3. v. 22.

Der på säger man och aff Erasmo: Adhi cœlum volvitur. Man säger och: A **moln gier icke regn.** Item - **Det fl ter fulle öfwer.** Vthan twifwel der aff tage att n

at når Calenderna ominera något owäder / och man likwäl hoppas bättre. &c. Sup. lit. Alt. Inf. lit. Efft. Man.

Blijret giordt / det blir fulle spordt. i. e. Som man wille säya: **Det som giömmes i Snöö / det kommer upp i Thöö.** ogiärning blijr sällan dölgd. etc. Inf. lit. Ded. Ondt. Matt. 10. v. 26. Pred. 12. v. ult.

Blidt Wäder lockar Baru vth. i. e. Sööt Ord hugna dhe fromma. Dhe gambla hålla sig och gierna wed warmen / och kallas fördenskull aff Eraſmo: Apricisenes. Såsom dhe der offta lockas aff warmt wäder under wäggiar at läppta Soolskeen. etc. inf. lit. Sööth. Warm. Syr. 11. v. 12.

Blod är altijd tiockre än Wattn. i. e Slächt och förwanter förmenas altijd wara hwar annan hullare / än andra och oskylde. etc. Dher aff plägar man och säya:

Blod kryper der det intet kan gå. i. e. Affectionen yttrar sig giärna. Man säger dherföre med Eraſmo: Genu ſura propius. Och aff Tyskan: Das knie ist neher als die wade: Die schwester ist neher alß der schwager. Item: Das bluht krieht / da es nicht gehen kan. etc. Man plägar och ellies säya: Blodh drager / sade Kläckaren. etc. Inf. lit. Närm. Skiort.

Blomster är fruchtenes fästepenning. i. e. När Blomstret brister uth på Träädh / så är hopp om Fruchten. Förstås och om gråhärig ålder. Och då säger man: **Gråå Håår äre Dödzens Blomster.** Matth. 24. v 32. Pred. 12. v. 5. Striff-

ten säger och: att Mandelträt blomstras. H
under förstås ett grått Hufwud. etc. Inf.
Gråå.

Ps. 5. v. 6. **Blodgirigh haar Ulfwehierta.** i.
Dhe som förlusta sig i Blod / dhe få W
diurs art. Lijka som Ulfwen når Tanden
gynner blöda / skonar han intet / uthan bi
deste meer; Altså blodtorstige Regenter /
meer dhe vthgiuta Blod / ju meer dhem d
effter törster. En Scribent haar fördenskull sa
Ferina rabies est, sangvine & vulneribus g
dere. &c Sen. Inf. lit. Når. Waan.

Gen. 24. v. 65. **Blygdt Barn rodnar snart.** i. e. R
dna / är en dygdefärga / och teckn til
god natur. En Scribent haar och dherföre sag
Rubedo faciei ex pudore orta, est signu
virtutis & salutis. Såsom Blygsamheet blir
aff Diogene kallat Tinctura virtutis. Lae
Man läås / att Theophrastus skal en reesa h
wa sagt til en yng Person som wed tillfahl /
blygsamheet hade rodnat; Confide adolesce
talem enim virtus habet colorem. Dheraff
och Poeten sagt: Rubet verecundia passim.
tem: Virtutis florem. &c. En dygdig Qwin
person skal och en gång wara tilfrågat / hwil
den skönaste färgan wore / och (som Erasm
refererar) gifwit til swar: Is quem in ing
nuo gignit pudor. &c. Aff Tyskan säger m
och: Wo scham ist / da ist auch ehr. Iten
Scham verlohren ist alle tugend verlohren. e
Inf. lit. Rodn.

Matth. 7. v. 8. **Blyger tiänar illa til hofwa** i. e. Bl
samt folck trijffs intet wed Hofftiänster.
neca haar fördenskul sagt: Malus minister re
imperii pudor. Inf. lit. Ordbl.

Blyg tiggiare swälter offta. i. e. D

som blyes wid att bedia/ han måste stundom gå hungrig i Säng: Och heeter fördenskull: Friget quem petere piget. Och aff en Poet: Rebus pudor abſit in arctis. Ty ingen gieer dumbe Lamb. Tyſkarna ſåya och: Wer nicht wirbt / derverdirbt. etc. Sup. lit. Arm. Inf. lit. Ing.

blygſam Qwinna är en dygdeſpegel. Matth. 7. v. 16.
i. e. Dygd är dygdenes alſter. Man præſumerar mycken ehrbarheet hoos en blygſam Qwinnes Perſon. Dheraff ſägs och: Pudor in muliere eſt arx pulchritudinis. Stob. Tyſkarna ſåya: Ein ſchamhafftes weib iſt ein burg der keuſcheit. ꝛc. Inf. lit. Dygd.

blyſwärd i Gullbällia. i. e. Fager ſtapnad / grofwa ſeeder. Plumbeus gladius in eburnea vagina. &c. Eraſ. Inf. lit. Wack.

båſan kan fulle ſiunka men intet drunkna. i. e. Gudh låter undertijden dhe fromma något ſiuncka vnder Korßbördan: Men fördränckер dhem intet. Mergitur interdum, ſed non ſubmergitur uter, Ty når nöden är störſt / ſå kommer Gud med hielpen förſt. Cum duplicantur lateres venit Moſes &c. Tyſkarna ſåya: GOTT leſt wol ſincken aber nicht ertrincken. etc. Inf. lit. Efft. Når. Rätt. Exod. 2. v. 23. & ſeq. Syr. 1. v. 29. 30. 2. Cor. 4. v. 9.

båſa warmt och kalt uhr en mun. i. e. Annat tala och annat mena. Item: Loſwa och laſta uhr en munn. Eodem ore calidum & frigidum efflare. Eraſ. &c. Fab. De lupo & muliere. Item de de Fauno & viatore. Jac. 3. v. 8. 9. 10.

böta bådſkärare göra rutna ſåår. i. e.

1. Sam. 2. v. 23. & seq Syr. 7. v. 25. & Cap. 30. v. 7. & seq.

Blödig tuchtan giör treeſka Bart
Blanda patrum reprobos facit indulgentia n tos. Item: Peccata mollis nutrit indulgenti Eraſ. Och aff en annan werß: Exitium natis parit indulgentia patris. &c. På Tyſka pl gar man ſåya: die haußzucht verderbet viel kl der. Gelinder artz macht faule ſchaden: Item Eine barmhertzige Mutter zeugt ein krätzi Tochter. etc. Super. lit. Barn. Inf. lit. En. Fa Hård. Siälflzw.

B o.

Sap. 12. v. 10. 11.

Bocken weet att han har Horn. i.
Dhe mächtige nytkia dheras wäld
Arma cuique dedit Deus. Seneca ſtal dher o hafwa ſagt vnder Neronis nampn: Inertis e neſcire quod liceat ſibi. &c. Super. l Alt.

Syr. 22, v. v. 23. Prov. 30. v. 33.

Bogan för hårdt bänder briſter ſnar
i. e. När en ſaak för hårdt ſkärpes / ſå fal hon ſnaraſt i ſkarnet. Arcus nimium inte ſus rumpitur. Eraſ. Item: Nimium tenden funem ubrumpis. Idem. Tyſkarna ſåya: M ſol den Bogen nicht vberſpannen. Item : ſcharff macht ſchärtig. ꝛc. Sup. lit. Alt. Inf. l När.

Boande man är Landſens macht. i.
Rijka Vnderſåthare är Kongens ſka kammar. etc. Inf. lit. Rijk.

2. Cor. 10. v. 10.

Bookſtaffren blives intet. i. e. Man ſk wer offta dhet man intet dierffs tala. Derf haar och Cicero ſagt: Litera non erubeſcit. ſkarna ſåya och: Feder und dinte ſchämen nicht. etc.

Bool

Booken giör ingen lärd. i. e. Många Böcker giöra intet til lärdomen / uthan flijtigt ſtuderande. Derföre och Plutarchus ſagt: Inſtrumentum eruditionis non eſt librorum poſſeſſio, ſed diligens lectio. &c. Inf. lit. Flijt. Konſt. Wijsd.

Bondens fiäät giör åkeren feet. i. e. Flijt och god upſicht giör landet bördigt. Item: Syr. 20. v. 30.

Flijtigt bruuk gör Droßan ſtoor. Man ſäger fördenſkull: Oculus Domini ſaginat equum. Eraſ. Inf. lit. Herr.

Bonde Foot och Junckare Skoo tiäna intet wäl ihoop. i. e. Som man wille ſäya: När Bonden wil gå a la modo / ſå fåär han hooff trång. etc. Inf. lit. Hwart. Skoon.

Bonden är inte mätt förr än hä hickar. i. e. Tylper weet intet ſ magehooff. Dheraff ſäger och en gammal Vers: Singultire ſolet Grobianus ventre repleto. &c. Syr. 31. v. 22. & ſeq.

Bonden rooſar Kornet när Axet är fult. i.e. Man håller altijd aff det ſom något förſlär. Deroin lyder och gemene Verſen: Grana magis laudant quæ ſunt majora coloni. Aff Tyſkan plägar man och ſäya: Von langen braht würſten halten die Bauren viel. ꝛc. Inf. lit. Roos.

Bondekuk / är ingen barnaleek. i. e. Syr. 4. v. 23.

Dher wil meer til Plogen än hwißla. Cato haar dher om ſagt: Res ruſtica ſic eſt, ſi unam rem ſero feceris, omnia opera ſero feceris. i. e. Som man wille ſäya: Alt bondebruuk wil drijfwas i tijd / och med ſwårt

arbete; Dherföre är det icke häller något Barnawärck. etc. Inf. lit. Meer. Tijd.

Eccl. 9. v. 3. **Bondebruuk giör mängen liufft.** i. e. Aff åkerbruuk haar man offta både lust och hugnad. Dhe gamble Romare hafwa der uthi måstedeels hafft dheres delectament. Dheraff Poeten och haar sagt: Tempus in agrorum cultu consumere dulce est. &c. Ovid.

Bordblyger får första skaden. i. e. Den som skäms wed åta / han måste gå hungrig från Bord. Dheraff haar och Erasmus sagt: Verecundari in mensa neminem decet. &c. Sup. lit. Blyg.

Syr. 29. v. 4. ad 10. **Borga bör hembäras.** i. e. Låhn böra ledandes hemgåck. Dhet man låhnar och borgar aff sin wän / bör med tack wedergiäld. Clas. Men contrarium röhnes (Dy wärr) alt för mycket / som Syrach och klagar. etc. Inf. lit. Låån.

Prov. 6. v. 1. & seq. Cap. 17. v. 18. & Cap. 20. v. 16. Cap. 27. v. 13. Syr. 29 v. 19. ad 28. **Borgen är sällan skadelöös.** i. e. Den som går i Borgen / han går som offtast i betalningen. Man plägar fördenskul säya: Sponde, præsto est noxa. Laert. Sponsio, est filia mulctæ. Epicarm. Item' aff en Poet: Sponsores laqueos dignos proverbia jactant Borgen macht sorgen. Item: Bürgen soll man würgen. pläga Tyskarna säya: etc. Kiöp. B. 12. ℔. Dito cap. 8. Stl. Inf. lit. Den Myck.

Prov. 11. v. 15. **Borga haar armod i föllie.** i. e. Mycket borgande giör Fattigdom. Æris alieni comes est miseria. Eras. Hoo

dh

dhe Lacedæmonier skal Chilon hafwa i Delphis lembnat 3 tänckwärdige Reglor. Nemblig. Nosce teipsum: Ne nimium cupias: Æris alieni atque litis miseriam effugias. &c. Bruson. Tyskarna säya: Viel borgen macht armuth. Men dhen som mycket vthborgar / han hafwe dhetta Tyska Rijmet för ögon:

Wer viel borget ohne Pfandt /
Er hatt ein wurm in verstandt. etc.
Inf. lit. Myck.

Borta strång / och hemma drång. i e. Syr. 9. v. 2.
Mången giör sig borta stoor och myndig / och råder intet meer hemma / än kiöra vth Hunden och gå sielfwer effter. Dheraff haar och en Scribent sagt: Quid prodest foris esse strenuum, si domi male vivitur? Val. Max. &c. Inf. lit. Han. Qwin.

Br.

Bror i broth / Broor i booth. i.e. Lijka brutet / lijka bött. Levit. 19. v. 15.
Æqualitas pœnarum esto. Lipsi. Ne iisdem de causis alii plectantur, alii ne appellentur quidem. &c. Cic. Och måste då heeta effter Ordspråket: **Mången får loff för lijtet / och skam för alsintet. etc.** Inf. lit. Mång. Ded. Den.

Brorsämian räcker icke altijd til. i. e. Syr. 25. v. 2. & seq. Mich. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21.
Owänskap och Haat tränger sig offta in emellan Bröder och nästa Fränder. Deraff Poeten haar sagt: Fratrum quoque gratia rara est. Ovid. läås Livium om Romulo och Remo.

Deraff Poeten har sagt: Fraterno primum maduerunt sangvine muri. Lucan. Men aff Skrifften blijr Brodersämian högeligen berömbd. etc. Inf. lit Fränd.

Miche. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21. **Brors wreden är altijd wärst. i. e.** När bröder blij oense / är dheras haat så mycket större / som Blodet är närmare. Deraff säger och Eras. Fratrum inter se iræ acerbissimæ sunt. Tyskarna säya: Brüder zorn / Hellisch zorn. etc. Inf. lit. Fränd.

Syr. 4. v. 23. Rom. 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16. **Bruka tijden medhan han warar. i. e.** Tijd wil tagas i acht. Som man wille säya: Låt icke tijden såfångt förlöpa. Ætate fruere, mobili cursu fugit. Sen. Item: Juventa utendum, Eras. &c. Inf. lit. Tijd.

Prov. 15. v. 22. **Bruna Nötter haa söta kiärnar. i. e.** Moget Råd winner godh frucht. Heeter fördenskull effter Ordspråket: All ting med Rådh. etc. Fab. De vulpe & hirco. Sup. lit. All. Inf. lit. Kom. Tag.

Matth. 18. v. 32. 34. Syr. 5. v. 19. **Brutet och soont / är en gång nog. i. e.** man får intet synda på tillgifft. Man måste intet drista på soont broth. Dherföre haar och Poeten sagt:

Sit satis offendisse semel, veniamque tulisse:

Amplius haudlicet hac conditione frui. &c. Gland.

Inf. lit. Den.

2. Reg. 12. v. 19. **Bråbytt är fahra wärdt. i. e.** Hastig ändring är offta fahrlig. Medici säya fördenskul: Subita mutatio est periculosa. Schleu

nig

nige änderung ist gefahrlich. Här med wil och förstås hastig förandring uthi Regementzsaker / som och plågar haa fahra med sig. En Poet har derföre der om sagt:

Fit sine permagnis raro mutatio turbis;
Quod præsens igitur consule quisque boni. &c. Lindeb.

Sup lit. Byth. Mång.

Brähett swalk. s snart. i. e. Hetzig gierning kolnar snart. När man med alt för stoor tjfwer begynnar ett wärck / så plågar dhet snarast sachta sig. Dhe Romare haa fordenstull (som Livius refererar) altijd förbrått dhe Gallier sådan affect, och om dhem sagt: Primos Gallorum impetus plusquam virorum esse, postremos minus quam fæminarum. &c. inf. lit. Bättr. Hast. Prov. 21. v. 5. Pred. 3. v. 1. & seq.

Bråkiärt glömmes snart. i. e. Kiärleekz heetan förgår snart. Præceps amor frigescit. Eras. Tyskarna pläga säya: Gähe liebe/ lang feinschafft. etc. Inf. lit, Gäfft. 2. sam. 13. v. 14. 15.

Bråkiöp är ängerkiöp. i. e När man hastigt och obetänckt slår til med någon handel/ så kommer dher giärna ånger uthi. etc. Inf. lit. Hast. Pred. 3. v. 1. & seq. Prov. 20. v. 18.

Brärijk blijr långfattig. i. e. Såsom hastiga rijkedomar komma i gemeen med orätt tilhopa: Altså förswinna dhe och snart / när dhe mißbrukas. och heter då: Quod cito fit, cito perit. Och aff Tyskan: Gähe reichtumb / lange armuht Eilends reich sellten ohne sünd. Item: So gewennen / so zerronnen. etc. Inf. lit. Hast. Myck. Pred. 5. v. 12. & seq.

Bräskilnat bryter intet Eedzöre. i. e. Trätor och flagzmål / som skee aff hastigt mod (doch dåpmål föruthan) giöra ingen skyffslaak. etc. Eedzör. B. 8. ll. Dito. 14. Cap. Stl.

Matth. 7. v. 16. **Brär Kalft på Koo / så blir Dotteren godh.** i. e. Som man wille säya: Dotteren träder giärna i Modrens särck. Item: **Äpplet faller intet långt från Träät.** Derföre / om Moderen är from och dygdesam / så är och godt hopp om Dottren etc. Inf. lit. Dott Katt. Äppl.

Bränd Steek är Hundens deel. i. e. som man ellieft plägar säya: **skiftit Smör äth siuka Hundar.** Godt nog äth Paddan dhet som intet doger. inf. lit. Bälg. Gott. Man. Skitt. Swr.

Esa. 28. v. 19. **Brändt barn skyr Elden.** i. e. **Affskadan blir man wijs.** Vexatio dat intellectum Piscatori ictus sapit. Eras. Poeten har sagt: Tranquillas etiam naufragus horret aquas. &c Tyskarna säya: Gebrandt kindt früchtz fewr. Man plägar och här wedh säya: Disce cautius mercari. See dig bättre före en annan gångh. etc. Sup. lit. Aff. Andr.

Prov. 20. v. 1. Syr. 31. v. 30. **Brändt wijn är skoohorns drick.** i. e. Ltjka som man plägar bruka skoohorn til att updraga ett par nya Skoor: Altså kan och Brännewijn brukas til att draga ett ruus uppå. etc. Inf. lit. Dryck.

Bröderna många / Klöstret armt. i. e. Många

Många åthare på lijtet Förrådh. Der om säger man ellieſt: Mångt Swijn giör Drancken tunn. Item: **Mång Barn och lijten maat/ giör tunna Smörgiåß.** &c. Inf. lit. Lijt. Mång.

Bu.

Buken wil intet borga. i. e. Hungrigh maga lijder intet långt drögzmål. Venter moleſtus eſt interpellator. Eraſ. Magen kräfwer på ſin rätt. etc. Inf. lit. God. Hung.

Buken mättas förr än ögat. i. e. Ögat will altid mehr än magen orckar. Oculus non ſatiatur. Eraſ. Inf. lit. Mag. Pred. 1. v. 8. Prov. 27. v. 20.

Bwken har inga öron. i. e. Hungrigh maga hörer ingen vhrsächt. Venter caret auribus. Eraſ. Der bauch wil nicht borgen. ſäger Tyſken. etc. Super. hac lit. Inf lit. Hung.

Bwken driffwer laat man til ſkogz. i. e. Nödh drijfwer Hunden i band. Item: Naaken Owinna lärer nöden ſpinna. Tyſkarna ſäya och: Noth bricht eißen. etc. Inf. lit. Jung. Naak. Nöd. Tob. 2. v. 19. 2. Theſſ 3. v. 10.

Bwken rädz altijd om trotet. i. e. Bwksorgen geer ſigh aldrig til fredz. Chriſtus råder ſielff der ifrå. Paulus kallar ſådan girigheet en Affgudadyrckan. Dawid beder Gudh dher emot. En wijs man tillſkriffwer fördenſtul Gudh 4. ſerdeles nycklar. Nembl. dhen förſta til Moderen. i. e. ſfödzlen. Den 2. til Rågnet. i. e. Tiähnlig wäderleek för åhrswärlen. Dhen 3. til Spijſen. i. e. Matth. 6. v. 34. Luc. 12. v. 22. & ſeq. Pſal. 127. v. 3. Pſal. 119. v. 36. Epheſ. 5. v. 5.

Menni-

1. Tim. 6. v. 9. Menniſtiones föda och uppehälle. Den 4. til grafwen. i. e. Han kan allena upwäckia dhe Döda etc. Inf. lit. Gir.

By.

Bygående Höna får antingen Korn i kräfwa eller knäpp i nacke. i. e. Som man wille ſäya: **Alleſtädz framme får offta näſewäder.** Sup. lit. All.

Bygda huus och ſkurna kläder får man ſällan ſkål före. i. e. Ondt för ſtackaren när nöden giör kiöpet. Den ſom tränger til att ſällia Huus och giorda Kläder/ dhet affgår ſällan wthan förluſt. etc. inf. lit. Nöd. Ondt.

Prov. 12. v. 9. **Byggia Huus i Lufften/ gier en owiß grundwal.** i. e. Stora förſlag / och intet bakom. Item: **Skräppa och ſwälta.** etc. Sup. lit. Arm.

Byggia huus med hwars mans rådh/ der kommer aldrig taak uppå. i. e. Den ſom i byggiande (förſtåendes der med allehanda actioner) wil föllia hwars mans rådh / han får ett waanſkapat hws / eller galet ſluth. etc.

Byte giörs för giäckerij. i. e. Behållen ſom ſitt haar. Han är wthan ſkada ſom niuter ſitt egit. etc. Sup. lit. Beh. Man ſäger och wed den meening:

Byta Koo i wärre Nöth. i. e. Man byter ſig offta til ſkadha. Ut ſupra lit. Beh.

Byta

Byta och keesa är Herrefohr or. i. e. Den mächtige deelar offta med den fattiga och behåller både låtterna. Kallas aff Eraſmo: Leonina diſtributio: Leyonebythe. ꝛc. Fab. de Leone, juvenca, capra & ove. Inf. lit. Ley. Ondt. Syr. 8. v. 1. Act. 9. v. 5.

Bå.

Båſa förr än Kalfwen är buhren. i. e. Onurpna Ägg/ åre owiſſa ungar. Mången gör waggan tillredz förr än Barnet blijr giordt. Capra non dum peperit, hædus tamen ludit in tectis. &c. Eraſ. Inf. lit. Fåå. Kiöp. Ow. Såll.

Bå.

Bälghunden får intet läppia ſööt miölk vthan en rätta är druncknad deri i. e. Gott nog ſkitit Smöör åth ſiuka Hundar. etc. Super. lit. Bränd. Inf. lit. Skitt.

Bär fulla karet warliga/ att det icke ſqwalpar öfwer. i. e. Yffs icke för myckett når lyckan löper med/ hon kan ſnart wända om. Poeten haar dherföre warnat ſådant medh theſſe Vers: Syr. 11. v. 4. & ſeq.

Fortunam reverenter habe, quicunque repente
Dives ab exili progrediere loco.

Auſon. Item:

Magni pectoris eſt inter ſecunda moderatio.

Goda dagar behöfwa ſtarcka been.

Item: In magna fortuna minima eſt licen-

tia, Salluſt. Tyſkarna ſäya fördenſkull: Glück iſt nicht ohne tück. Item: Glück vnd glaß/ wie bald bricht daß? etc. Inf. lit. God. Hög. Mått. Yfffz.

Bära ondt Malt til gillet. i. e. Styrkia ondt til. **Sättia Löß i pälßen.** Oleum igni addere. Eraſ. Släckia Eld medh Ollia. Tyſkarna ſäya: Stroh zum fewr legen. Man säger och: Zornige leute ſoll man nicht hetzen. etc.

Matthæſſ. v. 12. &c. Cap. 25. v. 29. Syr. 40. v. 21.

Bära wed til ſkogz. i. e. Onödigt arbete. Item: **Giffwa Bakare Barn Hwetebröd.** Ligna in ſylvam importare: Soli lumen addere. &c. Eraſ. Inf. lit. Der. Giffw. Myck.

Bäſt giöra frijd med draget Swärd. i. e. Som man ſwille säya: **Dhet ena Swärdet häller det andra i ſlijdan.** Sub clypeo melius ſuccedit negotium pacis. &c. Eraſmus. Inf. lit. Ett. Ondt. Slåå. Wår.

Syr. 3. v. 27. & ſeq. 1. Cor. 10. v. 12.

Bäſta Fächtare få offta hugg. i. e. När man drifstar för mycket på ſin konſt / ſå plägar man och fåå hugg på pältzen. Man säger och aff liſta förſtånd:

et ſuperius

Bäſta Simmare druncknа offta. i. e. Förmätenheet är fahrlig. Dheraff man och säger:

Sæpe natatores ſubmergũtur meliores.
Sic & ſcanſores collum fraangunt meliores. &c.

Heeter fördenſkull: Victoria, non tam virium, quam prudentiæ eſt. &c. Fab. de Tygride.

Bäſta

Bäſta Hwetet haar och Agnar. i. e. Dhe wijſſa ſeela och. Non eſt triticum ſine paleis. Godorf. Sup. lit. All. Infer. lit. Feel. Gott. Klookt. Söndr. Wijſt. Jacob. 3. v. 2. Pſ. 14. v. 3. Hiob. 14. v. 4.

Bäſt medh ſin lijke dantza. i. e. **Lijka par går bäſt i danſz.** Olijka giffermål lyckas ſällan. Heeter fördenſkull ſom Poeten haar ſagt: Qui cupis egregie nubere, nube pari. &c. Inf. lit Lijk. Syr. 13. v. 18. 19. & ſeq.

Bäſt lijda det man intet kan wrijda. i. e. Man måſte tola det man intet kan förandra. Ferre decet patienter onus, quod ferre neceſſe eſt. Optimum eſt pati, quod emendari non poteſt Sen. Item: Quod eſt ferendum, feras. Terent. Aff Tyſkan ſäger man och: waß du nicht kanſt wenden / daß leid / vnd thus nicht ſchenden. Item: Waß man nicht kan meiden / das ſoll man willig leiden. etc. Inf. lit. Gitt. Man. Prov. 14. v. 29. Thren. 3. v. 26. 27. 2. Sam. 16. v. 10. & ſeq.

Bäſt blij klok aff annars ſkada. i. e. Andras feel lära bäſt. Felix quem faciunt aliena pericula cautum. Aliena periclitatio, noſtra ſit emendatio. Item: Bonum eſt, fugienda aſpicere in alieno malo. &c. **Bäſt lära aff annars ſkada.** Sup. lit. Andr. Infer. lit. Den. Eccl. 28. v. 19.

Bäſt leeka / bäſt återwända. i. e. Bäſt hålla vp medan leeken är godh. Ludus alluſcens incidendus eſt. Eraſ. Wen der ſchimpff am beſten iſt / ſoll man auffhören. etc. Inf. lit. Den. Man. Ondt. Pred. 7. v. 15.

Bäſta födebygd är / der man mär wäl. i. e. Dher man trijffs och wäl ſitter / håls för bäſta

bäſta fosterlandet. Patria eſt ubicunque ber
eſt. Cic. Sup. lit. All.

Prov. 20. v. 29. **Bäſt föllia dhe gamblas Rådh.** i. e
Man præſumerar måſtedels dhe gambla fö
kloke och rådige. Poeten har fördenſkull ſagt
Utile conſiliis præbere Senilibus aures· Ma
säger och: Conſilia ſenum haſtæ ſunt juvenum
Plut. **Dhe gamblas råd är dhe unga**
förleek. Tyſkarna säya och: Allter leute rat
ſoll man folgen· etc. Inf. lit. Den. Gambl. Ungi
Äld.

Pſal. 37. v. 4, 5. **Bäſt taga Gudh til rådz.** i. e. Föll
Gudz wilia effter. Seneca (ſom ellieſt war e
Hedning) har derom ſagt: Quid eſt boni vir
Præbere ſe fato. i. e. Deo. &c. Inf. li
Med.

Pſalm. 89. v. 36. Syr. 4. v. 33. **Bäſta Muſic när Munnen och Hiert**
qwåda ett. i. e. Enahanda tala och me
na. Cordis & oris optima eſt Harmonia. Plaut

Tyſkarna bruka dher uppå ett Rijm:
Es iſt gar hübſch und fein/
Wen Mund vnd Hertz ſtimmen ein· etc.
Inf. lit. Ick Ing· Loffw·

Prov. 9. v. 16. **Bäſta Oſten blir ſnaraſt muusäten.** i. e
Wackraſte Pijgor fåå ſnaraſt anfächtning
Ty det ſom ſkiönt är / glädz hwa
man äth. etc. Inf. lit. Fägr. Ondt,

Ekr. 29. v. 27. **Bäſt träda ſin egen Tröſkel.** i. e. Ege
härd är Gull wärd. Item: Egen åg
är altijd bäſt / ſå weet man hwart uth heem å
Prov. 11. v. 1. etc. Inf. lit. Eg.
Bäſt giöra wäl / ſå ſpörßet minſt. i. e
Handl

Handla ärligen och swara dierffligen. Item: Det spörs fulle i bygden/ hwad folcket är til dygden. etc. Inf. lit. Giör. Handl. Spörs.

Bäst föda sig med ähran. i. e. Uthi all handtering/ är bäst att handla redeligen/ så får man fulle födan. Heeter fördenskull som en Poet haar sagt: Undequaque para, sed non ex crimine victum. Tyskarna säya: Redliche nahrung gedeyet am besten. etc. Inf. lit. Giör. Handl. Reen. Spörß. Prov. ut 1 up.

Bättre komma seent til Kyrckia/ än aldrig. i. e. Man kommer aldrig för seent til Gudz rijke. Doch är seen bättring icke altijd reen. Ty Röfwarens exempel på Korset är något rart och osäkert att efterfölja. Deraff man och plägar säya: Pœnitentia sera, raro vera. &c. Inf. lit. Seen. Syr. 5. v 8. & Cap. 18. v. 22.

Bättre lijfflööss/ än wännelööss. i. e. det är illa lefwat / at haa ingen wän i Nöden att tillijta. etc. Inf. hac lit. Syr. 6. v. 14. & seq. Pred. 4. v. 9. 10.

Bättre godt ryckte än stora häfwor. i. e. Som man wille säya: Godz och Ägor förgåås / men ett godt namn och rychte blir efter Döddhen. Poeten har derföre sagt: Vivit post funera virtus. &c. Inf. lit. Fadr. Gott. Prov. 22. v. 1. Syr. 41. v. 15. 16. Pred. 7. v. 2.

Bättre wäl dööd/ än illa lefwat. i. e. Man måtte häller önska sig Döden / än föra ett neesligit Leffwerne. Honesta mors turpi vita potior. Tacit. Præstat mori, quam male vivere. Eurip. Dheraff skal och Isocrates

hafwa ſagt: Elige potius honeſte mori, quam turpiter vivere. Item: Potius cum dignitate cadendum, quam cum ignominia ſerviendum. Philo. Poeten haar och dhet ſamma meent / ſom haar ſagt: Nonne mors ſatius, vitæ quam ferre pudorem? &c. Inf. lit. Liff. & inferius hac lit.

Bättre fly än illa fächta. i. e. **Bättre wijka / än illa för ſkadan ſtå.** Cum fugere licetne quære litem. Eraſ. Periti bellatoris eſt, non minus ſcire fugiendi artem, quam bellandi. Plut. Tyſkarna ſåya: Wer übermannt dem iſt fliehen kein ſchand. etc. Infer. lit. Ståå.

Bättre boot / än baar ſijda. i. e. **Bättre lappade Kläder / än nakot kropp.** etc.

Bättre 2. gånger mätet / än een gång förgätet. i. e. Dhet är bättre twå reeſor fråga / än en gång fara will. etc. Inf. lit. Den & Infer. hac lit.

Bättre en Fogel i handen / än twå i ſkogen. i. e. Dhet wißa tagz altijd för dett owiſſa. Spem pretio non emo, haar Terentius ſagt. Tyſkarna ſåya: Beſſer ein ſpatz in der hand / den ein Storch auffen tach. etc. Inf. lit. Föd. Haa-

Bättre ſmå fiſkar / än tomma diſkar. i. e. Bättre något än intet. Partem habere melius eſt, quam toto privari. Etwas beſſer den nicht. etc. Wed ſamma meening plägar man och ſåya;

Bättre

Bättre tunnt Ööl / än tomma Kaar
Bättre swulten Häst / än tom grimma.
Bättre Trälåås / än öpen dörr.
Bättre halfft bröd / än alt mista.
Bättre något nött / än alt förödt.
} idē ut superius.

Bättre lijda för sanning än ta löön för lögn. i. e. Det är hedersammare / at förswara Sanningen / än låta tubba sig til att liuga. etc. Inf. lit. Sam. Syr. 4. v. 24.

Bättre stämma i bäcken än i ään. i. e. Bäst stilla det onda / förr än det blijr halfwa werre. Dy ondt måste tijdigt dämpas. Mala in semine comprimenda. Lips. Melius est prævenire, quam præveniri. Idem. Och aff Poeten: Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo. &c. Infer. hac lit. Ondt. Oppr. Prov. 24. v. 22. 23. Syr. 7. v. 7. & seq.

Bättre gammal giäld / än ny saak. i. e. gammal skulld är bättre att fodra / än at förswara nytt broth.

Bättre en trijfwen stund än en saat dag. i. e. Man uhrättar offta meer på en willig stund / än på en heel Dag med lättia. etc. Inf. lit. Laat.

Bättre eenögd / än blind. i. e. Bland onda wilkor haar man gierna dhet bästa. Dheraff säger man och: Inter cæcos regnat strabo. Eras. Tyskarna säya: Vnter den blinden ist der schele König. etc. Sup. lit. Bland. Blind.

Prov. 3. v. 28. **Bättre ſtrax neka/ än länge loſwa/** i. e. Som man wille ſäya: **Loſwa icke länge det du ſtrax kan giſwa.** Beneficium eſt, ſi cito negas quod petitur. Item: Minus decipitur, cui negatur celeriter. Mant. Kurtz abſchlagen / iſt eine freundſchafft. etc. Inf. lit. Loſw.

Bättre Krijg/ än owiß Frijd. i. e. Man leſwer ſäkrare wed yppenbahr feegd / än wedh en falſkan Frijd. Dherföre haar och Tacitus ſagt: Pace ſuſpecta bellum tutius. &c. Inf. lit. Mål.

Bättre lijtet och gott/ än mycket ſom intet doger. i. e. Som man wille ſäya: **Lijtet och godt ſmakar altijd bäſt.** Modicum & bonum. Non copia, ſed bonitate res eſt æſtimanda. Cic. Fab. de Leæna & Vulpe.

Syr. 7. v. 7. & ſeq. **Bättre förekomma än förekommas.** i. e. Ondt måſte tijdigt föreböyas. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. Ondt. Oppr.

Bättre ſeent lära / än aldrig. i. e. Ingen är för gammal til läbra. Ty man lärer med han leſwer. Nulla ætas ad diſcendum ſera. Eraſ. Inf. lit. En. Ing. Kom. Man.

Prov. 15. v. 17. & Cap. 17. v. 1. Pred. 4. v. 6. **Bättre en kaka med roo/ än twå medh oroo.** i. e. Som Salomon haar ſagt: Bättre en rätt Kåål med kiärleek / än en giödd Oxe med haat. etc. Inf. hac lit.

Prov. 25. v. 13. **Bättre hedna pant än Chriſtna Troo.** i. e. Som man wille ſäya: Loſwen kan rygg-

gias/

glas: Men pant bär penningar heem. etc. Inf. lit. Loffw. Pant.

Bättre tijga / än tarflöst tala. i. e. Med stilla tijgande kan mycket förswaras. Heeter fördenskul: Præstat tacere, quam male loqui. Eras. inf. lit Tijg. Syr. 19. v. 6. & seq.

Bättre snäll tunga / än krusat häär. i. e. Den som har ett godt läder / han går dher med: Men krusat Häär giör ingen wältalig. etc.

Bättre god lycka än hög börd. i. e. Lyckan föllter intet altijd herkomsten. Man säger fördenskull: Dhen lyckan räkar / han förer Bruden heem. Och heeter altså: Fors domina campi. &c. Cic. Inf. lit. Den. Syr. 11. v. 14.

Bättre en stuk dotter / än een uphängd Sohn. i. e. Om dhen lefwande är altijdh något hopp till bättring / ehuru swag en är; Och heeter fördenskull: Dum spiro spero. Men om den döda är hoppet vthe. Salomon haar dherföre sagt: En lefwande Hund är bättre än ett dött Leyon. Item aff Poeten: Robustus fossor rege est felicior ægro. &c. Inf. lit. Hopp. Pred. 9. v. 4. 5.

Bättre molcka Koon / än slåna för Hufwud. i. e. Bättre är lijtet länge nyttia / än alt på en gång ödha. Keys. Tyberius skal fördenskull hafwa sagt: Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere. Sveton. Tyskarna säya: Beßer gemollchet / als geschunden. Item: Man muß auch den armen beim brodt laßen. etc. Sup. lit. Allt. Prov. 30. v. 33.

Prov. 13. v. 11 **Bättre dyrt köpa än illa swälta.** i. e. Han swälter intet som dyrt köper. Quanti, quanti, bene emitur quod neceſſe eſt. Cic. Aff Tyſkan säger man: Kauff in der zeit / ſo haſtus in der noht. etc. Inf. lit. Han. Köp. Man.

Prov ut ſuper. **Bättre ſkiära aff än öka til.** i. e. Som man wille säya: Stoort ämbete kan altijd minſkas. Item: Bättre för wijd Mantel / än ſkarſwad. etc. Inf. lit. Tag.

Maro. 10. v. 35. **Bättre äga än önſka.** i. e. Det är altijd bättre haa än fåå. Dhet wißa för det owißa. Man säger och derom ſkiämtwijs: Bättre Harekiött än Fåhrekiött. Præſtat poſſidere quam perſequi. Ariſtot. &c. Sup. lit. Al. Sup. hac lit. Infer. hac lit. Inf. lit. Mång.

Prov. 20. v. 18. **Bättre förewaar / än efterſnar.** i. e. Efterråd är intet rådh. Och kallas fördenſkull aff Eraſmo: Poſt factum ſapere. Tyſkarna säya: Raht nach der that / iſt zu ſpaht. etc. Inf. lit. Efft.

Prov. ut ſuper. **Bättre ett ord före än tije efter.** i. e. Förord bryter Lagh. Clauſula abundans non nocet. Item: Error vitiat contractum, haar juriſten ſagt. Aff Tyſkan säger man och: Man kan ſich nicht zu woll vorſehen. etc. Inf. lit. För.

Eſth. 14. per totum 5 yr. 10. v. 6. & ſeq. **Bättre lutha än ſtöta ſig i dören.** i. e. Dhet är bättre wara ödmiuk / än taga ſkade aff högfärd. Inf. lit Hög, Ödm.

Bättre

Bättre barnet gråter ån moderen. i. e. Nyttigare är / at Barnet gråter för rijset / ån Moderen för Barnsens olycka / som råkar vthaff stelffzwåld. Dherföre haar och en Poet wål sagt: Syr. 30. v. 1. & seq.

Præstat verberibus concisos flere puellos,
Quam senio grandis ploret uterque parens. &c. Gland.
Inf. lit. Rijs.

Bättre sargat aff sin wän / ån kyst aff sin owän. i. e. Ett lijstet förtreet aff en wän / är aff mindre fahra / ån smicker aff en fiende. Salomon haar fördenskull wål sagt: Att uppenbara straff är bättre ån hemlig kiärleek. etc. Inf. lit. Sööt. Man säger och fast wed lijka meening: Prov. 27. v. 6. Syr. 20. v. 2. 3.

Bättre straffa ån klaffa. i. e. Vppenbart straff är bättre ån heemligit förtaal. Tyskarna säya fördenskull: Ein smeichler ist ein meüchelmörder. etc. Inf. lit. Straff. Man plägar och säya: Prov. 9. v. 8. Syr. ut superiùs.

Bättre en suur wän / ån en sööt fiende. i. e. Den som är alt för söter i munnen / han är gierna falsker i grunden. En Rom. Påfwe Leo skal derom hafwa sagt: Plus plerumque periculi est in occulto insidiatore, quam in hoste manifesto. Aff Tyskan: Besser ist ein offenbarer feind / als ein meüchlischer freund. etc. Inf. lit. Sööt. psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8. syr. 12. v. 15. & seq.

Syr. 25. v. 1. 2. Bättre Bonde fritjd än Borgerlig krijg. i. e. Det är bättre att lefwa fredlig bland dhe spaka / än i stritjd med dhe oroliga. etc. Inf. lit. Endr.

Luc. 11. v. 17.

Prov. 27. v. 7. Bättre groff kaka / än intet smaka. i. e. Hungrig maga är intet Bröd för swart. man säger och: Bättre små fiskar än tomma diskar. Sup. hac lit. Super. lit. Alt. Inf. lit. Hung.

Bättre bröd än Fogleſång. i. e. Dhet nödigaſte måſte gå före. Neceſſaria jucundis anteferenda. Item: Panis prior prora. Ulp.

Bättre maat / än målat wägg. Ty målningen mättar intet. etc. Inf. hac lit. Inf. lit. God. Måln.

Bättre en gammal wid ſitt Låkr / än en ung i ſitt Håkr. i. e. En åldrig man mz ſämia / är bättre än en unger narr i kiff och träta. etc.

2. Tim. 3. v. 8. Bättre wara en Dannemans frilla / än än wara giffter illa. i. e. Som man elleſt plägar ſäya: Så godt är ligga nakot / ſom haſwa elakt på ſig. etc. Inf. lit. Så.

Marc. 19. v. 35. Bättre Harekiött än Fårekiött. i. e. Bättre haa än fåå. Præſens eſt certior hora. Tyſken ſäger: was man hatt / daß iſt gewiß. etc. Super. hac lit. Inf. lit. Fåå. Mång. Tack.

Syr. 27. v. 20. & ſeq. Bättre penningalöös än wänelöös. i. e. Offta göra goda wänner dhet ſom penningen intet kan uträtta. Tyſkarna ſäya och: Beſ-

ſer

ser ein freund in der noth / als geldt in der faust. Sup. hac lit. & inferius.

Bättre något sää / än intet sää. i. e. Dhen som intet sååår uth / han stiår intet heller op / Inf. lit. Den.

Bättre dricka wijn och wärfwa / än Wattn och förderfwa. i. e. Dhet år fast bättre att giöra sig godt aff winsten / än swälta wed skadan. etc. Inf. lit. Drick. Pred. 5. v. 17. 18.

Bättre fråga än fara will. i. e. Bättre förspöria sig / än förgiöra sig. Super. & Infer. hac lit. Prov. 20. v. 18.

Bättre Herren haltar / än Landet. i. e. Bättre en lytter och waanskapad Regent aff Förstånd och Wijßdom / än at Landet aff en dåyelig Herre skulle illa föreståås. Om Keyser Galba skrifwer Svetonius: Romani non gibbosum corpus, sed rectum ingenium venerabantur. Et sic melius est regem quam regnum claudicare. &c. Stumph: Hår med år och förstående / att dher någor skada och olycka skulle tilstöta ett Land eller Rijke / då syntes bättre att Herren litjder / än Landet. etc. En wälbetänckt Herre måste fördenskull / när Landet någon fahra åkommer / intet fruchta för dhet som sägz: Dulce mori pro patria dilecta. &c.

Bättre fattig med åhran / än rijker med blygd. i. e. Dhet år lofligare at gåå armod igenom med behållen åhra och heder / än wara rijk och förmögen med neesa och waanheeder. Skrifften säger fördenskull: Honeste pauperem esse melius est, quam injuste divitem. &c. inf. 1 ac lit. Prov. 19. v. 1. & cap. 28. v. 6.

Prov. 15. 16. 17. & Cap. 17. v. 1. Pred. 4. v. 6. **Bättre liftet med roo / än ett otryggt boo.** i. e. ut ſuperius, En Kaka med roo. ꝛc. Fab. de Cuculo & Accipitre.

Bättre ſee wed ord / än hugg. i. e. Bättre lyda warning än taga ſkada aff ſin gierning. Dherföre har och Eraſmus ſagt: Verba præſtant Verberibus. &c.

Syrach. 38. v. 19. **Bättre dödt / än i ſorgen leſwa.** i. e. Sorg giör ſwrt leſwerne. Democritus ſkal fördenſkull haſwa ſagt: Vita ſine feſtivitate, eſt longum iter ſine diverſoriis. i. e. En lång reeſa vthan Härbergen. etc. Super. hac lit. Inf. lit. Liiff.

Prov. 19. v. 2. & c. 21. v. 5. **Bättre driſwa öken / än draga laſſet.** i. e. Bättre ſachta kiöra / än ſlåpa Laſſet til byß. etc. Inf. lit. Den. Haſt.

Bättre något härſkt / än alt färſkt. i. e. Dhe gambla haa häller hafft något hängiandes wed Krookarna i Wiſthuuſet / än hwar dag gåtte til Törgz. etc.

Rom. 12. v. 19. Prov. 19. v. 19. Syr. 28. v. 1. & ſeq. **Bättre ohämpnat / än illa.** i. e. Som man ellieſt säger: Mången hämpnas ſåt ſin harm / att han blir både vſel och arm. Dheraff plägar man och säya: Harm giör Helſwete. etc. Inf. lit. Harm. Mång.

Prov. 25. v. 20. 21. Luc. 6. v. 28. 29. **Bättra ondt med halfwa wärre.** i. e. Som man ellieſt säger: Giſwa rått för illa ſudet. etc. Inf. lit. Giff. Löhn. Ondt. Wälg.

Prov. 30. v. 33. **Bättre bläda / än ryckia rooth.** i. e. Bättre molcka Koona. / etc. Dhen ſom rycker

vpp

wp rooten / han haar inga blad att wänta. Dherföre har och Plutarchus sagt: Hortulanum odi, qui a radice olera exscindit. Item: Qui nimis emungit. &c. Sup. hac lit. Sup. lit. Alltf.

Bättre mista en Tåå / än heela Foten. Matth. 5. v. 30. **i. e. Tag bort det onda / så blir Kroppen sund.** Skär heller aff en lemm / än heela Kroppen skal förderfwas. Cicero har derom sagt: Ure, seca, ut membrorum potius aliquot, quam totum intereat corpus. Item: Scimus digitum præcidi oportere, si ob eam rem gangræna non sit ventura ad brachium. &c. Varo.

Bättre mißunt än beklagat. i. e. Den rijke mißvnner man offta hans wälgång: Men den fattige blir altijd beklagad för sin armood. Erasmus haar fördenskull sagt: Invidiosum esse præstat, quam miserabilem. Miseratione melior invidia. Pind. Item: Pauperem misericordia, divitem invidia sequitur. Sotad. Tyskarna säya: Wen neiden ein fieber were / so wehre die welt schon gestorben. Item: Beßer beneidt als beklagt. etc. Sup. lit. Affw. inf. lit. Fatt. psal. 112. 10.

Bättre et qwintin lycka / än ett skälpund wett. i. e. Offta blijr mehr vthrättat genom lyckones favor, än med stoor wijsdom. Sed conjuncta valent. &c. Inf. lit. En. Eyr. II. v. 14. Matth. 6. v. 34.

Bättre bli hemma med en skam / än gå i by med twå. i. e. Bättre stämma i bäcken än i ån. Item: Bäst stilla det onda för än det blijr wärre. Super. & Infer. hac lit. prov. 24. v. 22. 23.

Bättre

Frov. 19. v. 2. & C. 2 L. v. 5.

Bättre bläsa på gröten än bränna sig. i. e: Man får intet wara så heeter och hastig vthi en saak. Man säger fördenskull på Tyska til förwijtelse: Gemach / das man die eyer nicht nicht zerbricht. etc. Inf. lit. Hast. Hett.

Prov. 20. v. 18.

Bättre sörja före / än effter. i. e. Then som tijdigt bär försorg / han förekommer mycken eftersorg. Heeter fördenskull: **Förewar / är är bättre än eftersnaar.** Cura est futuri provida. Guthe vorsorg vertreibt viel unglück. Item: Ein vorsorger ist beßer den ein nachsorger. Super. hac lit.

Syr. 2. v. 4. & seq. psal. 34. v. 20. Thren. 3. v. 26.

Bättre lijda orätt än giöra. i. e. För bättre samweet skull. Therföre har och Cicero sagt: Præstat injurias ferre, quam inferre. Nil glorioſius impune læſo. Sen. Præstat fraudari quam fraudare. Eraſ. Item aff Seneca: Quoties neceſſe eſt fallere aut falli a ſuis, patiare potius ipſe, quam facias ſcelus. &c. Sup. lit. Bijd. Inf. Lägg. Thol.

prov. 28. v. 8. Cap. 16. v. 8. & cap. 20. v, 2.

Bättre skada / än orätt wunnet. i. e. Skada kan ſulle förwinnas: Men illa fångat gör ondt samweth och går illa aff. Damnum turpi lucro præferendum. Stob. Item: Vitioſa lucra, æqualia damnis. Plutarch. En annan Scribent haar sagt: Mala lucra breves habent voluptates, dolores vero longos. Antiphan. Tyskarna säya: Vnrecht guht gedeyet nicht. Item: Beßer schade als unrechter gewinn. etc. Sup. lit. Allm. Inf. lit. Or. Så.

prov. 5. v. 28.

Bättre förſta wreden än den ſidſta. i. e. Att neeka och vthslå ens begäran ſtrax / är bättre med föſta owillian / än låhna / och ſökia ſedan ſitt igen med ſtörſta förtreet / ſom i gemeen ſke plägar: Och heeter då effter Ordſprå-

Ordspråket: Låna sin wän/ och kräfwia sin owän. etc. Tyskarna säya fördenskull: Beßer der erste vndanck / als der letzte, etc. Super. hac lit. Inf. lit. Låhn. Wed den meeningen plägar man och säya:

Bättre en lijten wrede/ än en stoor skada. Idem.

Bättre Penningelöös/ än åhrelöös. i e. Fattigdomen är intet åhran til meens. etc. Sup. hac lit: prov. 19. v. 1. & cap. 28. v. 6.

Bättre maat än målat wägg. i. e. Målning mättar intet. Item: Bättre Bröd än Foglasång. etc. Super. hac lit. inf. lit. God. Måln.

Bättre wända/ än illa löpa. i. e. Ut superius. **Bättre stämma i Bäcken. etc.** Satius est recurrere, quam male currere. Och aff Tyskan: Vmökehren ist beßer den vnrecht faren. etc. Sup. hac lit. prov. 24. v. 22. 23. syr. 7. v. 7. & seq.

Bättre förspöria sig än förgöra sig. i. e. **Den trefwar som intet seer/ och frägar som intet weet. etc.** Sup. lit. Bätt. Inf. lit. Den: prov. 20. v. 18.

Bättre fria en brotzlig/ än dömma en oskyldig. i. e. Med bättre samweet släppes en saaker / än en brotzlig drages til straffet. Ty den skyldige finner fulle ändå sin tijd / och vndlöper intet näffsten / som Poeten haar sagt: Sera tamen tacitis pœna venit pedibus. Tibull. (Men öfwer den oskyldige hämpnas Gudh sielff: Och säger fördenskul: Min är hämnden. etc. Inf. lit. Hämpn. Straff. Rom. 12. v. 19. 20.

Bätt[re]

Bättre gåå en lijten krook / än wåta brook. i. e. Säkrare är gå något omkri
än genast åt fahran. Man säger fördenskr
Trita via eſt omnium tutiſſima. Tyſken säg
Ein guther weg vmb iſt kein krumb. etc. I
lit. Ing.

Syr. 6. v. 24. & ſeq. cap. 27. v. 20. 21.

Bättre fåå wänner tryggia / än mång ſom gå til ryggia. i. e. Det är säkre
att haa en wän att lijta på i nöden / än mån
ögnewänner. Derom haar och en Scribent n
ſagt: Satius eſt multis pecuniis amiſſis, unu
amicum comparare, quam amico uno am
ſo multas adipiſci pecunias. &c. Sup. l
lit.

Bö.

Eſa. 28. v. 19.

Böllia / lärer höllia. i. e. Aff ſkadan b
man wijs. Item: **Brändt barn ſky**
Elden. När man faar til Siös / och wäg
ſlår in / ſå att man blijr wååth / ſå taar m
ſig en annan gång bättre til wara. Man säg
fördenſkull i Scholan: Poſthac ero cautio
&c. Sup. lit. Aff. Ann. Brändt.

pſal. 34. v. 7. Jacob. 5. v. 16. Matth. 7. v. 8

Böön och Troo fär Oxe och Koo. i.
En trogen bön är aldrig fruchtlöös. Poet
haar derom ſagt: Aderit vocatus Apollo. &
Inf. lit. Wår.

Böön är dyraſte köpet. i. e. Intet ki
pes dyrare än med böön. Nil carius em
tur, quam quod precibus emitur. Sen. T
ſkarna ſäya: Woll feder iſt erkauffen / als
bitten. etc. Inf. lit. Inth.

Böthe med kropp / den ey haar Ko
i.

i. e. Then som intet haar wärde / han lijde på Kroppen. Qui non habet in ære, luat in corpore. &c. Gifft. B. c. 8. §. Item: Dom. Regl.

Da.

)agar minska sorger. i. e. Med tijden förgår mycket bekymmer. Therom haar och Cicero sagt: Longinquitas temporis omnem minuit atque mollit dolorem. Tijden kan alt öfwerwinna. Dies ægritudinem adimit. Terent. Tyskarna säya: Mit der zeit verschwindet leid. Item: Lange zeit vertreibt viel traurigkeit. etc. Inf. lit. Med. Tijd. Ähr.

)agar giöra arbete. i. e. Långlig tijd vthrättar swår ting. Inf. lit. Tijd.

)agen kommer fulle / fast Hanan intet gaal. i. e. Tijden blir fulle wid fitt lopp / fast man intet hörer Timmeklockan. Tyskarna säya: Es wirdt woll Tag / ob schon der Hahn nicht krehet. 2c.

)antzar mätter maga / och icke bläck mantel. i. e. Hungrig går intet gierna til dantz / fast han har brähmade kläder. Heester altså: Nemo saltat sobrius. Tysken säger: Vorm essen wirdt kein tantz. Item: Wen die sackpfeiffe nicht voll ist / so klinget sie nicht. 2c. Inf. lit. Hung. Maag.

De.

et är icke sirax soñar / wed en Swala.

i. e. Ett

i. e. Ett Exempel giör ingen regel. Una hi rundo non facit ver. Eraſ. Aff Tyſkan: Ein bunte krey macht kein winter· etc. Wed ſådan mening ſägz och:

Det är icke ſtrax dager / att en Fogel qwittrar. Idem Inf. lit. Een.

Matth. 10. v. 26. Pred. 12. v. ult.

Det ſom gömmes i ſnö/ kommer upp i töö. i. e. Det onda ſom länge liggel löhnt / kommer omſijder i dagzliuſet / Tempus omnia revelat. Eraſ. Item aff Poeten: Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas. Horat. Man ſäger och: Improbos tempus redarguit. Eraſ. Aff Tyſkan ſägz: Es wirdt ſo klein nicht geſponnen / es kompt auch endtlich an die Sonnen. Item: Erfahren wirß nicht new / ſo erfahren wirß doch alt. etc. Fab. de furto indicato. Sup. lit. Alld. Blijr. Ond.

Dan. 4. v. 31. 32. prov. 21. v. 30. Epheſ. 1. v. 11.

Det måſte gåå ſom Gudh will haa. i. e. GVdz willia winner alltijd waadet- Ehwad man ſätter ſig före / eller vthwällier / ſå gåret lijkwäl effter Gudz willia. Dheraff säger man och: Fata viam invenient. Eraſ. Inf. lit. Gudz.

Det bekommer honom / ſom Hunden gräſet. i. e. Dhet löper honom illa aff / liſka ſom när Hunden äter gråås / ſå blijr han deraff ſiuker. Tyſken ſäger: Es wirdt ihm bekommen / wie dem Hund daß graß. i. e. Es wirdt ihm nicht gelingen. Här med omineras och galna Rädh och anſlag. ꝛc.

prov. 27. v. 10.

Det kommer ſnart til/at en drucken man danßar. i. e. När man wed luſt begår

nägot

något förseende / så swaras här med såsom til enstyllan: Lijka som en drucken icke är obenägen til en danß. Poeten haar derföre sagt: Salva res est saltante sene. &c. Virgil. Item: Fecerunt & alii, & quidem boni viri. &c. Man plägar ellieſt säya: **Man giör myc-ket för sällskap skull.** Inf. lit. Man.

Det minskas altijd som tages aff. i. e. Der man altijd plåckar aff / och intet lägges til / det blijr en gång alt. Inf. lit. Ett. Inf. hac lit. Prov. 13. v. 11.

Det är intet länge / att Kattan samnu öfwer Sundet / rumpan är ännu wåät. i. e. Som man ellieſt plägar säya: **Man känner fulle Koon som Kalfwen bar.** Item: Han är ännu water baak öran. i. e. Ny uthflugen. etc. Sup. lit. Bår. Inf. lit. Man. Syr. 11. v. 4. & seq.

Det feeta wil gierna flyta ofwanpå. i e. Dhen stälte wil giärna sittia främst. Paddan wil åth högsätet. Dheraff plägar man och säya / när en owärdig drages fram / **Aldrig är dagen så lång att Paddan icke kommer i högsätet.** Doch pläga offta sådana främsta omsijder blij dhe ytterste. etc. Sup. lit. Alldr. Matth. 19. v. 30. Luc. 13. v. 30.

Det dig intet bränner / behöfwer tu intet bläsa på. i. e. Som man plägar säya: **Bekymbra dig intet om Nürnberg / du haar dher ingen steen.** Dhet enom intet wedkommer / bör man intet bekym- Syr. 3. v. 22. & seq. Cap. 10. v. 30. & Cap. 11. v. 10. I. Cor. 7. v. 20.

bra sig om. Ellies möter honom ett anne
Ordspråk som säger: **Främmande sorge**
är onödigt bekymmer. etc. Super. lit
Acht. Bek. Inf. lit. Främm. Wijp.

Syr. 21. v. 17. **Det som två wetha kommer snart ti**
dhen tredie. i. e. Sqwaller stadna
intet i nästa Byy. Fama malum quo not
aliud velocius ullum. Virg. item: Fama cre
scit eundo. &c. idem. inf. lit. Gist. Giöm. Han
Rycht.

Det war fulle ärnadt/ men icke ödhe. i e
Then gambla werlden haar aff öfwertroo hål
let så före/ at alt dhet som en Menniskia weder
fores/ skulle wara henne ett fatum eller ödhe,
som intet stode til at yndwijka/ dhet dhe ha kal
lat skiäpna: Fördenskull haar och en gamma
Poet sagt:

Jerem. 18. v 7. 8. Syr. 11 v. 14. 3. Reg. 2. v. 15.

- - - Tantumne aliquis sibi poss
videtur
Fata quoque ut superet? &c. Ovid

Item: Quæ fato manent, quamvis significata,
non vitantur. Tacit. Men Gudz Ord lärer os
annorlunda/ at både Lycka och Olycka kommer
aff Gudz Hand/ och kan genom en trogen Böön/
både winnas och undwijstas; Och tallas förden-
skull Providentia Divina, GVds Försyn. Som
Poeten och haar sagt:

Sæpe jovem vidi, cum jam sua mit-
tere vellet

Fulmi-

Fulmina, thure dato, ſuſtinuiſſe manum. Ovid.

Item aff Seneca · Quidquid patimur, mortale genus, quidquid facimus, venit e. alto. Tyſkarna ſäya: Es iſt einen andern zugedacht / aber mir beſchert. etc Lääs Hiſtorien om Salomo och Adonia· &c. Inf· lit. Ick· Ing· Lyck.

Dhet är intet giftwet / ſom fattig kok na ſpinner före. i. e. Swårt nog förtiänt det man arbetar före. Man säger fördenſtull: Opera pro pecunia, hoſtimentum non eſt. Eraſ. Tyſken säger: Geldt vmb dienſt / iſt nicht danckens wert. Item: Es iſt kein thewrer ſuppen / den die man vergebens iſſet· etc. Inf. lit. Skatt. Tiänſt. Luc. 17. v. 9. 10

Det warar ſachta ett Fougdſkiffte. i. e. Dhet är obeſtändigt. Taget aff Fögderit / ſom ſnart ömbytes; ſärdeles när ämbetet miſsbrukas. etc. Sup. lit. Al. Luc. 16. v. 2.

Det warar ſå lijtet at fattigt folck har något. i. e. Som man wille säya: Den fattigas Juul räcker intet til Päſk. Ringa förråd är ſnart förtärt. etc. Inf. lit. Fatt.

Det eena goda kaſtar intet bort det andra. i. e. Man neekar intet gåna til

Dhet som gott är / faſt man haar mycket för
Inf. lit. Gott.

Syr. 18. v. 31. 32. **Det locket til den byttan.** i. e. Hwar
effter annat. Dhen Taſkan wed dhe
bältet. Dignum patella operculum. Era
Sallaten effter munnen. Och aff Tyſkan
Wie der topff / alſo der deckel. Item : Vihe al
ſtall. ꝛc. Inf. lit. Hwart- Hallt. Man- Sal
Skoon-

Prov. 18. v. 17. Syr. 6. v. 5. & Cap. 11. v. 33. & ſeq. **Det ſtår alt på en god vthtydare.** i. e
Alla förſtå / eller vthyda icke en ting lijka wäl
Heeter fördenſkul : Pendet ab interprete. Item
Nil eſt, quin male narrando poteſt deprava
rier. Terent. Man ſäger och derom utht et
Swenſkt Rijm:

Den man är wijs och mycket ſnill
Som alt til bäſta tyda will. etc.

Inf. lit. Den. Hwar. Gll. Wrång.

Joh. 20. v. 15. **Dhet ögat ſeer / det troor och Hiertat**
i. e. ögat är ett troget wittne. Dheraf
ſäger man och : Unus teſtis oculatus plus cre
ditur quam decem auriti. Plaut. Item : Manu
meæ ſunt oculatæ, credunt quod vident &c
Eraſ. Inf. lit. Efft- Hwad. Händ. Ög.

Matth. 6. v. 34. **Dhet ögat intet ſeer / gråter intet Hier**
tat. i. e. Fåfångt ſörja dhet man aldrig
ſäg. Waß das Aug nicht ſehet / beruhrt da
Hertz nicht. Item. Waß einer nicht weis / da
thut ihm auch nicht weh. etc. Inf. lit
Sörg.

De

Det är intet så lätt att springa i Gudz Rijke. i. e. Man får intet dantza på Roser dher inn; vthan heeter som Eraſmus haar ſagt: Per aſpera & ardua. Genom Korß och bedröfwelſe tränger man ſig dijt. Ty det ewiga Liifwet är en GVDz gåfwa. Dherföre har och Skrifften ſagt: Non eſt volentis, nec currentis, ſed eſt Dei miſerentis. Hedningen Seneca har dhet och förſtådt / ſom haar ſagt: Non eſt e terris ad aſtra mollis via. Dhetta Liifwet kallas fördenſkull icke obilligt: Vallis lacrymarum, En Jämmerdaal. etc. Fab. de Tandalo. Item; Korß-Scholan. Fol. 403. &c.

Syr. 2. v. 1. Rom. 6. v. 23. & Cap. 9. v. 16. & ſeq. 1. Cor. 3. v. 7. Act. 14. v. 22. 2. Timoth. 3. v. 12.

Det är intet borta man gieer ſin griis. i. e. Som man ællieſt plägar ſäya: **Munka Soo / Munka Korn.** Dhet är intet förlorat dhet man giör ſin wän til goda. Liika ſom när något ſpilles i Hwshållet / och ens egen Boſkap får dher gagn aff / ſå hålls dhet intet wara förſpit. Tyſken säger fördenſkull: Es iſt vnverlohren / was man guhten freunden gibt: etc. Inf. lit. Munk. Inf. hac lit., Inf. lit. Offt.

Syr. 11. v. 17. & ſeq.

Det man gierna hörer / dhet troor man ſnart. i. e. **Med ett Huſwudhåår dragz man dijt man giärna wil.** Item: Dhet man gierna ſeer / dhet håller man och med. Hoc facile credunt quod nimis miſeri volunt. &c. Dom. Regl.

Det tiuter alt ſom aff Vlfwen kom̃er. i. e. Art föllier giärna art. Item: **Är en godh / ſå äre dhe alla goda /**

Matth. 7. v. 16.

sade han som sålde Wargungarna. etc. Sup. lit. Art. Kart. Ähr.

Prov. 27. v. 7. **Det man tar vhr Gryton / får man intet på Faket.** i. e. Den löhn som tagz forvth / får man intet på stämpnedagen. Dhet man sålet des nyttiar föruth / kallar Erasmus, de Veru rapere. i e. Nappa Steken aff spettet. Kan och förstas om den som anticiperar något aff Brwden för Brölloppet-etc. Inf. lit. Den. Form. Matt.

Det som icke är sijn wärdt / det är icke heller penningar wärdt. i. e. Man må ju besee sitt kiöp / förr än penningar tällias. Aff Tyskan sägz och: Anschawen kan niemand wehren. etc.

1. The T. 3. v. 13. **Det goda giörs aldrig förmycket.** i. e. Man måste intet ledas wid att giöra gott. Rerum honestarum nulla est satietas. Plato. aff Tyskan: Man kan deß guthen nicht zuviel thun. ꝛc. Inf. lit. Gott. Ängr.

Pred. 1. v. 8. **Det wäger alt som wedhänger.** i. e. All ting haar sitt beswär / ehuru ringa det och kan wara. etc. Inf. lit. Ing.

Det hwijta folcket tohl så lijtet. i. e. En förwijtelse emot weeklingar / som thola hwarken warmt eller kalt. Dheraff har och en Scribent sagt: Inutiles ad agrum colendum molliter educatæ manus. Colum Aff Tyskan saaz: Weiche hände dienen nicht zum acherbaw. etc. Inf. lit. Mööh.

Exod. 20. v 5. **Det Soon bryter moste Grijsen betala.** i. e. Barnet moste offta vndgälla Fadrens

drens brott. Quod ſus peccavit, ſucula ſæpe luit. Item: Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi. &c. Horat. Item: Crimina ſæpe luunt nati ſcelerata parentum. Man ſäger och: Den ena röter / den andra böter. Och aff Tyſkan: Herren ſünd iſt der bawren buß. etc. Infer. lit. Den. Grijs. Mång.

Det wär Herre beſkärer / ſtår intet S. Per emot. i. e. Dhet Gudh wil hafwa fram / ſtår intet til att hindra. Deo propitio, proſpere cedunt omnia Eraſ. Aff Tyſkan säger man: Beſchert bleibt unerwehrt. Was ſein ſoll / kan nicht auß bleiben. Item: Wem GOTT woll will / dem wil auch S. Petter nicht vbel. etc. Super. hac lit. Inf. lit. Ick Ing. Syr. 11. v. 26.

Det wär intet fohlat i hans ſtall. i e. Det är intet aff hans Afwell. När man ſeer en hafwa något koſtbart ting / ſom hans ſtand och förmögenheet är olijkt; Och man haar tankar om illa fånget / ſå säger man / at dhet intet är fohlat på hans ſtall. Som man wille säya: Dhet är honom något förhögt. etc. Inf. lit. Han.

Det man ſparar för ſin munn / det äta Katter och Hund. i. e. Otijdig kargheet faller offta i ſkarnet. Man ſparar offta Wiſthuſet / til deß alt är förderfwat / härſket och halfrutet / på det alt må blij drygt: Och blijr då wiſt drygt / när ingen kan ätat. etc. Inf. lit. Eg. Offtt Wån. Super. hac lit. Syr. 11. v. 17. & ſeq.

Det

Syr. 4. v. 5. **Det niugger gier / må raggen tiggia.** i. e. Ondt ſkå nägot aff dhen kariges ſwett. Om ſådana plägar man ſäya: Han gier intet fäm Sillar på Faat. Item Han gieer 2 faath thom / och dhet tredie intet vthi. etc. Inf. lit. Den. Gir. Ondt.

Prov. 16. v. 8. **Det orätt fåås / med ſorg förgås.** i. e. Illa fånget är ſnart förgånget. Male parta male dilabuntur. Eraſ. Ingen kåås är ſå ſtarck / ſom kan hålla en orätt penningh inne / med mindre han ju draar tije wälfångne med ſig vth. etc. Inf. lit En. Illa. Or. Såå.

1. Joh. 5. v. 19. Job. 39. v. 38. Syr. 27. v. 5. **Det onda får altijd tilfälle.** i. e. Dhen illa will giöra / han får ſnart orſaak. Male facere qui vult, nusquam non cauſam inveniet. Publ. inf. lit. Ondt.

Rom. 7. v. 21. **Det onda läder giärna wedh.** i. e. Synd och Ondſkan will giärna föllia Menniſkian. Heeter altſå: Mundus in maligno poſitus. Och ſom Syrach ſäger: Dher man ſichtar / bliſwa Sådorna qwarr. etc. Inf. lit. Werld.

Det onda ſöker gierna Sälſkap. i. e. Lijkt ſöker gärna lijkt: Malum malo aptiſſimum. Gleich ſucht ſich / gleich findt ſich. etc. Inf. lit. Lijkt.

Syr. 13. v. 18. 19.

Pred. 7. v. 4. **Det är hugſvalelſe att gråta.** i. e. När man får klaga ſin Nöd med Thårar ſå lättas offta ſorgen. Fletus ærumnas levat. Eraſ. Poeten haar dherföre ſagt: Eſt quædam flere voluptas. Item: Expletur lacrymis egeritur que dolor. Qvid. Plerumque omnis dolor

per

per lacrymas effluit. Sen. Tyſtarna ſäya: Weinen in trübſal / macht leichterung. Item: Durch klagen vnd weinen felt ein ſtein vom Hertzen. etc. Inf. lit. Gråår.

Det något dröyes koñer och til nöyes. Prov. 13. v. 12.
i. e. Dhet ſom långſampt kommer / dhet kommer och til måtta. Heeter fördenſkull: Quod differtur non aufertur. Item aff en Poet: Differ habent parvæ commoda magna moræ. Tibull. Tyſken ſäger: Auffgeſchoben / iſt nicht auffgehoben. item: **Länge borgat är intet ſkiänckt. etc.** inf. lit. Läng.

Det god nätzla ſkal blij / måſte bränna i tijd. i. e. God krook måſte bittijda krökas. Matth. 7. v. 16.
Urit mature, quod vult urtica manere. &c. Man ſäger aff Tyſkan: Guhte Bewme tragen zeitlich. item: Was ein guhter haake werden ſoll / muß ſich in der zeit krummen. etc. Inf. lit. God.

Det är icke alt i Spegelen ſom ſynes. Pſal. 5. v. 6. Syr. 11. v. 8.
i. e. Icke alt ſant / ſom ſanning är lijkt. Lijka ſom en ſpegel repræſenterar fulle ens Menniſkias Anſichte: Men är dher lijkwäl intet inne. Man ſäger det och på Tyſka: Es ſteckt nicht alles im Spiegel / was man darinnen ſicht. Man får fördenſkull intet döma effter vthwärtes anſeende: **Ty Trollen boo i heligom hwſom.** Man ſäger och deraff: **Skoda intet Hunden effter hären. etc.** Inf. lit. Han. Ick. Inth. Skod.

Det tiänar illa / att Poikar löpa medh

Prov. 30. v. 21. & seq.

Skiägg. i. e. När unga och owettiga saka wed ett alfwarsampt ämbete / så mister ämbetet sin respect: Och då säger man / att **Poikar löpa med Skiägg.** Man brukar dhet och / när man seer smått folck bära långa swärd: Och plägar man då skämptwijs säya med Ciceron: Quis generum meum gladio alligavit? Item aff Erasmo: Ne puero gladium, &c.

Pred. 5. v. 12. Luc 6. v. 24. Syr. 13. v. 30.

Det är icke så stort Under / att Åsnan bär en Gullsäck. i. e. Som man wille säya: Man finner och fulle rijke Narrar. Wår HErre gieer och stundom skratten en Gullklimp. etc. Inf. lit. Man. Wår.

Det man lyster ath / kommer aldrig förspart. i. e. Dhet man med begiärligheet åstundar / kommer enom intet förhastigt tilhanda. Animo cupienti nil satis festinatur. Och aff Tyskan: Dazu einer lust hatt / kan ihm nicht zu geschwinde kommen. etc.

Syr. 8. v. 9: 10. & seq.

Dhe gambla ha icke heller warit fänar. i. e. När en part aff nya Werlden / allena wele heetas klooke / och förachta dhe gamblas wijse och wälmeente Actioner, då plägar man möta dhem med sådant Ordspråk: Authoritas majorum non est contemnenda. Cicero haar icke heller förgäfwes sagt: More Majorum. &c. Tyskarna säya och: Die alten seind auch keine thoren gewesen. etc. Inf. lit. Inth. Läth.

Det är honom i Köttet buret / och in-

tet

tet i Kläderna skuret. i. e. Dhet som i naturen är inplantat / är ondt att vthrota. Dheraff säger man och med Poeten: Naturam furca expellas, tamen usque recurrit. Horat. &c. Infer. lit. Drijff. Nat. Waan. Matth. 7. v. 16. 17.

Det man säär vth i vngdommen / det skiär man upp på ålderen. i. e. Som man ellieſt plägar säya: Vngdoms planta är ålderdoms trucht. Heter altså: Quemadmodum sementem feceris, ita & metes. Cic. Låhrer man något i vnga åhre / så winner man och fruchten der aff på gambla dagar. etc. Inf. lit. Ungd. Syr. 7. v. 25. 2. 3. & 6. 25. v. 5.

Det lijder medhan det skrijdher. i. e. Dhen kommer och fram som Oxarna drijfwer. Sachta Wadher förer och Skeppet i hampn. etc. Infer. lit. Den. Hast. Sacht. Prov. 28. v. 5.

Det söta har offta en swr efftersmaak. i. e. Lyckan och olyckan / bära hwar andra på Ryggen. i. e. Dhe föllias giärna åth. Mel nulli datur sine felle &c. Mantu: Daß süsse kompt offt sawr an. etc. Inf. lit. Ann. Bååt. Lyck. Sööth. Yffs. Syr. 13. v. 14.

Det hielper alt som satwälper / sade han som swälgde Fröen. i. e. Lijtet och lijtet ökar hopen. etc. Inf. lit. Lijt. Prov. v. 13. v. 11. Syr 19. v. 1.

Det

Prov. 13. v. 11. 2. Cor. 8. v. 15. **Det blir fulle en gång alt som gambla Gåsen warp.** i. e. Dhe gamblas drag kan snart förslösas. Är en förwijtelse emoot ödesamt folck / som drista på stort arff: och meena dhet aldrig kunna blij alt. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. Slöös.

Syr. 27. v. 1. 2 & seq. **Det Hunden haltar och Kiöpmannen swär / är stundom lijka mycket troandes.** i. e. Lijka som Hunden vndert iiden haltar aff en wana; Altså swär och Kiöpmannen stundom för sin fördeel skull. Ty Synden will giärna trängia sig emellan kiöparen och sälliaren. Dheraff säya och Tyskarna: An der Hunde hincken / der weiber weinen / vn d der krämer schweren / soll sich niemand kehren. etc. Inf. lit. Den.

Sap. 4. v. 12. **Det onda mins man längst.** i. e. Menniskian inclinerar aff naturen til det onda. En Poet haar fördenskull sagt: Inimica tenacius hærent. Pejora juvenes facile præcepta audiunt. Sen. Man förstår och här med dhet onda som man har lijdet / och wäl öfwerwunnet / dheraff säger man: Jucunda præteritorum malorum memoria. &c. Eraſ.

Matth. 7. v. 13. 14. Sap. 4. v. 12. **Det onda låter lätt giöra sig.** i. e. **Wägen til ondt / är altijd jämpn.** Facilis deſcenſus averni. Virg. item: Præceps & primum eſt iter ad vitia. Sen. Skrifften säger och: Den wägen är bred som löper til förderfwet. etc. Aff Tyskan säger man: Dem Teuffell kan man leicht in die rachen lauffen. item: Zu dem laſter kumpt man leicht. etc. Inf. lit. Ondt.

Prov. 23. v. 5. **Det man intet kan fåå / är bäſt at wända ho-**

da hogen ifrå. i. e. Man måste intet sträfwa effter omöyelig ting. Poeten haar fördenskull wäl sagt:

Qui nimium sapiunt, & inconcessa sequuntur,
Desipiunt; Cohibet qui sua vota, sapit. Mant. Item:
Ferrea (crede mihi) non sum, sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum. Ovid.

Heeter altså: Rerum irrecuperabilium felix est oblivio. &c: Aff Tyskan sägz och: Was dir nicht werden kan / vergiß / vnd kehr dein sinn davon. etc. Fab. De Aquila & monedula. item de Vulpe & uva. Inf. lit. Gaap.

Det målet är illa troandes/ som Ormen brukade i Paradijs. i. e. Som man wille säya: Dhen Räfwen troor / han blijr wist swijken. Dhen böör intet troos som vmgår med list. etc. Inf. lit. Den. Godtr. fyr. 6. v. 6.

Dhe blij icke alla Präster som i Scholan gåå. i. e. Dhe haa intet alla Präste-klött. Derföre haar och Erasmus sagt: Non ex quovis ligno Mercurius. Aus einem jedwider holtz kan man nicht bilder schneiden. etc.

Dhe sofwa intet alla som snusa. i. e. Skrymtare äre intet alla der dhe synas. Derwppå lyder och gambla Versen: Naso stertentes interdum sunt vigilantes. Item: Non omni- fyr. 19. v. 32. & seq. Psalm. 55. v. 22.

omnibus dormio. Eras. Vulpi esurienti somnus obrepit. Idem: Mången sofwer med seende ögon / och hörande oron. etc. Inf. lit. Han. Sööth.

Luc. 11. v. 17. Syr. 25. v. 2. Dhe tiggia vihi en säck. i. e. Dhe hålla tillhopa. Dhe föra ett rådslag. etc. Wed lijka förstånd säger man och:

Dhe liggia under ett täckie.
Dhe koka i en Gryta.
Dhe qwäda en Wijsa.
Dhe bläsa i ett Horn. etc.

Idem: Uno fruuntur cacabo. &c. Eras.

Gred. 7. v. 15. Den är icke wärd det söta / som aldrig haar smakat det sura. i. e. Som man wille säya: Ondt och gott måste hållas. Dhervppå lyder och gemene werßen: Dulcia non meruit qui non gustavit amara. Item aff Publio: Fer difficilia ut facilia levius feras. Den intet ondt haar lijdit / han borde icke heller muta det goda. Tyskarna säya: Wer die eyer wil haben / er muß auch daß gatzen der Hennen leiden. Den som wil ätha ägg / han måste och lijda att Hönan kaklar. etc. Inf. hac lit. Inf lit. Ondt.

Prov. 18. v. 16. Cap. 19. v. 6. Den wäl smörjer han åker lätt. i. e. Den röda smörjan läker mång Sår. Den som haar lärdt känna Melchisedechs Faar / han får fulle snart Bröd / Erasmus haar fordhenskull sagt: Currus illinitus stridet. Osmord Wagn knarrar giärna. Item aff Tyskan: Wer schmert / der fährt. Poeten haar

och

och sagt: Munera (crede mihi) placant homines que Deosque. Ovid. Herr Schänck hatt gnade zu hoffe. Item: Johannes mitt dem rohten Mund / kan viel hader stillen. Men om dhem som taga muthor / säger man vppå Tyska: Er ist mitt der silbernebüchsen geschossen. &c. Inf. lit. Gåfw. Muht. Smör.

Den wijdt faar / blijr myckit war. i.e.
Dhen myckit seer han lärer nägot.
Scientia sine usu, parum prodest. &c Inf. lit. Gamm. Urg. Wandr.

Den först kommer han först maal. i. e.
Den effter kommer / han effter faar.
Primus veniens, primus molet. Eras. Qui prior est tempore, potior est jure. Item: Serovenientes, male sedentes. **Den seent kommer får elackt säthe.** Wer erst kumpt / der mahlet erst. Item: Der erste beym fewr / setzet sich am nechsten. etc. Sup. lit. Bättr. Inf. hac lit. inf. lit. Kom. Smd.

Den som soffwer dhet röda aff Solen / han mister det feta aff Kälen. Item: Later man får magran Kähl. Laat hand giör arman man. Den sömpnigt arbetar / han äter smala bethar Plautus haar derföre sagt: Qui dormiunt libenter, sine lucro, & cum malo quiescunt. Tyskarna säya: Lange schlaffen / bringt wenigt ein. etc. Infer. lit. Laat. Prov. 6. v. 6. & seq. Cap. 10. v. 4. 5. & Cap. 20. v. 13.

Den törste bryter / den 2. bräcker / den 3. faller i Bäcken. i. e. Många hielpa til

pa til ens mans fall. item: Hwars mans haat är ondt at vthståå. etc. Inf. lit. Mång. Når.

fyr. 6. v 35. 36. **Den intet kiäns aff sig sielff / han kännes aff vmgiänget. i. e. Lijkt söker gerna lijkt.** Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se. item: **Blandar man sig i Gull. etc.** Heeter fördenskull: Cum bonis ambulandum. &c. Sup. lit. Bland. Inf. lit. Såd. Umg.

fyr. 12. v. 2. 3. **Den tränger lijtet / som intet tränger meer än en gång. i. e.** Som man wille säya: Du kant fulle än en gång behöfwa hielp. Och förwijtes här med otacksampt folck. etc. inf. lit. Ot. Ähn.

Den gieer som råden haar. i. e. Hwar gieer effter ämbne. Derföre plägar man och säya: Qui parum hatt / parum dat. &c. Inf. lit Hwat. öffw.

Prov. 27. v. 11. fyr. 18, v. 31. 32. **Den meer will tähra / än han kan nähra / får armod til löna. i. e. Man måste ställa munnen effter maatsäcken.** Deraff haar och Tacitus sagt: Ratio quæstuum & necessitatis erogationum, inter se debent congruere. Ellies heeter som Verserna lyda:

Qui plus expendit, quam lucri
summa rependit:
Non admiretur, si paupertate gravetur. &c.

Dhe

Dhet är:
Wer mehr wil verzehren / als sein pflug kan erehren /
Wie kan sich der erwehren / thm muß der bettelstab ernehren.

Item: incauta largitio fundo destituitur. Eras. Diogenes skal en gång wara ! gången ett Hws förbij / som ägaren hade förslöst / och fördenskull war tecknat til klöps / och sagt: Facile divinabam fore; ut præ immodica crapula domum evomeres. &c. Laert. Sup. lit. Allt: inf. lit. Läng. Man. Slöös. öd. öfw:

Den dantzar och / som nödigt dantzär. Pred. 7. v. 15.
i. e. Twunget Wärck går altijd trögt.
Nulla res est tam facilis, quin difficilis fiet, si invitus facias. Terent. Tysken säget: Muß ist ein böses krawt. Är fördenskull bäst lijda dhet man intet kan wrijda. etc. Sup. lit. Bäst. Inf. lit. Nöd.

Den trätan / ditt och mitt / haar skildt mängen ifrå sitt. i. e. Mycken rätte gång är en trappa til ärmöd. ett. Inf. lit. Myck. Trät. Prov. 11. v. 15.

Den blijr fulle hulpen / som Gud wil hielpa. i. e. GVds hielp föruthan är all möda fåfäng. etc. Sup. lit. Ded. Infer. hac lit. Psalm. 127. v. 1. Prov. 10. v. 22. Syr. 11. v. 23.

Den får fulle Böör som bijda gitter. i. e. Tholamod öfwerwinner alt. Man plägar och säya. Den som gitter Syr. 1. v. 29 Thren. 3. v. 26. 27.

ter bijdt / han får fulle ſmijdt. etc. Sup. lit. Båſt. Inf. lit. Gitt. Thot.

Den ſom haar wärd / han får fulle Swärd. i. e. Den ſom har penningar i Pungen / han får fulle maat i Munnen. Item. Har man det ſom klinger / man fåår fulle den ſom ſpringer. etc. Inf. lit. Har. Pen.

Syr. 13. v. 1. & cap. 9. v 3. & ſeq. Cap. 19. v. 3. Prov. 5. v. 1. & ſeq.

Den ſom fåås wed Tiåran / han blijr dheraff beſmittad. i. e. Aff Eelden blijr man bränder / och aff ſkiökian ſkämder. Den ſom vmgår med lättfärdigheet / han blijr dheraff förderfwad. etc. Super. lit. Aff.

Syr. 33 v. 20. & ſeq.

Den ſom geer ſå han tigger / ſkal man ſlå ſå han ligger. i.e. Man haar intet ſtort medlijdande med en ſlöſare / ſom förderfwar ſig ſielff. En gammal Werß lydher dherwyppå: Dum fueris felix, ſemper tibi proximus eſto. Item: Ita te aliorum miſereſcat, ne alios tui miſereatur / har Plautus ſagt. Man ſäger och Benignitate benignitas tollitur. Tyſkarna ſåya: Erbarme dich ſo über andere / das du ſelber nicht leideſt. etc. Sup. lit. & ſuper. hac lit.

Den ſom wil kiöpa alt det han ſeer / han moſte ſällia alt dhet han åger. i e. Förmete giör galna Kiöpmän. Derföre haar Cato wäl rådt / ſom ſäger: Emas non quod opus, ſed quod neceſſe eſt. &c. Sup. lit. Bättr. God. Måln.

Den ſom döör aff hoot / ſkal man bota

igen

igen med morgonkrydder. i. e. Som man ellteſt säger: Hött är med ingo Bött. Hoot dräper ingen. etc. Super. lit. Acht. Biörn. Inf. lic. Hoot. Hött.

Den ſom taar Biörnen i Båten/ han måſte föran öfwer Sundet. i. e. Syr. 13. v. 1.
Den ſom inlåter ſig med Paddan/ han blijr henne illa qwitt. Dheraff ſåya och Tyſkarna: Wer den Teüffel ins Schiff nimpt/ der muſt ihn auch vberführen. etc. Int. lit. En. Giff. Ondt. Släpp.

Den något wil wåga/ han får något å. ga. i. e. Dhen något wågar/ han nå. got winner/ dhen rädde har wårſt. Heter altſå med Poeten: Audentes fortuna juvat, timidosque repellit. Virg. Timidi nunquam ſtatuerunt trophæum. Eurip Omnia audaciſſime incipientes, nunquam fefellit fortuna. Liv. Item: Agendo audendoque res Romana crevit. Idem. Nullum eſt vitæ majus viaticum, quam audacia. &c. Menand. Dheraff har och Eraſmus til ſamma mening ſagt: Tentantes ad Trojam venerunt Græci. Aff Tyſkan ſägz och: Verzagt hertz / freyet kein ſchönes weib. Man säger ellieſt aff Swenſkan: Den driſtige föllier Lyckan effter etc. Sup. lit. Aff. Inf. hac lit. Infer. lit. Med. Nöd. Wåg. 1. Cor. 9. v. 24.

Den lijtet ſkär / han lijtet får. i. e. Lijtet Bruk giör lijten Droßa. Dhen fattigas loth är altijd minſt. etc. Sup. lit. Båt. Infer. hac lit. Inf. lit Fatt. Såå.

1. Cor. 9. v. 24. **Den kiärt wil haa / han mäſte och kiär låta.** i. e. Som man wille ſäya: Man får intet räkna hwad en feet Kåhl koſtar. Och heter fördenſtull: Något för något; Intet för intet / ſade han ſom gaf en Gynål för en måltijd. etc. Inf. lit. Efft. Man Med. Nag.

Pſal. 36. v. 3. **Den ena åſnan klär den andra.** i. e. En padda hielper den andra. Item: Dhe roſa / giöra hwar andra åhra / efftersingen annan wil Mutuo ſe ſcabunt muli. Eraſ. &c. Inf. lit. En Puſt.

Syr. 33. v. 31. 32. **Dens Bröd man åter / dens Wijſa man qwäder.** i.e. Man håller giärna med dhen ſom mathen gieer. Theraff pläga man och ſäya: Han hatar altijd huldt ſom huldt föder. etc. Inf. hac lit. inf lit. Han.

Syr. 10. v. 8. **Den intet weet lyda / han kan illa biuda** i. e. Dhen intet haar waret vnder lydna / han kan illa regera andra. Såſom en ny Officerare / dhen aldrig haar warit vnder commendo han weet illa at commendera andra. Heter fördenſtull: Nemo eſt ut recte imperet, cui non imperatum eſt. Ariſt. Item: Nemo bene imperat, niſi qui antea paruerit imperio. &c Sen. Inf. lit. God.

Syr. 22. v. 1. 2. **Den intet haar at giöra / mäſte taa ſig något at giöra.** i. e. Som man ellies ſäger: Lättia lärer Laſter. När någon går laat och orckelöös / och taar ſig omſijder någor fåfängia före / ſå förwijtes honom här med

Deraf

Dheraff sägz och: Homines nihil agendo mala agere discunt. &c. Inf. lit: Lått. Ord.

Den Elden wil haa / han söken i Askan. i. e. Den något gott wil haa / han måste söktat dher det är til finna. Dher vppå lyder och en gammal Vers: Quæret in cinere scintillas, qui caret igne. &c.

Den är Moder som maten gier. i. e. Den hålles för Herre / som födan staffar. Sup. hac lit. Ath.

Den ena jagar / den andra äther Steken. i. e. Den ena arbetar / den andra får nyttan dher aff. Alii sementem faciunt, alii metent. Eraf. Keyser Diocletianus skal och hafwa fördt ett språk aff sådant förstånd. Ego apros occido, sed alter fruitur pulpamento. &c. Hijt lyder och dhet som Poeten haar sagt: Pfal. 39. v. 8. Pred. 2. v. 18. & seq.

Hos ego versiculos feci, tulit alter honores:
Sic vos non vobis vellera fertis oves. &c. Virg.

Och heter fördenskul efter gambla Ordspråket.

Den ena plöyer / den andra såår;
Den tredie weet intet hwem det fåår. etc.

Tyskarna pläga dherom säya:

Der eine hatt die muh /
Der ander die Kuh. etc. inf. hac lit.
Inf. lit. Fåår.

Den många Brunnar gräfwer / får intet godt Wattn i alla. i. e. Mång anslag tillijka gå intet alla för sig. Sup. lit. All. Inf. lit. Mång. Prov. 18. v. 9.

Den ſom ſlår en vå Halſen/ han ſlår intet långt frå Hufwud. i.e. När någon förtalar / eller ellieſt förtreetar ens godhewän eller ſtände / tyckes det wara honom ſielff ſtedt. Ty Hufwudet och Halſen åre intet fiåran ſkylde. etc. Sup. lit. Blood. Inf. lit. Närm.

Pred. 7. v. 15. **Den i leeken gåår / måſte leeken thola.** i. e. Ondt och gott måſte hållas. Konung Ptolomæus ſkal och vthi ſkiämpt hafwa ſagt: Si regium eſt non ferre, cum dicto rex tangitur : nec illud regium eſt , dictis quemquam attingere. &c. Plut. Tyſkarna ſäya och dher om: Wer ſchertzen wil / der muß auch ſchertz leiden. .etc. Inf. lit. Ondt.

Prov. 16. v. 9. **Den mycket haar i ſinnet / honom falſompt vhr minnet.** i. e. Dhen mång Järn har i Elden tillſtka / han bränner wiſt ſombliga dheraff. Dhervppå lyder och gambla Werſen: Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. &c. Super. & Inf. hac lit.

Syr. 4. v. 35. **Den ſom wil kiöpa Korfwen aff Hunden / han måſte giee fläſk igen.** i. e. Dhen något wil haa aff den karigas ſwett / han måſte wäl höllia på honom. Dheraff säger man och wed liſka meening: Dhet niugger giee må raggen tiggia. etc. Sup. lit. Ded.

2 Theſſal. 3. v. 10. Prov. 19. v. 15. **Den intet arbetar / effter maaten han leetar.** i. e. Den late går offta hungrig i Säng. Dheraff haar och Eraſmus ſagdt :

Qui

Qui vitat molam, vitat farinam. Qui non laborat, non manducet. Dii enim laboribus bona sua divendunt. Item: Cum Minerva manum quoque move. Eras. Heter fördenskull: Esto laborator, & erit Deus auxiliator &c. Sup. lit. Arb. Inf. lit. Inth. Laat.

Den sig sielfwan åhra giör / ass androm han det samma spör. i. e. Then som förachtar sig sielff / han blifr och försmådd ass androm. Heter fördenskull: Tanti eris aliis, quanti tibi fueris. **Den som kastar sig sielf vnder bäncken / han blifr snart dijt skuten ass andra.** Nemo ab aliis contemnitur, nisi se prius contempserit, &c. Och ass Tyskan: Wer immer vnter die banck tracht / dem leßt man billich eigen· etc. Sup. lit. Bland. Infer. hac lit. Inf. lit. åhr. syr. 6. v. 36. Rom. 12. v. 10.

Den Lyckan flyr / den föllier hon efter / den henne söker / den löper hon vndan. i. e. Mången sträfwar med händer och fötter efter lyckan / och hinner henne ändå intet; Mången flyr henne / och lijkwål wed håret der til dragen. Dheraff säya och Tyskarna: Daß glück reit auff die post / wers ereilet / der hatts. Infer. hac lit. Inf. lit. Jw. syr. 11. v. 11. 12 & 14. Prov. 28. v. 22.

Den intet haar / den kan man intet taga frå. i. e. Ondt ryskia den skallota. Deraff haar och Poeten sagt: Cantabit vacuus coram latrone viator. Juvenal. item: Pauperi etiam in obsessa via pax est. Tyskarna säya och: Ein bettler kan am sicherstẽ reisen / er hatt nichtz zu verliehren· etc. Inf. lit. Fatt. Tigg. Hiob. 22. v 6. prov. 22. v. 22. 23.

Tob. 3. v. 21. 22. Habac. 4. v. 4. **Den gambla Guden lefwer än.** i. e. som man ellieſt plägar ſäya: **Dett blijr fulle ännu en gång ſå gott / att Huſtrun gier Bonden maat.** Och är ett tröſtſpråk i mothgång. Wed ſådan meningh haar och Eraſmus ſagt: Adhuc cœlum volvitur. GOTT lebet noch. etc. Inf. lit. Ondt. Wårld.

Eſa. 10. v. 1. 2. Prov. 17. v. 23. Syr. 20. v. 4. 5. 31. **Dhen rätten wil böya / han blijr nu ſnart en rijker man** i. e. Som Terentius haar ſagt: His nunc præmium eſt, qui recta prava faciunt. Och aff Poeten: Auro pulſa fides, auro venalia jura. Prop. Item aff en förwänd Werß: Mutnegra cum murva faciunt rectiſſima curva. &c. **Muthor wrängia Lagh.** Men dhe ſom ſådant giöra / blifwa aff Skrifften hotade med hårdt ſtraff. Inf. lit. Muth.

Syr. 31. v. 20. 22. & ſeq. cap. 37 v. 32. & ſeq. **Den ſom wil lefwa länge och wäl / Han äte och dricke med mätt och ſkiäl /** i. e. God Dicæt fager och feet / och conſerverar Hälſan. Dher yppå lyder och Verſen: Pone gulæ metas, ut ſit tibi longior ætas. Item: Parcito ſæpe cibis, & ſic annoſior ibis. Man ſäger och förden ſtull aff Seneca: Non eſt ante edendum, quam fames imperet. &c. Tyſkarna ſäya dhet och ythi fölliande gemena Rijmen:

Wer guth maß helt in ſpeis vnd tranck /
Der wirdt woll allt / vnd ſelten kranck. etc.
Inf. lit. God-Man.

Den ſom ſpijſar en Fogel / han får ſkarn för

för omaket. i. e. Den otacksamme löner altijd illa för wälgiordt. Dheraff säger man och i gambla Verſen: Syr. 12. v. 2. 3.

Qui volucrem nutrit, pro munere reſtercus habebit. &c.

Inf. lit. Otack.

Den enas winning är den andras ska-da. i. e. Det köparen winner / går sälljaren aff. Syr. 27. v. 1. & ſeq. Lucrum unius, eſt alterius damnum. Man säger och med Phyſicis; Generatio unius eſt corruptio alterius. Item: Lucrum ſine damno alterius fieri non poteſt. Publ. Och aff Tyſkan: Wo einer gedeyet / muß der ander verderben. Item: Des einen glück / iſt des andern vnglück: Den keiner ſieget ohne des andern niederlag. etc. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Mått. Winn.

Den ſom flyr / han tar ſaak på baak. Rom. 13. v. 3. 4. i. e. Han giör ſig ſkyldig. Man säger derföre med Juriſterne: Reieſt fugere. **Skyldig är är altijd rädder.** item: Fatetur facinus qui judicium fugit. &c. Och på Swenſka: **Flychtig man / ſkyldig man.** etc. Inf. hac lit. Inf. lit. Han. Ondt.

Den frij är född / är träldom swär. i. e. Prov. 29. v. 15. 17. den ſielffzwåld är waan / han går intet giärna på arbete. Cicero har derföre ſagdt: Grave eſt jugum ſervitutis in libertate educatis. Homini ingenuo acerba eſt ſervitus. Sen. Här om haar och Publius ſagdt: Heu quam miſerum eſt, diſcere ſervire, ubi ſis doctus dominari. Item aff Seneca: In ſervitutem de regno cadere grave eſt, &c. Dherföre

sluter man och med Poeten, som haar sagt: Alterius non sit, qui suus esse potest. &c. inf. lit. Frijh.

Pred. 7. v. 15. **Den Wijnet drack/ han supe och dräggen. i. e. Den som har nutet det söta/ han hafwe det sura medh.** Fæcem bibat, qui vinum bibit. Eras. Tysken säger: Wer vom frischen hatt getruncken /der mach auch die nege aus sauffen. etc. infer. hac lit. & superius.

Syr. 3. v. 27 & seq. 1. Cor. 10. v. 12. **Den fahran älskar är fahran nämst. i. e. Han blijr lättelig borta der i.** Qui amat periculum, peribit in eo. Nocuit temeraria virtus. Ovid. Nemo celerius opprimitur, quam qui nihil timet. &c. Vell. Paterc. Dheraff säger man och in contrarium: Non cito ruina perit, qui ruinam timet. Man plägar och dherföre säya vthi ett gammalt Ordspråk: **Han är intet galen/ som ondt rädz.** etc. Sup. lit. Allt. inf. lit. Han.

Pred. 7. v. 15. **Den intet wil supa Kåhlen/ han bör intet heller haa Fläsket. i. e.** Ut superius, **den wijnet drack.** etc. Vthi en gammal Werss säger man: Carnibus haud dignus, qui male mandit olus. Wer nicht Kohl isst / der soll auch kein Speck essen. Super. hac lit: in principio.

Prov. 28. v. 15. Psalm. 53. v. 6. **Den som rädder är/ han drage Pantzer på. i. e.** En förwijtelse / der med man förbrår räddhiertat folck / som vndertijden wäpna sig moot någon fahra / dher ingen är på färde. Dherom haar Erasmus sagt: Qui metuit cum lorica ambulet. item: Ante tu-

bam

bam trepidat. Idem. Han haar och sagdt: Lupus ante clamorem festinat. &c. Tyskarna pläga och säya: Wer da schewet / der zihe ein pantzer an. På Swenska säger man och wed samma meening: Den som rädder är / han kryper bak om Vgnen. etc. inf. lit. Han. Mång.

Den ähra biuder / han ähra niuther. Syr. 3. v. 20. 21.
i. e. Den ena Hedren moth den andra faar. Spijsar tu Titlar / så får du titlar igen. Ty heder wil med heder möthas. Och heeter ellieſt: Honor non eſt honorati, ſed honorantis. Ariſtot. Dheraff säger man och på Tyska: Grus komt von hoffe. i. e. Som man wille säya: Ju högre en är / ju snarare borde honom möta dhen ringare med heder och hälsning, at bewijsa dher med sin humanitet; Effter som dhen ringare offta drar förſyn / at träda til en förnämblig Herre med helsning; Och fördenskull säger man icke obilligt: Grus kompt vom hoffe. i. e. a potiori &c. Super. & inf. hac lit. Inf. lit. Heed. Iw. Ähr. Rom. 12. v. 10.

Den borga wil / han får intet länge tinga. i. e. Som man wille säya: Tinga och intet breeda / det giör en elak reeda. Den som nödgas borga / han måste taga dhet kiöpet han kan fåå / ellieſt kan skee Kiöpmannen får annat Sinne / heter fördenskul effter gambla Werßen.

Promit-

Promittat large præsenti qui caret ære. &c. *Inf lit.* Ting.

2. Cor. 9. v. 26. Rom. 2. v. 21. Syr. 18. v. 19. **Den andra wil lähra / mäste weta nägot sielff. i. e. Ondt lära andra / dett man sielff intet kan.** Turpe est doctori, dum culpa redarguit ipsum. Heter fördenskull: Lär först sielff / förr än du lährer andra. I Scholen plägar man säya: Disce, sed a doctis. item aff Erasmo: Doceat qui didicit. &c.

Den som slachtar Kalfwen / han föder intet vpp Oxen. i. e. Dhen som taar nägot vhr Grytan / han får deste mindre på Fatet. Tyskarna säya: Aus gebrathenen eyer kommen keine küchen. etc. Super. hac lit. Sup. lit. Ded.

Syr. 13. v. 28. 29. Pred. 9. v. 16. **Den rijkes Ord är Salomons snack / Dhen armas taal får ingen tack. i. e.** När den rijke talar / så tijger hwar man / och är som wår Herre talade aff Himmelen: Men den fat tigas Ord är idel spott och äthlöye / fast det wore aldrig så klokt. Heter fördenskull som man ellest igemeen plägar säya: **Gullet skyler all feel.** Dheraff Tyskarna: Einem reichen stehet alles wol an. Item: Ein reicher must klug sein / wen er gleich ein Narr wehre. Dherwppå lyda och gambla Werßerna:

Dum dives loquitur, verbum Salomonis habetur:
Dum pauper loquitur, tunc barbarus esse videtur. &c.

Lat. lit. Penn. Rijk.

Den

Den som wil ha Kiärnan/ han måste först bijta vpp Nöthen. i. e. Intet fåås mödelöst. Hiob. 5. v. 6. Pred. 8. v. 7. Dhen något wil haa/ han moste haa omaak dherföre. Qui nucleum vult, frangat nucem. Plaut. dhet samma aff en Werß: Frange nucis tegmen, si cupis esse nucem. Item: Qui lucerna egent, oleum infundant. &c. Laert. Sup. lit. Arb. Inf. lit. Flijt. Inth.

Den som hedrar sina händer/ han behåller goda wänner. i. e. Gåfwor och geengåfwor hålla Wänner längst. Syr. 14. v. 16. Prov. 11. vd 24. 25. Luc. 6. v. 38. Heter altså: Quid pro quo. Något för något. ett. Super. hac lit. Inf. lit. Gåffw. Med. Någ.

Den aldrig giör illa/ han giör sällan wäl. i. e. Dhen något skal lähra/ han giör alltid sin lährespåån illa; Dherföre måste han och förr giöra illa/ än wäl. Heter altså: Qui nunquam male, nunquam bene. Dheraff plägar man och säya: **Lährespån är intet Mästerstycke. etc.** Inf. lit. Läär.

Den som taar Watn öfwer Hufwud/ så löperet honom i armen. i. e. Syr. 3. v. 28. & seq. Den meer taar sig uppå/ än han kan vthföra/ han får meer omaak/ än han kan vthstå. Sådana blij fördenskull aff Galeno kallade: stulti ad cribrum. Heter altså: Majora viribus ne aggredere. &c. Inf. hac lit. Inf. lit. Slacht. Warp.

Dhen rätt skrifftar/han blijr rätt aflöst. i. e. Wräng begiärelse giör galet för

Syr. 6. v. 5. & cap. 18. v. 33.

förstånd. En förledd domare fäller snart (ex male relatis) en orätt domb. etc. Sup. lit. Afb. Inf. lit. Wrång.

Syr. 11. v. 32. **Den som wil gifftа Paddan / måste föra henne långt bort.** i. e. Ondt blij qwitt dhet som intet duger. Eller sällia felaka wahror. Man säger fördenskull aff sådant förstånd: **Blinder Häst behöfwer en god taleman.** etc. Sup. lit. Blind. Inf. lit. Halt. Ondt.

II. Cor. 9. v. 24. **Dhen som taar / han haar.** i. e. Dhen som wågar han winner: Dhen rädde har wärst. Qui rapit habet. Tyskarna säya och: Rips Raps in meinen sack. etc. Vthi ett Epitaphio skal en obetänckter hafwa låtet sättia denna Werßen: Dum potui rapui, rapiatis quando poteſtis. &c. Men ellieſt säger man: **Tagerätten är aflagder.** etc. Infer. lit. Man. Tag. Wåg.

Prov. 28. v. 22. **Den som gapar effter mycket / Miſter offta heela stycket.** i. e. Girigheet bedrager wijsheet. Den Æsopiske Hunden släpte Klöttstycket / och greep effter skuggen / som syntes större. Dheraff haar Eraſ. sagt: Ovum curans, gallinam negligit. Item: Qui totum vult, totum perdit. Godof. Aff Tyskan sägz: wer zuviel wil dem wirdt zu wenig. Item: Wer nach einen güldenen wagen ringet / bekumpt nur bißweilen eine luntze davon. Är fördenskull bäst att föllia Poetens råd / som haar sagt: Quod satis eſt, cui contingit, nil amplius optet. &c. Horat. inf. lit. Gir. Nog.

Den

Den liitet haar/ med liitet faar. i. e. Fattig mans maat är snart äthen. Item: Futtig man är icke Grefwe. etc. Inf. lit. Fatt. Syr. 25. v. 4.

Den sielff gierna wil / honom skeer ingen orätt. i. e. Som man ellieſt säger: När Barnet får sin willie så gråteret intet. Dheraff plägar man säya i Scholan: Volenti non fit injuria. Item: Beneficium invito non datur. &c. Inf. lit. Når. Syr. 7. v. 25.

Den som säger hwad han wil / han får offta höra det han intet will. i. e. Frijtalig får afwog swar. Qui ea quæ vult dicit, ea quæ non vult audit. Eraſ. Och aff Tyſkan: Wie einer ins holtz ruffet / so wirdt ihm auch geantwortet. etc. Fab. De Muſca & Formica. Item de Muliere & Nuce. Infer. lit. Fritt. Syr. 9. v. 28

Den Hönam föder / bör och haa ägget. i. e. Dhen som står omkoſtnaden / honom bör och winſten. Onus qui ſentit, ſentiat & lucrum. Item: Res nata ex re mea, ad me pertinet: Tyſkarna säya: iſt die henne mein / ſo gehören mir auch die eyer. Item: Wer den garten bawet / der mach auch wol epffel brechenete. Sup. lit. Allm. hac lit. Infer. lit. El. Gott. 1. Cor. 9. v. 7.

Den intet lyder Moor han måſte lyda Styffmoor. i. e. Dhen intet wil lyda god Rådh / han vthſtår fahra. Heether altså: Audit carnificem, nolens Prov. 12. v. 1. & Cap. 29. v. 19.

nolens audire parentem. Aff Tyſkan ſäger mån och: Wer den Eltern nicht volget in der jugend/ der muß den Hencker volgen im alter etc. Fab. de Jove & ranis. Inf. lit. Lydn.

Prov. 19. v. 18. **Den något wil lära/ han kommer til åhra. i. e. Lärdom föllier åhra.** Heter fördenſtull: Diſce bonos mores, ſic te comitantur honores. &c. Inf. hac lit. Inf. lit. Tucht.

Prov. 10. v. 19. **Den mycket ſnackar/ han mycket liüger. i. e. Den mycket har aff Munnen/ honom täcker icke altid Sanning til.** Mendacium ſæpius in multiloquio. Item: Gurrulitas mendacio conjuncta eſt. Tyſken ſäger och: Viel geſchwetz/ viel gelogen. Wer viel plaudert/ der leügt gern. Bias har fördenſtull wäl ſagt: Audi multa, pauca loquere. &c. Sup. lit. All. Inf. lit. Myck.

Prov. 15. v. 23. Syr. 22. v. 6. **Den intet weet tijga/ han weet icke heller at tala. i. e. Jrättan tijdh. Dherföre** ſäger man och: Loqui ignorabit, qui tacere neſcit. Auſon. item aff en annan Poet:

Eximia eſt virtus, præſtare ſilentia rebus;
At contra gravis eſt culpa, tacenda loqui. &c. Ouid.

Inf. hac lit. Inf. lit. Taal. Tijg.

Matth. 10. v. 22. Cap. 24. v. 13. 2. Timot. 2. v. 5. **Den längſt ſtär/ han winner platzen. i. e. Dhen ſom wil läggia åhra in/ han måſte** vthärda/ och intet förlöpa. Fugitivo nulla Corona. item: Perſeverantia coronat. Tyſkarna ſöya wedſ amma mening

Wer

Wer nicht helt bis auff den letzten man /
Er bringt auch kein kranß davon. etc.
Inf. lit. Ing.

Den wål är död / han har wål lefwat. Apoc. 14 v. 13. 2. Timoth. 4. v. 7. 8.

i. e. Dhen saligt döör / han winner sit måål. Dheraff säya Tyskarna: Lebstu wol / so stirbstu wol. Item: Lerne sterben ehe du stirbst / so stirbstu nicht wenn du stirbst. etc. Inf. lit. Wål.

Dhen som är waam att liuga / honom kan icke heller troos när han säger sant. Syr. 20. v. 28. Mendaci homini nec verum quidem dicenti credere solemus. Cic. Derföre haar och Menander wål sagt: Svadet loquentis vita, non oratio. &c. Aristoteles skal wara tilfrågad / hwad liugare bätade på lögn / och gifwet til swar: Ut cum vera dixerint, non inveniant fidem. &c. Inf. hac lit.

Den fromme får altid något at bläsa på. i. e. Fromt folck haar altijd anfächtning. Dhervppå lyda och gemena werserna: Ierem. 25. v. 29. 2. Timot. 3. v. 12.

Nunquam bella piis, nunquam aeertamina desunt,
Et quo cum certet mens pia semper habet. &c.

Aff Tystan säger man: Jer frömmer Christ / ie grösser kreütz. etc. Inf. lit. From. Straff.

Den som jagar 2 Harar i sänder / han får sällan en der aff. i. e. Dhen som gapar effter mycket / mister offta Prov. 28. v. 22.

hela stycket. Duos insequens lepores neutrum capit. Eras. Dhervppå lyda och föliande Werßen:

Qui binos lepores una sectatur in ora,
Uno aliquando caret, quandoq; carebit utroque. &c.

Man plägar och säya: Mång Järn i Elden tillijka blij offta brända. etc. Super. hac lit.

Syr. 11. v. 11. & seq. Den intet söker ähran / han får henne snarast. i. e. Den lyckan flyr. etc. Gloriam qui spreverit, citius habebit. Item: Spreta in tempore gloria interdum cumulatior redit. &c. Liv. Super. hac lit.

Syr. 5. v. 13. Prov 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5. Den kommer och fram / som Oxarna drijfwer. i. e. Den sachta saar / kommer och til Härberget. Qui nimium properat serius absolvit. Heter fördenskul: Festina lente. Eras. Hasta medh maak. Man plägar och säya: Från trappa til trappa kommer man omsijder vpp. etc. Sup. lit. Bättr-Ded. Inf. lit. Hast. Sacht.

Hiob. 9. v. 25. Psal. 90. v. 10. Gen. 47. v. 9. Dhen länge lefwer får mycket höra. i. e. Länge lefwa är länge plägas. Item: Mång åhr / mycken möda. etc. infer. lit. Läng.

Den Hund man drar til Skogz / han hijter intet mång Diur. i. e. Man vthrättar intet mycket gott med en trög och owillig Tiänare. Deraff plägar man och säya:

Iruſen

Frusen Jord för laat Swijn. Difficile eſt invitis canibus venari. Plaut. Item, aff Eraſmo: Male reſpondent ingenia coacta. Och aff Tyſkan: Mitt vnwilligen Hunden iſt nicht guht jagen. etc. Inf. lit. Frus. Han. Tróg. Prov. 29. v. 19.

Den Lyckan räkar / han förer Bruden heem. i. e. Gott dantza når Lyckan wil ſpela. Deraff ſäger man och i gambla Werßen: Cui fortuna favet, ſponſa petita venit. Fördenſkull kallas hon och: Fors domina campi. Cic. Tyſkarna ſäya och: Wems glück trifft / der führt die Brawt davon. etc. Sup. lit. Bättr Inf. lit. Gott. Lyck. Syr. 11. v. 14.

Den taſkan wed det Bältet. i. e. Dhet Locket til den Byttan. Hwart eſſter annat. Dignum patella operculum. Eraſ. Det paret tiänar bäſt ihoop. etc. Sup. lit. Ded. Hwart. Liik. Syr. 19. v. 18. & ſeq.

Den ſom taar Herrar till ſtalldrängiar/ han får brutna Häſtar och ſöndriga Sadlar. i. e. Stoorlåttig Tiänare giör ſällan gott gagn. Deraff haar och Plautus ſagt: Non decet ſuperbum eſſe hominem ſervum: &c. Ein Knecht muß thun was ihm befohlen wirdt. &c. Prov. 29. v. 21.

Den intet achtar Nampn / han älſkar och ingen heder. i. e. Dhen ſå widt är kommen i ondſkan / att han intet ſköter om hwad folck talar om ſigh / han haar hijtit hufwud aff Skammen. Tacitus haar fördenſkull wäl dherom ſagt: Contemptu Syr. 41. v. 15. 16.

famæ contemnuntur virtutes. &c. Inf. lit. Rycht.

Den som slär / han bryter. i. e. Som man ellest säger: **Lagh giäller och icke slagh.** Qui prius percussit, culpam feret. &c. Dom. Regl. Inf. lit. Lagh. Man.

Prov. 10. v. 15. **Den som är födder til Penningz / han får sällan daler äga.** i. e. Som man wille säya: **Then fattiga blir aldrig fullfattig.** Den lyckan intet wil foga / måste altid släpas med armod. Sådana kallas ad clitellas nati. Bovill. Sis asinus, quemcunque asinum fors aspera fecit. Paupertas jubet vilia tractare. Item: Pauper pauperiem per totum sustinet orbem. &c. Och aff Tyskan: Wer zum heller gebahren / wirdt schwerlich güldens reich. etc. inf. hac lit. Inf. lit. Ltjk.

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1. **Den som försmär det lilla / han får intet aff det stora.** i. e. Then intet giömmer en Penning / han får aldrig 2. åga. Poeten haar wed sådan mening sagt: Serviat æternum, qui parvo nesciat uti. Horat. Wer das geringe veracht / dem wirdt das große nicht gebracht. etc. Fab. de Piscatore & Smaride. Inf. hac lit.

Syr. 3. v. 32. & seq. **Then många wil biuda / måste mycket siuda.** i. e. Som man wille säya. **Til en tiock Rumpa wil en wijd brook.** Och til en stor Stat en rijk Inkompst. **Ty dher til wil intet stumper til määl / eller**

eller kluter til kläder. etc. Inf. lit. Till.

Dhen som wil med niuta/han måste och med skiuta. i. e. Dhen något wil haa/han måste och släppa omaket til. Ellieſt heter dhet: Qui non laborat, non manducet. Tyſkarna säya och: wer nicht mitt einbrochet / der ſoll auch nicht mitt eſſen. etc. Sup. hac lit. 2. Theſſal. 3. v. 10.

Den som haar Korßet i Handen/ han signar ſig ſielffwan förſt. i. e. Hwar är ſin egen wäldewän; Eller ſig ſielfwan hullaſt. Heter altſå: Proximus egomet mihi. &c. Sup. lit. Abb. Inf. lit. Hwar. Prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & ſeq.

Dhen blinde finner och ſlundom en häſt. ſkoo. i. e. Dhen fattiga råkar och vndertiſden wedh en liſten lycka. Man säger och wedh ſamma meningh: Blind Dufwa finner och ett Hwetekorn. etc. Sup. lit. Blind. Matth. 6. v. 34.

Den ena plöyer/ den andra ſkär/ och ingen weet hwem det ſkär. i. e. Lyckones obeſtändige wäſende; Hon är intet att liſta på. Super. hac lit. Pred. 2. v. 18. & ſeq. Pſalm. 39. v. 8.

Den ſom ſkär Årter wed allmänne wägen/han får intet alla ballier i Ladan. i. e. Ondt wärja dhet hwar man giädz äth. Item: Tillfälle gör Tiufwen. Gelegenheit macht Diebe. etc. Inf. lit. Ondt. Tilf. Luc. 8. v. 5.

yr. 3. v. 22. & seq. **Den mycket haar/ han mycket tarfwar.** i. e. Som man wille säya: Staten effter ståndet. **En tiock Rumpa wil ha en wijd brook.** etc. Super. hac lit. Infer. lit. Till.

Of. 13. v. 9. Prov. 1. v. 24. **Den illa skal fara / mäste offta sielff hielpa der til.** i. e. Hwar smijder sielff sin egen Lycka. Quilibet faber propriæ fortunæ. &c. Infer. hac lit. inf. lit. Hwar.

Den altijd wil strijda / får något at lijda. i. e. Som ellies sägz: Den altijd wil slåß / får något att plåstre. Ty Arga Hundar få rijfwet skinn. etc. Sup. lit. Arg.

prov. 30. v. 33. **Den intet äther sig mått / han sleker sig intet mått.** i. e. Som man wille säya: Orckar man öfwer Hunden / så hinner man fulle öfwer Rumpan. Juristen säger wed sådan meening: Minima non curat prætor. Man får intet wara altför noga. etc. Sup. Allt. Inf. lit. Hinn.

prov. 26. v. 27. syr. 27. v. 29. 30. Pred. 10. v. 8. psal. 7. v. 16. 17. psal. 9. v. 16. **Den som gildrar för andra / han faller sielff i snaran.** i. e. Falskheet slår sin Herre på halsen. Proprio capitur laqueo. Eras. Laqueus laqueum capit. Diog. Sibi parat malum, qui alteri parat. Eras. &c. Inf. hac lit. Infer. lit. Falsk. Ondt.

psal. 53. v. 6. **Den många fruchta / han måste och rådas för många.** i. e. Wåldsamme Regen-

Regenter som hafwa stor rådzla för sig / dhe måste och offta befruchta sig för myckenheten. Dheraff har och Plutarchus sagt: Necesse est multos ut timeat, quem multi timent. Sådana til warning haar fördenskul Seneca sagt: Multæ illis manus, tibi una cervix. Item aff Poeten: Multis terribilis, caveto multos. &c. Auson. Inf. lit. Frucht. Rådzl.

Den meer fett haar / än man behöfwer / han kaste sompt i Kålen. i. e. Dhen mycket haar / han dele med dhen som tarfwer. Cur multum est piperis, oleribus immisceat. &c. Sup. lit. Allt. Infer. lit. Munck. Mått. rob. 4. v. 7. 8. 9. 17. Esa. 58. v. 7. prov. 3. v. 27.

Den högt klijfwer / han faller diupt. i. e. Som man ellitest säger: Högt på pall / giör diupa fall. Dhen som otidigt sträfwar effter åhra och högheet / han råkar offta dheröfwer i dårskap / och felar om trappan / så Nacken blöder. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. Högh. Mång. syr. 11. v. 56. 6. & seq. psal. 83. v. 7. 8.

Den något will få aff den karigas swett / han måste wäl hålla på honom. i. e. Det niugger gieer må Raggen tiggia. Ty Penningen och ögat åre honom lijka kiär. etc. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Gir. Ondt. syr. 42. v. 35.

Den som wil kiöpslaga vthan penningar / han måske gå på dhet Torget som intet är saalt. i. e. Som man ellieft säger: Ondt gå vå Krogen vthan mynt. syr. 32. v. 3. 8. 4.

Item: Ond reeda / kiöpa och intet breeda. Sine pretio ad nundinas ire vanum eſt. &c. Inf. lit. Ond. Ondt.

Syr. 6. v. 6. & Cap. 19. v. 4. Prov. 14. v. 15. **Den lätt troor blir ſnart bedragen.** i. e. Som man wille ſäya: **Godtroo reed min Häſt bort.** Qui facile credit, facile decipitur. Credulitas eſt deceptionum mater. Sådant bliir aff Plauto kallat: Hamum vorare. Item: Fide opes perdidi, &c. Tyſkarne ſäya och: Wer bald trawt / wird leicht betrogen. etc. Inf. lit. Troo.

Prov. 1. v. 5. Syr. 21. v. 7. 8. **Den intet ſtår til råda / han ſtår icke heller til hielpa.** i. e. Den ſom förachtar god rådh / han ſtörter ſig ſielff i olycka. Heter altſå: Qui bonum reſpuit conſilium, ſibi ipſi nocet. Man säger och: Conſilio ſubeſt auxilium. item: Anima repudians admonitionem, incurabilis eſt. Nazianz. &c. Fab. de Hirundine & aliis aviculis.

Prov. 24. v. 8. **Den ſom ſkiämmer ſig ſielff / han åhrar ingen annan.** i. e. Elak Fogel ſom orenar ſitt egit näſte. Inf. hac lit. Inf. lit. El.

Prov. 1. v. 24. **Den ſoppan har han ſielff kokat.** i. e. Han är ſielff til ſin Olycka wällande. Ipſemet faber proprii infortunii. Item: Tute hoc intriſti, tibi excedendum. Terent. Sådant kallas aff Eraſmo: Accerſitum malum. Nemo læditur niſi ex ſeipſo &c. Inf. lit. Hwar. Siälff. & Sup hac lit.

Prov. 19. v. 24. **Den något will låhra / han börje i tijdh.** i. e. Ondt lära gammal hund kura

eller

eller konster. Dherom haar och Quintilianus sagt: Quod cuique discendum est, id ne sero discere incipiat. Item: Quod in juventute non discitur, in matura ætate nescitur. Cassiod. Was henslein nicht hatt gelärnet / das wirdt auch hans nicht lernen. etc. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Gam. Ond. Ung.

Den ena hedren moth den andra faar. i. e. Heeder wil med heeder mötas. Item: Dhen ähra biuder / han ähra niuter. etc. Super. hac lit. inf. lit. Hed. Rom. 12. v. 10.

Den som bygger wed allmännewägen / han får många mästare. i. e. Många otijdiga dommar Ty hwem kan gidra hwar man i lagh? Dheraff säger man och i en gammal Werß: Qui struit in triviis, multos habet ille magistros. Och aff Tyskan: Wer am wege bawet / der hatt viel meister- etc. Inf. lit. Ing. Pred. 6. v. 7.

Den som kiänner Paddan / han kiöper henne intet. i. e. Som man wille säya: Man kiöper intet gierna en haltan Häst. i. e. Dhen som intet duger. Dheraff haar och Erasmus sagt: Tollat qui non noverit. Och aff Tyskan: Wer ihm kennt der kaufft ihm nicht. &c. Inf. lit. El. Hallt. Mann. Syr. 11. v. 32.

Den Pijga och Dräng liter på / får skam och skada i hwarie wrå. i. e. Trooheet blandh legehion är en stoor raritet: Och heter fördenskull: **Sielfwer är godh** prov. 26. v. 6.

dräng. Aff Tyſkan plägar man dheraff ſäya: Die Fraw muß ſelber ſein die magdt / wil ſie im hauſe finden raht. etc. Inf. lit. Hund-Siälff.

2. ſam. 12. v. 3. **Den intet har meer än ett öga / han är altijd rädder dher om.** i. e. **Eenda barn är altijd kiärt;** Särdeles när det är fromt och lydigt: Och då blijr dhet liknat wed eenda Ögat / der man altijd är ömmer om. etc. Inf. lit. Eend.

prov. 24. v. 8. ſyr. 14. v. 5. & ſeq. **Den intet är ſig ſielfwan godh / han är ingen annan godh.** i. e. Dhen ſom ſkiämmer ſig ſielff. Ut Super. hac lit. Non bonus eſt ulli, qui malus ipſe ſibi. item: Sapiens, qui ipſe ſibi prodeſſe non poteſt, ne quicquam ſapit. Cic. Inf. lit. El.

ſyr. 30. v. 24. 25. **Den länge wil leſwa / måſte ſpara ſig i tijd.** i. e. Den ſom wil blij gammal / han måſte i god tijd ſlå ſig ifrå ſorg och bekymmer. Mature ſenex fiat, qui diu vult eſſe ſenex. Eraſ. Ty ellieſt ſäger man: Curæ ſenium accelerant, &c. Id. Eraſ. Inf. lit. Hwad Sorg.

Pred. 1. v. 17. Luc. 22. v. 48. **Den mycket kan giöra / får mycket at röra.** i. e. Den ſom taar ſig myckit uppå / han måſte och mycket vthſtå. Dheraff ſäger man och med Eraſmo: In nihil ſapiendo, jucundiſſima vita: Nam, qui addit ad ſcientiam, addit ad laborem. &c. Hwarwed är notabelt, ſom ſkrifwes om en enfaldig gammal man / ſom haar hafft en mycket flijtig ſon wthi Studier, och ſkal förde nſtull hafwa ſagt til

honom

honom / såsom en warning för tillkommande beswär: Hensl ein lerne nicht zuviel / du muß sonst viel thun. Heeter altså; **Den mycket haar wääla / får mycket att trääla.** Item: **Mycket weta / får mycket arbeta.** etc. Infer. hac lit. Inf. lit. Myck.

Den mäst falckar / han minst köper. i. e. Den som haar alfwar til kiöpa / han tingar intet länge. etc. Sup. hac lit.

Den myckit frågar / far myckit will. i.e. prov. 15. v. 18. Dhet är ett teckn att han lijtet weet / och dherföre mycket frågar. Tyskarna säya: Wer viel fraget / geht viel irr. Doch säger man lijkwäl in contrarium: Wer viel fraget / der ehrfahrt viel. item: Mitt fragen kompt man gen Rom. etc. Dhervppå plägar man och säya: **Den som blyes wedh fråga / han skämms wed lähra.** Och aff Tyskan: Der sich fragens schämet / der schämet sich auch des lernens. etc. Sup. lit. Bättr. Sup. & Infer. hac lit. Inf. lit. Konst.

Den god Hwsfrijd hafwa wil / han gifre hwad Hustrun biuder til. i. e. syr. 9. v. 8. Om skiäl är med. Ellest heter det en præpostera œconomia. Och går då wagnen för Hästarna / när Hustrun förer alt Hwswäldet. etc. Inf. lit. Hust. Qwinn.

Den mycket haar / får mera til. i. e. Matth. 13. v. 12. Marc. 4. v. 25. Alt Wattn wil i Haffwet. Hwar man bär til största hoopen. Och heeter då: Panis præbetur habenti,

Den

Iacob. 4. v. 17. **Den som tijger / han samtycker.** i. e. Han låter sigh behaga det som tillbiudz / ondt eller gott. Qui tacet consentire videtur. Wer nichtz sagt / er stimmet mitt ein. etc. Inf. lit. Or.

Syr. 23. v. 7. 8. **Den som tijger / han förtalar sig intet.** i. e. Med stillatijgande kan mycket förswaras. etc. Inf. lit. Med.

Rom. 12. v. 3. 16. **Den mycket håller aff sig sielff / dhen håller ingen aff.** i. e. Sielffkiär / är ingen kiär. Inf. lit. Siälfft.

Syr. 21. v. 9. **Den som betalar sin skuld / han bättrar sitt godz.** i. e. Dhet är en thom pung som annars penningar liggia vthi. Dheraff säger man och på Tyska: Wed sein schuld bezahlet / er ringert sein guht nicht. etc. Inf. lit. En. Thomm.

Luc. 11. v. 21. 22. **Den swagaste måste altijd hålla liuset.** i. e. Han måste altijd lutha som mindrå förmår. Vthan twijfwel taget aff den gambla werlden / då dhen siuka gaffs vthi sitt ytterste / Lius i Handen. Och så hölt den swageste liuset. etc. Inf. lit: Han.

Syr. 31. v. 14. **Den häst som mästa Hafran draar / får minst dheraff.** i. e. Som man ellest plägar säya: Oxen får intet alt dhet han drager. En tiänare får intet alt det han för sin Herre aslar och wärfwar / fast han haar derföre största mödan. Fåret bär icke heller Ullen ifrån sigh sielff.

Poeten

Poeten haar fördenskull sagdt: Sic vos non vobis vellera fertis oves. &c. Ovid. Inf. lit. Får. Lyck Ox. Tråd.

Den fattiga blir aldrig fullfattig. i. e. Den som är födder till penningz | han blijr sällan dalers Herre. När en fattig man kommer på någon skada / som elliest intet mycket kan mista / då brukas dhetta såsom til medlijdande. En Scribent haar dher om sagdt: Tenuis fortunæ hominibus Dii semper largiuntur tenuia. Callimach. Pauper ubique jacet. Haar Poeten sagt: Item: Parvis dant parva Dii. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Lijt. prov. 10. v. 15. Syr. 34. v. 25. 26.

Den rijke haar många fränder. i. e. Som man säger: Rijk man får många Bröder. Felicium omnes sunt cognati. &c. Inf. lit. Rijk. Syrach. 13. v. 24. & seq.

Den intet giömmer en penning/han får sällan två åga. i. e. Den som försmår det lilla / han får aldrig det stora. Heeter altså effter gambla Versen: Parvum servabis donec majora tenebis. Item: Manum vectigal parsimonia. Tacit. Then intet sparar wed brädden / Han finner intet wedh bottnen. Deraff säya och Tyskarna: Wer den heller verachtet / wirdt nicht des pfenings Herr. etc. Inf. lit. God. Sup. & Infer. hac lit. Inf. lit. Spaar. Syr. 19. v. 1. prov. 13. v. 11.

Den intet hörer den fattiga/ hon blir intet hörder igen. i. e. Den som draar sin hand ifrån then elända / han fåår ingen hielp 1. Ioh. 3. v. 17. prov. 21. v. 13. & Cap. 28. v. 27.

hielp hoos Gud / når honom tränger. Och heter fördenskull: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. &c. inf. lit. Giör. Hwad. Som. Wijdt.

Syr. 4. v. 1. 2. & seq. Cap. 29. v. 12. ps. 11. v. 1. & seq.

Den som wil slå en Hund / han finner snart kiäpp. i. e. Den träta will / han får snart orsaak. Man säger och: **Den som wil hängia en Hund / han får fulle reep.** Occasione duntaxat opus improbitati. item: Malefacere qui vult, nunquam non causam inveniet. &c. Och aff Tyskan: Wer ein Hund hencken will / der findet wol ein strick. etc. infer. hac lit. inf. lit Tråt.

prov. 20. v. 3.

Syr. 35. v. 11. **Den som frågar / han gieer intet gärna.** i. e. Den som haar lust til spendera, han frågar intet länge om Giästen wil. Dheraff säger man i gambla Werßen: Qui dare vult multis, non debet dicere *Vultis* &c. Blandh Tyskarna plägar man och säya: Wer hatt fragen erdacht? Resp. Der nicht gerne gibt. Item: Wer geben wil / der fragt nicht viel. etc. Inter. hac lit. Inf. lit. God.

Den först wan / bleff sedan en armer man. i. e. Lyckan är ostadig / stundom före / stundom effter. Mångom falla i begynnelsen stora Rijkedommar til / som sedan forwandlas i största armodh. Dheraff haar och Poeten sagt: Irus & est subito, qui modo Crœsus erat: &c. Ovid. Inf. lit. Lyck.

Syr. 11. v. 14. & Cap. 18. v. 25. 26. Jacob. 5. v. 1. & seq.

Den aldrig giör wäl / han haar intet gott at wänta. i. e. Som man sär

Luc. 6. v. 38. Syr. 7. v. 1. 2. 3.

vth/ så skiär man och vpp. Och heter: Beneficium dare qui nescit, injuste petit. &c. Fab. De Corvo ægrotante & ejus matre. inf. iit. Som. prov. 25. v. 8.

Den en gång stiål/ får altijd heta Tiuff. i. e. Then som blir medh ett sedder / han blir med tije tedder. Theraff säger man och med Erasmo: Qui semel furatur, fur semper habetur. &c. Infer. hac lit. inf. lit. En.

Den är illa troandes som ondt jätter. i. e. Then som hotar och lofwar ondt vth/ han är intet att lijta på. Theraff plägar man och säya: Han är intet galen som ondt rädz etc. Fab. de Leone & Vulpe. Infer. lit. Han. Rädzl. pf. 58. v. 8.

Den intet wil i Vgnen / han lägger sig twert före. i e. Frusen Jord för laat Swijn. &c. Fab. de Rustico & Juvenco. inf. lit. Han. Fruß. Söot. prov. 22. v. 13. & Cap. 26. v. 13.

Den oltid wil slåß/ får något at plåstra. i. e. Som man wille säya. Arga Hundar fåå riijffwit skinn. Super. hac lit. Sup. lit. Arg. syr. 3. v. 27. 28.

Den liuga wil/ får något att säya. i. e. Lögn tryter aldrig materia. syr. 20. v. 28.

Den ena haar nampet / den andra får gagnet. i. e. Den ena skiuther / den andra niuther. Den ena jagar/ den andra äther Steeken. Therom haar Eras. pred. 2. v. 18. & seq. pf. 39. v. 8. Judic. 14. v. 18.

Judith. 14. v. 18. Erasmus sagt: Mazam pinsuit a me pistàm. Item aff Poeten: Hos ego versiculos feci, tulit alter honores. &c. Sup. hac lit

Den giärna wil gå til giäst / han tage wed första bodhet. i. e. Smorotzer måste intet länge låta biuda sig. Sup. lit. All. Narr. Snylt.

Prov. 27. v. 8. **Dhen wäl sitter / han sittie om han kan.** i. e. Brödstycket är intet gott att mista. Deraff plägar man säya vthi gemene Werßerna:

Si quæ sede sedes, si sit tibi commoda sedes,
Illa sede sede, nec ab illa sede recede.
&c. Item:
Regula certa datur, bene qui stat, non moveatur. &c.

Terentius har och dherom sagt: Ita fugias, ne præter casam. Tyskarna säya: Wer wol sitzt / der lasse sein rücken. etc. Sup. lit. Beh. Byth.

Pred. 5. v. 11. **Den rijke är offta sömpnlöös.** Inf. lit. Rijk.

Pred. 12. v. ult. Matth. 10. v, 26. **Den saaker faar bort / kommer saker igen.** i. e. Som man sade: **Länge ligger saak i Saltet.** Och heter fördenstul Quod differtur, non aufertur: Lang geborget ist nicht geschenckt. &c. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Läng.

Syr. 7. v. 7. & seq. **Den intet kan ensam lyfta stenen / han låte sielffannar liggian.** i. e. Det beswär som man allena intet kan hafwa / är bäst att gå förbij. Och brukas til at affråda vproor

och

och conſpirationer vthi en menigheet; Dhet ſamma ſägz och aff Tyſkan: Wer ein Stein allein nicht erheben kan / der ſol ihm auch ſelbander liggen laßen. **Ty uproт med ſkada gror. etc.** Infer. hac lit. Inf. lit. Oppr.

Den ſom kan tiggia/han låter ſina Pen-ningar liggia. i. e. Dhet man kan haa vthan Penningar / behöfwer man intet kiöpa. Tyſkarna ſäya dherom: Geſchenckt guth iſt die bäſte nahrung.

Den nägot ſpaar/ han nägot haar. i. e. Seent ſpara wed bottnen. Godh giömmare god ſkaffare. Bonus Servatius facit bonum Bonifacium, &c. Sup. & Inf. hac lit. Inf. lit. God. Seent. Syr. 19. v. 1. Ptov 13. v. 11.

Den wäl kan ſee genom finger / han behöfwer inga Glaasögon. i. e. En Invectiv på affecter vthi Dom och executioner. Dheraff säger och Tyſken: Wer woll vberſehen kan / der darff keiner brillen. Tacitus haar der emot ſagt: Statim exequi regium eſt, &c. Inf. lit. Lagh. Ezech. 18. v. 29.

Dhen ſom mißgär/honom mißbiudz. i. e. Motgång föllier föracht. **Ty den ſkadan ſäcker / honom tryter intet ſpott.** Derfore haar och Cominæus ſagt: Res adverſæ authoritatem imperatorum minuunt. Och aff en Poet: Syr. 13. v. 25.

Devaſtatur ager, qui non eſt undique ſeptus:

Oppreſſum ulterius turba ſceleſta premit, &c. Gland.

Tyſkarna ſäya: Wer den ſchaden hatt / darff für den ſpott nicht ſorgen. etc. inf. lit. Mootg. Når. Spott.

Prov. I. v. 17. **Den ſom wiſte han wunne. i. e. Förewijs faar intet illa.** När man ſpelar och weet ens annars Koort / ſå kan han ſå mycket lättare winna. Dheraff säger man och: Tela præviſa minus feriunt. Item: Providi ſemper tutiores. &c. Infer. hac lit. Inf. lit. För.

Den ſom har Biſpen til Morbroor / han får ſnart Giäld. i e. Goda befordrare hiälpa en ſnart til Bröd. etc.

Prov. 6. v. 30 & Cap. 30. v. 9. **Den ſom tränger / han ſtiäl til han hänger. i. e. Nödh haar ingen lag / vtan ond. Buken wil intet borga.** Neceſſitas caret legibus. Item: Furari neceſſe eſt viro eſurienti. Eraſ. Man säger och: Præ neceſſitate multa facimus mala. Id. Eraſmus, **Armod lärer laſter.** Tyſkarna ſäya: Es muß geßen ſein / wen auch der Galge für der thür ſtunde. Dhe pläga och ſäya: Greiff zu / ehe dir die hende gebunden werden. etc. int. lit. Arm. Nöd.

Syr. 19. v. 32. **Den ſom lockas til ſtiäla / han trugas til hängia. i. e. Godh Ord frögda**

en

en Dåra. Wärden i Bijlefäldt lätt tubba sig til at stiäla / och släntrade fördenskull medh sällskapet åth Galgen. etc. infer. hac lit. Inf, lit. God.

Den som kommer i waalet / han kommer i qwalet. i. e. Man wällier offta i Wäplingen / och får twåhåndz i Starret. Man säger och fordenskul wed samma mening aff Tyskan: Wahl bringt qwahl. etc. Infer. lit. Wäll.

Den Gääs som Halsen är aff / hon ropar intet meer. i. e. Döder Hund bijtz intet. Mortui non mordent. Item: Mortuus non facit guerram. &c. Sup. lit. Biörnsk. Inf. lit. Död. När. Pred. 9. v. 5.

Den som skal til olyckan / han må så gierna löpa som krypa. i. e. Bäst lijdha dhet man intet kan wrijdha. Ferendum quod mutari non potest. Item: Desperatio magnum ad moriendum incitamentum, Har Curtius sagt. Och aff Tyskan: So guht in die Helle gerennt / als gedrabet: etc. Sup. hac lit. Infer. lit. Bäst. Thren. 3. v. 26. 27. & seq. 2. Sam. 16. v. 10. & seq.

Den seent kommer / får elakt säthe. i. e. Den effter kommer / han effter faar. Man plägar och säya: Komma effter / som Koo i skijtit Grääs.

Serovenientes male ſedentes· &c. Inf. hac lit. inf. lit. Komm

Prov. 16. v. 9. & cap 19. v. 21. **Den ſom har mång Jern i Elden / han bränner ſombliga.** i. e. Den mycket har i ſinnet / honom faller ſompt vhr minnet. Item: **Den ſom gapar effter mycket / miſter offta heela ſtycket.** Pluribus intentus, minor eſt ad ſingula ſenſus. Man säger och aff en Scribent: Difficile eſt multas vitæ vias ingredi. Phocion. Item: Duas res recte ſimul agere, impoſſibile eſt. Plato. &c. Sup. hac lit. Inf. lit. Mång.

Prov. 1. v. 24. Ol. 13. v. 9 **Dhen Badſtugun har han ſielff elladt.** i, e. Dhen Olyckan haar han ſig ſielff tilredt. Ipſe faber proprii infortunii. &c. Sup. hac lit. Inf lit. Hwar Siälff. Wål.

March. 7. v. 8. **Den ſom ſöker han finner.** i. e. Dhen något wil haa / han måſte gå dher effter. Ty **Ingen gier Dumbe Lamb.** Heter fördenſkull: Friget quem petere piget· Item aff gambla werßen: Non tibi per ventos aſſa columba venit. &c. Inf. lit. Ing.

Prov. 30. v. 21. & ſeq. **Dhen ſom wil pläga en Bonde / han tage en Bonde dher til.** i. e. Den ena paddan blir offta den andra til pläga. Och heter då ſom man plägar ſäya: Omnis apoſtata eſt oſor ſui ordinis. Dheraff Tyſkarna ſäya: Wer einen Bawren ſtriegeln wil / der nehme nur ein Bawren dazu. etc. inf. lit: En. Ing.

Syr. 9. v. 2. & **Den ſom ſläpper tygelen / han blir ſnart ſatt**

satt vhr Sadelen. i. e. När Qwinnan får för mycket rådha / så taar hon Betzlet med Tänderna / och Broken från mannen. Här medh förstås och / när affecterna få öfwerhanden / at man då intet är sitt sinne mächtig. Ty man säger dherom: Facilius est affectus excludere, quam regere. &c. Inf. lit. Qwin. Weld

Cap. 25. v. 34. 35. Prov. 18. v. 5 1. Thim. 6. v. 21.

Den som tar Trull för gull / han behåller Trullet när borta är Gullet. i. e. Dhen som tar Hustru för Rijkedom / han får offta behålla Odiuret när Penningen är bortta. Dherföre haar och Terentius intet illa sagt: Tanti pœnitere non emo. Ondt kiöpa dyr ånger. etc. Inf. lit. Ondt. Rijk.

Syr. 25. v. 30. Gen. 27. v. 38. Heb. 12. v. 16. 17.

Den beder som tarfwer / den gier som hafwer. i. e. Dhen intet har / kan illa gifwa Ty / dhet är ondt ryckia den skallotta. etc. Inf. lit. Der. Död. Ondt.

Job. 22. v. 6.

Den sällan bryter / blijr snart förlätet. i. e. Dhen som intet offta syndar / med honom sees gjärna öfwer. Impune peccat, cum quis peccat rarius. Publ. Wer selten sündiget / dem wirds leicht vergeben. etc. Super. lit. Brut.

Den Honing wil sleckia / måste intet rådas för Bijen. i. e. Som man wille säya: Rådder Man frijar sällan wacker Pijga. etc. Inf. lit. Rådd.

1. Cor. 9. v. 24.

Den ena skädrar Kolswen / den andra skiutern vth. i. e. Den ena gier rådh /

Prov. 8. v. 17.

Den andra ställeret i wärcket. Practiquer skee måst per indirectum, att ingen må märcktat. Dheraff plägar man och säya: Practica est multiplex. Hic telam texuit, ille diduxit. Eras. Item: Alter orsus est, alter perfecit. &c. Jul. Poll. Man säger och aff den meningen:

Ulfwen bijter intet der han boor.

etc. Inf. lit. Ulfw.

Prov. 6. v. 1, & seq. & Cap. 17 v. 18. & Cap. 22. v. 26. 27.

Den som går i Borgen/ han går och i betalningen. i. e. Borgen är sällan skadelöös. Dherom lyder och Werßen: Qui leviter spondet, promisso ludit inani. Item: Sponde, sed noxa præsto est. Laert. Tyskarna säya: Bürgen / sol man würgen. etc. KiöpM. B. 12. ll. Dom. Regl. Sup. lit. Borg.

Prov. 14. v. 21. Exod. 4. v. 10-11. Levit. 19. v. 14.

Den som straffar Arbetet/ han lastar Mästaren. i. e. Mången lastar ens Menniskios skapnat/och kommer intet ihug/ at Gudh har giordt henne.

Syr. 25. v. 22. & seq. Prov. 21. v. 9, & 19.

Den som får ondt om Sundagen/ han behåller länge ondt. i. e. Dhen som får en ond Hustru om Sundagen (då mäst alla Bröllop för detta åre hållne i Swerige) han behåller dhet onda så länge hon lefwer. Men att affhielpa en sådan plåga/ blifwer följande recept på Tyska præscriberat:

Wer ein bös weib nimpt am Sontag/
Der fahre nach holtz am Montag/
Hawe guhte Knöppel am Dingstag/
Schlage frisch drauff am Mittwoch/
So ligt sie kranck am Donnertag/
Gibt testament am Freytag/

Vnd

Vnd stirbt folgends am Sonnabend /
So hatt der man ruh am Sontag. etc.
Inf. lit. Ond. Styr.

Den länge löper / blijr en gång trott. i. e. Pſal. 90. v. 10.
Dhen ſom länge arbetar vthi ett ämbete / han trottnar omſijder. Ty **Krukan går ſå länge til Bruns / hon får omſijder en knäck.** etc. Sup. lit. Alldr. Inf. lit. Kruuk. Ltjt. Trätt.

Den ſom bijter ſigh näſan aff / han ſkiämmer ſitt Anſichte. i. e. Elack Fogel ſom orenar ſitt näſte. Item: Den ſom ſkiämmer ſig ſielff / han ähr rar ingen annan. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. El. prov. 11. v. 29. & Cap. 24. v. 8.

Den ena Åſnan hugnas / at den andra bär Säcken. i. e. Paddan har giärna ſällſkap. Dheraff säger man och: Skiutzar min Granne / ſå ſkiutzar iag medh. etc. inf. lit. En. Or. Skiutz. Matth. 5. v. 12.

Den gnäller altijd ſom hugg får. i. e. Skyldig är altijd rädder. När man kaſtar en ſkiäpp eller ſteen ibland Hundar / ſå gnäller den ſom hugg får. Dheraff säger man och igambla Werßen: Conſcius ipſe ſibi, de ſe putat omnia dici. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Ondt. Skyld. Rom. 13. v. 3. prov. 21. v. 15. Syr. 22. v. 23. 24.

Den bör och winſt / ſom fahran ſtår. i. e. Dhen ſom med wägar / han måſte och niuta 1. Sam. 30. v. 22.

aff winningen med. Heter fördenskull: Communis navis, commune periculum. Eraſ. Super. hac lit. Sup. lit. Allm.

Syr. 19. v. 4 & ſeq. Cap 8. v. 14. **Den något wil ha at wärka/ han låne ſitt åth Herrar och Clärka.** i. e. Ondt låna ſitt åth den ſom man måſte hålla Hatten i handen före / eller genom Rättegång ſöktat igen. Ty elliest borde lähn ledandes hem. gå. Men då heter dhet: **Lähna ſin wän/ och kräfwia ſin Owän. etc.** Infer. lit. Lähn.

Prov. 21. v. 30. & Cap. 16. v. 7. Syr. 11. v. 16. **Den Gudh wil hielpa/ han blijr ſulle hulpen.** i. e. När Gudh wil räckia Handen til / ſå går hiälpen fort. Ty Creaturen och alla Elementer måſte främia Gudz wärck. Deraff ſäger man och: Semper feliciter cadunt Jovis tali. &c. Super. hac lit. Sup. lit. Ded. Gudz.

Prov. 18. v. 17. Syr. 6. v. 5. & cap. 11. v. 31. **Den man är wijs/ och myckit ſnill/ Som alt til bäſta tyda wil.** i. e. Det ſtår alt til en god vthtydare. Recte facta male loquendo non ſunt depravanda. Item: Sapiens eſt, cui quæque res ſapiunt pro ut ſunt. &c. Bernhard. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Fogl. Hanß.

Den efterkommer/ han efter faar. i. e. Som man wille ſäya: **Den ſeent kommer får elackt Säthe.** Item: **Komma effter/ ſom Koo i ſkijtit Gräås.** Aff Eraſmo: Poſt feſtum venire miſerum eſt. Item: Procraſtinatorj ſemper cum damno lu-

ctatur

ctatur. Man plägar och skiämptwijs säya: Ultimus claudit Januam. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Komm. Smd.

Den intet har Sporrar / han rijde med qwist. i. e. Man nyttiar dhet man haar. Dherföre har och Erasmus sagt: Si bovem non habes, asinum agas. Och aff Toskan: Wer nicht Pferde hatt / der pflüge mit Ochsen. etc. Inf. lit. Har. Man.

Den gåfwor taar / han sällier sin frijheet. i. e. Muthor stoppa Munnen til. Donum accipere, est libertatem vendere. &c. Inf. lit. Muth. Wed. Syr. 20. v. 31. & Cap. 40. v. 12. 14.

Dhen röda smörjan läker all Sår. i. e. Den som rätt weet at bruka muthor / han blir fulle hulpen. Heter fördenskull: **Den wäl smörjer / han åker lätt.** Item: God smörja giör Huden week. Poeten har dherom sagt: Munera, crede mihi, placant hominesque Deosque, &c. Sup. hac lit. Inf. lit Muht. Pen. prov 18. v. 16. & Cap. 19. v. 6.

Den fromme måste offta medh dhen skyldige lijdha. i. e. Ythi all gemena Landzplågor skiäras alla öfwer en Kamb. etc. 1. Paralip. 21. v. 14. 17.

Den fattiga råkar altijdh wedh sämsta lotten. i. e. Dhen fattigas deel är altijd minst. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. Lijt. Prov. 10. v. 15.

Den andra wil jaga / måste sielff löpa medh. i. e. Ingen löper ojagad. Huusbonden får intet wara långt ifrå arbetaren / om han will haa något giordt. Man brukar dhet och wed tractamenter. Och heeter Prov. 26. v. 6.

då: Den andra wil pläga/han måste och ſielff dricka med. Tyſkarna ſäya: Wer einen andern jaget / der ruhet ſelber nicht. etc. Super. hac lit.

ſyr. 8. v. 18. & cap. 47. v. 22. Joſuæ. 7. v. 1. & ſeq.

Den ena röter / den andra böter. i. e. Den ena bryter offta / dhet en annan måſte plichta före. Dheraff ſäger man och: **Dhet Soen bröth / måſte Grijſen betala.** Och heter då effter Werßen: Quidquid delirat reges plectuntur Achivi. Mången betatalar det han aldrig nöot. etc. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Mång.

ſyr. 7. v. 13. 14.

Den en gängh har bijtit Hufwudh aff ſkammen / han ſkiämms intet mer. i. e. När man en gång har warit oförſkiämd / ſå blijr han ſedan altijd illa trodder. Dheraff har och Euripides ſagt: Neſcit verecundari vir turpis. Item: Qui ſemel fines verecundiæ tranſierit, is poſtea fit impudentior. Cic. Ei poſtea graviter credendum. &c. Terent. En annan Scribent har derom ſagt: Ego illum periiſſe puto, cui periit pudor. &c. Sup. lit. Blyg. Infer. lit. En. Rodn.

ſyr. 21. v. 9. prov. 10. v. 21 & Cap. 26. v. 8. & Cap. 22. v. 16.

Den ſom bygger Huus medh annars ſkada / han ſamblar Steen til ſin graf. i. e. Orätt godz har ingen treffnat. Nemo debet locupletari cum alterius jactura. Item: Noli ditari nequiter. Laert. Dheraff pläga och Tyſkarna ſäya: Mancher bawt ein Hauß / vnd iſt der erſte daraus. etc. Infer. lit En. Ill. Or.

Eſai. 28. v. 19.

Den en gång bränner ſig aff Gröten / han

han blås dher på en annan gång. prov.21. v. 5. i. e. Skada giör wijs. Item: Brändt Barn skyr Elden. Man säger och: Böllia lärer höllia, etc. Super. lit. Aff. Brändt. Bättr. Böll.

Den som tienar på Näder/han löhnes medh Barmhertigheet. i. e. Som man wille säya: Med stortack föder man ingen Katt. Quis benemerito bovem immolavit? Heter förtenskull af ett annat Ordspråk: Man tiänar så länge i Troo/ att man har hwarken Husor eller Skoo. Förståendes / dhen som skal tiäna vthan löhn och Kläder / han blijr snart förblottad. etc. Tyskarna säya det samma: Wer auff gnade dienet / dem lohnt man mitt Barmhertzigkeit. etc. etc. Inf. lit. Med.

Den som låter spänna sig i Kiärran / han mäste och lära draga. i. e. Som man wille säya: Den som lockas til stiäla han trugas til hängia. etc. Och heter förtenskull: Principiis obsta. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Släpp. Syr. 12. v. 32.

Den som är wan wedh många / han bindz intet gierna wedh een. i. e. Den som haar många Kislinkor i wahlet / han håller sigh sällan til en. Dherföre haar prov. 22. v. 6.

och

och Terentius sagt: Omnes qui amant, graviter sibi uxorem dari ferunt. &c. &c. Man säger och i Swenskan: **Wanan är dryger.** etc. Inf. lit. Enf. Älst.

Syr. 10. v. 30. & Cap. 11. v. 9. 10. **Den som wil lefwa i gott maak / han sittie hemma vnder Taak.** i. e. Som man wille säya: **Ehwart man går til gäst / så är doch altijd hemma bäst.** Livius har dherföre sagt: Testudo intra te. men tuta. Aff Tyskan säger man: wer da wil leben in ruh / der bleibe daheim bey seiner Kuh. etc. Inf. lit. Hemm. Hwart.

prov. 13. v. 18. **Den som skäms wed fråga / han blues wed lähra.** i. e. Ingen födes Mästare. Tyskarna säya: Wer sich fragens schämet / der schämet sich auch des lernens. etc. Sup. lit. All. Inf. lit. Ing. Super. hac lit.

Den Elden är närmast / han bränner sig först. i. e. Dhen närst är fahran / kommer först dher i. etc. Sup. hac lit. Sup. lit. Alt. Inf. lit. Han.

Syr. 3. v. 27. & seq. 1. Cor. 10. v. 12.

Prov. 27. v. 7. **Den rijkas Röök är bättre än den fattigas Eld.** i. e. I den rijkas Kiöke spilles offta mehr / än den fattiga förtähret. Deraff plägar man och härma slösigt legefolcks gemena taal: **Spill / spaar icke / min Herre har noah.** etc. Inf. lit. Der.

Syr. 3. v. 22. & seq. **Den steen man intet kan lyffta / dhen låter man liggia.** i. e. öfwer macht är ingen

ingen pacht. Man säger och: Dhen som taar Wattn öfwer Hufwud / så löperet honom i ärmen. Heter fördenskull: Majora viribus ne aggredere. &c. Eraſ. Sup. hac lit. Inf. lit. Slacht. Warp. öfw.

Den mehr kan / hon sticker den andra i säcken. i. e. Han måste altijd wijka som mindre förmår. En starck bewäpnad (säger Skrifften) bewarar sitt Huus ꝛc. Sup. hac lit. inf. lit. Han. Hwalp. Luc. 11. v. 21. 22.

Den lycktan räkar blir sofwandes rijk. i. e. GWdh giör sina Wänner rijka mädhan dhe sofwa. Inf. lit. Gudh. pſal. 127. v. 3.

Den intet kan lyfta Stenen / han måste wältran. i. e. Alt giörs effter machten. Heter fördenskull: **Giör dhet du kant.** Ibant qua poterant. Item: Quoniam id fieri quod vis non poteſt, velis id quod poſſit. Terent. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Åhr. öfw. Matth. 25. v. 15.

Den något gömmer / han finner när han tarfwer. i. e. En god gömmare giör en god skaffare. Och heter fördenskull som man säger i Scholan: Obſervare habet. Item: Bonus Servatius facit bonum Bonifacium. &c. &c. Super. hac lit. inf. lit. En. God. prov. 13. v. 11.

Den som träter medh Matmodhren / han finner dhet igen i Fathet. i. e. Som man wille säya: Bäst hålla wänskap med den som rådher am födhan. etc. inf. lit. Åth. Syr 8. v. 2. 17.

Dhen

Den sitt feel intet weet/ han kan illa bättrat. i. e. Owett bryter intet. Item: Okiänd siuka är ond at boota. etc. Inf. lit. Ok.

Den som grijper Ålen wed stiärten/ han håller honom intet fast. i. e. Dhen som wil twinga skalken / han måste grijpan rätt ann. Ellieſt heter/ det och som Eraſmus haar sagt: Cauda angvillam tenes. &c. inf. lit. Han.

Syr. 28. v. 15 Prov. 6. v. 19. **Den som kryper millan Barcken och Träät/ han blijr klämder.** i. e. Dhen som förer ondt emillan goda wänner / han faar omsijder illa. Ty dhe kunna fulle blij wänner igen: Men klaffaren får på sidstonne sitt vund. Dheraff säya och Tyskarna: Zwischen Thür vnd angel sol sich niemand legen. etc. Infer. hac lit.

prov. 27. v. 7. Syr. 33. v. 22. & seq. **Den blinde menar at alla Koor äre swarta.** i. e. Owett förer galna dommar. Man säger och i lijka mätta om Kiärleeks dårskap: Alla Swijn äre swarta i mörckret. etc. Sup. lit. All. Blind. Inf. lit. Hungr. Kärl. Or.

Pred. 7. v. 15. **Den Roser wil plåcka / han måste intet rädas för Törnet.** i. e. Dhen nägot godt wil haa / han måste och wänia sigh wed dhet onda. Ellieſt heter dhet: Duleia non meruit, qui non guſtavit amara. Tyskarna säya och: Wer Rosen wil brächen / der muß die Dornen nicht fürchten. et.. Sup. hac lit. in princip. inf. lit. El. inf. lit. Ondt.

Den

Den som låter see sig i Kortet / han tapper sitt speel. i. e. Then som vptäcker sina tanckar och rådhslag / han blijr offta förrådder. Man säger och dherföre: **Den som wiste han wunne. etc.** Super. & Infer. hac lit. prov. 1. v. 17.

Den Fohlan har altijd lythe / som man intet kan fåå. i. e. Man lastar giärna det man intet fåår aff. Räffwen kallade och Rönnebären suura / när han intet kunde få dhem. etc. Fabula de Vulpe & Uva. Inf. lit. Håg.

Den som styrer sin tunga / han frälser sitt Lijff. i. e. Tijga och täncktia / kan ingen kränckia. Eximia est virtus præstare silentia rebus, har Ovid. sagt: Super. hac lit. Infer. lit. Med. Tand. Tijg. syr. 22. v. 33. & Cap. 18. v. 28. & seq.

Den sorg ålskar får altijd något at qwijda om. i. e. Ju meer man slår sig til Sorg / ju meer faller sorgen til. etc. syr. 30. v. 22. & seq.

Den som vthsåår Dygd / han vpskiår ett godt Nampn. i. e. Som man wille säya: Dygdenes Träd bär däyelig frucht. Item: Dygd är Dygdenes alster. etc. Inf. lit. Dygd. Matth. 7. v. 16.

Den länge släpar Foot / honom möter en gäng Root. i. e. Man går

Matth 13. v. 30. så länge hafwandes med ondt / at man omsider föder feel / och råkar wed olyckan. Och heter då som Poeten har sagt: Sera, tamen tacitis pœna venit pedibus. Tibull. Multis fortuna parcit in pœnam. Terent. item: Tutum quis habuit, nemo securum, scelus Publ. &c. Tyska säger: Vieler verschont das glück bis auff hertere straff. etc. inf. lit. Straff.

Luc. 14. v. 28. & seq. **Den som mehr slachtar än han kan salta / han får sura Steeker.** i. e. Then som taar sig för mycket vppå / han druncknar i konsten. etc. inf. lit. Han. Warp. Super. hac lit.

prov. 14. v. 20. **Den något har / han får fulle blij i laget.** i. e. Den rijke blijr allestädz wäl lijden / efter han kan vthstå Kannestottet. Theraff säger man och på Tyska: Nimmer gieldt / nimmer gesell. etc. inf. lit. Pen. & Inf. hac lit.

Amos. 2. v. 6. 7. prov. 10. v. 15. **Den fattiga är hwars mans skostrok.** i. e. Han är allestädz förachtad. Magnum pauperies opprobrium. Eras. An arme leüte wil jederman die schuh wischen. etc. Sup. lit. Arm. inf. lit. Fatt.

Matth. 5. v. 12. **Den fattige hugnar sigh wedh sin lijke.** i. e. Han gläder sig att han icke är allena fattigh. Thervppå lyder och gemena Werßen: Solatium est miseris, socios habuisse malorum. &c. Super. hac lit. inf. lit. En. Man. Or. Skiutz.

prov. 31, v. 4. & seq. **Den som dricker Säsewijn / han faller intet i Elden.** i. e. Han blir intet yhr af rwset.

Syr. 11. v. 16. **Den wår Herre wil wäl / den vnner intet S. Per illa.** i. e. En god wän

mißvnner intet den andra sin lycka och medgång. Super. lit. Affw.

Den som ligger omkull / honom löper hwar man öfwer. i. e. Den som mißgår / honom mißbiudz. Man klijfwer giärna öfwer / der gården är lägst. Man säger och: Mortuo leoni etiam lepores insultant. Imbecilliores semper injuriis obnoxii. &c. **När Träät faller / så plåckar hwar wedh åth sig. etc.** Fab. de Cornicula & Ove. Sup. & Infer. hac lit. inf. lit. Nät. Syr. 13. v. 25.

Den blir intet olönt / som illa blijr lönt. i. e. Ond löhn är och löhn. Otacksamt Folck håller altijd sin gambla wana. Och heeter som Tyskarna pläga säya: Vndanck in fine laborum. &c. inf. lit. Ot. Wårld. Syr. 12. v. 3.

Den girigas pläga är länge lefwa. i. e. Ju längre den giriga lefwer / ju meer han qwällias aff begärelse til Rijkedom. Man säger fördenskul: Avaro quid mali optes, ni ut diu vivat? Som man wille säya / Man kunde intet wärre önska en girugan / än länge lefwa Avarus, nisi cum moritur, nil recte facit. Eras. &c. Inf. lit. Gir. 1. Tim. 6. v. 9.

Then som flyger förnär Solen / han bränner Wingarna. i. e. Den öfwerheten trädet för när / han blir klappad på Fingrarna. Heter fördenskul: Medium tenuere beati. Item: Medio tutissimus ibis. &c. Fab. de Icaro. Sup. lit. Aff. inf. lit. Med. Syr. 13. v. 12, & seq.

Syr.6.v.6. **Den Räfwen tror/ blir wist beſwijken.** i. e. Godtroo löhnes medh Otroo. Sup. hac lit. inf. lit. God. Når.

Luc. 12. v. 48. Pred. 1. v. 17. **Den lijtet kan / år bäſt dheran.** i. e. Som man elliest säger: **Den mycket kan giöra / får mycket at röra.** Qui addit ad ſapientiam, addit ad laborem. En Scribent haar förtenſtul wäl ſagt: In nihilo ſapiendo jucundiſſima vita. Och aff Tyſkan: Vngelehrt/ vnbeſchwert etc. Super. hac lit.

Luc. 15. v. 13. **Den rijka år alleſtädz hemma.** i.e. Han år alleſtädz wälkommen för ſin Taſka ſtul / ſom den förlorade Sonen. etc. Super. hac lit.

Syr.13.v.1. & Cap.8.v.4. **Den ſom rörer i ſkarnet/ han får orena händer.** i.e. Den ſom blandar ſig i ſkitna tråtor / han får ſtanck för omaket. Pix dum palpatur, palpando manus maculatur: Tyſken säger: Wer pich angreifft /der beſchmirt die Hende. Dher vppå lyda och Werſerna:

Hoc ſcio pro certo, quod ſi cum
ſtercore certo:
Vinco vel vincor, ſemper ego ma-
culor. &c.

Wer mitt dem Dreck ringet / bekompt beſchiſſene finger. etc. Infer. lit. Iw.

Syr.19.v.5. Prov. 28. v. 13. Jacob 4. v.17. **Den intet ſtraffar den ſom klaffar/ han lijder och gierna ſqwaller.** i.e. Dhen ſom tijger wed det onda / han ſynes och ſamtyckia dher til. Ty man säger: Qui tacet conſentire videtur. Keyſer Caligula ſkal och hafwa ſagt: Se non habere aures delatoribus

bus. Eraſ. Item: Non eſſent maledici, ſi nullum invenirent auſcultatorem. Plutarch. Sup. hac lit.

Den ondt lijder/ han biuder dhet och. i. e. Dhen intet hindrar dhet onda ſkee/ om han kan/ han ſynes och ſamtyckia der til. Qui non vetat peccare cum poſſit, jubet. Sen. Item aff Terentio: Tu quod cavere poſſis, ſtultum admittere eſt. &c. Inf. lit. Or. Jacob. 4. v. 17. Prov. 28. v. 23.

Den intet gråter ſin wän warm/ han får wiſt ſörjan kall. i. e. Dhen ſom intet ſtrax på förſta Dödzfallet begråter ſina döda/ honom kommer wiſt Sorgen effter: Hälſt när han begynnar meer och meer ſakna then döda/ eller kan ſkee/ ångra bytet. etc. Inf lit. God.

Den ingenſtädz faar/ han ſaknas intet hemma. i e. Den aldrig reſer bort/ honom möther icke heller wällkommen heem. Är en Invectiv på Hemſödingar/ ſom intet ſkillias wed Soporna. etc. Inf. lit. Föd. Haar. Haan. Heem. Hwart.

Den ſom har Hyndan i Huſet/ han får ſnart Hundar på Taket. i. e. Lijka ſöker giärna lijkt. Item: Dher Honing är faal/ dijt ſanckas och Flugor. Eraſmus har dherom ſagt: Canis maſculi infinita ſunt cubilia. Aff Tyſkan ſägz wed ſamma mening: Woh die Wirtin ſchön iſt/ da iſt auch der wein guht. etc. Super: hac lit. Inf. lit. Der. Lijkt. Syr. 13. v. 18. & ſeq.

Pred. 1. v. 17. Luc. 19. v. 16. & seq.

Den mycket har wååla / får mycket a
trååla. i. e. Den mycket har om händer / ha
får och stort omaak. Omnia nimia nimium exhi
bent negotium. Eras. Tyskarna säya och: Wen
viel befohlen ist / von dem wirdt viel gefordert
etc. Super. hac lit. Inf. lit. Myck.

Den Ånkian blir fulle gifft. i. e. De
Brödstycket eller Tiänsten blijr fulle sökt. etc.

1. Cor. 9. v. 24.

Den ena har Lyckan / den andra får
Kryckian. i. e. Den ena Lycka och fram-
gång / den andra Kors och mootgång. Bona
nemini horá, quin alicui sit mala. Eras. Ty-
skarna säya: Es geht so in der welt / der eine
steigt / der ander fellt. etc. Inf. lit. Lyck.

Ps. 37. v. 35. 36. Sap. 5. v. 15 Job. 20 v. 5. & seq.

Den ondas glädie warar intet länge.
i. e. Dhe argas frögd taar snart ände. Im-
proba nunquam spes lætata diu. Eras. Item:
Brevis est oblectatio malæ voluptatis. Eurip.
Gottloser leute frewd wahret nicht ewig. etc.

Job. 5. v. 6. 7.

Den som wil blij hulpen / han hielpe sig
och sielff. i. e. Han måste och läggia sitt
omak dher til. Och heter: Dij laboribus bona
sua divendunt. Erasm. Tyskarna säya: Man
muß mitt GOTT in die hende speyen. etc. Sup.
lit. Arb. inf. lit. Hiälp.

Syr. 43. v. 26. 27. Ps. 107. v. 27. 28. Matth. 8. v. 24. 25. Sap. 14. v. 1. & seq.

Den intet kan bedia / han fahre til Siös.
i. e. Nödh lärer bedhia. Qui nescit
orare, discat navigare. O fortunate nesci
quid mali præterieris, qui nunquam ingressus
es mare, Terent. Dhe gambla haa fördhen-
stul sagt: Dum transis maria, debes clama-
re Maria. Dhe hae och sagt / när dhe wille
önska enom något ondt: Jagh gieer ho-

non

nom på Bäthen. i. e. I Stönöd. etc. Dheraff har och Laertius sagt: Fida terra, infidum mare. &c. Inf. lit. Nöd.

Den något gott hor lärdt/ han gåår dher medh. i. e. Konst och Lähra gier Bröd och Åhra. Dhen någor Konst haar lärdt/ honom faller och nähring til. Tysken säger dherom: Wers kan / dem kumpt. Hwilket och plägar Ironice brukas. etc. inf. lit. Gott. Konst. Prov. 13. v. 18.

Den wrede kan styra/ han winner en Fiende. i. e. Han förekommer mycket ondt. Man säger fördenskul: Iracundiam qui vincit, hostem superat maximum. Item: Fortior est qui se, quam fortissima mœnia vincit. Æn. Sylv. Dheraff skal och en förnemblig Herre hafwa fördt pro Symbolo: Iræ moderetur & ori. i. e. Wreden och Tungan behöfwa styrßel. etc. Inf. lit. Sacht. Prov. 16. v. 32.

Der gården är lägst slijger hwar man öfwer. i. e. Den fattiga måste altijd liggia under. Pauper ubique jacet. Ovid. Seps ibi calcatur, ubi pronior esse putatur. Och aff Tyskan: Da der zaun am ntedrigsten / wil jederman vbersteigen. etc. Sup. lit. Den. Luc. 11. v. 22.

Der något är der spilles och något. i. e. Som man wille säya: Feet Steek sgiör feeta droppar. Dher fult opp åri förråd/ dher sparas intet mycket. Ellies plägar man Prov. 27. v. 7.

och säya: Mager Steek der intet dryper aff. etc. Super. lit. Arm. Den.

Syr. 13. v. 18. Luc. 17. v. 36. **Der Honing är taal / dijt sanckas och Flugor.** i. e. Dher Odygd öfwas / dijt finner sig giärna sälskap. Item: **Dhen som har Hyndan i Huset / han fär snart Hunden på dören.** etc. Sup. lit. Den.

Prov. 27. v. 20. 1. Timot. 6 v. 9. 1 **Der mycket är / dijt wil altijd meer.** i. e. Alt wattn wil i Hafwet. Helfwetet blir aldrig fult. Dhen girige blijr aldrig mätt. Item: **Dher Dufwor äre / dher flyga Dufwor til.** Dher om har och Poeten sagt: Dantur opes nullis nunc, nisi divitibus. Mart. Och aff Terentio: Quam inique comparatum est, qui minus habent, ut semper aliquid addant divitioribus. &c. Sup. lit. Allt. Infer. lit. Helfw. Gir. Hwar.

Prov. 13. v. 18. **Der tucht är / der är ähra.** i. e. Som man wille säya: **Tucht och goda seder / sätter mängen til ähra och Hedher.** Ubi pudor, ibi honor. Honesti mores conferunt honores. Item: Ego illum periisse puto, cui periit pudor. Plaut. &c. Super. lit. Den. Inf. lit. Tucht.

Rom. 13. v 3. **Der fruchtan är / der är heder.** i. e. **Rädzla taar ähra i acht.** Dheraff plägar man och säya: Ubi timor, ibi pudor. Pœnam prævenit pœnæ metus: &c. Dhervppå lyder och gemene Werßen: Oderunt peccare

care mali, formidine pœnæ. &c. Tyſken ſäger och: Wo furcht / da ehr. etc. inf. lit. Straff.

Der wijn går in / går wettet vth. i. e. Som man wille ſåya: **Wijn wäcker willia.** Dhet taar (til öfwerflöd drucket) bortt wett och förſtånd. etc. inf. lit: Wijn. ſyr. 13. v. 38. 39. Prov. 31. v. 4. 5. & ſeq.

Der man måſt vmgår medh / dhet lodar giärna wed. i. e. Dhen ſom vmgår med paddan / han lärer hennes ſeder. Sapientibus ſæpe aſſidens ſapiens eris. Menand. Si juxta claudum habitaveris, claudicare diſces. &c. Pindar. inf. lit. Såd. ſyr. 13. v. 1. Prov. 13. v. 20.

Der man intet är ſielff / der blijr icke hål ler Hufwud twättat. i. e. Som man ſåya wille: Sielfwer god dräng. Item: Hundar ätha vp annars ärende. Deraff ſäger man och: Dhen Pijga och Dräng lijter på / får ſkam och ſkada i hwarie wräck. Man plägar ſåya aff en gammal Werß: Abſentes careant, præſentes munera tollunt. Item: Præſentibus carnes, abſentibus oſſa. Dherföre har en Scribent wäl ſagt: Ades tritico dum molitur tuo. &c. Bovill. Aff Tyſkan ſäger man: Der nicht ſellber kumpt / dem wirdt der Kopff nicht gewaſchen. item: Der nicht kumpt / der iſt auch nicht. etc. Infer. lit. Han. Hund. Stälff. Wiiſ. Prov. 26. v. 6.

Der Träå hugges / der falla och ſpåner. i. e. Der Krijg öfwes / dher wanckar och Blod. ſyr. 13 v. 1.

Och heter fördenskul: I sådant Wattn får man slijka Fiskar. etc. Inf. lit. I Såd.

Job. 22. v. 6. Prov. 22. v. 22. 23. **Der intet är/ dher har Keysaren sin Rätt förlorat.** i. e. Ondt ryckia den skallota. Item: Dödhen taar icke heller något / der intet är. Om sådant säger Erasmus: De statuis farinas poscis. Tyskarna säya och: Wo nichts ist / da hatt der Keyser das Recht verlohren. Item: Einem Stein kan man die haut nicht abzihen. etc. Inf. lit. Död. Fatt. Ondt. Tigg.

Matth. 24. v. 28. **Der Giästebud hålls/ dijt sanckas gierna slodret.** i. e. Der något gott wanckar/ dher samblas stundom obedne giäster. Och heter som Skrifften säger: Ubi Cadaver ibi Aquilæ. Der Ätelen är/ dijt samblas och Örnar. etc. Sup. lit. Aas.

Syr. 3. v. 22. & seq. Cap. 11, v. 9. & seq. **Der twå förliikas om/ har dhen 3.die intet medh.** i. e. Man måste intet blanda sig i främmande Saker / eller bekymbra sig om Nürnbärg/ dher man igen Steen åger. etc. Super. lit. Acht. Bek. Främm.

Syr. 6. v. 6. 7. **Der ligger en Snook i Gräset.** i. e. Der är ett skalckestycke vnder. Latet Angvis in herba. Man plägar bruka dhetta såsom til warning/ när twå fortroligen talas wed/ och en annan kommer dhertil/ dhen man icke dierfwes förtroo sitt taal. Wedh lijka meningh plägar man och säya: Lupus est in fabula &c. Eras.

Der

Der med man syndar / dher med blir man och straffad. i. e. Som man wille såya: **Falskheet slår sin Herre på halsen.** Quo quisque peccat, eodem punietur. Och kallas sådant: Pœna talionis. Item: **Den som gildrar för andra. etc.** Compedes quas ipse fecit, gestet. Item: In foveam quam ipse fecit, incidit. &c. Lääs Historien om Perillo, som tillredde Koppar-Oxen / och måste sielff bliij steekter dher i. etc. Inf. lit. Falskh. Sap. 11. v. 17. Apoc. 13. v. 9. 10. & Cap. 18. v. 6. 7. Syr. 27. v. 29. 30.

Dher Wettet brister / taar Lyckan wed. i. e. Gudh är alla dårars förmyndare. Lyckan biälper snatast den enfaldiga. etc. Inf. lit. Gud. Matth. 6. v. 34.

Der Lagh brister / ligger frijden stuk. i. e. När lagh ligger vnder bäncken / så niuter man ingen Landzfrhjd. etc. Inf. lit. När. Habac. 1. v. 34.

Der Dufwor åre / der flyga Dufwor til. i. e. Dher mycket är / dijt wil altijdh meer. Alt wattn wil i Hafwet. etc. Super. hac lit. Sup. lit. Alt. Inf. lit. Hwar. Myck. Syr. 40. v. 11. Matth. 13. v. 12.

Der Gullet är / der är och hiertat. i. e. Tankarna föllia giärna ägodelarna. etc. Luc. 12. v. 34.

Der bästa wijnet wäxer / dricker man alltijd det sämsta. i. e. Den rijke sparar offta dhet bästa aff kargheet / och nyttiar dhet ringesta. Han äther fulle Strömmingh för Steek / och dricker Watzla för Öl och Wijn. etc. Super. lit. Der. Syr. 4. v. 35.

Luc. 6. v. 45. **Der hiertat är fult aff / talar Munnen gierna.** i. e. Slemt snack förråder ett skamfult hierta. Ex abundantia cordis os loquitur. Man plägar och säya: Drucken Munn talar aff hiertans grund. etc. Inf. lit. Druck Munn. Soon.

Dher Lagh släpper bör Heder möta. i. e. Dhet goda som vthtryckt Lagh icke biuder / måste offta giöras för heder skull. Dheraff man och säger: Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor. &c. Sen.

Di.

Syr 18. v. 21 Luc. 6. v. 42. Jacob. 4. v. 12. **Din Nästes Synd du täck wäl til / Om du din ey höra wil.** i. e. Luchta dig sielff i Barmen. Quod aliis vitio vertis ipse ne feceris. Eras. Dheraff säger man och vthi Swenska Rijmen:

Den som wil straffa mig och mitt /
Han gånge först heem til sitt;
Finner han intet feel med sig /
Så komme igen och straffa mig. etc.

Sup. lit. Andr. Den. Egn. Hwad. Hwar.

Pred. 5. v. 2. **Diupa Strömmar löpa tyst.** i. e. Ju kiäckare Karl / ju mindre aff Ordh. Altissima quæque flumina minimo labuntur sono. Eras. &c. Inf. lit. Iw. Still.

Do.

Matth. 7. v. 16. **Dottren träder giärna i Moderens särk.** i. e. Som man ellies plägar säya: Katt bräkr

bråår på kiön. Art blir giärna wedh art/ antingen hon år ond eller godh. Dher före säger man och: Præsumitur bonus, bono de genere natus. Fromme Eltern / fromme Kinder. Doch spör man offta contrarium: Och då heteret: Heroum filii noxæ. **Ty en trifwen Moor föder offta vpp en laat Dotter:** Men ellieſt säger man i gemeen: **Ondt föder ondt.** Mali Corvi malum Ovum. Och aff gambla werßen: Filia mœchatur, quæ mœcha matre creatur. &c. Das Töchterlein ſchachtet nach der Mutter. etc. Sup. lit. Art. Bråår. inf. lit. Katt. Åppl.

Dr.

Dricka Wattn ſom en Oxe/ och Wijn ſom en Herre. i. e. Den ſom år waan wed Wattnbullan/ honom tiänar illa Wijnkallſkål. Derföre heter dhet; **Drick Wijn och förwärfwa/ drick Wattn och fördärfwa.** Är alltså bättre att giöra ſig något til goda aff winſten / än fördärfwa aff karigheet wed wattnbullen: Och föllia Predikarens rådh. etc. Super. lit. Bättr. Pred. 5. v. 17. 18.

Drijfft bort naturen **med en ſtång/ Han kommer ändå igen en gång.** i. e. **Wanan är onder at kaſta i wråå.** Poeten har fördenſkul ſagt: Naturam furca expellas, tamen uſque recurrit. Catull. &c. Fab. de Homine & Fele. Item de Simiis ſaltantib9. Infer. lit. Nat. Wan. prov. 22. v. 6.

Drinc.

Drinckare blij stimpare. Dryckenskap giör armod. Sup. lit. Bättr.

1. Cor. 9. v. 24. **Dristig man har Lyckan i föllie. i. e. Den något wågar / han något winner.** Audentes fortuna juvat, timidosque repellit. Virg. &c. Sup. lit. Den. inf. lit. Mood. Wåg.

Droppan nöter Stenen fast / Mehr med tijden än med hast. i. e. Mehr kan läras med idkesam flijt / än medh macht och trug. Man säger fördenskul vthi Werßerna:

Gutta cavat lapidem, non vi, sed cadendo:
Sic puer & doctus, non vi, sed sæpe legendo &c.

Inf. lit. Flijt.

Prov. 20. v. 1. Syr. 32. v. 1. Ose. 4. v. 11. Epheſ. 5. v. 18. **Drucken wijs / är nöchter galen. i. e.** Man håller det för en raritet, at en drucken skal wara klook; Effter man ellieſt plägar säya: **Der Wijn går inn / går wettet uth.** Dherom har och Poeten sagt:

Eſt præſente mero ſapere, oſtentatio vana;
Inter qui novit pocla tacere, ſapit, &c. Gland.

Sup. lit. Der. Inf. lit. Wijn.

Drucken munn talar af hiertans grund / i. e. Drucken mans Tunga talar giärna dhet som hiertat är fult aff. Heeter fördenskuld:

In

in Vino veritas, Eraſ. Quod in animo ſobrii id in ore ebrii eſt. Cic. Och aff Poeten: Arcanum demens detegit ebrietas. Virg. Operta recludit. Horat. En wijs man ſtal och fördenſkul hafwa ſagt om Dryckenſkap: Tormentis non opus eſſe ad explorandam rei veritatem; Vino enim id rectius fieri. &c. &c. Tyſkarna ſåya och: Der wein iſt ein wahr ſager. Item: Voller Mund ſagt des Hertzen grund. etc. Super. lit. Der. Inf. lit. Munn.

Drucken mans Ord äre drömmar lijkaſt. i. e. Barnſligit ſnack. Ty en drucken är ſåſom han ginge i ſömpnen. Dheraff har en Scribent ſagt: Quoties quis ebrius, toties puer eſt. &c. Tyſkarna ſåya: der truncken / redt nach bedüncken. etc. Prov. 20. v. 1.

Drucken man och wredan ſkal ett Höö Laß wijka. i. e. För en wred och drucken man måſte man offta kiöra aff Wägen / och fly ondt tillfälle. Dher om har och en Poet ſagt: Prov. 17. v. 12.

Vi Bacchi gravido, & furioſo cedere debet
Cum ſex adjunctis currus onuſtus equis. &c. Lindeb.

Syr. 33. v. 37. & ſeq.

Inf. lit. Tilf.

Drucken om afftonen ſom en Biörn/ om morgonen ſom en ſkuten Örn. i. e. Ruſig modigh / nöchter blödigh. Dheraff haar och Poeten ſagt: Quid non ebrietas deſignat? In prælia trudit inermes. &c. Virg. Abends wol/ iſt morgens thol. etc. Inf. lit. Wijn.

Druc-

Drucken ſtiäl / nöchter hänger. i. e. Ruſet hiälper intet moth Galgen: Dhet endſkyllar ingen miſsgiärning. etc. inf. lit. Ing.

Syr. 32, v. 8. **Drucket tal bör ſnart glömmas.** i. e. Hwad ſom wed Ruſet om Afftonen är taalt / dher om måſte man intet bläſa i Horn om Morgonen. Man plägar dherföre ſäya: Odi memorem compotatorem. Eraſ. Tyſkarna ſäya och: weinrede ſoll des morgens nicht gelten. etc.

Prov. 20, v. 1. **Drucken man / drucket råd.** i. e. Owiſſa Rådſlag ſom hållas wed Ruſet. Ebria conſilia, admodum vitia. Salubrium conſiliorum parens eſt meditatio. Stobæ. Item: Animus ebrietate devictus non eſt in ſua poteſtate. &c. Sen. Sup. hac lit.

Drucken man ſeer ſiu för tu. i. e. Han är owiß på ſynen. Dheraff plägar man och ſäya: Ebriis ſimpla apparent dupla. Item: Ebriis omnia videntur verſari in gyrum. Eraſ. ut ſuperius.

Gen. 9, v. 21. **Drucken ſoot giör ſömpnen boot.** i. e. Bäſta medicin för en drucken man är en rolig ſömpn. Homo ebrioſus ſomno ſanari ſolet. Laber. item: Vino medicina ſomnus. Eraſ. &c. Inf. lit. En. Took.

Syr. 26, v. 11. **Drucken Qwinna är en oläſt Kiſta.** i. e. Hon proſtituerar ſin Odygd: Kan intet ſkyla ſin blygd. Keyſer Fridrich ſkal derföre hafwa ſagt: Malo ſterilem habere uxorem, quam vinoſam. Æn. Sylv. Tyſkarna ſäya och: Truncken Weib / gemeiner leib. etc.

Dryck

Dryck har ondan nyck. i. e. Som man wille säya; Drucken Buk giör Lungan siuk. Gulosi, morbosi. Medici pläga och säya: Crapula morborum est alimentum. Heter fördenskul: Non facit ad multam crapula multa diem. item: Una salus sanis, nullam potare salutem. &c. Tyskarna säya: Güse / machen flüse. item: Liesestu die güse / so liesen dich die flüse. Sauffen dienet nicht zum langen leben. etc. Diogenes har deraff kallat fyllebultar / Vitæ Carybdim. &c. Laert.

Röm. 13. v. 13. 14. Ephes. 5. v. 18. prov. 20. v. 1. syr. 31. v. 36. & seq. prov. 23. v. 28. & seq.

Dryck är yngdoms fall. i. e. När yngdommen slår sig til fyllerij / så är hans ruin för dören. Dheraff har och Seneca sagt: Nil tam est mortiferum ingeniis, quam luxuria. Och aff Poeten:

prov. 23. v. 20.

Aut nulla ebrietas, aut tanta sit
ut tibi curas
Eripiat. si quæ est inter utrumque,
nocet. &c. Ovid.

Dryckenskap är egenwillig dårskap. i. e. Man giör sig sielff til galenskap. Och heter fordenskul aff Erasmo: Voluntaria insania. Vinum sanos insanire facit. En wijs man har deraff sagt: Ebrius, sciens & videns prudentia se privat. Man säger och: Ebrietas est deviatio a tramite rationis. &c. Super. hac lit.

Esa. 5. v. 22. prov. 20. v. 1. & Cap. 23. v. 28. & seq.

Drygt som Drotten biuder. i. e. Herrebod skiämptar intet. Dheraff säger och Skrifften: Konungens wrede är Dödsens sändebodh etc. Inf. lit. Herr.

prov. 16. v. 14. & Cap. 20. v. 2.

Drögt

N. 95. v. 8. **Drögt i giärning är icke wärdt en penning.** i. e. Som man sade: **Jla / kommer aldrig til hwijla.** Pro craſtinatio in rebus agendis odioſa eſt. Dherföre haar och Livius ſagt: Unicus ille Fabius Max. cunctando reſtituit rem. &c. Sup. lit. Ded. Den Inf. lit. Haſt. U. Sacht.

Ef. 29 v. 8. **Dröimmar äre ſkuggan lijkaſt.** i. e. Dhe äre fåfänge. Dheraff säger och en gammal Werß: Somnia ne cures, nam fallunt ſomnia plures. Dhe äre icke annat än Beläte vtan warelſe. Tyſkarna förderſkull: Auffen trawm iſt nicht zu bawen. etc. Doch förmeenas dhe icke aldeles wara til förachta / ſom en Poet har ſagt: Interdum veram prætendunt ſomnia cauſam. &c. Inf. lit Man.

Syr. 34. v. 2. & ſeq. **Drömmar winna tanckar.** i. e. Man kan (ſom förfahrenheten lährer) aldrig ſå ſälſampt tänckia / ſom drömma. Vthi ſömpnen kommer offta en Menniſkia det före / ſom aldrig är kommet vthi hennes tanckar. Dheraff haar och Cicero ſagt: Nil tam præpoſtere, tam incondite, tam monſtroſe cogitari poteſt, quod non poſſumus ſomniare. &c. Sup. hac lit.

Du.

Rom. 13. v. 3. **Dufwan måſte haa en Höök / och Grodan en Stork.** i. e. Vthan öfwerheet och rädzla giör man ſällan gott. Derföre haar och Poeten ſagt: Oderunt peccare mali; formidine pœnæ. Horat. Man säger och förderſkul: **Der fruchtan är / der är hedher.** Tyſkarna ſäya wedh ſådan mening: Auff

Wolffz-

fleisch gehört eine Hundsbrühe. etc. Fab. de Ranis Super. lit. Det. Infer. lit. Straff.

Dunner kommer aff Högden. i. e. Straffet kommer ofwan ifrå. i. e. Aff Gudz hand. Sævum præluſtri fulmen ab arce venit. &c. Ovid. Och ſynes wara dheß rätta förſtånd/ at man ſkal taga ſig til wara för dhe mächtige / efter ſåſom dheras vngiänge icke altijd är vthan fahra. Dheraff man och säger: Procul a Jove procul a fulmine. Item: Majorem vitato virum. &c. inf. lit. Högt. Långt. Syr. 8. v. Ed. & Cap. 9. v. 18. 19. & Cap. 13. v. 2. & ſeq.

Dy.

Dygd winner fägring. i. e. Dygden öfwergår ſkiönheet: Poeten haar fördenſkul ſägt: Prov. 11. v. 22.

Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna rependo meæ. &c. Ovid.

Inf. lit. Fägr.

Dygdenes Träd bär däyelig frucht. i. e. i. e. Then Dygd älſtar / han winner Åhra. Arbor virtutis ſvaves producit fructus. Item: Generoſa in ortus ſemina exſurgunt ſuos. Plaut. &c. Infer. lit. Sann. Man säger och wed ſådan mening: Matth. 7. v. 16.

Dygd är Dygdenes alſter. i. e. Dygd föder Dygd. Dher Dygden är inne / dher opererar hon och dygdeſamma tanckar och actione. Oderunt peccare boni, virtutis amore. Horat. Item aff Seneca: Generoſus animus concitatur ad honeſta. &c. ut ſuperius. Sup. lit. Blygſ. Matth. us ſuper.

Prov. 10 v. ult. 39. v. 25. **Dygd är Odödeligh.** i. e. Hon förgåtes aldrig. Vivit poſt funera virtus. Dignum laude virum Muſa vetat mori. Horat. Item: Suum cuique decus poſteritas rependet. &c. Tacit. Tyſkarna ſäya: Tugend hatt eine ewige iugend. Item: Alles vergeht / tugend beſteht. etc.

Syr. 20. v. 29. **Dygden behöfwer intet härhåldh.** i. e. Hon bryſter wål vth aff ſigh ſielff. Man ſäger och: Vino bono cum opus ſuſpenſa hedera. Såſom gott Wijn icke behöfwer nägen vthängd Krantz; Altså torff icke heller Dygden något vthroop. etc. Inf. lit. Gott.

Prov. 31. v. 10. & ſeq. **Dygderijk är meer än rijk.** i. e. Dygd öfwergår all rijkedom. Fördenſkull har och Plautus ſagt: Omnia bona adſunt penes quem virtus eſt. Item aff Poeten: Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum. Horat. Han har och ſagt om en dygdeſam Qwinna: Morata recte veniat, dotata ſatis eſt. Item: Quæ dos matronis pulcherrima? Vita pudica. &c. Auſon. Dygd och goda ſeder giöra henne rijk nog. Dherom säger man och aff Tyſkan: Wer Tugend hatt / der alles hatt. etc.

1. Cor. 11 v. 7. Syr. 40. v. 19. &. Cap. 36. v. 24. & ſeq. **Dygdeſam Qwinna pryder ſitt Huus.** i. e. Hon kallas förden ſkull en Huusähra/ och liknas wed Solen på Himmelen för ſin dygd ſkul. Och blir aff Skrifften högt berömd. etc. Inf. hac lit. Inf. lit. Qwin.

Deut. 1. v. 15. **Dygd giör Ädel;** i. e. Hon sätter til Ähra. Virtus nobilitat. Dheraff haar och Poeten

ten welat säya: Virtute decet, non sangvine niti. Claudian. Item aff Seneca: Nil tam alte natura posuit, quo virtus non enitatur. Han har och fördenskull sagt derhoos: Aliena laudat, qui laudis genus jactat suum. Item: Ridiculus est, qui alienæ decus sibi vendicare gloriando nititur. &c. Och dlir sådana aff Erasmo kallade/ Fumosæ imagines. Hijt lyda och dhe gambla Werßer:

Dum sarriret Adam, sua pensaque
duceret Eva;
Fastus ubi tumidæ nobilitatis e-
rat? &c.

Det är:

När Adam plögde och Ewa spann/
Hwar war då en Adelsmann?

Poeten har och dherom wäl sagt:

Nam genus, & proavos, & quæ
non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco. &c. O-
vid. Item:
Perit omnis in illo
Nobilitas, cujus laus est in origine
sola. Idem.

Keys. Ferdinandus skal och hafwa wedh sådan mening sagt: Boni viri & boni vini originem non esse curiose inquirendam. &c. Reusn. Sup. lit. Ad. Inf. lit. Når.

Dygden föllier ähra. i. e. Dhen winner Prov. 11. v. 16.

beröm och åhra / som dygden älskar. Gloria virtutem tanquam umbra sequitur. Cic. Virtus gloriam parit. Eras. Och heter altså: Per templum virtutis, in templum honoris. &c. Panormit. Super. hac lit.

Matth. 7. v 16. **Dygden ärfves intet altijd:** i. e. Dhet skillier offta på Fadren och Sonen. Sonen slächtas intet altijd på en god och dygdig Fader Och då säger man: Heroum filii noxæ. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Herr.

Dygden wäxer intet på Träå. i. e. Som man ellest wille säya: **Hon tages intet med Haaregarn.** Hon wil med arbete och möda förwärfwas. Och som Poeten baar sagt: Virtus sudore paratur. Mantuan. &c. Inf. lit. Flijt. Konst. Wisd.

Prov. 12. v. 23. **Dygden kiänner sigh intet sielff.** i. e. Hon prångar intet / eller giör mycket aff sigh. Virtus sui ipsius nescia. Och som Poeten haar sagt: Virtutem verba putas, ut lutum ligna? Horat.

Sap. 1. v. 4. **Dygden wil ha reent Härberge.** i. e. Hon wistas intet vthi en arg Siäl. etc.

Dygden giör wälleffnat. i. e. Dher dygd och åhra blifr älskad / dher föres och ett åhrbart lefwerne. Dheraff har och Cicero sagt: Non potest jucunde vivi nisi cum virtute vivatur. Och aff Tyskan: Kein fröhlich leben ohne tugend. etc. Sup. hac lit.

Syr. 1. v. 29 30. 2 Cor. 4. v. 9. **Dygd achtar intet twång.** i. e. Hon låter intet kufwa sigh. Hon flyter fulle vpp. Virescit vulnere virtus. Item: Coacta virtus non est. Laert. Man säger och med Seneca: Adversus virtutem hoc possunt calamitate

mitates, damna, & injuriæ, quod adverſus ſolem nebula poteſt. &c. Sup. lit. Blåås.

Dygden får fulle wärn. i. e. Hon blijr fulle förſwarad. Menander har derföre wål ſagt: Arma maxima ſunt virtus mortalibus. &c. inf. lit. Han. Prov. 13. v. 6.

Dygden föllier afwund. i. e. Hon har många mothſtåndare. Ictibus obnoxia virtus. Seneca haar fördenſkul ſagt: Eſt hujus ſeculi labes, & macula quædam, virtuti invidere. &c. Och aff Tyſkan: Je höher tugend / je gröſſer neid. etc. Sup. lit. Aſw. Pſal. 112. v. 10.

Dygd och högfärdh ſämias intet. i. e. Dhe ſträfwa altijd emot hwar andra. Extinguit virtutis faces ſuperbia. Eraſ. Dygden har intet rum i ett högfärdigt hierta: Ty hon wil ha ett reent Härberge. Ut ſuperius. Dherföre har och Poeten ſagt: Inquinat egregios adjuncta ſuperbia mores. &c. Claudian. Hoffart kan kein tugend leiden. etc. Sap. 1. v. 4.

Dygden fins och hoos olärdt Folck. i. e. Hon är intet bunden wed ſtudier. Hon wällier ſig offta Bohning hoos enfaldigt och olärdt Folck. Dheraff ſkal och Themiſtocles häfwa ſagt: Ad virtutem, aut nihil, aut parum prodeſt ſcientia. &c. Syr. 11. v. 2.

Dygden finner ſulle ſwägen. i. e. Hon leetar ſig fulle fram / faſt Wägen är trång. Och heeter fördenſkul: Virtuti nil invium. Och aff Poeten: Invia virtuti nulla via. Ovid. Dheraff ſäger man och i Swenſka Rijmen:

Ingen wäg owägat är /
För dhen ſom hafwer Dygden klär. etc.

En hög Herre haar fördenſkul ſåſom pro Symbolo ſagt: Nodos virtute reſolvo. &c.

Dygd och Mandom får fulle boo. i. e. En tapper Man ár allestádz hemma. Patria est ubicunque vir fortis sedem elegerit. Eraſ. Vir fortis facile sedem inveniet. Id. Eraſ. Item: Numquam potest non esse virtuti locus. Sen. &c. Sup. lit. All. Konſt.

2. Sam. 11. v. 17. **Dygd och Odygd boo hwar añan nämſt.** i. e. När Dygden wijker / ſå träder Odygden til. Och heter då: **Hwar wår HErre har en Kyrckia / dher haar hin hädle ett Capell.** Vicina sæpe sunt virtutibus vitia. Poeten har dherföre ſagt:

Et mala sunt vicina bonis, errore sub illo. (lit. &c. Ovid.

Pro vitio virtus crimina sæpe tu-

Inf. lit. Hwar. Hög.

Dygden ár altijd módeliár. i. e. Hon ár oförtruten: Skyr intet arbete. Dherom haar och Poeten ſagt: Non metuit virtus invicta laborem. &c. Tyſken ſäger och: Tugend iſt vnverdroßen. etc.

Dygden drijfft intet in. i. e. Hon kan intet med wåld trugas någon vppå. Man ſäger förtenſtul: Virtus hominibus perſvadendo, non minis ac vi traditur. &c. Super. hac lit. inf. lit. Konſt.

Dygden ſkrymter intet. i. e. Hon láter Ord och gierning föllias åth. En wijs man ſkal hafwa förbrått dhe Athenienſer, ſom offta hade hållet Diſputationer om Dygden / och ſagdt: Probæ sunt profecto diſputationes illæ, ſed vobis plane inutiles, qui virtutem habetis in Lre, factis autem non oſtenditis. &c. Plutarch.

Dygd

Dygd häller sämia i. e. Dygdesampt folck älskar giärna enigheet / och häller wänskap wed macht. Virtus & conciliat & conservat amicitias. &c. Cic.

Dygdig Qwinna är Mansens längre lijfft. i. e. Hon giör honom medh sin Dygd och behageliga vmgiänge / hans lefwerne liufft / dheraff han och lefwer tu så längie. etc. Super. hac lit. inf. lit. From. Prov. 31. v. 10. & seq Syr. 26 v 1. & seq. & v. 16.

Dyra häffwor giömas arant. i. e. Man låter intet Gullklimpen ogiömd. Kostbara Clenodier kastar man intet vnder Bäncken. Tyskarna säya: Den seckel mitt geldt vergißt man nicht. etc.

Dyr hälsa vhr Apotheket. i. e. Medicamenter äre kostbare / och owiße till hälßan. Dock måste man offta / effter Syrachs rådh / åhra läkiaren för nöden skul. Och heter: Honora medicum propter necessitatem. &c. Syr. 38. v. 1. & seq.

Dyr Honing / som sleekes aff Törne. i. e. Ond Lustmaat som giör Tungan säkr. Dheraff säger man: **Döden är offta i sockrad maat.** Dhet kallar man aff Erasmo, Dulce venenum. Lethale mulsum. &c. inf. lit. Död. Lust. Söt. Syr. 12. v. 15 & seq. Psal. 55. v. 22.

Dyr maat har bästa smaak. i. e. Dhet som dyrt kiöpes in / förtäres med bästa appetiten. Dheraff säger man och: Gratiora sunt quæ pluris emuntur Dherom har Poeten sagt:

Interius si
Attendas, magis illa juvant, quæ
pluris emuntur, &c. Juven.

Was thewr iſt/ ſchmecket am bäſten. etc. Inf. lit. Iw.

Pſal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4. & ſeq.

Dyr åhra ſom ſkadan föllier. i. e. Ont blii wägder til ſin ſkada. Man plägar förden-ſtul ſäya: **Dhet är icke alt för gagne / at Koon åker i Wagne.** Oxen blifr offta med Trummor och Kranßar förd til ſlachtebän-ken. Och heeter då: Ornatur ad victimam. Kraſ. &c. Inf. Ir. Ick. Mång.

Luc. 17. v. 9. 10.

Dyr Näd ſom kiöpes med möda. i. e. Det är tungt att winna beſwärad Gunſt. Dher-aff haar och Eraſmus welat ſäya: Non eſt gra-tia, cui addita eſt moleſtia. Faſt wed ſådan me-ning ſäger man och: Operapro pecunia hoſti-mentum non eſt. Eraſ. **Dhet är intet gif-wit ſom fattig Kähna ſpinner före.** Och aff Tyſkan: Gelt vmb dienſt iſt nicht danckens werdt. etc. Super. lit. Ded.

Dö.

Döder Hund bijtz intet i. e. Dhen Gåås ſom halſen är [illegible] / hon ropar intet meer. Mortui non mordent. Plut. Item: Mortuus non facit gverram. Tyſken ſäger: der thodte Hund beiſe nicht mehr. Item: Thode-ter Menſch machtkein ſtreit. etc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Når.

Gen. 27. v. 2. Pred. 9. v. 12. Hebr. 9. v. 27.

Döden är wiß men ſtunden owiß. i. e. Döden ſänder ingen härhåll för ſig. Dher aff haar och Seneca ſagt: Nemo tam divos habet faventes, craſtinum ut ſibi pollicerí poſſit. Och aff Poeten: Neſcia mens homi-

num

num fati, ſortisque futuræ. Ovid. Item aff gammal enannan Werß: Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum Man plägar och ellieſt ſåya: Itur quo ſcitur, neſcitur quando reditur. Der Thodt iſt gewiß/ die ſtund vngewiß. etc. inf. hac lit. inf. lit. Tånck.

Döden tar intet dher intet är. i e. Som man ellieſt säger: **Dher intet är / har Keyſaren ſin Rätt förlorat. etc.** Sup. lit. Den. Der. Hiob. 22. v. 6.

Döden blås intet i Horn. i. e. Han låter intet bodha för ſig. Mors non habet præconem. Eraſm. &c. Super. hac lit. Men in contrarium videatur Fab. de Mortis nunciis. Job. 4. v. 13. 14. Pred. 9. v. 12.

Döden är en bitter ört / men en ſöt efftersmaak. i. e. Han är fulle hårdat pågåå / förr än dhet briſter: Men haar en liuflig söthma baak om ſig. (Förſtåendes det ewiga liifwet) Dheraff Paulus kallar honom en winning. etc. Tyſkarna ſåya och: Der Todt iſt ein bitter kraut. etc. Rom. 8. v. 18. Philipp. 1. v. 21.

Döden låter intet ſkrämma ſig. i. e. Han achtar hwarken hoot eller trug. Han rädz för ingen. Man säger fördenſkul: **Alla kiämpar falla ſegerlöſa.** Vthi en Lat. Cantilena ſlunger man och: Mors neminem veretur. &c. Sup. lit. All. Pſalm. 76. v. 6.

Döden wil haa en ordſaak. i. e. Menniſkian grublar offta vthi GVdz Domar / öfwer Dödzfall / ſom hon liikwäl intet kan begriipa; vthan måſte ändå dher wed ſtadna; At Döden wil haa en orſak. Och är ſom Poeten Pſalm. 35. v. 12.

Eap. 9. v. 13. 17. Pred. 3. v. 11. Rom 11. v. 33. & seq.

har sagt / Causam mors aliquam semper habere cupit. &c. Lindeb Tyskarna säya och: Der Thodt will ein ursach haben, etc. inf. lit. Gudz.

Döden är offta i sockrad Maat. i. e. Söödt Ordh haa offta falskan grund. Venenum ex Auro bibitur: Expertus loquor, skal Seneca hafwa sagt. etc. Sup. lit. Dyr. Söödt.

Syr 12. v. 15. & seq. Psal. 55. v. 22.

Döden är allom öden. i. e. Dhet gambla förbundet heeter / du måste döö. Man måste (som Skrifften säger) wandra all Werldennes wägh. Dheraff har och Poeten sagt: Longius aut propius, mors sua quemque manet. Propert. Mors omnibus communis. Eras. Omnes una manet nox, & calcanda semel via lethi. Horat. Item: Nec Dii quidem a morte liberant Erasm. och aff gambla Wersen: Contra vim mortis non est medicamen in hortis. &c. Är altså ånden på Wijsan:

Syr. 14. v. 18. 19. & Cap. 17. v. 29. & Cap. 40. v. 2. & seq. 2. Reg. 2. v. 2. Hebr. 9. v. 27.

I dag rijk / i morgon Lijk. I dagh rödh / i morgon död. Item: Döden är allas ände. Tyskarna säya: Für den Thodt wechset kein kraut in garten. Item: Heut König / morgen thodt. Och heter altså: Es muß ein mal gestorben seyn. etc. Inf. lit. Ing. Super. hac lit.

Syr. 41. v. 1. & seq.

Döden är bitter at pågå. e. i. Han är swår och faaslig. Dheraff säger man och: Hwem skyr icke för Döden? Sophocles haar dherom sagt: Fugiunt & audaces retro, postquam prope vitam in suam grassarier mortem vident. &c. Sup. hac lit.

Syr. 17. v. 29. & seq.

Döden är en snäll jägare. i. e. Honom kan ingen undlöpa. Må fördenskul icke obilligt kallas robustus venator. Poeten säger: Mors & fugacem persequitur virum. Hor. Timidissimum

quem

quemque mors consequitur. Curt. Man kan den thodt nicht endtlauffen. etc. Sup. hac lit.

Döden skiämtar intet. i.e. Han brukar bara alfwaret når han kommer. Res serias tractat. Tyskarna säya: Er liebkoset nicht. etc. Sup. hac lit. Psal. 76. v. 6.

Döden seer intet efter ähren. i. e. Han fångar både gammal och vngh. Han stiär dem alla öfwer en kamb. Poeten säger fördenskul: Omnia sub leges mors vocat atra suas. Ovid. En annan Poet har och wäl derom sagt: Syr. 41. v. 4. & seq.

Illa rapit juvenes, prima florente juventa, (&c. Virg.

Non oblita rapit, sed tn. illa senes.

Tyskarna pläga och säya: Wen der thodt kumpt/ ist kunst zu leben. etc. Super. lit. Allt Inf. lit. Kalffsk.

Döden taar inga muthor. i. e. Han är vthan weeld: Han tar inga stickpenningar. Mors munera non curat. Aristoph. Tyskarna säya och: Der Thodt leist sich mit geldt nicht abweisen. etc. Prov. 11. v. 4. Luc. 12 v. 15. & seq.

Dödzfruchtã är wärre än sielf. Döden. i. e Dhet man föruth rädes för Döden/ är swårare än sielfwa Dödzstunden. Dherföre har och en Scribent sagt: Mors quidem mala non est, sed iter ad mortem miserum est: Si metuimus, tota hominis vita quid aliud est, quam iter ad mortem? &c. Laert. Item: Vita hominis peregrinatio quædam est. Plato. En Poet har dherom sagt: Nil natura tremit, quam subijsse necem. &c. Gland. Tyskan säger: Den Thodt fürchten / ist grewlicher den das sterben. etc. Inf. lit. Frucht. Psal. 35. v. 6 Syr. 38. v. 23.

Döden

Syr. 42. v. 26. & Cap. 39. v. 26. & v. 39. 40.

Döden hielper uhr nöden. i. e. Mängen sticker så diupt i ångest / at han offta önskar sig Döden / at blifwa dher igenom sit ålende qwitt. Sed cui mori solatium, & vivere supplicium est. Man säger dheraff: Finis miseriæ mors est. Item: Mors meta malorum. Och aff Plauto:

Neque est
Melius morte in malis rebus. &c.

Heeter fördenskul effter gambla Ordspråket:

Aldrig så ondt det är ju til nägot godt. etc. Aff Tyskan sägz dee: Der Thodt ist aller elend ruhbet. etc. Sup. hac lit.

Syr. 17. v. 32. & Cap. 38. v. 23.

Döden är sidsta Rätten. i. e. Dhenna Werldennes Valete. Mors ultima linea rerum. Horat. Pulvis & umbra sumus. Idem: Ultimus morborum medicus. Sophocl. Uthi en Lat. Cantilena plägar man och siunga:

Ubi sunt qui ante nos in hoc mundo fuere,
Venias ad tumulum, si vis eos videre,
Cineres & Vermes sunt postquam computruere. &c.

Heeter altså: Hodie mihi, cras tibi, &c.

Syr. 39. v. 39. 40.

Döör Räfwen / så giäller skinnet. i. e. **Aldrig så ondt / dhet är ju til nägot godt.** Erasmus haar fördenskull sagt: Mortua vulpecula, de pelle luditur. Tysken säger

ger: Stirbt der Fuchs / so gilt der Balg. etc. Sup. lit. Aldr.

Dören har mästa omaket i Huset. i. e. Hus bonde och Maatmoor har sällan roo: Dhe måste waka när andra soffwa; Först opp / och sidst i Säng. etc. Cato har dherföre sagt: Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat paterfamilias. &c. Detta blijr och applicerat til en loflig Regent. Om hwilken Seneca haar sagt: Omnium somnos illius vigilantia defendit; Omnium otium illius labor; Omnium delicias illius industria; Omnium vacationem illius occupatio. &c. Summa: ille laborat, ut reliqui omnes quiescant. &c. Och heeter då / at een Herre arbetar för Landsens roo. etc. Syr. 10 v. 4. 5.

Ed.

Eed och Ägg är snart brutet. i. e Eden achtas intet / och Ägget thol så lijtet / dherföre äre the snart om intet Meened är fahrlig. Dherom haar och en Scribent sagt: Perfidia tantum incommodi humano generi adfert, quantum salutis bona fides præstat. Val. Max. Och aff Polybio: Difficile est latere Deum hominem perjurum. Fördenskul råder och Erasmus ifrå Edgäng / säp andes: Jusjurandum fuge, vel si juste jures &c. Men om Meeneedars plicht besee Ting M. Balck. 21. Cap. 11. Matth. 5. v 33 Levit. 19. v. 12. Zach. 8. v. 17.

Eder moot hedher häls för leeder. i. e. Oloflig Eed håller man för ogill. Juramentum contra leges ac bonos mores præstitum, pro irrito habetur. Elliest plägar man och säpa: Twungen Eed är Gudh leed. etc. Inf. lit. Mång. Twung. Judic. 11. v. 31.

Eede

Eeder / så god giftwen som gången. i. e. När Eeden lagligen tilbiudes / och blijr afwederbóranden efftergifwen / är han til wärjemål så krafftig / som wore han gången. etc. TingM. B. 24. Cap. LL. Rådst. B. 29. St. L.

Reb. 6. v. 16. **Eed är wärjemåål.** i. e. Med Eed kan man befrija sigh. Dherföre har och Erasmus sagt: Jusjurandum est emplastrum debiti. &c. Dom. Regl. inf. lit. Med.

Ef.

Job 2. v. 4. **Efter bruna bår kliftwer man högt i Trää.** i. e. Man wågar mycket för dhet som kiärt är. Tyskarna säya och: Nach gelben Birn vnd brawnen Russen / felt man bißweilen den hals ab. Item: Ein guth mahl ist henckens wort. På Swänska pläger man och säya: Man wågar offta lijfwet för det som kiärt är. etc. Sup. lit. Den. For.

Syr. 32. v. 14 **Efter dunder faller Regn.** i e. På trätor föllter hugg. Inf. lit. Qwinn. öst.

Psal. 30. v. 6. 12. Psal. 125. v. 5. 6. Tob. 3. v. 22 Habac. 4. v. 2. Esa. 54. v. 7. 8. Joh. 16. v. 20. **Efter Regn kommer Soolskeen.** i. e. efter sorg wäntas glädie. Dheraff har och Poeten sagt: Blandi post nubila soles. Item: Nube solet pulsa clarior ire dies. Ovid. Ver hyemem sequitur. Erasm. Venit post multos una serena dies. Tibull. Item: O passi graviora, dabit Deus his quoque finem. Säger och Æneas hoos Virgil. Tyskarna säya: Es wehet nicht allezeit ein wind. etc. Super. lit. Blåås.

Pred. 5. v. 11. **Efter giordt arbete är hwijlan god.** i. e. Arbete vtan hwijla warar intet länge. Och heter fördenskul: Acti labores jucundi. Cic. Tyskarna säya: Nach gethaner arbeit ist gut ruhen. etc. Sup. lit. Arb. Lijt.

efter

Effter sööt kläda kommer swr sweda. i. e. Prov. 17. v. 13.
Som man wille säya: Mängen gräter i ähr/ det han loog i fiool. Post Sysum Sawrum /post Vinum bibo Lawrum. Kein Freud ohne leid. Elliest haa och dhe gambla sagt: Lusta leek giör Qwinnehweek. Tyskarna säya: Thut dir das kratzen wol / so laß dir auch daß beisen nicht verdrjeßen. etc. Inf. lit. Mång. Skump.

Effter hett Solskeen faller giärna slag-Regn. i. e. Alt för stoor glädie har sorgen baak om sigh. Man säger och wed samma mening: Skrickelääk / giör efftergrääk. Gaudii comes mœror est. &c. Infer. lit. Gläd. Ing. Skrick. Sorg. Ptov. 22 prox, sup.

Effterhöra säyas blir mycket luget. i. e. Joh. 30. v. 25.
Dhen ena sqwaldran säger för den andra / deraff kommer lögnen bland Folcket. Dherom lyda och dhe gemena Sqwaller Werßer:

Quando conveniunt, Judith, Gertrudis & Hilla,
Sermonem faciunt, & ab hoc, & ab hac, & ab illa. &c.

Aff Tyskan säger man och: Ich habs von hören sagen. Man tror aldrig så wäl det som sägz / som dhet man stelfwer seer. etc. Inf lit. Hwad. Rycht. Syn. ög.

Effterråd är intet rådh. i. e. Seent råda / när skadan är skedd. Sero sapiunt Phryges. prov. 20. v. 18.

Eras.

Eraſ. Clypeum poſt vulnera ſumere. Poſt bellum machinas adferre. Eraſ. Poſt factum ſapere. Idem Heeter förbenſkull med Pythagora: Conſule ante opus. &c. Hijt lyder och dhet ſom Poeten har dherom ſagt:

Nunc mihi naufragio, quid proderit dicere, facto?
Qua mea debuerit currere cymba via. &c. Ovid.

Videatur Fab. de medico & ægroto. Inf. lit. Gott. Råd. Seent.

Prov. 13. v. 12. **Effter godh maat och from Huſtru / bijdar man intet för länge. i. e.** Man wäntar aldrig för länge effter det ſom godt är. Dheraff plägar man och ſäya: Dhet ſom dröyes / kommer och til nöyes. Och aff Poeten: Differ, habent parvæ commoda magna, moræ. &c. Ovid. Sup. lit. Ded. Inf. lit. Läng. Man.

Syred. 7. v. 15. **Effter ſurt ſmakar dhet ſöta bäſt. i. e.** När det onda är förbij röhnar man bäſt dhet goda. Dher om säger man och i gemena Werßen: Carius eſt carum, ſi præguſtatur amarum. Item: Dulcior eſt poſt pericula fructus. &c. Och aff Tyſkan: Wer ſurer in einen ſauren Apfel gebiſſen / dem ſchmecken her nacher die ſüſſen am beſten. Sup. lit. Den. in princip.

Eg.

Syr. 29. v. 26. 27. **Egen äga är altijd bäſt. i. e.** Som man plägar ſäya. **Gott plöya medh egne**

Oxar

Siälffägan är altijdh godh. Item: Ehwart det hwälfwer / är gott haa nägot sielfwer. etc. Man säger och aff Tyskan vthi dhet Nedersächsische Språket: Egen watt/ wo guth ist datt! Ißet watt beknepen / so ißet doch vnverweten. etc. Inf. lit. Hwart. Siälff. Wed sådan mening säger man och:

Egen härd är Gull wärd. i. e. Som man ellest wille säya: Egen Eld kokar bäst. Item: Bäst boo vnder sitt egit Taak. Domus propria, domus optima. Eras. Patriæ fumus alieno igni luculentior est. Item: Nil miserabilius, quam incerta sede vagari. &c. Och aff Tyskan: Das schnecken leben ist das bäste. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. Siälff. Item: ut prox. super.

Egit Näste häls för det bäste. i. e. Åhret armt / så åhret doch warmt. Testudo sub tegmine tuta est. Dheraff säya Tyskarna: Wer wil haben gemacht / der bleibe daheim vnter sein tach. etc. Super. hac lit. Syr. ut sup. per.

Egen macht är bäst att lijta på. i. e. Det är owist at förlåta sig på annars biistånd. Nil rerum mortalium tam instabile & fluxum est, quam potentia non sua vi nixa. &c. Och då heeter dhet: Lijta på Olijt. Inf. lit. Lijt. Es. 31. v. 1. 3. 4. Reg. 18. v. 21.

Egen hand är alltijd hullast. i. e. Hwar är sin egen wäldewän. Proximus quisque sibi. Tunica pallio propior. Erasm. Charitas incipit a seipsa. &c. Kiärleken begynner på sig syr. 14. v. 5 & seq.

sig sielff. Tyskarna säya: Das hembd ist neher den der rock. etc. Sup. lit. Abb. Inf. lit. Hwar. Kärl.

Prov. 27. v. 2. **Egit loff luchtar illa.** i. e. Som man elliest säger: Egit Roos giör elakt Oos. Propria laus sordet. Eras. Jactantia odiosa. Dherföre haar och Salomon sagt: Te laudet os alienum. Stultis mos est, seipsos laudare. Pind. Item: Laudare seipsum vani, vituperare stulti est. Val. Max. Dhervppå lyda och Catonis gambla Werß:

2 Cor. 10. v. 18. Joh. 8. v. 54.

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse;
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis. &c.

Man plägar och säya: **Han roosar sigh sielfwan / som inga goda grannar haar. etc.** Tyskarna säya: Eigen lob stincket. Item: Eitel ehr ertrincket bald. etc. Fab. de Simia.

Syr. 17. v. 2. **Egit rädh är sällan trygt.** i. e. Dhet Rädh man sielff påfinner / tror man icke så wäl / som andras. Dheraff har och Curtius sagt: In suo quisque negotio hebetior est: turbida enim sunt consilia eorum, qui sibi svadent. &c.

Syr. 6. v. 8. & seq. **Egen Nytta giör Wänskapen trög.** i. e. Wänskap för egen nytta warar intet länge. Men det går i gemeen / som man plägar säya: Ubi opes, ibi amici. Vulgus amicitias utilitate probat. Item aff en annan gammal Werß: Sola juvant quæ lucra ferunt, sed cætera sordent. Och som Diogenes haar sagt:

Ferve

Fervetolla, vivit amicitia. &c. Tysken säger: Eigennütz/ hat alle freüde erwürget. etc. Inf. lit. Med. Man säger fördenskull:

Egennyttig är ingom nyttig. i.e. Honom tackas icke mycket för wälgiordt. Och fördenskul säger man: Cum honestate conjuncta sit utilitas. Aff Tyskan säger man: Redlich vnd nützlich/ schicket sich am besten. etc. Syr. ut sæpe.

Egennytta är en Bottnlös Bytta. i.e. Dhet som aff karigheet wägras ens wän/ är såsom dhet wore kastat i ett bottnlöst Käril/ och blefwe ändå fördärfwat Dheraff plägar man och säya vthr en gemeen Werß: Sæpe perit frustum, quod amico dixeris ustum. i.e. Som man elliest sade: **Det man sparar för sin Munn / dhet äths aff Katter och Hund.** etc. Sup. lit. Ded. Infer. lit. Wänn. Syr. 11. v. 17. & seq.

Egennytta störer god rådh. i. e. Hon är en skadeligh Rådgifware. Dherföre haar och Tacitus dherom sagt: Pessimum veri affectus venenum, sua cuique utilitas. Item: Privatæ res semper offecere publicis consiliis. &c. Liv. Aff Tyskan säger man: Eigen nütz hindert viel guhte ordnungen. Dherföre säya och Tyskarna in contrarium: Man soll der Herren geniesen/ das sie auch beim Brodt bleiben. etc. Super. hac lit. Syr. 37. v. 8. & seq.

Egennytta wil giärna ha fördantzen. i. e. Hon wil altijd giärna rådha. Dheraff pläga och dhe egennyttige säya: Vns erst vnd zu letzst / darnach das gemeine bäst. Men in contrarium sägs fulle/ at Keys. Nero skal hafwa sagt: (Si tamen credere fas est) Omnes sibi curas amore patriæ leviores. &c.

Luc. 6. v. 42. **Egne feel ärc onde att see.** i. e. Andras brister kan man bättre see än sina egna. Dheraff haar och Erasmus sagt: Cæcutimus in propriis vitiis. In alienis lyncei, in nostris vero talpæ. Æsopus skal fördenskull hafwa sagt: Singulos mortales binas habere manticas, alteram ante pectus, alteram a scapulis propendentem; in priorem aliena immitimus vitia, in posteriorem nostra. &c. Dheraff säger man och medh Poeten: Non videmus in mantica quod in tergo est. Aff Tyskan: Eigene gebrechen mercken wir nicht. etc. Sup. lit. Andr.

El.

Syr. 4. v. 35. **Elack stallbror / som äter alt ensam.** i. e. Den som bryter Kakan i tw / och äther vp både stycken / honom tacka icke många för wälgiort. Man plägar fördenskul säya: Non bonus est socius, qui devorat omnia solus. Amicorum bona debent esse communia. Terent. Item: Nullius boni sine socio jucunda possessio. &c. Cic. Tyskarna säya: Der alles allein wil haben / er solte billich nichts haben. etc. Sup. hac lit. Infer. lit. Han. Wän.

Syr. 11. v. 31. 36. & Cap. 12. v. 12. **Elack Giäst som drijfwer Wärden vth.** i. e. Ondt låna Huus och blij sielfwer vthkiörd. Fab. de Erinaceo & Vipera. Inf. lit. Ondt.

Syr. 14. v. 9. 10. **Elack Brunn / som man måste bära Wattn vthi.** i. e. Ondt taga åhran vth der ingen är. Inf. lit. Åhr.

Prov. 24. v. 8. **Elak Fogel som sölar sitt egit näste.** i. e. Han är föga åhra wärd som förachtar sina egna

egna. Dherom lyder och gambla Werßen: Eſt avis ingrata, quæ defædat ſua ſtrata. &c. Sup. lit. Den.

Elack Fohla ſom icke ſkenar en ſkakla ſönder. i. e. Dhen blijr icke mycket affhållen / ſom i Vngdommen icke haar något raſat: Och håls fördenſkul i gemeen dherföre / at dhet ändå måſte ſkee vppå ålderdommen / ſom wärre wore. Man ſäger fördenſkull aff ſamma mening med en Poet: Eſt commune malum, ſemel inſanivimus omnes. Brukas aff goda wänner / ſom gierna enſkylla något vngdoms förſeende. etc. Tyſkarna ſäya dherom: Es muß ein mahl geraſet ſein. etc. Inf. lit. Ungd. Wijsd. prov. 1. v. 10, & ſeq.

Elack Höna ſom wärper Ägg åt andra. i. e. En onyttig Tiänare ſom ſöker främmandes gagn / och går ſin Herre förbij. 1. Cor. 9. v. 7.

Elack Soo / ſom äter ſina Griiſer. i. e. Ond Menniſkia ſom hatar ſitt egit Kiött. Deraff ſäger man och: Qui ſibi nequam, cui bonus? Jm ſelbſt vnnütz / niemand nütz. etc. Sup. lit. Den. prov. 24. v. 8. ſyr. 14. v. 5. & ſeq.

Elackt Godz gier ſlåt winningh. i. e. Slemma wahror giöra ſlått marcknad. Ty Man kiöper intet giärna det ſom intet deger. etc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Halt. Ick. Man. Winn. ſyr. 27. v. 1. & ſeq

Elaka wahror wela ha godt förſpråk. i. e. Blinder Häſt behöfwer en godh Taleman. Ty wäl roſat / är half ſåldt. Laudat Mercator quas vult extrudere merces. &c. Sup. lit. Blind. inf. lit. Wäl. ſyr. 11. v. 12.

Syred. 7. v. 15. **Elak Sined som rädz för gnisterna.** i. e. Ondt sky för det man dagelig måste vmgås medh. Dheraff plägar man och säya: **Dhen ssom wil plåcka Roser / han måste intet rädas för Törnen.** etc. Sup. lit. Den.

Syr. 11. v. 34. & Cap. 28. v. 34. **Elden börjas med gnistor.** i. e. Affringa Ord begynnas offta stora trätor. Lis minimis verbis interdum maxima crescit. &c. Sup. lit. Aff.

Gen. 34. v. 1. 2. **Eld och Halm giöra snart loga.** i. e. Tillfälle gior Tiufwen. Lägenheet bryter Kyskheet. Ignis ad torrem. Fewr zum brandt. Dherföre ha ar och Poeten sagt:

Si Venerem vitare velis, loca, tempora vita:
Nam locus & tempus pabula præbet ei. &c.
Inf. lit. Tilf.

Prov. 15. v. 1. **Eld släckes intet med Eld.** i. e. Hård Ord stilla ingen Wrede. Ignis igni non extingvitur. Tyskarna säya: Eifer wirdt mitt strånge nicht gestillet. etc.

Eldeu är god när han intet rår sielff. i. e. Han är nyttig / när han kan styras / och icke får öfwerhanden.

En.

prov. 29. v. 15. **Enda Barn / sorga Barn.** i. e. Endesta Barnet blijr i gemen aff Föräldrarna alt för mycket älskat och affhållet; Niuther dhera sielff

ſkälfzwäld / och låhrer altså Odygd; Råkar dheröfwer i olycka / ſom förorſakar Föräldrarna Sorgh och bekymmer: Och ſå blir aff enda Barn ſorga Barn. etc. Sup. lit. Den. Syr. 30. v. 8 & ſeq.

Enda Dotter mognar ſnart. i. e. Hon blir ſnart gifft. Ty Friare ſökta giärna ymnigt arff och heemgifft / ſom i gemeen præſumeres hoos enda Dotteren. Dheraff säger man och: Unica filia cito pubeſcit. &c. Eraſ.

Enda Koo giör vſelt boo. i. e. Fattigdomen är onder at ſläpas medh. Ty dhen ſom intet har meer än en Koo / han förer ett armt Huushåld. etc. inf. lit. Fatt. Prov. 14. v. 4.

En Hand twättar den andra / ſå blij dhe båda reena. i. e. När dhen ena Wännen hielper den andra / ſå blij dhe både hulpne. Dheraff har och Eraſmus ſagt: Manus manum fricat. Ferrum ferro acuitur. Idem. Manus Deus, ut altera alteram juvet, creavit. Xenoph. **Den ena Knijfwen ſkärper den andru.** etc. Och aff Tyſkan: Ein Hand weſchet die andre. Item: Dienſt wirdt vmb dienſt zu haus geladen. etc. Inf. hac lit. Infer. lit. När. Prov. 27. v. 17.

En drucken och galen ſkillias äth med ſömpnen. i. e. När then druckne har ſofwet vth rwſet / kommer han til ſitt weet igen. vid. Sup. lit. Druck. inf. lit. Took.

En Fader föder måna Barn / men mång Barn kunna icke föda en Faar. i. e. Syr. 3. a v 3. ad 19

Kiärleken går vthföre / sällan vpföre. Amor descendit, non adscendit: Men om Barnens plicht emoth dheras gambla Föräldrar / läås Jordab. 31. Cap. 11. Item: Stl. Cap. 15: inf. lit. Kårl.

psal. 36. v. 3. **Ena korpen hugger intet giärna lögat vth på den andra.** i. e. Dhen ena paddan bijter intet den andra. Cornix cornici nunquam effodit ocellum. Item: Sævis inter se convenit ursis. Juvenal. En Warg bijter intet dhen andra. Tyskarna säya: Eß beist kein Wolff den andern. Item: Eß thut kein Teuffel den andern nichtz. etc. Inf. hac lit.

1. Cor. 7. per totum. Syr. 36. v. 26. 27. Pred. 4. v. 8. ad 13. **Ensamt är ledesamt.** i. e. Som man wille säya: **Twå Foglar byggia Boo / en lefwer i droo.** Dheraff säger och Skrifften: Væ soli. Solitudo periculosa: Obest dolentibus. Item: Unus non facit numerum. &c. Men in contrarium haar Cicero sagt: Libero lecto nil jucundius. Cœlibe vita nil melius. Item aff Plauto: Qui potest mulieres vitare, vitet, ut pridie caveat ne faciat quod pigeat ipostridie. &c. Tyskarna säya och fulle; Allein schlaffen / ist die beste lust. Item: Ungefreyet / unverwerren. etc. Sed adhuc sub judice lis est. Läås fördenskull härom Pauli mening vthi hans Epistlar. Sup. lit. Den. Inf. lit. Ofr. Twåå. Ätst.

prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8. **En orätt Penning drar 10. andra medh sig vth.** i. e. Illa fånget / är snart förgånget. Dheryppå lydher och gambla

Ver-

Verſen: De male quæſitis non gaudet tertius hæres. Tyſken ſäger: Vnrecht guht gedeyet nicht. Item: So gewonnen / ſo zeronnen. etc. Inf. lit. Or.

En oreen Sugga ſkittnar giärna andra med ſigh. i. e. **Paddan har giärna ſällſkap.** Item: **En Åſna vnner giärna / att den andra bär Säcken.** En Skiökia ſäge giärna at alla wore ſom hon. etc. Sup. lit. Den. Matth. 5. v. 12.

En Padda ſå god ſom den andra. i. e. alle aff en art: Ovo prognatus eodem. Haar Poeten ſagt: **Padda ſå god ſom Frö.** Mali corvi, malum ovum. Eraſ. Är en godh / ſådåre dhe alla goda / ſade han ſom ſålde Wargvngarna. Tyſkarna ſäya: Art von der art. etc. Sup. lit. Art. inf. lit. Hur. Kår. Matth. 7. v. 16.

En Swala giör ingen Sommar. i. e. Som man wille ſäya: **Ett Exempel giör ingen Laag.** Una Hirundo non facit Ver. Ariſtot. Eine Schwalbe macht kein Frühling. etc. Sup. lit. Ded.

En tiänar ſå länge i troo / att man har hwarken Huſor eller Skoo. i. e. Werldenes löhn är ijdel otack. Den bäſt tiänar blir wärſt löhnt. Och heter då ſom Tyſkarna pläga ſäya: Vndanck in fine laborum. &c. Syr. 12. v. 3 Luc. 17. v. 17.

En ſkalck weet bäſt huru dhen andra är til moodz. i. e. Ondt ſtiäla dher Bondhen ähr ſielfwer Tiuff. Dheraff

har och Eraſmus ſagt: Fur furem, lupus lupum cognoſcit. Beſtia beſtiam novit. Item: Intelligunt ſe mutuo, ut fures in nundinis. Ein ſchalck kennet den andern. etc. Inf. hac lit. Inf. lit Ondt. Tiuff.

Matth. 5. v. 43. 44. Rom. 12 v. 14. 17. **En Wigge drijfwer den andra.** i e. Ondt kan medh ondt fördrifwas. Cuneus cuneum trudit. Eraſm. Elliest brukas och dhetta i Collationer, och dryckeslag / dherdhen ena Båkaren eller Glaſet drifwer dhet andra fort. Och då säger man ſkiämptwijs: Cuneus cuneum trudit. &c. Inf. lit. Ondt.

Matth. 20. v. 12. **En Tiggiare förtryter at dhen andra står för dören.** i. e. Som man wille säya: **Twå Frijare förlijkas intet hoos en Brwd.** Item: **Twå Hundar om ett Been.** Dheraff har och Eraſ. ſagt: Mendicus mendico invidet. Figulus figulum odit. Idem. Och aff en Werſ: Ut vates vatem male fert, ſic Irus & Irum. &c. Tyſken säger och: Es neidet je ein Bettler den andern. etc. Sup. lit. Afw. inf. lit. Kårl. Twåå.

Pſal. 55. v. 22. Syr. 19. v. 28. & ſeq. **Enfaldig ſom en ſuåhrs Räffvnge.** i. e. Han är liſtig och wil wara hållen för from och enfaldig. Om ſådana plägar man och säya: **Han är intet all der han ſynes.** Item: **Han har ſkalcken baak Örat.** Simplicis figuræ, triplicis nequitiæ. &c. inf. lit. Han.

Syr. 25. v. 4. **En arm högfärdig brukar hin håle til arßwiſka.** i. e. inf. lit. Fatt.

En

En Narr giör många. i. e. När en stratte seer någon dårskap begås / apar han giärna aff nyfikenheet effter. Dheraff säger man och: Unius dementia fit multorum opinio. Item: Opinio nascitur ab authoritate. Om mannen är aff något æstime som haar fattat en galen opinion/ så får han snart fölliare. etc. inf. Inf. Ond. & Infer. hac lit. Sap. 4. v. 12.

En narr kan mehr fråga / än tije wijsa kunna swara til. i. e. Man får intet altijd swara Narren til sin Dårskap / at man icke blijr honom lijk. Poeten haar och förden-skul sagt: Percontatorem fugito: Nam garrulus idem est. Horat. En man sägz wara aff en frågewijs tillspord / hwad wår Herre hade giordt förr än Werlden bleff skapat? Och fått til swar: Curiosis parabat inferos. i. e. Han beskälte Helfwetet för dhe fråghewijsa. etc. Prov. 26. v. 16.

Enda pläter antingen skijtin eller wäter i. e. Den lijtet har han måste wäl skidtat. Medan enda skiortan bykes / måste man stundom gå yllen. etc. Infer. hac lit.

En gång förförd/ blir sällan wäl hörd. i. e. Hoos en part Herrar är swårt att enskylla sig / när man en gång blijr illa angifwen. Ty det förste conceptet är med wedermöda at vthrota, Och är som Tacitus har sagt: Semel invisum, seu beno, seu male facta, premunt. &c. Inf. lit. Förkl.

En man är snart syßla satt. i. e. Menniſkia är ſnart arbete giſwet. etc.

syr. 18. v. 31. 32. Cap. 33. v. 20. & ſeq.

En slösig giäck gier bort både Kappa och Säck. i. e. Mången kan intet behålla ſitt / faſt han ſielff ſkulle ſwälta. Sådant kallas: Intempeſtiva liberalitas. Och dhe ſom ſå slösa blifwa aff Eraſmo kallade: Pertuſa dolia. Giſtna Kärll dher intet kan hållas inne. Dhem går och effter gemena Ordſpråket. **Dhen ſom gier ſå han tigger / ſkal man ſlå ſå han ligger.** Item: **Allt för runn / giör Wällingen tunn.** etc. Sup. lit. Alt. Inf. lit. Slöös.

En stammer förstår den andra bäst. i. e. Dhen ena ſkalcken känner bäſt dhen andras art. Balbus balbum rectius intelligit. Hieronym. Tyſken ſäger och: Ein Kindt verſteth das ander am beſten. Man plägar och wed ſådan mening ſäya: **Ondt ſtiäla dher Bonden är ſielfwer Tiuff.** etc. Super. hac lit.

pſal. 34. v. 8 Hebr. 1. v. 14. Apoc. 19. v. 10. & Cap. 22. v. 9. Matth. 18. v. 10. pſal. 91. v. 11, 12.

En är offta den andras Ängel. i. e. Dhen ena Wännen hiälper den andra når nödhen tränger. Homo homini Deus. Eraſm. Man plägar och ſäya med Tyſkarna / når en har warit wthi någor ſtor fahra / och oſkadder kommen der iſrå: Du haſt einen guhten Engel gehabt; Efftter ſom Englarna kallas tiänſtandar. Men in contrarium ſäger man: Homo homini Lupus. Eraſ. Den ena är offta dens andras förderff. Deraff har och en Scribent ſagt: Pernicies hominum quæ maxima? Solus homo alter, &c. Auſon.

En

En seeger kiäpp på en treskan Rygg. i. e. Syr. 30. v. 7. & seq.
På en hård knagg hörer en swår klubba. Phryx plagis emendatur. Eraſ. Item: Aſino fuſtis. Idem. Einem bösen aſt / gehört eine ſcharffe axt. Inf. lit. Pås.

En gång liufft bör wara giäfft. i. e. Det ſom i Credit eller Rättegångs saker en reesa accepteras och wederkiännes / dhet bör intet återkallas. Dheraff säger och Juriſten: Quod ſemel placuit, diſplicere non debet. &c.

En gångh lijdet / blijr fulle mehra budet. Dhen en gång taar förachт til goda / honom biudz fulle ändå en gång. Veterem ferendo injuriam, invitas novam. Pub. Item: Nimium cedere eſt cauſa calamitatis. Hijt kan och lämpas det ſom en Poet haar sagt om onda Huſtrur / ſom en gång få hugg aff Mannen / at dhet fulle biudz dhem mehr:

Quæ ſemel irato conjunx pulſatæ
marito eſt,
Cogitur (heu) crebro multæ
dolenda pati. &c. Gland.

Inf. lit. Giff. Lijd.

En däyelig Qwinna är ett owiſt Uhrwärck. i. e. Såſom en Compaß eller Uhrwärck offta blijr förrychт / och håller en owiß gång; Altså få och ſkiöna Qwinsperſoner många anfächtningar / ſom vndertijden diſtrahera dheras ſinnen. Dheraff dhe och offta löpa willa wägar; Och kan fördenſkull icke icke oſtältgen kallas intempeſtivum horologium. &c.

Tyſkar.

Tyſkarna ſåga och: Ein ſchönes Weib / iſt eine vnrichtige Vhr, etc. Inf. lit. Fägr. Skiönh.

Syr. 25. v. 1. 2. Epheſ. 4. v. 2 & ſeq. Pſal. 133. per totum. Luc. 11. v. 17.

Endrächt häller Land wed macht. i. e. Vthan ſämia och enigheet faller ett Regemente ſnart öfwerända. Concordia res pàrvæ creſcunt, Diſcordia res magnæ dilabuntur. Funiculus triplex non facile rumpitur. Rerum concordia cuſtos, haar Poeten ſagt. Item: Nulla, quamvis minima natio, poteſt ab adverſariis perdeleri, niſi propriis ſimultatibus ſeipſa conſumpſerit. &c. Veget: Bland Tyſkarna ſägerman och: Eintracht hat groſſe macht. Item: Wo einigkeit iſt / da wohnet GOTT. Ellieſt heter dhet ſom Chriſtus ſielff haar ſagt: Omne regnum in ſe diviſum, deſolabitur. &c. Fab. de Ventre & aliis membris. Item de Leone & Bobus. Inf. hac lit.

Luc. 16. v. 11. 18.

En gång illa ſedder) blijr ſedan med tije tedder. i. e. Denen gång giör illa / honom troos ſedan intet wäl. Dheraff ſäger man och: Qui ſemel fines verecundiæ tranſierit, ei poſtea graviter credendum. Cic. Item: Semel malus, ſemper præſumitur malus. **Dhen en gång ſtiäl / får altijd heeta Tiufwer.** Dherom haar och en Scribent ſagt: Quomodo ſervabit ſecundam, qui primam fidem irritam fecit? Och aff Tyſkan: Wer einmal auff einen fahlen pfordt ergrieffen / der bleibt timmer in verdacht. etc. Fab. de Vulpe & Aviculis. Item de Fele & muribus. Sup. lit. Den

Syr. 7. v. 26. &

En blödig Moor föder vp en ſkorſtwot Dotter. i. e. Blöta Bärdſkiärare

gidra

giöra rutna Skär. Dherom lyder och gemena Werßen: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. &c. Sup. lit. Blöot. Inf. lit. Fadr. Cap. 30. v. 7. & seq.

En snäll Moor föder offta en laat Dotter. i. e. Barnen waanslächtas offta Och heeter då: Dotteren träder icke altijd i Moderens Särck. etc. Inf. lit. Feel. Skod. Säll. Söndr. Jacob. 3. v. 2. Prov. 20. v. 9.

En kan icke alt. i. e. Som man wille säya: Gudh gier icke en Menniſkia alla gåfwor. Item: **En åker bär icke all Sädh.** Non omnia possumus omnes. Item: Non uni dat cuncta Deus. Poeten säger och: Non dat ut rebus præcellat in omnibus unus. Homer. Item. 1. Cor. 12. v. 4. & seq.

Illi bellica nempe Deus, donavit & illi
Saltare, atque alii fidibus, cantu-
que valere. &c.

Ovidius har och dherom sagt:

Si vox est canta, si mollia brachia,
salta,
Et quacunq; potes dote placere,
place. &c.

Tyskarna säya: Ein Meyſter weis nicht alle kunſte, etc. Fab. de Vulpe & Lepore. Item de Pavone. Inf. lit. Ett.

En Präst gier intet den andra Offer. i. e. Som man wille sätija: Dhet går något trögt / når den ena Banden skal skintza den andra. Man säger dherföre: Clericus clericum non decimat. Tyskarna sätija: Ein Pfaff nimpt von andern kein Beicht. etc.

Syr. 13. v. 18. **En Kräka sitter gierna hoos den andra.** i.e. En Qwaldra sätter sig gärna til den andra. Garrulus garrulo semper assidet. Eras. Gleich vnd gleich gesellen sich gern. Item: Gleich sucht sich / gleich findt sich. etc. Sup. lit. Efft. Inf. lit. Lijkt.

En måste altijd bära Hundehuffwud. i.e. Dhet måste altijd en hafwa skulden / när icke alt löper jämpt. Dheraff sätija och Tyskarna: Muß ich den allezeit der großköpffigte Hund seyn: Item: Er ist der Hund / der das leder gefressen. etc.

En wän är den andras Spegel. i. e. Är den andra til effterseyn. Går honom före med sitt Exempel. etc. Super. hac lit.

En wijsa blijr man snart ledse wed. i.e. Som man wille sätija: Han är ledesam / som altijd qwäder ett och ett. Poeten haar förden skull sagt: Ridetur, corda qui semper oberrat eadem. Horat. Inf. lit. Hward. Nytt. Oppw.

Esa. 33. v. 1. & Cap. 14. v. 4. & seq. **En Padda blir offta den andra til plä ga.** i. e. Wår HERre brukar vnderttiden den ena Menniskian den andra til straff. Den ena Tyrannen förstörer offta den andra / och sedan förstörer åther honom en annan igen. etc. Sup. lit. Den. Infer. lit. Gudh.

Prov. 10. v. 26. & Cap. 18. v. 9. Luc. 11. v. 17. **En later Tiuff skadar mindre / än en trö ger Dräng.** i. e. En stiöttlöös tiänare förser offta meer än en later Tiuff kan stiäla. etc. **Endrächt aflar.** i. e. Ut Super. hac lit. Fab. de Agricola & ejus filiis. &c.

En

En Posa med skuld är snart tömder. i. e.
Som man ellieſt säger: Thomm Pung som andras penningar liggia vthi. Dhe Penningar som skole betalas bort / dhe äre snart räknade. etc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Thomm.

En Mästare kan icke alla Konster. i. e. 1. Cor. 12. v. 4. & per totum.
Ut ſuperius: En kan icke alt. Dheraff haar och Plutarchus sagt: Ille ad civilia, hic ad bellica, natura aptior. Item: Unus conſilio eſt, alter præſtantior haſta. Homer. &c. Super. hac lit.

En ſtudande Gryta ſtillas med lijtet kalt Wattn. i. e. Bitter wrede blidkas offta med godh Ord och Tholamod. etc. Sup. lit. Eld. Inf. lit. God. Thol. Prov. 15. v. 1. & Cap. 25. v. 14.

En Skorſteen drar meer Rök än dhen andra. i. e. Then ena Menniſkian kan mer lijda och vthſtå / än den andra. etc.

En lögn räcker den andra handen. i. e.
Hon ſtadfäſter den andra. Item: Dhen ena lögnen föder den andra aff ſig. Heter fördenſtull ſom Poeten haar sagt: Creſcit eundo. &c. Inf. lit. Ryckt.

En willa giör många. i. e. Dhen ſom faar will i ett / han felar offta i mycket annat. Man säger fördenſtull vthi Trones förſtånd: Qui errat in uno errat in toto. &c. Sup. hac lit. inf. lit. Ett. Luc. 16. v. 10. Jacob. 2. v. 10. 11.

En olycka går med den andra til dantz. i. e. Ingen ſorgh vthan Syſter.

En olycka föder dhen andra. Och heter som Erasmus har sagt: Allud ex allo malum. Item: Nulla calamitas sola. &c. Super. hac lit. Inf. lit. Ing. Såll

Syr. 4. v. 23. Ephes. 5. v. 16. Pred. 3. v. 1. & seq. **En stund försummad/giör offta ett heelt ährs dröjzmål.** i. e. Tijd wil tagas i acht. Man kan offta med en ringa ting förse/ dhet man i långan tijd icke kan hämpta igen. En Stöman förligger vndertijden en god wind/ och försummar dher med en reesa. Dheraff kallas och tijden irrevocabile. Ellieſt säger man aff en gammal Werß: Perditur in puncto, quod non reparatur in anno. &c. Infer. lit. För. Tijd.

Pred. 1. v. 15. **En wijs blijr aldrig wijs.** i. e. En meten är altijd förtreeten. Item: Wrkuger wil aldrig wrijdas. Han låter aldrig säya sigh. Jul. Scaliger har kallat sådana pertinaces in falsis opinionibus: Triremes, remos ab uno latere habentes, quod in seipsas recurrant in gyrum. &c. inf. lit. Krok. Kår. Wrant. Wrång. Ald.

Matth. 6. v. 34. **En Dagh lärer den andra.** i. e. Man lärer medhan man lefwer. Dies diem docet, Eras. Posterior dies prioris est discipulus. &c. Tyskarna säya: Ein nachtag ist des vorigen schüler. etc. Sup. lit. Bättr. inf. lit. Ing. Kom. Man.

Matth. 7. v. 16. & seq. **En liugare giör många.** i. e. Ond root bär elak frucht. När lögnen kommer i andra och tredie hand/ så spatzerar hon fulle wijdare. Dhet kan och lämpas til banquerotterare: Ty när en, fallergr til någon stor

Sum-

Summa / så draar han giärna flere effter sigh. etc. Sup. hac lit. Inf. lit. Rycht.

En moth en / twå moth reggen. i. e. Twå kunna altijd mehr ån en. Dherföre har och en Poet sagt: Luc. II. v. 21. v.

Natura ipsa docet, cedendum pluribus esse;
Hercles adversus noluit ire duos.
&c. Lindeb.

Item aff Homero:

Difficile ac durum est, unum compescere multos. Item:
Unius manus imbecilla pugna.
&c. Eurip. Infer. lit. Twå.

En man är ingen man. i. e. Ythi witnesmål giör en man intet tilfylleſt. Dhet samma sägz och aff Tyſkan: Ein man / kein man. Man plägar förden ſtulle i Rättegångs saker säya: Unus vir nullus vir; Audiatur & altera pars. Plut. Item: Unius testimonio alicui credere, peſſimi est exempli. Val. Max. Deut. 17. v. 7. & Cap. 19. v. 15.

Enda Kakan / och enda plagg / är intet gott at ſpara. i. e. Nödhen thöl ingen ſparning. Nöden är enda loſt. Kroppen wil haa ſtiul / och Buken wil intet borga. Dheraff säger man och: **Enda plåter / antingen ſkittin eller wädher.** Som man wille säya: Dhen intet haar mehr än en Skiorta / han måſte ſtundom gåå kall / och tagha til goda / at Skiortan

ligger i bykie. etc. Super. hac lit. Inf. lit. Nöd.

Tob. 6 v. 25. 8 Cap. 10. v. 4. **Enda ögat är altijd ömdt.** i. e. Den intet haar meer än ett öga / han är altijd rädger dherom. Här med förstås och enda Barn. Man säger fördenskull aff Tyskan: Einiger Sohn/ liebes Kindt. etc. Super. hac lit. in princip. Sup. lit. Den.

Ett.

1 Cor. 5. v. 6. Galat. 5. v. 9. **Ett skabbot Fähr smittar hela hopen.** i. e. En Padda fördärfwar offta ett heelt Lag. Poeten haar fördenskull sagt: Morbida facta pecus totum corrumpit ovile. Ovid. Item: Lijtet Swrdeg förswrer heela Degen. Och aff Horatio:

Sicut grex totus in agro
Unus scabie cadit, & porrigine porci, &c. Item:
Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi. &c. Ovid.

Tyskarna säya och: Ein reüdich Schaff /macht die gantze herde reüdich. Item: Ein bös aug/ verderbet das gesunde. etc. Inf. lit. Ondt

Prov. 13. 11. **Ett häär och annat giör bonden skallot.** i. e. Det minskas altijd som tages aff. Dhen som småningom och offta mister / han kliir omsijder fattig. etc. Sup. lit. Ded.

Syr. 11. v. 34. **Ett Kohl tänder det andra.** i. e. Aff lijten gnista kommer offta en stoor Eld. En wreder man retar den andra.

Ett

Ett Järn skärper dett andra. i. e. **En hand twättar den andra.** Förståendes at en wän hielper den andra. Dheraff har och Erasmus sagt: Ferrum ferro acuitur Item: Manus manum lavat. &c. Idem: Sup. lit. En. Prov. 27. v. 17.

Ett lijtet grand skämmer ett helt ögo. i. e. En lijten skamfläck förderfwar en heel Menniskia. Dheraff säger man och vthi en gemeen Werss: Omne bonum quod habes, contaminat unica labes. Och aff Tyskan: Ein vngestalt befläcket alle Tugend bald. etc. Inf. lit. Ähr. Ög. Syr. 41. v. 15. 16. Prov. 22. v. 1.

Ett pläster läker intet all säär. i. e. Ett medel kan intet hielpa alla. Dherföre har och Erasmus sagt: Uno collyrio omnium oculi curari nequeunt Och aff Tyskan: Eine ertzeney dienet nicht zu allen schaden. etc. Sup. lit. En. 1. Cor. 12. v. 4. & seq.

Ett lijtet Moln kan skyla både Sool och Måna. i. e. En ringa anfächtningh gför en Menniskia offta mycken wedermöda. etc.

Ett Land bär icke all frucht. i. e. Som man wille säya: **En kan icke alt.** Non eadem fert omnia tellus. Ovid. Ein Land bringt nicht allerley fruchte/ pläga Tyskarna säya. Item: Ein Land hatt nicht alles zur hand. etc. Sup. lit. En. & Sup. hac lit. 1. Cor. 12. v. 4. & per totum

Ett Swärd häller dhet ondra i slijdan. i. e. Wärja biuder Landzfrijd. Arma Armis propulsantur. Och aff Poeten: Matth. 5. v. 43.

Litem lis lite resolvit.

En Scribent har och sagt: Mutuus reddit

metus tutiſſimas ſocietates. &c. Tyſkarna ſåya och: Ein Schwert behelt das ander in der ſchtede. etc. Inf. ſlit. Ondt. Orſ. Slää. Wärj.

Syr. 32. v. 24. & cap. 40. v. 25. **Ett gott rådh är offta bättre än mång liſtigh anſlagh.** i. e. Ett ſåkert rådh är i nöden trygt. etc. Fab. de Vulpe & Fele. Inf. lit. Gott.

Luc. 16. v. 10. Jacob. 2. v. 10. 11. **Ett feel gör många.** i. e. När man begynner fara will/ ſå ökas alltijd galenſkapen. Ther aff ſåger man och i Scholan: Dato uno abſurdo, ſeqvuntur infinita. &c. Sup. lit. En.

Fa.

Syr. 30. v. 7. & ſeq. Prov. 23. v. 24. **Fadrens flättia gör tredſka Barn.** i. e. Blöta Bärdſkärare göra rutna Sår. Ther vppå lyder och gambla Verſen: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos. &c. Sup. lit. Barn. Blööt. Inf. lit. Stälff zw.

Prov. 23. v. 21. & cap. 30. v. 17. Syr. 3. v. 3. & ſeq. & cap. 7. v. 29 30. **Fadren är altijd äldſt/ faſt Barnen wore fyra och tiugn.** i. e. Som man plägar ſåya: Åhra then åhra böör. Fader och Moder/ Herrar och Huußbönder/ böra haa heeder och förträdet för theras Barn och Tienare etc. Sup. lit. Barn. Inf. lit. Gambl. Man. Åhr.

Luc. 1. v. 63 **Fadren måſte altijd gee Barnen nampn** i. e. Ägaren måſte ſåya kiöpet/ när något ſkal ſällias. Cujus merx eſt, eius eſt indicatio. Och aff Tyſkan: Dem die wahr gehört/ mus ſie auch ſchetzen. etc.

Syr. 3. v. 3. & ſequen. **Faar och Moor haa högſta röſten.** i. e. The haa måſt at ſåya/ i Huſet. Therföre biuder

bjuder och Paulus, at Barnen skola wara Föräldrarna lydige/ och intet stå theras willie emoot. Dijt kan och lämpas thet som Poëten råder i Gifftermåls saker/ at Dotteren intet skal gåå ifrå Föräldrarnas rådh och willia/ Ther han sägher.

Virginitas non tota tua est, ex parte parentum;
Tertia pars patri data: pars est tertia matri:
Tertia sola tua est, noli pugnare duobus. &c. Catull:

Men sådant bör alt skee vthan twång; Ellieft heter thet som Plautus haar sagt:

Stultitia est pater, venatum ducere invitos canes:
Hostis est uxor invita, quæ ad maritum nuptu datur. &c.

Fadrens dygd är Barnsens skatt. i. e. Föräldrarnas redelighеet och goda Nampn är Barnen ett rijkt Arff. Ty mången niuter sina Föräldras fromheet mycket till goda. Ther aff säger man och: Magna dos parentum virtus. Item, Optima hæreditas liberis traditur à parentibus, gloria virtutis. Cic. Gloria parentum præclarus natis thesaurus. Plato: Ther aff säya och Tyskarna: Tugend/ ist das beste erbguht. etc. Pred. 2. v. 3. Syr. 41. v. 15. 16. Prov. 22. v. 1.

Fager Kropp/ seedigh Siäl. i. e. Man håller så före/ at en wäl skapat Kropp/ skal och Dan. 1. v. 4

wara aff en god natur. Dherföre skal S. Ambrosius hafwa sagt: Species corporis, simulacrum est mentis, figuraque probitatis Och Curtius: Magnorum operum non alios putant capaces, quam quos eximia specie donare natura dignata est. Dhervppå lyder och en gammal Werß: Formosum formosa cupit mens incola tectum. Item: Naturam ipsam magnis mentibus, digna corporum domicilia metari. &c. Eumen. Men in contrarium videatur Inf. lit. Lytt. Wacht. Wack.

Jacob. 1. v. 15. 16. **Fager ordh mätta intet Magen.** i. e. Ehwad man snackar för dhen hungroga / så står liskwäl hogen i Kålfatet. Dheraff säger man: Animus in patinis. Erasmus. &c. Infer. lit. Hungr.

Prov. 21. v. 5. **Faar i maak / så hinner du öfwer Skogen.** i. e. Den kommer och fram / som Orarna drijfwer. Dheraff säger man: Festina lente: **Hasta med maak.** Och aff Tyskan: Eile mit weile. Käringen gaff Hoffmannen rådh at rijda sachta / så hinte han öfwer skogen. etc. Sup. lit. Bättr. Ded. Den. Inf. lit. Hast.

Syr. 37. v. 22. **Fahra giör twiflat Rädh.** i. e. Som man wille säya: **Fahran giör godh rädh dyr.** När man swäfwar i någor fahrligheet / så blijr man giärna twehogse om godh rädh. Dheraff har och Erasmus sagt: Pavoris & consilii rara est copula. &c. Super. lit. All. inf. lit. Gott. Nöd.

2. Cor. 9. v. 24. **Fahra winnes med fahra.** i. e. Intet swårt wärck förrättas vthan áfwentyr. Dherföre giörs offta / i sådana fall / aff nödhen en

Dygd

Dygd. Dheraff plågar man och säya: Nunquam periculum ſine periculo vincitur. Item aff Terentio: Non fit ſine periculo facinus magnum & memorabile. &c. Sup. lit. Aff. Inf, lit. Nöd. Wåg.

Falsker wän är en ond lockefogel. i. e. ögnewänner onda wänner. Man weet intet at wachta ſig för dhem. Dhe äre ſöta i Munnen och falska i grunden. Dheraff ſäger man och: Söter Säng dårar Fogel mäng. Fiſtula dulce canit. &c. Inf. lit. Sööth. — ſyr. 6. v. 8. 9. & Cap. 11. v. 32. 33. & ſeq.

Falskheet slår sin Herre på halsen. i. e. Som man wille säya: Driffwe ſweek hwem ſom wil / dhet löhner omſider med neeſa och ſtaut. Och heeter: Malum conſilium conſultori peſſimum. Och aff gambla Werßen: In caput authoris facinus plerumque redundat. Authorem ſcelus repetit, haar Seneca ſagt. Fallacia alia aliam trudit. Terent. Piſcator ipſe capitur. Eraſm. Item: Nequitia ipſa ſui pœna eſt. Poeten haar therföre wäl ſagt: — prov. 12. v 22. pſal. 55. v. 22. 24. ſyr. 27. v. 29. 30 cap. 12. v. 13. 2. ſam. 17. v. 23.

Neque enim lex juſtior ulla eſt,
Quam necis artifices arte perire ſuæ
&c. Ovid.

Ahitophels onda rådh gick och öfwer honom ſielff vth. etc. Tyſkarna ſäya och: Vntrew ſchlägt ihren eigenen Herren. Item: Vntrew wirdt mitt vntrew bezahlet. Och heeter förden-ſkull / ſom man plägar ſäya:

Endoch dhet dröyes en ſtund /
Får lijkwäl Ridderröd ſitt pund. etc.

Fab. de Vulpe & Ciconiâ. Sup. lit. Den. Der. Inf. lit. Ondt.

Fasta länge sparar intet Brödh. i. e. Fastar man något länge / så äther man deste meer når maath kommer fram. Ther aff man och säger: Tenue prandium optime condit cænam. Laert. Aff Tyskan sägz och: Lang fasten isst kein brodtspahren. etc.

Prov, 27. v. 22. **Fast Åsnan blijr kläd i Leyonehwd / så förråda hemne doch öronen.** i. e. Om Narren droge Gyllenduuk / så yppas åntå hans dårskap. Simia est Simia, i etiamsi aurea gestet monilia. Eras. Asinus in pelle Leonis, &c. Fab. de Asino in pelle Leoninâ. Infr. lit. Narr. Om. Prydd.

Syr. 13. v. 28. 29. Prov. 9. v. 16. **Fast 2. giöra ett / så äret lijkwäl icke ett.** i. e. Lijka gärning aff olijka män / blijr intet lijka achtat. Man plägar förthenskul säya i Scholan / Duo cum faciunt idem, non tu est idem. Wäl förståendes: Om en Herorisk act blijr aff en ringa man begången / så blijr han lijkwäl icke så högt æstimerad, som han wore stedd aff en myndigan. etc. Inf. lit. Ick.

Fattigh mans tarff kommer intet alt i sänder. i. e. Thet är så mycket then fattige tarfwer / han får intet alt på en gång tilhopa. The gambla haa förthenskul sagt: At för sombliga Menniskior måste wara smått skuret / och wtjda skrödt. etc. Tyskarna säya och wedh sådan mening: Es mus einer umbs Brodt arbeiten / bis er zum fleisch kompt. Poeten haar och ther om exclamerat: ô quantum cogit egestas! &c. Infer. hac lit.

Fat-

Fattigh man blijr altijd miſsundt fager Kohna och feet Häſt. i. e. Om then Fattige haar något ſom then Rijka behagar/ ſå afwundas han ſtrax ther wedh/ och hadet giärna ifrån honom. Såſom Achab medh Nabotz Wijngård. Heter förthenſkul: Qui invident, egent. &c. Sup. lit. Afw. 3.Reg. 21. v.2. Meth. 20. v. 12.

Fattigh mans maat är ſnart äthen. i. e. Ringa förrådh är ſnart förtärdt. **Stackot Wijſſa är ſnart qwådden.** Then Fattigha haar intet meer/ än vhr Hand och t Munn. etc. Aff Tyſkan ſägz och: Kleine brunnelein ſein bald geſchöffet. etc. Sup. lit. Aff. Ded. inf. lit. Ring. Småå. Stack. & Infer. hac lit.

Fattigh man lijder minſta afwund. i.e. Han haar inga ſtora Häfwor ſom afwundh förorſakar. Ther aff ſäger man och: Miſeria invidiam non ſentit. Och på Swenſka: **Afwundh boor intet giärna i ödehuus.** Och aff Tyſkan: Arme leüte haben nicht viel mißgönner. etc. ſup. lit. Aff. infer. hac lit. Hiob. 22. v. 6.

Fattigh mans höghfärd warar intet länge. i. e. Som man ſäger: **Thet warar ſå lijtet at fattigt folck haar nägot:** Odi pauperem elatum. Haar Eraſmus ſagt. Item, Superbia pauperis, diaboli eſt anitergium. &c. Tyſkarna ſåga: Ahn armer leüte hoffart wiſchet der Teüffel den arß. Item, Armer leüte hoffart iſt des Teufels ſchubürſt: Men elliteſt plägar man ſåga: Hoffart und armuht/ halten ubel hauß. etc. ſup. lit. En. Syr. 25. v. 3. 4.

Fat-

syr. 18. v. 31. 32. **Fattig man är icke Greſwe.** i. e. ten effter ſtåndet. Och brukas när någ ſkar aff en annan större expenſer, ån n tillråckia; då säger man och wedh lijka me **Här äre intet så rijke Herrar död** Inf. hac lit. inf. lit. Hwar. Haar. Ick.

syr. 3. v. 22. & ſeq. **Fattigh man bygger små Huus.** **Små Foglar ſina näſte.** Hwar giör ſitt ämbne. etc. Infer. lit. Små.

prov. 14. v. 20. & cap. 19. v. 4. 7. **Fattig man har fåå kiända.** i. e. bekymbrar sigh ingen om dhen fattigas tilſt Dheraff har och Eraſmus ſagt: Mendic parentes amici. Item: Inopi nullus am Idem. Tyſken säger och: Arme leute k niemand. etc.

Fattig man kokar tunn Wälling. i Han haar lijtet at taga aff. Inf. & Super. lit. Wed sådan mening säger man och:

Fattig man kokar ſin Kåål i Watn. i Som man plägar säya: Han äther dhet haar / och qwäder det han weet. Tyſk säya: Arme leute / armes kreutz. Super. lit.

prov. 22. v. 2. **Fattigt Folck måſte och lefwa.** i. e. måſte wara til ſå länge Gudh wil / faſt faller honom något knapt i Kiöket. Ty fattiga måſte boo hoos dhen rijka / Gudh giordt dhem båda. Om ſådana haar och P tus ſagt: Vivo equidem, vitamque extr per omnia duco. &c. Inf. lit. Rijk.

prov. 19. v. 4. 7. **Fattigh Frijare får ſnart Korgen.** i Dhen ſom wedh Frijare Staten intet ha

ſpen

pendera / han får snart ett Kålfaat vthom dö-
:en. Heter fördenskul som Plautus haar sagt:
Qui amat, si eget, misera afficitur ærumna.
&c. Tyskarna säya: Arme Freyer werden nicht
:ingelaßen. etc. Super. lit. All. Inf. lit. Frij.
Lorg.

:tig man haar kalt kiöke. i. e. Han haar intet mycket at koka: Dherföre är offta hans Köke kalt och kuhlet och illa wuhlet. Aff Tyskan sägz och: Arme leute / arme küchen. :c. Sup lit. Arm. prov. 14. v. 4.

:tig mans rum är baak dören. i. e. Han är allestädz förachtad. Pauper ubique jacet. Ovid. Dives ubique placet. Lindeb. Den fattiga blijr allestädz vthträngder. Dheraff säger man och: Res adversæ authoritatem minuunt. Tacit. &c. Sup. lit. Arm. Den. Super. hac lit. Inf. lit. Pen. & Infer. hac lit. prov. 19. v. 15.

:tigdomen är alltijd tullfrij. i. e. Dhen intet haar / kan intet gifwa. **Ondt ryskia** den skallota. Item: **Döden taar icke** något / dher intet är. Dheraff plägar man och säya: Qui parum habet / parum dat. :c. Sup. lit. Der. Död. Infer. hac lit. Inf. lit. Ondt. Hiob 22. v. 6.

:tig mans rådh giäller icke mycket. :. e. Den fattigas taal får ijdel äthlöhe / fast het är aldrig så klookt. Dheraff säger man och ned Erasmo: Multa saluberrima consilia contemnuntur propter consulentis humilitatem. Item: Pauperum rationes pondus non habent. &c. Es verdirbt viel weißheit ins armen manns säckel. Ärmer leüt witz gilt nichz. Item syr. 10. v. 26. Pred. 9. v. 16.

tem, Wasser krug ist nicht klug. etc. sup. l
Arm. Den.

Matth. 6. v.34. **Fattigh man får och stundom en got dagh.** i e. Then Fattige råkar och vnde tijden wedh ett gott Laag. Ther aff haar o en Poet sagt: Habet & sua gaudia paupe &c. Tyskarna såya: Es ist kein dörffelein klein/ eß hatt ja ein mahl im Jahr kirchmi Item, Bey Kees und Brodt hatt man auch wo leben. etc. inf. lit. Wår.

Syr.40. v. 25. **Fattig man finner och stundom på go råd.** i. e. Som man wille såya: Slum peskott råkar och stundom på måhlet Klokheet fins och vnder fattigh mans plagg Ther om lyder och Versen: Sæpè etiam est ho litor valdè oportuna locutus. Item, Contem ptus homuncio optimum dat sæpè. consilium Isocrat. &c.

Prov. 10. v. 15. **Fattigh mans Korn wåxe altijd tunt.** i. e. Then fattigas deel år altijd sämst. Sors pauperis minutissima. &c. Eras. sup. lit. Den. Eend.

Prov. ut supra. **Fattiga fränder få lijten heder.** i. e. Man achtar intet stoort fattigh mans wänskap. Man säger förthenskul aff Erasmo: Familiarium dignitas sine opibus sordet. Poeten haar och ther aff sagt: Nulla fides unquam miseros elegit amicos, Lucan. Item, Nemo vult sibi pauperes comparare amicos. &c. Eurip. Man säger och: **Fattigh mans rum år baak Dören.** Och aff Tyskan: Arme freunde stehn hinter der thür. sup. lit. Arm. & super. hac lit.

Fat-

Fattigh man felar något/ men then girige alt. i. e. Girigh blijr aldrigh nögder. Honom felar och thet han sielfwer haar. Han troor intet sant wara thet han haar in manibus. The gambla haa förthenskul sagt: Inopiæ desunt multa, avaritiæ omnia. Item, Avaro, etiam id quod habet, deest. &c. inf. lit. Gir. Syr. 14. v. 9. & seq.

Fattigh man boor tryggast. i. e. Som man wille säya: Han rädz intet för tiufwar/ effter han intet haar som honom kan stiälas ifrå. Ther om haar och Poeten sagt. Paupertas est sibi murus. Item, Ne tempestas quidem nocere potest. Cic. Tysken sägher: Armuht kan nichts verlieren. Item, Armuth hatt allenthalben geleit. etc. sup. lit. Aff. Den. Död. infr. lit. Ond. Tig. & super. hac lit. Hiob. 22. v. 6.

Fattigh man får intet wara blyger i. e. Han måste tala om sin tarff. Ty elliest heeter thet: Ingen geer dumbe Lamb. Nullus est miseris pudor. Haar Seneca sagt. Item, Friget, quem petere piget. Eras. &c. sup. lit. Arm. inf. lit. Ing. Matth. 7. v. 8.

Fe.

Fela är Menniskligit. i. e. Som man wille säya: Wij wore alla på ett byte/ ingen slapp vthan lythe. Man säger therföre: Humanum est errare. Item, In multis labimur omnes. &c. sup. lit. All. inf. lit. Ing. Psal. 62. v. 10. Jac. 3. v. 2. Prov. 20. v. 9.

Fela/ swijker intet. i. e. Thet man aff owetenheet faar wil/ håls intet för bedrägerij. Ther aff man och plägar säya: Inscius non pecca. Och aff Tyskan: Vnwißend sündiget nicht, etc. inf. lit. Ow. Num. 15. v. 27, & seq. Lua. 23. v. 34. 1. Timot. 1 v. 13.

Feet

Feet Steek giör feeta droppar. i. e. Dhet är en mager Steek / dher intet dryper aff. Som man wille säya: Dher något gott är / dher faller något aff. Dhen blinde haar förr denskull sagt: **Leed mig dijt något är / så får iag något medh.** etc.

Syr. 37. v. 22. **Feeta Soon weet intet huru dhen swulta na lijkar.** i. e. Dhen rijka weet intet huru den fattiga är til moodz. etc. Infer. lit. Mått.

Feet Steek saknas illa. i. e. Goda dagar äre onda at mista. Dheraff plägar man och säya: **Dhen wäl sitter / han sittie om han kan.** Fruenti voluptatibus crescit carendi dolor. Plin. Item aff gemene Werße n: Regula certa datur, bene qui stat, non moveatur. &c. Sup. lit. Beh. Byt. Den. Ondt.

Fi.

Syr. 10. v. 30. 32. Cap. 11. v. 10. **Fiortan Ämbete / fämptan Olyckor.** i. e. När en idkar så många ämbeten / så blir dhe mäst illa föreständne / för myckenheet skuld: Dheraff förorsakas flere olyckor än gärningar. Heeter altså: Pluribus intentus minor est ad singula sensus. **Mång Järn i Elden tillijka brämnas offta.** Dheraff säya Tyskarna; Wer viel handtwärck zugleich lernet / der lernet selten eins wol. Man plägar och säya aff Tyskan: Er kan viel handtwerck / aber beiteln ist das beste, etc. Inf. lit. Mång. Säll.

Fiskia

Fiskia i Lufften är afwogt arbete. i. e. Som man wille säya: Spänna Wagnen för Hästarna. Begynna wedh orätta ändan. Præpostere conari. Eras. Wända baak fram. etc. Inf. lit. Spänn. 1. Cor. 9. v. 26.

Fl.

Flere dräper swalg/ än Swärd. i. e. Genom dryck kortar mången sitt Lijff. Ther aff plägar man säya vthi en gammal Vers: Non facit ad multam crapula multa diem. Item, Ense cadunt multi, perimit sed crapula plures, &c. Tyskarna säya och: Mehr ertrincken im Weinglas den immähr. Item, Fras würget meer den Swerdt/ etc. Fab. de Hirudine Sup. lit. Dryck. Syr. 31. v. 36. & seq.

Flere mähl än Korfwar. i. e. Som man wille säya: Mälen äre fleer än stycken. Man får intet öda alt på en gång. Ther aff plägar man och säya: Sompt i sänder/etc. Inf. lit. Sompt. prov. 13. v. 11.

Flijtigt meta/ får någon betha. i. e. Som man wille aff samma förstånd säya: Flygande Kråka får något til maatz. Therföre haar och Poeten sagt: Semper tibi pendeat hamus. Ovid. Tysken säger: Allezeit angel/ so hastu kein mangel/ etc. Inf. lit. Flyg. Prov. 10. v. 4. 5. Ephes. 4. v. 28.

Flijtigh Böön är halfwa Studier. i. e. När man beder Gudh/ så går wärcket foort. Ther aff heter thet och: Ora & labora. Item, aff Poeten: Qui benè placuerit Pallida, doctus erit. Item, Philosophare cœlum intuens. &c. Fleisig gebetet/ ist halb Studiret. Dijt haar Jacob. 5. v. 16. Matth. 7. v. 8.

och Eraſmus ſtämpt/ ther han haar ſagt: Manum admoventi fortuna eſt imploranda, &c ſup. lit. Boön.

Syr, 20. v. 10. **Flijt winner alt. i. e. Träget arbete winner födan.** Labor improbus omnia vincit. Virg. Multis ictibus deijcitur quercus. Eraſ. Aff en gammal Vers ſäger man: Ditat, ſanctificat, ſanat, benè ſurgere manè. Item, Cura & labor augent opus. Haar Heliodorus ſagt. The gamble haa och warit wahne at ſäya: Nihil eſt quod non expugnet pertinax opera, & diligens cura. &c. Ther aff ſäger man och på Tyſka: Früh auff/und ſpaht nieder/ bringt verlohren guht wieder/ etc. Myran giör och Wäg på hårda Helleberget medh ſitt trägna löpande. Dher om haar Poeten ſagt:

Quid magis eſt durum ſaxo, quid mollius undâ?
Duratamen molli ſaxa cavantur aquâ. &c. Ovid.

Inf. lit. Smån. Åmb. Man pläger och ſäya:

Pred. 10. v, 10. Prov. 2. v. 2. & ſeqv. **Flijt ökar weet. i. e.** Aff arbete och flijt wäxer förſtåndet. Ingeninm induſtriâ alitur. Eraſ. Och aff Seneca: Multum ſibi adijcit virtus laceſſita. Item, aff Terentio: Nil eſt tam difficile, quin quærendo inveſtigari poſſit. Ther aff haar och Poeten ſagt: Gutta cavat lapidem, &c Tyſken ſäger: Fleiß und ubung macht guthe ſchuler/ etc. ſup. lit. Beſ. inf. lit. Smån. Konſt. Wißd.

Syr. 7. v. 4. 5. & **Flyg intet högre än wingarna bära. i. e. Som man wille ſäya: Then högt klijfwer**

wer han faller diupt. Sine pennis volare haud facile eſt. Eraſ. Tyſkarna ſåya: Es ſoll keiner fliegen / die federn ſeind im den gewachſen/ etc. inf. lit. Högt. Stoor. cap. II. v. 5. & ſeq.

Flychtig Fiende jagar man intet för ſtarckt. i. e. Vthi en wunnen Bataglia för föllier man icke ſin Fiende för häfftigt: Man låter ſigh nöya medh then åhra ſom ehrhållen är. Ther aff ſäger man och: Hoſtis qui fugit, cautè perſequendus eſt. Scipio Afric. ſkal och ther om hafwa ſagt: Hoſti non ſolum dandam eſſe viam fugiendi, verum etiam muniendam. Tyſkarna ſåya: Flüchtigem feind ſol man ein ſilbern brücken legen. Panormit. &c. inf. lit. Gott. Rådd.

Fly dropet och räka i ſlagregnet. i. e. Vhr Aſkan i Elden. Fly Röken och falla i Elden. Fly Räfwen och räka i Vlfwemunnen. Cinerem vitans, in prunas incidit. Eraſ. Poeten haar ſagt: incidit in Scyllam, volens vitare Carybdim. Virg. &c. inf. lit. Uhr.

Flygande Kråka får något til föda. i. e. Man måſte haa omaak för födhan. Man plågar förthenſtul ſåya aff gamla Verſen: Non tibi per ventos aſſa columba venit. Som man wille ſåya: Inga ſteckta Starar flyga enom i munnen/ etc. ſup. lit. Arb. Super. hac lit. Prov. 28. v. 19. 2. Theſſ. 3. v. 10.

Flå intet Biörnen förr än han blijr ſkuten. i. e. Roſa intet Marknan förr

ån han är hållen. Ante victoriam noli cantare triumphum. Man plägar och säya: Sälg intet skinnet/ förr än Biörnen blijr skådder. etc. Inf. lit. Fåå. Roos. Säll. Ow.

Syr. 38 v. 32 & seq. Fläsket hänger aldrigh så högt/ Hunden wänter ju Benen. i. e. Som man wille säya: Ämbete geer Kappa. Aldrigh är Kallet så ringa/ ther föllier ju födan medh. etc. Inf. lit. Ämb.

Syr. 30. v. 7 & seq. Flättia ökar owygd. i. e. Blöta Bärdskärare göra rutna Säkr. När Synden blijr ostraffad/ så taar hon meer til. etc. Sup. lit. Blööt. Fadr.

Syr. 11. v. 32 Flärd är Elden wärd. i. e. Falskt godz bör förbrännas/ at ingen blijr ther medh beswijken. Köp. M. B. cap. 3. §, 1. St. L. Super. lit. El.

Fo.

Syr. 5. v. 15. & cap. 27. 8. Fogelen kännes aff sången. i. e. Mannen kännes aff talet. Item, Aff liudet kännes Malmen. Avis à cantu dignoscitur Eral. Sup lit. Aff. Man plägar och wedh samma mening säya:

Syr. 19. v. 29. 27. Fogelen kännes aff Fiädrarna. i. e. Aff Kläderna kännes mannen. etc. Ut Sup. lit. Aff.

Syr. 6. v. 5. Fogligh man är kloker man. i. e. Han är förständigh som medh maneer weet at förrätta sin saak. Som man wille säya: Dygden wil haa godh ledesmän. Tystarna plåga

pläga förthenskull såva: Glimpfius est pluris, quam tota scientia juris. Glimpfiget man führt die leüte an. Och aff Bernhardo: Discretio est auriga virtutum: Tolle hanc, & virtus erit vitium, &c. Sup. lit. Den. infer. lit. Hans.

Fra.

Framtaal gör efterqwaal. i. e. Then mycket haar at såva/ får mycket at förswara. Therföre är rådsampt at haa Tandför Tunga/ etc. Sup. lit. Den. inf. lit. Myck. Tand. prov. 29. v. 20. syr. 9. v. 25. & cap. 21. v. 27, 28.

Freden föder/ Ofredh öder. i. e. Hwadh en godh frijd bygger vp/ thet kastar ofrijd omkull. Ther aff haar och Tacitus wäl sagt: Pax est æquo utilis, Pax justissimo bello utilior est. Cic. Pax agricolam vel inter Saxeta benè nutrit. Menand. Item, aff Livio, Melior tutiorque est certa pax, quàm sperata victoria; Illa n. in tuâ, hæc in Deorum manu est. Poeten haar sagt: Pax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres. Ovid. Och aff en annan Poet. Luc. 11. v. 17. 2. Reg. 11. v. 25.

Pax una triumphis
Innumeris potior. &c. Sil. Ital.

Tysten sägher och: Fried ernehrt/ unfried verzehrt/ etc. Inf. lit. Krijg.

Fredh haar ofredh i föllie. i. e. Når man haar fred måste man wänta ofred. Tempore pacis de qello cogitandum. Lucian. Psal. 120. v. 6. 7.

Man plägar förthenstull såva: **Man niuter intet länger frijdh än ens granne wil/ etc.** Inf. lit. Man Medg.

4.Reg. 20. v.19. Esa.39.v.8 **Fredh är roligh frijheet.** i. e. En säker wandel. Ther om haar och Poeten sagt:

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes. Virg.

Konung Hiskia haar icke heller vthan orsaak bedit om fredh i sina dagar/ etc.

Fredh giör Åkeren bördigh. i. e. Ut super. Fredh föder/ etc.

Fredh och wälbygd Hnus kiöpes intet för dyrt. i. e. Man kostar aldrigh för mycket på en god fredh/ och en beqwem Boning: Ther om haar och en Scribent wäl sagt: Pro bono pacis aliquid concedendum, quod alias non concederetur, &c. Super. hac lit.

Fred är Gull wärd. i. e. The gambla haa högt æstimerat en godh frijheet/ och therföre exclamerat: ô aurea libertas. och aff en Poet:

Libertas fulvo pretiosior auro est.

Libertas inæstimabilis. Cognat. Pautus haar och sagt: Omnes profectò liberi libentius sumus, qnam servimus. Item, Vile omne aurum est quo libertas emitur & servatur, &c. sup. lit. All. Man säger och wedh then meningen:

Frijheet går för Penningen. Idem. Som man wille säya: Hon står intet til betala med Pnnningar. Medh Erasmo kan man förthenskull til exempel säya: In cavea minus bene canit Luscinia, &c. sup. lit. All. God. Man plägar och säya:

Frijheet botar all skada. i. e. Hon öfwinner alt beswär. Ther aff haa och the gambla sagt: Libertatem nemo bonus, nisi cum animâ simul, amittit. Then Romaren Brutus

skal

skal och förthenskul hafwa sagt: Ex duobus alterum est eligendum; Aut vitam liberam, aut mortem glorioſam, &c. Liv. ut ſuperhac lit.

Frijare måste hålla sigh friskt. i. e. måste altijd wara kostfrij/ och lätz wara rijka efter gemena Ordspråket **Alla Bedela rijka/** etc. sup. lit. All. Fatt

Frijaren sn[illegible]ckar om Älskogh. i. e. Ther han mäst vmgår med/ther ligger honom altijd i hogen. Ther åff plägar man och säya **Tungan leker på Tandesäkr. Item, Han wäcker altijd/waken som torstig är. Och Soon drömmer om Draff.** etc. sup. lit. Der. inf. lit. Han. Hwar. Soon. Tung.

Frija med hast wärier åtherkast. i. e. När frijerij drags på långbäncken/ så kommer ther lättelgen en kiuod vthi. Ther om haar och Plautus sagt: Ità me Dii ament, nardo amico nil est quicquam iniquius, præsertim homini amanti, qui quod agit, properat omnia, &c inf. lit. Ung. Prov. 13, v. 12. Pred. 3. v. 8 f. 8.

Frijare Eedh är rund och breed. i. e. Han är intet at byggia på. Therföre haar och Plato sagt: Jus jurandum Venereum non punitur. Aff Tyskan säger man: An buhler schweren/ sol sich niemand kehren/ etc. sup. lit. Ded.

Frij måndagh gör taskereent. i. e. Bland Handtwärks folck förtäres offta på en spatzeredag/ så mycket som hela wekan förtiänes. Tyskarna säya förthenskull: Werchet tag gewinn tag; Feurtag zehrtag/ etc. inf. lit. Laat. När. Prov, 28. v 19.

Friskt

Friſkt wägat är halfft wunnet. i. e. Then något wågar han något winner. Ther aff haar och en Scribent ſagt: Fortiores videntur, qui provocare non dubitant. Veget. Item, Plus animi eſt inferenti periculum, quam propulſanti. Liv. Och heter altſå: Audentes fortuna juvat. &c. Ovid. Aff Tyſkan ſäger man: Friſch daran/ ſchlägt halb den man. Item, Friſch gezückt/ iſt halb gefochten/ etc. ſup. lit. Aff. Den. inf. lit Med. Nöd. wåg.

1. Cor. 9. v. 24

Friſkt moodh är halff täring. i. e. Som man wille ſäya: Mood winner födan. Then driſtige går ther medh. Plautus haar therföre ſagt: Bonus animus in re malà, dimidium eſt mali, &c. Tyſken ſäger och: Friſch muth iſt halb zehrung/ etc Man plägar och ſäya:

Prov. 15. v. 15.

Friſkt moodh är gott Harneſk. i. e. Mood gör meer än Pantzar. Kiäcker man lijter intet på Ståltröyan. Man läås om the Cianer i Luſitanien, at når Romerſke Borgmeſt. Brutus ſökte at winna Gull och ſtora håfwor aff theras Stadh/ ſkole the hafwa gifwit honom aff ett oförſkräckt mood/ til ſwar: Ferrum ſibi à majoribus relictum, quo urbem tuerentur, non aurum, quo libertatem redimerent &c. Liv. Ut prox. Super. Hac lit. inf. lit. Mood.

2. ſam. 17. v. 40. 45. 1. Mach. 4. v. 6. 7. 8.

Fritt folck friitt ſnack. i. e. Ther man är alt för frij/ töer talas offta fördriſſligt. Thet ſkrifwes om Keyſ. Tiberio, at når någon i Rohm är blifwen angifwen at hafwa illa taalt om Keyſaren/ ſkal han hafwa ſwarat:

In

In liberà civitate oportet etiam liberas esse lingvas, &c. Sveton,

Fromheet fördärfwar ingen. i. e. När hon icke mißbrukas och wändes i flättia. Ellieſt säger man: Boni bonos plerumque habent exitus. Item, Viri justi fructus non perit. Eurip. &c. Prov. 20. v. 7. Psal. 37. v. 37.

Fromheet blijr fulle loftwat; Men sällan begåfwad. i. e. Man rosar fulle fromt folck/ men man geer them intet för sin fromheet. Ther aff haar och Poeten sagt: Probitas laudatur & alget, &c. Juven. Tyskarna säya: Die frommigkeit lobt jederman/ und leſt ſie doch bettelen gehen. etc.

From Qwinna är Dygdenes Spijs. Cammar. i. e. Hon vthbrister ifrån then ena Dygden til then andra. Ther aff säger man och: Dygd är Dygdenes alster. Mulieri ornatus mores sunt, non ornamenta aurea, &c. Syr. 26. v. 1. & seq.

Fromheet rosar sigh sielff. i. e. Then frommas wärck är hans beröm. etc. Infr. lit. God. Gott. Syr. 32. v. 3 4.

Fromheet får fulle Bröd. i. e. Fromt Folck winner wäl födan. Ther om haar och David sagt: Jag haar waret ung/ och är gammal worden/ haar än aldrigh sedt then rättfärdige (eller fromme) lijda brist/ eller hans Säd gå om Bröd/ etc. Psal. 111. v. 5. psal 112. v. 1. 2. 3. psal. 37. v. 25.

Fromheet blijr snarest swijken. i. e. Then godtrogne blijr först bedragen. Ther aff säger och Erasmus: Boni faciles sunt deceptu. Item, Credulitas in optimi cujusq; mentem Syr. 6. v. 6.

facilimè irrepit. Cic. Fab. de Columba & pica, inf. lit. God.

Jacob. 1. v. 19. **Frombeet förbittrad/ blijr offta raserij.** i. e. När en from man blijr illa förtörnad/ blijr han som rasande. Ther aff säger man medh Publio: Læsa patientia fit furor. Graviſſima eſt probi hominis iracundia. Eraſ. Bonus animus læſus gravius iralcitur. Sen. Och aff en Poet: Sæpè etiam inſtanti læſa repugnat ovis. Prop. Tyſkarna säya: Gedult zu hoch angeſpannt/ wirdt wütig. Item, Es iſt kein würmelein zo klein/ er krummet ſich wen man ihn tritt/ etc. Beſee här om Konung Ramiri exempel vthi Spanien. inf. lit. Ondt. Seent.

Matth. 6. v. 14. cap. 18. v. 35. Marc. 11. v. 26. **Frommer man är intet längwräken.** i. e. Han wredgas icke länge. Boni viri citò moritur ira. Plaut. Fromme leüte zürnen nicht lange. The säya intet ſom en part hämdgirige: Jagh ſkal kommat ihugh om tagh lefwer en Hundzälder; Men ſådana haa theres dom aff Chriſto ſielff hoos Ewangeliſterna/ etc. inf. lit. Mång.

1. Petr. 4. v. 17. Syr. 13. v. 10. **Fromt folck måſte altijd gie lärepenningar.** i. e. The ſittia ſnaraſt emellan/ och blij bedragne. Man säger förthenſkul: Bonus vir ſemper tyro, &c. ſup. hac lit. ſup. lit. Den. inf. lit. Sää.

Jerem. 25. v. 29. Pſal. 34. v. 20. 2. Tim. 3. v. 12. **Fromheet får altijd anfächtning.** i. e. Then fromme får altijd något at blåſa på. Her vppå lyder och Sw. Rijmet:

Then ſom til Himbla är vthwald/
Blijr jämpt aff Thörn och Tiſtel qwald.

Heter förthenſkul ſom Cicero haar ſagdt: Vigilandum eſt ſemper, multæ inſidiæ ſunt bonis.

bonis. Item, Ærumnæ bonis duplicantur. The gambla haa och sagt: Spectatæ virtutis durior conditio. Domen begynnes måst på Gudz Huus. Och är som Tysken säger: Je frömmer Christ/ je gröβer kreütz/ etc. Sup. lit. Den. inf. lit. Straff. 1. Pet. 4. v. 17.

Fromt folck haar och sin Galla. i. e. The haa och stundom sinnet hemma. Man plägar therföre säya: **Ingen är vthan 2. sinne.** etc. Sup. lit. Alldr. inf. lit. Ing

Fromt folck är tunt sådt. i e. The fromma åre en i Tand. i. e. Ganska fåå. Theröfwer haar och David klagat/ etc. Psal. 12. v. 1.

Frombeet haar minst att mumma. i. e. Fromt folck är intet mångtaligt. The hafwa Tand för Tunga/ och förtala ingen/ etc. inf. lit. Tand. prov 21. v. 23.

From Hustru är ett gott läkeblad. i. e. Hon fördrifwer många Mansens sorger. sup. lit. Dygd. fyr. 26. v. 1. & seqv. Item, v. 16. & seqv.

From Hustru winner med lydna. i. e. Hon winner sin Mans hierta medh hörsamheet/ ther igenom hon oc får huus Regementet. Uxor proba parendo imperat. Tysken säger: Ein frommes Weib herschet ihren man mitt gehorsam/ etc. prov. 19. v. 14. 1. pet. 2. v. 13. 14. 18. Tit. 2. v. 5.

Frombeet får fulle skydd. i. e. Then fromme får altijd wärn. Ty säger man och: **Han är godh wäria/ som ingen wil häria/** etc. inf. Han. Osk. Slätt. prov. 2. v. 7. 8 & cap. 3. v. 26. Dan. 3. v. 26. & seq.

Frombeet förtäncker ingen. i. e. Then fromme menar at alla åhre som han är sielff

ſielff. Ther aff haar och Cic. ſagt: Ut quiſq; eſt vir optimus, ità alium minimè putat eſſe malum. Tyſkarna ſåya: Je frommer einer iſt/ je weiniger verſehet er ſich böſes zu andern/ etc.

Matth. 7. v. 16. **From Barn tuchtar ſigh ſielff. i. e.** Dygden drager then fromma til at göra thet ſom gott är. Och heter ſom Poeten haar ſagt: Oderunt peccare boni virtutis amore, Horat. Facile eſt imperium in bonos, Plaut. Nobilis eqvus vel virgæ umbrâ regitur. Curt. Item, aff Senecâ: Ingenia noſtra ſunt ut nobiles & generoſi equi, melius facili reguntur freno, &c. Godh art låter wäl tuchta ſigh. Thet ſamma ſägs och aff Tyſkan: Güther art pferde laſſen ſich mitt einem winck regiren etc. Inf. lit. God

Syr. 11. v. 4. & ſeqv. Syr. 4. v. 24 & cap. 6. v 36. **From Moder föder ofta en elack Dotter** i. e. Naturen faar och ſtundom will. Etiam è vite rubus naſcitur. Eraſ. Hijt kunde och förthenſkull lämpas thet ſom the gambla haa ſagt: Syra goda Mödrar föda 4. ſlemma Döttrar. Nembl. Sanning föder haat; Lyckan högfärd; Säkerheet fahra; Och mycken gemeenſkap föracht/ etc. Super. lit Dott. inf. lit. Lyck. Myck. Sann.

Pſal. 133. pertotum. **From Fåår ad många i ett Stall. i. e.** Som man wille ſåya: Många goda Wänner/ få rum i ett litet Huus/ når ſämian räcker. Tyſken ſäger och: Viel fromme Schaffe gehen in einen Stall/ etc.

Matth. 7. 16. **Fruchten wijſar Trädt vth. i. e. Aff fruchten kiänner man Trädt.** De fructu arbor cognoſcitur. Eraſ. Chriſtus haar therföre ſielff ſagt: Man hämptar intet

tet Fijkon aff Törne. Och aff Tyskan: Distel bringen keine feigen: Dornhäcken tragen keine trauben/ etc: Poeten haar therföre sagt:

Quælibet ex fructu veluti cognoscitur arbor;
Sic opere ex ipso noscitur omnis homo. &c. Lindeb:

Sup. lit. Aff.

Fruchta Gudh är fredh och hälsa. i. e. GVz fruchtan haar wälsignelse medh sigh. Ther aff haar then gamble Kyrkiones Lärare Lactantius sagt: Costodia piorum pietas est. Item, Dij proniores sunt in eos, qui maximè illos colunt. Aristot. &c. infer. lit. Gudz. syr. 1. v. 15. 23. Dan. 3. v. 25. 26. pſ. 111. v. 5. syr. 40. v. 27. 28. 1. Tim. 4. v. 8.

Fruchta Gudh gör Landet trygt. i. e. Then som fruchtar GVdh han boor säker. Och ändoch han stundom får en anstöt / så gör GVdh likwäl Bommarna fasta rundt omkring. Gudhfruchtige Herrar och Konungar haa förthenskull sagt medh David: Regna firmat pietas, &c. syr. 2. v. 12. pſal. 147. v. 13. 14. prov. 16. v. 12. & cap. 18. v. 10. pſ. 53. v. 6.

Frucht ökar fahran. i. e. Then som rädder är/ honom synes altijd fahran större än hon ellieſt är. Ther aff haar och Erasmus sagt: Non adventus belli solum, sed etiam metus adfert calamitatem. Man säger förthenskull: Ubi terror, ibi error. Och aff Tyskan: Schräcken macht gäcken/ etc. inf. lit. Dödz. Iw.

Fruchtan hindrar rädslagh. i. e. Aff rädsla blij mång godh rådh tilbaka/ som ellieſt wäl ginge för sigh/ om man torde wågat. Inf. lit. Rädd, Skräck. 1. Cor. 9. v. 24.

Fruch-

psal.53.v.6 **Fruchtan gör suurt lefwerne.** i. e. Then som altijd lefwer i räddhoga/ han seer inte många goda dagar. Ther aff sägz och medh Cicerone: Malus custos diuturnus metus. Pessimus in dubiis augur timor. Stat. Item aff Poeten: Degeneres animos timor arguit. Virg. &c. sup. lit. Den. inf. lit. Rädzl.

prov.20.v 4. & cap. 62. v. 13. **Frusen Jord för laat Swin.** i. e. Som man sade: **Han haar altijd nägot at förebära / som intet gott wil göra.** Ther aff haar och Poeten sagt: Qui non est hodie, cras minus aptus erit. Ovid. Tysken säger: Wen der Hundt nicht jagen wil/ so reit er auff den hindersten/ etc. sup. lit. Den. inf. lit. Han.

prov. 13. 18. **Fräga och lära sätter mängen til ähra** i. e. Then som giärna låter vnderwijsa sigh/ han winner gagn och heder/ etc. sup. lit. Den: inf. lit. Ing. Tucht.

prov.18.v. 24. & cap. 27.v.10. **Främmande är offta så god som fränder** i. e. Man räkar vnder tijden wedh en okänder/ som meer gott bewijser/ än alla fränder och förwanter. Ther om haar och en Poet sagt:

Sæpius ignotos magis experieris amicos.

Quam tibi quos sangvis junxit, amorq́ thori, &c. Gland.

syr. 23. v. 24. **Främmande maat för siukan muñ.** i. e. Som man wille säya: Then siuke haar altijdh meer lust och begärelse til främmande

mande spijs/ån then han sielff haar i Huset/ som förfarenheten låret. Ther aff man och plägar säya: **Mycket then suka lyster.** etc. Man förstår och här medh olofligh begärelse/ etc. inf. lit. Myck.

Främmande Kläder främmande plägor i. e. Många nya seder/ föra många Landz plägor medh sigh/ etc.

Främmande sorger/ fåfångt bekymmer. i. e. Hwar achte sitt egit/ låte annars fara. En wijs man haar ther om sagt: Curiosum in alienis oderis, &c. sup. lit. Acht. Bek. Syr. 3. v. 22. & seqv. cap. 10. v. 30.

Frände är frände wärst/ sade Räfwen om röda Hunden. i. e. Skylskap är intet altijdh at lijta på. **Räfwen är offta Hundelijk.** Invidere didicit ipsa affinitas. Eraſ. Item, Fratrum quoq; gratia rara est, &c. Ovid. sup. lit. Broor. Mich. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21.

Frögd är snart förswunnen. i. e. **Glädien haar sorgh baak om sigh.** Poeten haar therföre sagt: Gaudia non remeant, sed fugitiva volant. Mart, inf. lit. Glåd. prov. 14. v. 13.

Frögd aff ondo/ är qwaal wed ändan. i. e. Then som delecterar sigh aff någon begången Synd och argheet/ han får wist en nyck i Samwetet. Ther aff man och säger: **Synden är intet fulbordat förr än hon rosas**; Och heteer: **Skryta aff Odygd.** etc. Gloriari ex malitia, aculeata sunt tormenta, &c, inf. lit. Roos, Synd. Esa. 3. v. 9.

Ful-

Fu.

Fuller Buuk gör tröger läſth. i. e
Mätter Mage taar intet giärna Book i hant
Man ſäger förthenſkull i Scholan: Plenu venter non ſtudet libenter. Nachm eſſen Stu dirt man ungern/ etc.

Fy.

fyr. 14. v. 3. & eqv. cap. 13. v. 31. **Fylla Märren medh Peppar.** i. e
Göra onödigh bekoſtnadt. etc. Inf. lit. Hwad.

prov. 6. v. 27. **Fyra ting kunna illa döllia ſigh: Elden/ Hoſtan/ Skabb och Kiärleek.** i.e.
Elden bränner omkring ſigh til theß han yppas ; Hoſtan låter ſnart höra ſigh; Skabben brtſter vth / ſom Blomſter om Währen ; Kiärleken låter intet ſtängia ſigh inne. etc. Inf. lit. Kiärl.

Fåå.

prov. 10. v. 12. **Fåå ſom Faar och ingen ſom Moor.** i. e. Moors hiertat är altijd ömdt om Barnen/ faſt Fadren är något ſträng/ Inf. lit. Moors.

Deut. 19. v. 15. Matth. 18. v. 16. **Fåfångt gå til rätta vthan bewijs.** i.e.
Ney och Ja giör en längh träta. Therföre säger man och : Wittne gör Saken wichtigh. Man plägar och ther wedh säya : Quid opus eſt verbis, ubi rerum teſtimonia adſunt : &c. infr. lit. Ney. Wittn.

Pred. 5. v. 2 **Fåå ord och dryga hedra Mannen bäſt.** i. e. Kort och diupſinnigt taal / ſtår en man wäl an / och gör honom behageligh.

Ther

Ther om haar Xenophon sagt; Non multa dicere, sed paucis multa, laudem habet facundiæ. Demosthenes haar kallat thet Laconicè dicere. Grata brevitas. Eras. Item, Orationi brevi multum ineſt sapientiæ. Sophocl. &c,

Få först och slåå sedan. i. e. En förwijtelse emoot förmåthenheet om owiß ting; Lijka som then ther sålde Biörnskinnet förr än Biörnen bleff skuten/etc. Sup. lit. Bättr. Slåå. Infer. lit. Man. Ow. Sått. Jacob. 4. v. 14.

Få intet Narren Kiäpp i hand. i. e. Man måste intet gifwa tilfälle til dårskap. Stulto ne digitum porrigas. Eras. Tyskarna pläga säya: Man mus nicht narren uber eyer setzen/ etc. Syr. 22. v. 14. & seq.

Få intet Fienden Swärd i hand. i. e. Man skal intet göra sigh stelfwan skada. Fab. de Lupo & Hyſtrice. inf. lit. Ondt Tillf. Prov. 24. v. 8.

Få intet Barn Knijff i hand. i. e. Ut ſuperius, Narren Kiäpp i hand. Diogenes skal och hafwa sagt: Ne puero gladium commiseris, &c. Syr. ut ſuperi.

Få weta annars tarff. i. e. Som man sade: Ingen sitter then Siuka så når/ han känner hwadh honom lijkar. Sup. lit. All. inf. lit. Gott. Ing.

Fåfångt pijpa når ingē wil dantza. i. e. Som man wille säya: Ondt Predika når ingen wil höra til. Och heter tå som Erasmus haar sagt: Surdo fabula narratur, &c. inf. lit. Hwad. Sätt Esa. 42. v. 20.

Fåfångt hopp gör Narren stält. i. e. Syr. 34. v. 5

Galen inbtlning gör högt sinne. Spes vana stultos illudit. Eraſ. Tyſken säger och: Hoffen und harren macht manchen zum narren/etc. inſ. lit. Hop.

Prov.12.v. 9. **Fåfängt pråla med lånta Kläder. i.e.** Som man ellieſt säger: Lijten stund fager/ som ens annars drager. etc. inſ. lit. Lijt.

prov. 3. v. 30. & cap.20.v.3 **Fåfäng träta gör slått winning. i. e.** Man winner så lijtet på onödiga trätor. Fab. de Asino controverſo. Item, de Ciconiâ, muribus & ranis. inſ. lit. Myck.

Fåfängt låra läſa vthan Bok/ och meta vthan Krook. i. e. Vthan medel låter ingen ting wäl göra sigh. Lijka som man wille öſa Watn medh Såll. Man plägar therföre säya vthi en gammal Schole vers: Haurit aquam cribro, qui diſcere vult ſine libro. Item; Aquas in pertuſum dolium haurire. Eraſ. En Poet haar ther om sagt:

Non bonus eſt miles, qui nullis cingitur armis;
Sed neq; diſcipulus ſit, bonus abſque libris, &c. Gland.

prov.20.v. 18. **Fåfängt hägna Giärdzgården när Grinden står öpen. i. e** Som man wille säya: Stängia dören på en söndrigh Fogelbuur/ etc. inſ. lit. Seent.

prov.16.v. 3.9. cap.19.v. 21. **Fåfängt skiuta och intet råka. i. e.** Anslag vthan fortgång. Homerus haar sagt: Cur fruſtra tibi jam geſtatur inutilis arcus? Tyſken säger: Es hilfft nicht nahe ſchießen/ es gilt treffen

fen. Item, Lieb haben vnd nicht genießen/mach wol dem Teüffel verdrießen/ etc. Och blijr brukat når man hörer någon ſträfwa effter thet ſom intet kan winnas/ etc.

Fåfång koſt på annars Barn och Hundar. i. e. Man får ther ingen tack före. Ty Hunden löper ſedan han är mått/medh murr til ſin Herre igen: Och Barnet kan ingen wälgärning ſkiönia. Ther om ſäger man och på Tyſka: Ahn ander leüte Kinder,/ und fremde Hunde/ iſt das Brodt verlohren/ etc. ſyr. 10. v. 30. & cap. 11. v. 9 10. & ſeq.

Fåfångt ſökia watn i Kläſtenen. i. e. Ondt taga åhran vth ther ingen är. Eraſmus kallar thet: Quærrere aquam in pumice, &c. ſup. lit. Den. inf. lit. Åhr. ſyr. 14. v. 9 & ſequen.

Fåfångt gee almoſa aff annars hand. i. e. Som man wille ſäya: Gott wara koſtfrij aff annars Pung. Item, Gott ſkära breda remmar aff annars huud. etc. inf. lit. Gott. Syr. 34. v. 24.

Fåfångt winnes når intet bindes. i. e. Förgäfwes blijr ett Land eller Stadh wunnet/ ſom intet kan behållas. Heter förthenſkull ſom Poeten haar ſagt: Non minor eſt virtus, quam quærrere, parta tueri. Ovid. inf. lit. Inth. Wunn. prov. 16. v. v. 8.

Fåfångt gildra för Fogelens ögon. i. e. Kunnigh liſt gäller intet. Then ſom täncker til at bedraga någon/ han får intet gå bryſtgänges. Ther aff ſäger man och: Tela præviſa minus feriunt. Item, Volunt doli aſtutè coli, &c. inf. lit. Liſt. Ulff. Warn. prov. 1. v. 17.

Prov. 12. v. 20. & seq. **Fånga Räff med Räff thet hörer konst til. i. e.** Gripa list medh list/ ther wil weet och klokheet til. Terentius haar förthenskul sagt: Astutum fallere difficile est. Tyskarna säya: Wer ein schalch wil fangen/ der mus ein schalch ahn die lück stellen Man säger och: Gegen einen fuchsen/ anderthalb fuchs/ etc. sup. lit. Den inf. lit. List. Räff. Stryk.

syr. 11. v. 14. **Fåret bär intet Ullen åth sig stelff. i. e.** Som man sade: **Oxen får intet alt thet han draar.** Ther aff haar och Poeten sagt: Sic vos, non vobis, vellera fertis oves. &c. Virgil. sup. lit. Den. inf. lit. Ox. Tråd.

syr. 23. v. 11 & seq. Jacob. 5. v 12. **Får tiufwē swäria/ så hänger han intet** i. e. Som man plägar säya: **Tiufwens wäria/ är stiäla och swäria.** Item, Kommer Tiufwen Eden medh/ så slipper han wist/ etc. inf. lit. Tiuff.

Få.

syr. 14. v. 18 1. Per. 1. v. 24. Jacob. 1. v 11. **Fägring faller snart. i. e.** Skönheet förgår medh hast. Poeten haar therföre sagt: Formæ fiducia fallax. Ovid. Florem decoris singuli carpunt dies. Sen. Item, aff Poeten.

O formose puer nimium ne crede colori;
Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur. Virg.

Item, aff en annan Poet.

Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,

Fit

Fit minor & ſpatio carpitur ipſe
ſuo, &c. Ovid.

Plato haar kallat ſkönheet: Naturæ privilegium. Socrates, Modici temporis tyrannum. Eburneum detrimentum. Theocrit. &c. Tyſkarna ſäya: Schönheit iſt betrieglich. Schönheit verleürt ſich bald/ etc. inf. lit. Skiönh.

Fägring fär anſächtning. i. e. **Thet ſom wackert är gladz hwarman äth.** 2. ſam. 11 v. 2. & ſeq

Therföre haar och Poeten ther om ſagt:

Ægrè formoſam poteris ſervare
puellam;
Nunc prece, nunc auro formâ
petita ruit. &c. Ovid.

Sup. lit. Bäſt inf. lit. Mog. Ond. Skiönh.

Fägring gör fäwiſk. i. e. **Skönheet gör dårſkap.** Däyeliga Qwinnor ſtörta mången vthi fördärff. En gammal Lährare warnar för thenſkul/ och ſäger: Avertamus oculos ab inanibus, ne quod oculus videat, cor concupiſcat, &c. Tyſkarna ſäya: Schönheit unt thorheit thun einander geſelſchafft/ etc. inf. lit. Wijn. Syr. 19. v. 2. 3. & ſeq. cap. 25. v. 28. cap. 47. v. 12. & ſeq.

Fägring vthan tucht/ är en Roos vtan lucht. i. e. Deyeligh vthan Dygd/ är ſom ſkarnwattn i Gullkärill. Man plägar och förthenſkul ſäya: **Huſet är ſkiönt/ men Wärden är en vmflath.** The gambla haa och ther om ſagt: Pulcritudo cum pudore altera eſt pulcritudo. Ther aff ſkal och Seneca hafwa ſagt: Ideò inventa eſſe ſpecula, ut homo ſe noſceret; Formoſus ut vitaret Prov. 11. v. 22.

infa-

infamiam; deformis, ut sciret remedium esse virtutem, &c. Aff Tyskan sägs: Schönheit ohne guthe/ ist wie ein verrochen Wein / etc. sup. lit. Dygd. inf. lit. Hws. Monstr. Skönh.

psal.5.v.6. **Färgat Lögn är sanning lijk. i. e.** Offta skyles lögn med Sanningz mantel. Och heter tå: Thet är icke alt Gull som glimmar. etc. Thet blijr förthenskul kalladt: Mendacium verisimile. Eras. &c. Inf. lit. Ick. Lögn.

syr.9.v.14. 15. **Färskt Öl lijtet affdrucket. i. e.** När man hörer en ny Wänn mycket rosas/ eller en som nys är kommen til ett Ämbete: Tå swaras här medh. Ällest säger man wedh sådan mening: Nyia Nwastar sopa altijd wäl etc. inf. lit. Ny.

Fö.

syr. 14. v. 10. **Födas och döö/ är hwar dagz proff.** i. e. Intet är gemenare än födas och döö. Ther aff haar och Publius sagt: Lex universi est, quæ jubet nasci & mori. Item, Nil communius, quàm nasci & mori. &c.

prov.24.v. 6. **Föda Ormen i barmen. i. e.** Förråda sigh stelff. Viperam in sinu alere. Item, Colubrum fovere. Eras. En gammal Vers haar sagt: Pasce canes qui te lanient, catulosq; luporum. Och aff Socrate, Leonis catulum ne alas. &c. Fab. de Cornice accipitrem educante.

prov.27.v. 10. **Födh migh i åhr/ så föder iagh dig åth åhre. i. e.** Man taar gärna thet wissa för thet owissa. Ther aff man och plägar säya: Bättre en Fogel i Handen än twå i Sko-

Skogen/ etc. Da mihi hodiernum, tu ſume craſtinum, &c. Chryſoſt. ſup. lit. Bått. inf. lit. Haa.

Födan är kiär. i. e. Som man mille ſåya: För maat och föda / ſparas ingen möda. Therföre haar Poeten ſagt: *Impiger extremos currit mercator ad Indos.* Item, *Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.* &c. Horat. Tyſken ſäger och: Die nahrung iſt lieb. etc. inf. lit. Ing. Man plägar wedh ſamma mening ſåya: pred. 1. v. 8.

Föda wil haa möda. i. e. Intet fåås mödelöſt. Heter förthenſtull effter gambla Verſen: Non tibi per ventos aſſa columba venit. Man ſäger medh Eraſmo: Qui vitat molam, vitat farinam. Item, Dij laboribus bona ſua divendunt. Idem Eraſ. **Then ey arbetar / effter maten han letar/ etc.** ſup. lit. Arb. Den. inf. lit. Ing. pred. ut ſuperius.

Födebygden är altijd kiär. i. e. Man wiſtas gärna ther man är waan. Poeten haar förthenſtull ſagt:

Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui, &c. Ovid.

Cicero haar ther om ſagt: omnium charitates patria una complexa eſt, Item:

Quid melius Româ? Scythico quid frigore pejus?
Huc tu. ex illa Barbarus urbe fugit. Ovid.

Prov. 22. v. 6. Item, Eſt aliquid patriis vicinum finibus eſſe &c. Idem, Ovid. Tyſken ſäger: Der Haſe iſt giern da er gehäcket iſt/ etc. inf. lit. Haar. Heem.

Prov. 26. v. 19. **Föga ſkiämpt ſom icke haar något alfwar medh.** i. e. Vnder ſkiämptyord löper mycket alfwar. Ther vppå lyder och gambla Verſen: Ludicra per verba res ſæpè notatur acerba. Och aff Tyſkan: Im ſchmertz ſagt mancher ſein ernſt/ etc. inf. lit. Mång.

Syr. 7. v. 4. **Fölg Jorden efter/ hon är gammal.** i. e. Som man wille ſäya: **Flyg intet högre än mingarna kuña bära.** Item, Bliff wedh enfaldigheten/ etc. The gambla haa ther om ſagt: Alta fuge, &c. ſup. lit. Flyg.

Syr. 3. v. 23. 24. **Förwete gör dyra Jungfrur.** i. e. **Thet doger intet oförſökt.** Tyſkarna ſäya: Man thut viel umb die newligkeit. Item, Fürwitz macht Jungfern thewr/ etc. Fab. de Aquila & teſtudine. ſuper lit. Den. inf. lit. Iuch. Wåg. Wedh ſådan mening plägar man och ſäya:

Syr. ut prox. ſup. **Förweten ſpör tijdender.** i. e. **Nyfiken får näſewäder.** Ther vppå lyder och en gammal Vers: Cura viris levibus rerum ſolet eſſe novarum. Aff Tyſkan ſäger man: Narren und affen wollen alles ergaffen/ etc. ſup. lit. All.

Föra Swijn til Rijn/ thet blijr äntå Swijn. i. e. Som man wille ſäya: **Toker blijr aldrigh kloker.** Ther aff ſäger man i Verſerna:

Pari

Pariſios ſtolidum ſi quis tranſmittit aſellum,
Si fuit hic aſinus, non ibi fiet equus, &c.

prov. 22. v. 6.

Item, Qui trans mare currunt, cœlum, non animum mutant. Horat. Och aff en Homeri Vers: Turpe eſt emanſiſſe diu, vacuumq; redire. I Scholan pläga ſådana kallas: Johannes in eodem. Och förſtås icke allenaſt om lärdom och ſtickeligheet; Vthan och om them ſom länge haa lefwat/ och intet gott vthrättat/ etc. infer. lit. Took. Narr. Waan. & infer. hac lit. Wedh liſka mening ſägz och:

Föra Katten til Engeland han jammar ändå. i. e. Wanan är onder at kaſta i wråå. Poeten haar therföre ſagt: Naturam furcâ expellas, tn. uſq; recurrit, &c. Horat. inf. lit. Natt. Waan. & infer hac lit.

prov. us ſuper.

Förewijs faar intet illa. i. e. Som man ſade: **Then ſom wiſte han wunne.** Sapientis eſt providere. Cic. Tela præviſa minus nocent. Eraſ. Omne quidquid eſt, prudentiæ famulatur. Menand. Item, aff en Poet: Sæpè acri potior prudentia dextrâ. Val. Flacc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Fåf. Liſt.

prov. 22. v. 3.

Förgylla Gåſelorten/ ſå blijr ändå ſkarn i grunden. i. e. Fåfängt roſa thet ſom intet doger. Man ſäger och: **Färgade feel haa ſkammen baak om ſigh.** Ther aff haar och Plautus wål ſagt: Pulchrum ornatum turpes mores cæno plus polluunt. &c. Sup. lit. Barn. Fägr. Inf. lit. Hwar. Od.

syr.34.v.9. **Förfarenheet lährer Konsten bäst. i.e.** Thet man stelff haar sedt och förfaret/ är man altijd wissast vppå. Man säger förthenskull: Experientia rerum magistra. Poeten haar sagt:

Venturam melius præsagit navita mortem:
Vulneribus didicit miles habere metum. Prop.

Item, Experto crede Ruperto. Expertus novit. &c. Tyskarna säya: Erfahrung lehret alles. Item, Erfaren lehret fahren/ etc. inf. lit. Han.

prov. 9. v. 16. & cap. 20. v. 17. **Förbuden maat blijr snarast äten. i. e.** Som Salomon säger: Stulen Maat är altijd söot. Vetita placent. Item, aff Poeten: Nitimur in vetitum, semper cupimusque negata, &c. Ovid inf. lit. Stul.

Esa. 28. v. 19. **För glömska dricker man wijthe. i. e.** Man taar offta skåda aff förgätenheet. Lijka som vthi en collation eller giäste budh/ om man vthi omdrickande förgäter en godh påbegynt Skåhl/ måste man offta til straff och wijte/ dricka twå gånger/ etc. Och heter tå: **Aff skadan blijr man wijs/** etc. sup. lit. Aff.

prov. 13. v. 18. **För Konsten ähras Mästaren. i. e.** Han blijr giärna ährad/ som något gott haar lärdt. **Ty/ Konst och lära sätter mannen til ähra.** etc. inf. lit. Konst. Lähr.

syr. 23. v. 24 prov. 9. v. 16. **För lust skul kysser mången en Koo. i. e.** Ond lusta gör dårskap. Man plägar förthenskul säya: **Mycket then siuka lyster.** Itẽ

Item, All Swijn swartai Mörckret. sup. lit Allt. Främ. inf. lit. Kårl. Myck. Or. Swijn.

Förmål gör Bruden fagermått. i. e. När man haar hafft en godh dagwal/ så kan man wål sittta granner wedh middagzmål. Ty Thet som tags vhr Grytan/ behöfwes intet på Fatet/ etc. sup. lit. Ded. inf. lit. Mått. Prov. 17. v. 7.

För ogiord giärning bötes ofödt Fää. i. e. Som man ellieft säger: Hödt är med ingo bött/ etc. Edzöre B. cap. 15. St. L. inf. lit. Hött. Og.

Före spå/ efter gå. i. e. Mängen spår sant och wetet intet. När någon ominerar sigh något ondt/ och är honom wål vndt/ så plägar man säya: Förespå/ eftergå. Man säger och wed sådan wening: Wore thet så timmadt som rimmadt / etc. inf. lit. wor.

Förord bryta Lagh. i. e. Bättre ett ord före än tije efter. Item, Bättre före waar än efter swaar. Conventio habet vim legis. Tyskarna säya: Bedingen bricht landtrecht/ etc. Dom Regl. sup. lit. Bättr. prov. 20. v. 18.

Föregiord och efftertänckt/ thet haar mången Däre kränckt. i. e. Effterträdh är intet rädh. Aristoteles prov. ut superius.

haar

haar ther om sagt: Deliberata celeriter per agenda, deliberandum a tarde, &c. Tysken säger: Raht nach der that/ ist zu spaht/ etc. sup. lit. Efft.

Fördårfwat Köpman gör en godh mäklare. i. e. En Padda känner then andra bäst/ och weet huru then andra lijkar/ etc. sup. lit. En. Ond. Tiuff.

prov. 22. v. 6. **Före Narren hwart man wil/ han drifwer äntå sitt Giäckespeel.** i. e. Narr är en Narr lijka hwar han boor. Och är som Versen lyder: Mori morantur, quocunq; sub axe morantur, &c. Super. hac lit.

Förklagan får giärna rum. i. e. Then som först klagar blijr altijd hörd: Men seent drifwen. sup. lit. En.

Förspråk giör taskan thom. i. e. Then som nödgas lijta til Advocater, han blijr snart tunn om Bogarna i. e. Han råkar snart i armodh. Theras wärck blijr förthenskul aff Columella kalladt: Caninum studium. Isem, Concessum latrocinium. Hwilken och förthenskull skattar wåra förfäder lyckaliga/ som hafwa warit them förvthan/ ther han säger: Sine causidicis satis felices olim fuere, futuræq; civitates. Item, Jusjurandum meritricis & causidici, unum & idem est. Æschyl. Aff Tyskarna sägz och i gemeen: Juristen seind böse Christen. Item, Langer process, ist der Advocaten weinles. i. e. Theres Skördetijd/ etc. Inf. lit. Myck.

syr. 25. v. 23. & **Första dagen then bästa/ sade Bonden om onda Hustrun.** i. e. Then som får

får en ond Qwinna/ han må wäl räckna then förſta dagen för then bäſta. Ty när ſmekemånan ändas/ ſå lychtas och wänſkapen. En Scribent haar förthenſkul icke obilligt ſagt: Uxorem(ſed malam)funerare ſatius eſt, quam ducere, &c. ſup. lit. Den. Inf. lit. Ond. cap 25. v. 10.

Förſta ſkadan är bäſt at ſtyra. i. e. Then förſta ſkadan warnar offta för en större. Nocumenta ſunt documenta, Lipſ. **Aff ſkadan blijr man wijs.** Heter förthenſkull: Principiis obſta, &c. ſup. lit. Aff. Efft. inf. lit. Seent. Eſa. 28. v. 19. prov. 20. v 18.

Förſedt är och förſpeelt. i. e. Som man wille ſäya: Skadan är lijka ſtoor/ antingen han kommer aff ringa medel/ eller någon förſeende. Man säger förthenſkul: Omiſſum habetur pro amiſſo. Verſehen iſt auch verſpielt. Item, Verſehen iſt auch verlohren/ etc. Inf. lit. Häſt Liws. See prov. ut ſuper.

För Penningen taar man Hatten aff. i. e. Then ſrijke blijr altijdh ähradd. Man säger förthenſkull: Pecuniæ omnia obediunt. Eraſ. inf. lit. Pen. ſyr. 13. v. 28

För en Skoo miſter man offta en Häſt. i. e. Ringa förſeende gör offta ſtoor ſkada. Sup. lit. En.

För Kiärleek bryter mägen ett Been. i. e. Man wågar offta mycket för en god wän. Wedh lijka meningh plägar man och ſäya: Effter bruna Bär ſtijger man högt i Träädd/ etc. ſup. lit. Den. Efft. 1. Cor. 9. v. 24.

För goda Wänner ſtänger man ingen Dörr. i. e. The haa altijd frijtt til träd.

Ther

Ther aff säger man och: Amico non claditur janua. Eraſ. &c.

prov. 14. v. 13. **Förmycken luſt är oluſt.** i. e. Mätteligh glädie är altijd bäſt. Ty ellieſt plägar man säya: **Skrickelkåt får efter gråkat/** etc. inf. lit. Glåd. Skrick. Sorg.

Luc. 6. v. 27. 35. Matth. 16. v. 24. & ſeq. cap. 18. v. 35. ſyr. 28. v. 2. ſeq v. **Förlåta är högſta hämd.** i. e. Then ſom rätteligen och aff Hiertat kan gifwa ſin owän til thet ſom brutet är/ han har fått hämpd nog. Seneca haar förthenſkull ſagt: Honeſtum & magnum vindictæ genus eſt, ignoſcere. Ignoſcentia potior eſt pœnitentia. Pittac. Item, Venia ultione melior. Stob. &c. Tyſkarna säya: Wer vergeben kan/ der hatt ſich genug gerochen. Läås här om Konung Sigiſmundi exempel hoos Æn. Sylv. Thet han ſkal hafwa ſwaradt Vngerſke Palatino, ſom tyckte illa wara at Keyſaren hade ſå förſkont ſin öfwerwunne Fiende: Tibi videtur (säger han) utile, inimicum occidere, quod mortuus bellum non excitet; at ego inimicum occido, dum parco; & amicum facio dum extollo, &c. Men the hämpndgirige säya ther emoot: **Jagh ſkal förföllian til nijonde Knåå.** i. e. Alle hans tilhörige/ etc.

prov. 14. 33. **Förſtånd gör wijßdom.** i. e. Til at öfwerkomma wijßdom/ behöfwes ett ſnält Ingenium. Therföre haar och Plautus ſagt: Non ætate, ſed ingenio adipiſcimur ſapientiam, &c. Tyſkarna säya: Verſtand kompt nicht allezeitt mitt dem alter. Wijßdom föllier intet altijd åhren. Ty/ **man finner och fulle gambla narrar/** etc. inf. lit. Ungd. wijßd. Åld

För-

Förtaal giör qwaal. i. e. Then som giärna bakdantar/han lefwer i oroo/ oc får altijd något at förswara. Diogenes skal ther öfwer wara tilspord hwad för Diur som mäst skadade? Och gifwer til swar: Ex feris obtrectator; ex cicuribus adulator, &c. sup. lit. Baakt. syr. 28. v. 15. & seq. cap. 5. v. 16 & seq.

Första handen giör bästa kiöpet. i. e. När Godzet kommer i andra och tredie handen/ så blijr thet altijd dyrare. Ty hwar wil giärna något förttiäna ther på. Ellest heter thet: Såå Skiäppa och så Skiäppa/ giör en arman Åkerman. Item, Kiöpman vthan winst går snart Kraftwetegång. etc. inf. lit. Hopp. Släätt. Såå, syr. 27. v. 1, & seqv. Jacob. 5. v 7.

Förmycken smyck haar ondan nyck. 1. e. Alt förmycken pracht gör Qwinnan mißtänckt. Ther aff säger man och: Fæmina culta nimis, fæmina casta minus. Thet är som Rimet lyder: prov. 16. v. 5. 1. Timoth 2. v. 9.

Ju meer en Jungfru Smycke bär/
Ju mindre Kyskheet fines ther/ etc.

En förnämbligh Romare (Sulpit. Gallus) skrifwes hafwa förskutit sin Hustru/ för alt för stoor prydning/ vthom Huset/ etc. inf. lit. Myck. Pracht. Qwinn.

Ga.

Gack icke goda Wänner för när. i. e. Mißbruka icke god Wänskap. Kom icke föroffta/ at man icke ledz wed tin trägenheet. Erasmus haar therföre sagt: Rarius frequentanda sunt prov. 25. v. 16.

ſunt amicorum limina. Item, Ad amicorum convivia tardè, ad eorum calamitates verò celeriter accedendum eſt, &c: Chilon.

1.Cor.13 v 4. & ſeqv. **Gammal Kiärleek roſtas intet. i. e.** Han briſter giärna vth. Ther aff pläga Tyſkarna ſiunga: Die alte liebe roſtet nicht / ſey woh ſie wil im lande/ etc.

prov.24. v 8. **Galen Kohna ſom laſtar ſin qwed. i. e.** Ingen ſtraffar ſitt egit. Hwar Kiöpman roſar ſina Wahror. Item, Ett lack Fogel ſom ſölar ſitt Näſte. etc. ſup. lit. El. Infr. lit. Hwar.

Gambla Badſtugor gee och gott bad. i. e. Man får intet kaſta bort alt thet ſom gammalt är. Doch pläga man fulle ſäya på Tyſka: Ahn alten ſtiefeln ſchmirt man ſich müde/ etc. Infer. hac lit.

prov.22.v. 6. **Gammal Häſt wrenſkas och.** i. e. Som man elliest säger: **Gammal Katta läppiar och Miölck. Wanan är dryger.** etc. Inf. lit. Ondt. Waan. & infer hac lit.

ſyr.25.v4. **Gammal Synd gör ny Skam.** i. e. När hon blijr uppenbaar och kommer i dagzliuſet. Tyſkarna ſäya och: Alte Sünd richtet new ſchand ahn/ etc. infer hac lit.

ſyr.9.v.14 15. **Gambla Wänner och gambla Wägar ſwijka intet giärna.** i. e. Gammal wänſkap håller man för tryggaſt. Amici veterrimi, optimi. Poeten haar ther före ſagt: Calles antiquos, veteres ſerves, & amicos. Tyſkarna pläga och ſäya: Alte wäge/ und alt freün-

freünde sol man in ehren halten. etc. Infer: hac lit.

Gammal Katta läpiar och söötMiölck i. e. Gammalt Folck haar och giärna godh skiötzel: Ätha och giärna en läcker Bischen. Medh Tyskarna plägar man och säya: Alte geisen lecken auch gern Saltz. Hijt kunde och för lust skul/ införas dhen frågan aff Plauto: Quo pacto & nupta & vidua esset eadem? Och dhet som dervppå swaras: Quod adolescens nupta sit cum sene. i. e. När en Pijga taar en vthgammal Man/ så blijr hon tillijka Hustru och Änckia. etc. Super: hac lit:

Gambla Sår blöda giärna. i. e. Gambla Trätor äre snart vprijssne. Dheraff man och säger: Malum bene conditum, non movendum. Item: Latere semper patere, quod latuit diu, Sen: Erasmus kallar dhet och· Refricare cicatricem Som man wille säya: Rijff intet vpp en förlijkt Saak. Ty man säger och aff Tyskan: Alter hader wirdt bald wieder new. etc. Infer; hac lit: Inf: lit. Ill: Syr. 6. v. 9; & Cap. 12. v 10. & seq· 2. Sam. 3. v. 26. 27.

Gambla Räfwar/ klooka ränckior. i. e. Jw äldre Skalck/ jw större List. etc. Hezek. 28. v. 4. 5.

Gamal Räff går intet gärna på nätet i. e. Som man elliest plägar säya: **Ondt draa Sträck för gammal Katta.** Erasmus haar dherföre sagdt: Anuosa vulpes vix capitur laqueo. Poëten haar dher om sagdt:

Cautus enim metuit foveam, lupus, accipiter q.

Suspectos laqueos, & operum milvius hamum. &c. Horat:

Dher aff säya och Tyskarna. Alte Füchse seind schwer zu fangen. etc. Inf: lit: Ondt: Räff:

Syr. 12. v. 8. 9. & Cap. 9. v. 14. 15. **Gambla Wänner och profwat swärd/ ähre i nöden Gullet wärd. i. e.** Som man wille säya. **Gullet pröfwas i Glöd/ och Wänner i nödh. etc.** Inf: lit: Gull:

Tob. 14. v. 14. Syr. 3. v. 14. **Gambla höfdar kräfia mycken smörja. i. e.** ålderen behöfwer god skiötzel. Senem erigere durum est Eraf: Och aff Tyskan. Alte heüte dörffen viel gerbens. Item. Es ist verlohren was man in alte säche schüttet. etc. Super: hac lit:

Gambla märcke liuga intet. i.e. Som man plägar säya: **Yxhammaren slår intet feelt.** Tyskarna säya och. Alte zeichen liegen nicht etc.

Prov. 22. v. 6 **Gammal Räff går giärna i gammal Glugg. i.e.** Dijt han är waan. Heteraltså **Waanen är dryger.** Super: hac lit. Inf: lit. Waan:

Levit. 19. v 32 Rom. 13. v 7 **Gambla skal man ähra/ dhe vnga skal man lähra. i. e.** ålderdomen bör hållas i wördning/ och wngdomen vnderwijsas. Dhe gambla blij fördenskull kallade: Veneranda canities. Dher aff man och plägar säya. Præcedant barbati. **Dhe gambla gå före.** Item: Cano capitia assurbendum. &c. Hwilket hoos dhe Lacædemonier mycket haar warit observe-

serverat; Dher aff och en wijs man skal hafwa sagdt: In solaSpartâ expedit seneſcere, Sophocl: Poëten haar och dher medh inskämdt:

Magna fuit quondam caitis reverentia cani,
Inq; ſuo pretio, ruga ſenilis erat. &c. Ovid:

Inf: lit: Ung: Åbr:

Gamal Wän kaſtas intet vnder bänken. i. e Man förſmår intet gtärna gammal wänskap/ förr än man weet hwar til dhen nya doger. Cicero haar dherföre sagt: Noros parans amicos, veterum ne obliviſcare. Item: Amicitiæ debent eſſe immortales. Liv; Tyskarna säya: Alte fründe ſol man nicht verwerffen/ man weis nicht wie die newen gerahten. etc. Inf: lit: Wänn: Syr. 9v. 14. & 35. j

Gambla Stöfware göra bäſta jagten i. e. Dhe gamblas rådh och actioner hållas altijdh för dhe bäſta. Doch kan fuller en vngh genom Studier och förfarenheet/ så wijda förtspörta sigh/ ſom en gammal kan minnas tilbakar. etc. Sup: lit: Bäſt: Inf: lit: Ung: åld: Hiob. 12. v: 12. & 3. Reg. 12. v. 7.

Gammal Hund ſkiäller intet offta fåfängt. i.e. Dhe gamblas warning bör intet förachtas. Cane vetulo latrante proſpiciendum eſt. Eraſmus **När en gammal Hund ſkiäller / ſå måſte man ſee vth.** Dher aff säya Tyskarna/ Der alten raht mus man beobachten. etc. Inf: lit: åld: 3. Reg. us ſuper: 2. Paralip. 10. v. 7.

Gammal ſom Kråkan. i.e. När man wil beſkrifwa en hög ålder/ ſå liknas dhen emoot

en Kråkas Liffzlängd / som förmeenes öfwer träffa 3. Mans ålder. Dher om har Eraſmus infördt en Vers aff Heſiodo, som så lyder: Tertria ſecula hominum tranſmittit garrula cornix. &c. Dher aff plägar man och wedh hwariehanda föreſfallande / säya: Dhet skal aldrigh meer skee / om tagh lefde så länge som Kråkan. När fördhenskul Eraſmus haar wetadt nämpna en Menniſkia aff högh ålder / haar han sagdt: Cornicibus vivacior. &c.

Gambla Norrar äre och til. i. e. Som man wille säya: **Åsnan gräknar i Moderlijfwet / och är intet deste klookare.** etc. Inf: lit Ald: åsn:

Gambla waror giälla intet mycket i. e. Förlegat Godz blir gierna waanwördat. Man säger dherföre: **Haltan Häst kiöper man intet.** etc. Sup: lit: El: Inf: lit: Halt: Mann:

Pred. 12. v. 3. **Gamla Kyrckior ha mörka Fönster.** i. e. Ålderdomen haar swag Syn: Mäste fördhenskul lhta på hielpögon. etc.

Gammal Swijn haa hårdt tryne. i. e. Dhe gambla äre seeghlifwade. Tyſken säger och: Alte Schwein haben harte meuler. Man plägar och skämptswijs säya: Alte Böcke haben harte hörner. etc.

Prov. 13, v. 24. **Gammalt Trä låterilla böya sig.** i. e. Ondt låhra gammal Hundh kuhra. Heeter fördhenskull: A teneris alveſcendum. Eraſ: Dheraff säger man på Swenska: **Wrij dh Wedian medan hon är vngh.** Tyſkarna säya och: Alte Bewme ſeind bös

zu

zu biegen. etc. Sup: lit: Ag: Barn: Inf: lit. Ondt: Wrijd:

Gammal Warg achtar intet högt Roop. i. e. Dhe gambla åre wane wed skallan; Dhe låta intet så lätt skrämma sigh. etc.

Gammal Rygg är snart krokter. i. e. Ålderen haar sin swagheet. Och blijr fördhenskull aff Erasmo kallad: Deforme senium. Dhe gambla heeta och per allegoriam Silicernium Een Poët haar och vtht fölliande Vers, wäl beskrifwit ålderdomen Pred. 12. v. 1. ad 7.

Nec cælum spectare licet, sed prona senectus
Terram, à quâ genita est, & reditura, videt. &c. Com: Gall:

Item:

Fit tripes prorsus, quadrupes q; & parvulus infans. &c.

Dheraff blijr och en gammal Man aff en Scribent kallad: Senex extibiatus: Aristoph: Som man wille på Swenska säya: **En Footlös Gubbe.** etc. Sup: lit: Ald:

Gammal mans räkning slår offta felt i. e. Dhet är fåfängt at en gammal Menniskia wil göra facit på mäng åhr. Dherföre haar och Seneca sagdt: Nil turpius est, quàm senex vivere incipiens. &c. Sup: lit. Aldr: Pſal. 90. v. 10.

Gammal mans död gör lijten sorg. i. e. Man sörier intet diupt effter gammalt Folck/ när dhe t rättan tijdh döö. Erasmus haar fördhenskul per allegoriam sagt: Senex bos non lugetur, &c.

Pred.. 12 per totum. **Gammal man får altijd ny hundebeet.** i. e. ålderen haar hwar dagh nyia Beswär/ wärck och wedermöda. Senex semper novos sentit morsus. &c. Eras: Inf: lit: åldr:

Syr.25v.4. **Gammal Hoorkarl/ får ny skam.** i. e. Han blijr allemans begabberij och åthlöje. Dher aff haar och en Scribent sagt: Amare juveni fructus est, crimen seni. &c Super: hac lit:

1. Thessal 3 v. 10. **Gammal och laat/ bör ingen Maat.** i. e. Dhet är neesligit för en gammal Man at slå sigh på lättia. Dherföre haar och Plutarchus welat säya: Otium in juvenibus, stultitia est, ità profectò in senibus crimen. &c.

Syr.3.v.14. 15. **Gammal man träder Barneskoor.** i. e. Dhe vthgambla blij giärna Barn på nytt. Pueritiam exuunt, puerilitatem retinent. Bis pueri senes, haar Plato sagt: Senes repuerascunt. Idem: Item: Vox & umbra, &c. Super hac lit:

Pred. 15. v. 3. **Gammal mans Miölck är gott Öl och Wijn.** i. e. Dhe gambla/ för mangel på Tänder / kunna intet så wäl styrckia sigh aff Maat/ som gott dricka. Fördhenskul blijr och gott Wijn kallat: Lac senum. i. e. **Gubbes Miölck.** Panormit: Man säger och dher om vtht en gammal Vers: Vinum subtile: facit in sene cor juvenile. &c. Dhe gambla ha liknat ålderdomen wedh en vthgammal örn: Hwilken sedan Näfwet blijr förnött, så at han intet meer kan åtha/ skal han mästedeels vppehålla lijfwet medh Dryck. Blijr fördhenskull

sant

sant som Kiäringen skal hafwa sagdt: Goder Maat i godom Dryckom etc. Inf: lit: God:

Gammal Träta är snart vprijfwen. Syr.6. v.9.
i.e. Gambla Sår blöda giärna etc. Super: hac lit:

Gammalt Trä lijder ingen flyttning. 2, sam.29. v.34.36.
i.e. Som man wille säya: En gammal Man thol ingen widh reesa: Honom tiänar bäst at sitta baak Kakelvngen. Erasmus haar dherföre sagdt: Annosa arbor plantari nequit, &c. Fab: de Arbore tralaticâ. Super: hac lit: Inf: lit: Ondt:

Ge

Gemeene Bästa är högsta Lagh. i. e. Amos 6. v.6.
Alt bör wara ansedt til dhet meenige Bästa. Plautus haar dherföre sagdt: Quid est svavius, quam bene rem gerere, bono publico? Item: Salus Reip: suprema lex esto. &c. Man måste intet säya som en part egennyttige/ som intet bekymbra sigh om Joseps skada. Vns erst/ vnd zu letz/ darnach das ge meine Best. etc.

Geten gnager dher hon är bunden. i.e.
Hwar söker gärna födan dher hon är närmast. Ty ingen går giärna öfwer Åkn efter Wattn. etc. Inf: lit Rrijgz. Minst.

Geten som mäst bräker/ hon molckar minst. Pred.5.v2.
i. e. Som man ellest wille säya. Mycket aff Munnen/ liitet aff Vilen/ sade han som klipte Soen. Jw meer aff Munnen/ jw mindre aff giärning. etc. Sup. lit. All. Inf. lit. Jw. Man. Myck. Thomm.

Gi

Giftwen Häst skal man intet i Munnen sij. i. e. Giftwit bör wara omätit. Theraff plägar man och säya: **Man får intet tiggia och läggia före.** Man måste intet lasta en wälmeent Skiänck. Donati equi dentes inspicere incivile est. Eras: Item aff Poëten: Gratià pro rebes meritò debetur inem, ptis. &c Ovid: Tyskarna säya: Geschenk, tem gaul seht man nicht ins maul. Item: Schön genug was geschenkt ist. etc. Inf lit: Skiönt: Tack:

Syr. 14. v. 9 14. **Giff Waddan en spann/ hon taar fulle sielff en aln.** i. e. Som man wille säya: Slipper dhen Onde i Kyrckian/ så wil han straxt på Altaret. Item: **Släpp intet Hunden i Smörträget / han klifwer straxt i medh bådha Fötterna.** Heeter fördhenskul: Cui plus licet quàm par est, plus vult quàm licet. Sen: Aff Tyskan säger man: Wen man einem den finger beüt/ so wil er die fauft gahr haben etc. Sup: lit: En: Inf: lit: Lijd: Släpp:

Syr. 14. v. 9 10. **Giff intet Barn så offta dhet beedz.** i. e. Som man wille säya: Man får intet giee Hunden hwar gång han wiskar Rumpan. Här under förstås och snååla Sollicitanter, som al: drigh blij nögda. Ty man säger fördhenskul: **Snåler är altijdh snijken.** etc. Inf lit Snijk:

Syr. 12. v. 1. 2. **Giff intet Hunden aff Helgedomen.** i. e. **Kasta intet Pärlor för Swijn.** Som man

man wille såya : See wäl til hwem tin Gåfwa får. Poëten haar dherföre sagdt : Sanctum dare turpè catellis. Asino paleas. &c Eraſ: Tysken säger : In bawren hören rüben. etc. Inf: lit : Kaſt:

Giftmild skal giäldas/en wänskap skal hållas i. e. **Gåfwor och geengåfwor hålla Wänner längst.** Och heeter aff Eraſmo. Fricantem refrica Item De merente benè mereri. &c. Inf: lit: Gåff : Luc.6 v.38

Giftmild Wän/ får gifwit igen. i. e. Dhen giärna gieer/ honom möta och Gåfwor igen. Man säger dherföre: Liberalibus omnia liberaliter affluunt. &c. Syr.14v16 Prov.11.v 24 25.

Gifwa rädt för illa sudit. i. e. Betala ondt medh halfwa wärre. Par pari referre. Betala medh lijka Mynt. Hoos Tyskarna bland dhen gemeene Hoopen plägar man och säya: Brummelber hab ich entfangen/ brummelber gebe ich wieder. etc. Men en gammal Scribent räder contrarium, som haar sagdt; Non vindicandum scelere, si possis, scelus. Sen: Item: Nemo malum malo rependit, nisi malus. &c. Heeter altså: **Ondt måste intet medh ondt betalas. etc.** Inf: lit: Ondt: Luc.6v.38. Prov.24.v. 30. Rom.12. v. 17.

Gifwa Bakare Barn Hwetestrut. i. e. Onödig wälgiärning. Och heeter då: Panis præbetur habenti Lumen Soli mutuare. Mari aquam addere, &c. Eraſ. Man säger och. Qui dat habenti, perdit quod dat. i. e. Han tiänar lijten tack medh sin gåfwa. etc. Tyskarna säya dher aff. Den reichen gibt man/ den armen nimbt man. etc. Sup: lit: Der: Matth.13.v 12. & 4 Cap.25.v19

Luc.6.v38. Pſal.41v.1 & ſeq: Prov.19.v. 17. Syr.4.v.1.2 & ſeq:

Giftwa aff giffno/ ſyndar intet. i. e. När GUdh wälſignar/ mäſte man intet knäppa handen för hårdt igen för dhen torfftiga. Dhe gambla haafördhenſkul ſagt. Dare datum, non eſt peccatum. &c. Och aff Tyſkan. Wer von ſeinem gibt/ dem gibt GOTT wieder. Item. Der den Armen gibt/ wirdt nimmer arm. etc. Dhet ſkriffz om Dionyſio Syracuſano, at han en gång ſkal wara kommen vthi ſin Sons Cammar/ och funnit dher en hoop Silfwer Kärtil/ ſom Fadren tilförende hade ſkiänckt honom/ och dher wedh ſagdt. Non eſt in te regius animus, qui his poculis & vaſculis, quæ à me tam multa accepiſti, neminem tibi amicum feceris. &c. Plutarch:

Colloſſ.3.v. 22. &. ſeq:

Giftwa ſmicker för ſmör. i. e. Sööt Ord för liten ſkada. Heter altſå ſom Eraſmus haar ſagdt: Blanda cave. &c. Inf: lit: Till:

Prov.21. v. 30.

Giffter mål giörs i Himmelen. i. e. Wår Herre beſkärer hwar och en ſin Maka/ och kommer aff ingen ſlumpelycka. Heter derföre ſom dhe gambla haa ſagt: Conjuga legitima ſunt fatalia. &c, Tyſkarna ſåya och: Heürahten wirdt im Himmel gemacht. etc. Dher aff säger man icke obilligt aff ett annat Ordſpråk: **Ondt läggia dhet i 2. Sängiar/ ſom ſkal i en.** Et vice verſa. &c. Inf: lit. Ick: Ondt:

Prov.30.v. 18.19.

Gilliare konſten läres ſnart. i. e. **Kiärleken lärer fulle Älſkogz wägen.** Dher aff plägar man och ſåya: **Luſt och willia lärer Pilten gillia.** etc. Inf: lit: Luſt:

Giord

Biord giärning/haar ingen wändning Prov. 20. v 18.
i. e. Som man wille säya: **Seent ångra/ när skadan är skiedd.** Man säger Dher aff: Factum, infectum fieri nequit. Geschehene dinger seind nicht zu ändern. Item: Zu geschehenen dingen sol man das beste reden. Fördhenskul säger man och vthi gambla Rimet.

Dhen Man är wijs och mycket snill/
Som alt til bästa tyda wil. etc.

Sup: lit: Den: Efft: För: Inf: lit: Seent:

Girigheet giömmer reedligheet. i. e. Pſal. 62. v. 11.
Der girigheet taar öfwerhanden / dher achtas hwarken dygd eller ähra. Dheraff haar och Seneca sagt: Ubi divitiæ chare habentur, ibi omnia vitia bona sunt. Poëten har dher om sagt: Ephes. 5. v. 5.

Sed quæ reverentia legum?
Quis metus aut pudor est, unquam
properantis avari? &c. Juven:

Item.

Quid non mortalia cogis
Auri sacra fames? &c.

Dher om haar Plautus wäl sagt: Odi ego aurum; multa n. multis sepæ svasit perperam. &c. Infer: hac lit. Inf: lit: Hwad:

Girigheet föder blinda Barn. i. e. Syr. 14. v. 9. Pred. 5. v. 9.
Dhen girige församblar offta i Mörckret. Cupiditas cæcos reddit homines. Cic: **Sucker får aldrigh nogh.** Semper avarus eget Horat: Item: Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Juvenal: Dhen girige är altijdh torfftig/ som Watngröten. Man säger dherföre medh Publio: Avaro tàm deest quod habet, quàm quod non habet. Och aff en Poët

Quis

Quis dives? qui nil cupiat: Quis pauper? avarus. Auſon: Dher aff ſluter och Saluſtius. Och ſäger: Ubi divitiarum cupida invaſit, neq; diſciplinæ, neq; bonæ artes ſatis pollent, &c. Aff Tyſkan säger man och. Geitz halß wirdt nimmer voll. Item. Karig iſt nimmet reich. etc. Sup: lit: Den: Super; & Infer: hac lit:

Prov.13. v. 25. **Girig Qwarn mahl all Sädh.** i. e. Dhen girigas Taſka är indifferent; Hon taar emoot allehanda Mynt/ ſom en Foormans Pung. etc.

Eſai.5.v.8. & ſeq: 1.Timot.6. v. 9. 10 Epheſ. 5. v.5. Pſal.62vrr. **Girigheet är en ond Root.** i. e. Hon bär elack Frucht. Avaritia, eſt radix omnium malorum. Bion haar kallat henne: Omnis improbitatis metropolim. Tyſkarna kalla henne och: Ein würtzel alles vbels. etc. Inf: lit: Ond.

Prov.28v22 **Girigheet bedrager Wijßheet.** i. e. Hon förblindar all klookheet. Exempel aff Vgelſpegels Teſtamente. NB. är förderaſkull ſom Tacitus haar ſagdt: Ubi magnitudo quæſtuum ſpectantur. rarò fides integra manet. Cui nil ſatis eſt, eidem nihil turpe. Ælian: Item: Animi cupiditas. omnia perfidiæ eſt materia. Saluſt. Och aff Poëten. Semper avarus amat mendacia, furta, rapinas. &c. Fab. de Gallinâ auriparâ. Item de Avaro & montibus aureis. Sup: hac lit:

Syr.1 v.38 **Girighet och Wälde är en Moor til all Krigh.** i. e. Begiärelſe til Rijkedom / och Regimentz ſtukan/ gifwa orſak til alla fougder. Dherom haar och Saluſtius ſagt: Una, & ea vetus bellandi cauſa eſt, profunda cupido imperij. & divitiarum. Item aff Sophocle:

Non

Non niſi morte
Satiatur amor dirus habendi &c.
Inf: lit: God: Macht: Ähr:

Girigheet är ålderslaſt. i. e. Dhe gambla åre i gemeen girige/ och altijdh rädde om trotet. Inf: lit: Jw: ålld:

Girigheet är ett bottnlöſt Faat. i. e. Som man wille ſåya. Helfmetit blijr aldrig fult. Dher aff haar och Poëten ſagt. Tempore crevit amor, qui nunc eſt ſummus, habendi. Ovid: Man plågar och ſåya: Fortuna mulcis dat nimium, Satis nulli. Och aff Eraſmo. Avarum irritat, non ſatiat pecunia. Item: Avarus non ſuas poſſidet divitias, ſed poſſidetur à divitijs. Val. Max. Eraſmus kallar fördhenſkull dhen giruga. Pertuſum dolium Ett giſtet Faat. Liſka ſom alt dhet Watn ſom öſes vthi ett giſtet Kiärl/ dhet löper ſtrax igenom och förſvilles; Altſå ſankar och dhen girige vthi en holigan Pung. Vide Kors Scholan fol: 595. Item: Super. & Infer: hac lit: Faſt wedh ſådan meening ſäger man och: 1. Timoth. 6. v. 9. Prov. 27. v. 20.

Girig Taſka blijr aldrigh full. i. e. **Snåler får aldrig nog.** Avari pera inexplebis. Poëten haar fördhenſkull wål ſagt: Rape, congere, aufer, poſſide, relinquendum eſt. Marti: Item: Pauca deſunt inopi homini, ſed plurima avaro. &c. Diogenes ſkal haſwa liſknat girigheet wedh Watnſoten: Jw meer en Watnſiechtig dricker/ jw meer han torſter. etc. Stob: Prov. 11. v. 26. &. Cap. 13 v. 25

Giärna giſwit/ är dubbelt giſwit. i. e. Dhet ſom ſnart och willigt giſs/ dhet hålls för Syr. 35. v. 11. &

för en dubbel gåfwa. Inf lit: God: Hiälp Mild: Snart:

Cap. 18. v. 15. & seq: 2. Thessal. 3. v. 10. prov. 19. v 15.

Giärningz waal/giör nährings q:wal. i.e. Dhen som wällier arbete/ han faar offta will om födan. Inf: lit: Trög:

Giäfft nykommet/ sällan wälkommet. i.e. Bråkiärt swinner snart. Sup: lit: Bråå:

Giäffter går man emellan. i. e. Giäffa hals för en omgångs- eller smittestuka. Dher affman och plägar säya: **Sällan giäspar en dher två åre samman.** Ossitante uno ossitat & alter. Eraf: Wedh sådan meening pläga och Tyskarna säya: Wen ein gans trincket/ so trincken sie alle. etc.

Giästebudz owreden glömmes snart i.e. Ingen tijfwer stillas snarare/ än dhen som kommer aff vtheblifwande ifrån giästerij.

Thren. 3. v. 26. Rom. 5. v. 4 Jacob. 1. v. 4. **Gitter man bidt/ så får man sinnijdt.** i.e. **Tolamod öfwerwinner alt.** Poëten Haar dherföre sagdt: Grata supervenit quæ non sperabitur hora. Horat. Tyskensäger: Wer nuhr harren kan/ dem wirdt wol geholffen etc. Sup: lit: Bäst: Den: Inf: lit: Lägg: Thol:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1 **Giömm en Klut i 3. åhr/ behöfwes han intet så kastan bort.** i. e. Dhen något giömmer/ han finner något för sigh. Dhe gambla haa fördhenskul sagt: Observare halet. Man säger och: Bonus Servatius, facit bonum Bonifacium. &c. Sup: lit: Den: En: Inf: lit: God:

Syr. 21 v 14. **Giömma Gull vnder Geterumpan** i.e. låta

låta Sqwaldran weta dhet man wil haa löhnt Dher aff plägar man och säya; Rex magnæ non possunt ab eo sustineri, cui tacere grave est. &c. Sup: lit: Ded: Inf: lit: Han: Rycht.

Giälker intet Räfwepeltzen / så måste Leyonehuden slå bij. i. e. Dhet som list intet förmår / måste wåld vthrätta. Si non satis est pellis vulpina, addenda est leonina. Poëten haar dherföre sagdt: Dolus, an virtus quis in hoste requirat. &c. Virgil: Inf: lit: Når. 1. Macab. 7. v. 27. 31.

Giör som du wil haa giordt igen. i. e. Som man wille säya. **Dhet är endt tijta genom en Giärdzgärd / dher ingen tijtar emoot.** Och är då som Publius har sagdt. Ab alio expectes alteri quod feceris. Amans vult redamari. Item. aff Seneca. Sic cum inferiore vivas, quemadmodum tecum superiorem vivere velis. &c. Tysken säger. Was du einem thust / das wattevom andern. Item. Nachbawr vber den zaun / nachbawr wieder herüber. etc. Sup. lit: Den: Inf: lit. Hwad. Ondt. Som. Wijdt. Syr. 7. v. 1. & sequ. Tob 4. v. 16 Luc. 6. v. 31 Rom. 13. v. 9. 10.

Giör rätt och sky för ingen. i. e. Som man wille säya. **Reen Hand gär säkert genom Land.** Dhen som vprichtigt handlar / han behöfwer intet rädas. Och heter altså. Rectè faciendo, neminem time. Rectè agens confide, Si rectè vivas, ne cures verba malorum. Sat habet favitorum semper qui rectè facit. Plaut. Item. aff Poëten. Rumpantur ilia Momo. &c. Virg. Tysken säger. Thue recht / vnd schew den Teuffel nicht. Man plägar Prov. 11. v. 3

Och

och säya aff Tyskan wedh samma meeningh. Es mach verdrißen wem es wil. etc. Sup: Båst: Inf: lit: Handl: Ondt: Reen: Slått:

Eccl. v. 3. 4. **Giöra nittan gånger wäl/ och dhen tiugonde illa/ så får man skam för alt.** i.e. När en gång blijr illa giordt / kommas inga wälgiärningar meer ihogh. etc. Fab: de lapso Asino.

Prov. 19. v. 21. **Giöra mycket och wäl/ räcker intet altid til.** i.e. Som man sade: **Många Järn i Elden/ brännas offta.** Dherföre haar och Seneca sagt: Impossibile est hominem qui multa agit, omnia rectè agere. Inf: lit: Mång: Ondt:

Syr. 14 v. 9. 10. **Giöra sig til Hund för ett Been skuld.** i. e. Skämma vth sigh för en ringa tingh skul/ och achta ingen heder Tyskarna säya dher emoot: Was zu ehren sol/ mus man nicht spahren. etc. Inf: lit: Man: åhr:

Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17. **Giör wäl emoot Paddan/ men bedh Gudh at hon icke löner digh.** i. e. Dhen otacksamme löner altid gott med ondt. Ty **dhen som beder för en Tiuff / han fär skam til tacka.** Herer fördenskul som Ennius haar sagt. Benefasta male locata, malefacta arbitror. Hominem improbum promoveris, ipse te evertet. Plaut: Dheraff skal och Socrates hafwa sagt: Malis benè faciens, lupos nutrit &c. Wer bösen guht thut/ der zeucht Wölffe auff. etc. Sup: lit: Reed: Inf: lit: Ot:

Syr. 18 v. 21 **Giör först reent för din egen Dörr.** i. e. Dhen som will lasta en annan/ han måste sielff

wara

wara ren och frij. Och heeter som Verſen lyder. Tunc alios culpa, cum tu tueris ſine culpâ. &c. Tagh förſt Bielkan vhr ditt egit öga. etc. Item: Dhen ſom wil ſtraffa migh och mitt. etc. Sup. Inf. Andr. Den. Inf. lit. Hwar. Luc. 6. v. 42.

Gladt Sinne behöfwer ingen Pijpare. i. e. Gott Samweet haar ſin ſpeleman i Barmen. i. e. Dhet frögdar Hiertat. Gaudet in ſinu. Haar Eraſmus ſagt. Item. vacare culpâ maximum eſt ſolatium. &c. Aff Tyſkan ſäger man. Ein guht gewiſſen/ iſt ein lecker biſſen. etc. Inf: lit: Gott: Prov. 17. v. 22.

Gladt Hierta giör bijjoa laater. i. e. Når en Menniſkia haar glädie i Hiertat/ ſå yttrar dhet ſigh aff Anſichtet. Inf: lit: Gott. prov. 15. v. 13

Gladt Hierta giör god Maateluſt. i. e. Dhen ſom aff Hiertat är glad honom ſmakar all Maat wäl. etc. Syr. 30. v. 27.

Glädien och Sorgen dhe föllias giärna äth. i. e. Dhe löſa hwar annan aff. Poëten haar dherföre ſagt. Gaudia principium noſtri ſunt ſæpe doloris. Ovid. Item. Scilicet interdum miſcentur gaudia lætis. Idem Ovid. Man ſäger och: Glädien i Stugen och Sorgen i Farſtugun. Comitantur triſtia lætum. Extrema gaudia luctus. &c. Aff Tyſkan ſäger man. Kein frewd ohne leid. Kein Honig ohne gallen. Kein luſt ohne vnluſt. etc. Sup: lit: Frögd: Inf: lit. Sorg: prov. 4. v. 13

Gläds intet äth annars ofärdh. i. e. War intet gladh öfwer ens annars Olycka: Du weeſt intet om din är före eller effter. Syr. 27. v. 32 &. Cap. 8. v. 18.

Prov. 17. v. 5. & Cap. 24. v. 18. 19. Man säger fulle i gemeen: Lælo doloris remedium, inimici dolor. Publ. Item: Soatium est miseris, socios habuisse malorum. &c. Inf: lit: Ing:

Psal. 90. v. 10. **Glömmer dhen som rächnar/ så glömmer han intet som rynckier. i.e. Ålderen kan intet döilia sigh.** Poëten haar dherföre sagt: Facies tibi computat annos. Juvenal: Item aff Senecâ: Florem decoris singuli carpunt dies. &c. Och aff Tyskan: Viel runtzeln viel jahren, etc. Inf: lit: ålder:

Go.

Prov. 15. v. 1, &. Cap. 25. v. 14. **Godh Ordh finna gott rum. i.e. Som man roopar i Skogen/ så får man och swaren til.** Heeter fördhenskull: Gratia gratiam parit. Eraf: Guthe wort finden guthe stadt. Lieb vmb lieb. Item: Eine freundschafft gebiert die ander etc Inf: lit. Som.

Matt. 7. v. 16. **Godh Hatt tumblar sigh sielff. i. e.** Fromt Barn tuchtar sigh sielfft. etc.

Syr. 6. v. 14. 15. **Goda Wänner är Riikedom nogh. i.e.** Som man wille säya: Wäl är dhen som haar goda Wänner når omtränger. Dheraff plägar man och säya: Ubi amici, ibi opes. Tysken säger och: Wer einen guten freündt hatt/ der hatt einen guhten schatz. etc. Inf. hac lit.

Syr. 11. v. 4 & seq: **Goda dagar behöfwa starcka Been. i.e.** Mängen leedz wedh goda dagar/ och kan intet bära dhem. Dheraff haar och Poëten sagdt: Non facile est æquà commoda mente pati. Ovid: Luxuriant animi rebus plerumq; secundis. Idem Ovid: Item aff Senecâ: Magni pectoris

ctoris eſt, inter ſecunda moderatio. Dher om haar och Terentius wäl ſagt: Beatus es ni unum delit, animus, qui modeſtè iſtæc ferat. &c. Wedh ſådan meening ſåya och Tyſkarna: Wen dem eſel zu wol iſt / ſo tantzet er aufm eiß / vnd zerbricht ein bein. etc. Sup. lit: Bär: infer: hac lit: Inf: lit: Lyck: Mått:

Godhtroo löhnes medh Otroo. i. e. Sällan blijr Godhtroqen oſmijken. Syr.6.v.6.

Hecter fördhenſkul billigt: Fide, ſed cui vide. Aditum nocendi perfido præſtat fides. Sen: Plurimum mali credulitas facit. Idem. Item. Credulitas error eſt magis quàm culpa, & quidem in optimi cujusque mentem facilimè irrepit. &c. Sup: lit: Den: Inf: lit: See: Troo: Wån:

Godh willia draar Laßet til Byß. i. e. Luſt och flijt giör Bördan lätt. Syr.6.v34

Amanti nil difficile. Amor docet muſicam. Man ſäger och medh Poëten. Omnia conando docilis ſollertia vincit. Mantu: Aff Tyſkan ſägz och: Luſt vnd liebe zum ding / macht alle arbeit gering. etc. Inf: lit: Luſt:

Godh willia giör Gåſwan täck. i. e. Dhen giärna gieer / han giör ſin Skiänck behageligh. Syr. 18. v. 25. & ſeq Cap. 35. v. 11.

Sup: lit: Giärn: Inf: lit: Mild; Snart:

Godh krook mäſte kröktas i tijdh i. e. Som man ellieſt plägar ſåya: Dhet ſom artar ſigh til Nätzla / dhet bränner tijdigt. ſyr. 7. v. 25. & Cap. 30. v. 12.

Vthaff en gammal Vers ſäger man och: Curvum ſe præbet, quod ad uncum creſcere debet. &c. Sup: lit: Ded:

Prov. 10. v. 4. **Godh winst gör Kählen feet.** i. e. Rijk winning giör kryddad Maat. Tysken säger. Guthe gewinst/ guhte Suppen. etc. Inf: lit. Or:

Goder Maat i godom Dryckom. i. e. Godh Dryck haar Maaten medh sigh/ sade Käringen om Zölkappen. etc. Sup. lit: Gamm.

Godha Wahror roosa sigh sielff. i. e. Som man sade. Gott Wijn behöfwer ingen vthängd Krantz. Proba merx emptorem facilè inveniet. Plaut. Item. Vino bono non opus suspensâ. hederâ och aff Tyskan. Guhte waren finden wol kauffleüte. etc. Inf: lit. Gott.

Godh Redskap giör lätt arbete. i. e. Som man elliest säger. Gott giöra medh godh Reedha etc. Inf: lit: Gott. Torr.

Syr. 6. v. 14 15. **Godh Wän är ett liggiande Fää.** i. e. En förwarat Skatt. Cicero haar dherföre sagt. Amicus magis necessarius quàm ignis & aqua. Poëten haar och fördh enskul wäl sagt. Nil ego contulerim jucundo sanus amico. Horat. Item. aff Plutarcho. Dulce est tueri hominis amici lumina. &c. Tysken säger. Ein guter freünd ist mitt Golld nicht zu bezahlen. etc. Super. hac lit.

Ephes. 4. v 26. **Goda Wänners kijff/ är ny wänskap.** i. e. Wänegnabb är snart försont. Amantium iræ, amoris est redintegratio. Terent. Item. Amor fit ira jucundior. Cognat. Poëten haar dher om sagdt.

In amore hæc sunt mala: bellum
Pax rursum. &c. Horat: Item:

Quæ

Quæ modo pugnarunt, jungunt sua roſtra columbæ:
Quarum blanditias verbaq; murmur habet. &c. Ovid:

Tyſtarna ſåya: Buhler zorn/ der buhlſchafft ſporn. Item. Freündſchafft nach feindſchafft/ iſt gröſsere freündſchafft. etc. Inf: lit: Hwſtr. Kårl. Wån.

Godh Gårning wil haa tijdh. i. e. Man frågar intet ſå mycket huru / nart/ ſom huru wål en ting blijr giordt. Dher aff ſåger man och medh Eraſmo. Sat citò, ſi ſat benè. Och aff Tyſtan. Was guht iſt/ wil weil haben etc. Sup. lit. All. Snart. Pred. 3. v. 11 & ſeq.

Godh tingh haa Bröd i Hwſet. i. e. Intet år ſå nödigt i Hwſet/ ſom Maaten. Heeter fördhenſtul ſom en wijs man haar ſagdt. Emas non quod opus, ſed quod neceſſe eſt. Cato. Item aff Diogene. Farina ſtatuis multo carior. &c. Laert. Sup. lit: Bättr. Den. Inf. lit. Måln. Heſech. 3. v. 16.

Godh Lycka wil haa god ſtyrkel. i. e. Dher wil konſt til at bära goda Dagar. Dheraff ſåger man och medh Poëten. Fortunam reverenter habe. &c. Auſon: Sup: lit. Bär. Super: hac lit. Syr. 11. v. 4 & ſeq.

Godh Häſt kaſtas intet bort för ett lyte ſkull. i. e. En reedeligh Man förachtas intet för ett ringa feel ſkull: Ty hwem år vthan bräck? etc. Inf. lit. Ing. Man. Pſal. 14. v. 4. Rom. 3. v. 23.

Godh rycht/ år Häſtens halfwa Foder. i. e. Som man wille ſåya. Herrens Prov. 26. v 6.

Öga giör Häſten ſeet. Godh vpſicht är bäſta rychten. Dheraff ſäger man och medh Eraſmo. Oculus Domini ſaginat equum. &c. Inf: lit. Herr. Hwar Siälff.

ſyr.10.v.2. Godh lydare/ giör en godh biudare. i. e. En lydig Soldat blijr en godh Commendeur. Ariſtot: Haar dherföre ſagdt. Non eſt ut recte imperat, niſi qui antè paruerit imperio. Sen. &c. Sup: lit: Den: Inf. lit. Såd. Tapp.

Godh Wärd frägar intet om Giäſten wil. i. e. Dhen ſom fräger/ han gieer intet giärna. etc. Sup: lit: Den:

prov.24. v.6. God rädh giör Segeren trygg. i. e. Gott Rädſlagh i Fält giör Krijget lätt. Och heeter fördhenſkul ſom dhe Gambla haa ſagt: All ting medh rädh. etc. Sup: lit. All:

Goda Dagar koſta Mynt. i. e. Dher wil något til at hålla ſigh friſcht. Poëten haar dherföre ſagdt: Victurus genium debet habere liber. &c. Ovid: Sup: lit: Den. Super: hac lit: Inf: lit: Hwar: Man:

Godh diæt, giör fager och feet. i. e. Som man wille ſäya: Röchter Mun/ giör Kroppen ſund. Dhen ſom mätteliga äther och dricker/ han behåller en helſoſam Kropp och godh Färga: Haar ſin Sömpn och Natteroo / och lefwer altſå deſſe länger. Dherom lyda och Verſerna aff Schola Salernit:

ſyr.37.v.32 33, 43. *Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant*

Hæc

Hæc tria, mens hilaris, requies, moderata diæta. &c.

Sup: lit. Den: Inf: lit: Man: Natt: Nöcht:

Goda Wänner see intet efter många Rätter. i. e. **För goda Wänner är snart Maathredt.** Tyskan säger och: Guter freünde kost ist bald gekocht. etc.

Godh Wän är altijdh wälkommen. i. e. Han stänges intet vthe. Guten freünden ist kein thür verschloßen. etc.

Godh Giömmare/ god Skaffare. i. e. Dhen något förwahrar/ han haar när han tarfwer. Sup: lit: Den: En: Giöm: Inf: lit, Håll: Spaar: prov. 13. v. 11.

Goda Wänner komma bäst obedne. i. e. Dhe låta intet länge nödga sigh. Dheraff säger man och medh Erasmo: Boni ad bonorum convivia ultrò accedunt. *Item*: Conviva amico, amicus etiam ultrò adest. Idem: Ein guter freündt kompt wol vngeladen. etc. Ut superius hac lit:

Goda Wänners feel må man märckia/ men intet lasta. i. e. Wänners brist måste man öfwerskyla. Mores amici noveris. non oderis. Eras. Item: Amicus cum vitiis est ferendus. Ulp: Man plägar dherom säya vthi ett Sw. Rijm. Luc. 6. v. 42. Jacob. 4. v 12.

Din Nästes Synd du täck wäl til/
Om du din ey höra wil. etc. Sup. lit. Den.

Goda Wänners död/ rörer oß sielfwa. i. e. När man genom Döden mister en godh syr. 27. v. 28

Wän/ går thet offta så hårdt til Hiertat/ såsom wore en halff dödh. Publius haar dherföre sagdt. Toties moritur homo, quoties amittit suos. Man plågar och säya här wedh. **Dhen intet förier sin Wän warm/ han tår wist förian kall.** etc. Sup. lit. Den.

Syr. 10. v. 45. **Godh Styrman gör Skeppet tryggt.** i. e. **En godh Regent är Landsens Roo.** Dher aff haar fördhenskul en förnemblig Sw: Minister sagdt om sin Herre/ som wedh Regimentet haar warit myckit viligant och laborieus. Ille laborat, ut nos omnes quiescamus. &c. Sup. lit: Den. Dörr.

Pfal. 120. v. 6 7. **God Grannе är Landsens bästa Wärn.** i. e. Dhen Herre som haar omliggiandeGrannar til säkra Wänner/ han haar om sitt Land en tryggan Wall och Muur. Ty man säger dherom. **Man haar intet längre Frijdh/ än ens Granne wil.** Och heeter fördhenskul. Non est aureum sceptrum quod regnum tuetur. Sed amici fidi regibus sunt tutissimum sceptrum. &c. Xenoph. Inst. lit. Den. Grann. Man.

Prov. 27. v 10. **Godh Granne wedh handen/ är bättre än Broor längt bortta.** i. e. En trogen Granne är ett ädelt Klenod. Cui bonus est vicinus, fœlix illucet dies. Godofr: Man läås om Themistocle, at når han hade welat sälia något Landgodz/ skal wedh Vthropet hafwa befalt affkunnas/ at och Godzet hade goda Grannar/ såsom ett argument til dhes bättre och dyrare sälliande. Plutarch. Aff Tyskan plägar man och säya. Mitt den nachbawren

hebt

hebt man die scheuren. etc. infer; hac lit: inf: lit: Man.

Godh Saak behäller Platzen. i. e. Psal.94.v. 15.
Oskuld sär giärna öfwerhanden.
Tandem bona causa triumphat. Item aff Poëten. Causa jubet melior superos sperare secundos.&c. Lucan: Rätt måste doch blifwa rätt/ och ty måste alla fromme Hierta tilfalla; Som Striften talar, etc. inf. hac lit. inf. lit. Rätt.

Godhtroo redh mitt Häst bortt. i. e. Syr.6.v.& Prov.14.v 15.
Then godtrogne blifr sällan stadelöös. Fiducia pecuniam amisi. Haar Erasmus sagt. Aff Tystan sägz och: Wer leicht glaubt wirdt leicht betrogen. Item. Traw nicht/ so bleibt das Roß im stall. etc. Sup. lit. Den. Super. hac lit.

Godh Ordh äre gott Läkiebladh. i. e. Prov.25.v. 1. &. Cap 25/v. 24.
Medh godh Ordh stillas mycken Wrede. Amor amore vincitur. Ignis igne non extingvitur. Eras: Item. aff en gam. Vers. Frangitur ira gravis, cùm fit responsio svavis.&c. Tysken säger: Eifer wirdt mitt strenge nicht gestillet. etc. infer. hac lit.

Godh hielp giör Börden lätt. i. e. Pred.4.v. 12.
Många Händer giöra lätt Arbete.
inf: lit: Mång.

Godh Ordh läkia WäneSåår. i.e. Prov.15.v.
Bland Wänner håller man godh ordh och affbön för bästa Satisfaction, när något är brutet. etc. Super: hac lit: Sup: lit: Affb.

Godh Ordh och strång Straff/ hålla Land och Städer wedh macht: i. e. Rom.13.v 3. 4.
Dher lag och Rätt skipas med wänligit tiltaal/ dher går alt wäl til. Tyskarna säya. Guhte

wordt vnd harte straff/ erhaltendte policey. &c
Inf: lit: Lööhn:

syr.xx.v.32 **Godh Ordh sällia elacka Wahror.** i.e. Som man ellieſt säger: **Söödt Ordh giöra elackt Kiöp.** Man säger och **Wäl rosad/ är halff säldt. Item. Blinder Häst behöfwer en god Taleman. etc.** Sup: lit: Blind. Inf. lit: Söödt: Wäl. Man säger och wedh sådan meening.

syr.ut super. **God Ordh frögda en Dära.** Idem. Blandiendo decipiuntur homines. Tyſten säger: Mit guthen worten werden die meiſten betrogen. etc. sup: lit: Den: Inf: lit: Söödt.

Jacob.2.v 15.16. **Godh Ordh mätta intet Magan.** i. e. Hungrig Maga achtar intet sött smack. sup. lit. But. Inf: lit: Hungr.

Jacob. ut superius. **Godh Ordh fylla intet Säcken.** i.e. Som man wille säya. Dhe bära intet i Klöket. Dher affsäya och Tyskarna: Die wordt seind guht/ haſtu Gelt ſo kriegſtu ſchuh. Item. wort ſeind guht/ aber Hüner legen Eyer. etc. Inf. lit. Ord.

syr.18.v.16 17. **Godh Ordh är meer än Gåfwa.** i. e. Dhe hugna offta en Menniſkia mehr än Skiäncker och Gåfwor/ när dhe i rättan tijdh brukas. etc. Infer: hac lit.

Gott haa många Wänner om händer. När dhe icke komma alla i sönder i.e. Dhet är ondt för en Qwinnos Perſon/ när hon haar många Friſare tilliſka/ och alla liika wälkomne. Dhetom sägz vthi ett Sw. Rijm.

syr.27.v.20 & seq. Dhet är så gott och rådeligt/
Haa många Wänner om händer.

Men

Men är så ondt och wådeligt/
När dhe komma alla i sänder. etc.
Sup. lit. Bättr.

Gott giöra medh godh Reeda. i. e. Judic. 14. v. 18.
Godh Redskap giör lätt arbete. Man säger fördhenskul aff en gam. Vers. Si bonus est focus, sit cibus ipse bonus. &c. Guht fewr macht einem gerahden koch. sup. lit. Gambl. God. Inf: lit. Torr.

Gott dantza när Lyckan wil spela. i. e. syr. 11. v. 14.
Gott må wäl när intet tryter. Item.

Gott sittia i Waßen och göra Pijpor.
etc. Inf: hac lit. sup. lit. Ded. Den.

Gott nog/ skitit Smör äth siuka Hundar. i. e. Matth. 7. v. 6.
Gott nogh äth Paddan / dhet som intet duger. Skitin Sugga / oreen Bößia. Dignum patellà operculum. Eras. Similes habent labra lactucas. Trachtamentet effter Giästerna. Tyskarna säya. Faule eyer vnd stinckende Butter/ gehören zu samen. etc. sup. lit. Bränt. Ded. inf. lit. Or. Ruht. Skitt. Swrt.

Gott binda om en heel Finger. i. e. Gott plästra dhet intet är sargat. Item.

Gott wara glader / när intet skader.
etc. inf. lit. Reent. Osk. Slätt. & infer. hac lit. Man plägar och wedh lijka förständh säya.

Gott twätta sig i reent Watn. Idem. prov. 15. v. 15

Gott Samweet är dagligit Giästebud: syr. 14. v. 2 &
i. e. Dhen intet weet aff något argt/ han haar dagligh fägnat i Hiertat. Poëten haar dherom sagt.

Hic

Hic murus ahæneus esto,
Nil conscire sibi, & nuliâ pallescere culpâ. &c. Horat:

Cap. 30/v. 26.27. Hebr. 13.v 18.

Item.

Conscia mens recti fama mendacia ridet. Ovid:

Vacare culpà maximum est solatium. Dhen wtijse Hedningen Cicero haar och sagdt. Nullum theatrum virtuti majus est, conscientiâ. Item. Conscium esse sibi in vità sua nullius criminis, multum parit voluptatis. Anitiphan. Item. Secura mens juge convivium. &c. Aff Tyskan säger man: Kühnlich redet ein guht gewissen. etc. Super: hac lit:

prov. 15.v. 15. **Gott Modh lättar Hiertat. i. e.** Ut superius: Gott Samwett. Animus æquus, optimum ærumnæ condimentum. Plaut: Item Bonus animus in re malà, dimidium est mali.

Idem Plaut:

prov. 17.v. 22. **Gott Modh är halfft Lijff. i. e.** Ut superius dageligit Giästebodh. etc. Sup: lit: Gladt: inf; lit: Luft:

Gott simma när en annan häller vp Hufwudet. i.e. Dhet är intet ondt at wara kostfrij/ när en annan släpper Pungen til Och då säger man: De alieno liberalis. Eraf: Och medh Terentio: Olet ungventa, de meo, &c. Wedh sådan mening plägar man och säya:

Gott skära breeda Remmar affannars Hudh. Idem. De alieno ludere corio. Eraf: Aus ander leüt leder/ist guht breite riemen schneiden. etc. infer: hac lit:

Gott

Gott sitia i Waßen och giöra Pijpor. syr. 11. v 84 15.
i.e. Gott må wäl når Taskan är full Item:
Gott dantza / när Lyckan wil speela /
etc. Super: hac lit:
Gott Wjin behöfwer ingen vthängd Krantz. i.e. Dygden tarff intet vthroop.
Tyskarna säya fördhenskull: Guther Wein rufft sich selbst aus. Item: Guhter Wein bedarff keines schildes. etc. Sup: lit: Dygd:
Gott arbete gieer godh löhn i. e. sap. 3. v. 15. Luc. 10. v. 7
Dhen något gott förtiähner / han bljir fulle löhnter: Om icke aff Menniskior / så får han löhn aff GVdh. etc. Sup: lit:
Gott Krijgh giör godh Frijdh i. e.
Dhen som medh Krijget haar godh succes, han winner omsijder goda Fredzwilkor. Sup: lit: Fred:
Gott jaga dhen sielff giärna löper. i. e.
Rädder Fiende är snart flychtig. Dher aff plägar man och säya: Fruſtra tenetur qui fugere geſtit. &c. inf: lit: Rädd: Tijd.
Gott är aldrigh förmycket i. e. syr. 13. v 30
När dhet rätt brukas. Dher aff säger man och
Dhet ena godha kastar intet bort dhet andra. etc. Sup: lit: Ded:
Gott giörs sällan medh goda. i. e.
Menniskian är altidh trögh til godh gierning Aristoteles haar dherföre sagt: Non ità natum eſt, ut pudori obſequatur, ſed ut metui, nec ut abſtineatur à pravis ob turpitudinem, ſed ob ſupplicia & pœnam. &c. Och heeter altså som Poëten haar sagdt: Oderunt peccare mali formi- Eſa. 28 v 19 Rom. 13. v. 3. 4.

formidine pœnæ. &c. Horat. inf. lit. On
Straff.

Matth. 4. v. 21. **Gott Wett will haa gott bruuk.** i.
Dhen GVDH haar gifwit wett och snille/ ha
måste intet kastat vnder Bäncken. Elliest förder
was dhet såsom Järnet aff Rost. Ty Skriffte
säger: Man tänder icke vppett lituus/ och sätte
dhet vnder en Skäppa. etc. Eralmus haar dhet
före sagdt Jngenium socordiâ torpescit. &c
inf. lit. Konst. Lätt. Orck. Offn.

Luc. 21. v. 2 2/6 fyr. 13. v. 25. **Gott klifwa på then gården som läger**
är. i. e. Dhen Fattiga måste altijd wara Foote
tråd. Dherom säger man vthi en gammal Vers
Seps sæpè calcatur, ubi pronior esse putatur.
Man plägar och säya. **När Hunden ligger**
vnder/ så blijr han bijtin aff alla.
Tysken säget: Wer da ligt/ vber dem laufft
jederman. Item: Woh der zaun am niedrigsten/
da wil jederman vbersteigen. etc. sup. lit.
Den. inf. lit. När.

Gott fiskia i vprört Watn. i. e.
Bruka sitt bästa med annars skada. Såsom när
twå Herrar råka i Wapneskifften/ kommer vn-
dertijden dhen tredie dher til/ slår handen dher i
och spelar sitt egit bästa. Och kallas aff Eras:
Piscari in turbido. Item: In turbida aqua, opti-
ma est ângvillæ captura. Som man wille säya:
När Publicum råkar i confusion, så spelas
Privatum säkrast. Dher vppå säger man och:
När twå Hundar bijtas om ett Been/
så kommer offta dhen tridie och napparet
bort. etc. inf. lit. När.

Cal. 6. v. 67. **Gott kommer aldrigh för offta.** i. e.
Som man elliest plägar säya. Wacker

Wijsa

Wijsa är intet förofftа qwåden. etc. inf. lit. Wack; 2. Thessal. 3. v. 13.

Gott Handtwärck haar en gyllende Bottn. i. e. Dhet haar Brödfödan med sig. Dheraff säger man och: Artem quævis alit terra. Sveton: Och aff en Vers: Res valet, ars præstat, si res perit, ars mihi restat. Item: Opifices ingenium habent in manibus. Eras: Tyskarna säya: Bidermans erb ligt in allen landen. Ein guht Handtwerck ist eine tägliche gülte. Wedh samma förståndh sägz och: Kunst ist ein guter zehrpfening. Item: Guht Handtwerck hatt einen güldenen Boden. etc. Sup: lit. All: inf: lit: Konst: syr. 10. v. 31 32.

Gott Predika för dhe Lärde. i. e. Dhe förstå snart en halffqwåden Wijsa. Dictum sapienti sat est. Haar Terentius sagt Item: Doctis præceptor supervacaneus Eras: Tysken säger: Dhen gelahrten ist guht predigen. etc. infer: hac lit: sy. 21. v. 18.

Gott pipa för dhen som gärna dantzar i. e. Godh locka som medh wil hoppa. Aff Tyskan säger man och: Wer lust hatt zum tantzen / dem mach man leicht pfeiffen. etc. Inf: lit. Han. Med.

Gott Trää bär tijdigh Frucht. i. e. Ut Sup. lit. Ded. God. Matt. 7. v 1. & Cap. 12. v 33

Gott wara glader/när intet skader. i. e. Gott binda om en heel Finger. etc. Super. hac lit.

Gott sää i reddan Åker. i. e. Som man wille säya: Gott komma til dukat Bordh Item. Gott giöra med godh redhe. etc. Super. hac lit. sup. lit. God.

Gott

psal.62.v10 **Gott Miöl haar och sine Sådor.** i. e. Dhe Wijse haa och sine Feel Errant quandoq; sapientes. Eras: sup. lit. Al Båst. Feel. Inf. lit. Hwitt. Klokt. Wijst. E Infer: hac lit.

prov.15 v1. syr.40.v21. **Gott tiltaal får gott geenswar.** i. e. God ordh finna gott rum. Item: Som man roopar i Skogen/ så får man och Swaren til. Tysken säger: Guhte word finden guhte stadt. etc. sup. lit. God. Inf. lit. Som.

Gott förstå en halff qwåden Wijsa. i. e. Gott Predijka för dhe lärde. etc. super: hac lit.

Gott spela vthan vpsatt. i. e. Vthan åfwentyr och wågande. Dher aff säger och Tysken. Wer kegeln wil/ der mus auffsetzen. etc. Sup. lit. Den.

Gott spela om annars Hud. Idem. Man plågar och såya / när någon genom en swår action blijr hårdt tilsatter; De tuo luditur corio. Eras. Dhet giäller din Pältz In te istæc cudetur faba. Terent. Item. De tuo capite aguntur comitia. Plaut. Aff Tyskan plågar man såya: Dir wil man in die wolle ete. super: hac lit.

Gott spela vhr fullan Pung. i. e. Som man wille såya: Dhen rijke achtar intet ett Öga / han haar dhet andra i Taskan. Dherföre haar och Poeten sagdt. Ludite securi, quibus æs est semper in arcà. Ovid. &c. inf. lit. Rijk.

Gott

Gott lijta på sin egen Maatsäck.. i e. Syr. 29. v. 26. 27.
Egen äga är altijdh bäst. Item: E. hwart dhet hwälfwer/ sk är gott haa nck got sielfwer. etc. sup lit.. Eg.

Gott Rychte är bästa Arfwegodz i. e. Pred. 7. v 2 Syr. 41. v. 15. 16.
Gott Nampn betalas intet med Penningar. Honestus rumor alterum patrimonium. Publ: aff Plauto: Ego si bonam famam mihi servasso, sat ero dives. Heeter fördhenstul som Verserna lyda: Prov. 22. v. 1.

Omnia si perdas, famam servare memento:
Quâ semel amissâ, postea nullus eris. &c. Item:
Vivit post funera virtus Ovid.

Sup: lit: Bättr: Inf. lit. Rycht: Ähr:

Gott haa Rygg aff dhe Mächtiga. i. e.
Dhet är godt haa goda Patroner wedh Brädet. Syr. 20. v. 30.
Inf: lit. Herr.

Gott Wijn haar och sin Drägg. i. e.
Dhe Wijse feela och. Gott Miöl haar och Sädor. etc. Sup. lit: All. Bäst. Feel. Jacob. 3. v. 2.
Inf. lit: Klookt. Söndr. Wijst. & Superhac. lit:

Gott gifwa god räd när intet tränger. i. e. Syr. 37, v. 22.
Gott sittia wedh Styret i stilla Wattn. etc. Sup. lit. All. inf: hac lit.

Gott räd i Nöd/ är bättre än Gullet röd i. e. Syr. 40. v. 25. &c
När Nöden tränger/ är godt haa en god

Cap. 32. v. 24. Prov. 16. v 23. rådsäck at grijpa til. Man säger fördhenstul wed sådan fall: Vox amici, vox Dei. Unicum consilium rectum, magnam multitudinem manum vincit. Antehelm. Dhe gambla haa fördhenstul wäl sagdt: **All ting medh rädh.** Videatur exemplum in Fab. de Cato & Vulpe. Dher Räfwen måste dantza för Hunderna: Men Katten togh Tråat in/ bespottade Räfwen/ och badh honom taga til rådsäcken/ dher han förr så högt hade berömt sigh aff. etc. sup: lit: All. Efft: Int: lit: Klokt: Råd: Snar.

psal. 37. v. 37. **Gott Folck är gott at giöra medh.** i. e. Dhet är gott at handla medh dhet Folck som wäl begwämmar sigh. Facile est imperium in bonos. haar Plautus sagdt: Inter bonos benè agitur. Eraf: Item: Homines frugi omnia rectè faciunt. Idem. Tyskarna säya: Mitt guten leüten ist guth handeln. etc. sup. lit. Fromh. Efft. Inf: lit. Slätt.

prov. 15. v. 13. **Gott Samweet giör gladt Ansichte.** i. e. Innerligh Fred giör glada laater. Cor lætum, facies læta. Eraf. Item: Conscientia, est sensus sanæ mentis. &c. Jason: Tysken säger: Frewd im hertzen macht schöne farbe. etc. Sup: lit: Gladt.

prov. 15. v 15. **Gott Samweet är bästa** Confect. i. e. Ett liuftigt Tractament. Dheraff haar och Plautus sagt: Animus æquus optimum est ærumnæ condimentum. Item: Conscientia rectæ voluntatis maxima est consolatio rerum incommodarum. &c. Cic. Super: hac lit.

Pred. 6. v. 7. **Gott saknas intet förr än det är borta.** i. e. Man kan intet så wäl skönia dhet goda/ som när dhet är bortmist. Quam chara sint

bona

bona", homines carendo intelligunt. Eraſ. Wen das gute weg iſt/ märkt man erſt wie guth es geweſen. etc. Inf: lit: Ondt:

Gott Laag giör kortan Dagh. i. e. Wedh gott Sälſkap weet man intet hwart tijden taar wägen. Poëten haar dherom ſagt: Nox inter pocula currit. &c. Prop.

Gott Wijn giör ondt Huſwudh. i. e. Aldrigh är Drycken ſå god/ at han icke giör Huſwudet ondt/ när man dricker för mycket: Tyſken ſäger och: Guter Wein macht böſe Köpffe. etc. Inf: lit: Wijn. Prov. 20. v. 1.

Gott Wiin talar ond Latin. i. e. Wedh Ruſet achtar man intet ſå noga om man ſlår Priſcianum. Guter Wein (ſäger och Tyſken) redet bös Latein. Dheraff haar och Poëten ſagt: Quid non ebrietas deſignat? &c. Virgil. ſup. lit. Druck. Syr. 31. v. 37. prov. ut ſuper.

Gott roo vnder fult Segel. i.e. Godh hiälp giör Börden lätt. När Winden är godh/ ſå koſtar intet på Graanbonätet. Tyſken ſäger och: Vnter dem Siegel iſt guth rudern. etc. Sup: lit: Hiälp. Inf. lit: Mång. Pred. 6. v.

Gott ſittia wed Styret när intet blåås i. e. **Gott giſwa godh rådh när intet tränger.** Man ſäger fördhenſkul. In tranquillo quilibet eſt gubernator. Eraſ: Och ſom Poëten haar ſagt. Facile eſt dare vela ſecundis. Manil. Facilè cum benè valemus, recta conſilia ægrotis damus. Terent. Item. aff en Poët: Garrula ſecuri narrant pericula nautæ. &c. Aff Tyſkan ſäger man. Wen es wolgerät/ ſo ſeind alle gute hebammen. Dheraff plägar man och ſäya i Swenſkan: Syr. 37. v.

Alla weeta godh rådh/ förvthan dhen i wåndan står. etc. Sup. lit. All., Super. hac. lit.

Syr. 22. v. 25.26. **Gott tala om dhen som bortta är. i. e.** Som man wille säya: Frånwarande kan intet förswara sigh. Man plägar fördhenskul säya: De absentibus nil nisi boni. Eras. En Poët haar dherom sagt: Minuunt præsentia famam &c. Claudia. Man säger och: Quos aliàs derident personatos pavent: En gammal Scribent haar fördhenskull sagt: Nil in propinquos temerè constitui decet. Och aff en Poët: Absentem rodere turpè est. &c. Man plägar och bruka dhesse fölliande Vers: At skrifwas öfwer Borden i Hwset/ emoot Baakdantare:

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vetitam, noverit esse sibi. &c.

Item. aff Laërtio: Ita loquamur cum amicis, ne sermo nos in jus vocet. & inf: lit: Småd:

Luc. 16. v 2 **Gott wara Fougde vthan räkning. i. e.** Vybörd wil haa vthgifft.

2. Thessal. 3. v. 13. Gal. 6. v, 9 Luc. 17. v. 10. Syr. 3 v. 25 **Gott giörs aldrigh för mycket. i. e.** Som man wille säya: Ångra aldrig wäl giort Rerum honestarum nulla est satietas. Item: Pœniteat nunquam, si tu bene feceris unquam. &c. Ty macker Wijsa är intet för offta qwåden. Tyskarna säya. Man kan des guten nicht zu viel thun. etc. inf: lit: Wack ångr.

Gran-

Gr.

Grannar gnabbas och. i.e. Grannesämian räcker icke alttjdh til. Vicinus vicino invidet. Eras: Poëten haar fördhenskul sagt: Matth. 10 v. 21.

Inter finitimos vetus atq; antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile vulnus. &c. Juven:

Tyskarna säya: Ein nachbawr neidet dem andern. etc. Inf: lit: Mång.

Grijs bethalar offta dhet gam̃al Soo bröth. i. e. Barnen måste offta vndgtälla dhet Fadren haar försedt. Quod sus peccavit, succula sæpè luit. &c. Sup. lit. Ded. Mång. Exod. 20. v. 5. Jerem. 31. v. 29. 30. Matth. 13. v. 30.

Grijsen är giärna dher han faar wäl. i. e. Hwar man fins giärna dher födan wanckar: Eller dher en är wäl lijden. Tyskarna säya dherom: Die Katze ist gern da man sie streichelt. etc. inf: lit: Katt.

Groff Synd / grofft Straff. i. e. På slemm Giärning föllier swår Plicht. Atrocia delicta, atrocibus puniuntur pœnis. Eras: Grewliche Thaten / grewlich Straff. etc. Inf: lit: Straff. Sap. 6. v. 7.

Grofft skiämpt som giör Taskan reen. i. e. Ohöfligt Tractament, som giör Giästen skada. Inf: lit: Skiämpt: Prov. 26. v. 18. 19. Syr. 13. v. 7. 8.

Grymtar så Grijs som gammalt Swijn. i. e. Som dhe gambla sunge / så qwittra och dhe vnge. Barn säya giärna Hezeck. 16. v. 45.

efter hwadh dhe see och höra aff dhe gambla. Aff Tyskan sägz och: Wie die alten sungen/ so qwitt. tern auch die Jungen. etc. Sup: lit, Aff: Inf: lit: Småå: Som:

Pred. 7. v. 4. **Grååt minskar Sorger.** i. e. **Gråta är Sorgetröst.** Man säger och: **Dhet är Hugswalelse at gråta.** Poëten haar dhet samma meent som haar sagt: Est quædam flere voluptas. &c. Ovid.

Pred. 12. per totum **Grå Håår är Dödzens Blomster.** i. e. Lijka som Blomstret vthbrister emoot Sommaren; Altså yppas och gråå Håren emoot Döden. Dheraff kallas och gråå Håår Dödzens Liberij och Hoffärga. Item. Procœmium mortis. &c. Men ellies säger man:

Prov. 16. v. 31. & Cap. 20. v. 29. **Grå Håår äre ålderdoms prydnat.** i. e. Som man sade: **Grått Hufwud är gammal mans heder.** Dheraff blijr och ålderdomen kallad: Canities decora. &c. Och aff Tyskan: Graw Haren zieren den alten. etc. sup. lit: Blomst. Gam. super. hac lit: Inf: lit. Når.

prov. 30. v. 31. & seq: **Gråå och blåå/ är Bonden båst.** i. e. Som man wille säya: **Jw meer man stryker Katten på Ryggen / jw meer sätter han vp Rumpan.** Bonden giör intet längre gott/ än honom hålss Tummen på ögat. Blijr han bedin och wägder / så yffz han och blijr modigh. Dherom säger man och i gemeene Versen: Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit. Item. Rustica gens, est optima flens, sed pessima gaudens. &c. Tysken säger och: **Wen man den bawren bittet/**

so

so krummet er den hals: Oder ihm schwellet der bauch. etc. Inf: lit. Ing. Jw. När.

Grääs wäxer sällan på Allmeñewägen. i. e. Dher hwar man faar fram/ dher kunna inga örter groo. etc.

Gu.

GVdh gieer alla nogh/ och haar icke deste mindre. i. e. Hans hand är intet förkortadh. Dher vppå lyder och gambla Versen: Omnia dat Dominus, non habet ergo minus. &c. infer: hac lit. inf. lit. GVdz. Psal. 104. v 27. 28. Num. 11. v 23. Esa. 59. v. 1

GUdh föder så wäl Bij som Biörnar. i. e. Dhen fattige så wäl som dhen rijke. Ty/ Hönan lefwer så wäl aff sitt Krafftz/ som Leyonet aff sitt Rooff. etc. Inf: lit: Hön. Matth. 6. v 34.

GUdh gieer både Lycka och Loth. i. e. Hwars och ens beskedda Deel. Dherföre haar och Salomon dherom bedit och sagt. Tw ting bedes iagh aff tigh HERRE. etc. Inf: lit. Nog. prov. 30. v 7. & seq psal. 37. v. 25. psal. 55. v. 23.

GUdh gifwer alt gott/ men icke strax Oxen om Hornen. i. e. Hwar och en måste effter GVDZ förordning/ draga skiälig omsorgh dherföre; Sökia Födan i sin kallelses wärck / och bedia om Wälsignelse. Ty elliest flyga inga stekta Starar i Munnen. Och heeter som Versen lyder. Dat Deus omne bonum, sed non per cornua taurum. Item: Non tibi per ventos, assa columba venit. Dij n. laboribus bona sua divendunt. &c. Aff Tyskan säger man och: An Gottes segen ist alles gelegen. Item: GOTT beschert wol die Kuh/ Gibt aber nicht das seil dazu. etc. sup. lit. Arb. inf. lit. Ing. Pred. 1. v.

GVdh

Syr. 33. v. 34. **GUdh deelar sin Gåfwa vnderlig. i. e.** Han gieer dhen ena mindre/ dhen andra meer. Dherwppå lyder och Verſen: Omnibus ex æquo, non dant ſua munera Divi. &c. Tyſkarna ſåya och: Gottes haben werden vngleich außgetheilt: etc. infer: hac lit:

Pſal. 104. v. 27. 28. Pſal. 145. v. 15. 16. Pſal. 147. v. 9. **GUd gieer alla Munnar Maath. i. e.** Han föder alla ſin ſkapade Creatur. Dherföre/ När man i en godh troo kaſtar ſin omſorgh på honom/ ſå behöfwes intet föria för Morgondagen; Vthan ſåya medh dhen gamble Patriarchen: Dominus providebit. &c. *Inf:* lit. Sörg: Mång:

Gen. 22. v. 8 **GUd gieer allom och förbrår ingen. i. e.** Han gieer allom nogh och afwundas wed ingen/ ey hellet förwijter någon. etc.

Jacob. 1. v. 5. **GUdh ſkoop ingen haſtigheet. i. e.** Som man wille ſåya: Han komer och fram ſom Orarna drifwer. Och heeter fördhenſkul: Feſtina lentè. Item. Sat citò, ſi ſat benè. &c. Inf: lit: Haſt.

Syr. 5. v. 13 Pred. 3. v. 1 & ſeq. **GUdh ſlår dhen ena Skalken medh dhen andra. i. e.** Han taar vndertijden dhen ena Paddan och näffſer dhen andra medh: Och när honom behagar/ ſå byter han åter om. etc. Sup. lit. Een.

Eſai. 33. v. 1 & Cap. 14. v. 4. & ſeq. **GUDH förläter intet dhe ſine. i. e.** Wår HERRE hiälper altijdh dhem ſom förtröſta på honom. Och heeter altſå: Fidentem neſcit deterviſſe Deus. GOTT verläſt die ſeinen nicht etc.

Zach. 2. v. 5 2. Timoth. 2. v. 19 **GUdh är alla Dårars Förmyndare. i. e.** Han weet dhe enfaldigas bäſta. Och gifwer

Matth. 6. v. 34. **hwadh**

hwadh dhem är nyttigt/ effter dhe ſtelfwe icke weeta at ſöktat. Dheraff plägar man och ſäya:

Dher wetet briſter/ taar Lyctan wedh. etc. Sup: lit: Der: Inf. lit: Wår.

GVDh giör rijk vthan mödha. i. e. Dhen ſom fruchtar GVDh han blijr ſofwandes rijk. Dormientibus Dij omnia conficiunt. Terent: Cui homini Dij propitij ſunt, ei lucrum obijciunt. Plaut: Item. Semper feliciter cadunt Jovis tali. En gammal Lährare haar och wedh ſådan meening ſagt: Deo dante nil prodeſt labor. Nazianz: &c. Sup. lit. Den. & Super: hac lit: Prov. 10. v. 22. Pſal. 37. v. 25.

GVDh ſpelar med ſina vnderlig. i. e. Han hielper offta öfwer alla Menniſkiors förmodan; Andra ſätter han och ſundom aff Sätet/ och ſpelar medh dhem depoſuit. Man säger dheraff: Ludit in humanis divina potentia rebus. &c. Super: hac lit. Pſal. 4. v. 4 Syr. 11. v. 4 & ſeq.

GVDh är en rättwijs Domare. i. e. Ett Tröſtſpråk för dhem ſom liſda Orätt/ och kunna genom Menniſkior intet affhielpat. Dherom haar fördhenſtul Poëten ſagt. Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia juſtis. &c: Ovid: GOTT iſt ein gerechter richter. etc. pſal. 96. v. 10.

GVDz Barmhertigheet boor mitt i Werlden. i. e. Hon haar ingen ände. Räcker allom til/ och är hwar Morgen ny. etc. Syr. 18. v. 12, Thren. 3. v 22. 23.

GVDz Fruchtan tiänar til alt. i. e. Henne förvthan är all möda fåfäng. Poëten haar fördenſtul wäl ſagt: Eſt meritò pietas homini tutiſſima virtus. Virg. Sup. lit. Frucht: Hoſe. 11. v. 8. 9. Syr. 1. per totum. & Cap. 21. v. 13.

GVDz Wälſignelſe wäxer ſom Gräs i. e. Hon taar oförmärckt til/ liſka ſom gräswärten: 1. Timoth. 4. v. 8.

Tob. 4. v. 23. Esa. 55. v. 10.

Ty om man wille länge stå och see på Gräset, skal man lijkwäl icke kunna skönia något wäxande: Men kommer man igen efter några Dagar, så förnimmer man åthskildnaden. Dheraff sägz och aff Tyskan billigt: An Gottes segen ist alles gelegen. Item. Gottes gnade erfüllet die welt. etc. super. hac lit:

Psal. 33. v. 11. Sap. 9. v. 13. 17. Pred. 3. v. 11. Jerem. 23. v. 18. Rom. 11. v. 33. & seq.

Gudz Rådkamar haar ingen Nyckel. i. e. GVDz Domar åre ovthransakelige. Man säger dherföre: Hwem wil mästra GVDz Rådh och Willia? En Poët haar dherom sagt.

Nunquam culpandus, quamvis sua fulmina mittat
Jupiter, & rapido conterat igne domos. &c. Gland:

Dan. 4. v. 32. Ephes. 1. v. 11. Prov. 21. v. 30. Esa. 28. v. 29. Pred. 3. v. 11.

Gudz Willie haar altijdh waahlet. i. e. GVDH wil altijdh mäst råda/ ehwadh Menniskian sätter sigh före. Heeter fördhenskul Homo proponit, DEUS disponit. Item: Non est sapientia, non est prudentia, non consilium contra Dominum. &c. Är altså bäst at låta sigh dher medh nöya/ och siunga aff Sw: Psalmen. Hwadh min GVDH wil/ altijdh thet skeer. etc. Poeten haar och här medh instämt/ som haar sagt:

Immensa est, finem q̃ potentia cœli
Non habet, & quidquid superi voluere, peractum est. Ovid:

Sup: lit: Ded:

Syr. 13. v. 28.

Gulbrunnen talar. i. e. Dhen rijke förer altijdh Ordet. Sup. lit. Den. inf. lit. Når. Pen.

Bull giffter Trull. i.e. Som man ellieſt säger. **Torffwa giffter lorfwa,** är Pijgan rijk/ så får hon fulle Man / faſt hon wore halt eller krum. etc. Inf: lit: Torff. Syr. 25. v. 30. Hebr. 12. v. 16. 17.

Bullet aldrig så rödh/ dhet går jw vth för Brödh. i. e. Som man wille säya: Nödhen öpnar fulle Taſkan. etc. Inf. lit: Nöd. Ondt. Gen. 47. v. 15. & ſeq.

Bullproſt i glödh/ Wäneproſt i nödh. i. e. Såſom Gullet pröfwas i Glöden/ Så pröfwas och Wänner i Nöden. Dherom haar och Poeten ſagt: Prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 4. & ſeq:

Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum:
Tempore ſic duro eſt proſpicienda fides. &c. Ovid:

Man plägar och ellieſt säya:
Mådan min Tuuna rann/
Kände migh både Qwinna och Man:
När hon wände igen at rinna/
Kände mig hwarken Man eller Qwinna ꝛc.

Tyſkarna säya och: Fründe in der noht/ gehen 24. auff ein lohdt. etc. inf lit. Måd. Wänn.

Bull/ blijr fulle Gull/ faſt dhet ligger i en Skalcka Pung. i. e. Gullet blijr fulle i ſitt wärde/ faſt en Padda haret i wåld etc. inf. lit: Miſsbr.

Bullboyor är en arm högfärd. i.e. En fången Man är en arm Man/ faſt han hade Gullſlätttar vppå. Aureæ compedes ſplendidaeſt moleſtia. Eraſ. Item. Stulti eſt aureas amare com-

Syr. 25. v. 4.

pe-

pedes. &c. Sen. Sup: lit: All: Fång: In lit. Pråål.

syr.6.v.10 & seq. **Gunst föllier Lyckan.** i. e. Dijt medgå gen wrijder/ dijt wänder sigh och wänskape Justinus haar dherföre sagdt: Quò se fortun eodem & favor hominum inclinat. Inf. li Lyck. Medg.

prov.17.v. 8. & Cap. 18.v, 16. syr. 8. v.3. **Gunst giör mildan Dom.** i. e. Dh gunst och wänskap är/ dher finnes och en nådig Domare. Man plägar fördhenskul säya· Pc tior est favor in judice, quàm centum regul in Codice. På Swenska säger man: God Smörin giör Hwden week. etc. Och a Tyskan. Groß freündschafft vnd geschlecht macht böse sache gerecht. Gunst/ geht vor rech vnd kunst. Item· Gunst arbeitet nicht uml sunst· etc. Inf. lit. Gåff· Muht.

Gy.

syr.11. v.2 3. & seq. Jacob.2.v. 2.3.4· **Gyllende Betzel bättrar intet Hästen.** i. e. Ingen Dygd i prächtiga Kläder. Tysken säger och: Güldener Zaum macht das Ros nicht besser. etc. Inf: lit: Pracht.

Gå

Luc. 6. v. 38. syr.14.v16 & seq. prov. 11.v. 1425. **Gåfwor och gengåfwor hålla Wänner längst.** i. e. Som man sade. Giffmild skal giäldas/ om wänskap skal hållas. Item: Dhen ena hederen emoot dhen andra saar. Och heeter dherföre: Beneficium beneficio provocatur. Man säger och. Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit. &c. På Swenska säger man ock. Bakebulla och Tunnekanna/

kanna/ giöra säthe Stätegrannar. etc.
Dhet haar häri Swerige för dhetta waret en gammal plägseed / at man på Iwl- och Nyåhrs dagen haar sändt sina Grannar och Wänner en Dryck/ som kallas wårs HErres Skåål/ vthi ööl/ Miöd eller Wijn/ efter hwars och ens rådh och ämbne/ och warit ett förtroligt wänskaps tekn: Och så länge dhet reciprocè höltz/ så plägade och wänskapen hållas wedh macht. Men såsom godh wänskap allestädz förminskas: Så är och dhenna Seeden tillijka affkommen och borttlagder. Aff Tyskan säger Man. Wer was guhts thut/ dem wiederfährt auch was guhts. Item. Schäncken vnd wieder schäncken/ helt guhte freündschafft. etc. Sup. lit. Den. Giff.

Gåfwor wara intet längre än Wänner willia. i. e. När dhen blijr otacksam som Gåfwan vndfåår/ så taar offta Gifwaren sitt igen. etc. Syr. 12. v. 2. 3

Gåfwor winna gunst. i. e. Han är altijdh wälkommen som tilbåår. Dhen röda Smörian heelar många Sår. Man säger fördhenskul. Intrent portantes. Item. Muneribus vel Dij capiuntur. Trasi: Poëten haar och wål dherom sagt. Munera crede mihi, placant hominesq; Deosq; Ovid. Placatur donis Jupiter ipse datis. Idem. Seneca haar och sagdt. Omnium est dulcissimum accipere. Ellieſt haar och Poeten wål här om sagdt. Prov. 17. v. 8. & Cap. 18. v. 16. & Cap. 19. v. 6 Syr. 8. v. 3.

Ipse licet venias Musis comitatus Homere;

Si

Si nihil attuleris, ibis Homereſi
ras. &c. Ovid:

Heeter fördhenſkul: Dhen wäl ſmörier han ächer lätt. Item: Godh Smöri giör Hwden week. Tyſkarna ſäya och Wol geſchmirt/ wol geführt. Item.

Mitt gaben macht man den richter blind;
Das Kindt ſtill: Das Weib willich:
Die narren fröhlich; Die weiſen munter
Die feind zum freünd.etr. Sup. lit: Den God. Inf: lit: Han. Wälck:

Pſal. 90. lv. 10. **Gäſen gär ſä länge i Köket/hon faſtnar en gäng wed Spetet.** i. e. Som man elieſt wille ſäya: Krukan gär ſä länge til Bruns / hon fär omſijder en knäck. Item: Muggan flyger ſä läuge kring Liuſet/ hon bränner en gäng Wingarna. etc. Sup. lit: Aldr. Den. Inf. lit. Krwk. Mog.

Ha.

Haa och ſää/ är intet lijka. i. e. Bättre en Fogel i hauden/ än twä i Skogen. Man ſäger dher aff ſkämptzwijs: **Harekiött är bättre/ än Fåårekiött.** i. e. Dhet man haar/ är wiſſare än dhet man fåår. etc. Sup: lit: Bättr. Föd. inf. lit. Han.

Syr. 28. lv. 28. & ſeq. **Haſwa Tand för Tunga/ ſtär wäl hoos gambla oc vnga.** i. e. Styra ſin mun

är en berömeligh Dygd. GVDH haar förvthsedt/ huru mycket ondt Tungan skulle åstadhkomma; Dherföre haar han giordt lijka som Wall och Bohlwärkie för henne/ som äre Tänder och läppar/ til at hålla henne innom sine Skrankor: Men henne hiälper (ty wär?) hwarken Muhr eller Wall/ hon bryter genom dhem båda. etc. inf. lit: Tand. Tijg. Prov. 13. v. 3.

Halff giord Giärning bör hwarken lofwas eller lastas. i.e. Man bör intet dömma om halffgiordt arbete. Man säger fördenskul: Narren bör intet see halfgiordt arbete. etc. Sup: lit. Blind. Hwad. Inf. lit. Narr.

Haltan Häst kiöper man intet. i. e. Dhet som intet duger / wågar man inga Penningar på. Sup: lit. Blind: Den: El Gamm. inf. lit. Man:

Hals dricke Hals bethale. i. e. Mången bethalar medh Halsen / dhet som är gånget genom Halsen. Tyskarna säya fördhenskul: Ein guht mahl ist henckens wehrt. etc. Sup. lit. Gott: inf. lit: Opp: Spill: Luc. 16. v. 24.

Halter och krumpen giör laget lijkt. i.e. Som man wille säya: Lijka Foglar flyga giärna samman. Concolores aves facilimè congregantur. Eraſ. Tyskarna säya: Gleich vnd gleich gesellen sich gern. etc. Inf. lit. Lijka. Lijkt. Stump. Syr. 13. v. 18. &seq.

Hammar och Eld giör Järnet werkt. i.e. Som man wille säya: En seger kiäpp på en Prov. 25. v. 3.

en treskan Rygg. Man säger och. Krökot Järn kan Hammaren rätta. etc. Sup. lit. En. Inf. lit. Krook. Påå.

Han swälter intet som dyrt kiöper. i. e. Bättre dyrt kiöpa/ än illa swälta. Nullus emptor difficilis, bonum emit obsonium. Eras: Sup. lit. Bättr. Inf. lit. Man.

Syr. 3e. v. 22. **Han haar intet bättre som förelåter/ än dhen som efftergråter. i.e.** Som man wille säya: Sorgen är altijdh ond/ antingen hon kommer före eller efter. etc. Inf. lit. Sorg.

Hand bör hand få. i. e. Man söker man. Tysken säger. Handt mus handt warten. etc.

Prov. 17. v. 8. Syr. 8. v. 3. **Han är altijdh godh som Glugg fyller. i. e.** Dhen altijd kan spendera, han får fulle Wänner. Potior sit, qui prior est ad dandum. Terent, Item. Ars artium est, frequenter dare. Dheraff skal och Alex. Magn. hafwa skattat giffmildheet for en stoor Dyad/ säyandes: Nil beatius est, quàm multos sibi donis & muneribus obstringere. &c. Sen. Inf. lit. Her. Wälck.

Prov. 11. v. 2. **Handla ährligen och swara diärfligen. i. e.** Dhen som wprichtigt handlar/ han kan och dristigt stå til swars för sin giärning. Heeter altså. Rectè faciendo neminem time, Och aff Tyskan. Thue recht/ vnd schew den Teüffel nicht. etc. Sup. lit. Bäst. Giör. Reen. Spörß.

Luc. 11. v. 41, 42. **Han måste altijdh lwta/ som läga Dörar haar. i. e.** Dhen Fattiga måste altijdh

altijdh krypa til krysse. Dher aff säger och Poëten: Pauper ubiq; jacet. Ovid: Han måste altijdh wijka/ som mindre förmår. etc. Infer: hac lit: Inf: lit: Wigg.

Han är intet så halter som han linckar til. i. e. Som man sade: Han är intet all dher han synes. Han haar skalken baak örat. etc. Infer. hac lit. Psal. 55. v. 22. Syr. 19. v. 22. & seq.

Han är intet Swijnom lijk/som är sinom lijk. i. e. Dhen som bråår påsin Faar/ han artar intet vhr Slåchten. etc. Sup. lit. Den. Dott. Inf: lit: Katt. Matth. 7. v 16.

Han åther altijd mycket/som litet fåår. i. e. Dhen Fattiga är altijdh mißvndt. Sup. lit. Fatt. Matth. 20. v. 12.

Han gieer intet fåm Siller på ett Faat. i. e. Han är en Smulegråter. Han bryter Kakan i tw/ och behåller båda Stycken. etc. Infer. hac lit. Sup. lit. El. Syr. 4. v. 35.

Han måste haa mycket miööl/som wil stoppa hwars mans Munn. i. e. När ett ondt rychte är kommet ibland hwar man/ så wil dher mycket omak til at tystat neder. etc. Inf. lit: Ondt.

Han blijr offta fålder/ som andra wil fålla. i. e. Dhen som gråfwer en Groop för andra/ han faller dher sielfwer i. Och heeter som Erasmus haar sagt: Suo ipsius laqueo capitur. &c. Sup. lit. Den. Falskh. Inf. lit. Ondt. Syr. 27. v. 29. 30. Psal. 7. v. 16. 17.

Syr. 33. v. 20. & seq. **Han är närmast som i handom har** i. e. Han är wissast på sitt som haret innanbordz. Heeter fordhenskull: Gaudent possidentes; Item, Possidentis melior est conditio. Eras. Tysken säger: Selig ist der besitzer/ etc. Infer. hac lit. sup. lit. Abb. Bättr. Den. Han. inf. lit. Uhrm.

Act. 22. v. 28. & seq. cap. 23. v. 3. 4. 5. 6. **Han åker intet illa/ som wända kan.** i. e. Han är klook och genomdrifwen. Scit uti foro. Haar Erasmus sagt: Scit scenæ servire. Idem. Dher om lyda och fölliande Vers:

Temporibus mores sapiens sine crimine mutat:
Qui sapit innumeris moribus aptus erit, &c. Lindeb.

Tyskarna säya: Er weis sich wol zu schicken/ ꝛc. infer. hac lit.

1 Cor. 9. v. 24. **Han duger intet til Skogz/ som rädz för hwar Buska.** i. e. Som man wille säya: **Han tiänar illa i Fält/ som intet kan thola Krutröken.** Item, Han duger intet til Siöös/ som rädz för hwar Wäderijling/ etc.

Pred. 9. v. 12. **Han måste läggia wäl i Maatsäcken/ som wil lefwa en annan vth.** i. e. Ett owist facit på Lijffztijden. Derföre har oc Poëten sagt: Canitiemque sibi, & longos promiserat annos Virg: Mången wäntar för arff skuld/ på ens annars dödh / och är siefwer närmare än han troor/ Item: Mången wäntar på sin maakes dödh/ och träder offta först i Dödedantzen. En annan Poët haar dherföre wäl dherom sagt:

Nulli

Nullius injustis expectes funera votis;
Mors captatores ludere sæpe solet.
&c. Gland:

Tyskarna pläga säya: Der zihet an einem langen strick/ der eines andern Thodt begehrt/ etc.

Han måste til rumpan som Koon äger i. e. Dhen som råkar wedh någon skada/ han grijper giärna först sielff til at hielpa. När ingen annor är wedh handen/ så måste fulle Bonden sielff hålla i skafftet. Dher aff säya och Tyskarna: Dem die Kuh gehört/ der greiffe sie beim schwantz/ etc. Inf. lit. Hund. Nöd. Siälff. Wijß. prov. 26. v. 6.

Han är god locka som med wil hoppa. i. e. Man är snart öfwertalt til dhet man sielff giärna wil. sup. lit. Gott. Inf. lit. Lust. Med. Syr. 10. v. 30.

Han gräter aldrigh Gull/ som aldrigh ätte. i. e. Man sörier intet för dhet man aldrigh sägh. Heeter fördhenskull: Ignoti nulla cupido. Eras. Owett hugnar intet. Och aff Tyskan: Wer nicht reich ist/ dem thus kein armuth weh/ etc. Inf. lit. Mång. Ow.

Han är god wäria/ som ingē wil häria i. e. Dhen ingen wil skada behöfwer ingen hielp til wärns. Dherföre haar en Scribent sagt. Nemo bonus patrocinio indiget. Bruson: Item: Sat habet favitorum, semper qui rectè facit. Plaut. Men en Poët haar dher om wäl sagt: Prov. 18. v. 6.

Integer vitæ ſceleris ǵ purus
Non eget Mauri jaculis, nec arcu.
&c. Horat, Inf. lit. Ståll.

Prov. 20. v 18. **Han ſpör ſom intet weet/ och trefwar ſom intet ſeer. i. e. Bättre förſpöria ſigh/ än förgiöra ſigh. Item: Bättre trefwa för ſigh/ än falla i Groopen. etc.** Sup. lit. Bättr.

Syr. 14. v. 5. & ſeq. **Han miſter intet ſom förſt får. i. e.** Han går ſäkert ſom i handom haar. Gaudent poſſidentes. Eraſ: &c. Super: hac lit. Inf. lit: Uhrm.

Proa. 20. v 18. **Han är intet galen ſom ondt rädz. i. e.** Dhet är intet gott at wara för driſtigh wed Fahran/ eller dhet Onda. Dheräff säger man och: Caſus fortuitus ſemper metuendus. Item: Prudentem gubernatorem nox terret. Eraſ: Räfwen tergiverſerede och icke obilligt för Leyonekulau. Dhet Poëten vthi föliande Vers haar exprimeret:

Quia me veſtigia terrent;
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum: &c. Horat:

Dheraff säger man och medh Eraſmo: Qui pavet, cavet. Vide Fab. de Leone & Vulpe. ſup. lit: Bättr. Inf: lit. Rädd.

Prov. 13 v. 12. **Han bijdar intet för länge/ ſom wäntar något gott. i. e.** Som man ſade: **Dhet ſom dröyes / kommer och til nöyes.** Dheraff plägar man och ſäya: **Effter god Maath ech from Huſtrw / töfwar man**

man intet för länge. etc. Sup. lit. Ded. Efft.

Han wil länge lefwa/ som ingen Sorg wil haa. i. e. Mycken Sorg förkortar Liifwet. Dhen som fördhenstul kan slå Sorg vhr Sinnet/ han winner offta dheraff längre Liiffztijdh. etc. Inf. lit: Sorg. Syr. 30. v. 25. 26.

Han spelar intet illa som winner sitt vpsatt. i. e. Som man wille säya: Han seglar intet illa vth/ som får sin Hambn igen. Dheraff säger man och medh Erasmo. In portu navigare tutum est. &c. Sup: lit. Beh. infer. hac. lit.

Han wäcker altijd waken, som torsliger är. i. e. Hwar talar giärna om sin egen tarff. Frijare begynna giärna älskogz snack. Dheraff haar och Poëten sagt: Navita de ventis, de tauris narrat arator. Ovid: Item: Amantes, ipsi somnia fingunt. Virg: Man säger och wed samma meeningh. **Soon drömmer om Draaff.** etc. Och aff Tyskan: Ein jeder spricht von seiner kunst. etc. sup. lit. Frij. Der. Inf. lit: Hwar. Soon. Tung.

Han måste wijka som mindre förmår. i. e. Dhen Fattiga måste altijdh kiöra aff wägen / eller låta trampa på sigh. Och är som gambla Versen lyder: Sepsibi calcatur. ubi pronior esse putatur. **Dher Gärden är lägst / dher stijger man giärna öfwer.** Och heeter altså: Cede majori. Weich den Lue. 11. v. 22. 2. pet. 2 v. 19.

ſtärckern. Qui prævalet gladio, is optime de finibus diſputat. Plutarch. Fortiorem te vitæ Haar Eraſmus ſagt. Tyſken ſäger: Beßer weichen/ als die ſchlacht verlteren ꝛc. ſuper. hac lit. ſup. lit. Der. infer; lie. Småå. Wijk. Wigg.

Prov. 12. v. 9. **Han är rijker hemma / men weeth intet ſielff hwar han boor.** i. e. Owiſſa rijkedommar. Tyſkarna ſäya och: Er iſt reich daheim/ weis aber ſein Haus nicht. Och är en förwijtelſe emoot en part ſtoorſkrytare/ſom ſäya mycket aff ſigh/ etc. inf. lit. Skräpp.

Pred. 1. 9. 25. **Han ſijr intet offtare mildt vth/ån By brinner/och Barn faller i Elden.** i. e. Han glädz intet offtare än ſkada ſkeer. Och kallas fördhenſkul ſådana: Skadeglada/ etc. Inf. lit. Wrång.

Han haar fulle hördt Klockan / men weet icke hwar hon häuger. i. e. När man wil referera en Act, och weet icke rätta grunden/ då brukas dhetta Ordſpråket. Som man wille ſäya: Han är fulle på trafwet / etc. Man ſäger och faſt wedh lijka mening:

Han haar fulle hördt Hunden ſkälla: Men haar intet ſedt honom i band. i. e. Han haar fulle hördt rychtet: Men känner totet Mannen/ etc.

Syr. 22. v. 17. **Han haar äthet Skaatägg.** i. e. Han kan intet tijga. Skaatan blijr för ſin ſkrickelåål altijd lijknat wedh Sqwaldror/ ſom mycket ſnacka och intet kunna tijga Dher aff ſäger man/ at dhe ſom mycket ſqwaldra, haa äthet Skaatägg/ etc. Sup. lit. Ded. Gtömm. Giſt.

Prov. 29. v. 19. **Han togh Betzel medh Tänderna.** i. e. Gå-

Såsom en munstyff och ostyrigh Häst/ när han blijr forcered och sporhuggen/ rijter vth/ taar Betzet medh tänderna/ ränner/ och achtar ingen styrsel; Altså en treest och mootwilligh Menniskia som achtar hwarken Ord eller Straff. etc. sup. lit. Den.

Han kom tijd nog/ som hängdes wedh Lius. i. e. Til Olyckan kommer man alltijd tijd nogh. Dheraff säger man på Tyska: Henecken hatt kein hast/ etc. Inf. lit. Ondt.

Han förbättras ifrån Hästen til Åsnan i. e. Han går Kråfwetegång. Ab equo ad asinum. Eras. Item, Ex cinere in prunas. Idem: **Vhr Askan i Elden/ etc.** Sup. lit. Fly. inf. lit. Uhr.

Han weet bäst watnet som wadat har i. e. Man troor dhen snarast som stelff haar försökt en ting. Dher aff plägar man och säya: Artifici in qualibet arte credendum est Eras. Item: Experto crede Ruperto. En Poet haar och dher om wäl sagt: Non ignota mali, miseris succurrere disco. Virg. Item: Optarem omnes reges privatos aliquando & pauperes fuisse: Non n. satis miseretur, qui nunquam fuit miser, &c. Æn Sylv. sup. lit. Förs. Syr. 34. v. 9 ro.

Han haar sålt Smöret och tappat bort Penningarna. i. e. När man seer någon gå sorgse/ brukas dhetta skämptswijs: Lijka som dhen dher haar waret til Marknadz/ såldt sina wahror/ och förlorat Penningarna/ han ställer sigh ängse och bedröfwad. Om sådana plägar man och säya: **Han haar intet alla gietterna hemma.** Vthan twifwel taget aff en wallehion/ som haar förlohrat något aff sin Boskap i Marken/ etc.

Han

Syr. 9. v. 2. **Han råder intet meer / än kiöra vth Hunden / och gå sielff effter.** i. e. Han haar intet myckit at hiuda i sitt Hws. Erasmus säger dherom: Habet imperium in beluas. Tyskarna säya och: Er jaget die Hünde aus / vnd laufft selber mitt. etc. Sup. lit. Bort. Inf. lit.: Qwinn.

Han drũcknar intet som hängias skal. i. e. När en öfwerdådig Menniskia kommer vthur någon Olycka och Liffzfahra / spår man honom medh sådant Ordspråk ett wärre: Som man wille säya: Vndgick han Siönöden / så häller wist Galgan sinrätt. Dherwppå lyder och en gammal Vers: Quod corvis natum est, nunquam submergitur undis. &c. Tyskarna säya och: Was den raben gehört ertincket nicht etc. Inf. lit. Ing.

Luc. 14. v. 28. & seq: **Han drunckner i Konsten.** i. e. Han taar sigh Wattn öfwer Hufwudh. När en wil wara altför klook och förmähten / så begår han snarast en dårskap / och Konsten slår honom feelt. etc. Sup: lit: Den.

Syr. 19. v. 11. **Han sitter intet som tijdender bär.** i. e. Sqwaldran gieer sigh ingen roo / när hon får något at löpa medh. Hon är som ett gifftet Käril / dher intet kan hållas vthi; Och blijr fördhenskul aff Erasmo kallad: Pertusum dolium. &c. Sup. lit. Gift. inf: lit: Rycht.

Syr. 14. / v. 9. 10. **Han slijter något som snåler är.** i. e. Som man sade: Trägen winner. Han får något som kan wara efterläggen. etc. Inf: lit Snijk.

Han står sigh som Smör i Solskijn. i. e. Illa. Lijka som Smöret intet wäl trijffz i hee-

i heeta Soolstin. Man kallar dhet och: Råka i lägre wall. etc.

Han håller affsked/ som Hunden fastan i e. Lijka som man wille binda ett stycke Kiött wedh en Hundh/ och förbiudan ätha dheraff: Skulle han och fulle hållat/ när hungeren kraffde. etc. inf: lit. Mans.

Han slipper fulle in som något haar bära. i. e. Dhen som kommer med en krokotan Arm/ han är altijdh wälkommen. Heeter fördenstul. Intrent portantes. Item: Veniat qui proderit hospes. Haar en Poët sagt: Tystarna säya: Wer was bringt/ ist allezeit ein lieber gast. etc. Sup. lit. Den. Gåff. Inf. lit. Wälck: pro. 18. v. 19. Syr. 8. v. 8.

Han haar altijd huldt som huldt föder. i. e. Som man wille säya: Dhens Bröd iagh äther/ dhens Wijsa iagh qwäder. sup. lit. Den. Dens. Inf: lit. Trogg. Syr. 33. v. 31. 32.

Han haar sedt sitt Christningekläde/ men intet sitt Swepelakan. i. e. Som man ellieft sade: Han weet intet hwad honom kan hända förr än han döör. Och brukas emoot stålt och högdragande Folck/ som obetänckt förbråå androm dheres Olycka och Mootgångh/ läggiandes dhermedh Steen vppå Börda. Om sådana haar en Scribent sagt: Nescis quid serus vesper vehat. &c. Var. Sup. lit. All. inf: lit. Man. Myck. prov. 27. v. 1. Syr. 11. v. 30. & Cap. 18. v. 26.

Han wil giärna haa Hufwudet twättat/ men wil intet wåta Håret. i. e. Som man wille aff samma meening säya: Kattan wil giärna haa Fisk/ men wil intet Ty wåta Syr. 11. v. 11. &seq.

wäckta Footen. i. e. Hwar man hade giärna födan vthan omaak/ etc. inf. lit. Katt. Laat.

Prov. 22. v. 13. & cap. 26. v. 13. **Han haar altijd något at förebåra/ som intet gott wtl giöra.** i. e. Som man ellieſt wedh ſamma meening pligar ſåya: **Fruſin Jord för laat Swijn. Item, Söter ſång fåår döfwa Öron.** Eraſmus haar dher om ſagt: Verba fiunt mortuo. Item, Surdo narratur fabula. Idem, &c. ſup. lit. Den. Fruſ. Inf. lit. Når. Sööt.

Han är intet flater ſom ſlättian biuder/ mycket mehr dhen henne lyder

i. e. Dhen ſom taar emoot ſkamligh tilbudh/ han haar meer ſkuld än dhen ſom tilbiuder/ etc.

Prov. 20. v. 6. **Han är intet ſå galen ſom Hufwud är ludit.** i. e. Han är klookare än man meenar. Man ſäger och: Han haar en baak öronen/ etc. ſuper. & infer. haclit. Man ſäger och wedh lijka förſtånd:

Han är tulle ſå klook ſom gammalt folck.

i. e. Han är intet Barn til förſtåndet/ etc. infer. hac ſit.

Han haar en bredan Rygg. i. e. När något är giordt/ ſom icke är allom til behagh/ och man wil wrtjda ſkulden in vppå någon ſom dhet föga achtar; Så ſeger man: **Han haar en bredan Rygg/ han kan wäl tholat/ etc.** Eraſmus kallar dhet: Lapidem verberare. &c. Tyſkarna ſåya och: Er hatt ein breiten Rücken/ er kans wol ertragen/ etc.

Han

Han thol icke at Solen skijn i Wattnet. Prov. 15. v. 18.
i. e. Han är heeter och hastigh til sinnes. inf. lit. Stick.

Han är intet bråfeeg som då lefwer i.e. Iacob 4. v. 13 14.
När man hörer giöras facit på långan tijdh förvetb/ så brukas dhetta för Ordspråk: Som man wille säya: Owist hwem på dhen tijden lefwer/ etc.

Han skal intet bårat til Himmelrijke.
i. e. Som dhe hämdgirigha pläga säya: Jagh skal betahlan om iagh lefwer en Hundzkälder/ etc. Sup. lit. Förl. Gamm.

Han låter sulle 2. hålla sigh til dhes dhen 3.die kommer. i. e. Som man wille säya: Han är intet så arg som han synes/ 2c. Pred. 5. v. 2.

Han lades intet så rädder i Wagga. I. Cor. 9. v. 24.
i. e. Han är intet skuggerädder. Sup. lit. Drijst.

Han haar bijtit hufwud aff skammen och stoppat henne i Barmen. i. e. Syr. 41. v. 15. 16.
När man wil beskrifwa en oförskämd Menniska/ som ingen heeder achtar/ så brukar man dhetta. Sådana blij aff Erasmo kallade: Effrictæ frontis. Extreme impudentes, &c. Tyskarne säya: Er hatt das schamhüttelein abgelegt/ etc. Sup. lit. Den. En.

Han stickar sig som Kooi knäsköflar.
i.e. Han är plumper och oskickad. Asinus ad lyram. Haar Erasmus sagt: Item, Bos in argenteâ quadrâ, Suid. Tysken säger: Er ist geschickt/ wie der Esel zum lauten schlagen/ etc. Inf. hac lit. Men dher emot plägar man säya:

Han

Syr.4.v.23 **Han weet wäl at ſkicka ſig dher trängt år.** i. e. Han weet at ſtälla ſigh effter tijden. Scit foro uti. Haar Terentius ſagt. Och blij ſådana kallade aff Curtio: Temporaria ingenia: Aff Eraſmo: Omnium horarum homines. Item aff Ariſtotele: Quadratus, teres & rotundus. Och en Poet haar om ſädana ſagt. Qui nocte dieq; poteſt alienum ſumere vultum &c. Juven. Super: hac lit. inf. lit. Mwß.

prov.29.v. 19. **Han lyder hwarken Stock eller Storck** i. e. Han är geenwördig/ och medh ingen tilfredz: Han taar Betzlet medh Tänderna. Dheraff ſäya och Tyſtarna: Der froſch mus einen Storcken haben/ vnd die Taube einen Falcken. Ty vthan rådzla giörs ſällan gott. etc. Fab. de Jove & ranis. Super. hac lit. Sup. lit Gott. inf. lit. Ondt. Straff.

Syr.18.v 31 32. **Han haar en heet Maga/ han ſmälter Steenhws.** i. e. Han är en Slöſare ſom Hws och Grund haar igenomblött. Sådana blij aff Plauto kallade: Ventres collativi. ſom Eraſmus allegerar. Diogenes ſkal en gångh hafwa gått en ſådan ſlämmares Hws förbij ſom til köps war anſlaget/ och dherwppå ſagt: Sciebam quod præ nimiâ, crapulâ, domum facilè evomeres. &c.

prov.22.v. 9. **Han föder Hundar/ och haar ſielff intet Brödh.** i. e. Skräppa och ſwälta. etc. Inf. lit. Skräpp.

prov.15.v. 27. **Han är intet fattig ſom räder om ſitt.** i. e. Dhen ſom niuter ſitt krafftz medh fred och oturberad, ham är rijk nogh/ faſt hans medel äre aldrigh ſå ringa. etc. Sup. lit. All. Fång.

Han

Han haar meer Lycka än rätt. i. e. Han haar wärre förtiänt/ån honom wederfahrs. etc. *Inf.* lit. Padd. Pred. 9. v. 2. 3.

Han achtar intet hwad Kakan giäller. i.e. Han lefwer obekymbrad som Æsopiske Bonden: **Han taar Dagen som han kommer.** I dagh fult vp/ i Morgon intet. Sådana säyas: *In diem vivere. Item.* Vecticulariam vivere vitam. &c. Eraſ. inf. lit. Man. infer. hac lit. Pred. 7. v. 15.

Han mäste stå bittijda vp/som skal giöra hwar man i lagh. i. e. Som man wille säya: **Wår HERRE kan icke göra alla Paddor til nöye.** Och heeter som Eraſmus dherom haar sagdt: Ne Jupiter quidem omnibus placet. &c. Sup. lit. Hwem. Inf. lit. Wår. Pred. 6. v. 7.

Han förſwarar ſulle ſin Taldrick. i. e. Han är swarßgodh nogh. Han kan fulle juſtificera ſina actioner. etc. Tyſkarna säya. Er iſt mans genug. etc.

Han haar intet giſwit Smör dherföre. i. e. Som man ellieſt ſade: **Dhet är intet fohlat på hans Stall.** Och brukas når man förmeener en ting wara lätt/ eller illa fånget. etc. Sup: lit: Ded:

Han ſkymmer altijd ſom ſkittin är. i. e. Dhen ſkyldige blyes giärna. Inf: lit: Mång: Skyld: prov. 21. v. 25.

Han duger hwarken til giöö eller gå wall. i. e. Han är til ingen ting nyttig. Synes wara taget aff en elack Hundh / ſom hwar-

ken

ken duger til at giö/ i. e. skiälla: eller gå wall. i. e. Fölla Boskapen i Markien. Om sådana säya Tyskarna: Er weiß weder wort noch weise.

Han är hwarken warm eller kall. Bild ohne leben. Ett Mählat Belåte. Erasmus haar fördenskull om sådana sagt: Albus an aterisis, nescio. Telluris pondus. Item, Nou inest mica salis. Erasmus. Och på Swenska:

Han duger hwarken til Land eller Watn. Item. **Han är så nyttigh/ som Fämpte Julet i Wagnen/ etc.** Super: & infer. hac lit.

Syr. 19. v. 22. & seq. **Han hugger på bådha Händer.** i. e. Han kan åka och wända. Han är klook och förslagen. Man säger och: **Hau haar åthet Räffägg/ etc.** Geminas ferit chordas. har Erasmus sagt: super. hac lit. & infer.

Prov. 12. v. 9. **Han slåår stoora Spijkar aff liitet Järn.** i. e. **Liuga i sin egen Puna/ etc.** Sup. lit. Arm. Super. hac lit. inf. lit. Skräpp.

Syr. 13. v. 19. & seq. Luc. 23. v. 50. 51. **Han dantzar fulle med mindre Kiäpp/ än Såstång.** i. e. Han måste fulle låta sigh nöya medh ringar. Brukas när någon trachtar effter dhet som honom är förhögt: Och sägen man då: **Kribban är honom för högh.** Och aff Tyskar: Die suppe ist ihm zu fett/ etc. inf. lit Hög.

Han war intet medh när wår HErre förrädder. i. e. Han är from och enfaldig. Weet aff ingen list. Om sådanna säger man och:

Han är rätt fram som Footer i Husa.

Aff

Aff Tyskan säger man: Er ist nicht mitt im garten gewesen/ etc. Infer. hac lit.

Han har ännu ett pichtankar på suden i.e. Som man wille säya: Han haar ingen nödh; Han weet ännu vthflycht. Lijka som en Skippare/ så länge han haar sitt bäste Ankar behållet/ håls han före wara in salvo. Dher aff haar och Erasmus sagt: Non vulgari ancora nititur. Item; Sacram adhuc habet ancoram, &c. Sup. lit. Arm. & Inf. hac lit. Pred. 9: v. 2.

Han seglar intet illa vth/ som får sin hambn igen. i. e. Som man wille wed lijka meeningh säya: Han spelar intet illa som winner sitt vpsatt igen/ &c. super hac lit.

Han kom der til med otwagne händer i. e. Owärdigt/ och aff en slumpelycka. Dheraff plägar man och säya: Han haar meer Lycka än Rätt. Erasmus kallar dhet Illotis manibus. Item: Citra arationem, & citra sementem. Tyskarna säya: Er ist unschüldiger weiße dazu kommen. Item. Plump ins maus/ etc: super hac lit.

Han haar skutet Skabben. i. e. Han är kommen i förskippet. Vpkommen vhr skarnet. Ulysses pannos exuit. haar Erasmus sagt: Han haar förbättrat sigh. Tysken säger: Er ist nicht wie vorhin/ etc.

Han slijpar intet vthan Wattn. i. e. Han giör intet vthan sin nytta. Man säger fördhenskull vthi Versen: Ovum dat nulli, nisi sit retributio pulli. Item. Gallinam dat, ut taurum recipiat, &c. Eras. Man säger och ellest: **Han åker intet osmort/** etc. sup. lit. Den. inf. lit. Ondt. Swår. Prov. 18. v. 16. & cap. 19. v. 6.

Han

Han haar slått förLuth och kalt Watn

i. e. Som man ellieſt plägar säya: **Han dr**
waan wedh EkeLwten. Pulveris & so
lis patiens. Cognant: Han haar slijtit ondt. etc.

Han haar wäl trädt sina Barneskoor.

i. e. Han haar medh heeder gådt sin yngdom ige
nom. etc.

Thren. 3. v 27. **Han haar mehr dijdt/ än sijdt.** i. e.
Han haar intet waret ifrån Sooporna. Och är
en förwijtelse emoot Heemfödingar. Om såda=
na Kalfwar pläga Tyskarna säya: Ein heimer=
zogenes Kindt/ ist bey den leüten wie ein rindt.
etc. Sup: lit. Den: Inf: lit: Heem.

Han stack intet vnder Stool. i. e. Han
togh intet blaad för Munnen. Han
slogh Spijken på Hufwudet. Han talade
vth sanningen. etc.

Han föll medh Dören i Hwset. i. e.
Som man ellieſt säger: **Han slogh Bott=**
nen vhr Faatet. Han foor plumpt vth
medh Sanningen. **Han togh på Waar=**
boldan. etc. Super: hac lit.

Syr. 34. v. 11 **Han kan höra Gråås wära** i. e. En
invectiv på dhem som inbilla sigh sielfwe myc=
ken klookheet. inf: lit: Iub:

Rom. 3. v. 8 **Han bleff näimpnder som Pilatus i Cre=**
do. i. e. Illa efftertalt. Til onda i hugkom=
men/ som Heroſtratus dhen dher för nampn stul/
affbrände Dianæ skiöna Tempel i Ephelo. &c.
Inf. lit. Ondt.

Han

Han sofwer intet som skada wil. i. e. Dhen som haar ondt i sinnet / han förſummar sigh intet, eller gieer sigh någon roo. Dhet aff plågar man och säya: Judas non dormit. Eraſ. &c. Prov. 4. v. 16. Pſal. 36. v. 5. Mich. 2. v. 1.

Han är seger til sleetz. i. e. Onder at wedfåås. Habet tænum in cornu. Eraſ. Til dhem som få medh slijka seeghalsar något at giöra/ plågar man fördhenskul säya: Cauda Angvillam tenes, Som man wille säya/ han är en slippriger Åål: Han är intet goder at hålla. &c. Sup: lit. Den. Infer. hac lit. in fine. Inf: lit. Kloo.

Han haar ännu en Pijl i Kogret. i. e. Han haar sigh ännu ett streck förbehållet. Super. hac lit. Super. lit. Arm. Inf. lit. Liſt.

Han haar ett godt band i Brädet.. i. e. Goda Wänner och Patroner at lijta vppå. Aff Tyskan sägz: Er hatt einen guthen freündt an die bandt / etc. Super. hac lit. Wedh lijka förstånd säger man och:

Han har ähñu ett stickblad i handē. Idē Hans Giärningh haar Händer och Fötter. i. e. Hononi slår alt wäl ahn. Tyskarna säya: Was er thut/ das hatt Händ und Füß. Item: Er ist seiner kunst mechtig etc. Sup. lit. Den. Fogl.

Han är rätt fram som Foter i Husa. i. e. Slätt och enfaldigh/ vthan Complimenter. Om sådana enfaldiga plågar man säya:

Han war intet medh i Örtegården/ etc. Super. hac lit.

Han är intet all dher han synes. i. e. Pſal. 55. v. 22.

Han är en ſkrymtare. Han haar ſkalcken baat
Matth. 2. v. 8. Örat. Han gåår på Råſwekloor.
Syr. 19. v. 22. & ſeq. Öfwer om lyder gambla Verſen: Simplex appa-
Prov. 20. v. 6. ret, ſimplicitate caret. Tyſken ſäger: Das hirnt iſt nicht wie die ſtirn. Item: Er hatt ihn hinter den Ohren/ etc. Fab. de Simiis & Pardale: Super. hac lit. inf. lit. Söödt. Troſt.

Syr. 12. v. 15. & ſeq. **Han haar lährt ſtryka fuchſen. i. e. Han kan åka och wända.** Flatera och tala enom effter munnen/ etc. Super. hac lit Man ſäger och wedh ſådan mening:

Han är vthlärd på ſicktack. Idem.

Syr. 20. v. 6. 7. **Han håller Soon i Örat.** i. e. Han är retirad: temporiſerar/ och wachtar på tilfälle. Öfwerom haar Eraſmus ſagt: Auribus lupum tenet. Tyſkarna ſäya: Er helt hinder den Berg/ etc. Sup. lit. All.

Syr. 20. v. 31. **Han haar Gröth i Munnen. i. e.** Han törs intet vth medh ſanningen. Munnen är honom tilſtoppad. Bos in lingva: Os auro obturatum, &c. Eraſ. Aff Tyſkan ſäger man: Er iſt mitt der ſilberne büchſe geſchoßen/ etc. Sup. lit. All. inf. lit. Muht.

Han låtz intet wara Örat aff Soon. i. e. Han är högdragande och ſtoorlåten. Item:

Han wil intet wara minſta Hönſet i Korgen/ etc. Infer. hac lit.

Han krummar ſigh ſom Katt öfwer Ålebufwudh. i. e. När nyfiket folck få något ſom dhem ſärdeles behagar/ och delectera ſigh dheröfwer meer än dhet tåhnar; Så ſäger man at han krummar ſig dher öfwer. i. e. Tycker mycket wäl wara; Lijka ſom en Katt

hade

hade fått ett Ålehufwud/ etc. Inf. lit. Når.

Han stack sin Pijpa i Säcken. i. e. Han gaff wunnet. Vthan twijfwel kommet aff Walleheerdar/ som fordom hafwa kiämpat med Pijpeleek/ etc.

Han kan sin Maatwijsa. i. e. Han håller wänskap för maaten skuld. Och kallas fördhenskull sådana: Parasiti. Item: Ollares amici. Eras. Snyltegiäster. Och på Tyska: Dellerlecker. Hafenfreünde/ etc. Sup. lit. Drag. inf. lit. Snylt. Äth. Syr. 6. v. & & seq. Mich. 3. v. 5

Han slåtade intet Bast. i. e. Han fuchs/wantzade intet/ etc. Super- hac lit.

Han rosar intet mycket aff den leeken. i. e. Som man wille säya: Han haar intet mycket wunnet på dhet Spelet/ etc. Inf. lit. Roos.

Han skiödt något långt ifrån määlet. i. e. Han foor will om Sanningen. Och åt en höfligh Pijk emoot Osanning/ etc. Inf. lit. Ling. Infer. hac lit. Syr 20. v. 26. 27.

Han är beekhändet. i. e. Dhet wil giärna löda wedh honom. Han är tiuffachtigh. Homo trium literarum. i. e. Fur. Sådana säya om alt dhet dhe see: Vade mecum. Visco manus tingebat säger Erasmus. Tyskarna säya: Seine finger peisen greiff zu. Item: Dte hende kleben ihm/ etc. int: lit. Hwad. Stiål.

Han sitter som Bruud i blåå mantel. Når någon sitter Bordgranner/ at han antingen är för hårdt spänder/ eller snörd i tranga Kläder/ och kan dherföre intet åtha: Eller elliest aff grannheet intet wil få sigh Maath. etc. Om sådhana säghes man dhetta/

meer til spott än heeder. Dhet blijr och kallat Bondehögfärd. Man säger och: aff spotzkheet: Grann som en Skiärdurznäl. Item: Grann som en Grinn/ dher Swijnen krypa både vth och inn. Och när sådana intet wela ätha/ så säger man vthi Neder Sachsischa språket. Wil tu nicht tasten/ so machstu fasten/ etc. Sup. lit. Bordgr.

Syr. 4. v. 35 Han gier 2. Faath thomm/ och dhet tredie intet vthi. i. e. Han är en smulegråter. Kariger filtz. Item: Som man elliest säger: Han gieer intet fäm Siller på ett Faath. Han thol intet kakesmällen. Hans Tryskel blijr intet offta trampad. i. e. Han biuder intet många giäster/ etc. Super hac lit Sup. lit. Ded. inf. lit. Mild. Man plägar och säya wedh lijka meening:

Han bryter Kakan i tw och äter vp både stycken. Idem: sup. lit. El. Item:

Syr. ut super. Han gieer intet bort gängkläderna. Idem: Tyskarna säya om sådana: Er schindet eine Laus umb den balg/ etc. Super. hac lit.

Han står emellam Hamar och Städ. i. e. Han är stadd i fahra. Inter malleum & incudem. Eras. Inter sacrum & saxum. Plaut. Tysken säger: Er steckt Zchwischen Thür und Angel/ etc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Ondt:

Syr. 20. v. 26. 27. Han högg öfwer Snöret. i. e. Han feelade om sanningen. Är taget aff Timbermän/ som undertijden feela om Krijtan/ och hugga så öfwer Snöret. Man säger och: Han skiöot långt frå Määlet/ etc. Super. hac lit.

Han

Han taar Dagen som han kommer. Pred. 7. v. 15.
i. e. Som man wille säya: Han achtar intet hwad Kakan giäller. Han lefwer sorglös och vthan bekymmer. Super. hac lit.

Han är så god tappad som hitter. i. e. Han duger hwarkē til Land eller Watn.
Nulla ineſt ſalſitudo. Eroprii nominis obliviſcitur Eraſ. **Hwarken til giöö eller gåå Wall.** Om ſlijka wääp säya Tyſkarna: Er weis vornen nicht/ das er hinden lebet/ etc. Super. hac lit.

Han är full med Lärdom/ som en Koo aff Muskåt. Syr. 24. v. 8
i. e. En förwijtelſe emoot en part ſom wele heetas wara så ſpränglärde/ ſom ingen wore dheres lijke. Dherom haar och Eraſmus invectivè ſagt: Eſt plenus præceptorum. Er ſteckt voll kunſte/ als die Kuh voll Muſchaten/ etc. ſup. lit. Inb. lit ſuper. hac lit.

Han ſlogh bottnen vhr Faatet. i. e.
Som man elliest ſade: **Han föll in medh Dören i Huſet.** Han ſade plumpt vth/ etc. Super. hac. lit.

Han ſiunger ſin gambla Wijſa. i. e. Matth. 7. v. 16.
Som man wille ſäya: **Låhra Witwen Pater noſter, han ropar ändå Lamb.**
Eandem canit cantilenam. Eraſ. Tyſkarna ſäya: Der Kukuch bleibt bey einem liede/ etc. Inf. lit. Lamb. Låhr.

Han haar länge noo lupit dher effter. Prov. 1 v. 24. & ſeq. Oſe. 13. v. 9
i. e. När någon ſielfwällande är råkad i Olycka/ brukas dhetta til förwijtelſe. Tyſkarna ſäya

och: Er hatt lange genug darnach gerungen Item: Wer unglück sucht/ der findtes bald/ etc. sup. lit. Den

Han dröpes medh egit fett. i. e. Han släper sielff medlen til sin egen skada. Såsom när en Fiende sätter sedem belli vthi dhens andras Land/ så betaar han honom alla inedel; Och då sägz han dröpes medh egit fett. Eller får hugg aff sitt egit Swärd/ etc. Och heeter, Proprio mucrone l:edi, &c. Sup. lit. Fåå.

Han haar nampnet med gagnet. i. e. Han är intet bättre än han heeter. Dheraff plägar man säga vthi Versen: Conveniunt rebus nomina sæpe suis. Er hatt den nahmen mitt der that/ etc. Sup. lit. All. Inf. lit. Rycht.

Hans Räff bijter intet min Gääs. i. e. Som man wille säya: Hans list skal fulle få möthe/ etc.

Pred. 7. v. 15. **Han gläder sigh mäst som sielfwer qwäder.** i. e. Man præsumerer mäst dhen wara glader som slunger. Doch spöries vndertijdhen contrarium; Och då säger man: **Mängen qwäder som intet är glader/ mängen gräter när intet skadar.** Dheraff säya och Tyskarna/ när man i sorgetankar vndertijden qwäder eller leer: Ich lache/ vnd möchte wol Ducaten weinen/ etc. Inf. lit. Mång.

Han kan wist meer än sijpa och sättia neder. i. e. Han kan något meer än hwar man: Förstående swartekonst eller trulldom/ &c.

Esa. 33. v. 15. Psal. 7. v. 15. & seq. **Han går hafwandes medh ondt.** i. e. Han haar argt i sinnet. Man plägar säya:

Han

Han draar ondt åth sigh. Mala attrahit, ut Cæcias nubes, &c: Gell. Tyskarna säya: Er geht mitt unglück swanger/ etc. inf-lit. Ondt.

Han får fuller en gång sin Säck malẽ. Syr. 20. v. 9. Psal. 7. ut superius.

i. e. Som man ellest säger: Han får fulle sina Fiskar warma. Item: Sin Kaka bakad; i. e. Han får omsijder löhn för omaket: Och alt sådant förståendes til dhet wårsta. Dheraff säger man och medh Poëten: Sera,tn. tacitis, pæna venit pedibus, &c. Tibull. inf. lit. Straff.

Han wijsar Wattn och menar Elden.

i. e. Annat tala och annat meena. Item: Söter i munden/ och falsker i grunden/ etc. Inf. lit. Sööt. psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8.

Han hänger sin Koppa effter winden.

i. e. Han talar hwar man effter munnen. Om sådana plägar man och säya: **Han äther medh alla / och håller medh ingen.** På Tyska säger man och wedh dhen meeningen: Neutralisten werden von oben begoßen / und unden beräuchert. i. e. Trängde på alla sijdor/ etc. super hac lit. inf. lit. åth. Ömf.

Hanen yfwes på Sooperna. i. e. Heemfödingen är altijd drijstigh och näsewijs dher han boor. Dheraff säger man och: **Hunden är hemma diärfwast.** Gallus in suo sterquilinio multum potest. Sen. Erasmus. kallar sådana: Domi leones,&c. Tysken säger och: Der Hahn ist freck auff seinen misten/ etc. Inf. lit. Hund. & Super. hac lit.

Prov. 19. v. 6. Syr. 8. v. 3. **Han haar Penningestukan.** i. e. Han är girig/ och taar giärna muhtor. Tyskarna säya: Er ist mitt dersilbern büchsen geschoßen/ etc. super hac lit. Inf. lit. Muht.

Prov. 15. v. 15. **Han haar en Luteniſt i Barmen.** i. e. Han haar ett gladt Samweth. Gaudet in sinu. Eras. Er hatt ein guth gewissen. Man säger fördhenskull: **Gott Sammet/ är ett dagligit Giästebudh.** Juge convivium. &c. Sup. lit. Gott.

Apoc. 3. v. 15. **Han är hwarken warm eller kall.** i. e. Han är til intet nyttigh. **Han duger hwarken til giöd/ eller gäck wall/** etc. Tysken säger: Er ist weder Fuchs noch haas/ etc. super hac lit.

Syr 20. v. 26. 27. **Han faar will om Dören.** i. e. Han weet intet hwar han skal begynna. A Janua aberrat. Eras. Item: Toto cœlo errat. Toto fallitur judicio. Idem Eras Tyskarna säya: Er fehlet der thür. Lijka som dhen dher intet råkar på Dören/ han slipper hwarken in eller vth i Huset. Och faar således will i sin intention, re. super. hac lit.

Han tagz intet igen på dhen quisten han sattes. i. e. Han är lijstigh och förslagen. Han weet många ränkior. **Han kan äka och wända/** etc. Super. hac lit.

Syr. 10. v. 7. 9. & seq. **Han haar något aff Hr. Eskils penninger.** i. e. Han är stålt och vpbläsen stormodigh och aff högh inbilning/ etc

Han lätz intet wara minsta Hönset i Kor.

Syr. utſuperius:

Korgen. i. e. Som man medh liika meening plägar ſäya: **Han wil intet wara O. rat aff Soon.** i. e. Han wil intet wara dhen ringaſte i hoopen/ etc. ſuper. hac lit.

Han ſåår intet på otrådt. i. e. Som man ellieſt ſäger: **Han ſliipar intet vthan Wattn.** Han giör intet vthan ſin nytta/ etc. Ut ſuper. hac lit. Man brukar och dhetta/ når man haar något at ſkaffa medh en tråtedryg man/ ſom möter medh ſkarpa ſwar. Och då ſäger man: **Han ſkdde intet på otrådt.** Som man wille ſäya: Han fick möthe. Om ſådana haar Eraſmus ſagt: Habet fænum in cornu. Item aff Poëten: Cornu ferit ille, caveto, &c. Virg. Som man wille meena: **Han är ſeger til ſleetz.** Item: Han är intet goder at reetas wedh/ etc. Super. hac lit.

Haar man dhet ſom klinger/ man får fuller dhen ſom ſpringer. i. e. Som man wille ſäya: **Dhen ſom haar Wärd/ han fåkr fuller Swärd.** Tyſkarna ſäya wed ſamma meening: Da mein ſäckel aufgeth/ da raucht mein küchen/ etc. Sup. lit. Den. Inf. lit: Pen.

Haar man icke Kalk/ ſå muhras medh Leehr. i. e. För nödh ſkul går man och ſtundom til Wattnbullan. Dher om haar och Eraſ. ſagt: Utendum eſt noctuis, ubi deſunt luſciniæ. Tyſken ſäger: Hatt man kein Kalch/ ſo mauret man mitt Lehm. Item: Hatt man keine Jungfern/ ſo tantzet man mitt Huren/ etc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Man. Nöd. prov. 27. v. 7.

1. Tim. 6. v. 6. Philipp. 4. v. 11.

Haar man icke så fett/ så haar man så heet. i. e. Man måste låta sigh nöya medh sin deel/ antingen dhet är mindre eller mehr. Dher om säger man elliest: Haar man icke skäppetaals/ så haar man skeedetaals. Flyter dhet intet/ så dryper dher/ etc. Sup. lit. Gud. Super hac lit. infer. lit. Man. Nog.

Haren lågh intet i dhen Busken. i e. Som man wille säya: Dhet war intet rätta orsaken. Brukas när någon wil vhrsächta sigh på ogrundade skiääl/ dhem man elliest bättre weet. Och då plägar man säya: **Intet lågh Haren dhär.** Non hinc illæ lacrymæ. Terent, &c.

Harfwa dhet effter som han har plögt. i. e. När ens ährligh mans bekända meriter blifwa förringade/ då plägar man swara medh en sådan förwijtelse: Som man wille säya: Giöre en annan effter/ dhet han haar giordt före/ etc.

Haren är giärna dher han är buren. Heemfödingen går intet långt ifrån Sooporna. **Foosterlandet är altijdh kiärt;** etc. sup. lit. Föd. inf. lit. Heem.

Prov. 26. v. 7. 9.

Haren wil giärna sittia tortt. i. e. som Haren intet kan trijfwas på fuchtige Orther; Altså kan icke heller Narren (som medh Haren betecknas) wäl beg å sigh wedh en dryck; Vthan giäcken stijger honom strax vp i Hufwudet/ och opererar allehanda galenskap. Dhet samma sägz och aff Tyskan: Der Hase wil truncken sitzen; Och är en pijk på Öölnarrar/ som wedh ruuset låta giäcken löpa/ etc.

Harm

Harm giör Helfwete. i. e. Som man ellieſt plägar ſäya: **Mången hämpnas ſå ſin harm/at han blijr både vſel och arm.** Dheraff ſäger man och: Vindicta, maledicta, &c. Ty GUdh hörer hämpnden til/ han wil wedergiällat/etc. inf. lit. Hämpn. Mång. Deut.32. v 35. Rom.12.v. 19. Syr. 28. v. 1. 2.

Hatuesk är intet ſå ſnart aflegt ſom ikiädt. i. e. Krijg är intet ſå lätt ändat/ſom böriadt. inf. lit. Krijgh. Prov.21.v. 31. Luc.14.v. 31. & ſeq.

Haſta med maak/gör giärningen bäſt. i.e. Haſtigh giärning ſkadar ſnart. Keyſ. Auguſtus ſkal fördenſtul hafwa fördt pro Symbolo: Feſtina lente. Aff Terentio blijr dhet kallat: Pedetentim. På Swenſka: Foot för Foot. Plautus haar dherom ſagt: Qui nimium properat, ſerius abſolvit. Da ſpacium ac tempus tibi; quod ratio nequit, ſæpè ſanavit mora. Sen. Item: Pæna dilata poteſt exigi: Non poteſt exacta revocari. Idem: Aff Tyſkan ſäger man: Mitt guther müße geth man auchferne. Heeter fördenſtul: Eile mitt weile. På Swenſka ſägz och: **GUdh ſkoop ingen haſtigheet/** etc. Sup. lit. Bättr. Gud: Man plägar och wed ſådan meening ſäya: Syr.5.v.13.

Haſtigh giärning feelar offta. Idem. Man ſäger fördhenſtul: Canis feſtinans cæcos parit catulos. Eraſ. Item: Melior eſt dux circumſpectus, quam projectè audaculus. Eurip. Läås Hiſtorien hoos Livium om Fab. Maximo och Minutio Dheraff och Ordſpråket är vthkommet: Romanus ſedendo vincit. Cic. Och aff Ennio: Unus (ſc. Fab. Max.) qui nobis cunctando reſtituit rem, &c. Sup. lit. Bättr. Bråh. Prov.19.v. 2. & Cap.21.v.5 Pred.3. v. 1. & ſeq.

Haſtig

Ut prox. superius.

Hastigh man gier ingen godh jägare. i. e. En godh jägare får intet wara för heeter om Hufwudh. Uthan medh tohlamodh bijda til dhes jagten bläses aff. Och är en förwijtelse emoot heeta Hufwudh. Man säger och fast wedh lijka meening: **Hastigh man rijder illa på Äßnor.** Dheraff Tyskarna och säya: Wer oben aus wil/der stost sich an den Kopff. &c. Int. lit. Hett. Jag.

Prov. 20. v. 18.

Hastigt rädh haar änger i föllie. i. e. Hastigt wärck ändas snart. Præcipitis consilii allecla est pœnitentia. Ludov. Viv. Dheraff haar och en wijs man sagt: Oportet pulvillum consulere. Item: Nox dabit consilium. i.e. Som man wille säya: **Gott rädh wil haa godh tijdh.** Och är som Seneca haar sagt: Gladiatorum est, non sonatorum, capere consilium in crenâ. Och aff Publio: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Item: Consiliis megni discriminis, nulla res tam inimica, quàm celeritas. Liv. &c. Är fördhenskull bäst at observera dhet gambla Ordspråket: **Koxa förr än du flyger/ etc.** Sup. lit. Bättr. inf: lit. Kox.

Pred. 5. v. 12. & seq.

Hastig rijkedō gior mannē mißtänkt. i. e. När enom hastigt tilflår rijkedomar/ så vndrar hwar man dher öfwer. Dheraff haar och Menander sagt: Nunquam vir æqvus dives evasit citò. Item: Repente dives nemo factus est bonus. Publ. Ellest plägar man säya: Apprime dives, aut iniqvus, aut iniqui hæres, &c. Tyskarna säya och: Große gühter laßen sich nicht mitt ehren geschwinde erwerben/ etc. Sup. lit. Bråå. Inf. lit. Myck.

Hastigt

Hastigh Spelare feelar snart. i. e. Prov. 21. v. 5.
Ut super: Hastigh giärning/ etc.

Hastigh glädie gieer ofta skräck. i. e.
När en oförmodeligh frögd kommer enom hastigt vppå/ särdeles vppä någon föregången stoor sorg; Så blijr en Menniska häpen och altererad; Hwat vppå vnder tijden föllier Döden. Dheraff Vegetius haar sagt: *Inopinata terrent.* Man läås och dherom exempel aff Livio, at en Romerst Qwinna/ som aff en hastigh och oförmodeligh glädie är blefwen Dödh/ etc.

He.

Heeder bryter seeder. i. e. Högh ähra byter sinnet. Dheraff plägar man och säya: Honores mutant mores, rarò in meliores. *Item:* Mens vertitur cum fortuna. Eraſ. Och aff en Poët. Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores. Mart. Tyskarna säya: Andere stand/ andre sitten/ etc. infer. lit. Ing. Ähra. prov. 30. v. 21. & seq.

Heder wil medh heeder möthas. i. e.
Dhen ena hederen moot den andra faar. Rom. 12. v. 10.
Honor vult honorari. Beneficii acceptor obligatur ad antidota, &c. Tyskarna säya: Ehre wil geehret sein/ etc. Sup. lit. Den.

Helfwetet blijr aldrigh fult. i. e Prov. 15. v. 35.
Dhen girige får aldrigh nogh. Wedh lijka mening säger man och: Girigh taska blijr aldrig full/ etc. Sup. lit. Gir.

Helgesmåål giör magran Kåål. i. e.
Spaßeregångh giör födhan trångh. Prov. 6. v. 10. 11.

Item:

Item: Lättia föder armood/ etc. Inf: lit. Lätt. Spass.

Syr. 29. v. 27. & seq. **Hemma är hwijlan bäst.** i. e. Som man ellieſt säger: Ehwart man går til gäst/ så tyckes altijd hemma bäst. Ty hemma är man altijd frijare/ och råder om sigh ſielff. Man säger fördhenſtul: Nullus eſt locus domeſtica ſede jucundior. Domi manere oportet belle fortunatum. Sophocl. Eraſmus kallar dhet: Apud matrem manere. Man plägar och säya: Nuſquam commodius, nuſquam liberius vivitur, quam domi. Dheraff sägz och: Nuſquam habitat, qui ubiq; habitat. Och äff Homero: Nil miſerabilius, quam incerta ſede vagari. Hijt kunna och lämpas Claudiani Vers: Alla heemfödingar til heeder och tröſt: Dher han säger:

Felix qui propriis ævum tranſegit in agris;
Ipſa domus puerum quæ videt, ipſa ſenem, &c.

Sup. lit. Den. Hahn inf: lit. Hwart.

Prov. 21. v. 14. **Hemligh gåfwa ſtillar wrede/** i. e. Wil man blijdka någon medh ſkänker/ så måſte man intet blåsa i Horn dherom/ etc.

Matth. 6. v. 2. 3. 4. Luc. 21. v. 2. 3. **Hemligh gåfwa får löhn i dagzliuſet.** i. e. Dhen ſom i löndom gieer aff ett gott hiertа/ han blijr uppenbarliga löhnter; Om icke aff Menniſkior/ så löhner honom Gudh/ etc. Sup. lit. Giff. Gåff.

Hem-

Hemligh saak är ond at höra. i. e. Dhet är fahrligit at höra hemliga ährender berättas / eller dher efter fråga: Alldhenstund dhe åre något swåre at förtijga. Dher aff haar och en wijs man sagt: Secreta, nec tutò narrantur, nec tutò audiuntur, &c. Sen.

Hemligh sorg giör Hiertat tungt. i.e. Dhen sorg man intet diärfwes vppenbara / twingar Hiertat aldramäst. Dher aff haar och Poeten sagt: syr. 38. v. 19. 21. 22.

Srangulat inclusus dolor, at q; cor
æstuat intus,
Cogitur & vires multiplicare
suas. Ovid.

Item aff Seneca: Magis exurunt, quos secretæ lacerant curæ, &c. inf. lit. Sorg.

Hemligh haatare / är wärre än vppenbaar Fiende / i. e. För en vppenbaar Fiende kan man bättre taga sigh til wahra / än för en hemligh gnagande Owänn. Publius haar dherföre sagt: Gravior inimicus qui sub pectore latet. Item: Occulti inimici pessimi. Eras. Tyskarna säya: Heimliche feindtchafft ist erger als offentliche feide / etc. Sup. lit. Bättr. inf. lit. Opp. Söödt. psal. 55. v. 22. syr. 12. v. 15. & seq. Matth. 2. v. 8.

Hemma waan roosar sitt Näste. i.e. Hemfödingen håller sin Koya för bäst. Man säger fördhenskul: **Haren är gidrna dher han är buhren /** &c. super. has lit. sup. lit. Haar.

Herre

Herregunſt och Aprils wäder.

1. Reg. 16. v. 22. & Cap. 18. v.

Dhe ſkrifwas bäde medh en fiäder i. e. Dhe äre både obeſtändige. Dheraff plägar man och ſäya:

Herrehyllest är intet Arfwegodz. i. e.

Dhet är intet at lijta på. Dherföre säger man i en gammal Vers. Gratia regalis, non eſt res perpetualis. Och aff Tyſkan: Herren held erbet nicht. Man plägar och ſäya:

Herrengunſt/ Frawen lieb/ und Roſenbletter/
Verkehren ſich wie Aprillen Wetter/etc.

Item: Was hilfft Herrengunſt/ wen das licht verleſchen wil/ etc. Åhr fördhenſkull bäſti ſå mätta at föllia gemeena Tyſka Ordſpråket: Großen Herren iſt guth müßig gehen/ etc. Super. hac lit. Int. lit. Lijt.

Herredören är wijd in/ och träng vth.

i. e. Som man wille ſäya: Til hoofwa är ſööt ingång: Men ſuur vthgång/ etc. Inf. lit. Hoffl. Doch plägar man ſäya dher hoos:

Syr. 13. v. 12. & ſeq. Cap. 20. v. 30.

Herrehyllest bätar offta. i. e.

Dhen ſom kan haa höga Herrars gunſt och favor, han förlohrar dher intet medh. Poëten haar dherföre ſagt: Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt, &c. Horat. Ty dhet är offta både gagn och heeder/ at haa goda Patroner wedh Brädet. Som Eraſmus haar ſagt: Principum favor neceſſarius. Item aff Seneca: Pulchrum eminere eſt inter viros illuſtres, &c. Sup lit. Gott.

Pred. 7. v. 22.

Herrar måſte mycket höra/ och intet höra.

Öfwerheten måſte offta ſee genom finger och låtas intet höra. Lipſius haar fördhenſkul wäl ſagt: Nunquam regent, qui non tegent. Item: Qui neſcit diſſimulare, neſcit imperare.

Skal

Skal Keyſ. Fridrich hafwa ſagt: Wer nicht kan Simuliren/ er kan auch nicht regiren/ etc. inf. lit. Man.

Herre vthan Land/ är ett Faat vthan Wijn. i. e. Som man ſade: Arm Herre/ ſom intet haar at biuda. På ſådana quadrerar wäl dhet man ellieſt pläghar ſäya: **Han är rijk hemma: Men weet intet ſielff hwar han boor/** etc. ſup. lit. Han. Eſa. 34. v. 12.

Herrens Öga giör Häſten feeth. i. e. Hußbondens flijt och vpſicht främiar gagnet. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Oculus Domini ſaginat eqvum. Item: Frons Domini plus prodeſt, quam occipitium. Cato. Man säger ellieſt: **Dher man intet är ſielff/ dher blijr intet Hufwudet twättadt/** etc. Aff Tyſkan ſägz: Wer wil das ihm gelinb; Dher ſehe ſelbſt zum ding. Item: Her Ego verrichtet ſein geſchäfft ahm beſten/ etc. Sup. lit. Den. Der. Inf. lit. Siälff. Wedh ſådan meening pläger man och ſäya: Prov. 26. v. 6.

Herrens fiäät giör Åkeren bördig. i. e. **Flijtigt bruuk giör Droßan ſtoor.** Oculus Domini in agro fertiliſſimus. Eraſmus Aſſidua heri præſentia, eſt oculus Domus Item: Veſtigia Domini optimum eſt ſtercus. Idem: Eraſmus: Som man wille ſäya: **Bondens fiäät är bäſta giödzlen/** etc. Fab. de Cervo & Bobus. ſup. lit. Bond. Syr. 20. v. 30. Prov. 28. v. 19.

Herrar haa många Ögon och Öron.

prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6.

i. e. Dhe hafwa många betiente/ som på dheras wägna see och höra. Dher aff säger man och medh Eraſ. Multæ regum aures & oculi. Och aff Tacito: Principum internuncii ſunt inſtar oculorum principis. Han lägger och dhet dher til: Sed væ illi principi, cujus oculi ſic caligant, ut aliorum oculis indigeat &c. Tyſkarna ſäya och: Scepter ſol augen haben. Regemente behöfwer Ögon etc. Inf. lit. Högt. Mång.

Syr. 3. v. 22. & ſeq.

Herrar haa Herra fohror/ ſå dhe ſmå/ ſom dhe ſtoora. i. e. En invectiv på ringa ſtandzperſoner/ ſom mycket wele brytas/ och vihl dheras Stat rätta ſigh effter ſtora Herrars wäſende. På ſådanne quadrerar fördhenſtul icke illa dhet gambla Ordſpråket: **När Meeßhatten wil wärpa ſå ſtoort ſom Traanan/ ſå remnar han baak.** etc. Tyſkarna ſäya och dher om Ironicè: Wo Herren ſeind/ da ſeind auch diſchlaken/ etc. Inf. lit. När.

Syr. 13. v. 14. & ſeq.

Herreböön är idel bodh. i. e. När en högh Herre begiärer något aff en ringa man/ ſå är til förſtå/ at han befaller. Dher aff haar och Plato ſagt: Principum petitiones ſunt coactiones. Item aff Eraſmo: Rogando cogit, qui rogat potentior. Dhet ſamma haar och Tacitus meent/ dher han haar ſagt: Svacio ab eo qui jubere poteſt, vim neceſſitatis adfert. Och blifr fördhenſtul aff Eraſmo kalladt: Preces armatæ, &c

Herrar älſka fulle förräderij/ men hata förrädaren. i. e. Dhe ſee fulle giärna dheras

dheres Fiende blijr förrädder: Men hålla intet aff stifftaren. Keyſ. Auguſtinus ſkal och fördhen ul haſwa ſagt: Ego proditionem amo, ſed proditores non approbo. Plut. Philippus Maced ſkal och åfwen wedh ſamma meening haſwa ſagt: Prodituros quidem in primis amo, eos v. qui jam prodiderunt, maximè odi, &c, Stob.

Herrar och Narrar haa frijdt språk. i. e. Dhet ena ſkeer aff billig reſpect; Dhet andra at ingen wil inlåta ſig medh Narren i ſnack; Effter han altijd är impudent, **Och ſkiämmer ſnarare twå än hon heedrar en/ etc.** inf. lit. Narr. Syr 21. v. 24. 25.

Herrar haa långa Armar. i. e. Dheres macht ſträcker ſigh wijdt; Och kunna fördhenſtull illa vndlöpas. Longe regum manus. Haar Eraſmus ſagt: Och aff Poëten: An neſcis longas regibus eſſe manus: Ovid. Tyſkarna ſåya: Herren Hand/reicht in alle Land/etc. Inf. lit Ondt. Syr. 8. v. 15. Prov. 20. v. 2.

Herrewreden är fahrligh. i. e. Hon är Dödzens ſändebudh. Periculo eſt potentum offenſa. Quintil. Fumantem urſi naſum non tentaveris, Eraſ. Och aff Poëten: Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum. Ovid. Item: Gravis ira regum eſt ſemper. Sen. Es iſt gefährlich große Herren zu erzürnen/ etc. ſup. lit. Aff inf. lit. Ondt. Prov. 16. v. 14. & Cap. 19. v. 12. & Cap. 20. v. 2.

Herr Skänck giör ſnart gunſt. i. e. Som man ellieſt ſäger: Han är altijd god ſom Prov. 19. v. 8. Syr. 8. v. 3.

glugg fyller. Man säger och: Dhen som kiänner Melchisedecks Faar/ han winner snart wänskap. Dheraff haar och Poëten sagt: Munera crede mihi, placant hominesq; Deosq; Ovid. Gåfwor blijdka Gudarna/ etc. Tyskarna säya: Wer schäncken kan/ der bleibt ein man/ etc. sup. lit. Gåff. Han. inf. lit. Wält.

Herrebarn blij icke altijd dhe bäste. i. e. Dhe wanslächtas och ondertijden. Och plägar man säya: Heroum filij noxæ. Xenoph. Tyskarna pläga säya i staden för noxæ, Ochsen. Virtutes parentum genituræ non propagantur. Item aff Poëten: Dedecorant benè nata culpæ, &c. Horat. Sup. lit. Dygd.

Her Skiänck är döddh. i. e. Dhet är onde effter Gåfwor. Tyskarna säya fördhenskull: Der Schencker ist gestorben/ der geber hat ein Bein gebrochen/ etc. super. hac lit.

Her spelas intet om Äpple och Pärun. i. e. Vthi högmåls saker/ och andre wichtiga måål/ plägar man säya: Här giäller intet Äpple och Pärun. Som man wille säya: Saken är intet aff så ringa importance. Caput agitur non pecunia. Es gilt Bluht und kein Geldt/ &c.

Syr. 7. v. 7. & seq. **Her omnes är en ond rådgifware. i. e.** Ondt föllia hwars mans Rådh. Gemeene man inclinerar giärna til Oroo/ och är obeständigh. Cicero haar dherföre sagt: Non est consilium in vulgo, nec ratio Belua multorum capitum. Demosth. Plebi, nec judicium, nec veritas. Tacit. Item: Hæc est natura multitudinis, aut servit humiliter, aut superbè dominatur; Libertatem, quæ media

est

eſt, nec pernere modice, nec habere ſciunt, &c. Liv. Slutes fördhenſkull medh Tacito: vulgus ſine rectore, præceps, pavidus. ſecors, &c. Inf. lit. Oppr. Wijk.

Hett Hufwudh giör nyia ſeeder. i. e. Snaarſinnad Commendeur giör mycken förandring. Dherföre haar om Lipſius dher om ſagt: *Ignea ingnia ſunt in aſſiduo motu. Et novandis, quam gerendis, aptiora.* Curt. Aff Tyſkan ſäger man: Oben aus/ nirgend ahn. Elliest pläghar man och ſådana til förwijtelſe ſäya på Tyſka Gemach/ das man die eyer nicht zerbricht/ etc. Läås här om til exempel aff Livio, Hiſtorien om Minutio. Sup. lit. Haſt. Prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5.

Hi.

Hielp digh ſielfft/ ſå hielper wär HErre medh. i. e. Giör flijt i din Kallelſe/ ſå hielper Gudh vnder. Man får intet ſtå faſäng/ och ſticka Händerna i Barmen/ om man wil få födan. Heeter fördhenſtul: Iſto laborator, & erit Deus auxiliator. Dii facientes adjuvant. Eraſ. Manus admoventes iu vocare numina. Item aff Terentio: An crediderit ſperatas nuptias dormienti ſibi cofecturos Deos, ſäger Mitio, &c. Sup. lit. Arb. Den. inf: lit. Inth. Hiob. 5. v. 6. 7. Pred. 6. v. 7. Prov. 19. v. 15.

Hielp/ ſå blijr tu och hulpen. i. e. Stiff dhen torfftiga/ ſå gieer digh Gudh igen. Ty **en mild gifmare älſkar GUdh.** En gammal Lährare haar fördhenſtul wäl ſagt: Si vis habere manus plenas, intuere manus inanes. i. e. Som man vthi Rijmet ſäger: Prov. 3. v. 27. 28. Syr. 4. v. 4. & ſeq. Cap. 29. v. 12. 15. 16.

Pſal. 41. v. 2. 3. 4. 1. Joh. 3. v. 17. Wiltu haa dina händer fylta/
Så lät icke dhen arma gå och ſnylta/ etc. Sup. lit. Den. Inf lit. Mild Snart.

Hielpen är godh ſå när ſom i Gröte-faatet. i. e. Förtäringz hielpen kommer fulle altijd okallad/ etc. Sup. lit. Ded.

1. Sam. 21. v. 2. 5. **Hiälpelögn kaſtas intet bortt** i. e. Man brukar vndertijden en lögn til hiälpereeda doch vthan annars ſkada; Hwilket icke är ſå högt til ſtraffa: Och blijr fördhenſkull aff Eraſmo kallad: Mendacium utile: Mendacium officioſum, &c. Inf. lit. Liug. Nödl.

Hinner man aln/ ſå hinner man ſpañ. i. e. Som man ellieſt wille ſäya: Orkar man öfwer Hunden/ ſå hinner man fulle öfwer rumpan. Dheraff haar och Poëten ſagt: O paſſi graviora, dabit Deus his quoq; finem. Virg. Item: Tu ne crede malis, ſed contrà audentior ito, &c. Id: Virgil. Sup. lit. Allt. Ondt.

Hitta och tijga haar tiufwen i barmẽ. i. e. Hitta och ſtiäla/ dhe ſtå i Balck tilhopa. En part hitta förr än något tappas; Som Klockaren fann Kalcken. Heeter fördhenſkull effter Reg. Juris: Res iuventa, & non reſtituta, eſt quaſi furto ablata. Töſkarna kalla dhet: Auff einer ungekehrter banck finden/ etc. Tiufwa B. 33. §. 1. ll. Dito St. l. Cap. 12. & 17. Sup. lit. Hwad. inf. lit. Ondt. Stiäl. Tiuff.

Hoff-

Ho.

Hoffmanshästen kommer och för Harfwen. i. e. När Hästen intet meer duger t Fält/ eller til Hofwa/ så slås han vth på ströö/ och giörs til en Wärckhäst; Altså går och offta medh gambla betiänta/ när dhe blij trotte och vtharbetade/ wräkas dhe affsijdes/ och Brödkorgen vndertijden minskadh. Och går då effter gambla Ordspråket: När enom miſsgår/ så miſsbiudz och / etc. Sup. lit. Den. inf. lit. Spott. Syr. 13. v. 25.27.

Hofftkakan är antingen blanck eller bränd. i. e. Hofflefwernet är antingen för sött eller alt för bittert. *In exceſſu aut defectu.* Medelwägen råkas sällan. Dherföre haar och Poëten sagt: *Si curiam curas, pariet tibi curia curas.* Aff Tyſkan blijr Hofflefwernet beskrifwet: Hoffleben ist gefährlich: Hoffleben ist beschwerlich; Hoffleben ist der Hellen vorstadt/ etc. sup. lit. All. inf. lit. Tij. 1. Cor. 9. v. 24.

Hofflefwernet är som en almän Badstugu. i. e. Dhe som äre dher inne/ wele giärna effter vthståt Baad/ dher vth: Och dhe som vthe äre/ wele aff förwetenheet giärna dher inn. Heeter fördhenstul icke obilligt: Aulica vita, splendida miseria. Item: Aureæ compedes. Diog. Här om införer och Alciatus ibland sina Emblemata dheſſe Vers:

Vana Palatinos quos educat aulæ clientes,
Dicitur auratis nectere compedibus &c. Item:
Qui bonus & felix longè cupis aulicus esse,
Non aulæ nimium sis procul, at q̃ propè. Gland:

Sup. lit. Herr. *Iw.*

8.Cor.9.v. 24. **Hofflyckan är en wändekäpa. i. e.** Hon är obeständigh/ och snart omwänd. En gammal Scribent haar fördhenskull wäl dher om sagt:

Paucos beavit aula, plures perdidit:
Sed & hos quoq́ ipsos quos beavit,
perdidit. &c. Plaut.

Item aff en Poët.

Regum sollicitâ quicunq́ seneſcit in aulâ.
Aut fuit, aut ſemper poſtulat eſſe miſer. &c.

Sup. lit. All. Inf. lit. Tij.

Syr. 11.v. 4. & seq. **Honingzkakan leedz man och wed. i.e.** Goda dagar blijr man och leedze wedh. Dheraff säger man och: **Godha dagar behöf wa ſtarka Been.** Dher om haar och Eraſmus ſagt: Habet & mel ſatietatem. Och en annan Scribent: Mel ſummo digito, non cavâ manu guſtandum eſt. Philoſtr, &c. Sup. lit. Bär. God.

Honingz-

Honingz Ord/ är offta gifft och mord. 2. Sam. 20. v. 9. 10.
i. e. Sööt Ord haa offta falstan grund. Inf. lit. Sööt.

Hoppet är ett sött lijdande. i. e. Man lijder medan man wänter. Spes est pas- Prov. 13. v. 12. Syr. 2. v. 18 & seq.
sio dulcis. Wed Hoppet infaller offta ett twifwel/ hwilket causerar något lijdande; Dheraff säger man och: At Hoppet är ett lijdande. Aristoteles haar fördhenskul kalladt dhet: Vigilantis insomnium. Man säger och: Cui spes est boni futuri, præsens non sentit malum. Man hoppas och offta fåfångt: Och då plägar man säya aff Versen: Spes reficit Dominum fallit & ipsa suum. Item: Felices frustra nobis promittimus annos. Mantua: Ewa sade fulle och: Possedi virum Domini: Men dhet wänd es vthi en Brödermördare. Heeter altså: **Hoppet faller offta i Brunnen.** Item aff Tyskan: Hoffen und Harren/ machet manchen zum narren / etc. Inf. hac lit.

Hoppet födher Åkermannen. i. e. 1. Cor. 9. v. 10. Prov. 12. v. 11. Jacob. 5. v. 7.
Som man wille säya: Om Bonden intet hoppades få något ymnigare igen aff sin Åker/ än han sådde vth/ så kastade han intet vth sin Sädh. Dherföre måste intet en misswäxt sträckia honom dher ifrå: Vthan som Erasmus haar sagt: Et post malam segetem serendum est. i. e. Som man wille säya: **Sää på nytt.** Och heeter altså: Spes alit agricolas. Item: Et adhuc tua messis in herba est, &c. Tib. Man säger och: post naufragia maria tendantur, &c. Tyskarna säya och wedh sådan meening: Auff geraht wol/ legt man dei eyer

zu brühten/ etc. Sup. lit. Arb. Flijt. Gudh. Hwar. Inf. lit. Ing.

Pſal. 30. v. 6. **Hopp om bättring giör bördan lätt.** i. e. I mootgång måſte man altijd hoppas dhet bäſta; Så gieer Gudh en godh vthgång på wedermödan. Dher vppå lyder och gambla Verſen: Rebus in adverſis melius ſperare memento. Item: Spes alma mortalibus nunquam deficit. Och aff Poëten: Spes etiam valide ſolatur compede vinctum, &c. Ovid. Tyſken ſäger och: Im unglück verzage nicht/ etc. Sup. lit. Alt. Blijr.

Syr. 30. v. 9 **Hopp giör feegan man kiäck.** i. e. Mången enfaldigh aff hopp om någor bättring/ fattar moodh och en godh reſolution, ſom honom lyckas/ och blijr honom ſedan rächnadt för en mandom. Dherom haar och en Scribent ſagt: Sæpè ignavum facit fortem ſpes & expectatio, &c. Accius. ſuſ: lit. Aff Inf. lit. Laſt. Mood. Nöd.

Syr. 34. v. 1 **Hoppet faller offta i Brunnen.** i. e. Man hoppas offta fåfängt. Och går då ſom man dher om plägar ſäya: Ubi maxima ſpes, ibi minima res. Och aff Poëten: Alternant, ſpesq; timorq; fidem. Ovid. Item: Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo. Idem: Julius Cæſar ſkal och hafwa ſagt/ då honom ſå mycket efftertrachtades: Satius eſt ſemel mori, quàm aſſiduâ ſpe & expectatione pendere, &c. Bruſon. Tyſkarna ſäya och: Hoffnung ſtoßt vielen das Hertz ab/ etc. Är altſå bäſt at ſäya medh Poëten.

In portum veni, ſpes & fortuna valete:
Nil mihi vobiſcum, ludite nunc alios, &c. Ovid.

Super. hac lit. inf: lit. Lyck.

Horungar haa bäſta Lyckan. i. e. Lyckan är indifferent; Hon föllier intet ration. Dherföre haar och Poëten ſagt: Fortuna immeritos auget honoribus. Item: Indignos eadem divitiis beat. & Virg. Inf. lit. Lyck. Syr. 11. v. 14.

Horungar få meer Lycka än Arff. i. e. Dhe haa effter Laag liitet Arff at wänta/ om Lyckan intet wil meer favera dhem/ ſå haa dhe ringa treffnad. Erſta B. 20. ll. ſuper. hac lit. Sap. 3. v. 16 & ſeq & Cap. 4. v. 3. ad 7.

Hoor och Mord/ blij fulle ſpord. i. e. Som man ſade: Dhet ſom gidmes i Snidö/ dhet kommer vp i Thöd. Dhet kommer fulle omſijdor i Dagzliuſet/ etc. Sup. lit. Ded. inf: lit. Ogr. Som. Straff. Syr. 23. v. 25. & ſeq.

Hoot dräper ingen. i. e. Dhen ſom döör aff hoot/ ſkal man böta igen medh Morgonkrydder. Minæ non mordent. Item: Verborum ſtrepitu ne quid movere. &c. Eraſ. Tyſken ſäger: Von dreuwort ſtribt man nicht/ etc. Sup. lit. Acht. Den. Inf. lit. Hött. Og.

Hoot bijter meer än booth. i. e. Dhet öfwerheten hotar och vndſäger någon/ wärkar offta

offta meer än ſielfwa ſtraffet. Dheraff haar och en Politiſch Scribent ſagt: Reges ſæpè minantur ſubditis, ut eos acuant, non ut lædant. &c. Tyſkarna ſåya och: Dreüwort verbeßern offt mehr den ſtraffe/ etc.

Hu.

Hugg åre behåldne håſtwor. i. e. Dhe tappas intet bortt. Wer was davon krigt er fuhlets wol/ etc.

Thren. 4. v. 4. & 9.

Hunger år ett ſkarpt Swård. i. e. Nöden år hård at påga. Grave tormentum fames. haar Eraſmus ſagt. Man ſåger och aff Homero:

Dura quidem miſeris mors eſt, mortalibus omnis.
At periiſſe fame, res una miſerrima longè eſt, &c.

Tyſkarna ſåya: Dher hunger iſt ein ſcharffes Schwerdt/ etc. Inf. lit. Nöd.

Thren. 5. v. 6.

Hunger drifwer Hunden i Band. i. e. Nöden twingar Skalcken. Brödlöſa drifwer til Arbete. Man ſåger och: Naaken Qwinna/ drifwer nöden til ſpinna. etc. Inf. lit: Naak. Nöd.

Hunger lårer Kattan bijta Myß. Idē Tyſken ſåger och: Der hunger lehrt die Katzen Maußen/ etc. Infer. hac lit. Man ſåger och:

Hunger låhrer Konſter. i. e. Med ſwalt twingar man Diur och Foglar at låhra. Plutarchus haar dherföre ſagt: Fames multarum artium magiſtra. Der hunger lehrt viel künſte/ etc. Inf. lit. Nöd.

Hun-

Hungrig Maga giör en godh Kock. i. e. prov. 27. v. 7.
Han achtar ingen tröddad spijs. Dher aff haar och Socrates sagt: Optimum cibi condimentum fames, & potionis sitis, &c. Man säger ellest: **Hungrig maga är intet Bröd för swart.** Dhet samma haar och Poëten meent: Jejunus rarò Stomachus vulgaria temnit. Horat. Ibland Tyskarna säger man: Hunger macht rohe bonen süs. Item, Hunger ist der beste Koch. Er kocht ihm selber/ etc. Infer. hac lit.

Hunger giör tunna Kindbeen. i. e.
Som man ellest säger: **Långa Nätter giöra magra Höns.** Swalt lägger intet mycket på Fläsket/etc. inf. lit. Läng.

Hunger är godh för mathleeda. i. e.
När man haar swultet en dagh eller twå/ så wäxer fulle appetiten, eller maateluften/ när Hälsan är medh/ etc.

Hungrig maga dantzar intet giärna. rov. 14. v. 10.
i. e. Dhen hungrige förgår snart dantzelusten. Dheraff säger man och: **Dantzar mätter mage/ och intet blåå mantel.** Som man wille säya: En hungriger haar icke stoor appetit til dantz/ fast han wore Sammetz kläder/ etc. Sup. lit. Dantz.

Hunger håller ingen fasta. i. e.
Dhen hungrige släpper intet giärna Maaten. 26. Sup. lit. Bind.

Hungrig Maga tohl intet långt snack.
i. e. Hogen står i Kålfatet; Dherföre lijder han inga langa discurser. Man säger förden-

ſtul. Venter caret auribus. Plut. Han haar och ſagt: Contra famem nulla eſt contradictio Item: Venter cibi avidus, præcepta non audit. Cato. Tyſkarna ſäya och: Der Banch hatt keine ohren. Item: Der Banch will ſein recht haben/ etc. ſup. lit. Bwk. Fag. Infer. hac lit.

Rom. 13. v. 14. Syr. 37. v. 32. & ſeq.

Hunger är ſnart ſtillad. i. e. Naturen är medh ringa nögd. Dher aff haar och Seneca. ſagt: Parvo fames conſtat, magno faſtidium. Tyſken ſäger: Dher hunger iſt leicht geſtillet/ etc. inf. lit. Nat.

Hungrig Häär är onder at ſtilla. i. e. En Bröödlöös armee achtar intet förbudh. Jejunus exercitus non ſervat diſciplinam. Caſſiod. Tyſkarna ſäya och: Nothleidende Soldaten laßen ſich ubel ſteüren. Item: Landzknecht und Beckerſwein/ wollen ſtehts gemeſtet ſein/ etc.

Hungra och wänta/ giör maßen otohlig. i. e. Magen wil intet länge borga. Fames & mora, bilem in naſum conciunt. Plat. Dheraff ſäya och Tyſkarna: Hunger hört nicht gern lange Predigen/ etc. ſuper. hac lit. Sup. lit. Bwk.

Luc. 16. v. 3. & ſeq.

Hunger och Nödh/ läret ſöka Brödh. i. e. Ut ſuperius, Lährer Konſter. Fames multa docet. Eraſmus. Och heeter fördhenſkull aff Claudiano: Imperioſa fames. Aff Tyſkan ſäger man och, Der hunger lährt offt was man zuvor nicht gewohnt / etc. infer. lit. Nöd.

Hun-

Hunger giör frusen Älskogh. i. e. Swalt glömmer gillia. Hungrigh Maga courticerar intet wäl. Dher Maat och Drick brister/dher stadnar och Älskogen. Och heeter som Terentius haar sagdt: Sine Cerere & Libero friget Venus. Tysken säger och: Ohne Wein und Brodt/ leidet Venus noht/ etc. Vthi ett Swenskt Rijm plägar man och säya:

Elskogh ey drijfwes tå medh lust/
När honom fattas Wijn och Must/ etc.
inf. lit. Magr.

Hungrig Åsna achtar ingen pitska. i. e. För gagn och nytta skul/ achtar mången hwarken nödh eller fahra. Dher aff haar och Erasmus sagt: Asinus esuriens fustem negligit. Heeter altså: Dhen som tränger / han stiäl til han hänger. Och aff Tyskan: Hunger schewet kein gefahr. Item: Hungrige Hunde/ und dürstige Pfärde/ geben auff kein streich nicht/ etc. Sup. lit. Arm. Den. Inf. lit. Nöd. 1. Sam. 22. v. 6. Matth. 12. v. 1. & seq.

Hunger drifwer Wargen vhr Skogen. i. e. Ut super. hac lit.

Hungrigh Maga är intet Brödh för swart. i. e. Nödh/ wällier intet Brödh. Super. hac. lit. inf. lit. Nöd. Prov. 27. v. 7.

Hunger giör Maaten söth. i. e. Wälsmakande. Han giör en godh Kock. Dheraff haar och en Scribent sagt: Omnia fames dulcia facit præter seipsam. Antiphan. Prov. ex superius.

Hun-

prov. 26. v. 6. **Hundar ätha vp anders ärende. i. e.** Som man ellest sade: Siälfwer är godt Dräng. Then Pijga och Dräng lijter på/ etc. Sup. lit. Her. inf. lit. Stälff Wijß.

Pred. 5. v. 2 **Hundetanden och Hästefoten äre intet troendes. i. e.** The äre liumske och småfalske: The hålla intet streck. Wedh en sådan meening haar och en Scribent sagt: Cave tibi à muto cane, & aquâ silente, &c. Petr. Godofr. Theraff säger man och: I stilla Wattn gå stoora Fiskar/ etc. Sup. lit. Disp. Inf. lit Still. Tyst.

Pred. ut superius. Syr. 21. v. 27. 28. **Hunden som mäst skäller/ han bijtz minst. i. e.** Största munbrukare feegaste Karar. Man säger therom i en gammal Vers: Non semper feriet, quicunq; minabitur arcus. Item: Minæ non mordent. Erasmus. **Then som döör aff hoot/ etc.** Sup. lit. Acht. Den. Inf: lit. Myck. Thomm.

Hunden är hemma diärfwas. i. e. Haanen på sina Soopor/ etc. Extra periculum ferox. Eras. Sup: lit. Haahn.

Matth. 20. v. 24 **Hundesämian räcker intet länge. i. e.** Ett lijtet Been kan snart stilla Hundewänskapen åth. Theraff säger man och vthi Versen: Dum canis os rodit, socium quem diligit, odit. &c. Aff Tyskan säger man: Zwey Hunde an einem Bein/ kommen selten überein/ etc. Inf. lit. Twå.

Hunden söker Bröd/ och Haaren Löff. i. e. Hwar söker sin Spijs. Man plägar och

Häf

här wedh säya: När hwar behagar sitt/ så blijr all maath äthen/och alla Pijgor giffta. Terra amat imbrem. Haar Erasmus sagt/ etc. inf. lit. Når.

Hund är Hund/ fast han är aldrigh så brokot. i. e. Paddan är sigh altijdh lijk: Hon blijr wedh sin art/ etc. inf. lit. Padd. Twå. Matth. 7. v. 16. Prov. 22. v. 6.

Hunden är sachta Beenen wärd. i. e. Elack tienst som icke är maathen wärd. Sup. lit. Fläst. inf. lit. Amb. Syr. 38. v. 32. & seq.

Hunden får intet hwar gång han wiskar rumpan. i. e. Som man ellies wedh sådan meening wille säya: Man gieer intet Barnet så offta dhet beedz/ efter dhet intet weet magehooff. är en invectiv vppå snååla sollicitanter, &c. inf. lit. Man:

Hundasåår läkes medh Hundahåår. i. e. Taga boot dher man får sooth. är ett skiämtzord/ när någon klagar öfwer ondt Hufwudh efter ett rwß; Och då får man offta til tröst och medicin höra/ at **man skal läggia Hundahåår på Hundasåår.** i. e. Rwß medh Rwß fördrijfwa. Tyskarna säya och: Wer von Hunden wirdt gebissen/ der heilet mitt Hundzharen. Clas Nan (om hwilken mycket Fabuleras) sägs och hafwa gifwit sin Furste dhetta rådet/ när Fursten en reesa skal hafwa klagat sigh ondt efter ett Rwß/ och sagt til Fursten: Heb wider ahn. Men när Fursten hade frågat huru länge?

Skal Clas hafwa swaradt: Bis das du ein Narr wirst wie ich/ etc. Inf. lit. Iw. Tag.

Matth. 7. v. 16. **Huru swarter ästu/ sade Kiättilen til Grytan.** i. e. Dhen ena Paddan förbrär offta dhen andra/ och äre både lijka goda. Man säger dhet och affen gammal Vers: Ecce quam niger es, sic dixit caccabus ollæ. Wedh samma meening plägar man och säya: **Bädda sä godh som Frödh**, etc. Sup. lit. Art. En. inf. lit. Kär. Padd.

Pred. 4. v. 10. Syr. 36. v. 26. 27. 1. Cor. 11. v. 7. **Hußhäld vthan Hustru/ är Lychta vthan Liws.** i. e. Ondt för Mannen/ at wara både Hustru och Bonde. Heeter fördhenskuldt icke obilligt: Væ soli. Aff Tyskan säger man och: Haußhalten ohne Weib/ ist laterne ohne Licht. Item: Haußehr ligt am Weib/ und nicht ahm Man. Derföre haar och Paulus kallat Hustrun Mansens ähra/ etc. Sup. lit. Enf. Inf. lit. Quinn: Wed sådan meening säger man och:

Syr. ut superius. **Huus vthan Hustru/ är Skipp vthan Styre.** i. e. Lijka som ett Skipp vthan roodder och styreman/ snart kommer til palla; Altså och ett Hußhäld vthan Hustru. Dheraff blijr och en godh Hustru kallad ett Reedeband i Hußet: Taget aff ett Garn/ som vthan reedeband snart snärtes/ och blifwer oredt; Altså kan ock ett Hußhuld vthan en godh Hustru/ snart råka i confusion och förderff/ etc. Sup. lit. Bij. Enf. Qwinn.

Syr. 25. v. 2. **Hußfredh är Hußfrögd.** i. e. Enigheet i Hußhäldet emellan ächta Folck är en stoor glädie/ etc.

Hußträtor wara intet länge. i. e. Kärleeks

leeks wreden förgår snart. Hustru och Bonde bör intet låta Soolen gåå vp eller neder öfwer sin wrede. Dhe måste intet wara långwräckne: Uthan som Terentius haar sagt: Amantium iræ, amoris est redintegratio. Och som Tysken säger: Haus zanck/ wehret nicht lang/ etc. sup. lit. God. inf. lit. Wån. Ephes. 4. v. 26.

Hustrun och Ugnen tiäna bäst i Huset i. e. Ugnen kan illa mistas vhr Huset/ mindre Hustrun. Och blijr fördhenskul aff Erasmo kallat: Necessarium malum. Indragandes aff en Scribent, som skal hafwa sagt: Nec tecum, possum vivere, nec sine te, &c. Hustrun winner intet heller mycket hemma/ mådan hon går vth och spasserar/ etc.

Hußkors bootas intet medh Tährar. i. e. När Sorgen drabbar, på Barn eller Blodzförwanter/ så öfwergår hon all annor wederwärdigheet. Dherföre haar och Ægyptiske Konungen sagt: Domestica mala majora sunt lacrymis, &c.

Hußhyra och Ränta hwijla intet. i. e. Dhe wåra ett mådan man söfwer. Erasmus haar dherföre sagt: Citius usura, quam Heraclitus currit, &c Tyskarna säya: Hewr und Zinße schlaffen nicht/ etc. Sup. lit. Borg. inf. lit. Myck. Ränt. Prov. 11. v. 15.

Hustrun äter när hon wil/ och hwad hon wil: Men Bonden hwad han får/ och när han får. i. e. Som man wille säya: Uthi maatteedningen måste Bonden haa sin dependence aff Hustrun: Och blijr hon fördhenskul icke obilligt kallad **Maatmoor**: Men med Hustrun går dhet effter gambla Ordspråket: Syr. 14. v. 5. &. seq. Prov. 24. v. 8.

Dhen som haar Korßet i Handen/ han signar sigh når han wil. Item: Abborren haar godha dagar. etc. Sup. lit. Abb. Den.

Luc. 6. v. 34. syr. 29. v. 4. & seq.

Hustru/ Häst/ Kläder och Skoo/ Låhnes illa vhr Bondens Boo. i. e. Dhet är ett skadeligit låhn. Dher om plägar man och såya i Verserna.

Uxor, Equus, Vestis, & calceamenta inhonestis,
Dum conceduntur, cum damno restituuntur.

Dhet är som Tyskarna pläga rijma:
Wer Weib und Pferdt leihet hinn/
Der ist ein Kauffman ohn gewinn/ etc.
inf. lit. Lååhn. Hw.

syr. 3. v. 24. & seq. & Cap. 11. v. 9. 10. 1. Thessal. 4. v. 11.

Hwadh digh intet bränner/ behöfwer du intet blåsa på. i. e. Dhet digh intet wekommer/ må du icke heller bekymbra digh om. Och heeter fördhenskul: **Achta hwar sitt/ och låte annars fahra.** Alienis abstine. Eras. Dulcissimum vitæ genus est, agere sua. Sen. Man måste intet bekymbra sigh om Nürnberg/ dher man ingen Steen åger/ etc. Sup lit. Acht. Bek.

syr. 7. v. 1. & seq. Tob. 4. v. 16.

Hwad man giör androm/ dhet haar man sielff at wänta. i. e. Medh fåå Ord sagt: **Giör som du wil haa giordt igen.** Ab alio expectes, quod alteri feceris, Publ. Item: Ut sementem feceris, ità & me-

tes,

tes, &c. Man sägher och: **Wijdt wägha mooth/ säll är then som wäl haar giordt/** etc. Sup. lit. Giör. inf. lit. Som Wijdt.

Hwadh tienar icke Tiufwen. i. e. Honom är alt nyttigt. Tiufwehanden går intet förbij: Dhet måste antingen wara så lijtet/ at dhet intet synes/ eller så stoort at dhet intet kan löfftas. Alt heeter aff Tiufwen: Vade mecum, &c. Inf. lit. Ondt. Tiuff. Ulff.

Hwad gagna nedgraffne Penningar. i. e. Dher ingen haar nytta aff. Man säger fördhenskul: Quò fortuna, si non uteris? Tysken säger och: Was soll eingraben rostig geldt? Item: Vorborgener Schatz ist niemand nutz/ etc. Dhetta förstås och om lärde och förståndige Män/ som intet wele bruka dheres klokheet/ hwarken sigh eller androm til tiänst och nytta. Ty (som Skrifften säger) Man tänder intet vp liuset/ och sätter dhet vnder en Skäppa/ etc. Sup. lit. Fåf. Infer. hac lit. inf. lit. Man. Siälff. Wijßd. Syr. 20. v. 32. & Cap. 29. v. 13. Matth. 5. v. 15.

Hwad giör Sorg vthan gråå Håår. i. e. Hon kortar Lijfwet och är til intet nyttigh. Heeter fördhenskull: Curæ senium accelerant. Eras. Item: aff gambla Versen: Cura facit canos, quamvis homo non habet annos, Tysken säger: Sorgen macht Graw von Jahren/ etc. Int. lit Sorg. Syr. 30. v. 25. 26.

Hwadan hielpen kommer/ så är hon altijdh godh. i. e. Ehwem som giör bijstånd når dhet tränger/ så är dhet altijd wälkommet. A quovis homine, cum opus est, beneficium accipere, gaudeas, &c. Terent. Inf. lit. Pen.

Prov. 10. v. 2. **Hwad Swärd winner / dhet snart förswinner.** i. e. Dhet som medh wåld fåås / medh wåld förgås. En Scribent hafwer fördhenskul sagt: Non est diuturna possessio, in quàm gladio immittimur. Sen. Och heter fördhenskul som Tyskarna säya: So gewonnen so zerronnen / etc. Inf. lit. Snart. Wunn. Wåld.

Syr. 13. v. 30. **Hwad hielper haa Kistorna fulla / när dhen onde haar Nyckelen.** i. e. Hwadh gagna ägodelar / när dhe illa brukas? etc. Infer. hac lit.

Matth. 20. v. 12. **Hwad man intet haar sielff / dhet vnner man icke heller en annan.** i. e. Afwund är intet bättre än hon heeter. Edentulus vescentium dentibus invidet. &c. Hieron. sup. lit. Affw.

Syr. 32. v. 4. **Hwad hielper noga räknadt / när man illa betalar?** i. e. Fåfängt tinga nooga / när intet blijr betalt. Ty ellest plägar man säya: Noga tinga och wäl betala / giör bästa Crediten etc. sup. lit. Den Int. lit. Noog. Ondt. Pen.

Syr. 14. v. 4. & seq. **Hwad en sööloter Faar kan förwärfwa / dhet kan en förgylter Son fördärfwa.** i. e. Dhet som en smutzigh Stillekrämmare kan niugga ihoop / dhet kan en Gullbrämader Son förslösa. Dherstaff säger man och: Niugger spaar / grymmer röther. Tenax requirit prodigum. Eras. Och aff Tyskan: Ein guhter spahrer / wil einen guthen zehrer haben / etc. inf. lit. Niugg.

Hwad

Hwad skal Honungen i Wagnsmöriã? i. e. Hwadh skal en karger filtz medh ägodelar/ som intet weet at bruka dhem? Quo divitias ej, qui nesciat uti. Eras Som man elliest wille säya: Soon äther fulle okryddat/ etc. Super. & infer. hac lit. sup. lit. Fyll. Soon. Äsn. Syr. ut prox. super.

Hwad gagnar mycket weeta/ och intet giöra. i. e. Som man wille säya: Fåfängt wara lärd/ och döllia sin wijßdom. Heeter fördhenskul som gambla Versen lyder: Scire tuum nihil est, nisi quod scias, hoc sciat alter. Item: Hwad gagnar en nedgrafwen skatt/ etc. super. hac lit. Sup. lit. Fåf. inf. lit. Stälff. Wijßd. Syr. 20. v. 32. Matth. 5. v. 15. Jacob. 2. v. 15. 16. 20. 1. Joh. 3. v. 17.

Hwad giör dhen blinde med speyelen? i. e. Som man sade: Ondt judicera om dhet man intet förstår. Quid seco cum speculo? Eras. Item: Nil graculo cum fidibus. Idem: Sup. lit. Blind. & Super. hac. lit. prov. 26. v. 7.

Hwad Naturen brister i ett/ dhet fyller han vp i annat. e. i. Naturen arbetar intet fåfängt. Såsom til exempel: Dhen eenögde seer offta skarpare medh sitt ena öga/ än en annan medh tw/ etc. inf. lit. Nat.

Hwad som spares för wår Herre/ dhet får hin håle bort. i. e. Dhet man wil knappa til Gudz ähra/ blijr ändå dhen Onde til deel. Dher aff plägar man och säya: Quod non accipit Christus, rapit siccus. Tyskarna säya och: Was man Gott nimbd/ hohlet der Teuffel wieder/ etc. super. hac lit. Syr. 13. v. 30

Ephes. 5. v. 18. Prov. 20. v. 1. Syr. 31. v. 36. & seq.

Hwadh giör icke Dryck. i. e. Han kommer mycket ondt åstadh. Dherföre haar och Poëten sagt:

Quid non ebrietas designat? operta recludit;

Spes jubet esse ratas, in prælia trudit inermes, &c. Horat.

Item: Vina senem, ut nolit, cogunt ductare choreas. Dher om plägar man säya: Dhet kommer snart til/ at en drucken man dantzar/ &c. Sup. lit. Ded· Druck· Dryck:

Hwad gagnar at Koon molckar wäl/ när hon sielff slår Byttan omkull. i. e. Som man ellest wille säya: Byggia upp medh en hand/ och rijfwa neder medh dhen andra. Item: Gifwa medh en hand/ och tagat igen medh dhen andra/ etc. Sup. lit Gifw.

Hwad skulle icke Herren giöra/ när Swänen må? i. e. När Drängen wägar ett streck/ hwij skulle icke Herren thoras. Dijt inveherer och Poeten, som haar sagt: Quid Domini faciant, audent cum talia fures? &c.

Hwad hielper twätta Korpen/ han blijr ändå aldrigh hwijt. i. e. Ondt bryta naturen. Gå äth Paddan huru man wil/ hon blijr ändå aldrigh bättre. Dherom lyda och föllande Vers:

Prov. 22. v. 6.

Balnea cornici non prosunt, nec meretrici:

Nec

Nec meretrix munda, nec cornix alba fit undâ. &c.

Man säger och aff Eraſmo: Æthiops non albeſcit. Item aff Poëten: Naturam furca expellas, tn. uſq; recurrit, &c. Horat. ſup. lit. Fyll. inf. lit. Korp. Låhr. Nat.

Hwad Ögat ſeer/ dhet troor Hiertat. Joh. 20. v. 25.

i. e. Menniſtian är altijd ſeen och trögh til at troo dhet hon intet haar ſedt. Thomas kundeicke heller troo / vthan han fick ſee. Dheraff blij och Ögonen kallade fideles. Man säger och dher wedh. Manus meæ ſunt oculatæ, credunt quod vident, &c. Tyſkarna ſäya dher om: Was die augen nicht ſehen/ betriegt das Hertz nicht: Men dhe mißtrogne blij fördhenſkul kallade: Thomiſter, &c. Sup. lit. Den. Efft. Inf. lit. Händ. Ög.

Hwad man intet weet/ dhet giör icke heller förtreet. i. e. Som man wille ſäya: Oweth hugnar intet. Item: Dhen gråter aldrigh Guld/ ſom aldrigh ägde. Syr. 10. v. 30.

Poeten haar dherföre ſagt: Ignoti nulla cupido, &c, Ovid. Sup. lit. Han. Inf. lit. Ow.

Hwad giör icke Gulklimpen? i. e. Hwad kan icke Penningen vthrätta? Dherföre haar och Poeten ſagt: Pſ. 62. v. 11. Epheſ. 5. v. 5.

Quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames? &c. Virg.

Aff Tyſkan: Was thut das leidige Geldt nicht? etc. Sup. lit. Gir inf. lit. Äſn.

Hwalpen läpiar intet länger än gammal Hund wil. i. e. Han måſte altijd Luc. 11. v. 22.

2.pet. 2. v. 19.

wijka / som mindre förmår. Dhen fattige måste altijd krypa til krysse. Tysken säger och: Wirfft man den Hunden ein bein / so fristes der sterckeste / etc. Sup. lit. Den. Han.

Syr. 18. v. 31. 32.

Hwar dagh är icke baakedagh i. e. Som man ellest plägar säya: Dhet wanckar intet altijd Fläsk för Hoffdrängen. Man säger och. Non semper oleum. Dhet står icke så altijd til reedz / etc. inf. lit. Ick.

Matth. 6. v. 34.

Hwar dagh haar sin pläga. i. e. Ingen Dagh vthan någon sorg och wedermöda. inf. lit. Sörg. Infer. hac lit.

Syr. 14. v. 5. & seq prov. 24. v. 8.

Hwar är sin egen weldewän. i. e. Sig sielfwan hullast. Och heeter Proximus ego-met mihi. Tunica pallio proprior. Eraſ. Nihil eſt utilius, quam utilem fieri ſibi. Sen. Ad ſuum quemq; æquum eſt quæſtum eſſe callidum. Plaut. Item: Omnes ſibi melius eſſe malunt quam álteri. Ter. Och aff Eraſmo: Sibi quisque amicus eſt. Aff Tyſkan säger man: Ein jeder gynnet ihm ſelber das beſte. Item: Das hemd iſt neher den der rock. etc. Man läås vthi Hiſtorierne, om en feet och frodigh man / ſom haar hafft en mycket mager Häſt; Och når han är blefwen frågad / hwarföre han ſielff wore så feet / och Häſten så mager? Skal haſwa gifwet til ſwar: Mirum non eſſet, ſi equo ſuo eſſet, habitior: Siquidem ipſe ſe paſceret, equum a. curaret ſervus. &c. Gell. Item aff Terentio: Mea nil refert, dum potior modo, &c. Videatur Fab. quæ intitulatur: Proximus ſibi quisque, &c.

Dom.

Dom: Regl. Sup. lit. Abb. Dem. Gem. infer. hac inf. lit. Kårl. Siälfft.

Hwar måste draga sin Lycka til Landz 1. Timoth. 6. v. 6.
i. e. Wara tilfredz medh sin deel. Antingen mindre eller meer. Satis est, quem cuiq; tribuit fortuna ordinem. Accius, &c. infer. hac lit. inf. lit. Ing.

Hwar färgar sitt feel. i. e. Hwar och en enstyllar giärna sin Odygd. Såsom en rädder wil heeta förstichtigh; En karger spaarsam; En drinckare sälskapzlijk / etc. Heeter altså; Omne vitium suum habet patrocinium. Hæsitantia cantoris vocatur tussis. Eras. Se quisq; absolvere gestit. Haar Poëten sagt: Item: Suus cuique crepitus benè olet. Eras. Wer wil von seinen gebrechen wißen? etc. sup. lit. Barn Frög. Od.

Hwar skrapar Eld vnder sin Gryta. Syr. 14. v. 5 & seq. prov. 24. v. 8.
i. e. Hwar är sigh sielfwan hullast; Och söker giärna sitt egit bästa. Och heeter som Verserna lyda:

Si fueris quarum divisor particularum,
Hanc discas artem, majorem sumitopartem, &c.

Och som Tysken säger: Ein jeder seht auff seinen nutzen / etc. Super. hac lit. inf. lit. Kårl.

Hwar Fogel siunger effter sin näbb. Matth. 25. v. 15.
i. e. Ingen giör bättre / än han haar lährt. Stultus stulta fatur. Eras. Tysken säger och: Der Vogel singet wie ihm der schnabel gewaschen / etc. sup. lit. Gud. inf. lit. Man. öffw.

Hwar

Hwar skal obedin sittia? Resp. På Trysklen; Så blijr han budin vth eller inn. Dherwppå lyder och gambla Versen: Assideat valvæ, non invitatus honestè, &c. inf. lit. Ob.

Luc. 6. v. 42. Syr. 18. v. 21. Jacob. 4. v. 12. **Hwar tage sig sielff om Nåsan.** i. e. Som man wille säya: Ransaka hwar i sin egen Barm/förr än han straffar en annan/ etc. sup. lit. Ann. Den. inf. lit. Lucht.

Prov. 21. v. 2. **Hwar tycker sin egen giärning bäst.** i. e. Hwar behagar sitt wiis. Ingen meenar någon giöra bättre än han sielff. Dherom haar Terentius sagt: Homine imperito nil injustius, qui nil nisi quod ipse facit, rectum putat. Item: Suus cuiq; mos est, &c. Eras. Infer. hac lit. inf. lit. Konst. Narr.

Syr. 10. v. 15. **Hwart man wänder sigh / så är altijd rumpan baak.** i. e. Ehuru man båår sigh åth så tryter altijdh något. När ett eller annat icke så tilräcker i Hußhåldet/ och man weet dhet icke så strax at tilgå/ då brukas dhetta skiämptswijs/ etc. sup. lit. Fatt.

Prov. 18. v. 17. **Hwar tyder sielff sin egen Ord.** i. e. Dhet heemstår hwaar och en sielff at vthtyda sina egna Ordz mening. Dheraff man och säger: Quilibet suorum verborum interpres. Item: Ejus est legem interpretari, cujus est condere, &c. sup. lit. Ded.

Luc. 21. v. 1. 2. 3. Marc. 12. v. 41. **Hwar är sin gåfwa lijk/ sade Kåringen/ gaff Hoffmannen en Spijk.** i. e. Ingen gieer bättre än han haar. Man plägar dherföre säya vthi en gammal Vers: Dat pyra, dat poma, qui non habet aurea dona. Och aff Erasmo: Mola salsa litant, qui

qui thura non habent. Item: Ultrâ posse, nemo obligatur &c. Man säger och på Swenska: Han gieer som räden haar. Aff Tyskan säger man och: Man muß mit dem beütel rechnung machen. Inf. lit. öff.

Hwart man går til giäst/ tyckes alltjd hemma bäst. i. e. Som man ellest säger: Hemma är bästat hwijla. Nusquam commodius vivitur, quàm domi. Livius haar fördhenskul sagt: Testudo intrà tegmen tuta est. En Poet haar dherom wäl sagt: Syr. 29. v. 26. 27. 28.

Quisquis agis peregrè, cænas malè, sæpè cubasq́;
Rectius ut degas, vive manèq́ domi, &c. Gland.

Thet är som Tyskarna säya:
Wer da wil haben guht gemach
Der bleibe unter seinem Dach/ etc.
Sup. lit. Den. Hem.

Hwar är så hädder/ som han är kläddes i. e. Mycken heeder står i Kläderna. Dherföre plägar man och säya: Penningen giör moodh/ och Kläder biuda framgck. Utht en gammal Vers säger man och: Hunc Hominem decorant, quem vestimenta decorant, &c. Inf: lit. Kläd. Pen. Syr. 40. v. 26.

Hwar smijder sielff sin egen Lycka. i. e. Dhen illa skal fahra/ han måste offta sielff hielpa dher til. Sui cuiq; mores fortunam fingunt. Erasmus. Quilibet faber propriæ fortunæ. Salust. Man säger och: Nemo læditur, nisi ex seipso. Och aff Skrifften: Ose. 13. v. 9 10. Esa. 9. v. 20 Prov. 1. v. 24. & seq.

Per-

Perditio tua ex te Iſraël. &c. Fab. de Cornico accipitrem educante. ſup. lit. Den. inf. lit. Lyck. Mång. Stälff. Som. Wijs.

prov. 12. v. 15. & Cap. 27. v. 22. **Hwar narr behagar ſitt egit wijs. i. e.** Som man ſade: **Narren tycker altijd at hans Pijpa låter bäſt.** Dher vppå lyder och en gammal Vers: Quisque ſibi placet, & ſapiens ſibi quisque videtur.

Tyſkarna bruka dher om dheſſe Rijm:

Jedem gefelt ſeine weiße woll/
Drumb iſt das land der narren voll/ etc.

ſuper. hac lit. inf. lit. Narr.

Matth. 12. v. 34. **Hwar talar giärna om ſin tarff. i. e. Han wäcker giärna waken ſom torſtig är.** Suum quisque rem rectius meminit. Haar Plautus ſagt: ſup. lit. Der. Frij. Han. int. lit. Soon. Tung.

1. pet. 2. v. 13. & ſeq. **Hwar frucht är / dher är ähra. i. e.** Om ingen rädzla wore/ ſå hade all lagh en ända. Man ſäger förthenſtull medh Eraſmo: Ubi timor, ibi pudor. Wo furcht/ da ehre/ etc. inf. lit. Ing.

Hwar Häſt är ſom han är hällen til. i. e. Som man wille ſäya: **Dhet är ſå By/ ſom Bonde.** Dhe gamble haa och ſagt: **Swijker du Häſten i Häcken/ ſå lägger han digh i Bäcken.** etc. ſup. lit. God. inf. lit. Swijk.

Hwart man kommer/ ſå finner man en Wärd för ſigh. i. e. Som man wille ſäya: **Kaka finner fulle maaka.** Item: **Som man roopar vth/ ſå får man**

och

och swaret til. Dijt synes och Erasmus hafwa welat lämpa dhet han haar sagt: Etiam transrivum homines inveniuntur. Item aff en Poet: 1. Joh. 5. v. 19.

Quò te cunq; pedes rapiunt, & veneris hostes,
Invenies Dominum subclare quoque sum. &c. Gland.

Och aff Tyskan: Jenseit des backs/ findt man auch leüt/ etc. Fab. de lupo marino. inf. lit. Högt. Kaak.

Hwardagz maat blijr man snart led. 1. Macab. 15. v/ult.

ze Wedh. i. e. Dhet som dageligen wankar/ achtar man intet. Heeter altså: Omne novum charum, vilescit quotidianum. Tyskarna säya: Das alte klappert/ das newe klinget. etc. inf. lit. Nyt. Oppw.

Hwardagzgrann/ är sällan grann. i. e. Dhen som alla dagar går Hälgedagz klädder/ han blijr aldrigh hällen för granner eller prydder. Lijka som dhen dher altijd bär hoos sigh Balsam eller olieter, dhen kan man intet skönia när han luchtar wäl eller illa. Dherom haar och Poëten sagt: Non bene olet, qui semper benè olet, &c. Mart:

Hwar man weet intet hwad en godh Kåål kostar. i. e. Goda dagar kosta Penningar/ etc. sup. lit. Den. God. inf. lit. Man.

Hwart Kaar städr på sin egen brädd. Ezech. 18. 20.

i. e. Som man sade: Ingen lijder för annars

nars last. Hwar swarar för sin egen-giär ning/ etc. Inf. lit. Ing. Stiål.

Hwart man wänder Tiufwen/ sö haar man ondt aff honom. i. e. Han giör allestädz skada/ hwar han faar fram/ etc. Sup: lit. Hwad. Infer. hac lit. inf. lit. Ondt Tiuff.

Hwar är god för sig i Kongens gärd. i. e. Som man ellest wille säya: Man måste ingen förachta: Vthan låta hwar och en blifwa i sitt wärde. Heeter altså som gambla Verserna lyda:

Esto quod es, quod sunt alii, sine quemlibet esse:

Quod non es, nolis quod potes esse, velis. &c.

Tysken säger: Ahn des Königs hoff ist jeder für sich. Item: Ein jeder vor sich/ GOTT für uns allen/ etc. infer. hac lit.

Syr. 29. v. 26. 27. 28. **Hwart dhet hwälfwer/ är gott haa något sielfwer.** i. e. Som man ellest säger: Sielffägan är altijd bäst. sup. lit. Eg. inf. lit. Själff.

Matth. 7. v. 16. **Hwart Applet trillar/ så smakar dhet aff sin Rooth.** Ehwart Skalcken taar wägen/ så blijr han doch wedh sin art. Sup. lit. Art. Inf. lit. Nat: Waan.

Syr. 15. v. 14. & seq. **Hwars och ens willie/ är ens Himmelrijke.** i. e. När Barnet får sin willie/ så gråteret intet. Poëten haar fördhenskul sadt: Trahit sua quemq; voluptas.

Virg

Virg. Item: Velle ſuum cuiq; eſt, nec voto vivitur uno. Perſ. Man plågar och ellieſt ſåya: Te tua, me mea delectant, &c. Tyſkarna ſåya: Des Menſchen luſt/ iſt ſein Himmelreich. Men in contrarium, plågar man ſåya medh Tyſkarna: Eigener wil brennt in der Hell, etc. Infer. hac lit. Inf. lit. Når.

Hwar wår HErre haar en Kyrkia/ dher haar den Onde ett Capell. i. e. Ogräs wäxer bland Hwetet / etc. Sup. lit. Dygd. inf. lit. Ogr. Skalk. Man säger och wedh ſådan meening: Matth. 13 v. 25.

Hwar dhen Onde icke är ſielff/ dher haar han ſitt wmbodh i. e. Dhet hin håle ſielff ſynligen icke beſtäller/ dhet wthrättar han genom ſin wärcktyg. i. e. Onda Menniſkor. Dher uppå lyda och gambla Verſerna:

Non audet ſtygius Satanas tentare
quod audet
Effrenis Monachus, plenaq; fraudis anus, &c. Lindeb.

Hwar man ſåås wedh Tiſtelen/ ſå ſticks han. i e. Ehuru man går åth paddan/ ſå haar man ondt aff henne. Item ut ſuperius: **Hwart man wänder Tiufwen/ etc.** Totus echinus aſper. Ariſtoph. Tyſken säger: Ahn einem ſchwartzen Keßel reibt ſich niemand weis/ etc. Super. hac lit. Sup lit Hwad. Matth. 7 v. 16.

Hwar råder om ſitt Boo. i. e. Hwar och en wil giärna wara Herre i ſitt Huus. Rei ſuæ quilibet eſt moderator. Item: Ego meorum ſolus ſum meus. Terent: Aff Tyſkan Matth. 26 v. 50.

säger man och: Ein jeder König in seinem Haus. etc. *Infer.* hac lit.

Hwar Kiöpman roosar sina wahror.

i. e. Han är galen som lastar sitt egit. Dher om lyder och Versen: Laudat venales quas vult extrudere merces, &c. Jeder krahmer lobt sein wahr / etc. Sup. lit. El. Gal.

Prov. 24. v. 8.

Hwar haar sitt korß at dragas medh.

i. e. Hwar haar jw något at bläsa på. Poëten har fördhenskul sagt: Quisque suos patitur manes. Virg. Item: Quemque suæ Syrtes, & sua Sylla manet. Nulla domus in toto terrarum orbe, aut fuit, sine aliqua complorationc. Cic. Item: Ducunt volentem fata, nolentem trahunt, &c. Idem: Dher vppå lyda och gambla Verserna:

1. pet. 4. v. 17.

Nunquam bella piis, nunquam certamina desunt;
Et quo cum certet, mens pia semper habet. &c.

Super. hac lit. sup. lit. Fromt.

Hwar är kiär äty sitt / sade Kråkan om sina Ungar. i. e. Ingen kastar bortt sitt egit.

prov. 24. v. 8.

Suum cuique pulchrum. Eras. Suus rex reginæ placet, Idem: Asinus asino pulcherrimus, &c. Dheraff plägar man och vthaff en gammal Vers säya: Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam, &c. Tysken sägher: Einem ieden dünckc seine Brawt sey die schöneste. Item: Es geht mehr liebs nach der Kirchen als schönes / etc. Och

heeter

heeter då: Hwar roosar/ sitt etc. Super. hac. lit. sup. lit. Glad. inf. lit. Ing. Kråk.

Hwar man rijder icke medh Höök på Hand. i. e. Som man wille säya: **Fattigh man är icke Grefwe.** Hwar måste blifwa wedh sitt ständ. etc. sup. lit. Flyg. Syr. 7. v. 4. 5.

Hwar haar sitt egit sinne. i. e. Hwar föllier sin meening effter. Och heeter då: Quot capita tot sensus. **Så många Hufwud/ så många sinne.** Man sägher ellest skämtzwijs om eenwetet Folck: **Han haar Hufwudh för sigh sielff/ som Giässen på Rijgen/ etc.** super. hac lit. inf. lit. Så. prov. 16. v. 2.

Hwar bär en egen skalck i barmen. i. e. Ingen kan sin skalck ombära. Inf. lit. Ing. Offt.

Hwar man bär til största hoopen. i. e. **Dher mycket är/ dijt sankas giärna mehr.** Item: **Alt Watn wil i Hafwet.** Habenti dabitur. Panis præbetur habenti. Poeten haar och dherom sagt: Dantur opes nullis, nunc nisi divitibus. Martial. Aff Tyskan säger man: Woh Tauben seind/ da fliegen Tauben hin. Es regnet gern woh eß vor nas ist. Item: Wer Fleisch hatt/ dem gibt man auch das Brodt/ etc. Sup. lit. Alt. Det. Den. Int. lit. Myck. Matth. 13. v. 12. & Cap. 25. v. 29. Marc. 4. v. 25. Syr. 40. v. 11.

Hwar haar sitt grand i Ögat. i. e. Ingen lefwer uthan feel. Nemo sine crimine vivit.

Prov. 20. v. 9. Psal. 14. v. 3. 4. Psal. 19. v. 15.

vivit. In multis labimur omnes. Item aff Livio: Vitia & lapsus omnes circumferimus, singuli suos, &c. Super. hac lit. Inf. lit. Ing. Wedh sådan mening plågar man och såya.

Hwar haar sin egen stanck. Idem: **Hwar man sijr på andra/ och ingen på sigh sielff.** i. e. Annars feel mäcta/ sitt egit förgiäta. Och heeter: In alienis lyncei, in nostris v. talpæ, &c. sup. lit. Andr.

Hwar för sigh/ Gudh för oß alla. i. e. Hwar swarar för sitt wärck: Gudh regerar alt. super. hac lit.

Hwar är Herre i sitt egit Huus. i. e. Ut superius. Hwar råder om sitt Boo. Suus quisq; hæres optimus. Item aff en Poët: Autor & est rerum cunctis tutela suarum. &c. Val. Flacc.

Hwar weet bäst döma om sigh sielff. i. e. En skalck weet bäst huru den andra är til moodz. Sup. lit. En. Inf. lit. Ondt. Tiuff.

Matth. 6. v. 34. Psal. 104. v. 27. 28. Gen. 22. v. 8.

Hwar dagh får sin föda. i. e. Gudh gieer hwariom och enom sitt dageliga Brödh. Dhet samma sägz och aff Tyskan: Jeder morgen bringt sein Brodt/ etc. Sup. lit. Gudh. inf. lit. Sörg.

Iiob. 5. v. 6. 7.

Hwar dagh haar sin sysla. i. e. Arbeta/ är hwardagz wärck. Tyskarna såya fördenskul: Kein Tag/ ohne plag/ etc. Superius. sup. lit. Arb. Flijt. Gud. inf. lit. Ing.

Hwein

Hwem hörer icke giärna sitt egit roos. i. e. Hwar man ålstar sitt egit berôm. Poëten haar dherföre sagt: Gaudent prænomine molles auriculæ. Horat: Omnes laudis studio trahimur. Eras. Optimus quisq; gloriâ maximè ducitur. Cic. När Themistocles en reesa år aff dhe sine worden tilfrågad/ hwad honom i theatro bäst hade behagat: skal medh ett lijtet löye hafwa gifwit til swar: Ea quæ in laudem rerum à me gestarum, canuntur. Plutarch. Honore gaudet affici se quilibet. Sen. Item: Laus sui ipsius auditu omnium dulcissima est, &c. Xenoph. *Inf.* lit Roos. prov. 27. v. 21. 22.

Hwem kan giöra Paddan i laag. i. e. Som man wille säya: **Ondt giöra wränger i nöye.** Qui Momo satisfaciat: Tysken säger: Wer kan machen das jederman gefelt. etc. inf. lit. *Ing.* Når. Wår. Pred. 6. v. 7.

Hwem kan moot Olyckan/ när Huset är fult. i. e. Som man sade: **Ondt spiärna moot Rdden.** Sådan myckenheet aff Olycka som offta tilstår/ kallar Plutarchus: Mare malorum. Tysken säger: Wer kan wieder unglück/ wens Haus vol ist? Inf lit. Ondt. Syr. 8. v. 1. Act. 9. v. 5.

Hwijta Höns wärpa och windägg. i. e. Wijst Folck haar och sina feel. Item: Dhe wijse (eller myndige) feela/ och wäga mindre än intet/ etc. Inf. lit. Wijs. psal. 62. v. 10.

Hwitt och swart skillies bäst. i. e. När tw olijka ting hållas tilhoopa/ så kunna dhe bäst skillias åth. Man säger fördhenskul i Scholan: Contraria juxta se posita, magis eluceſcant, Item: In comparatione vis re-

rum cernitur. Ellieſt haar och Plato ſagt: Purpura ad purpuram dijudicanda eſt, &c.

Hy.

Syr. 38. v. 12. & ſeq.

Hylleſnook är offta bättre än åhrs löhn. i. e. Mången måår bättre wedh accidentier och gåfwor/ än wedh ordinari löhnen. Wedh ſådhan meening plägar och ſåyas: **Mackl och Wicht giör Folcket rijkt.** En man ſkal hafwa låtet ſtrifwa på ſitt Huus ſåſom ett Symbolum: Gottes ſegen macht reich ohne müh: Dher vnder haar en annan låtet ſättia: Die uberwigt thut auch was dazu/ etc. inf. lit. Åmb.

Hå.

Syr. 30. v. 7

Hård Nöth wil haa ſkarpa Tänder. i. e. På en hård knagg hörer en ſwår klubba. Item: På wrångt taal hörer ett ſkarpt ſwar. Duro nodo, durus quærendus cuneus. Eraſ. &c. inf. ſlit. På. Till. Skråp.

Syr. 22. v. 33.

Hård ſpijs/ ätha ſin egen Ord. i. e. Dhet faller en redeligh man något ſwårt/ at revocera, och affbedia ſin Ord. Heeter fördenſkul: Diffamare cave, nam revocare grave. **Bättre tijga / än tarfflöſt tala.** etc. ſup. lit. Bättr. inf. lit. Ondt. Tijg.

Hård Sång giör ſöthan ſömpn. i. e. Man ſofwer offta bäſt på hårdan binck. Man får intet altijd wara ſångiegranner /, uthan

tag a

taga til godha at få diclinera ſcamnum. Dher aff ſäger man och: Benè dormit, qui non ſentit quàm malè dormiat. i. e. Dhen ſom intet kiänner at han ligger hårdt/ han ſofwer aldrabäſt/ etc.

Hårdt moot hårdt/ ſade Kiäringen föll moot Hällebärget. i. e. När twå trätedryga och enwetne/ binda medh hwar annan an/ och ingendera wil gifwa dhen andra effter; Då ſäger man: Dhet är hårdt moot hårdt. etc. Man ſäger och fördhenſkul: **Dhet wäller ſällan en/ at twå träta.** Och heeter då ſom Plinius haar ſagt: Arma armis irritantur. Item: In audaces non eſt audacia tuta, &c. Inf. lit. Ond. Säll. Twåå. prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1.

Hålla til råda/ haar något at bråda. i. e. Dhen wäl kan giömma/ haar något at thömma. Bonus Servatius, facit bonum Bonifacium. Dhen något ſpaar/ han något haar/ etc. Sup. lit. Den. En. God. inf. lit. Seent. Spaar.

Hålt Ord för Giärning. i. e. Ord och Giärning bör föllas äth. Dictum factum puta. Haar Terentius ſagt: Item: Pulchra eſt harmonia cordis & oris. **Bäſta Muſic, når Munnen och Hiertat ſtunga at.** Dher aff ſäger och Tyſken: Zuſagen und halten/ ſteht woll bey jungen und alten. etc. Sup. lit. Bäſt. Man. Ord. Syr. 4. v. 33

Hålt dhet Tråd i åhra ſom du haar ſtugga aff. i. e. Dhen böör åhra ſom man Rom. 13. v. 7. prov. 30. v. 17.

haar förſwar aff. i. e. Herrar och Öfwerheet. Item: Föräldrar och Hußbönder. Dherom säger man och i Verſen: Arbor honoretur, cujus nos umbra tuetur, &c. Fab. de pace luporum & ovium. inf. lit. åhr.

Hå.

Hägeren laſtar Wattnet / effter han intet kan ſimma. i. e. Som man wille säya: **Mängen laſtar dhen Fohlan han giärna ätte.** Räfwen kallade och Ronnebären ſura/ effter dhe hängde honom för högt/ och kunde intet få dhem/ etc. Fab. de Vulpe & Uvâ, Sup. lit. Den.

Helgedagz Kläder blij en gäng hwardagzplagg. i. e. Som man wille säya: Dhen ſom i dagh ſitter i Högſätet / räkar i morgon i Soopewråån. Och blijr här medh förſtåndet obeſtändigh Herregunſt. Man plägar och säya wedh liſka mening: **Hoffmans Häſten kommer och för Hartſwen.** Och heeter altſå: Gratia regalis non eſt res perpetualis, &c. Lääs Hiſtorien aff Livio om Belliſario. Item aff Eſters Book om Haman. &c Sup. lit. herr. Hoffm. Hög: inf: lit. Stoor.

Eſth. 7. per totum

Hälſan är ett förborgat Klenod. i. e. Dhen ſom haar en helbregda Kropp/ han weet intet hwad för ſtoor rijkedom han äger. En wijs man ſkal fördhenſtul wara tilfrågad/ hwad ſom i timmeligh måtta wore dhet förnämbſta; Och gifwet til ſwar: Mens ſana in corpore ſano. 1. e. En helbregda Kropp/ och en förſtåndigh Siäl. Dheraff haar och en gammal Scribent ſagt: Sanitas & mens, bona vitæ duo

Syr. 30. v. 15. & ſeq.

duo ſunt. Dijt haar och Poeten ſlämbt / ſom ſäger:

Si ventri benè, ſi lateri eſt, pedibus q; tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus, &c. Horat:

Tyſkarna ſäya fördhenſkul: Geſunder man/ ein reicher man. Dhem ſom ſådan godh Helſa hafwa / kallar Eraſmus: Pancraticè valere, &c. ſup. lit. Den.

Hämpnas är Qwinneſooth. i. e. Deut. 32. v. 35. pſ. 94. v. 1. ſyr. 28. v. 1. Hebr 10. v. 30.
Qwinfolcken äre altijd benägne til at hämpnas. Poëten haar dherföre ſagt: Gaudere vindictâ, mulieris eſt. Ovid. Item.

Continuo ſic collige quod vindictâ
Nemo magis gaudet quam fœmina.
&c. Juven.

En Mans perſon præſumeras altijd bättre kunna moderera affecterna/ än en Qwinna. Elliteſt ſäger man och i gemeen: Qui vindictam quærit, in eadem facile perit. Och på Swenſka: **Mängen hämpnas ſå ſin harm/ at han blijr både vſel och arm.**
Wår HErre ſäger fördhenſkul: Min är hämpnden/ tagh wil wedergiällat/ etc. Sup. lit. Förl. inf. lit. Mång. Qwinn.

Hämpnas/ häls för hugnad. i. e. Judic. 16. v. 28.
Mången gläder ſigh at han får hämpnas på ſin Owän. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Inimicum ulciſci, quaſi vitam accipere eſt alteram, &c. Æſch.

Hämpnas på Huſtrun/ är föga heder. ſyr. 25. v. 2.
i. e. Ingen lägger dher medh någon åhra in/

at han träter och slås medh Hustrun. Dherom haar och Seneca sagt: Nullum memorabile nomen fæminea in pæna est, &c.

Hämnd går seent/men kommer geent. 2.Macab.6 v. 14. 2. pet. 2.v. 9. i. e. Straffet går stundom långsampt/ men blijr doch intet vthe. Dhet kommer så mycket strångare/ etc. Sup. lit. Ded. Efft. inf. lit. Lång. Straff.

Händer haar ögon/dhe troo det dhe see Joh. 20.v. 25. i. e. Som man sade: **Han går säkert som i handom får.** Manus meæ sunt oculatæ, credunt quod vident. Eras. *Item*: Credimus quæ coràm intuemur. Cognat: Sup. lit. Den. Efft. Hwad inf. lit. ög.

Här åre intet så rijka Herrar döda. i. e. Syr. 18. v. 31. 32. Som man wille säya: Man haar intet så fult vp at taga aff. Dherwedh säger man och: **Fattigh man är icke Grefwe.** Och brukas til swar/ när någon wil hafwa meer spenderat, än förrådet tillåter; Och då säger man: **Här åre intet så rijke Herrar döda.** etc. Sup. lit. Den. Fatt.

Hästen snafwar offta på 4. Been/ så snart som en man på en Tunga. i. e. Syr. 19. v. 16. Dhet kan snart komna/ at man försnappar sig medh ett Ord. Dheraff säger man och: Errat quandoque & quadrupes. Eras. Ellest säger man och: **Ord haa ingen rumpa. i. e.** Dhe kunna intet wäl hållas tilbakar/ etc. inf. Lit. Ord.

Häste-

Häſtekiöp behöfwer Ögon. i. e. prov. 20. v. 18.
Dhet är en kiöpenſkap ſom wil haa godh vpſicht. Om man icke ſkal blij beſwijken. Heeter fördenſkul ſom Eraſmus haar ſagt. Lux mercatoribus convenit. Dheraff plägar man och ſäya: Lius dagh och klaar ögon giöra bäſta kiöpet/ etc. ſup. lit. För. inf. lit. Lius. See.

Häſtelorten blandh Äpplen. i. e.
Som man ſade: Paddan wil haa ſigh framme. När en ſläter Socius wil wara bättre man lijker/ ſå ſäger man til ſpott: Nos poma natamus; Sade Häſtelorten flööt bland äpplen/ och lätz wara lijka godh medh dhem. Graculus inter Muſas. Eraſ *Item* aff Poeten: Strepit anſer inter olores, &c. Inf. lit. Muſ. Narr. Pad.

Hö.

Högt Ämbete/ ſwär räkenſkap. i. e. Syr. 7. v. 4. 5.
Stoort kall haar mycket at förſwara. Poeten haar fördhenſkul dher ifrån affrådt/ ſäyandes:

Uſibus edocto, ſi quicquam credis amice,
Vive tibi: & longe nomina magna fuge. Ovid.

inf. lit. Stoor-ähr.

Högt rychte troos intet ſtrax i. e.
Dhe tijdender ſom äre aff något importance, blijr intet ſå lätt trodde. Dheraff haar och Poeten ſagt: Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides, &c. Ovid.

Hög:

Esa.2.v.11. & seq. Dan. 4. v. 27. & seq. prov. 16. v.18. & Cap. 18. v. 12. syr.10.v.16 & seq.

Högfärd går för fallet. i. e. När enom står en Olycka före/ så blijr man gemeen förvth stalt och vpbläsen. Dheraff säger man och: Superbia infortunii omen. Citò ignominia fit superbii gloria. Och medh Senecâ: Sequitur superbos ultor à tergo Deus. Item: An ignoras magnas arbores diu crescere, unâ hora extirpari? Om förmåten Högfärd haar Ovidius in Metamorph. bland annat sagt: Major sum, quàm cui possit fortuna nocere, &c. Men en annan Poët haar carperat sådan Högfärd medh föllianve Vers:

Desine, grande loqui, frangit Deus omne superbum;
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur &c. Prud.

Én gammal Grekisk Scribent Sophocles haar och vthi sina Schrifter giordt emoot Högfärd en märckeligh waarning/ dher han haar sagt:

Non insolenter te geras, si plusculum
Quam cæteri, dextrâ, vel auro polleas
Mortalium res auget, vel premit, dies:
Amant modestos, execrantur Dii malos. &c.

Apoc. 12. v.7.8.9. Judæ epist v.6. 2.Pet. 5. v. 5. 2. pet. 2. v. 4.

Änglarna blefwe och förstötte aff Himmelen för dheres högfärd skul. Man säger och på Tyska: Thät Hoffart wol riechen, so were der bisam nicht so thewr/ etc. Fab. de Camelo, qui cornua petendo, aures amisit. Item de Gallis gallinaceis. Item de Nube & Terra. Infer. hac lit. inf. lit. Narr

Högmoodh aiör ilack Blodh. i. e. Dhet är en skadeligh ting släpas medh Högfärd.

Dher-

Dher aff man och säger på Tyska: Hochmucht/ ist nirgends guht. Item Stultu vnd Stoltz/ wachsen auff einem holtz/ etc. infer. hac lit. Syr.3.v.36. & Cap.10. v. 21. Prov. 16. v. 5.

Högt i Hofwet äre haala trappor. i. e.
Stoort anseende til Hofwa haar mycken fahra. Heeter altså: Aulica vita dubios fert casus. Item: Per pericula, ad grandius periculum. Augustin. Och som man ellest plägar säya på Swenska: **Man slinter offta på jämpnan Wäg. Dherföre är rådsamt at Bära fulla Kaaret waarliga/ at dhet icke swalper öfwer/ etc.** Sup. lit. Bär. inf. hac lit. Syr.11.v.4 & seq.

Höga gåfwor döllias offta. i. e.
Wiise/lärde och klooke Män sittia offta stilla och obrukade. Dheröfwer Plautus och haar klagat/ och sagt: Ut sæpè summa ingenia in occulto latent! &c. Sup. lit. Affs. Hwart. Syr.3.v.19.

Höga Herrar/ diupa tanckar. i. e.
Dhen som haar en swår embetes last at dragas medh/måste offta pusta vnder bördan/ och plägas aff swåra tanckar. Dhe tänckia och länge effter/ hwadh dhem wederfahrs för tiänst/ och skicka dher effter dheras gunst och belöhning. &c. Inf. lit. Åhra. Esa.32.v.8 prov.15. v.33.

Högt ständh wil haa förständ. i. e.
Dhen som sitter vthi högt ämbete/ honom är och klookheet aff nöden. Ellest går dhet som Bernhardus haar sagt: *In* alto positum, non alta sapere, difficile est, &c.

Höga Häftar giöra swår fall. i. e.
När en man aff stoort anseende begår ett feel/ och råkar deröfwer i decadence, är dhet så mycket swåra- Psal.49. v. 21. Syr.10.v.3

swårare/ som personen är stoor och högh til. Dherföre haar och Poeten sagt:

Syr. 11. v. 4 & seq. psal. 82. v. 7. 2.

Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò qui peccat major habetur. Juven.

Item aff Cicerone: Peccata principum, plus exempio nocent, quam peccato. Wedh sådan mening haar och dhe Arragoniers Konung/ Alphonsus sagt: Quantò flagitium conspectius, tantò offendiculum gravius. Panorm. Tyskarna säya och: Große Herren begeben keine schlechte thorheit. Poeten haar förbehenskul ifrån sådan högheet affrådt/ och sagt:

Tu quoq; formida nimium sublimia semper;
Propositiq; memor, contrahe vela tui. &c. Ovid.

infer. hac lit. Inf. lit. Stoor.

Högh granne är en gnagande matk. i. e. Högt vmgånge är fahrligit. Heeter förbehenskul: Cavendum à potentiore. Eras. Ty når en ringa man boor dhen mächtige förnär/ så står hans Wijngård i fahra. Dherföre haar och en Scribent til warning sagt: Potentiorum viciniras vitanda tenuioribus &c. Lääs Historien om Ahab. och Naboth. &c. inf. lit. Når. Ond. & Infer. hac lit.

Syr. 8. v. 1. 3. Reg. 21. ad initia.

Höga Träd blåsa snart omkull. i. e. Stoora Herrar få swåra anslöter/ och spöria många

mängt anfächtningz wäder / ſom vnder tijden blås dhem öfwerända/ och måſte röhna dhet ſom wijßheten hootar : At dhe mächtige ſtole mächteligen ſtraffade warda/ etc. Dherom haar och en Poet ſagt: Magna repente ruunt, ſumma cadunt ſubitò, &c. Claudian. Fab. de Abiete & dumetis. Super hac lit. Syr. 6. v. 7.

Högt på pall / giör diupa fall. i. e. Dhen högt klifwer / han faller ſiräkt/ Och heeter ſom Poeten ſäger: Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant. Claud. Och aff en annan Poet ſom haar ſagt: Syr. 11. v. 4. & ſeq. pſal. 82. v. 7. 8.

Fortuna magna non caret formidine,
Nec ſplendor eminens vacat periculo:
Et quicquid altum eſt, haud tutum diu manet. &c. Apollod.

Aff Tyſtan plägar man ſäya: Hohe ſteiger fallen gern/ etc. ſuper. hac lit. Sup. lit. Bär. Inf. lit. Stoor.

Högt wärck wil haa godh hiälp. i. e. Dhen något wichtigt haar om händer/ han behöfwer godt biſtånd. Dheraff haar en Scribent ſagt: Magna negotia magnis egent adjutoribus. Vell. Paterc. Item: Ne atlas ſine Hercule ſuſtineat. Lips är fördhenſkul aff Xenophonte wäl ſagt: Multi regis oculi, & multæ aures. i. e. **Herrar behöfwa många Ögon och Öron/** etc. ſup. lit. Herr. prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6.

Höga Herrar ſtoora feel. i. e. Dhe myndige fahra och wille / wäga mindre

Jacob. 3. v. 2. Pſal. 62. v. 10. ån intet/ ſom Skrifften ſäger: Dheraff säges man och: Regum voluntates, ut vehementes, ſic mobiles; Sæpè ſibi ipſi adverſæ. Sen. Item: Nullum Magnum ingenium ſine ſpecie dementiæ fuit. &c. Idem: Tyſkarna ſäya: Große Herren ſeind offt wanckelmühtig/ etc. Sup. lit. Feel Inf. lit. Wijſt.

Prov. 16. v. 5. Rom. 12, v. 3. 1. Pet. 5. v. 6 **Högfärd är alla Laſters Drottning.** i. e. En ſpringbrunn aff all Odygd. Henne är fördhenſtul både Gudh och Menniſtior gramſe. Och blijr alteså icke obilligt kallad: Radix perditionis, &c. Aff Tyſkan ſägher man: Hoffart iſt des Teüffels aff/ etc. ſuper. hac lit.

Syr. 10. v. 16. 17. & ſeq. Eſther. 7. per totum **Högfärd ſtörter ſigh ſielff. i. e.** Hon kan intet hafwa beſtånd. Dherföre haar och Poëten ſagt: Frangit Deus omne ſuperbum. Prudent. Numinis id moris eſt, ut ardua convellat. Herodot: Item aff Seneca: Dominare timidus, ſpiritus alt os gere, ſequitur ſuperbos victor à tergo Deus, &c. Fab. de Arundine & Olea Super hac lit.

Syr. 25. v. 4. Marc. 9. v. 34. **Högt mood ſitter ſå ſnart vnder Walmars tröyan/ ſom Sammetz Kiortillen.** i. e. Så ſnart hoos dhen fattiga/ſom dhen rijka. Man säger fördhenſtul: Sub veſte vili, ſæpè faſtus hoſpitatur, &c. Sup. lit. Fatt inf. lit. Mood.

Syr. 13. v. 18. 19. & ſeq. **Högh Krubba äth lågan Häſt. i. e.** När giffermåhl ſkeer aff olijka ſtånd och härkomſt/ då brukas dhetta til förwijtelſe. Och plägar man dherwedh säya: Bäſt medh ſin lijke dantza. Item: Lijka paar plöyer

er bäst. Poëten haar och sagt: Amicitias tu tibi junge pares, &c. Ovid. Sup. lit. Bäst. Inf: lit. Lijk.

Högh Lycka håller intet färgan. i. e. Hon springer snart om. Dhet samma säya och Tyskarna: Gros Glück helt nicht lange farb / Lääs här om Bellisarij exempel, som vnder medhlöpande Lyckan/ bleff kallad Romanorum decus: Men bleff sedan en arm Tiggiare / och nödgades dher wedh säya: Date Bellisario obulum, quem fortuna evexit, invidia verò depressit, &c. Liv. inf. lit. Lyck. Stoor. syr. 11. v. 6 & seq.

Höga Herrar/ högt wärck. i. e. Dhen högt är satter/ han vmgås medh höga ärender. Magnos magna decent. Haar Eraſmus sagt: Item: Magnam fortunam magnus decet animus. Sen. Aff Tyskan sägz wedh samma meening: Großen leüten stehen große dinge wol aän/ etc. super. hac lit. inf. lit. Mood.

Högh giärningh stoor fahra. i. e. Närman wågar ett heroiskt stycke/ så står man pericul om dhet skal löpa illa eller wäl aff. Dherföre haar Terentius sagt: Non sine periculo fit magnum facinus & memoriabile. &c. Sup. lit. Drijst. Inf. lit. Mood. wåg. 1. Cor. 9. v. 24.

Högt Sälskap är otryggt. i. e. Som man wille säya: Leerpottan och Koppergrytan sämias intet wäl; Om dhe komma hwar andra förnär/ så gåret intet vthan skada aff. En Poët haar fördhenskul dherföre warnadt vthi föliande Vers. Syr. 8. v. 1. & Cap. 9. v. 18. 19. & Cap. 13. v. 2. & seq.

Dulcis in expertis cultura potentis amici,

Expertus metuet. &c. Horat.

ſuper. hac lit. Inf. lit. Nåt.

Höga Dygder / ſtoora feel. i. e. Jacob. 3. v, 2. Pſ. 62. v. 10 2. Sam. 11. v. 27. Dher ſtoora gåfwor åre/ dher finnes och offta ſtoora Odygder. Ty Dygd och Odygd boo giärna hoos hwar andra: Heeter fördhenſkull ſom Terentius haar ſagt: Humani a me nil alienum. i. e. Som man wille ſåya: Syndare alle/ etc. David war aff ſtoora Dygder: Men hade och ſina feel/ etc. Sup. lit. Feel. Dygd.

Högt wärck är ſwårt at pågå. i. e. Prov. 11. v. 14. Dhet ſom är aff någon wichtigheet/ dhet är ett heet Järn at angrijpa. Dherfore haar Cicero ſagt: Natura pulcherrimo cuique operi propoſuit difficultatem. Quod præclarum, idem arduum. Idem. Item: Difficilia ſunt quæque egregia Eraſ. &c. Super. hac lit.

Höga gåfwor kortt Lijff. i. e. I gemeen lefwa dhe intet rätt länge / ſom äre aff mycket ſtoora qualiteter. Man ſäger fördhenſtul: Illuſtria breviora, &c. Och aff Tyſkan: Die fürtreffligſten ingenia werden ſelten gar alt. etc: Inf. lit. Klookt.

Högſta Rätt är offta högſta Orätt. Prov. 16. v. 12. i. e. Alt för ſträng Lagh/ är ſtundom Olagh. Summum jus ſumma quandoque injuria. Terent. Item: Summum jus antiqui ſummam pütarunt crucem. &c. Colum. Rätten böör fördhenſtul wara medh nådh tempererad, etc. Dom. Regl. Inf. lit. Nåd. Rätt.

Hönan

Hönan lefwer så wäl aff sitt kraffz/ som Leyonet aff sitt rooff. i. e. Gudh föder så wäl Bij/ som Bidrnar. i. e. Dhen fattiga/ så wäl som dhen rijka: Ty GUdh haar giordt dhem båda/ etc. Sup. lit. Gud. Matth. 6. v. 26. 34.

Höfta medan Rogen är mogen. i. e. Nyttia tijden. **Smijd medhan Järnet är warmt.** Poëten haar och dher til rådt/ som säger: Æstas non semper fuerit, componite nidos. Hesiod. *Item*: Fronte capillatâ, post hæc occasio calva, &c. Ovid. inf. lit. Smijd. Tijd. Tilf. Syr. 4. v. 23 Rom. 12, v. 11.

Hött är medh ingo bött. i. e. **För ogiord giärningh böthes ofödt fäk.** Item: Ogiordt blijr espordt etc. Edzör. B. Cap 15. St. L. Sup. lit. För. Inf. lit. Og.

Ja

Ja och ney/ giör trätan lång. i. e. Fåfängt gå til rätta vthan bewijs. **Ty wittne giör saaken wichtigh.** etc. Inf. lit. Wittn. Matth. 18. v. 16. 2. Cor. 13. v. 1.

Jaga och intet få/ giör jägaren tröög. i. e. Fåfängt arbeta giör lusten ringa. Aff Tyskan jäger man: Jagen und nichts fangen/ macht unwillige jäger. Item: Eß ist alle Tage jagtag/ aber nicht alle Tage fahetag. En jägare måste fördhenskul wara oförtruten/ och Luc. 5. v. 5.

komma ihugh Ordspråket: Trägen winner. Och dhet som Poëten haar sagt: Semper tibi pendeat hamus, &c. Ovid. Item aff Tyskan: Unverdroßen/ hatt offt genoßen. etc. Sup. lit. Hast. inf. lit. Idk. Trag.

Gen. 27. v. 22. **Jacobs Röst och Esaus Händer. i. e.** Som man wille säya: Annadt säya/ och annadt meena. Cicero haar dherom sagt: In fide semper quid senseris non quod dixeris, cogitandum est, &c. Sup. lit. Båst. Halt.

Ps. 30. v. 6. Thren. 3. v. 22. **Jagh får en gång skiäl för mina döddha Fränder. i. e.** Jagh får omstjdor min skada bootad/etc. sup. lit. Allt. Blijr. Hopp.

Jagh weet hwad iagh haar/ men intet hwad iagh får. i. e. Man taar giärna dhet wißa för dhet owißa. Dher aff pläghar man och säya: Bättre en Fogel i handen/ än 2. i skogen. Item: Harekiött är bättre än Fårekiött/ etc. Sup: lit. Bättr. Föd. Haa.

Syr. 11. v. 32. **Jagh kiänner Kryddet/ sade hin om Nätzlan. i. e.** Som man wille säya: Dhen som känner paddan/ han kiöper henne intet. Erasmus haar dherom sagt: Tollat qui non noverat, &c. Sup. lit. Den. inf. lit. Halt. Man.

Syr. 30. v. 26. **Jagh låter dherföre inga grå Häår wära. i. e.** Dhet giör migh intet bekymmer. Ty dhen som giör sigh onödigt bekymmer/ han blijr snart gråå. Dheraff sägher man och i Versen: Cura facit canos, quamvis homo non

non habet annos, &c. Aff Tyskan säger man och: Las dir darumb keine graw Haar wachsen/ etc. inf. lit. Sorg.

Jagh haar waret dher/ iagh kommer dher intet meer. i. e. Som man ellies plägar säya: Han är intet galen/ som ondt rädz. Item: **Brändt Barn skyr Elden.** Man säger och i slijke fall: Jagh är medh min skadha wahrnad. Quia me vestigia terrent. Sade Renika för Leyonekulan/ etc. Sup. lit. Brändt. Han. Esa. 28. v. 19. Prov. 20. v. 18.

Jagh haar och legadt siuk i samma Hospital. i. e. Jagh haar och försökt samma nödh. In eodem valetudinario. Eras. Item aff Poeten. Maxima pars hominum morbo jactatur eodem. Horat. i. e. Som man wille säya: Dher liggia fulle fleere aff dhen siukan. Och aff Tyskan: Ich bin auch in der sucht gelegen/ etc. inf. lit. Han-ling.

Jc.

Icke alla goda Kockar/ som bära stoora Knijfwar. i. e. Dhe äre icke alle wäl troandes som mycket säya aff sigh. Dheraff säger man och i en gammal Vers: Omnibus est nomen, sed non est omnibus omen. Item: Non coquus semper, cui longus culter adhæret, &c Aff Tyskan säger man wedh sådan meening: Große wort füllen den Sack nicht. Nicht alle guhte Landzknechte die lange spieß tragen. Item: Nicht alle guhte Köche die lange Meßer tragen/ etc. Sup. lit. Aff. Han. Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27 28.

Psal. 5. v. 6. **Icke alle goda Helgon som i Kyrkian gå.** i. e. Icke alla goda Christna som läsa Pater noster. Som man wille säya: **Dhet är icke alt Guld som glimmar.** Man får intet altijd dömma effter vthwärtes anseende/ etc. inf. hac lit. inf. lit. Skod. Man säger och wedh lijka förstånd.

Ut superius. **Icke alla Jungfrur som Krantzē bära** i. e, Flättat Håår och pärlekrantzen giör intet altijd Jungfrun. etc. Idem: Super & Infer. hac lit.

Psal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4 & seq. **Icke alt för gagne/ at Koon åker i wagne.** i. e. Mången åker som håller ginge. Man blijr offta åhrad til sin skada. Oxen föres offta med Pijpor och Krantzar til slachtebäncken. Och då heeter dhet: **Dyr åhra/ som fås medh skadha.** etc. sup. lit. Dyr. inf. lit. Kost. Mång.

Pred. 5. v. 9. Syr. 14. v. 9. 10. **Icke alt i Helfwete som in wil.** i. e. Icke alt i dhen girigas taska: som wäl kan lijknas wedh Helfwetet/ dådan ingen förloßning är; Altså är och swårt / at locka Penningen vhr dhen girigas Pung. Ty man säger elliest: **Dhen som något wil haa aff den girigas swett/ han måste wäl höllia på honom/** ꝛc. sup. lit. Den. Gir. inf. lit. Ondt.

Icke alt för ögon/ som åhras skal. i. e. Wij haa intet sedt alt dhet som wår Herre haar ärnadt oß til vppehälle. Man säger fördhenskul: Dat Deus omne bonum, sed non per cornua taurum Man måste altså intet twifla om födan/ vthan säya medh dhen trogne Abraham: Dominus providebit, &c. Sup. lit. Gudz. inf. lit. Mång. Sorg.

Gen. 22. v. 8.

Icke

Icke alt godt i magen/ som smakar sött i Munnen. i. e. Som man wille säya: **Döödhen är offta i sockrad maath.** Sööth Ord äre intet altijd byggia på. Erasmus kallar sådant Lethale mulsum, &c. sup. lit. Dyr. Död. inf. lit. Ondt. Sööt. Syr. 12. v. 15. & seq. Matth. 2. v. 8

Icke alt sant som sanning är lijkt. i. e. Man späder offta lögn i sanningz grytan. Item: Man finner offta en sanningz mantel medh lögn vnderfodrad. Dherföre haar och Poëten sagt: Fama mendax. Prop. Item: Mixtaq; cum veris passim commenta vagantur, &c. Och fördhenskul heeter dhet billigt: **Icke alt Guld som glimmar.** Och medh Tysken: Es ist nicht alles wahr was die leute reden/ etc. Dom. Regl. sup. & infer. hac lit. Sup., lit. All. Bäst. Fårg. Ps. 5. v. 6.

Icke alt floth i Skomakaren. i. e. Som man sade: Dhet äre fleer som haa willia. **Item: Icke alt Offer på ett Altar.** etc. inf. lit. Offer. Luc. 14. v. 43.

Icke alt godz man winner på. i. e. Man råkar och stundom i slått marknad. Dherföre säger man oc: **Måttelig winst är altijd bäst/ etc.** Sup. lit. Halt. inf. lit. Mått. Wins. Syr. 27. v. 1. 2. & seq.

Icke alt Kongzord som Drottningen talar. i. e. Dhe haa icke lijka krafft och effertertryck. Dheraff säger man och: Duo cum faciunt idem, non tn. est idem. &c. Sup. lit. Faff. Syr. 13. v. 28. 29. Pred. 9. v. 16.

Icke all Dygd i fagerleken. i. e. Alt skiönt är icke dygdefult. Man plägar fördemskul säya i Swenska Rijmen.

Apples

Prov. 11. v. 22. Äpplet är rödt/men Matken är dher inne;
Pijgan är skiöön/men haar ett elakt sinne. ꝛc.
Är altså bättre wara Dygdesam/ än Däyeligh.
Dherom haar Poeten sagt:

Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna rependo meæ. &c. Item:
Non formosus erat, sederat facundus Ulysses. &c. Virg.

En Scribent haar derföre wäl sagt: Deformis sim potius, quàm pulcher malus, &c. Videatur Fab. de Uppupå. Sup. lit. Fägr: Inf. lit. Konst.

Exod. 19. v. 8. **Icke twå Mägar äth en Dotter.** i. e. Som man sadhe: Dhet står något illa/ at haa twå Tunger i Munnen. Man måste intet lofwa twennne ett. Dhet samma haar och Erasmus weladt säya: Unica filia, duos parare generos. &c. inf: lit. Ing. Man. Manß. Ord.

Luc. 6. v. 37 **Icke twå domare på en saak.** sc. Vthi ett foro. i. e. Til förståendes om ottidigh reformation. Ty ellest säger man dher wedh: Par in parem non habet imperium, &c.

Syr. 18. v. 31, 32. **Icke altijd Fläsk för hofdrängen.** i. e. Som man sade: Dhet är icke altijdh buakedagh. Non semper Oleum, sade hin håle om Lampan/ etc. Sup. lit. Hwar Inf. lit. Löp.

Prov. 16. v. 1. 2. 9. **Icke alt öde som ärnas.** i. e. Som man wille säya: Alla tanckar komma icke i

Säcken.

Säcken. etc. sup. lit. All Ded. Gifft. inf. lit. Ondt. 3. Reg. 2. v. 15.

Icke alt gott som gammalt är. i. e. gambla narrar finnas och. Dhen Onde är och gammal/han är intet deste bättre. Heeteer altså: Senectus non impedit stultitiam. Och aff Tyskan: Alter schadt der thorheit nicht/ etc. sup. lit. Ald. inf. lit. Man. Hiob. 32. v. 9.

Icke alt Gull som glimmar. i. e. Som man wille säya: Blänkiande Mässing är Gullet lijkt. Dhet är icke alt sannt/ som sanning är lijkt. Mäßingen står intett profwet; Alså när sant kommer fram/ så får lögnen skam. Man förstår och här medh dhet skeenheliga Folcket/ som altijd præferera en vthwärtes glänzande frombeet/ och haa lijkwäl Etter och Galla i Hiertat. Om sådana säger man fördhenskul: **Han är intet all dher han synes.** Item: **Söter i Munnen/ falsker i grunden.** Sådana blij och kallade aff Luciano: Aurum subæratum. Tyskarna säya och: Eß ist nicht alles Gold/was glentzet/ etc. Sup. lit. Han. super. hac lit. inf. lit. Når. Söödt Pf. 5. v. 6.

Icke all Ord man swarar til. i. e. Medstillatijgande kan mycket förswaras Är fördhenskul bäst at föllia i så måtta dhen gambla Scholereglan: Non rogatus taceo. Och aff Terentio: Tua quod nihil refert, percontari desinas, &c. Aff Tyskan säger man: Syr. 19. v. 6, & seq. & Cap. 22. v. 33.

Eß gehört auff alle wort kein antwort/ etc. inf. lit. Med. Tijg.

Pred. 7. v. 22. 1. Sam. 10. 27. **Icke all Ord på wichtskääl.** i. e. Man måste intet skiäffta hwart Ord som talas wänner emellan. Man säger och wedh sådan meening: **Man får intet sweda alt som ludit är.** etc. Dheraff sägz och:

Dhen man är wijs/ och mycket snill/
Som alt til bästa tyda wil. etc.
sup. lit. Den. inf. lit. Man.

Ik.

I Krijg får man intet bryta 2. gånger onåffst. i. e. Krijg tohl intet många fauter vthan straff. Dherföre haar och plutarchus sagt: Non licet in bello bis peccare. Error in bello mors est. Cato: Item: Præliorum delicta emendationem non recipiunt; eo quod primus error vitam adimat, &c. Idem:

I Krijg är bäst binda sin Häst wedh annars wägg. i. e. I Fiendens Land. Ty Gieeten gnager altijd dher hon är bunden. etc. Sup. lit. Geet. Krijgzb.

Id.

prov. 15. v. 18. **Idken winner/ och icke sticken.** i. e. Som man sade: **Trägen winner.** Dhen som kan medh tohlamodh wara trägen/ han winner offta dhet han söker. Dherföre haar och Poeten wäl rådt/ som haar sagt: Casus ubiq; valet, semper tibi pendeat hamus. Ovid. Man får intet tråttas wedh at affbijda dhet som gott är. Tysken säger: Fleis bricht alle eis. Item: Vnverdroßen/ hatt offt genoßen/ etc. Sup. lit Efft. Hast. Jag.

I Dhet

I dhet Wattnet man minst troor/ fär man snarast Fisk. i. e. Hoos dhen man minst förmodar / finner man offta bästa wänskapen. Och heeter som gambla Versen lyder : Quo minimè quæris gurgite, piscis erit, &c. Som man wille säya : Främmande bewijsa offta bästa hielpen/ etc. Dherom haar och en Poët sagt:

Sæpius ignotos magis experieris amicos,
Quàm tibi quos sangvis junxit, amor q; thori. &c. Gland.

I dog hand giör Kålen feet. i. e. Flijt giör ymnigh föda. Sup. lit. Flijt. prov. 12. v. 24. 27. Syr. 40. v. 1. & seq.

I dagh rijk/ i morgon lijk. i. e. Som man wille säya : Döden är allom öden. etc. sup. lit. Död.

Ig.

I Gudz wisthws är mycket sofwel. i. e. Han är en rijk Husfader. Han gieer alla munnar maath. Man säger fördenskul : Omnia dat Dominus, non habet ergò minus, Gudh gieer alla nogh/ och haar icke deste mindre. etc. Sup. lit. Gud. psal. 104. v. 27. 28.

Ih.

I hwilken finger man skiär sigh/ så blöder dhet. i. e. Till förståendes om Barn/ förwanter/ eller ellies goda wänner/ som råka medh hwar andra i trätor och olägenheet/ och äre på båda sijdor lijka kiära / så at man ingen-

ingendhera giärna seer taga någon skada/ etc.
Då brukar man dhetta: I hwilken finger man skiädr sigh/ så giöret Ondt. etc.
Ty man är giärna ömm om goda wänner/ mycket meer om Barn och förwanter/ etc.

Jt.

Jtla kommer aldrigh til hwijla. i. e.
pſ. 95. v. 8. Dhet som först begynner komma på dragbänken/ eller råkar i drögzmåhl/ plägar seent eller aldrigh komma til ändskap. Man säger fördenskul aff Erasmo: Cunctando multa negliguntur. In rebus arduis tarditas & procrastinatio odiosa est. Cic. Och aff en Poët: Tolle moras: Semper nocuit differre paratis. Item: Unicus ille Fab. Max. cunctando restituit rem. Liv. &c. Sup. lit. Drög.

Jl.

Jlla wunnit/ snart förswunnit. i e.
prov. 16. v. 8. Som man sade: Jlla fånget/ snart förgånget. Ty aff orätt fånget/ gläds sällan dhen tredie Arfwingen. Malè parta, malè dilabuntur: Eras. Sal. abiit illuc undè venerat. Idem. Man säger och: Uti partum, ita aptum. &c. Tysken säger: Vbel gewonnen/ ubel zerronnen. Item: Wie einer recht hatt zu nehmen/ so hatt er auch glück zu behalten/ etc. Sup. lit. En. inf. lit. Or.

Jlla tuchtat/ giör illa luchtat. i. e.
1. Reg. 16. 7. 11. 13. Dhen som illa blijr vpfödd/ han föhrer ett stinckande lefwerne och vmgiänge. Dheraff haar och Erasmus sagt: Infeliciter proficit, qui semper vergit in deterius. Men twärt emoot/ dhen som blijr i yngdomen wäl vptuchtad/ han

han behåller ett sedigt och dygdesampt lefwerne. Plutarchus haar fördhenstul liiknadt dhem bådha wedh tamma och otamma Hästar/ dher han sägher: Asperi & indomiti pulli in optimos evadunt equos, si illis adhibeatur disciplina & recta institutio, &c. Sup. lit. Aff. inf. lit. Man.

Illa knarrar osmord wagn. i. e. prov. 19. v. 6.
Dhen mål smörier/ han åker lätt. Elliest heeter dhet: Currus illenitus stridet. Eras. **Gätwor winna gunst.** Tysken säger och: Wer wol schmirt/ der wol führt. etc. sup. lit. Den. Gäff. inf: lit. Muht. Pen. Smör.

Illa strijder Hustwubblös Häär. i. e. Rom. 13. v. 1. 2.
Dher intet förstyre är/ dher går illa til. Male fine duce pugnat exercitus. Eras. Elliest säger man: Ondt i Huse/ dher ingen är ku. se. Plautus haar fördhenstul sagt: Ubi summus imperator non est ad exercitum, citius quod non facto est usus sit, quam quod facto est opus. Item aff Poeten: Amisso dubiæ rege, vagantur apes. &c. Ovid. Tyskarna säya: Wo kein haupt ist/ da geredt alles ubel. etc. sup. lit. Bij. inf. lit. Ondt. Sap. 6. v. 4 Syr. 36. v. 26. 27.

Illa sydt är snart vplöst. i. e. Löös förlijkning är snart vprijfwen. Dheraff plägar man och säya: **Gambla Säkr blödha giärna.** etc. sup. lit. Acht. Gambl. inf. hac lit. Syr. 12. v. 10. & seq.

Illa stämdt/ giör galet speel. i. e. Tweedrecht gifr oroo. Lijka som ett Instrument som illa är vpsatt och stämdt/ giör ett galet

galet liud och Dissonantz; Altså giör och dee
nigheet ett turberat Regemente. Dherföre hac
Matth. 12. v. 25. Luc. 11. v. 17. och dhe gambla wål sagt/ som och dhe föreena
de Nederlanden ännu föra pro Symbolo: Con-
cordiâ res parvæ crescunt; &c. Christus haar
och sielff sagt: Omne regnum in se divisum
desolabitur. Hwart och ett Rijke som är twe-
drächtigt emoot sigh sielfft blifwer förödt/ etc.
Sup. lit. Endr.

prov. 21. v. 25. **Illa plöyer raaker rygg. i. e. Laater Åkerman är icke maaten wärd.** Arator nisi incurvus, prævaricatur. Plin. Tysken säger och: Wen sich der Bawr sich nicht bücket/ so ackert er ubel. Och förstås om allehanda wärck/ som medh arbete och flijt bör förrättas/ etc. Inf. lit. Laat.

Rom. 3. v. 8 **Illa höriat/ taar galen ända.** inf. lit. Ond.

Syr. 12. v. 10. & seq. **Illa läkt sår/ är snart vprifwet. i. e.** Ogrundad wänskap warar intet länge. Dheraff säger man och vthi en gammal Vers. Gratia ne quicquam poterit malè sarta coire. Tysken säger och: Vbel geheilete schaden brechen leicht wieder auff. etc. super. hac lit. Sup. lit. Gambl.

Prov. 24. v. 31. & seq. & Cap. 28. v. 19. **Illa brukadt/ illa burgedt. i. e.** Then som illa och laatligen brukar sin Åker/ hon får slögt Korn. Och heeter då: Löhne. effter arbetet. Par præmium labori. Och aff en Poet.

Fertilis assiduo si non renovetur aratro.

Nil

Nil niſi cum ſpinis gramen habebit ager. &c. Ovid.

int. lit. Löhn.

Illa hördt / blijr illa fördt. i. e. Syr. 6. v. 5. & Cap. 11. v. 33.
Wräng hörßel giör galet förſtändh.
Sup. lit. Ded: Den. inf. lit. Wräng-

In.

Inbilning är wärre än Peſtilentz. i. e. Syr. 34. v. 2.
När en Menniſkia täncker meer om ſigh/ än hennes ſtånd kräfwer/ håls dhet för en ſkadelig Siukdom. Man plägar fördhenſkul ſäya: Opinionis morbus incurabilis. Perſvaſio ſapientiæ, profectus impedimentum. Item: Nulla alia peſtis plura corrumpit ingenia, quàm confidentia & æſtimatio ſui. &c. Lips: Och aff en Poet: Ambitio ſemper flebilis anſa mali eſt. Gland. Super. lit. Aſſt. inf: lit. Lärd.

Ingen ſorg vthan ſyſter. i. e. Sällan kommer ſkadan enſam til hys. Man ſäger dherföre Nulla calamitas ſola: Abyſſus abyſſum invocat Eraſ. Item: Fortuna obeſſe nulli contenta eſt ſemel. &c. Tyſken ſäger och: Eß kompt kein unglück allein/ etc.

Ingen ſwär ſorgh söker rådh. i. e. Prov. 18. v. 14.
En Menniſkia håls intet för ſå högt ſorgbunden/ når hon i bedröfwelſen ſielff kan ſökia rådh och tröſt. Dherföre haar och Seneca ſagt: Levis eſt dolor - qui capere conſilium poteſt. Item: Curæ leves loquuntur, ingentes ſtupent. Idem: Som man wille ſäger: Små ſorger kunna beklagas: Men dhe ſtoora giöra en ſtumm. etc. inf. lit. Sorg.

Ingen

Syr. 37. v. 22. **Ingen sitter dhen Siuke så när/ hat kiänner hwadh honom lijkar.** i. e. Hwar kiänner bäst sin egen brijst. Item: **Ingen weet hwar Skoon trycker / v- than dhen som haar honom på Footen.** Dherföre säger man aff Terentio: Tu si hic sis, aliter sentias, &c. Man läås ellieſt om Rom: Borgmästaren Paulo Æmilio, når han wille skillia sigh wedh sin Hustru Papyriam; Och bleff aff sina wänner dher ifrå affrådd/ skal hafwa framwijst en sin Skoo/ som ellieſt hade waret wacker och nv / och sagt: Hic calceus nonne novus, nonne pulcher est? At nemo vestrum novis quàm pedem meum torqueat. &c. Liv: Aff Tyskan säger man och dhet samma: Eß weis niemand wo der schuch drücket/ den der ihn anhatt/ etc. sup. lit. All. Fåå. Gott. Jag.

Pred. 6. v. 7. **Ingen fägnar sin deel.** i. e. **Ingen är medh sitt tilfredz.** Nemo suâ sorte contentus. Quemque sui pænitet. Cic. Dher om haar och Poeten sagt: Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. Horat. Item: aff Terentio: Ita plerique sumus ingenio, nostri nosmet pænitet: Tyskarna säya: Niemand itz mitt seinem stande zufrieden. Man säger fördhenskul aff Swenskan: När man haar guult Håår/ så wil man haa krusadt: etc. Fab. de Equo & Asino. Item de Cera & de Agricola. sup. lit. Allt. Förb.

prov. 14. v. 23. **Ingen glädie vthan sorg.** i. e. Ingen lycka är så godh / at man icke haar något at klaga öfwer. Dherföre haar och Poeten sagt:

Nihil

nihil eſt ob omni parte beatum, &c. Horat. ſuper. lit. Gläd. inf. lit. Sorg.

Ingen ſeer dhen andra länger än til tänderna. i. e. Ingen weet dhens andras tanckar. Tyſken ſäger: Wer kan einem ins Hertz ſehen? etc. pſ. 7. v. 10. Apoc. 2. v. 23.

Ingen lofwen/ vthan han häls. i. e. Som man ſade: **Mans ord/ är mans åhra.** Och ſäger man dher hoos: **Mången lofwar i nödh/ och häller icke för ſin dödh.** Och aff Poeten: Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt, &c. Ovid. Aff Tyſkan plägar man och ſäya: Wort ein wort/ man ein man. Item: Zuſagen und halten/ ſteht wol bey jungen und alten/ etc. inf. lit. Ick. Manß. Mång. pſal. 89. v. 36.

Ingen giäller annars bruth. i. e. Ingen böter för ens annrs giärning. Skrifften ſäger: Filius non portabit iniquitatem patris. Sonen ſkal icke bära Fadens mißgiärning/ etc. Doch händer fulle offta contrarium, ſom gemeene Verſen lyder: Quod ſus peccavit, ſuccula ſæpè luit, &c. Dråp M. medh wil. Cap. 23. ll. Sup. lit. Ded. Ezech. 18. v. 19. 20.

Ingen giöre ſigh til målßman i annars ſack. i. e. Ingen må tala eller ſwara för anman obedin. Elliest heeter dhet effter ett annat Ordſpråk: **Dhen ſom går obedin ſtil/ han går otackad ifrå/** etc. Kongz B. 29. Cap. §. 1. ll. inf. hac lit. inf. lit. Ob. Tilb. Prov. 26. v. 17.

Ingen är ſå lång/ han måſte ju räckia ſigh; Ingen är ſå lijten han måſte

jtw bocka sigh. i. e. Ingen är så fulkomligh / at han icke stundom behöfwer annars hielp/etc. inter, hac lit.

Ingen gieer dumbe Lamb. i. e. Dhen något wil haa/ han måste öpna munnen dherom. Ellies heeter dhet: Friget, qvem petere piget. Item: Non præsepe bovem, sed bos præsepe requirat. i. e. Krubban löper intet effter Oxen/ etc. Tyskarna säya: Wer nicht wirbt/ der verdirbt. Item: Das Pferdt mus zur krippen gehen/ etc. Sup. lit. Arb. Den. Gud. Matth. 7. v. 8.

Ingen födes vthan feel. i. e. Som man ett annat Ordspråk plägar säya: **Alla wore på ett bythe/ ingen slapp vthan lythe. Hwem finnes vthan bräck?** Sua cuique sunt vitia. Homo sum, humani nil à me alienum puto. Terent: Item: Omnibus malis punicis inest granum putre, &c. Laërt. sup. lit. All. inf. hac lit. Rom. 3. v. 23. Prov. 20. v. 9. Job. 15. v. 14. & seq. Psal. 14. v. 4. & Psal. 143. v. 2.

Ingen föddes Mästare. i. e. Alla Barn i börian. Item: **Man måste krypa til dhes man lährer gåå.** Nemo nascitur artifex. Scientia sudore paratur. **Dheraff säger man och: Konsten tagg intet medh Haregarn.** Tysken säger och: Mit lernen wirdt man zum meister. Item: Nimand wirdt meister gebohren/ etc. Sup. lit. Den. infer. hac lit. inf. lit. Konst. Wål.

Ingen döör aff hoot. i. e. Hoot dräper ingen/ etc. Sup. lit. Acht. Den.

Ingen

ngen winner vthan wågande. i. e. Dhen något wågar/ han något winner/ dhen rådde haar altijdh wårst. Heeter fördhenskul: Audentes fortuna juvat, timidosque repellit, &c. Virg. Sup. lit. Den. inf. lit. Wåg. 1. Cor. 9. v. 24.

Ingen weet hwad i Säcken är/ förr än han blijr vplöst. i. e. Dhet weet ingen hwad i Folcket boor/ förr än dhet yttrar sigh. Dher aff plågar man och såya: Occultæ musices nullus respectus. Item aff en gammal Vers: Scire tuum nihil est, nisi quod scias, hoc sciat alter. Som man wille såya: Hwad gagnar högt förstånd/ när ingen weet dheraff? etc. sup. lit. Hwad. inf. lit. Stålff. wijßd. Syr. 20. v. 32. 33. Luc. 8. v. 16.

Ingen släcke sin lust medh annars skadd. i. e. Man måste intet glädias åth annars ofärd. Dhet är elliest en stackot frögd/ etc. sup. lit. Glädz. Job. 20. v. 5 prov. 17. v. 5. &. Cap. 24. v. 18. 19.

Ingen kan giee mehr rätt åth androm än han sielff äger. i. e. Man kan intet giee bortt dhet man intet råder om. Man säger dhet samma per regulam juris: Nemo plus juris in alium transferre potest, quàm ipse habet. Fäderen kan intet lembna sina Barn mehr rätt/ än han sielff haar hafft/ etc. Dom. Regl.

Ingen Ört moot Döden. i. e. Han achtar ingen Apothekare konst. Dheraff säger man

och i Verſen: Contra vim mortis, non eſt medicamen in hortis, &c. Tyſkarna pläga dhet ſamma ſäya vthi ett gemeent Rijm:

Syr. 14. v. 18. 19. & Cap. 17. v. 29. Hebr. 9. v. 27.

Eß wächſet kein kraut im garten/
Das ſich wieder den Thodt wil arten/ etc.

Sup. lit. Dödd. inf. lit. Liffw.

Ingen annars Broor i Hafwet. i. e. Fåå wänner när mäſt tränger. Gullproff i Glödh; Wänneproff i Nödh. Item: Wänner i Nödh/ nöyas medh lijtet Brödh. i. e. Dhe äre ſå fåå. Ty hwem ſkulle fulle träda i nägor Lijffzfabra för en annan? etc. Sup. lit. Gull. inf: lit. Wän.

prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 9. & ſeq.

Ingen äther annars Maath. i. e. Dhet en annan är beſkiärt. Dherföre ſäya och Tyſkarna: Beſchert/ bleibt unerwehrt/ etc. ſup. lit. Ded.

2. Reg. 2. v. 15.

Ingen ſkam at lära. i. e. Som man elleſt wille ſäya: Dhen nägot wil lähra/ han kommer til ähra. Item: Konſt och lähra/ gieer heeder och ähra. etc. ſup. lit. Den. Fråg. inf. lit. Konſt. Lähr.

prov. 13. v. 18.

Ingen ſticker ſå annars Barn i barmen/ at icke footen ſitter vthe. i. e. Ingen wärdar ſå wäl ens annars/ ſom ſitt egit. Och heeter fördhenſtul: Proximus quisque ſibi. Hwar är kiär ath ſitt. Barn gå Föräldrarna frå Hiertat och til Hiertat igen: Men androm icke ſå. Dherföre ſäya och Tyſkarna: Was nicht vom Hertzen kumpt/ das kumpt auch nicht hinein/ etc. ſup. lit. Barn. Hwar.

Syr. 14. v. 5. & ſeq. prov. 24. v. 8.

Ingen

Ingen blijr förseent from. i. e. Dhet är aldrigh förseent at giöra dhet som gott är. Seneca haar fördhenskul sagt: Sera nunquam ad bonos mores via. Och aff Tyskan: Niemand hatt zu lange gewartet fromb zu werden. ꝛc. Doch säger man lijkwäl: Særa pænitentia. rarò vera, &c. Sup. lit. Bättr. inf. lit. Seen. Syr. 5. v. 8. & Cap. 18. v. 22.

Ingen Koo heeter brokat/ vthan hon haar en fläck. i. e. När någon väkar vthi ett allmänt rychte/ meenar man dhet som är kommet i hwars mans munn/ icke altijd wara fåfängt/ eller vthan grund. Ty man plägar ellieſt säya: **Sällan rychte vthan root. Item: Röök går giärna aff bränder.** ꝛc. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Non omninò temere quod vulgo dictitant. &c. Inf. lit. Rycht. Röök. Säll.

Ingen lefwer vthan lyte. i. e. **Hwar haar sitt grand i Ögat.** Nemo ſine crimine vivit. Vitiis ſine nemo naſcitur, optimus ille, qui minimis urgetur. &c. Horat. Nulli hominum viſi, qui caruere niſi, Spinoſum aliquid in prato. Eraſ. &c. Aff Tyſkan säger man: **Kein Korn ohne Sprew. Item: Zerbrochene töpffe uber all** / etc. Sup. lit. All. Hwar. Feel. ſuper. hac lit. inf. lit. Sönder. Jacob. 3. v. 2. Pſal. 14. v. 3. 4. prov. 20. v. 9. Pred. 7. v. 20.

Ingen Häärkniff ſkiär så ſkarpt/ ſom Bonde då han Herre wardt. i. e. Som man ellieſt säger: **Heeder byter ſeeder.**

prov. 30. v. 21. & seq. Item: När Paddan kommer til wälle/ så weet hon intet äther hälle. Bonden weet intet at sticka sigh wedh högt åhreständ/ dherföre när han kommer dher til/ begår han allehanda insolentier. Man plägar och fördhenstul säya: Honores mutant mores, rarò in meliores. Item aff Publio: Loco ignominiæ est, apud indignum dignitas. Erasmus kallar dhet ornamentum in luto. Annulus aureus in nare suilla. Soo medh ännespann/ etc Dherom haar och Poëten wäl sagt: Asperius nihil est humili, dum surgit in altum. Juvenal. Man plägar och läggia dhet dher til: Apostata est osor sui ordinis. Som man elliest wille säya: Dhen som wil plägа en Bonde/ han bruke en Bonde dher til/ etc. Sup. lit. Den. Heed. Gråå. inf. lit. Iw. Når.

Hebr. 9. v. 27. Pred. 9. v. 12. Ingen haar snöre på Lijfztijden. i. e. Hwem weet sin Lijffzlängd? Nemo tàm divos habet faventes, ut craftinum sibi polliceri possit. Sen. Man sägher fördhenstul: Döden är wiß/ men stunden owiß. Poëten haar dherföre sagt:

Ut flos, ut fænum, sic nostræ portio vitæ est;
Quam cùm stare putas firmiter, orbe fugit. &c. Lindeb.

Sup. lit. Alldr. Död. & Infer. hac lit.

Joh. 8. v. 10. 11. Ingen klagare/ ingen domare. i. e. Som man wille säya: Ondt sättia sigh til dombs ythan åklagare. Man säger fördhenstul per

reg

reg: juris: Nemo ſine actore damnari poteſt. Item: Actore non probante, reus abſolvitur, &c. Och aff Tyſkan: Wo kein kläger/ da kein richter/ etc.

Ingen Barnaleek/ när gambla Gumman dantzar. i. e. Ett ſkiämptz Ord/ när man ſeer gammalt Folck taga ſigh något före/ ſom dheres ålder illa ahnſtår/ eller ellieſt löpa medh lijmſlängen. Då säger man och aff Eraſmo: Anus baccatur Aff Tyſkan ſägher man och: Eß iſt kein Kinderſpiel/ wen ein alt Weib tantzet/ etc. inf. lit. När.

Ingen krook i ärtåkeren. i. e. Som man wille säya: Giäſtebudzwägen är intet för läng. Item: Dijt är ingen krook / dher något gott wanckar/ etc. ſup. lit. Bättr.

Ingen kan ſin ſkäpna fly. i. e. Sin föreſtående Olycka. Vthan twifwel taget aff gambla öfwertroon om fato eller ödhe/ ſom intet ſtode til at vndwijka; Dherom en Poët haar ſagt: Fata regunt orbem, certâ ſtant omnia lege. Manil. Non etenim divum mens vertitur aſtricolarum. Sic erat in fatis. Ovid. Item: Quò nos fata trahunt, retrahuntque ſequamur, &c. Virg. Och aff Tyſkan: Niemand kan ſein unglück wenden/ etc. Men läås här om wijdare vnder dhenna titulen: Sup. lit. Ded- inf. lit. Lyck. Wedh ſådant förſtånd plägar man och ſäya. Jerem. 18. v. 7. 8. 3. Reg. 2. v. 15. Syr. 11. v. 14.

Ingen Sabel för Galgan. i. e. Som man wille säya: Han drunknar intet ſom hängia ſkal/ etc. ſup. lit. Han.

Ezech. 18. v. 19. & seq. **Ingen haltar aff annars skada.** i. e. Som man ellies sade: **Ingen luchtar aff annars swett.** Som man sade: **Dhet enom intet angår / dhet qwälter honom intet.** Man säger fördhenskul: **Dhet digh intet brånner/ behöfwer du intet blåsa på.** etc. Sup. lit. Bek. Ded. Hund.

Pred. 6. v. 7. **Ingen kan giöra alt rärät.** i. e. **Hwem kan giöra alla paddor i lagh.** Ne Jupiter quidem omnibus placet. Eras. Nemo mortalium omnibus horis sapit. Idem: Solon skal och hafwa saat: Necesse est, ut qui multis imperat, non paucos offendat, &c. Brusson. Dheraff säger man och i Tyskan: Der sol noch gebohren werden/ der jederman gefalle. etc. sup. lit. Den. Han. Hwem. inf. lit. Wår. Wedh sådan meening säger man och:

Pred. ut superius. **Ingen kan täckias alloin.** Idem: Dher vppå lyder och gambla Verssen: Multum deliro, si cuique placere requiro, &c. Sup. lit. Han.

Pred. 1. v. 18. **Ingen födha/ vthan mödha.** i. e. Man måste haa omaak för Maaten. Ty **intet täcks mödelöst.** Dheraff sägher man och i gemeena Verssen: Non tibi per ventos assa columba venit. Item: Qui vitat molam, vitat farinam. Eras. Tysken säger och: Kein Brodt ohne mühe/ etc. sup. lit. Arb. Den. Flijt. inf. lit. Rijk.

Gen. 16. v. 4. 5. **Ingen gråter i Barnsång/ at hon kom för seent i Brwdesång.** i. e. Hoon förter intet drögzmålet til åchtenskapet/ när

når hon haar wunnet dheß frucht/ som är Barn. Ty åchtenskapz frucht är Barn och blomma/ vthan hwilken åchta Folck lijda förſmådelſe/ etc. ſup: lit. Barn. 1. Sam. 1. v. 6. 7.

Ingen ſtörre ſkam/ än intet willia låhra. i. e. Som man plågar ſåya vthi ett gemeent Rijm: Dhen intet gott wil lära/ älſkar hwarken dygd eller åhra. Dheraff ſäger man och i Scholan: Non pudor eſt nil ſcire, ſed pudor eſt nil diſcere velle. Och vthi en Vers: Scire aliquid pulchrum eſt, nil diſcere velle pudendum. Och aff dhen gambla Låhraren Chryſoſtomo: Diſcere non eſt vitioſum, ſed ignorare, reprehenſione dignum eſt, &c. prov. 17. v. 18.

Ingen ſkam at ſtiåla/ men ſtörre hembåra. i. e. När någon ſtiål/ ſå ſijr dhet ingen/ och kan fördhenſkul tiufwen intet ſkiämmas: Men när tiuffnaden bärs hem igen/ blijr ſkammen ſå mycket ſtörre/ ſom hon blijr hwar man kunnig/ etc.

Ingen är ond förr än han frijar/ och ingen godh förr än han är död. i. e. När man wil frija/ ſå får man förſt bådhe lack och lythe: Men är man döddh/ ſå haar alt förtaal en ånda: Och får då offta ſtörſta paddan effter Döden/ bäſta berömmet/ etc. inf. lit. Mång.

Ingen må dråpa ſigh til arffz. i. e. Man må icke ſlå någon ihiäl at han må ärfwa dhen dråpna/ etc. ErffdaB. Cap. 11. §§. Matth. 21. v. 38. 39.

Ingen dödr Arfwingelödös. i. e. Äre icke fränder och ſtyllmän til/ ſå finna ſig hfulle arfwingar; Såſom Daanarff i Swerige/ etc. ErffdaB. Cap. 28. §§. Sy. 14. v. 4. 15.

Ingen flyttier så sitt Boo/ at han ick
miſter en Koo. i. e. Ingen rycker vpp ſit
Huußhåld vthan ſkada: Ty ellieſt säger man
Dhen Steen ſom altijd wältas / har
moſas intet giärna. Offta booflytt ga
gnar intet mycket. Dhet ſamma förſtås och
om tiänſters ombyte. En Poët haar fördhen
ſkul ſagt:

Qui Dominos mutat crebrò, crebro
oppida mutat
Is minuet partas, non cumulabit
opes. &c. Lindeb.

Hijt lyder och dhet ſom en annan gammal Vers
haar ſagt:

Regula certa datur, benè qui ſtat
non moveatur. &c.

Sup. lit. Den. inf. lit. Offt. Steen.

Ingen kan ſin ſkalck vmbära. i. e.
Faſt man wore aldrigh ſå from/ ſå måſte man
doch ſtundom haſwa sigh ett ſkalkeſtycke för-
behållet/ til præſervation emoot dhe onda och
arga/ ſom man dageligen måſte boo och wiſtas
hoos. Tyſken säger och: Jederman trägt
ein ſcha lch im buſen / etc. ſup. lit. Hwar. inf.
lit. Offt.

Ingen ſöker dhen andra baak Vgnen/
vthan han haar ſielff waret der förr.
i. e. Som man wille säya: **Dhen ena ſkal-**
ken weet huru dhen andra är til moodz.
Dheraff säger man och i Tyſtan: Ich bin
auch

auch hinder den offen geseßen/ Item: Im selben Spital kranck gelegen/ etc. Sup. lit. En, Jag. inf. lit Ondt.

Ingen luchtar aff annars swett. i. e. **Ingen lijder för annars last.** Item: **Ingen haltar aff annars skadha:** Vthan heeter aff en Reg. juris: Unde orta est culpa, ibi & pæna consistat. Item aff en gammal Vers: Læditur Urbanus, non claudicat inde Ruhbanus, &c. Super-hac. lit. Sup. lit. Hwart inf. lit. Stiål. Ezech. 18. v. 19. & seq.

Ingen är vthan 2. sinne. i. e. Som man sade: Hwem är så from/ at han icke stundom ilskas. Dheraff haar och Terentius sagt: Non licet hominem ità sæpè esse ut vult, si res non sinit. Och aff Tyscan: Eß ist keiner so guht/ er hat wol zweyerley muht/ etc. sup. lit. Aldr. Fromt. Små.

Ingen gieer bättre än han haar. i. e. **Hwar gieer effter sitt ämbne.** Item: **Dhen gieer som råden haar.** Ultrà posse nemo obligatur, &c. sup: lit. Han. Hwart. inf. lit. Öfw. Matth. 25. v. 15. Matth. 13. v. 41 & seq. Luc. 21. v. 1. 2. 3.

Ingen wil hängia skiällan på Katten. i. e. Ingen wil wara dhen förste i Fahran. Dheraff säger man och: Alla högge giärna til/ men ingen wil hålla om skafftet. &c. Fab. de muribus. sup. lit. All.

Ingen lydna/ ingen heeder. i. e. Dher som ingen hörsamheet är/ dher är icke heller någon ähra och respect, &c. sup. lit. Hwar. inf. lit. Lydn. 1. Sam. 15. 22. 23. 1. Pet. 2. v. 13. & seq.

Ingen

1. Joh. 5. v. 19. **Ingen haar waret sä arg/ han haar ju funnet en wärre.** i. e. Som man ellr eſt säger: Kaka finner fulle maka. Man æmulerar dag ligen i ondſkan/ etc. inf. lit. Kak. Wårld.

Hiob. 5. v. 6. 7. 2. Theſſ. 3. v. 10. **Ingen lefwer vthan mödha.** i. e. Som Hiob haar ſagt: Menniſkian är född til wedermöda/ ſom Foglen til flyga. Man säger fördhenſtul medh Eraſmo: In vita humanâ, nulla eſt intercapedo moleſtiæ. Och aff Tyſkan: Eß hatt ein jeglicher was zu thun/ etc. Sup: lit. Arb. Flog.

Hiob. 1. v. 21. 1. Timoth. 6. v. 7. & ſeq. **Ingen sä fattigh ſom födder.** i. e. Hwar haar ju något meer än då han föddes. Dhet ſamma haar och en Scribent ſagt: Tam pauper nemo poteſt eſſe, quàm natus eſt, &c. Minutius.

Ingen är sä rijk/ ſom icke behöfwer sin gramme. i. e. Ut ſuperius: Ingen är sä läng. etc.

Prov. 24. v. 8. **Ingen kaſtar bort ſitt egit.** i. e. Hwar är kiär äth ſitt. Suum cuique pulchrum. Eraſ. &c. ſup. lit. Hwar.

Prov. 26. v. 6. **Ingen min swän haar alt beſtält** i. e. Alt hwad ſom illa giörs i Hwßhållet/ dhet haar alt dhen ſkalcken (Ingen) giordt/ och ingen får weeta hwad Ingen haar giordt/ ett. Heeter fördhenſtul ſom Ordſpråket lyder. Dhen Pijga och Dräng lijter på. ett. Videatur Colerus ad finem operis, vom Niemand. etc. Sup. lit. Den:

Ingen är förgammal til lähra. i. e. Man

Man lährer medhan man lefwer. Nulla ætas ad diſcendum ſera. Eraſ. Hwarwedh år notabelt, dhet ſom Keyſ. Juhanus ſkal hafwa ſagt: Etſi alterum pedem in ſepulcro haberem, adhuc tamen addiſcere quædam vellem. In pandectis. Dheraff säger och Tyſken: Wer was guhts lernen wil/ iſt nicht zu alt dazu/ etc. Sup. lit. Bättr. En. inf. lit. Jw. Man.

Ingen Dagh vthan giärning. i. e. Vthan något arbete bör ingen dagh förlöpa. Dhen konſtrijke och nampnkunnige måhlaren Apelles ſkal fördhenſtul hafwa ſagt: Nulla dies ſine lineâ. Item aff en Vers: Nulla dies abeat, quin linea ducta ſuperſit, &c. ſup. lit. Arb. Hiob. 5. v. 6. 7.

Ingen röner wänner vthan tröng. i. e. **Nödhen giör bäſta wäneproofi/** etc. Sup. lit. Gull. inf. lit. Wän. prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 5 & ſeq.

Ingen weet hwem den andra ärfwer. i. e. Som man ellieſt plägar ſäya: **Han måſte läggia wäl i maatſäcken/ ſom wil lefwa dhen andra vth/** etc. Sup. lit. Han. Pred. 9. v. 12.

Ingen dömes ohörd. i. e. Dhet bör ingen part dömes vthan förhörde ſkiäl. Dherom haar och Seneca ſagt: Qui ſtatuit aliquid, parte inauditâ altera, æquum licet ſtatuerit, haud æquus eſt, &c. Syr. 11. v. 7. 8.

Ingen Crönes owunnet. i. e. Dhen ſom intet haar ſtämpat/ och fått ſeger/ han bär ingen Krantz dheriſrå. Som man wille ſäya: Dhen ingen kamp wil wåga/ han haar icke heller 2. Timot. 2 v. 5. & Cap. 4. v. 7. 8.

heller någon seger at wänta/ etc. Sup. lit. Den inf. lit. Wåg.

Intet kiöpes dyrare än medh Böön. i. e. Dhet är swår handel/ när man skal bådhe tiggia och kiöpa en ting. Dherfore haar och Erasmus sagt: Emere malo quàm rogare. Item: Non levi mercede emit, qui precatur, aut parvum pretium accipit, qui rogatur, &c. Idem: Erasmus: Aff Tyskan säger man och: Was man erbitten sol/ das kumpt sawr ahn. etc. Sup. lit. Böön.

2. Thess. 5. v. 21. 22. **Intet duger oförsökt. i. e.** Man kan illa judicera om dhet man intet haar försökt: Deraff säger man och: Nil valet inexpertum. En Scribent haar dherföre sagt: Omnia experire, more anguium, qui obtrito capite, postremùm caudâ minantur. Item: Per enses & igsem oportet erumpere, &c. Tyskarna säya wedh samma meening: Versuchen ist kein schand/ gerähtes nicht/so schadtes nicht. Item: Wer offt schießt/ der trifft einmahl/ etc. Sup. lit. Den. Inf. lit. Wåg.

Ingen mindre konst behålla/ än wärfwa. i. e. Som man ellest pläghar säya: **Lätt fånget/ snart förgånget.** Heeter fördhenskul som Poeten haar sagt: Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri. Ovid. Item aff Plauto: Multa tùm pulchrius, tùm difficilius est, regnum quod contingit, rectis legibus, sanctisque moribus exornare, quàm armis regnum regno addere, &c. Tysken säger och: Es ist so große kunst spahren/ als erwerben/ etc. Sup: lit. Fåf. inf: lit. Lätt.

Intet trängt Sammet/dher man kiörer ett Hödlaß igenom. i. e. Som man

wille säya: Han låter intet bränna sigh för trångt Samwet skul. Om sådana säger man och medh Erasmo: Largam habet conscientiam, &c.

Intet ilakt skarn/ som kan twättas bort. i. e. Dhe lyte som intet röra wedh åhra och heeder/ dhe kunna snart vt hstrykas och glömmas/ etc. Prov. 11. v. 3.

Intet talas/ som förr icke är talt. i. e. Som man wille säya: Dhe gambla haa icke heller waret fåår: Dhe haa och hafft Hiärna i Hufwudh. Terentius haar dherföre sagt: Nullum est dictum, quod non dictum sit prius, &c. sup. lit. Dee. Syr. 8. v. 11. 12.

Intet Diwr så ringa/ dhet wil jw med sin lijke springa. i. e. Lijkt söker giärna lijkt. Item: Hwar hugnas wedh sin maake. etc. Similis simili gaudet. Eras. inf. lit. Lijkt. Syr. 13. v. 18. & seq.

Intet många hemma/ när Bonden går sielfwer wall. i. e. Som man sade: Nöden är eenda kost. Item: Han måste til rumpan som Koon äger. etc. Tyskarna säya och fast wedh sådan meeningh: Wo dte Hunde bellen/ ist nicht weit wom dorff. etc. Sup. lit. Han. Inf lit. Nöd. Prov. 26. v. 6.

Intet är så wäl giordt/ som icke kan lastas. i. e. Ingen ting kan giöras så nätt/ dher man icke kan märkia feel vppå. Dherföre säger man och: Damnari, carpique etiam rectis Prov. 20. v. 9.

rectiſſima poſſunt. Item: Nulla eſt tam facilis res, quin difficilis ſiet, &c. Plaut. ſuper hac lit. Sup. lit. Ing.

Intet/ är gott i Ögat/ men ondt i Magen. i. e. Som man wille ſåya: **Ögat thol intet mycket:** Men **Bwken wil intet borga. etc.** ſup. lit. Bwk. Hungr. inf. lit. Ög.

Intet Diwr ſå wildt/ at jägaren kan jw fållat. i. e. Som man ellieſt wille ſåya: Ingen Pijga ſå ſpotzk/ hon låter ſigh en gång beqwåma. Man ſåger dherom vtyi ett annat Ordſpråk: **Hon låter ſigh ſulle winna/ ſå gidr mång Danneqwinna.** Man ſåger och: **Wilda Häſtar thåmias och.** etc. Kan förſtås om Döden/ ſom är en ſnåll Jägare/ dhen ingen kan vndlöpa/ etc. ſup. lit. Ålder. Dödh. inf. lit. Mood. Pijg. Wild.

Hebr. 12. v. 8. **Intet Korß vthan ſorger.** i. e. Lijka ſom ett Korß haar många vddar; Altſå föllia och medh Korßet många ſorger. Dheraff man och rätteligen kan ſåya: Nulla calamitas ſola. **Ingen ſorg vthan Syſter.** etc. ſup. lit. Ing.

Pred. 1. v. 10. **Intet är ſå nytt/ ſom icke förr är ſkedt.** i. e. Dhet man nu i Werlden giör/ är och tilförende giordt. Och är ſom man plågar ſåya: Eadem comædia mutatis perſonis. **Samma ſpeel aff andra perſoner.** Och ſom Hieronimus haar ſagt: Poſt certos temporum circulos, ea quæ fuerunt, rurſum fiunt, nihilque in mundo novum. &c.

Irin-

Jr.

I ringa Härberge finnes offta en klooker Wärd. i. e. Som man wille säya: Man får intet skoda Hunden efter hâret/ etc. Sup. lit. Arfff. Infer. hac lit. Inf. lit. Man. Syr. 11, v. 2, 3.

Js.

I stilla Watn gå stoora Fiskar. i. e. Dhet tysta Folcket haar skalcken baak örat. Man säger fördhenskul: Stilla Watn haar diup grund. etc. Inf. lit. Still. Pred. v. 2

I stilla wäder åre alla goda Siömän. i. e. När intet tränger wil hwar man wara wän. Förstås och/ När ett Regimente är rooligit och i gott wälständ/ så är gott råda/ och sittia wedh brädet. Och heeter då som Erasmus haar sagt: In tranquillo quilibet gubernator est, &c; sup. lit. All. Syr. 6. v. 18. & Cap. 37. v. 4.

I sådant Watn får man slijka Fiskar. i. e Sådant man söket/ sådant finner man och: I Krijg wankar Sår och blodiga Skiortor; Aff otijdigh nattegång en osund Kropp: Heeter altså: In tali tales capiuntur flumine pisces, &c. Och aff Tyskan: In solchem Waßer fengt man solche Fische/ etc. Sup. lit. Der. Inf. lit. Säd. Syr. 3. v. 25 & Cap. 13. v. 1.

Jw.

Jw meer man rörer i skarnet/ jw wärre dhet luchtar. Jw meer man ifrar säwaller/ och förtaal/ jw meer blijret kunnigt. Item: Jw meer man blås på Elden/ Syr. 8. v. 4.

jw mehr han brinner. Dheraff haar och Tacitus wål sagt: Convitia si irascare, agnita videntur, spreta autem insolescunt. Poeten haar och dherom sagt: Plus tætent stercora mota. Item aff en annan Poët: Scommata vir prudens confutat amara silendo, &c. Lindeb. Sup. lit. Den.

Sap. 6. v. 7. Psal. 82. v. 7. Prov. 3. v. 35.

Jw högre kall/ jw större fall. i. e. Som man ellieſt säger: **Högt på pall giör diupa fall.** Jw högre en är satter/ jw swårare fall han giör/ når dhet ramblar öfwerända. Och heeter då som Skrifften säger: Potentes potenter tormenta patientur. Dhe mächtiga skole mächteliga straffade warda/ etc. sup. lit. Högr. inf. lit. Stoor.

Syr. 3. v. 19 20.

Jw ädlare Blod/ jw mildare/ Moodh. i. e. Som man sade: Jw högre du äst/ jw frommare war. Keys. Aurelianus skal hafwa fördt pro Symbolo: Quò major, eò placabilior. Vopisc. Item: aff Seneca: Quò plura possis, plura pacienter feras Och aff Poëten:

Prov. 16. v. 5.

Quò quisq; est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit, &c. Ovid.

Infer. hac lit. ad finem.

1. Joh. 5. v. 19.

Jw längre/ jw wärre. i. e. Ondskan wäxer hwar dagh til. Och brukas når man hörer något ondt wara händt. Dheraff säger man och smedh Publio: posterior dies deterior. Poëten haar och dherom sagt:

Et ae

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturæ
Progeniem vitioſiorem. &c. Horat.

Man pläger och dhet wedh säya: Alltjd wärre som effter kommer. Item som Skrifften säger: Mundus in maligno poſitus. Werlden är ſtadd i dhet onda. Aff Tyſkan säger man: Die Zeit wirdt immer ärger. Item: Das beſte kumpt ſelten hernach/ etc.

Jw warmare baad/ jw mehra ſwett. Luc. 22. v. 44.
i. e. Jw större anfächtning/ jw mehra ångeſt. Dheraff säya och Tyſkarna: Je näher der ſonnen/ je mehr das man ſchwetzet. etc.

Jw argare ſkalck/ jw bättre Lycka. i. e. Pred. 9. v. 2.
Som man sade: Werlden håller alltijd medh ſine Barn. Dheraff man och plägar säya: **Jw frommare Chriſt/ jw större Korß.** Fortuna ignavos fovet. Eraſ. Item: Corvi luſciniis honoratiores. Idem: Om ſådana plägar man och säya: **Han haar mehr lycka än rätt:** Förſtåendes at han hade fulle annat förtient/ etc. Men dher emoot säger man medh Terentio: Multis fortuna parcit in pænam. Item aff Swenſkan: **Man giddher och Swijnen til ſlachtetijden.** Tyſkarna säya och: Je ärger ſchalck/ je beſſer glück. Item: Dem böſen Hund wächſet der ſchwantz/ etc. inf. lit. Ondt. Straff. Pſ. 17. v. 14. pſal. 73. v. 2. ad 21. Hiob. 21. v. 7. ad 27.

Jw mer man ſtryker Kattan på ryggē

prov. 30. v. 21. & seq

Jw meer sätter han vp Huskvudet. i. e. Jw meer man wåger paddan/ jw meer hon yfwes. Fast wedh sådan meening plågar man och säya: Rusticus inflatur nimium, si sæpè rogatur. Tyskarna säya och: Je mehr man den Bawren fewret/ je stoltzer er wirdt/ etc. Sup. lit. Gråå. Inf. lit. Når.

Jwl räcker intet til Påsk. i. e. Som man sade: Dhet warar intet längie/ at fattigt Folck haar nägot. Jwlekakan blijr intet/ Påskemåål. Dhet räcker intet så länge för fattigt Folck.

Syr. 13. v. 18 & seq.

Jw meer skabben kläås/ jw meer han klijar. i. e. Jw meer man vmgär medh ondt sälskap/ jw meer får man lust dher til/ etc. Inf. lit Lijkt.

prov. 3. v. 11. 12. Hebr. 12. v. 6. & seq. Apoc. 3. v. 19.

Jw kiärare Barn/ jw skarpare rijs. i. e. Jw meer Barnet älskas/ jw meer måste dhet hållas vnder agan. Tyskarna säya och: Je lieber Kindt/ je gröber ruht/ etc. Sup. lit. Ag. Barn.

Jw fleere Kockar/ jw mindre sodh. i. e. Jw fleere redeswämmer/ jw mindre i Wisthwset. Här medh förstås och: När många sättias til en giärning/ som ellieft genom en eller få kunde förrättas. Ty hwar wil giärna haa sitt stycke aff Steeken/ dheraff blijr omsijder Hwsbondens deel minst/ etc. inf. lit. Mång.

Psal. 112. v. 10.

Jw större Lycka/ jw meer afwund. i. e. Afwundh är Lyckones följeslagh. Invidia fortunæ comes. Eraf. Item aff Senecas

Simul

Simul ista mundi conditor posuit Deus, odium & regnum, &c. sup. lit. Affw.

Jw dyrare/ jw kiärare. i. e. Dhet man dyrt kiöper/ håller man mäst aff. Dhet Barnet som Moderen år swårast födt / plägha hon hålla kiärast: Effter dhet år henne så dyrt kiöpt/ etc. sup. lit. Dyr.

Jw större wååp/ jw högre säthe. i. e. Matth. 19. v. 30.
Giäcken wil gärna wara åhrad. Och går då effter gambla Ordspråket: När man gieer Narren ut spann/ så taar han stelff en aln. Item: Släpper man dhen Onde i Kyrckun/ så wil han på höga Altaret/ etc. sup. lit. Alldr. Ded. Inf. lit. Når.

Jw äldre/ jw kärare. i. e. Dhet år ett gemeent ålderdoms feel at wara niugget. Seneca haar fördhenskul sagt: Senes ad rem nimium attenti. Item: Vitium commune omnium est, ut nimium ad rem in senectâ attentissimus quisque est, &c. Terent. Lyster säger: Je ålter je kariger / etc. sup. lit. Gir. inf. lit. Åld.

Jw mehra man/ jw mehra Lycka. i. e. Som man wille säya: Lyckan offta favorisera dhen ena meer än dhen andra. Och ellies niuter wndertijden dhen ena/ dhens andras Lycka til godha.

Jw längre Dagh/ jw stäckre Träd. Matth. 18. v. 19. 20.
i. e. När dagarna åre långa/ blijr minst spunnet; Wthan mäst wedh ottor och qwällar/ då dagarna åre stackotte: Dheraff säger man då:

När dagen är längh/ blijr träden kort.

Jw längre man lefwer/jw mehr man lährer. i. e. Som man ellieſt ſägher: Man lährer medhan man lefwer. Så länge man lefwer/ ſå får man altijd höra och lähra något nytt. Dheraff man och ſäger: Res, ætas, uſus. ſemper aliquid apportat novi. Item: Dies diem docet. Eraſ. Poſterior dies prioris eſt diſcipulus, &c. Idem / Och aff Tyſkan: Je lenger man lebet/ je mehr man lernet/ etc. ſup. lit. Bättr. En. Ing. inf. lit. Man.

Syr. 11. v. 11. & ſeq. Prov. 28. v. 22. **Jw mehr man will/ jw mindre man får.** i. e. Jw mehr man trächtar effter ähra och rijkedom/jw mindre får man dheraff. Ty/ dhen Lyckan ſöker/ honom löper hon vndan. etc. Item: Dhen ſom wil för mycket/ miſter ofta heela ſtycket/ ſom dhen Æſopiſche Hunden/ etc. Tyſkarna ſäya: Wer zu viel wil/ dem wirdt zu weinig/ etc. Sup. lit. Den.

pſal. 53. v. 6 **Jw mehra frucht/jw större fahra.** i. e. Dhen räddom är altijd fahran närmaſt. Et vice verſa: Dherföre quar och Livius ſagt: Quò timoris minus, eò minus periculi eſt. Och Poëren: Audentes fortuna juvat, timidoſque repellit. Ovid. Item: Timidi nunquam ſtatuerunt trophæum. Eurip. Och aff Saluſtio: Audacia pro muro habetur, &c: Sup. lit. Den. Frucht. inf. lit. Wåg.

Jw mehr man ynkar Barnet / jw mehr dhet gräter i. e. Jw mehr man håller medh vaddan/ jw mehr kan hon ynka ſig/ etc. ſuper hac lit.

Jw

Jw längre wedh Hofwet/jw diupare i Helfwetet. i. e. Jw närmare fahran. Ty Hofflefwernet är altijd oſäkert. Dherföre blij och Hofftiänare märckeligen warnade aff en Poët, ſom haar ſagt: Exeat ex aulâ, qui volet eſſe pius, &c. Lucan. Man plågar och ſåya: Virtus & ſumma poteſtas non coeunt, &c. Hijt kan och lämpas dhet ſom Seneca ſkal hafwa ſwarat/når honom är wordet tilſpordt/ huru han ſå långan tijdh hade kunnadt vthärda wedh Hofflefwernet? Injurias ferendo, & inſuper gratias agendo, &c. i. e. **Lijda orätt/ och tacka dher til. etc.** Sup. lit. **Hoffl.** inf: lit. **Lijd.** 1. Cor. 9. v. 24.

Jw wärre man önſkar Geeten/ jw bättre hon trijfz. i. e. **Omilda böd-ner bijta intet.** Wår HErre hörer inga fåfängia böönor. Lijka ſom når man helſar en padda medh Lyckönſkan/ ſom intet är henne wärd/ ſå går hon til hälſaren igen; Altſå komma och omilda bannor bannaren hem igen. Dheraff haar och Plautus ſagt: Indignis ſi male dicitur, maledictum id eſſe dico: verum ſi dignis dicitur, benedictum eſt, meo quidem animo, &c. Matth. 10. v. 12. 13. prov. 26. v. 2.

Jw närmare Kyrkian/jw ſeenare dher. i. e. Dhen närmaſt boor / kommer ſenaſt fram. Dheraff ſäger man och: **Jhla kommer ſeent til hwijla.** Proximus eccleſiæ ſemper vult ultimus eſſe. Tyſkarna ſåya och: Je näher Kircher/ je ſpähter darein. Förſtåendes/ at all wärck ſom dagligh handteres / tycker man komma tijd nogh til/ etc.

Syr. 40. v. 11. **Jw meer man haar/ju meer man wil.**

Prov. 13. v. 25. i. e. Som han sadhe: Helfwetet blijr aldrig fult. Dhen girige fåt aldrig nog. Dheraff säger man och i gambla Verſen: Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit. Item aff Stobæo: Majores cupiditates, majores faciunt indigentias, &c. Tyſken säger: Je mehr man hatt/ ie mehr man wil. Item: Geitz wächſt mit dem geldt / etc. ſup. lit. Gir. inf. lit. Myck.

Sap. 6. v. 7

Jw mehra Synd/ jw större ſtraff.

i. e. Offta bryta/ ökar ſtraffet. Creſcentibus delictis, exaſperantur pœnæ, &c. inf. lit. Offt. Stoor.

Syr. 14. v. 9. 10.

Jw magrare Hund jw större Loppor.

i. e. Jw kattigare filtz / jw mehr tilsökning; Ty Nijdingzbröd blijr ſnaraſt äthet. etc. inf. lit. Nijd.

Syr. 14. v. 3. & ſeq.

Jw rijkare/ jw armare. i. e. Jw meer man haar/ jw mindre man gieer. Om sådana armlingar säger Tyſken: Er iſt ein Hund/ wen er nuhr ein ſchwantz hette/ etc.

Syr. 13. v. 30.

Jw armare/ jw argare. i. e. När en menniſkia blijr vthfattigh / och lijka ſom diſperat, giör hon offta williandes ondt/effter hon intet haar at wederwåga/ dhet henne til ſtraff kan ifråntagas/ etc. Sup. lit. Arm. Död.

Jw mehra dryck/ jw större torſt. i. e. Som man wille säya: Affton dryck giör morgen torſt. Jw mehr man til öfwerflödh dricker/ jw mehr törſter man dher effter. Dheraff haar och Poeten ſagt: Quò plus

ſunt

ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. Ovid. Tyſken ſäger och Öbrige Wein macht durſt. Item: Wer heut hatt getrucken/wil morgen gern ſauffen/ etc. Sup. lit. Afft. Hund.

Jw ſtörre took/ jw mehra roop. i. e. Narren haar altijd måſt aff munnen. Man plägar fördenſkul ſäya: **Mycket aff munnen/ och lijtet aff Ullen/ ſade han ſom klippe Soon.** Dheraff haar och Seneca ſagt: Verboſos valde, & una ſapientes, nondum ego vidi. Item: Ut moneta illa optima, quæ pretii plurimum habet in parva mole; Sic ſermo, ſic ſenſus: Idem: Loquentiæ multum, ſapientiæ parum, &c. Saluſt. Inf. lit. Myck. Rådd. Smått. Pred. 5. v. 2

Jw meer man ſofwer/ jw meer man wil. i. e. Som man ſade: **Waanen är dryger.** Dhen ſom wänier ſig en ond waana/ han haar ondt at wänias dher ifrå/ etc. Inf. lit. Waahn. Prov. 22. v. 6.

Jw mehr aff mood/ jw ſtillare Blod. i. e. **Jw kiäckare man/ jw mindre aff Ord.** Livius haar fördhenſkul ſagt: Viri militiæ nati, & factis magni, ad verborum, lingvæque certamina rudiores ſunt. Item: Viri fortes, in opere aeres, ante id placidi. Ariſtot. Lingva quidem ſegnis, ſed dextera viget: Sophocl. &c. ſup. lit. Diup. Pred. ut ſuperius.

Jw högre du äſt/ jw mehr ödmiuka dig. i. e. Som man ſade: **Jw högre Blod/ jw ſpaakare moodh.** Cicero haar dherföre ſagt: Quantò ſumus ſuperiores, tantò Syr. 3. v. 20. 21. & Cap. 10. v. 17. & ſeq. Prov. 29. v. 23.

Matth. 20. v. 27. ſubmiſſius nos geramus. &c. Man ſäghet fördhenſkul aff Tyſkan: Grüs kumpt vom hoffe. Som man wille ſäya: Dhen ſtörre bör helſa dhen mindre/ och dhet til at thee ſin dygd och humanitet. Poeten haar och dherom wäl ſagt:

Ex aulâ vetus eſt verbum, Prodire ſalutem:
Non tu majorem, te petat ille prior, &c. Gland.

ſuper. hac lit. ſup. lit. Den. inf. lit. Mått. ödm.

Jungfrukiött moguar ſnart. i. e. Vnga Qwinnesperſoner blij ſnart mannbahre. Dhe wäxa haſtigt moot man/ etc. Inf. lit. Mog.

Syr. 6. v. 6. **Junfrur och Glaas ſtå offta i fahra.** i. e. Medh dheres fall är ſnart åth. ſup. lit. Bäſt. Fägr. Inf. lit. Onot. Qwinn. Skiön. Läås här om Syrach til Warning.

Jå.

Siob. 5. v. 6. 7. Syred. 6. v. 7. **Jämmer och nöd/ är hwardagzbröd.** i. e. Här i Werlden haar man intet annat at wänta/ än älende och wedermöda. Dherföre haar och en gammal Scribent dherom ſagt: In vita nihil eſt, niſi propagatio miſerrimi temporis, &c. Och aff Tyſkan: In dieſem leben iſt nichts den Hertzleid/ etc. Sup. lit. Arb. inf. lit. Sorg.

Ka.

Syr. 13. v. 18 & ſeq. **Kaka söker maaka.** i. e. Lijkt ſöker lijkt. Concolores aves facilimè congregantur. Eraſ. Lijka foglar flyga giärna ihoop/ etc. inf. lit. Lijkt. Man ſäger och:

Ka-

Kaka finner fulle maaka. i. e. Aldrig ärnågon så ond/ han finner jw sin lijke. Man säger dherföre aff Erasmo: Malum malo aptissimum Item: Reperit patella operculum, &c. Idem: Sup. lit. Hwadt. Ing. 1. Joh. 5. v. 19.

Kalffskinn komma så wäl på wäggien som Oxehwdar. i. e. Som man wille säya: Döden seer intet effter ähren. En vng kan så snart döö som en gammal. Poeten haar fördhenskul sagt: Illa (sc. mors) rapit juvenes primâ florente juventâ. Virg. Item: Hæc aufert juvenes, & retinet senes, &c. Idem Virg. Tysken säger och: So bald stirbt ein Kalb als eine Kuh/ etc. sup. lit. Död. Syr. 14. v. 18, 19.

Kall/ haar både födha och fall. i. e. Effter som ämbetet blijr illa eller wäl handteradt/ så föllier och dher medh Lycka och Olycka. Dheraff säger man och: Quilibet faber propriæ fortunæ. Hwar smider sielff sin egen Lycka. etc. sup. lit. Hwar. Iw. Ämb. Ps. 82. v. 7. Sap. 6. v. 7. Esa 9. v. 20 Rom. 12. v. 7. 8. 11.

Kalla intet på dhen Onda/ han kommer fulle obedin. i. e. Som man elliest wille säya: Reetas intet wedh paddan/ hon biuder sigh fulle sielff til. Item: Släpp intet Lwsen i Skinfällen/ Hon leetar sigh fulle sielff dijt. Dheraff man och säger medh Erasmo: Mala ultrò adsunt. Item: In proclivi malum, &c. Id. Aff Tyskan säger man och: Syr. 22. v. 14. & seq. Hiob. 39. v. 33.

Man

Man darff den Teüffel nicht an die wand mahlen/ er kumpt wol ſelbſt ins Haws/ etc. Sup. lit. Bïud. Giff. Inf. lit. Lijd. Ondt.

Matth. 25. v. 15. **Kant tu intet ſpringa öfwer/ ſå kryp under.** i. e. Man måſte ſkicka ſigh i tijden: Taga lägenheten ſom hon faller. Och heeter: Tempera te tempori. Wedh ſådan meningh plägar man och ſåya: **Är winden knapp/ ſå lägg på lowen.** Dheraff haar och en Scribent wäl ſagt: Quoniam id fieri quod vis, non poteſt, velis id quod poſſit, &c. Sup. lit. Den. inf: lit. Åhr. öfw.

Syr. 11. v. 2. 3. **Kappan giör intet Muncken.** i. e. Kläderna giöra intet mannen. Habitus non facit Monachum. Haar Eraſmus ſagt: Man kan och fulle ikläda på en Gårdzſtöör. Dheraff ſägz och: Dhet äre icke alla godha Präſter ſom draga ſijda Kappar. Item; Man ſkodar intet Hunden effter häret. etc. inf. lit. Skod.

Syr. 9. v. 14. 15. **Kaſta intet bortt/ dhet oreena Watnet/ förr än du haar/ dhet reena.** i. e. Som man wille ſåya: Pröfwa förſt dhe nyia wännerna/ förr än du förlåter dhe gambla. Ty **nyia wänner/ är ſom nytt Wijn.** Cicero haar fördhenſtul icke illa ſagt: Veterrimæ amicitiæ debent eſſe ſvaviſſimæ. Och aff en gammal Poet: Non erit antiquo, novus anteferendus amico, &c. Antehelm: Tyſkarna ſåya: Die alten freunde ſeind die beſten. etc. Sup. lit. Gambl.

Kaſta intet Pärlor för Swijn. i. e.

See

See wäl til hwem du gieer dina gåfwor: Om och dhen är gåfwan wärd: Dherom säger man och i en gammal Vers: Turpè rosas suibus, sanctum dare turpè catellis. Man måste intet gifwa Hunden aff Helgedomen. Erasmus kallar dhet: In asini aures canere. Tysken säger: Man sol die Perlen nicht für die Sew wärffen/ etc. Sup. lit. Giff. inf. lit. See. Syr. 12. v. 1. 2. Matth. 7. v. 6.

Kasta intet smästeenar äth wär Herre/ han kastar stoora igen. i. e. Som man ellest plägar säya: **Skiämpta intet med Helgonen/ dhe gidra hiärtekn.** Dherom haar och en Scribent sagt: Vitium est cum divis contendere. Callimach: Item aff Plauto: Est profecto Deus, qui quæ nos gerimus, auditque & videt, &c. inf. lit. Skiämpt. Act. 9. v. 5. Syr. 8. v. 1. Prov. 20. v. 2.

Kasta Bååt i Biörnerumpan. i. e. När man wil bära fram något som intet förslår til dhet man förehafwer: Så är dhet lijka som man wille kasta fram ett lijtet Bååt til at mätta en Biörn medh. Erasmus kallar dhet: Elephanti culicem conferre. Dheraff sägher man och: Leo non curat muscas. Idem: **Leyonet achtar inga Flughor. etc.** Inf. lit. Ley: Örn. Joh. 6. v. 9.

Kasta vth Kroken/ dhet nappar jw någorstädz. i. e. **Trägen winner.** Man måste försökia Lyckan på allehanda sätt; Och föllia Poetens rådh/ som haar sagt: Casus ubiq; valet, semper tibi pendeat hamus, &c. Ovid. super. hac lit. Inf. lit. Träg. Matth. 15. v. 28. Luc. 18. v. 5.

Kasta

Syr. 9. v. 14. 15. **Kasta intet bortt dhet gambla Än**
baret/förr än du weest om dhet nyt
håller Watn. i. e. Ut ſuperiu
dhet oreena Wattnet/ etc. Cicero ha
dherom ſagt: Amicos novos parans, veteru
obliviſcare, &c. Sup. lit. Gambl. Wedh ſåda
meening ſäger man och:

Kasta intet bortt dhe gambla Skoo
na/förr än du får dhe nyia. Idem

2. Macab. 5 5. v. 40. **Kasta Yxen i Siödn/ och löpa Lan**
wägen. i. e. öfwergifwa ett wärck aff d
ſperation. När man intet kan meer vthrätt
och nödhen är för handen / brukar man dhe
för Ordſpråk: Jag kaſtar Yxen i Siön/
Eraſmus säger: Cum cane ſimul & loru
Aff Tyſkan säger man: Das Kindt mitt d
bad ausſchütteln. etc. Hijt länder och dhet m
säger i ett annat Ordſpråk:

Kasta och löpa är twiflad wärck. i.
När ingen wijdare hiälp är för handen / o
man ſläpper en ting bandlöſt; Dhet kall
ſläppa och löpa. Taget til åfwentyrs
Krijgz wäſendet; Dher man ſeer ſigh wara ö
wermannad / kaſtar man offta Wapnen/ o
Salverar ſigh medh flychten. Sådant kallar
raſmus: Conſilium ſimul cum re amittere. T
ſken säger: Guth und muht verlieren/ etc. I
lit. Nöd. Rådd.

Matth. 7. v. 16. Luc. 6. v. 43. **Katt bråår på kiödn/och Tollet på ſ**
Moor. i. e. Som man ellieſt ſägher

Appl

Äpplet faller intet långt ifrån Träät. Mali corvi, malum ovum. Eraſ. **Ond Ägg/ elacka Ungar. Ond rooth elack frucht.** etc. ſup. lit. Dott. inf. lit. Ondt. Äppl.

Katten hade giärna Fiſk: men wil intet wäta foten. i. e. Dhen lgate hadhe giärna maaten/ men tjdz intet ſöktan. Dherom ſäger man och i en gammal Vers: Felis amat piſces, ſed aquas intrare recuſat. Item aff Eraſmo: Lupus circà puteum, chorum agit. Och aff Tyſkan: Die Katze geht umb den heiſſen brey/ etc. ſup. lit. Han. Syr. 11. v. v. 11. & ſeq

Kattens leek är Muſens dödh. i. e. Dhen mächtige ſpelar offta ſå länge medh dhen fattiga/ at han omſijder måſte ſättia håret til. Dherom ſäya och Tyſkarna: Der Katzen ſcherz/ iſt der Meüße thodt/ etc. inf. lit. Mätt. Når. 2 Reg. 11. v. 14. & ſeq.

Katten är aldrigh ſå ſlääth/ han haar jw ſkarpa kloor. i. e. Slääter i ögon/ och falſker i hiertat. Och blij ſådana kallade: **Ögnewränner.** Dheraff Tyſkana ſäya: Hüt dich für die Katzen/ die vorne lecken/ und hinden kratzen/ etc. Ögn. 2 Joh. 3. v. 8. Syr. 37. v. 1. & ſeq. Syr. Cap. 6 v. 8. & ſeq.

Katten weet fulle hwem han ſleker. i. e. Han håller ſigh giärna til dhen ſom maaten gieer. Item: **Griſſen gär giärna dijt nägot wankar.** Sup. lit. Gris. Pſal. 73. v. 10. Joh. 6. v. 26

Klöp

Prov. 13. v. 11. **Kiöp i tijdh så haar du i nöden.** i. e. Dhen som något skaffar i förrådh / så haar han när dhet tränger. På Tyska säger man och medh Qwacksalwerna: Kauff in der zeit, so hastu in der noht/ etc. Sup. lit. Bätt. God. Han. Inf. lit. Man.

2. Macab. 3. v. 42. **Kiöpa Waggan/ förr än Barnet är födt.** i. e. Owurpne Ägg äre owiße Ungar. Och heeter som Erasmus haar sagt: Antè lentem ollam augere, &c. Sup. lit. Bååß. Fåå. inf. lit. Ow. Såll.

Kiänner hwar sigh / sade Meßhatten föll emoot Jisen. i. e. Hwar kiännet bäst sielff/ hwar Skoon trycker/ etc. Sup. lit. Ing.

Kl.

Mich. 7. v. 3. Luc. 23, v. 7. ad 12. **Klaga för Hunden/ at Byckian beet.** i. e. När man klagar hoos dhen ena Paddan/ at dhen andra haar giordt orätt/ så blijr man lijka mycket hörd och hulpen. Dheraff kallar Erasmus dhet Apud novercam queri. Item: Quàm miserum est ab illo lædi, de quo non possis queri. Man säger och aff en gammal Scribent. Justa ab injustis petere, insipientia est. Man plägar och säya: Ab Herode ad Pilatum, &c. Tysken säger: Der Stiffmutter klagen/ etc.

Deut. 19. v. 15. Hebr. 10. v. 28 Joh. 8. v. 17. **Klaganden bör bewijsa.** i. e. Dhen något twijter/ måste medh skiäl tilbinda. Man säger fördhenskul per reg. juris: Actori incumbit probatio. i. e. Der kläger mus beweisen/ &c. inf. lit. Ob. Om. Wittn.

Klap-

Klappa paddan så snappar hon digh igen. i. e. Stryker man Kattan / så klöser hon igen. Gieer man en tiänare sielffzwåld/så klijfwer han snart på Hufwud. Dheraff plågar man säya vthi en Vers: Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit. Sådant folck måste fördhenskul altijd hållas gråå och blåå/ om dhe skole giöra gott. Ty elliest går som man sägher: När Tomptegubben får ny Kiortil/ så sichtar han intet mehr. etc. Sup. lit. Giff. Gråå. Iw. Syr. 33 v. 25. & seq.

Kloo för Biörnskinn. i. e. Som man wille säya: Han haar skinn på näsan. Onder at wedfåås. Han rijfwer ifrån sigh/ etc. Habet fænum in cornu. Eras. &c. Sup. lit. Han.

Klookt Barn som kiänner sin Faar. i. e. Owiß wetskap. Dherföre haar och Erasmus sagt: Patrem suum nemo novit. Diogenes är en gång blefwen warse/ huru en Skiökos son hade kastat Steen bland en hoop Folck/ och dhervppå sagt til honom: Cave ne patrem ferias. Dher medh förståendes Faderens owißheet/etc inf. lit. Modr.

Klookt rådh slår offta feelt. i. e. Dhet man förmeener wijßligest hafwa betänckt/ och nogast öfwerlagt/ går snarast tilbakar. Dheraff man och säger: Optimè cogitata, pessimè sæpe cadunt, &c. Aff Tyskan sägz och: Ein guther raht/ offt gefehlet hatt. Item: Die besten ahnschläge/ gehn offt zu rück/ etc. Inf. lit. Wijßd. Prov. 16. v. 1.3.9.

Syr. 40. v. 25. **Klookt rådh bör intet förachtas.** i. e. Som man sade: Försmå intet hwadh en klook man styrcker och råder. Ty ett gott rådh är i nödenne bättre än en skatt aff Guld; haar Syrach sagt: Dheraff säger man och billigt: Vox amici vox Dei est, &c. Fab. de Avibus & noctuâ. sup. lit. All. Den. Efft. Gott. inf. lit. Rådh. Snaar.

Prov. 20. v. 18. **Klooker i otijdh.** i. e. Han är wijs när intet behöfwes. Nocte lucidus, interdiu inutilis &c. sup. lit. Efft.

Prov. 20. v. 5. **Klookt Hufwudh gier twijst räd.** i. e. Som Hufwudet är/ så är och förståndet. Dheraff pläga och Tyskarna säya: Gens kopff hatt weinig hirn/ etc.

Klookt Barn lefwer intet längie. i. e. Som man wille säya: Omogen Frucht warar intet länge. Dherföre haar och Eras. sagt: Odi puerulos præcoci sapientiâ. Præcocia ingenia rarò ad maturitatem perveniunt. Quintil. Item aff Plinio: Senilis juventa, est præmaturæ mortis signum, &c. Inf. lit Om.

Syr. 11. v. 1. **Klookheet sätter mannen på säthet.** i. e. Wijßdom vphöyer sin älskare. Dheraff säger man och: Prudens secum fert opes, &c.

Klookheet haar ögon i nacken. i. e. Hon seer både före och effter sigh. En wijs man måste wara circumspect. Dheraff haar och en Scribent sagt: Prudentia: præsentia ordinat, futura providet, præterita recordatur. Item: Sapientis est præmeditari omnes rerum eventus. i. e. Som Tysken säger:

Alle

Alle zufälle bedencken. Terentius haar dherom wäl sagt: Istuc est sapere, non quod antè pedes modò est, videre, sed etiam illa quæ futura sunt, prospicere. Dhet samma tilskriffwes och Scipioni Africano. Val. Max. Christus råder sielff sina Lärjungar/ at wara förschtige. In contrarium plägar man säya: Imprudentis est clausula: Quis hoc putasset? Dheraff haar och en Scribent wäl sagt: Vir literatur duplò acutius videt, &c. Manand. inf. lit. Lärd. Pred. 2. v. 14. Matth. 10. v. 16.

Klää intet alt som klijar. i. e. Som man ellest sägher: **Swedh intet alt som ludit är.** Man får intet wara alt för grannräknande; Eller skiäffta hwart Ord wänner emellan. Ty man säger: **Alt för nooga minskar wänskapen.** &c. Sup. lit. Allt inf. lit. Man. Prov. 30. v. 33.

Kläder heedra mannen. i. e. **Hwar är så hädder som han är kläddder.** Vestis virum facit. Haar Erasmus sagt: Dher medh häller och gamble Versen: Hunc hominem decorant, quem vestimenta decorant. Ellest plägar man och säya: **Penningen biuder tala/ Kläder biuda** framgå. etc. Tysken säger: Das kleidt zihret den man/ wers hatt/ der zihes ahn. Item: Kleider machen leüt; Lumpen machen Leüs/ etc. Sup. lit. Hwar inf. lit. Mood. Når. Pen. Syr. 40. v. 26.

Kläder och gång wijsa narren vth. i. e. Aff Kläder/ gång oc åthäfwor pröfuas mansens sinne: Habitus mentis in corporis statu cognoscitur Liv. Item: Habitus bonum virum indicat. Eras: &c. Syr. 19. v. 26. 27.

Kn.

Prov. 13. v. 11. **Knapt i Kiöket / giör maagra bethar.** i. e. Armodh lärer spara. Lijtet förrådh lährer niugga. etc. Sup. lit. Arm. Fatt. Inf. lit. Lijt. Man. Ring.

Ko.

Matth. 6. v. 34. **Kommer dagh / så kommer rådh.** i. e. Man förier intet för dhen dagh man aldrigh sägh. Erasmus haar dherföre sagt: Dies diem docet. Och aff Poëten: Consilium nobis resque locusque dabit, &c. Ovid. Aff Tyskan plägar man och säya: Morgon kumpt Tagh und Raht. Item: Zeit ist der beste rahtgeber. Man måste fördhenskul intet föria för morgondagen / etc. Sup. lit. Ded. Hwad. Inf. lit. Råd. Sorg.

Komma effter som Koo i skitit gråås. i. e. Dhen effter kommer / han effter faar. Erasmus kallar sådant: Post festum venire. Item: Serovenientes malè sedentes. **Dhen seent kommer / får elackt säthe.** Dheraff haar och Poëten sagt: Tarde venere bubulci, &c. Virg. Sup. lit. Den. Inf. lit. Ömd.

prov. 3. v. 28. **Komma medh Miölken / sedan Föhlet är dödt.** i. e. Dröya medh hielpen til dheß skadan är skedd. Och då plägar man säya: **Mådan gräset groor / så dödr Märren.** Aff Erasmo blijr dhet kallat: Aquas cineri infundere. Som man wille säya:

Slå

Slå Watn på Askan sedan Hwset är vpbrindt. etc. Inf. lit. Mad. Setnt. Wån.

Kommer Siökan i Hiertat/ så kommer hon snart i Pungen. i. e. Blijr hon först älskad/ si får hon fulle hwadh hon åskar. Och heeter däeffter gambla Ordspråket: **Aff Elden blir man bränder/ och aff Skiokan skiänder.** Är altså som Poeten haar sagt: Meretrix est janua mortis, &c. Sup: lit. Aff. prov. 5. v. 3 & seq. Syr. 9. v. 3. & Cap. 23. v. 1.

Konsten haar gyllende bottn. i. e. Hon haar något at lijta på når dhet tränger. Prov. 13. v. 18.

Hon Fiskar intet säfängt. Dheraff säger en Scribent: Arten quevis alit terra, Sveton. Item: Ars census, opera vita, &c. sup. lit. Gott. Infer. hac lt. inf. lit. Mand. Wijß.

Konsten är intet tung at bära. i. e. Som man sade: Wäl är dhen som något gott haar lärt. Dheraff haar och Eralmus sagt: Ars neminem gravat. Tyskarna säya och wedh samma meening: Ahn Künsten trägt man nicht schwer. Item: Kunst ist leicht zu tragen/ nur schwer auff zu laden. i. e. Lähras etc. infer hac lit. Inf. lit. Lähr. prov. 11. superius.

Konsten slåår offta feelt. i. e. Ingen är så wijs/ at han icke stundom feelar. Tyskarna säya: Einem guhter fischer entgeht offt ein Ahl/ etc. Sup. lit. Feel-Ing. Jacob 3. v. 2.

Konsten bättrar Naturens feel. i. e. **Dygd skyler wanskapnad.** Dheraff prov. 11. v. 22.

haar en Scribent ſagt: Ars etiam naturam frangere peteſt, &c. Heliod. Poëten haar och ſagt: Non formoſus erat, ſed erat facundus Ulyſſes. Virg. ſup. lit. Dygd. Bygr. Ick.

Prov. 1. v. 33. **Konſt är meer än ägor.** i. e. Dhen något gott haar lärdt/han är riker nogh. Ingenium cunctas nobile vincit opes. Haar Poëten ſagt: **Guld förgår/Konſt beſtår.** etc. ſup. lit. Gott. ſup. hac lit. inf. lit. Wijßd. Man ſäger lijkwäl:

Konſt går offta om Brödh. i. e. Hon blijr offta förachted. Dheraff säger man och vthi en gammal Vers: Et genus & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt, &c. Doch sägher man in contrarium

Prov. 13. v. 18. **Konſten ſinner ſulle födhan.** i. e. Ut ſuperius. Hon haar en gyllende bottn. Kunſt fiſchet nicht umb ſunſt/ säya Tyſkarna/ &c. Superius & infer. hac lit.

Konſten wäxer intet på Träd. i. e. Hon är intet ſå lätt at få. Dher wil möda och arbete til. Item: **Hon tags intet medh Haaregarn.** Dherföre haar och Poeten ſagt: Gaudent ſudoribus artes, Ovid. Item aff Horatio:

Qui cupit optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecit q; puer, ſudavit & alſit. &c.

Dhen nampnkunnige Grækiſke Orator Demoſthenes ſkal en reeſa wara tilſpord / huru han til en ſådan förträffeligh wältaligheet wore kommen/

men/ och giftwet til swar: Plus Olei, quam Vini conſumendo. Förſtåendes dher medh flijt och nattewakande/ etc. inf. lit. Wijßd. Öffn. & Infer. hac lit.

Item: Diſciplinæ liberales tempore emuntur. Laërt. Heeter fördhenſtul ſom Tyſkarna ſäya: Wer was lernen wil/ mus ſich ſawr werden laßen/ etc. Inf. lit. Wijßd.

Konſt winner macht. i. e. Klookheet öfwergår ſtarckheet. Vincit ſapientia robur. Item: Ars robore longe melior. Clemens: Och aff Tyſkan: Kunſt geht für ſtärke. Item: Der geſchwinde gewinnt den ſtarcken. etc. inf. lit. wijßd. Pred. 9. v. 16. 18.

Konſten är en godh thärepenning. i. e. Ut ſuperius: Hon haar en gyllende bottn. Dherom haar och Plato ſagt: Sua cuique ars pro viatico eſt. Item: Ars portus miſeriæ eſt. Eraſ. &c. ſup. lit. Gott. inf. lit. Wijßd. Prov. 13. v. 18.

Konſten låter intet döllia ſigh. i. e. Hon briſter gtärna vth dher hon är inne. heeter fördenſtul: Artis eſt artem tegere. Eraſmus. Och ſom Tyſkarna ſäya: Vbrige klugheit leſt ſich nicht bergen. etc. Sup. lit. Förb. Inf. lit. Wett. Syr. 24. v. 3.

Konſten beedz intet Brödh. i. e. Hon koſtar intet at hålla på ſtröö: Man gieer hennne hwarken foder eller måål/ etc. ſuper. & infer. hac. lit. Prov. ut ſuprà.

Konſten är wijdh/ och haar lijten tijd. i. e. Liiffztijden räcker intet til at lähra alla Konſter. Ars longa, vita brevis. Eraſ. Diſcentes vita deficit. Cic. Tyſken ſäger och: Wir ſterben/ ehe wir außlernen. etc.

Konst och Låhra/ gier Bröd och Åhra.

prov. 13. v. 18. i. e. Dhen något gott haar lärdt / han blijr heedrat och affhållen. Poeten haar dherföre sagt: Artibus ingenuis quæsita est gloria multis, &c. Ovid. Item: Artes bonorum fontes sunt. Xenoph. Sup. lit. Föt. inf: lit. Låhr.

prov. 23. v. 9. Syr. 21. v. 18 **Konsten haar ingen större Fiende/ än dhen som intet gott haar lärdt.** Ars non habet osorem nisi ignorantem. Item: Homine imperito nil quidquam injustius, qui nisi quod ipse facit, nil rectum putat, &c. Terent. sup. lit. Hwar.

Konsten blijr snarare lastad än lärd. i. e. Lättare förachtad/ än efftertrachtad. Dheraff haar och Erasmus sagdt: Reprehendere facilius est quam imitari, &c. Och medh Tyskarna: Können wir nicht alle tichten/ so wollen wir doch alle richten/ etc.

Pred. 7. v. 12. 13. **Konst behöfwer lycka/ och lyckan konst.** i. e. Dhe måste räckia hwar andra handen. Ty lyckan behöfwer konst til sitt egit erhållande. Dheraff säger man och: Ars sola laborat, citrà fortunæ opem. Item: Ars amat fortunam, fortuna artem, &c Ulp. Aff Tyskan sägher man: Kunst ohne witz/ schaffet weinig nütz/ etc.

prov. 13 v. 18. **Konsten fiskar intet täfängt.** i. e. Hon winner fulle födan Dhen något gott haar lärdt/ han fär fulle Brödh/ etc. super. hac lit.

prov. 16. v. 14. & Cap. 19. v. 12. & Cap. 20. v. 2. **Kongzord äre dunnerslag.** i. e. Dhe haa skräck medh sigh. Dherföre haar och en wijss man sagt: Nihil interest inter minas regum, & iram leonis. Item aff Salomon: Konungs

gens wrede är Dödsens budskap/ etc. Sup. lit. Drygt. Man säger och:

Kongzord haa Laag i hand. i. e. prov. us suprà.
Konungens befalningar haa laga krafft: i. e. Man får intet säya dher emoot. Dhe måste intet critiseras. Plautus haar fördhenskul sagdt: Indigna digna habenda sunt, herus quæ facit. *Item*: Decet timeri Cæsarem, &c. Sen. Tyskarna säya: Des Königs wil/ hatt kein ziel/ etc. Dom. Regl. Sup., lit. Drygt. Herr. inf. lit. Lydn.

Kongens heeder äre rijke vndersåter.
i. e. Som man wille säya: Aff dhen fattiga är lijtet at hämpta. Ty dhet är ondt at ryskia dhen skallota. Dherom sägher man och i Sw. Rijmen.

Rijka Städer och ymnigt Land/
Fåster Kongen Swärd i hand/ etc.
Sup. lit. Bo. inf. lit. Rijk.

Koon molckar üntet deste meer/at skällan är stoor. i. e. Som man wedh lijka meening wille säya: Prästen mässar intet deste mehr/ at Kyrckian är högh. Och förstås här medh/ när lijtet blijr gifwet vthi ett stoort Kåril/ etc. sup. lit. Giffw. inf. lit. Präst.

Koon torff en gång sin rumpa wedh. Syr. 12. v. 2. 3.
i. e. Såsom Koon i heeta tijden wäl behöfwer sin rumpa/ til at affwärja Bromsar och Flugor: Så haar och en trångstadd Menniskia hielp och vndsättningh behooff i nödenne. Och är en förwijtelse emoot otacksampt folck/ som intet kunna skönia dheras trång/ och hwad hiälp dhem

wederfahrs. Man plägar fördhenskul dherwedh säya: Han tränger lijtet/ som intet tränger meer än en gängh/ etc. Sup. lit. Den.

Cap. 3. v. 15. **Kopparmynt/Koppar stälemäßa.** i. e. Arbetet effter löhnen. Pro cupreis cupreas nummis lege clerice missas. Tyskarna säya och: Kupfferne geldt/ Kupfferne selemes. Item: Wie die wahr/ so das geldt/ etc. Sup. lit. Hwart. inf: lit. Löhn. Såd.

Korgen ökar sorgen. i. e. När en srijare får ney/ gtördhet honom sorgse och förbittrad. Bland Studenter plägar man (när någon anhåller hoos en Pijga/ och får repuls) låta honom til action, vtht Stamböckerna mååla en Jungfru/ som håller en bottnlöös Korg dher en Mansperson genomfaller; Och dherhoos fölliande klage Vers aff Latin och Tyskan sammansatte/ vnderskrifwa.

Armer mannus ego, per corbem fallere cogor;
Cor möcht in tausend/ springere frusta meum, &c.
Sup. lit. Fatt.

Prov. 22. v. 6. Jerem. 13. v. 23. **Korpen blijr intet dheste hwijtare fast han offta twettas.** i. e. Fåfängt arbete. Erasmus kallar dhet fördhenskul: Laterem levare, &c. Sup. lit. Hwad. inf. lit. Lähr. Nat.

Syr. 2. v. 4. 5. Thren. 3. v. 17. **Korßet måste bäras aff Vngdomen.** i. e. Man måste i tijd wänia sigh wedh beswär och mootgång/ at man deste bättre kan dragat/ etc. Inf. lit. Thol.

Kortt och Thärning/ är owiß bärgning.

gning. i. e. Speel och Dubbel/ är en owis föddekrook/ etc. Inf. lit. Säll. Tapp. Tij.

Kostar på benen at rijda tråhåst. i. e. Som man wille säya: Dyra godha dagar/ som haa träldom medh sigh. Dheraff plägar och Tysken säya: Wen man auffm stecken reitt/ so kostes doch bein. Item: Narrheit ist auffm stecken reiten/ es heist doch nuhr zu fuß gegangen/ etc. Sup. lit. Dyr. Ick. Syr. 11. v. 4. & seq. Prov. 19. v. 2.

Kora förr än du flyger. i. e. Tagh råd för giärning Consule antè opus haar Pythagoras sagt: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Maturè consulto facto opus. Salust. Item: Ne incalceatus in montes, &c: Eras. sup. lit. Hast. Syr. 37. v. 20. Luc. 14. v. 28.

Kr.

Krammat jwder molckar bäst. i. e. Som man sade: Tresker giör intet otwungen. Liika som Geeten och Fåhret/ når spänarna blij krammade/ så giee dhe mebra miölck/ etc. inf. lit Tredsk. Prov. 29. v. 19.

Kraffz gieer och Brödh. i. e. Smulor äre och Brödh. Man säger fördhenskul aff ett annat Ordspråk: Hönan leswer så wäl aff sitt kraffz/ som Leyonet aff sitt roofft. etc. Sup. lit. Hön. inf. lit. Smul. Matth. 6. v. 26, 34.

Krijget är liufft för dhen som aldrigh smaakat. i. e. Mången talar diärfft om fahran/ när han är fiärran. Heeter fördhenskul som Vegetius haar sagt:

Dulce

Dulce bellum in expertis, &c. Fab. de Equ militari. Sup. lit. God. Haan. Hund & Infe hac lit.

4:Reg. 20. v.19. Eſa.39.v.8 **Krijg föres för freden ſkull. i. e. A** Krijgzruſtning bör ſkee til dhen ände/ at en ſå ker fredh må erhållas. Cicero haar fördher ſtul ſagt: Ità bellum ſuſcipiatur, ut nihil aliu quàm pax quæſita videatur: Si pace frui vo lumus, bellum gerendum eſt, ſi bellum omit timus pace nunquam fruimur. Idem: Sapien tes pacis cauſa bellum gerunt, & laborem ſp otii ſuſtentant. Saluſt. Item: Pax bello pa ratur, &c. Eraſ.

Luc.14.v. 31. & ſeq. Pſ.46.v.10 prov. 21.v. 31. **Krijg är ſnarare börjat än ändat. i. e** Som man wille ſäya: Dhet är intet ſå lätt a begynna ett Krijgh/ effter vthgången är owiß Dherföre haar och Saluſtius ſagt: Omne bellum facilè ſumitur, cæterum ægerrimè de ſinit. Item: Bellum incipere cuivis, etiam ignavo; deponi, cum victores velint. Idem Aff Tyſkan ſäger man och wedh ſädan mening Ein Haus iſt bald angeſtäckt/ aber langſam geläſchet/ etc. ſup. lit. Harn. infer. hac lit inf. lit. När. Dheraff ſäger man och:

Deut. 28. v. 53. **Krija är ingen Barnaleek. i. e. Ma** ſpelar dher intet om Äpple och Pärun; Dhe wanckar blodiga Skiortor/ etc. Sup. lit. De I Såd.

prov. 21.v. 31. **Krijgzlyckan hwälfwer ſnart. i. e** Hon är obeſtändigh. Dhen ena haar ſegere i dagh/ och ligger i morgon vnder; Och ſkif ter äther dhet ſamma om. Man ſäger fördhen ſtul: Alea belli dubia. Eraſmus. Incertu eſt exitus, & anceps belli fortuna. Item

Fortu

Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt. Sen. Mars communis, & victum ſæpè erigit, & victorem affligit. Liv. Et interrimit quoque jam perimentem. Idem: Han ſåger och: Martem communem belli animo propone. Idem: Liv. &c.

rijg kaſtar Laag vnder bänck. i. e. Dhet giör mycken oreeda. Ty då går ſlag för Laag/ och wåld för rätt. Dheraff haar och Cicero ſagt: Inter arma ſilent leges. &c: Och aff Tyſtan: Kriegsrecht/ iſt rauberrecht. Item: Im Krieg leidet die gerechtigkeit noht/etc. Dherföre haar och Poëten wål ſagt: Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes. Virg. Inf. lit. Lag. Når. Habac. 1. v. 3. 4. 4. Reg. 20. v. 19.

rijg är ett gyllende Nääth. i. e. Ett ſkadeligit Fiſketyg. Dhen dher med fiſkiar han winner ſåſom dhen dher meethar med Gullkrook. i. e: Medh ſtörſta ſkadha. Och heeter: Aureo hamo piſcari, Eraſ. Keyſ. Auguſtus ſkal hafwa ſagt: Prælium nunquam ſuſcipiendum, niſi cùm major emolumenti ſpes, quam damni metus, oſtenderetur, &c. Sveton. Inf. lit. Mett. Super-hac. lit. Luc. 14. v. 31. & ſeq.

rijg vthan medel/ är Kropp vthan ſeenor. i. e. Dhen ſom wil föra Krijd med thomma händer/ han blijr ſnart öfwerwunnen. Dheraff kallas och Krijgztarfwen. Nervus belli. Item aff Vegetio: Qui frumentum, neceſſariumque commeatum non præparat, vincitur ſine ferro, &c. Luc. ut ſuperius.

ijgsbördan faller ojämpt. i. e. Dhen drabbar offta både wän och owän. Ty dher edes belli är i landet/ giörs föga åthſkilnadt emel-

emellan wänner och fiender. Dher är pläga indifferent. Och går då som man plägar säya Geeten gnager dher hon är bunden. et sup. lit. Geet. I Krijg infer hac lit.

Prov. 21. v. 31. **Krijg haar owis vthgång.** i. e. Ut si per: När Swärd drages vth/ etc. *Incerti be* lorum exitus. Och aff Livio: Nusquàm m nus, quem in bello, eventus respondet. *Ite* aff en Poet: Et incerti, fallax fiducia Ma tis, &c. Scil. Ital. Man säger och aff Tyskan Vom Krieg ist nicht zu judiciren, ehe es zu ende ist/ etc: super. hac lit. inf: lit. När.

Deut. 28. v. 48. **Krijgh haar en läng rumpa.** i. Dhet slääpar mycket ondt effter sigh. Och bli fördhenstul aff Luciano kalladt: Omniu malorum pater, &c. Man säger och dherför

Krijg föder Krijg. i. e. Dhet ena Kri get wäxer aff dhet andra. i. e. Dhet gieer ti fälle til ett annat. Tacitus haar dherföre sagt Ex bello bellum feritur. Arma armis irritan tur, &c. Plin. Tysken säger: Ein streit entstet aus dem andern/ etc. inf. lit. Ondt.

Esai. 10. v. 5. 6. **Krijgh tuchtar Folck och Land.** i. Genom Krijgh vthränses mycket Ondt. Tyska na säya fördhenskul: Krieg ist Gottes besem da et Land und Volck mitt außkehrt. Dhera är och Attila dhe Huners Konung blifwen ka lad: Flagellum Dei. Gudz rijs/ etc.

Syr. 7. v. 1. 2. 3. prov. 22. v. 8. Luc. 6. v. 38. **Krijgare blijr bekrijgade.** i. e. Dhe giärna förer Krijgh/ han får och mootstånde re. Man säger fördhenstul: Dhen giärn slås / får nägot at plästra. Iten

Arg

Arga Hundar få rijfwet Skinn. Tyſken ſäger: Wer gern krieget/ der wirdt auch bekrieget. Och drabbar då på dhem dhet ſom ſägs: Ut ſementem feceris, ità & metes, &c. Sup. lit. Arg. Den. inf. lit. Som.

Krijgh haar ſkiön blomſter/ men elack frucht. i. e. Dhet ſeer fulle prächtigt vth til anſeende; Men haar en ond efftерſlång. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Ordinatus exercitus jucundiſſimus aſpicitur amicis, moleſtiſſimus hoſtibus, &c. Xenoph. ſuper. hac lit.

Krijgzman är intet ſtålekiär. i. e. Han är intet ſamwetzgranner. Han låter intet bränna ſigh för någon Religion. Een Poet haar fördhenſkul ſagt (Meenandes dhen gemeena owettiga hoopen) Nulla fides pietaſque viris, qui caſtra ſeqvuntur. Lucan. Fluxa fides militum, & periculum ex ſingulis. Tacit. Amant non juberi, non regi, cunctaque ex libidine agere. Idem: Olim virtutis, modeſtiæque, nunc procacitatis, petulantiæque certamen eſt. Idem: Aſſveti latrociniis, bellorum inſolentes. Ægeſipp. Populatores terræ, quam à populatoribus vindicare debebant. Curt. &c. Men om wälbetänckte och meriterade Krijgzmän talar Syrach favorabelt, &c. Luc. 3. v. 14 Levit. 26. v. 25, 26, 27. Syr. 26. v. 24. 16.

Krokot Träd bär och godh frucht. i. e. Som man ſadhe- Skoda intet Hunden effter häckret. Man får intet dömma efter vthwärtes anſeende/ etc. Inf. lit. Skod. Wedh dhen meening ſägz och: Syr. 11. v. 2. 3.

Krokot weed gieer och god kohl. Idem:

Kro-

Syr. 30. v. 7. & seq. **Krokot Järn kan hammaren rätta.** i. e. Som man sade: En seeger kiäpp på en tredskan rygg. Item: Stafweren kommer Stomärren til draga/ etc. Sup. lit. En. inf. lit. På. Skarpt.

Krokot blijr aldrigh räter. i. e. Dhen enweetne läter aldrig säya sig. Vthan är som Ordspråket lydher: **Kiäringen wil haa sin trätetråd fram. Dhet måste ändå wara klippt.** Dheraff haar och Erasmus sagt: Lignum tortum, nunquam rectum. Och aff Tyskan: Ein krummes holtz/ ein krumm boltz/ etc sup. lit. En. inf. lit. Kär. Wrant. wrång. Ålld.

Pred. 1. v. 15.

Psal. 90. v. 10. **Krukan går så länge til bruns/ hon får en gång en knäck.** i. e. Man löper så länge medh/ at man omstjder trottnar/ och kastar stafwen til en annan. Aff Tyskan säg r man och: Der Krug ging so lange zur bach/ bis eß auch zuletzt zerbrach. etc. sup. lit. Alldr. Den. inf. lit. Moog. Trått.

Krwsadt Hufwud/ krwsadt sinne. i. e. Vthaff observation wil meenas/ at dhen som haar krwsadt Håår/ skal och hafwa ett sällsampt Sinne. Dheraff plägar man och säya: Crispi capilli, crispi sensus, &c. Och aff Tyskan: Verworne Har/ verworne Köpffe/ etc. inf. lit. Wacht.

Prov. 24 v. 8. **Kråkan roosar sina Vngar.** i. e. Hwar håller aff sitt/ ehurudant dhet och är. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Suum cuique pulchrum. Item: Suus rex reginæ placet.

Idem

Idem Eraſ. item vthi en gammal Vers: Quis-quis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam. &c. Och ſom Tyſkarna ſåya: Eß meint ein ieder kraw/ ihr kindt ſey ein pffaw/ etc. Sup. lit. Barn. Gal. Hwar. Ing.

Ky.

Kyrckian är aldrigh ſå full / at icke Präſten haar ſitt rum. i. e. Ett ſkiämptzord/ och är ſom man wille ſåya: Ingen är ſå mått/ ſom icke kan åta något på nytt. Dheraff man och plägar ſåya: **Twå måltijder ſläß intet.** etc. Sup. lit. Ded. inf. lit. Twåå.

Kyſkheet är åhra wärd. i. e. Hon meriterar beröm. Blijr och mycket roosad vthi dhen Helga Skrifft. Och vthi fölliande Vers.

Caſta Deus mens eſt, caſtâ vult mente vocari: Sap. 3. 16. Tob 3. v. 16. 17.

Et caſtas juſſit pondus habere preces. &c. Phil. Mel. 1. Cor. 6. v. 18. Syr. 26. v. 20.

Item:

Delectant q; Deum puritatis pectora caſta. Item: Prov. 11. v. 16.

Caſta placent ſuperis, &c. Tib.

För Kyſkheet haar och Poeten mycket berömt Penelope, dher han haar ſagt:

Penelope manſit, quamvis cuſtode careret
Inter tam multos, intemerata procos. &c. Ovid.

Man läås och i wåra Swenska Hiſtorier ett ſärdeles exempel aff Kyſtheet/ ſom S. Erich Sweriges Konung ſkal hafwa waret begåfwad medh; Om hwilken Scribenten haar ſagdt medh fölliande Ord och meening: Tantâ fuit præditus ſanctimonia, ut ſtimulos Veneris gelidæ aquæ conſperſione fugavit, &c. Er: Ubſal. I liſka mätta haar och Gartnerus per ænigma högeligen welat berömma Kyſtheten/ dhet han och indrager medh fölliande Vers:

Eſt arbor in ſylvis quæ ſcribitur octo figuris:
Demptis ſine tribus, vix unam in mille videbis. &c.

CASTANEA.

Gen. 45. v. 15. 2. pet. 5. v. 14. 1. Sam. 20. v. 41. 2 Sam. 20, v. 9. 10. Luc 22. v. 47. 48.

Kyß är Kiärleeks bodh. i. e. Ett tekn til godh wänſkap. Scaliger haar ibland andra ålſkogs ſaker welat ſäya: Baſia ſunt anteceſſores. Man ſägher och aff Tyſkan: Küßen zeigt liebe ahn: Küßen klebet nicht. Item: Küßen iſt nur ein abwiſch/ etc. Men för miß-bruket ſkul/ plägar man och ſäya: Carta maculoſa reddit ſcripturam ſuſpectam, &c. Sat ſap. Ellieſt åre och falſka Kyßar; Såſom Judæ och Joabs. Om ſådana plägar man fördhen-ſkul ſäya: **Man kyßer offta dhen Hand/ man giärna säge wara aff. etc.** Inf. lit. Man.

Kä.

Syr. 23. v. 24. & ſeq. Prov. 9. v. 20.

Kärleken är blind. i. e. Han giör ålſkogs-wänner blinda. Dheraff haar och Plautus ſagt: Amor cæcos paris catulos. En Poet haar och dhet ſamma meent: Omnis aman

cæcu

cæcus non eſt amor arbiter æqui. Item: Quid deceat, non videt ullus amans, &c. Ovid. Och aff en annan Poet: Scilicet inſano nemo in amore videt, &c. Propert. Vthi Tyſkan ſäger man och: Die buhlſchafft iſt blind/ werß nicht glöpt/ der iſt ein kind. Item: Liebe und geldt iſt von der natur; das ſie verblenden die creatur, &c. infer. hac lit.

Kärleken faller ſå ſnart på Kooträcken ſom på Lilleblad. i. e. Han faller ojämpndt/ ſom åſkeregnet / och råkar ſtundom på bara ſkarnet. Man ſäger dherföre vthi gambla verſen: Quisquis amat [illegible] ra-nam putat eſſe Dianam. Item: Nudus amor formæ non amat artificem. Prop. Tyſkarna ſäya: Die liebe felt ſo bald auff ein ſtrohſack/ als auff ein federbet/ etc. Sup. lit. Allt. För. Inf. lit. Myck. Swijn. Syr. & prov. uē ſuperius.

Kärleken haar altijd ſin pläga. i. e. Dhen ſom är ſtaddert Kärleekz balcken/ han är ſällan vthan wedermöda. Dherföre haar och Euripides ſagt: Amores mortalibus magnum aliquandò malum. i. e. Som Tyſkarna ſäya: Die liebe gibt uhrſach zu vielen unglück. Item: Kleine liebe macht große weh/ etc. inf. lit. Älſk. Cantic. 2. v. 5. 2. Sam. 13. v. 4. &ſeq.

Kärleken böriar på ſigh ſielff. i. e. Hwar är ſigh ſielfwan hullaſt. Proximus quisque ſibi. Item: Charitas incipit à ſeipſa &c. Sup. lit. Abb. Hwar. prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. &ſeq.

Kärleken går vthföre. i. e. Ifrån Föräldrarna til Barnen Men ſällan tilbakar. Amor deſcendit, non aſcendit. Dheraff ſäger man och vthi ett annat Sw. Ordſpråk: En Faar kan Syr. 3. v. 19 ad 19.

föda vpp/, och förſöria mänga Barn; Men mängh Barn kunna illa förſöria en Faar. Tyſkarna ſäya fördhenſkul: Wen die Kinder nicht ſo lieb wehren/ ſo würden ſie ungſam erzogen. Dherföre heeter dhet och billigt: Die liebe geht unter ſich/ und nicht uber ſich/ etc. Sup. lit. En.

Rom. 13. v. 10. **Kiärleken ſkiälas intet.** i. e. Han tilfogar ingom ondt. Han vndrager giärna; Han ſticknar intet/ etc.

Prov. 10. v. 12. **Kiärleken äldras intet.** i. e. Han räcknar inga åhr. Han är ſådan i dagh ſom i gåår. Dheraff ſäya och Tyſkarna: Die liebe grawen nicht/ etc.

1. Cor. 13. [illegible] Rom. ut ſuperius, **Kiärleken hänger wedh Taſkan.** i. e. Han ſällar ſig giärna dijt något wanckar. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Amor vergit ad crumenam. Dherom haar och Poeten ſagt:

Syr. 6. v. 9. & ſeq. *Aurea nunc verè ſunt ſecula, plurimus auro*
Venit honos, auro conſiliatur amor. &c.

Item:

Ipſe licet venias Muſis comitatus, Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foràs. &c. Ovid.

Sprcb. 7. v. 5. **Kiärleken pröfwar både ſött och ſwrt.** i. e. Han måſte fulle taga til goda/ både liufft och leedt. Dheraff haar och Plautus ſagt: Amor & melle, & felle jucundiſſimus, &c. Och aff Tyſkan:

Tyskan: Die liebe bringt frewd und leid/ etc. inf. lit. Älsk.

Kärleken lijder ingen medhbroor. i. e. **Twå Frijare förlijkas intet giärna om en Bruudh.** Man säger fördhenskul: Amor non paritur corrivalem. Poeten haar och sagt: Non benè cum sociis, regna Venusque manent, &c. Ovid. Item: Sns. Hist. v. 10. & seq

Non benè conveniunt, nec in unâ
sede morantur
Majestas & amor. &c. Ovid.

Dhet samma pläga och Tyskarna säya: Lieb und Herrschafft/ leiden kein geselschafft/ etc. Sup. lit. En. Twå.

Kärleken är trottlöös. i. e. Han achtar ingen möda. Honom faller ingen ting för swårt. Nil amanti difficile. Cic. Amor odit inertes. Ovid. Item Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido. Idem: Tyskan säger fördhenskul: Lust und liebe zum ding/ macht alle arbeit gering/ etc. Inf. lit. Lust. 1. Cor. 13. v. 8.

Kärleken wißnar intet. i. e. Han grönskas altijd/ som wattnade örter. Han haar altijdh något som fuchtar och swalkar hans brohna. Dheraff säya och Tyskarna: Rechte liebe durret nicht/ etc.

Kärleken kan intet döllia sigh. i. e. Han brister giern a vth / och giörs öfwer som färskt öhl och Must. Ty **Ögat är giärna dher kiärt är/ och handen dher säckrt är.** etc. Quis n. benè celat amorem? Haar Ovidius sagt: Amor tussisque non celatur. Cognat: Syr. 13. v. 31.

Item: Magnes trahit ferrum, ſic amor amatum, &c. ſup. lit. Gam. inf. lit. Ondt. ög

Kärleken är oſtyrigh. i. e. Han achtar hwarken Betzel eller Thömm. Han är ſom en munſtyfwer Häſt/ ſom taar Betzlet medh tänderna; Och blijr fördhenſkul aff Eraſmo kallad: Amor effrenis. Poeten haar och dherföre ſagt:

Et nihil eſt quod non effreno captus amore auſit. &c. Ovid.

Item: Quis legem dat amantibus? Major lex amor eſt ſibi. Boët. Ellieſt ſäger man och: Peccatum amoris nullum agnoſcit judicem. &c. Aff Tyſkan ſäger man: Lieb haat weder geſetz nach zaum/ etc. ſup. lit. Den. Frus. inf. lit. Twung.

Cant. 8. v. 7. **Kärleken ſtiäla intet tiufwar bort.** i. e. Om han är alfwar/ ſå låter han intet förföhra ſigh. Dheraff ſåya och Tyſkarna: Lieb/ ſtilt kein Dieb/ etc.

Prov. 18. v. 19. **Kärleek är meer än Skiöld och Spiut.** i. e. Han wärier och förſwarar ſina wänner/ och achtar dher wedh ingen fahra. Dherföre haar och Poeten wäl ſagt:

Non ſic excubiæ, non circumſtantia tela.

Quàm tutatur amor, &c. Claudian.

Tyſkarna ſåya och: Lieb ſchützet mehr/ den währ von Waffen. Och aff Seneca: Amor timere neminem verus poteſt, &c. ſuper. & infer. hac lit.

Kärleek

Kärleek finnes intet på Torget faal. i. e. Han är intet så gemeen. Han finnes intet i hwars mans krahm/etc.

Kärleken finner sulle wägen. i. e. Hans wägar äre owthranſakeliga. Dheraff haar och Eraſ. ſagt: Nil amori invium. Salomon kallar fördhenſkul 4. ting vnderlige etc. Prov. 30. v. 18. 19.

Kärleken skryntar intet. i. e. Han går rätta broon. Man säger fördhenſkul: Verus amor diſſimulare neſcit. Läås här om wijdare Pauli Epiſtlar. &c. Rom. 12. v. 9. I. Cor. 13. v. 1. ad 9.

Kärt öga seer ingen brist. i. e. Kärleken skyler all feel. Han är intet grannräknande om en ringa fault. Hon sweder intet alt som ludit är/etc. Seneca skal och hafwa sagt: Delicta amici amoris oculus non videt, &c. Super. hac. lit. Prov. 10. v. 12. I. per. 4. v. 8.

Kärleek giör steenen week. i. e. Han beweeker offta steenhårda Hiertan til en och annan affect. Dheraff säger man och på Tyska: Liebe erweicht auch die hartesten felßen/etc.

Kärleeks siukan haar ingen booth. i. e. Moot älskog hielper ingen medicin. En Poet haar fördhenſkul wedh dhen meningen ſagt:

Omnes humanos ſanat medicinæ dolores,
Solus amor morbi non amat artificem. &c. Prop.

Kärleken är Landzflychtigh. i. e. Han är intet meer til. Han är förkolnad/etc.

Kärleken är tanckefull. i. e. Dhen som arbetar i Kiärleks Balcken/ han vmgår altijdh medh swåra tanckar och sorger / nu för dhet ena/ nu för dhet andra/ och mäst fåfångt. Dhe gambla haa fördhenskul sunget och sagt:

Älskogh gior oroo. Item aff en Poet: Res est solliciti plena timoris amor, &c. Ovid. Tysken säger: Was liebt/ das betrübt; las dich nicht belieben/ so kan dich nichts betrüben. Dheraff plägar man och säya:

Han går i tanckar som en förlofwad Mödh/ etc. inf. lit. Tanck. Älsk.

Cantic. 8. v. 7.

Kärleek tränger genom Pantzar och Stöld. i. e. Honom kan ingen stå emoot. Amori quis obstet? Wer kan wider die liebe? Dherföre haar och Poëten sagt:

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori. &c. Virg.

Item:

Quidquid amor jussit, non est contemnere tutum,
Regnat, & in superos jus habet ille Deos: &c. Ovid.

Jacob 2. v. 8.

Kärleek winns medh Kärleek. i. e. Dhen som älkar/ han blijr och älskad igen. Amor amore vincitur. Item Amans vult redamari, &c. Eras. Ty ellies heeter dhet:

Ondt tijta genom en Giärdzgård/ dher ingen tijtar emoot. Tysken säger fördhenskul: Liebe wirdt umb liebe kaufft/ etc. inf. hac lit. inf: lit. Ondt.

Kär.

Kärleek giör dårskap. i. e. Han giör dhe wijsa galne. Ty hwem war wijsare än Salomon? Dheraff haar och Erasmus sagt: Amor est rationis oblivio. Item: In Venere semper dulcis est dementia. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Amantes sunt amentes &c. Lieb und witz wohnen nicht in einem Haus, etc. super. hac lit in princip. Inf. lit. Älsk. Ose. 4. v. 11. Syr. 19. v. 2.

Kärleek vtan nytta/ är en otijdig frucht i. e. När Kärleken intet haar något gagn med sigh/ är han lijk en omogen frucht / som til intet kan nyttias. Dheraff haar och Poeten sagt: Vulgus amicitias utilitate probat. Ovid. Item: Nil nisi quod prodest, charum est. &c. Idem.

Kärt wil haa kiärt. i. e. Dhen som älskar han wil wara älskad igen. Dherom haar och Poëten sagt: Sit procul omne nefas, ut ameris, amabilis esto Ovid. Item: Amor debet esse reciprocus, &c. Aff Tyskan säger man: Wer geliebet wil werden/ der maches darnach/ etc. Sup. lit. Giör. super. hac lit. inf. lit. Ondt. Jacob. 2. v. 8.

Kåre Kättil smitta icke Grytan. i. e. När dhen ena paddan wil förbrå dhen andra något feel / och åre båda lijka goda/ så säger man/ at Kättilen smittar Grytan / som både åre swarta. Dheraff säger man och wthi en gammal Vers: Ecce quam niger es, sic dixit cacabus ollæ, &c. Sup. lit. Art. Hur. inf. lit. padd. Åhr. Matth. 7. v. 16.

Kärt Barn giör sorgen tung. i. e. När ett Barn som är kiärt/ råkar i någon Olycka/ så fördubblar dhet Föräldrarnas sorg. Dher-

aff plåghar man och säya: Tung Steen
är ond at kaſta långt bortt / etc
Sup. lit. Barn. inf. lit. Tung.

Cal. 6. v. 3. **Känna sigh sielff är en stoor konst. i. e**

4. Dhe gambla haa icke vthan orsak sagt: Noſce teipſum, cælo delapſum. Eraſ. Bellum eſt ſua vitia noſſe Cic. Item aff Curtio: Sæpè calamitatis ſolatium eſt, noſſe ſortem ſuam. Der före haar och en Poet wäl sagt: Ne te quæſi veris extrà, &c. Perſ. Man läås ellieſt om Cræſo, at han skal hafwa befrågadt sigh hoos Oraculum Delphicum om rätta wägen til Lyckſaligheten; Och vndfått til ſwar: Si teipſum cognôris. Dhervppå skal och Grekiſka Verſer lyda: Cognoſcens teipſum, fueris ſic Cræſe beatus, &c. Herodot. En annan Scribent haar ſagt: Illud noſce teipſum ubique eſt utile. Men intet känna sigh sielff/ är en olijdeligh högfärd. Dheraff sägz och: Ignorantia ſui, gravis eſt arrogantia, &c. Tyſkarna säya: Seiner ſelbſt vergeßen/ iſt ein anfang der thorheit/ etc. Sup. lit. Den.

Syr. 4. v. 24. & ſeq. **Känd saak är nogh wittnad. i. e.**

Egen ſbekännelſe går för all wittne. Propria confeſſio loco omnium teſtium, &c.

Pred. 1. v. 11. **Käringen wil altijd haa sin trätetrådd fram. i. e. Dhen eenwetne wil altijd haa rätt at påstå. Dhet mäſte wara klippt.**

Poeten haar dherom sagt: Mens refractaria ſemper, &c. Oppiam. Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem. Eraſ. Item: Ne fidem habas, nec morienti fæminæ. Idem: Som man

man wille säya: Man skal intet troo Kiäringen/ fast hon läge i Siäletoget. etc. Sup. lit. Enw. Krok. inf. lit. Ond. Wrång.

Kö.

ött vthan Salt/ och Barn vthan tucht/ kan intet länge wahra. i. e. Osaltat Kött surnar; Illa tuchtade Barn blij aff sielffzwåld fördårfwade/ etc. Sup. lit. Barn. Blödt. 1. Sam. 2. v. 23. & seq. Syr. 7. v. 25. & Cap. 20 v. 7.

ött och Blod är en elack styreman. i. e. Dhet förleeder mången på osäkert fahrwattn/ och förer Skeppet i en skadeligh Hambn. Dherföre blij Kötzens giärningar aff Paulo vpräcknade/ och för dhem warnadt vthi hans Epistlar; Dijt läsaren remitteres, &c. Gal. 5. v. 9. ad 22.

La.

ag vthan straff/ är Kläcka vthan kläpp. i. e. Dom vthan execution. Man sägher fördhenskul: Leges armis regent, &c. Eras. Dheraff skal Keys. Ferdinandus hafwa såsom pro Symbolo sagt: Fiat justitia, aut pereat mundus. Item aff Plutarcho: Principis in facinorosos lenitas, quid aliud est quam in bonos crudelitas? &c. Tysken säger: Vber gesetz mus gehalten werden/ etc. Sup.

ag giäller och icke slaag. i. e. Dhen som slåår han bryter. Man får intet slåå sigh til rätta. Heeter fördhenskul: Penes illum est culpa qui prius percussit. Dheraff haar och Poeten wäl sagt Indè datæ leges, ne fortior omnia posset, &c. Ovid. Tysken säger oc:

Wer

Wer ſchlägt/ der bricht/ etc./Dom. Regl. Su
lit. Den.

Habac.I. v.3.4. **Lagen ſitter ſtundom i ſpiwkändar**

Syr.20 v. 46. i. e. Som man wille ſåya: Rät wäld går f
rätt/ är bättre wara Herre än Knecht. Och he
ter då ſom Livius haar ſagt: Jus eſt in armi
& omnia fortium virorum eſſe. Poëten ſäg
och dherom:

Non metuunt leges, ſed cedit vir
bus æquum.
Victaq́ pugnaci jura ſub en
jacent. &c. Ovid.

Luc.II. v. 21.22. Och gär då effter gambla Ordſpråket· Ha
mäſte altijd wijka ſom mindre förmä
Dheraff ſäger och Tyſken: Wer am ſterkeſte
iſt/ der hatt das recht gewunnen/ etc. Sup. li
Han. Twång.

Laag giör owilligh lydna. i. e. Vtha
twång häls ingen Laag wedh macht. Dhera
ſägher man och: Leges egent armis, &c. Su
lit. Gott.

Eſa. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4. **Laag och rätt ſtyrer Herre och Knech**
i. e. Lagen häller både fattigh och rijk i lydn
Dheraff haar och Cicero ſagt: Jus & æquu
ſunt vincula civitatum. Item aff Auguſtino: R
motâ juſtitiâ, quid ſunt regna, niſi magna l
trocinia? Dherföre kallar och Plato juſtitie
Fulcrum civitatum· Dijt lyda och dhe gam
bla Heſiodi Vers·

Hoc uno reges olim ſunt ſine creat
Dicere jus populis, injuſta q́ tolle
facta. &c.

Dhe

Dherom haar och Plutarcus wäl sagt : Absque justitia principatum gerere, ne Jovem ipsum posse. Ett notabelt exempel läås man vthi Alb. Cratzio om en Windist Konung Canuto, som vthi ett röfwerij hade bland andra/ låtet beträda en sin frände; Hwilken när han medh sitt anhang/ skulle för sin mißgiärning gå til straffet/och mycket hade bedit för sitt Lijff/ såsom en Konungens skyldman: Skal Konungen aff nijt öfwer justitien, hafwa swaradt: Cognato nostro, ut honoratior sit locus, sublimiorem parate crucem, &c. Och då heeteer dhet effter gemeena Ordspråket: **Stiål minBroor/så hånger en tiuff/ etc.** super. & infer. hac lit. inf. lit. Når. Som. Stiål. Wil. Ezech. 18. v. 20.

agben är för dhe wakande/ och icke för dhe sonfwade. i. e. Dhen sielff försummar sin rätt/ han haar intet at tala på. Heeter fördhenskul: Jura vigilantibus, non dormientibus scripta sunt. Scævola: Dheraff säger man och per regulam juris: Ignorantia juris neminem excusat, &c.

aag och Rätt är Herrens prijs. i. e. En Regentz största åhra och beröm står dher vthi/ at Laag och Rättwijsa blijr skippat i hans Land. Dherföre haar och Plato wäl sagt: Omnis civitas disinit esse civitas, in qua tribunalia non sunt recto ordine constituta, &c. super: hac lit. sup. lit. Den. inf. lit. Wed. Ezech. ut superius.

aag vthan leekare/ giör lusten trögh. . e. Gästebudh vthan Speleman/ är lijsten glädie. Dherföre säger och Syrach/ at man inet skal förhindra Spelemännerna/ etc. Syr. 32. v. 5. 7. 8.

Lamb/

Matth. 7. v. 16. **Lamb/Lamb/är Vlfwens afftonsän**
Som man wille säya: Lijka hwad man lähr paddan/ så blijr hon ändå wedh sitt wijs. Dhe aff plägar man och säya: Lära Vlfwe pater noster, han roopar ändå Lamb etc. Inf. lit. Lähr.

Landzens seeder/är Landzens heeder. i. e.
Hwart och ett Landz wijs håls för dhes äyr och prijs. Dheraff sägz och Lex & regio. Ma får intet föra någon Laag medh sigh/ och lefw dher effter på en främmande Ort. Dheraff sä ger man vthi gambla Verserna:

Si fueris Romæ Romano vivit more:
Si fueris alibi, vivito sicut ibi &c

Tysken säger och: So manches Land/ so man cher sitt. Man säger och: Lendtlich sittlich Item: Jedes Landt hatt sein tandt. Wer be den wölffen ist/ der mus mit ihnen heülen/ et inf: lit. Man.

Luc. 16. v. 1. & seq. **Landbobygning luthar snart.** i. e.
Dhet som illa giörs/wahrar intet länge. Dhe aff kommer at man om owordigh giärning plä gar säya: Dhet warar sachta ett Fougd skiffte. Item: Alestafwer och Biö kehank/ warar sachta ckhret längt/ et Sup. lit. All. Ded. inf. lit. Rööt.

Prov. 6. v. 6. & seq & **Later man/ är länge arm.** i. e. Dhe ey arbetar/ effter maath han leeta

y man säger: Otia non diteſcunt. Eraſmus em aff Senecâ: Fortuna fortes metuit, ignaos premit. Dheraff plägar man och säya: Cap. 10. v. 4. 5. & Cap. 12. v. 24. 27. & Cap. 24. v. 31. & ſeq.

Dhen ſom ſofwer dhet röda aff Soon/ han ſofwer dhet feeta aff Kålen.

ch aff Tyſkan: Faule leüte kommen auff keen grünnen zweig/ etc. Sup. lit. Den. Wed mma meening säger man och:

at hand/giör arman man Idē. Item **ter man/ magran Kåål.** i. e. Dhen ate måſte offta åtha magra bethar. Doch öhnes fulle offta contrarium; At mången läpar och trälar nogh/ och får ändå niuggaſt ofwel til Brödh. Dher emoot mången lating går vthan alt bekymmer i goda dagar/ ch får fult vpp til födhan. Dheraff då geneena Ordſpråket blifwer ſannadt: **Lather ſår maather/ trifwen går rijſwen.** etc. Sup. lit. Den. infer. hac lit. Syr. 11. v. 11. & ſeq.

ter haar giärna hälgesmåhl. i. e. Han haar giärna frij måndagh. Ignavis ſemper feriæ. Eraſ. Pigris ſemper feſtum. Idem: Tyſken ſägher: Der faule macht zeitig fewrabendt/ etc. Sup. lit. Frij. inf. lit. Når.

ter Oxe är icke hwijland wärd. i. e. Dhen lates arbete är icke wärdt beetesmål. etc. Sup. lit. El. III.

te Herrar/ tröge Drängiar. i. e. prov. 29. v. 12.

Som Herren är/ ſå blijr och tiänaren. Syr. 4. v. 12

Eraſmus haar dherföre ſagt: Qualis hæra, tales pediſſequæ. Item Qualis rex, talis grex. Idem: Wie der Herr/ ſo der knecht. tc. Keyſer Veſpiſianus ſägz hafwa ſagt

androm

androm til en efterſyn: Imperatorem ſta
tem mori oportere. Som man hade welo
ſåya: Dhen något haar at föreſtå / han må
arbeta in i Dödhen / etc. Sveton. ſup. lit. Al
Int. lit. Såd.

Laater går nödigt ſtångdan wåg. i.
Han är altijd mödedryger. Wil intet giär
haa omaak at klifwa öfwer en Giärdzgård / e
ſuper. hac lit.

Laater man / är Dagen lång. i.
Han längtar til Afftonen at få helgesmå
Nil agere, infelici eſt optimum. Publ. Semp
feriæ inertibus. Eraſ. ſuper. hac. lit. Sup.
Bättr.

Syr. 33. v. 34. ad 31. **Laat Dräng / och warm Sång / ſk**
lias nödigt åth. i. e. Dhen laate ſtår
tet giärna vpp i klölden. När lättian och ſtug
warman komma ihoop / ſå giöra dhe ela
proff / etc.

Laater man bör lijten heeder. i.
Dhen laate är ringa åhra wärd. Nemo u
quàm ignaviâ factus eſt immortalis. Salu
Item: Nemo ignavus & clarus ſimul eſſe p
teſt. Och heeter altſå aff Lat. Cantile nan:
non vis onerari, caveas honorari, honor vi
onere gravari, &c. Tyſken ſåger dherom: C
faullentzer kumpt ſelten zu ehren / etc.

Syr. 11. v. 11. 12. & ſeq. **Laater får maater / trifwen går rijfwe**
i. e. Dhen mäſt arbetar haar offta knappa
födan; Och dhen laate haar dher emoot ma
nog. Och blij fördenſkul kallade wår HErr
Giödeſwijn / dhem han ſparar til ſlachtetijde
Och heeter ſom Terentius haar ſagt: Fortu
multis parcit in pænam, &c. ſuper. hac lit. i
lit. Straff. Wed lijka meening ſåger man och:

aat jägare får snarast aff Wildebråd
Idem. Contingit & malis venatio. Eraſ.

ater man är lefwandes dödh. i. e. prov. 21. v. 25.
Dhen late är icke wärd at lefwa: Man säger fördhenſkul: Qui nihil agunt, mortui ambulant inter vivos, &c. Faule Leüte (säger Tyſkea) ſeind nicht das leben werdt/ etc. ſup. lit. Ll.

ater är giärna wedh lättaſte ändan. Prov. ut ſuprà
i. e. Han förtaar ſigh intet på ſwårt arbete; Lyſſter intet giärna någon tung börda/ etc. Sup. lit. Ll.

aat mans böön/blijr sällan hörd. i. e. 2. Theſſ. 3. v. 10. Prov. 19. v. 15.
När en later wil bedia om wälſignelſe/ och wil intet ſielff läggia handen til arbetet/ så får han och sällan dhet han beder om. Heeter fördhenſkul ſom Eraſmus haar ſagt: Ignavis precibus fortuna repugnat. Item: Dii laboribus bona ſua divendunt. Eraſmus; Admotâ manu fortuna eſt imploranda. Plutarch. Skrifften säger och: Qui non laborat, non manducabit. Och aff Tyſtan: Der nicht arbeitet/ der mus auch niht eßen/ etc. Fab. de ruſtico & ejus filiis. Sup. lit. Arb. Den.

ater är altijd sömpning. i. e. Dhen ſom ſitter ſtilla/ och taar sigh ingen giärning före/ han råkar ſnart i ſömpn. Om ſådana haar Eraſmus ſagt: De fera commediſti, &c. prov. ut ſuperius & Cap. 20. v. 4. & 13.

ater och hwater/ enas intet om maaten. i. e. En willigh arbetare förtryter altijd på den late/etc. Fab. de Fabro & ejus cane. &c.

aſt får offta Dygdenampn. i. e.
När man driſtigt begår någon ogiärning/ blijr dhet ſtundom räknadt för dygd och mandom. Proſperum ac felix ſcelus, virtus vocatur. Sen.

Syr.20.v.9 Item: Felix temeritas, virtutis ſupplet vices Men en gammal Låhrare haar dher om ſagt Si quis virtutis prætextu ſcelera perpetrat, du plici dignus eſt pæna. Baſil. ſup. lit. Aff. in lit. Nöd. Od.

Laſier låhras vthan Book. i. e. Ma

Syr.4.v.12 behöfwer ingen Scholemåſtare til odygden Dhen onda arten briſter fulle vth. Dheron haar fördhenſkul Seneca ſagt: Vitia etiam ſin præceptore diſcuntur, &c. inf. lit. Ondt.

Laſter ſtijga högt. i. e. Ondſka

Rom.3.v.4 taar öfwerhanden. Omne in præcipiti vi
1.Joh.5.v. tium ſtat. Juven. Item aff Schrifften Mundu
19. in maligno poſitus eſt, &c. Werlden år ſtad
Pſal.116.v. i dhet onda/ etc. Och aff Tyſkan: Die untu
11. gend ſeind auffs högſte kommen/ etc. inf. lit Wårld.

Le.

Leyonebytet år ſwårt at pågå. i. e.

Syr.8.v.1. 2. Ondt deela medh dhen mächtiga. Ha
Act.5.v.5. wil giärna råda ſom machten haar.
När en wåldigh deelar medh en ringare/ ſå be håller han drygeſta lothen/ och gieer dhen andra ſå mycket han wil. Sådant kallas fördhenſku aff Eraſmo: Leonina ſocietas. Heter altſå billigt ſom Verſen lyder: Cæraſa cum Domi-nis, non ſvadeo mandere ſervis, &c. Mit den Herren iſt nicht guht Kirſchen eßen/ etc. Fab. de Leone, juvenca, capra & ove. ſup. lit. Byth. inf: lit. Ondt.

Legder Heerde giör Fåren ſiuk. i. e.

Joh.10.v. 12. När en främmande blijr ſatter til at rådha/

ſå taar Landet ſkeda. Dherom haar Poeten wäl ſagt:

Nulla laus citius generoſus deſtruit urbes,
Quàm rerum externis credita cura viris, &c. Lindeb.

Leyone munn/ och Hare Hierta. i. e. Stoort Ord och feger i Hiertat. Man ſäger och: **Aller i Munnen/ ſom Simpan i Huſwudh.** Item: **Mycket aff Munnen/ och lijtet aff Vilen/** ſade han ſom klipte Soon/ etc. ſup. lit. Jw. Inf. lit. Myck. Pred. 5. v. 2.

Leyonet achtar intet Loppebeet. i. e. Som man wille ſäya: **Modigh Häſt achtar intet hundeglaffz.** Culicem non curat Elephantus. Eraſ. Tyſkarna ſäya: Ein tapffer man achtet nicht ein klein unglück. Om ſådana ſäger man och: Ein kleiner ſchmok beiſt ihm nicht/ etc. Inf. lit. Mood. Wedh ſådan meening ſäger man och:

Leyonet fångar inga Flugor. i. e. Som man ſade **Kaſta båår i Biörnaröff.** Eraſmus ſäghet: Aquila non captat muſcas, Animus exelſus res humiles deſpicit. Item: Minima non curat prætor, &c. ſup. lit. Kaſt. ſuper. hac lit. inf. lit. Örn.

Leek giör trögan läſt. i. e. Dhen mycket älſkar leek och ſpel/ han ſeer intet giärna i Booken. Dherom ſäger man och vthi en gammal Vers: Rarò doctus erit, qui ſemper ludere quærit, &c. ſup. lit. Barn. 1. Cor. 13. v. 11.

Li.

Lijder man lijtet/ så biudz fulle mehr.
Dhen som taar emoot ett ringa föracht/ så blijr honom fulle budit ett större. Injuriæ lewes toleratæ, graviores invitant. Och aff Eraſmo: Poſt folia cadunt arbores. Item aff Tyſkan: Laſt man den Teüffel in die Kirche ſo wil er auff den Altar. Wer ſich leſt in den bardt greiffen/ den ſchlägt man gahr auffs maul/ etc. Sup. lit. Den. En. Inf. lit. Släpp.

Lijda och tacka är bäſta hofſkonſt. i. e.
1. Cor. 9. v. 24. Syr. 13. v. 4
Dhen ſom wil wiſtas til hofwa/ han måſte lijda förtreet/ och kyſſa på handen dher til/ etc. ſup. lit. Hofſk. Jw.

Lijff uthan Luſt/ är halfwa döden. i. e.
Syr. 38. v. 19.
Bättre wara dödh än i ſorgen lefwa/ etc. Sup: lit. Bätt r.

Lijfwet är lähngodz. i. e. At lefwa är
Syr. 40. v. 1. 2. 3. 4. & v. 11.
Menniſkian aff Gudh förlähnt til en tijd. Homo vitæ accomodatus, non donatus. Som man wille ſäya: Dhet är intet allodial godz. Dherföre haar och Poeten ſagt: Vitaque mancipio nulli datur, omnibus uſu, &c. Lucret. Heeter altſå för alla/ dhet gambla Förbundet: Du måſte döö. Item: Döden/ är allom öden. etc. ſup. lit. Död. Ing.

Lijka Foglar flyga giärna ſamman.
Syr. 27. v. 10.
i. e. Som en är ſielff / ſå ſöker han och ſälſkapet til. Concolores aves facilimè congregantur. Eraſ. Pares cum paribus. Cic. Similis ſimili gaudet. Eraſ. Æqualitas amicitiam procreat. plato: Aff Tyſkan ſäger man och: Gleich und

und gleich geſellet ſich gern / ſagt der Teüffel zum Kohler. Item Huren und Buben iſt ein geſpann/ etc. Sup. lit. Ded. Hwart Wedh ſamma meening ſäger man och:

Lijkt söker lijkt. Idem: Semper ſimi- Ut ſupeni-
lem ducit Deus ad ſimilem. Eraſ. inf. lit. Stump. vis.

Lijka Bröder lijka Kappor. i. e. Lijka ſtånd/ lijka wilkor/ etc. infer. hac lit.

Lijka bytt giör minſta träthan. i. e. När man giör hwat annan rätt/ ſå haar man intet at träta om/ etc. infer. hac lit.

Lijka brutet/ lijka bött. i. e. **Broor i broth/ Broor i booth.** Dhen ſom haar medh ſyndat/ han måſte och medh plichta. Man ſäger fördenſkul per Reg. juris: In pari culpa, par pœna eſto, &c. ſup. lit. Broor. Lag. inf. lit. Mång.

Lijka paar gå bäſt i dantz. i. e. **Bäſt medh ſin lijke dantza.** Caſcus caſcam ducit. Eraſ. Par pari jugato conjunx, diſſidet quod impar eſt. Solon. Poeten haar och ſagt: Si qua voles nubere, nube pari, &c. Ovid. Æqualis æqualem delectat. Eraſ. Tuæ ſortis uxorem ducito. Idem, &c. Men om olijka Gifftermåhl ſkulle ſkee/ ſå ſtickar ſigh bättre/ en gammal man medh en vng Qwinna/ än en vng man och en gammal Käring/ effter en Poetz meening/ ſom dherom haar ſagt: Syr. 13. v. 18. 19. & ſeq.

Junguntur melius ſenio gravis ät; puella,
Quàm vir adoleſcens, plena ý; fraudis anus, &c. Gland.

Sup. lit. Bäſt. Den. Hwart.

Syr. 13. v. 2. ad 20. **Lijka Bröör giör bästa laget.** i. e. Lijka kålsupare hålla bästa wänskapen. Firmissima inter pares amicitia. Item: Magna inter mores concordia, &c. Juvenal. Här om haar och Ovidius sagt.

Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ, navita puppis amat, &c.

Item: **Halter och Krumpen giöra laget lijkt.** Fab. de Fullone. & Carbonario: Sup. lit. Hallt. inf. lit. Stump. & super hac lit.

Lijka hwem som går medh Stoon/ när Bonden käns wedh Föhlet. i. e. Dhet är åfwen lijka hwem som giör arbetet/ allenast Hußbonden får nyttan dheraff/ etc.

Prov. 29. v. 19. **Lijka hwad Hunden skiäller när han bijtz intet.** i. e. Som dhet tredska legefolcket plägar säya: **Bannor bijta intet til beens.** Dherom haar och Erasmus sagt: Verborum strepitu ne quid moveare, &c. sup. lit. Barn. Tredsk.

Luc. 14. v. 31. & seq. **Lijka macht giör bästa sämian.** i. e. När twå Herrar lijka mächtige/ vprätta wänskap och förbund/ så blijr dhet snarast hållet wed macht. Dheraff haar och en gammal Scribent sagt: Mutui metus æqualitas, fidelem facit societatem, primamque conservat, &c. Thucid. Item: Æqualitas non facit bellum. Plato, &c. Inf. lit. Mång. Till.

Lijka börda bryter intet ryggen. i. e.

När

När alla draga lijka laſt/ ſå haar ingen at klaga. Levius ſolet eſſe malum, quod eſt cum multis commune. [Sen. Æqualis ærumna cum multis, levamentum habet maximum. Thucyd. Dheraff haar och Poeten ſagt: Levius communia tangunt, &c. Item aff Horatio.

Ferre quam ſortem patiuntur omnes
Nemo recuſat. &c.]

Inf. lit. Mång. Till. & ſuper. hac lit.

Liſt är ingen liſt/ vt han hon liſtigt bru, Prov. 1. v. 17.
kas. i. e. Om hon intet blijr klokt anlagd. Dher aff haar och Plautus ſagt: Doli, non doli ſunt, niſi aſtu colas, &c. ſup. lit. Fåf. För.

Liſt är lijten heeder. i. e. Dhet ſtår illa/ Syr. 19. v. 19. ſeq.
at vmgås medh bedrägerij. Man ſäger fördhenſkul: Vir nemo altæ mentis, clanculum velit occidere hoſtem. Dhe Achajer blifwa aff Polybio fördhenſkul högt berömde; Dher han ſäger: In tantum abhorrebant à machinationibus iſtis, & ſtruendis dolis, ut nec hoſtes ſuos vellent per fraudem vincere. Om dhe gamble Romare haar och Tacitus ſagt: Non fraude, neque occultè, ſed palàm atque armatum Pop. Rom. hoſtes ulſciſci voluerunt, Qui virtutis certamen ſuſceperat, nolit fraude vincere. S. Ambroſ. Alex. Magnus haar och tyckt wara neeſligit medh liſt at angrijpa ſin Fiende: Dherföre när han är aff ſijne blefwen rådd at anfalla fienden om nattetijdh/ ſkal hafwa ſagt: Non eſt regium, victoriam furari, &c. Val. Max. Men twärt emoot ſäger man:

Liſt eller macht giör Fienden lijka ondt
i. e. Som man wille ſäya: Dhet är

lijda mycket/ antingen en fiende blijr slagen eller bedragen / allenast honom skeer affbräck. Och heeter som Poeten haar sagt: Dolus, an virtus, quis in hoste requirat? Virg. Item: Confice, sivè dolo, sivè stricto cominus ense. Homer: Reipsa, nihil utilius in bello dolis. Xenoph. Dhe Macedoniers Konung Antigonus skal och hafwa sagt: Hostes oportet aggredi, aut dolo, aut vi, aut apertè aut per insidias, &c. Stobæ. inf. lit. Når. Skånck. Åsn.

Listigh leetar sigh fram. i. e. Dhen illooke sinner fulle vthflycht/ etc. Sup. lit. Arm. Han. inf. lit. Muß.

Prov. 12. v. 22. **List emoot list.** i. e. Som man ellies säger:
2. Sam. 17. 23. Falskheet slår sin Herre på halsen;
Psal. 55. v. 24. Dhen som vmgår medh sweek/ han blijr medh list bedragen. Ellies blijr och här medh förståndet/ at list måste medh list möthas. Och heeter då: Laqueus, laqueum capit. Erasmus. Fallacia alia aliam trudit. Terent. Cum vulpe junctum vulpinarier, Plaut. Item aff gambla Versen: Frangenti fidem, fides frangatur eidem, &c. Aff Tyskan sägher man: Schälche mus man mit schälche fahen. Mit fuchsen spielt man fuchsrecht. Item: Betrieg stu mich/ so betrieg ich dich wieder/ etc. En Poet haar och dherom wäl sagt:

Fallere fallentem, fraudem q̃ repellere fraude,
Exemplo q̃ licet, ludere quem q̃ suo, &c.

Item

Item:

Judice me, fraus eſt conceſſa repellere fraude,
Armaq; in armatos ſumere jura ſinunt. &c. Ovid.

Ellieſt brukas och offta liſt aff rädhoga emoot bedrägerij/ såsom til præſervation: Och heeter då: Multi fallere docuerunt, dum timent falli. Sen. Item aff Eraſmo: Cretiſa contrà Cretenſem, &c. Fab. de Scrofa & Lupo. ſup. lit. Biörn. Falſt. Fång.

ſt winner macht. i. e. Klokheet öfwergår ſtarckheet. Ingenium vires ſuperat. Eraſ. Och aff gambla Verſen: Aſtu ſubtili, lupus inſidiatur ovili. Per fraudem & dolum regna evertuntur. Ariſt. Item: Reti urbes capiuntur. Plutarch. &c. inf. lit. Når. Silffw. Skänck. Åſn. ſuper. hac. lit. Prov. 7. v. 20.

ſt löper mann emillan. i. e. Hon är alt för gemeen. Hwem ſwijker icke / och blijr ſwijken aff andra? Dheraff haar och Plinius ſagt: Singuli decipere, & decipi poſſunt: nemo omnes, neminem omnes fefellerunt, &c. Inf. lit. Wärld. 2. Timot. 3. v. 13.

ſt får ſällan treffnadh. i. e. Dhen ſom vmgår medh ſwek och bedrägerij/ han trijffs intet länge. Dheraff haa och dhe gambla ſagt: Ubi plurimum calliditatis, ibi minimum felicitatis. Swijke ywem ſom wil/ han blijr omſijder ſielff beſwijken. **Ty falſkheet ſkär wiſt ſin Herre på halſen.** Dheraff säger och Tyſken: Argliſtige leüte haben ſelten glück/ etc. ſuper. hac lit. Sup. lit. Falſt. prov. 12. v. 22.

Syr. 19. v. 19. 20. & seq.

List är föga wiisßdom. e. i. Bedraga är ingen klokheet. Dhet hâls för ingen wiisßheet, at vmgå medh list och bedrägerij. Doch säger man liskwâl: Decipere pro moribus temporum, Prudentia est, Plin. Inf. lit. Swijk.

Prov. 26. v. 6.

Lijt intet til en annan / dhet du stelf kant giöra. i. e. Siälfwer är godt

Dräng. Intet blijr så beskâlt/ som dhet man stelfwer giör. Ty man säger ellest: **Hun dar âtha vpp annars ärende.** Dherför haar och Terentius sagt: Hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm: Ne quid expectes amicus, quod tute agere possis, &c sup. lit. Hund. Inf. lit. Siälff.

Esa. 36. v. 6. 4. Reg. 18. v. 21.

Lijta på olijt. i. e. Förlâta sigh på dhet som intet kan hielpa. **Stödia sigh wedh ett lutande wägg.** etc. Inf. lit. Ondt.

Lijten stund säger / som ens annars drager. i. e. Fâfängt prâla medh andras Kläder/ och lânta Smycken/ etc. Fab. de Cornice superbiente. Sup. lit. Fâf.

Prov. 12. v. 9. Matth. 9. v. 16.

Lijtet man häller sigh wäl medh/ sade han som ärde medh Sporar. i. e. Som man wille säya **Gullbräm på söndriga kläder. Silkesband i söndrida skoor.** etc. sup. lit. Arm. Inf. lit. Sätt. infer. hab. lit.

Lijtet gott skal man högt sättia. i. e. Man måste stundom giöra padden âhra. Fast man intet mernar dher medh/ etc. inf. lit. Padd.

en Håst giör kortt Dagzleed. i. e. Matth. 25. v. 16.
war giör effter machten. Och heeter fördhen-
ul: Ultrà posse nemo obligatur. Öfwer-
nacht är ingen pacht/ etc. sup. lit. Hwar.
nf. lit. Öffw.

tet röhner en godh willia. i. e.
Bthi en ringa ting kan snart en godh wänskap
röfwas. Dheraff plägar man och säya: A-
micus certus in re incerta cernitur, &c. inf.
t. Snart.

ten tufwa stiälper offta stoort laß. 1. Sam. 17. v. 50.
e. En ringa man får offta en stooran nogh
t skaffa. Man säger fördhenskul med Poeten:
cane non magno sæpè tenetur aper. Ovid.
Elliest förstås och här medh at ett ringa feel/
astar offta omkull ett stoort anseende/ etc. sup.
t. Acht. Inf. lit Små. & infer. hac lit.

tenbörda giör längden tung. i. e. Psal. 90. v. 10.
Ett ringa ämbete kan offta giöra mannen trot-
an: Serdeles när åhren komma / och man
innerintet mehr trääla. Dheraff säger man
ch: Longo in etinere, etiam palea oneri est.
ovill. Man säger elliest: Gammal Oxe
rampar tungt. etc. sup. lit. Den. Kruk.
nf. lit. Trott.

ten är altijd minst. i. e. Dhen fat-
ige blijr aldrigh fulfattigh/ han blijr al- Prov. 10. v. 15.
jdh i lägre wall. Pauper ubique jacet. &c.
vid. sup. lit. Den. Wedh samma meening
ger man och:

ten kom sidst. i. e. Dhen fattigas loth är Prov. ut
ltijd sämbst. Den fattiga kom̃er allestädz effter/ super.
som

som Koo i skitit gråås. etc. Sup. lit. D
Komm.

prov. 12. v. 9. **Liftet om halsen/ och intet om arße** i. e. Något för ögon/ och intet baakom. L sågs om en part som präla i Stiden och Sa met/ och haa intet palten på liifwet/ eller s wel til Bröödh. Dherom säger man i ett ann Ordspråk aff ltika förstånd: Arm högfä skräppa och swälta. Item: Föd Hundar/ och haa sielff intet Bröd. e Och aff Tyskan: Schlechte hoffart/ da m vor hunger nicht schlaffen kan/ etc. Sup. Arm. Han. lng. inf. lit. Sätt. Sönd. & sup hac lit.

Liftet Såår är snart plästradt. i. Ringa skadha är snart bootadh. Iter Som man ellest säger: Små Barn/ små s ger/ etc. inf. lit. Småå.

Matth. 7. v. 26. **Liften kan fulle blij stoor/ men padd blijr aldrigh godh.** i. e. En ringa å ligh man kan vnder tijden komma högt på pa Men odygden bijter intet godt vppå/ etc. Su lit. Aff. inf. lit. Småå.

Syr. 39. v. 26. & seq. **Liften hwijla är altijd godh.** i. e. Ald är hwijlan så liften wedh swårt arbete/ at h icke liisar Kroppen/ etc. Sup. lit. Arb. E Hwijl.

Liftet Moln kan skyla bådhe So och Måna. i. e. Ett ringa misshag hö öfwerheten/ kan fördärfwa all gunst och fav Dheraff sägher man och: Herregunst in

ntet arfwegodz/ etc. Aff Tyſkan ſägs och: Ein kleiner nebel/ verdirbt einen ſchönen Tag. tem: Ein wolcken kan Sonn und Stern beecken. Ellieſt ſäger man och: Hoffgunſt wehet ſo lange als Wein in der flaſchen/ etc. ſup. it. Herr.

tet Moln gieer och Rägn. i. e. Som man wille ſäya: **Smulor äre och Bröd. Lijten hielp är och godh/** etc. prov. 13. v. 23.
nf. lit. Smul.

ten gäfwa böör intet förſmås. i. e. **Dhen ſom förſmår dhet lilla han får intet aff dhet ſtoora.** Man plägar dherföre ſäya vthi en gammal Vers: Dat pyra, dat Syr. 29. v. 5
oma, qui non habet aurea dona. Item aff ett landat ſpråk: Qui parum hatt/parum dat, &c. Här om haar och Cato giſwet en regul vthi öllande Vers:

Exiguum munus cùm dat tibi pauper amicus,
Accipito placidè plenè & landare memento. &c.

Sup. lit. Den.

ten qwiſt blijr högt träå. i. e. **Aff Barn blijr ech gammalt folck. Item: Aff ſmå Buſkar blij ſtoora Träå.** andem fit ſurculus arbor. Item aff en Poet:

Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas;

Sub

Sub quâ nunc recubas arbore, vi
ga fuit. &c. Ovid.
Sup. lit. Aff. Inf. lit. Små. Or.

Prov. 13. v. 11. Syr. ut sup. **Lijtet och offta fyller snart säcken.** i. Som man sade: Många bäckiar små/ gi ra en stoor Ack. Dherom säger man och v Verserna:

Adde parum parvo, parvo superad
de pusillum;
Et sic ex minimo magnus acervu
erit. Item:
Et quæ non prosunt singula, muli
juvant. &c. Ovid.
Sup. lit. Ded. Den. inf. lit. Lägg. Mång. W
sådan mening säger man och:

prov. & Syr. ut super. **Lijten winst ökar hoopen.** i. e. Lijte winningh smakar och wäl. Lucellu etiam dulce, &c. Eras. sup. lit. Den. inf. li Spaar.

Lijten Hund är länge Hwalp. i. Småwuxen Folck synes länge Barn/ etc.

1. Sam. 17. v. 50. Prov. 21. v. 31. **Lijten Hund jagar offta stoort Diu** i. e. Lijten Tufwa/ etc. super. hac lit. inf. li Små.

Lijtet Kläde giör stackot kiortil. i. Som man wille säya: Fattigdomen är ond släpas medh. Ty ellest säger man: Tiu Rumpa wil haa en wijd brook. etc. Su lit. Aff. Fatt. inf. lit. Till.

Lijte

jten och kiäck/ kiörer offta dhen stoo-
re i Säck. i. e. Som man wille säya: Man
får intet skoda Hunden effter häret.
Achta ingen fiende för ringa. Item:
Smått Folck haa och stoort Hierta/etc.
Sup. lit. Acht. super. hac. lit. inf. lit. Man.
Smått. Wedh liska meening säger man och:
ijten Yx fäller stoort Träd. Idem: 1. Reg. 7. v. 47.
Smähaat är och haat. inf. lit. Smää.

iuset brinner intet länger än weeken
räcker. i. e. När Ollian brister så sloc. Matth. 25. v. 8.
knar Lampan. Liifwet warar intet länger/
än födan föllier. Ty när humidum radicale
exspirerar, så haar (som Physici säya) liif-
wet en ända. Dheraff plägar man och säya:
Åhta och dricka/ häller Lijff och Siäl
ihoop. etc. inf. lit. Åht.
iuga och stiäla föllias giärna äth. i. e.
Dhet ena är intet giärna dhet andra förwthan.
Dhe äre näste ständer. Dheraff säger man och:
Mendax etiam fur est. Fras. Tysken sägher:
Wer gern leügt/ der stilt auch gern/ etc.

iuset tiänar andra oc tärer sig sielfft.
i. e. Mängen är så androm til tiänst/ at han Syr. 29. v. 19. & seq;
fördärfwar sigh sielff. Och kan doch säya med
liuset: Aliis inserviendo consumor. Item: A-
gris suis sitientibus, alienos irrigat, &c. Dher-
aff plägar man och säya wtht ett annat Ordspråk.
Mängen är Oxe i ens annars/ och Kalff
i sitt egit/ etc. inf. lit. Ox.

Lius

Matth. 6. v. 22. **Lius är bättre än Öga/sade Kiäringen** i.e. Är ögat mörkt/ så är Liuset klart; Dhe ä bäde goda/ när dhe komma hwar annar t hielp/ etc.

Lius Dagh och klaar Ögon/ giöra bä sta kiöpet. i. e. Dhen som wil vthan ska da kiöpslaga/ han måste haa ögonen öpna/ elle taga deste diupare i Taskan. Dheraff säya Ty skarna: Lichter Tag/ lichte augen. Som ma wille säya: Kauffmanschafft mus bey Tag verrichtet werden/etc. sup. lit. För. Häst. etc.

psal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4 & seq. **Liufft kan snart bliij leedt.** i. e. Dh som i dagh är wälkommet och affhållet/ ka mißhaga i morgon. Lääs härom Bellisar exempel aff Livio, &c. sup. lit. Hälged. Hee Hoff. Hög. inf: lit. Stoor.

prov. 17. v. 7. & Cap. 19. v. 9. & Cap. 21. v. 6. Syr. 20. v. 26. & seq. **Liuga är lijten heeder.** i. e. Dhen so medh lögn vmgår/ han blijr förachtad: Oc haar sin Dom aff Salomon och Syrach. Dhe aff säger man och: Ingenui viri est vera dice re. Mentiri, non est boni viri. Mendacem r vocari, in ingenuo homine turpis est nota. So phocl. Heeter fördhenskul: Non per scelus sed virtute gloria quærenda est. Panorm. I tem: Fraus, cùm omnibus fæda sit, tùm maximè iis, qui majori dignitate præditi sunt imò fædior quàm aperta violentia, &c. Thu cyd. inf: lit. Lögn.

Liugare måste wara minnesgodh i. e. Dhen liuga wil måste wäl betänckia sigh at han icke staplar. Dheraff säger och Era smus: Oportet mendacem esse memorem Tyskarna säya och: Ein lügner mus sich wo bedencken/etc.

Liug

ſiuga och ſwijka i rättan tijdh/ är ingen ringa konſt. i. e. Dhen ſom medh maneer kan liuga och bedraga/ han är klook och förſlagen. Dheraff säger man och: Mentiri & fallere, non eſt cujusvis, &c. Tyſtarna säya: Wol liegen und triegen/ iſt keine ſchlechte kunſt. Ellieſt plägar man och säya: **Liuga för nödh ſkul/ kan föga ſkada:** ſom Poeten haar ſagt: Prov. 1. v. 17.

Exiſtimo mendacium, ſi gratiâ Salutis effert, nil habere incommodi. &c.

Men Auguſtinus haar dherom ſagt: Sunt genera quædam mendaciorum, in quibus non ſit magna culpa; Sed tamen non ſint ſine culpâ, &c. ſup. lit. Hiälp. Inf. lit. Liſt. Nödl. Swijk.

Lo.

ofwa är lättare än hålla. i. e. Som man pläghar säya: **Mängen lofwar i Nödh/ och håller icke för ſin Dödh.** Man säger fördhenſkul Promiſſa ſunt vocabula artis, vincula ſtraminea. Och är då ſom Juſtinus haar ſagt: Fides dictis, promiſſisque nulla, niſi quatenus expedit. Item: Non magna quidem hominibus promittenda, ſed magna facienda, &c. Stob. Tyſtarna säya: Zuſagen iſt Herriſch/ halten iſt bewriſch/ etc. Infer. hac lit. inf. lit. Mäng. Exod. 19. v. 8.

ofwen kan ryggias/ men pant bär Penningar heem. i. e. Ehwad ſom vthlofwat Prov. 25. v. 14.

lofwas/ så är altijd panten säkraſt/ etc ſup. lit. Bättr. infer. hac lit. int. lit. Pannt.

Syr. 4. v. 33 **Lofwa rundt och hålla tundt/ giör ſwagh Credit.** i. e. Lofwa och hålla är twäggiehanda/ ſom billigt borde wara ett/ och föllias åth. Ty elliest är ſom Poeten haar ſagt: Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt Ovid. Eraſmus. kallar dhet: Aureos polliceri montes. Item aff Horatio: Parturient montes, naſcetur ridiculus mus. Man plägar och ſäya aff Seneca: Promittere, eſt beneficium aulicum. Vthan twifwel funderandes ſigh wed dhet ſom Poeten haar ſagt. Quid n. promittere lædit? &c. Dher vppå lyda och följiande Vers:

Plumbea vix præſtant, qui ſæpius aurea ſpondent:
Immenſum decus eſt, non violare fidem: &c. Lindeb.

Videatur Fab. de voto, quod ſolvi non poſſet. ſup. lit. Bäſt. inf. lit. Swijk. & infer. hac lit.

Lofwa och liuga/ är hwars mans konſt. i. e. Dher behöfwer man inet at gå Scholan effter: Liuga läres vthan Book. Dherom ſägz och vthi en gammal Vers: Re mala, res ſtulta, dare nil, promittere multa, &c. Mycket tahla och intet hålla/ kallar Salomon ett moln och wäder vtan tägn. Item aff en Poet

At nunc qui fœdera rumpit
Ditatur, qui ſervat, eget. &c.

Slutes fördhenſtul medh Schrifften/ ſom ſäger Omnis homo mendax, &c. inf. lit. Wärld.

pſal. 116. v. 11.

lofw

ofwa är Herrachtigt/ men hålla är fattigh mans twång. i. e. Then mächtige lofwar/ och håller om han wil; Then fattige blijr medh laag twungen til at fulgiöra sin lofwen. Theraff säger man och vthi gemeene Verserna:

Regia crede mihi, res est, promittere multum:
Sed servare fidem, est rusticitatis opus. &c. Lindeb.

Item: Pauperum est pacta servare, divitum quoad expedit. Idem loqui & sentire, verè regium est. Aff sådan materiâ lyda och följande Vers: Syr. 4. v. 33 psal. 89. v. 36.

Magna fides quondam parvo diplomate stabat,
Nulla bullis magnis parva stat orbe fides, &c. Lindeb.

Therföre säger man wäl vthi thet gemeena Ordspråket: **Bästa music, når Munnen och Hiertat siunga/ etc. etc.** Sup: lit. Ad. Bäst & superius hac lit.

ofwen giör skuld. i. e. Then något lofwar/ han giör sigh obligerad. Ty thet heeter: Omne promissum cadit in debitum.

Ingen lofwen vthan han hålls. Och aff Tystan: Zusagen macht schuld/ etc. sup. lit. Ing.

ofwa icke länge thet du strax kan gifwa. i. e. Then snart gieer/ Prov. 3. v. 28.

han gieer dubbelt. Heeter fördenſkul ſom Seneca haar ſagt: Ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæſit. Item: Qui citò dat bis dat, Sup. lit. Den. inf. lit. Snart.

Loſwen är ſtundom bättre än reeda Penningar. i. e. Man vthrättar vndertijden meer medh credit, än medh bahrſkap. Dherföre haar och Terentius ſagt: Quanta hæc mea paupertas eſt, tamen adhuc curavi unum, hoc quidem, ut mihi eſſet fides. Dherom haar och Plato wål ſagt: Vita, non eſt vita, ei, qui fidem perdidit, &c. Dheraff ſåya och Tyſkarna: Glaub iſt zuweilen beßer den bahr geldt/ etc. inf: lit. Pannt.

1. Reg. 17. v. 47. **Loppebeet ſwijder och.** i. e. Småhaat/ är och haat/ etc. Sup. lit. Acht. inf. lit. Småh.

Lu.

Luchte hwar i ſin egen barm. i. e. Luc. 6. v. 42. Dhen andra will ſtraffa/ han ranſake förſt hoos ſigh ſielff/ om någor ſkuld finnes. Syr. 18. v. 21. Dheraff haar och Plautus ſagt: Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet, &c. Sup. lit. Ann. Den. Hwar.

Luchtar han dhet ſå haar han ingen Eſa. 28. v. 19. **Snufwa.** i. e. När man förvth märker något ondt ſtå ſigh före/ då plågar man ſåya til dhen ſamma: Luchtar du dhet/ ſå haar du ingen ſnufwa. Hoc tibi ſi ſubolet, non labora pituita. Tyſkarna ſåya: Richeſtu das ſo haſt keinen ſchnuppen/ etc. ſup. lit. Andr.

Lugne

Lugnet är skaakom liufft. i. e. Stilla wåsende är frommom behageligast. Som man wille såya: Fromt Folck lefwer giärna i roo. Dher aff haar och Seneca sagt: Syr.7.v.4. 5. & cap.3.v.19

Me dulcis saturet quies,
Lætus perfruar otio, &c.
Sup. lit. Affs.

Lustigt sälskap giör wägen kortt. i. e. När man haar en lustigh reesebror/ weet man intet at wägen är lång. Facetus comes, in via pro vehiculo. Publ. Item: Confabulatio levamen est itineris. Och aff Poeten: Falluntur multis tempora longa jocis. &c. Tysken sägher: Lustige geferde macht kurtze meilen. etc.

Lust och willia giör arbetet lätt. i. e. Godh willia draar Laßet til Bys. Och heeter fördhenskul som Poeten haar sagt: Omnia conando, docilis solertia vincit. Manil: Amor docet Musicam. Eras. Item: Magna pars profectus est, velle discere. Sen. Han lährer snart som willian haar. Item: Han är godh locka/ som medh wil hoppa/ etc. Tysken sägher: Lust und lieb zum ding/ macht alle arbeit gering/ etc. Sup. lit. God inf. lit. Lätt. Wedh dhen meening plägar man och säya:

Lust och willia lärer pilten gillia. i. e. Drifwa älskogh. Dhen som haar lust til gilliarekonsten/ så lähres hon snart/ etc sup. lit. Gill. God. Han. Kiärt. inf. lit. Med. Prov 30 v. 18. 19.

Lustigt modh/ giör sundan Blod. i. e.

Wara glaad häller helsan wedh macht/ och
Syr. 30. v. förlänger lijfwet. Dheraff pläga och Tyskarna säya: Frölich gemüht/ gesund geblicht.
25. & seq. Item: Lustig gesang/ wischet den staub vom Hertzen. Vthi gambla Tyska Rijmen plägar
Philipp. 4. man och säya:
v. 8. Frisch und frölich/ from und ehrlich/
Ist was annars/ so ist beschwerlich.

Lustigh wärd/ giör gladan giäst. i. e. När Wärden seer suurt vth/ så blijr giästen snart
prov. 22. v. 9. trumpen. Dheraff säger man i gambla Versen:
Syr. 20. v. 13. Hospitis in mensa, vultum non fercula pensa, &c. Inf. lit. När.

Syr. 32. v. 6. **Lusten föllier Pijpan.** i. e. Man är intet giärna lustigh i laget/ vthan Harpan låter. Dheraff säger och Tysken: Fröligkeit währt solang als der Pfeifen klang. Ellest säghes man och: **Laag vthan leekare giör lusten trög/** etc. sup. lit. Laag.

prov. 14. v. 23. **Lust föllier olust.** i. e. Aldrigh är wällusten så stoor/ at man icke omsijder blijr ledze dherwedh. Omnibus in rebus, maximis voluptatibus, fastidium est finitimum, &c. Cic. Tysken säger: Zuviel lust macht unlust/ etc.

prov. ut sup. **Lusta leek giör Qwinnehtweek.** i. e. Effter söödt kläda/ kommer suur sweda. Dheraff plägar man och säya: Mången gråter tåhr dhet han log i stol/ etc. sup. lit. Efft. Inf. lit. Mång. Skump. Man plägar och säya:

prov. 21. v. 17. **Lustmaath på ängerfaath.** i. e. Wällust giör ånger. Demostenes haar dherföre sagt: Tanti pænitere non emo, &c. Som man wille säya: **Ondt kiöpa dyr ånger/** etc. inf. lit. Ondt. Wäll. & super. hac lit.

Lydigh

Lydigh Son är Faderens glädie. i. e. Hörsampt Barn frögdar Föräldrarnas Hierta. Dherföre säger man och aff gambla Verſen: Gaudent uterque parens, cùm filius eſt benè parens Här om haar och Plautus ſagt: *Probum patrem eſſe oportet, Qui gnatum ſuum probiorem, quàm ipſius fuerit Poſtulat. &c.* prov. 10. v. 1. Colloſs. 3. v. 20.

Lydna giör treffnad. i. e. Dhen ſom hörſamheet bewiſes/dher är och wälſignelſe; Fördhenſtul heeter dhet och: Obedientia eſt mater felicitatis. Æſch. Schrifften säger och Lydna/ är bätre än Offer/ olydna är en troldoms synd/ etc. Seneca haar kallat lydna: Vinculum rerum, per quod Respubl. cohærent. Om sådan lydna skal och Scipio Afric. hafwa sagt: om sitt vnderhafwande Krijgzfolck: Nullus horum eſt, qui non ſemet in mare præcipiturus eſt, ſi juſſero, &c. Liv. Twärt om haar och Seneca kallad olydnan: Parentem confuſionum, &c. ſup. lit. All. Den. inf: lit. Ondt. 1. Sam. 15. v. 22. 23. 1. petr. 2. v. 13. 14. 18. Rom. 13. v. 1. 2.

Lydna i Krijg giör bäſta proſwet. i. e. Som man ſade: I Fält får man intet diſputera Ordren. Man får intet criticera dhet ſom befahles. Dherföre haar och Tacitus ſagt: Odi curioſos & refractarios, qui juſſa ducum interpretari malunt, quàm exequi. Hijt lyder och Braſidæ rådh hoos Thucyd. Cenſete hæc eſſe bonæ militiæ, velle, vereri, obedire. &c. Och wijdare aff Tacito: Principi ſummum rerum judicium Dii dederunt: Subditis obſequii gloria relicta eſt: Item; Obſequio mitigantur imperia. Curt. ſup. lit. Krijgh. Kongz. & ſuper. hac lit. prov. 20. v. 2.

Prov.17.v. 17. **Lyckan giör många wänner/ men nö**
Syr.37.v.4 & seq. **den pröfwar dhem bäst.** i. e. Nöden lährer kiänna wänner. Heeter altså Gullproff i glödh / wäneproff i nödh. etc. sup. lit. Gullpr.

Lycka räkar man/ Pijl räkar Järn hatt. i. e. Lyckan drabbar owist/ som Ptijlen om Stormhatten/ etc. Man säger och wedh sådan meening:

Syr.11.v. 14. **Lycka och Olycka dhe haa en smaal gräntz.** i. e. Dhen hon drabbar / dhen drabbar hon; Och dhen som ligger/ han ligger/ etc. infer. hac lit.

Sap.14.v. 4. **Lyckan är bättre än twsend Marck.** i. e. Godh Lycka kan intet bethalas medh Penningar. Dheraff blijr hon och kallad: Fors domina campi. Eras. Och aff Tyskan: Wem das glück trifft/ der führt die Brawt heim. Item: Wer glück und guhten wind hatt/ der kan im korb uber Rehn fahren/ etc. Sup. lit. Den.

Syr.11.v. 6.27. **Lycka och Glaas/gär snart i kraas.** i. e. Hon är snart förspild. Dheraff haar Publius sagt: Fortuna est vitrea, cûm maximè splendet, frangitur. Man säger och: Fortuna cùm blanditur, captatum venit. Item: Fortuna nunquam sistit in eodem statu. Auson: Semper movetur, variat, & mutat vices, &c. Idem: Hon wänder snart ryggen til. Som Tysken säger: Glück und unglück/ wendet sich alle augenblich / etc. infer. hac lit. Inf. lit. Stoor. Dheraff säghes man och:

Lyckan

yckan är så snart effter som före. i. e. Pred. 11. 8
Hon är ostadigh. Man weet intet hwar man skal finna henne igen. Dherföre haar och Poeten sagt:

Passibus ambiguis fortunæ volubilis errat;
Et manet in nullo certa tenax q̃z loco. &c. Ovid.

Caj. Marius En förnembligh Romare, skal fördhenskul hafwa wäl sagt: Non sanæ mentis est homo, qui se fortunæ committit. Bruson: Item aff en annan Scribent: Existima communia omnia in fortunia. &c. Wedh dhen meening säger man och: Syr. 11. v. 14.

ycka och Olycka / bära hwar andra posebaak. i. e. Dhe föllies giärna äth. När dhen ena släpper / så taar dhen andra wed / etc. infer. hac lit. sup. lit. Ded. Syr. us super.

yckan föllier mäst giärningen effter.
i. e. Somman bär sigh äth til / så haar man och lyckan at wänta. Ut mores sunt, ità fortuna respondet. Eras. Item: Quilibet faber propriæ fortunæ. Salust. Hwar smidder sin egen lycka. Och aff Plauto. Ose. 13. v. 9. Esa. 9. v. 10.

Ut quisq̃ fortunâ utitur;
Ità præcellat, at q̃z ex indè
Sæpè eum omnes dicimus. &c.

Item, Omnia plerumque summa ratione gesta, etiam fortuna sequitur. Heeter altså som Tyskarna säya: Das glück wil geritten / und nicht gefürchtet sein / etc. super. lit. Hwar. Inf. lit. Som.

Syr. ut ſu-
per II.

Lyckan kallas både ond och godh. i. e Hwad enom wederfahrs/ måſte alltijd lycka haa nampn dherföre. Cicero haar förbhenſtu ſagt: Vitam regit fortuna, non ſapientia. Item: Fortuna utramque facit paginam. plin Sen. Tyſkarna ſåya: Das glück herſchet in al len dingen. etc. ſuper hac lit.

Syr. ut ſu-
perius.

Lyckan är intet at lijta på. i. e. Hon å obeſtändigh. Hon taar offta en Gullklimp ifr dhen ena/ och kaſtar til dhen andra/ och byte åther om igen. Dheraff haar och Publius wå ſagt: Levis fortuna, citò repoſcit quæ dedit En Poet haar och ſagt om hennes obeſtändig heet: Fors incerta vagat, fertque refertqu vices. Lucan. Item aff Terentio: O fortuna ut nunquam perpetuo es bona! Men Virgi lius haar märkeligen beſtrifwit henne medh fåt gor i föllande Vers.

O fortuna potens, quàm variabilis
Inconſtans, fragilis, perfida, lubrica
Item: (&c
Nec quos clarificat, porpetuo fovet
Nec quos deſeruit, perpetuo pre-
mit. &c.

Item aff en annan Poët ſom haar ſagt:

Non fortuna diu felicibus ambulat
alis,
Nunc eſt æqua malis, nunc ini-
mica bonis, &c. Lindeb.

Curtius haar dherföre wäl ſagt: Fortunam tu am preſſis manibus tene, lubrica eſt, nec invi ta teneri poteſt. Item: Licet adſpirare pullis

ſun

ſuis fortuna videatur; ad ultimum tamen temeritati non ſufficit. Idem: Fortuna lædit quibus cùm luſit. &c. Lipſ. ſuper. hac lit. Sup. lit. Den. Hopp.

ycke ſkott råkar och på måhlet. i. e. Man finder och ſtundom aff en ſlump på ett gott rådh/ dher man ellieſt länge ſpeculerar öfwer/ etc. ſuper. hac lit.

ycka och mood ſtijga vp och neder. i. e. efftet ſom medgången tager til eller aff/ ſå wäxer och giärna ens moodh och ſinne. Mens vertitur cum fortunâ. Haar Seneca ſagt: Man ſägher fördhenſkul: Wäxer min rogh/ ſå wäxer min hog/ etc. Inf. lit. Wär. Syr. 5. v. 11. & Cap. 11. v. 26.

yckehiulet är aldrigh tompt. i. e. Lyckenarrar äre alleſtädz framme. Dhet fins ju altijdh någon ſom effter Lyckan ſträfwar/ etc. ſup. lit. Den. Syr. 11. v. 11.

ycka och rijkedom är en ſwär börda. i. e. Som man ellieſt wille ſäya: Goda dagar behöfwa ſtarcka been/ etc. Sup. lit. God. Syr. 11. v. 4.

yckan är bättre än rådh. i. e. Hon öfwergår förſtånd och klookheet. Ty dher weetet ſläpper/ taar Lyckan wedh; Effter ſom wår Herre är alla däkrars förmyndare. Dheraff ſäya och Tyſkarna: Raht ohne glück/ iſt eine windmühle ohne wind/ etc. ſup. lit. Der. Gud. Meth. 6. v. 34.

ycka och Olycka boo vnder ett Taak. i. e. Dhe bära hwar andra på Ryggen. Syr. 11. v. 14.

Dhe

Dhe räckta hwar andra handen. Dheraff sä
ger man i en gemeen Vers: Ipsa dies quand
que parens, quandoque noverca est, &c. supe
hac lit. sup. lit. Ded.

Syr. II, v. 4 & seq. **Lyckan aflar stälta Barn.** i. e. Me
gång föder högmoodh. Man säger för
dhenskul: Fortuna quem nimium fovet, stu
tum facit. Som man sade: Lyckan gi
många narrar. Item: Wäxer mi
Rogh. etc. super. hac lit. inf. lit. Me
Wär: Yfffz.

Syr. II. v. 14. **Lycka och Olycka är hwardagzkost.** i.
Alla dagars ombyte. Dhe bära hwar and
på ryggen. Ut superius. Dheraff haar en Poe
sagt: Sunt mala juncta bonis, & bona mixt
malis, &c. Lindeb. Super. hac. lit. sup. lit. De

Syr. ut prox. super. **Lyckan formår mycket/ når hon wi**
wäl. i. e. Som man sade: Gott dant
når Lyckan wil pijpa. Fortuna in omni r
dominatur, Salust. Item aff Livio: Vim fo
tunæ reputa, & omnia quæ agimus, subject
esse mille casibus. Fors domina campi. Cic. &
sup. lit. Gott.

Syr. ut superius **Lyckan kan snarare fås än behållas**
i. e. Hon är obeständigh. Man kan fulle stu
dom råka wed en lijten lycka: Men owist at f
behålla henne. Dheraff haar och Publius sag
Fortunam citius reperias, quàm retineas
tem aff Poeten: Passibus ambiguis fortun
volubilis errat, &c. super. hac lit.

1. Cor 9. v. 24. **Lyckan är intet hwars mans.** i.
Som man ofliest plägar säya: Tije tiän
offt

ffta til hofwa för ens mans Lycka.
Dhet lyckas wndertijden niuggaſt en bland hun-
radh. Dheraff haar och Poeten ſagdt: Non
cuivis contingit adire Corinthum, &c. Horat.
ſup. lit. All. inf. lit. Ttj.

ckehiulet löper ſnart om. i. e. Lyckan är intet at lijta på. Dherföre haar och Seneca ſagt: Fortuna uiu dat multa, mancipio nihil. Item aff Plauto: Ut ſunt humana, nil eſt perpetuò datum. Lyckan lånar ſtundom mycket/ men gifwer intet arfligen. Dheraff haar och Poeten ſagt: Non quoque floruimus, ſed flos fuit ille caducus, &c. Ovid. Syr. ut ſuperius.

yckan hwälfwer ſnart om. i. e.
Man ſäger dherföre wthi gemeene Verſerna aff Juvenale.

Si fortuna volet, fias de Rhetore conſul;
Si volet hæc eadem, fias de conſule Rhetor, &c.

Item:

Vultus fortunæ variatur imagine lunæ:
Creſcit, decreſcit, loco eodem ſiſtere neſcit. &c.

Demetrius haar dherföre ſagt om lyckan: Tu me extuliſti, tu ipſa rurſus dejicis, &c. Plutarch. Och heeter altſå: Qui ſtat caveat ne cadat. Dhen ſom ſtår/ han ſee til at han icke faller/ etc. Dhen konſtrijke målaren Apelles, ſägs och wara tilfrågad/ hwij han ſå hadhe affmåhlat lyckan ſittiandes? Och gifwet tilſwar. 1. Cor. 10. v. 12.

Quia

Quia loco ſtare & conſiſtere non poteſt, &c. Stobæ: ſuper. hac lit & inferius.

Lyckiones Barn rooſa ſin Moor. i.e. När alt löper för 2. ſkiööt/ ſå tilſtrifwes dhet alt Lyckones favor; Och dherföre vthbriſta hennes clienter medh Poeten ſom haar ſagt: Te facimus fortuna Deam, cæloque locamus; Juvenal: Men alt ſådant kommer aff Hr Erra-nom/ Lycka och Olycka/ och hwad oß wederfars/ etc. ſup. lit. Ded. Ick. Ing.

Syr. II. v. 14.

Lyckan lånar mycket/ men gieer intet til arffz. i.e. Hon förlähner fulle til en tijd/ men taar igen när hon wil. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Nil eſt in vitâ proprium mortali datum. Lucil. Item: Non eſt tuum quod fortuna tuum fecit: Levis eſt fortuna, citò repoſcit quod dedit: Publ. Och aff en annan Scribent: Quos fortuna plurimis ornavit beneficiis, ad diutiorem caſum reſervare ſolet. Vell. Paterc. Fortuna multis parcit in pænam haar och Terentius ſagt: Och aff Tyſkan: Das glück iſt unbeſtendig/ bald bringts/ bald nimpts/ etc. ſuper. hac lit. inf. lit Mång. Straff.

Syr. I. v. 38 & ſeq.

2. Pet. 2. v. 9.

Lytter Kropp/ elr ett ſinne. i.e. Vthaff obſervation håller man ſå före/ at ett waanſkapad Menniſkia/ ſkal och wara aff en ond natur. Dherföre haar och Galenus in vita Æſopi, welat ſåya: Qualis forma, talis anima; Quia corpori conſentit anima, & animæ corpus, &c. Dheraff säger man och i gemeen: **Wachta dig för dhen ſom Naturen haar tecknadt.** Doch plägar man lijkwäl ſåya dher bree wedh: Konſten bättrar Natutens feel/ etc. ſup. lit. Konſt. inf. lit. Wacht.

prov. II. v. 22.

Lå.

åhna sin wän/ och kräfia sin owän-
i. e. Paddan betahlar måst medh otack. Dher-
aff säger man och: **Låhnt Gull/ wändes i**
Bly. Man låhnar offta medh sin stoora ska-
da. Plautus haar dherföre wäl sagt: Qui mu-
tuum dat, amicum vendit, & inimicum emit.
Som man wille säya: Dhen som låhnar sitt
vth/ han säller dher medh offta en wän/ och
kiöper sigh en owän. Terentius säger för-
dhenskul Leve æs alienum debitorem facit,
grave inimicum; Item ut nunc sunt mores,
adeo res rediit, si quis quid reddit, magna
est habenda gratia. Idem: Dhe Perser
hafwa (som Herodotus skrifwer) hållet för dhe
gröffsta odygder hoos en Menniskia/ och lijka
som Syston: Nembl. Debitorem esse, &
mentiri. i. e. Wara skyldigh och ljuga. Hee-
ter fördhenskul: Creditor sit curiosus, quò res
credita vertatur. &c. Man måste i låhn see
sigh wäl före. Och är altså i slijke fall: **Bät-**
tre förrsta wreden än dhen sidsta. &c. sup.
lit. Bättr. Borg. Läås här om wijdare hoos
Syrach/ som dhen materien medh omständer
beskrifwer. Ellies säger man och:

Syr. 29. v. 4. ad 11. Luc. 6. v. 34.

Låhn bör ledandes heemgå. i. e. Dthan
löhnarens skada och omaak båras heem igen.
Man kan och säya: Leandes heemgå. i. e.
Willigt/ och lijka som medh leandes munn/ be-
tahla dhet som låånt är. Dheraff säger man
och i en gammal gemeen Vers: Mutuò quod de-
bes, ridendo solvere debes. Tyskarna säya och:
Geliehen Geldt/ sol man mit lachendem mun-
de bezahlen. Man säger och medh Senecâ:
Æquiss-

Syr. ut superius.

Syr. ut ſu-per v. 2. Æquiſſima vox eſt, ſolve quod debes. aff Plauto bliſwa fördhenſkul goda betalare högt commenderade, dher han haar ſagt: Fidem homini, ſi quid rectè curatum velis, mandes; mori ſeſe miſerè mavolet, quàm non perfectum reddat quod promiſerat, &c. Sw. L. KiöpM. B. 8. Cap. 11. ſup. lit. Borg.

4. Reg. 20. v. 1. **Långligh ſoot är wißa Döden.** i. e. Långſamma och ſwåra ſiukdomar plåga ſkynda en Menniſkia åth Graffbacken/ etc. inf. lit. Siwk.

Prov. 13. v. 25. Syr. 14. v. 9 Pred. 5. v. 9. **Långt liijf är dhen girigas qwaal.** i. e. Jw långre dhen giriga leſwer / jw meer han plågas aff begärelſe til rijkedom. Dherfore haar och Plautus ſagt: Avaro quid mali optes, niſi ut diu vivat? &c. Sup. lit. Gir.

Länter Häſt och egna Sporar/ giör mijlen kortt. i. e. Såån bliir offta miſsbrukadt. Lijka ſom man i gemeen rijder en lånan Häſt faſtare än ſom han wore egen/ etc.

Länga nätter giöra magra Höns. i. e. Som man ellieſt säger: Hunger giör tunna kindbeen. etc. Sup. lit. Hung.

Syr. 2. v. 4. **Långt frå ögon/ ſnart vhr ſinnet.** i. e. Som man wille säya: Borta är ſnart glömder. Dher vppå lydher och gambla Verſen: Qui procul ab oculis procul eſt à lumine cordis. &c. Tyſkarna säya: Kumſtu aus den augen/ ſo kumſtu wol aus den ſinn/ etc.

Långt frå fahran/ giör gambla krijgzmän. i. e. Som man ſade: Gott wara Krijgzman hemma. Och heeter ſom Eraſ-

haar

haar sagt: Procul à Jove, procul à fulmine. Extra telorum jactum. Idem: Jeega Soldater pläga säya vthi sådana fall: Bättre döö i Koyan/ än gå vth på slätten och låta mörda sigh. Aff Tyskan säger man och: Weit davon/ ist guht für den schus. Beßer in den reisern/ den in den eisern. Weit vom streit/ gibt alte Kriegsleüt. Item: Auff der weite ist guht tadigen/ etc. Sup. lit. God. Gott. Hahn. Hund.

Låås för lädersäck/ logh en Tälgekniff äth. i. e. Osäkra giömmor för Tiufwehanden. Tiufwen finner fulle på läsegången. Man säger och: Tilfälle giör tiufwen. Item: Ond giömmare giör många tiufwar. etc. inf: lit. Ond. Tilf.

Lä.

Läggia i lood och qwintin. i. e. Giöra mycket aff litet/ medh fåfäng ord. Man kallar dhet och: **Läggia mycket på Skogen.** När man giör många dicentes öfwer en ringa ting. Erasmus haar kallat dhet: Ex musca Elephantum, &c. sup. lit. Aff.

Lägg i Tholamodzposan. i. e. Dhen fromme taar vp medh tholamodh hwad honom wederfahrs; Och lägger dhet bland tholamodz krammet/ Dherföre dhen som kan lijda och bijda/ och kasta alt i tholamodzposan/ han öfwerwinner mycket ondt / etc. sup. lit. Bijd. Gitt. inf. lit. Thol. Prov. 16. v. 32. Syr. 2, v. 4. Jacob. 1. v. 12.

Läggia Katt i Biörneläger. i. e. När en renovered, eller wäl meritered man kommer genom Dödzfall/ eller ellieft/ ifrå ett ämbete Syn. 47. v. 26. & seq.

bete / och dhen som kommer i stället / är afftingare Qualiteter ; Då plägar man säya: Dher kom Katt i Biörneläger. Man pläghar och dher wedh säya: Twolijka diur / en Elg och en Biur. etc. I lijka måtta brukas och dhetta / när Man eller Hustru träda til annadt giffte / och dhen sijdsta maakan råkar wara dhen förra något olijk och ringare / då säger man och / at Katt är råkat i Biörneläger / etc. Hijt kan och lämpas dhet som Cicero haar sagt : Heu domus antiqua ! quàm dispari dominaris Domino, &c. inf. lit. Tw. Tiähn.

prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1

Lägg lijtet til lijtet / dhet blijr fulle en gång stoort. i. e. Som man wille säya: Dhen som intet giömmer en Penning / han får aldrig twå ägga. Item : Många Bäckiar små / giöra en stoor Åå. Dher vppå lyder och gambla Versen: Adde parum parvo. parvum superadde pusillo, &c. Item aff en Poet :

De multis, grandis acervus erit, &c.

Ovid.

Man plägar och säya : **Dhet hielper alt som swälper / sade Kiäringen som swalg Fröen.** Item aff Poeten: Et quæ non prosunt singula, multa juvant, &c. Ovid. Tyskarna säya: Alle zuthat hilfft. Item : Ein Pfenig / und aber ein Pfenig / macht endtlich ein Groschen / etc. Sup: lit. Ded. Den. inf. lit. Mång.

Lägg

Ägg icke Steen på Börda. i. e. Man måste intet föröka dhen bedröfwades sorg. Och heeter Infortunatum ne irriseris. Eras. Spotte nicht den betrübten/ säger Tysken: Item: Infelici non insultandum. Eras. Vthan heller som en Scribent haar sagt: Manum lapso porrige, &c. Phocyl. inf. lit. Spott. Syr. 4. v. 3. Cap. 7. v. 11.

Läkiarens Pläster helar intet all Sår. i. e. En Mästare kan icke alt. Deraff haar och Poëten sagt: Non est in medico, semper relevetur ut æger. Ovid. Eß kan der artzt nicht alle patienten auffhelffen/ etc. sup. lit. En. 1. Cor. 12. v. 4. & seq.

Läkiaren åhras för nöden skul. i. e. Man håller dherföre aff Medicis, at dhe stundom behöfwas/ etc. inf. lit. Nöd. Sund. Syr. 38. v. 1. 2. 3. 4. Item v. 12. 13.

Läkiarens öga giör spijsen sund. i. e. När Medicus är hoos dhen Siuka tilstädes/ så hålles maathen för helbregda. Dheraff plägar man och i gemeen säya: Præsente Medico, omenia sunt sana, &c. Man läås om en Medico, som hade curerat en siukan man medh en särdeles Läkedom/ som och hade hulpet honom til helsan igen: Men något dher efter åther fallen i samma Siukdom; Och altså Läkiaren owetandes/ taget samma slagz recept til sigh/ som han förr hade brukat; Doch intet hulpet. När han omsijder hade kallat Medicum, och frågadt hwarföre dhet icke nu wille så wäl hielpa honom/ som tilförende/ och hade lijkwäl brukat samma recept emoot samma siukdom? skal Medicus hafwa swarat: Ideo non profuit, quia ego non dedi, &c. Blijr refererat aff Aug.

Läkiare läåk digh sielff. i. e. När man wil gifwa androm rådh emoot dhen siukan/

Syr. 18. v. 20. & Cap. 37. v. 22. Luc. 4 v. 23.

som han ſtelff drags medh/ då ſäger man medh Eraſmo: Medice cura teipſum. *Item*: aliorum medicus, ipſe hulceribus ſcates. *Idem* Eraſ. Odi ſapientem, qui ſibi ipſi non ſapit. Item aff Therentio: Nonne flagitium eſt, te aliis conſilium dare; foris ſapere, tibi non poſſe auxiliarier, &c. Och heeter då ſom Tyſken ſäger: Artzt/ Helff dir ſelbſt/ etc. Fab. de Vermiculo & vulpe. ſuper. lit. All. Ondt.

Längden draar laßet. i. e. Medh tijden kan mycket vthrättas/ etc. inf. lit. Tijd.

Geneſ. 47. v. 9. Pſal. 90. v. 10.

Längie leſwa är längie plägas. i. e. Ju längre man leſwer/ ju mehr ondt man lijder. Och heeter: Longa vita, longa calamitas. Item aff Publio: O vita miſero longa, felici brevis. Man säger och: Omnis vita ſuplicium. Dhet är tungt at leſwa. Homo diu vivendo, multa quæ non vult videt. Cæcilius. Vita cujusque eſt varia & diuturna militia. Och aff Sophocle: Heu quàm multa pænitenda incurrunt vivendo diu! Nulla eſt tanta dolendi cauſa, quàm vitæ longitudo, &c. Dherföre haar och en gammal Scribent dher wedh trooligen weladt råda/ och ſagt: Non quàm diu, ſed quàm bene vivas, cogita, &c. ſup. lit. Den.

Prov. 13. v. 11.

Länge öſt/ blijr ſnart förslöſt. i. e. Dhet minſkas altijdh ſom afftages. Dheraff plägar man och ſäya: **Dhen mehr wil ödhe/ än han kan aſla/ han fär ſnart ett tommt wiſthuus.** Largitio non habet fundum. i, e. Som man aff Tyſkan plägar ſäya: Man kan auch eines Grafen guht verſchwenden. Och heeter ſom Verſerna lyda:

Qui

Qui plus expendit, quàm lucri ſumma rependit,
Non admiretur, ſi paupertate gravetur, &c.

Sup. lit. Den. inf. lit. Man. Slödh. Seent. öd.

Länge borgat är intet gifwet. i. e. **Skuld måſte omſijder bethalas.** Och heeter fördhenſkul: Quod difertur, non aufertur. Tyſken säger och: Lang geborget iſt nicht geſchänckt/ etc. ſup. lit. Ded. Inf. lit. Straff. prov. 13. v. 12.

Länge lärdt/ blijr ſeent glömdt. i. e. Dhet man i långan tijd aff fundament haar intaget och lährt/ dhet förgiätes intet lätteligen. Seneca haar dherföre ſagt: Dediſcit animus ſerò, quod didicit diu. Item: Tenaciſſimi ſumus eorum quæ rudibus annis percepimus. Haar Quintil. ſagt. Dhet ſkrifwes om en Muſicant, ſom hade åſtat dubbel löhn aff en ſin Diſcipel, ſom förr hade något lährt aff ſamma Konſt: Och när honom bleff frågat hwarföre; Skal han hafwa ſwaradt: Quia duplex mihi ſubeundus eſt labor; primum quidem dedocendi vetera, deinde docendi nova, &c. Bruſon. Inf. lit. Ung. Prov. 22. v. 6.

Länge går ſägn för giärning. i. e. **Dhet går giärna Röök aff Bränder.** Dhet grunkas altijd länge / förr än en ſaak briſter vth. Aff Tyſkan säger man och: Man mummelt lange bis eß außbricht / etc. inf. lit. Ryckt. Röök. Säll. Wedh ſamma meening säger man och: Matth. 10. v. 26. Pred. 12. v. ult.

Pſal.7.v.15 & ſeq. **Länge ligger ſaak i ſalte.** Idem: Inf. lit. Straff.

1 Syr.28. v. 9. &. ſeq. Jacob.1.v. 20. **Länge wreder är hwar man leeder.** i. e. Man ſtyr giärna wrante och oförſohnliga Menniſkiors omgiänge. Om ſådana haar Eraſmus ſagt: In fermento jacent, &c. Inf. lit. Wrannt. Wreed.

Prov.13. v. 12. **Länge wäntad ökar luſten.** i. e. Dhen ſom länge wäntar effter något gott / honom wäxer och begiärelſen dheſte mehr. Dheraff ſäger man och. Omne deſiderium poſt ſpem impatientius. Item: Expectatio eſt oneroſa, &c. ſup. lit. Ded. Efft. Hopp. inf. lit. Man.

Matth.7, v. 16. **Låhre Ulfwen/** pater noſter, **han ropar ändå Lamb.** i. e. Som man wille ſäya: Paddan låter intet ſin onda nyck. Heter fördenſkul: Naturam furca expellas, tn. uſq. recurrit. Catull. Pardus maculas non deponit. Nazianz. Item: Æthiops non albeſcit. Eraſ. På Swenſka ſäger man ellieſt: **Waanan är onder at kaſta i wräck.** ꝛc. Tyſtarna ſäya: Lamb/ Lamb iſt des Wulffz Veſperglock/etc. ſup.lit. Art. Driſſ. Hwad. Korp. Lamb. inf. lit. Nat. Padd. Waan.

Eph.6.v.4 **Låhra föder wett.** i. e. Genom lärdom ökas förſtåndet. Dheraff haar och Cicero ſagdt: Diſcendo mens hominis alitur. En wijs man ſkal ellieſt hafwa ſagt: Homines imperiti ſola forma differunt à beſtiis, &c. Val. Max. Wedh ſådan meening ſäger man och:

Prov.22. v. 15. & Cap.13. v. 18. **Låhr något ſå weſtu något.** i. e. Som man wille ſäya: Dhen intet gott wil låhra/ honom wäxer icke heller ſtort wett. Dheraff haa dhe gambla ſagt vthi en Vers: Diſcat qui neſcit

neſcit, & ſic ſapientia creſcit. &c. Tyſken säger: Lerne was/ ſo kanſtu was. Item: Eß mus gelernet ſein/ wer was wißen wil/ etc. Sup. lit: Konſt.

Låhra Örnen flyga. i. e. Som man ſade:

Ägget wil låra Hönan wärpa. Eraſmus säger dherom: Sus mivervam docet. Och aff Diogene: Delphinum natare doces. &c. inf. lit. Ägg.

Lärdom vthan ſeeder/ är til föga heder/ i. e. Plumpa ſeeder dhe kaſta lärdomen omkull. Dher aff säger man i Scholan: Qui proficit in literis, & deficit in moribus, plus deficit quàm proficit. Heeter altså ſom Poeten haar ſagt:

Didiciſſe fideliter artes,
Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.
&c: Horat.

Lärdom ökar mandom. i. e. Lärdom är och en Krijgzman nyttigh. Man läås om Alphonſo dhe Arragoniers Konung/ at han på en fråga (hwilket honom bäſt behagade/ ſtudier eller Krijgzwäſendet) ſkal hafwa ſwarat: Ex libris arma, & armorum jura didici. Panormit: Skal och dher hoos hafwa ſagt: Rex illiteratus ac indoctus, nihil aliud eſt quàm coronatus aſinus. Æn. Sylv. Dherföre säger man och med Menandro: Vir literatus duplo acutius videt, &c. Balldev. kallar dhet: Duobus oculis cernere, &c. Inf. lit. Mood.

Lärdom främiar Dygden. i. e. När en godh natur blijr medh ſtudier excolered, förökes Dygden märkeligen. Dheraff haar och Ariſtoteles ſagt: Aſpectus à circumfuſo aëre lumen accipit, mens à doctrinâ. Item: Baculus eſt eruditio vitæ. Man säger och: Non eſt

doctrina posſeſſio pretior. *Item* aff Ciceröne: Exempla omnia jacerent in tenebris, niſi literarum lumen accederet. &c. ſup. lit. Klook. Konſt. inf. lit. Nat. & Super. hac lit.

Syr. 20. v. 32. 33. Luc. 8. v. 16. **Lärdom vthan bruuk/ är Eld vthan warme.** i. e. Som man ellieſt säger: **Sielff lärd / är ingo wärd.** Man säger förthenſkul medh Poeten: Parum ſepnltæ diſtat inertiæ, celata virtus. Och aff Terentio: Non ſat eſt tuum te officium feciſſe, ſi non id fama appeobat. *Item*: Occultæ Muſicæ nullus eſt reſpectus, &c. inf. lil. Man. Siälff.

Prov. 13. v. 18. **Läbra gieer ähra.** i. e. Then något gott haar lärdt/ han winner dher heeder aff. Caſſiodorus ſkal dherföre hafwa ſagt: Non aliqua in mundo poteſt eſſe fortuna, quam literarum non augeat glorioſa notitia. Alex. Mag. haar och ſå högt æſtimerat lärdom / at han om ſin præceptore Ariſtotele ſkal hafwa ſagt: Se illi non minus quàm patri debere, quod à patre videndi, à præceptore benè videndi initium accepiſſet, &c. Aff Tyſkan säger man: Lehr und Kunſt/ bringt Geldt und gunſt. Man säger och til exempel.

Dat Galenus opes, dat Juſtinianus honores. Item:

Vehitur Avicenna quadrigis. &c.

Sup. lit. Den. För. Konſt. inf. lit. Tucht.

Läreſpäcken är intet mäſterſtycke. i. e. Man mäſte kryva til dheß man lährer gåå. Dher aff säger man och: Qui nunquàm malè, nunquam benè. Item: Nihil eſt ſimul inven-

inventum & perfectum. Cic. Aff Swenskan plägar man och säya: **Dhen aldrig giör illa/ han giör aldrig wäl.** Och aff Tyskan: Ahnfang ist kein meisterstück. etc. sup. lit. All. Den. Man Wäll.

ärda narrar äre dhe bäste. i. e. Dhe som inbilla sigh stoor klookheet. Om sådana säger en Scribent: Quàm nihil est doctrina, nisi mens adsit. Dheraff pläga och Tyskarna säya: Die gelerten/ Die Verkehrten/ etc. sup. lit Jub. Syr. 34. v. 8

åsa och intet förstå/ är säfängt arbete. i. e. Som man wille säya: **Ondt leeta sigh fram vti ett mörkt huus.** Heeter altså: Legere & non intelligere, est quasi negligere. &c. Tysken /säger: Was du nicht verstehest/ das liesstu vergeblich. etc. sup. lit. Jag.

äth wär Herre söria. i. e. **Kasta din** omsorg på honom/ han sörier för oß alla. Dherom haar och Tacitus sadt: Curas ingenio impares, Fato permitte. &c. Sup. lit. Hwad. Kom. inf. lit. Sör. psal. 55. v. 23. Matth. 6. 34.

äth dhe gambla råda/ när dhe willia wäl. i. e. Som man wille säya: **Vngdoms rädh feelar offta.** Fördhenskul säger man och aff Plutarcho: Consilia senum hastæ sunt Juvenum **Dhe gamblas rädh är dhe vngas förleek.** etc. Sup. lit. Bättre Gamm. Ald. Syr. 8. v. 11 12.

ättia löhnes medh armood. i. e. Som man ellies säger: Lahter man är länge arm. Dheraff säger man och: Pauperes otiosos non alit ignavia. Item: Mendicitas est ignaviæ pretium. Prov. 6. v. 10. 11.

pretium. Aff Tyſkan ſäger man och: Müßig
gang hat armuht zum geferten/ etc. Sup. li
Helig. Laat. inf. lit. Spaß.

Lättia föder flättia. i. e. Hon förorſak
Syr. 22. v. 1. 2. & mycket ondt/ och allehanda Odygd. Dhera
Cap. 33. v. 29. haar och Cato ſagt: Homines nihil agend
malè agere diſcunt. En förnemblig Roma
App. Claudius haar dherom waret waan
ſäya: Pop. Romano longè melius commit
negotium, quam otium. Liv. Item: Otium e
rubigo ingenii, &c. Aff Tyſkan ſäger man
Müſtiggang/iſt aller laſter anfang. Item: Fau
heit iſt aller laſter zeugamen. etc. infer. hac li

Syr. 3 v. 22 & ſeq. **Läth dhen roo ſom lärdt haar.** i. e
Cap. 10. v. 30. Hwar blij wedh ſitt wärck. Ondt tag
ſigh dhet vppå/ſom man intet haar lährt. Dhe
aff haar och Eraſmus ſagt Oportet remum d
cere qui didicit. Item: Quam quiſque arte
nôrit, in hac ſe exerceat. Cic. Man plägar o
ſäya aff Poëten: Tractent fabrilia fabri. Ho
Dhet ſamma haar och Ovidius wäl beſkrifwi
dher han säger:

Qui ſermone placet, taciturna ſi
lentia vitet,
Qui canit arte, canat, qui bibi
arte, bibat, &c.

Item: Qui luſus non novit legem, abſtinea
Eraſ. Om Konung Ptolomæo läås man/ at ha
en gång hade tillåtet ſigh vthi en trägen diſcu
med en Muſicant, förmähtandes ſigh något fö
ſtå aff hans Konſt. Men får omſijder aff Mu
canten til ſwar: Aliud (ô Rex) eſt ſceptrun
aliud eſt plectrum, &c. Meenandes vthan twi
wel dher medh wara bäſt/ at hwar judicer
o

om det som han haar lärdt; Ellieſt måtte honom til förwijtelſe möta dhet man plägar ſäya vthi ett annat ordſpråk: **Dhen blinde dömer om färgan. etc.** Fab. de Lupo & Aſino. ſup. lit. Acht Blind. Den. Han. inf. lit. Lätt Ondt.

Lät intet luren locka digh. i. e. Lät intet ſööt Ord bedraga digh. Ty ellieſt ſäger man aff gamble Verſen: Fiſtula dulcè canit, volucrem dum decipit auceps, &c. Fab. de Corvo & Vulpe. inf. lit. Söot. Syr. 11. v. 32 Pſ. 55. v. 22.

Lätt fänget/ ſnart förgänget. i. e. Så ſom wunnit/ ſå förſmuñit. De male quiſitis non gaudet tertius hæres. Item: Uti partum, ità aptum, &c. inf: lit. Or. Snart. Prov. 10. v. 2. & cap. 16. v. 8

Lätter i kläder/ lätter i lahter. i. e. Aff Kläderna kännes mannen. Dhen ſom lättfärdigt kläder ſigh, han præſumeres wara lätter til ſinnes. Deraff haar och Eraſmus ſagt: Diſtincta veſtis, diſtinctus animus, &c. Och aff Tyſkan: Los gegürtet/ los gelebet/ etc. ſup. lit. Aff. Syr. 19. v. 26. 27.

Läth Kyrkian ſtå mitt i Byn. i. e. Läth alt iblij wedh billigheten. Brukas til ſwar/ när något obilligt tilbiudes/ etc. Pſ. 94. v. 15

Läth dhen Siuka haa ondt. i. e. När någon aff enwetenheet intet wil lyda råd/ eller föllia warning/ då säger man: **Så läth dhen ſiuka haa ondt.** Som man wille säya Lät honom ſtå ſitt äfwentyr/ etc. Syr. 40. v. 25.

Lättia är Faners Örnegäth. i. e. Dhen Onde hwijlar giärna hoos orckelöſt Folck. Otium eſt cervical diaboli. Fomes omnium malorum. Eraſ. Jucumdum malum. Eurip. Dherföre haar och S. Hieronymus märkeligen welat dher ifrån affråda/ dher han haar ſagt: prov. 21. v. 25.

ſem per

Semper aliquid boni facito, ut te diabolus in veniat occupatum: Non n. facilè capitur diabulo, qui ſemper bono vacat exercitio, &c Scip. Africanus ſkal och hafwa ſagt: S nunquam minus eſſe otioſum, quam cum eſ ſet in otio, &c. Plutarch. ſup. lit. Laat.

2. Sam. 11. v. 2 & ſeq. **Lättia giör onda tanckar.** i. e. Onda hogſkott. Dheraff ſäger och Poeten: Variam dant otia mentem, &c. Lucan. Tyſken ſäger och: Müßiggang macht böſe gedancken/ etc.

Syr. 22. v. 2. & ut ſuperius. **Lättia lährer laſter.** i. e. Dhen orkelöſa räkar offta på ond begiärelſe. Otia dant vitia. Menand. Derföre haar och Poeten wäl ſagt:

Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus
Contemptæ, jacent & ſine luce faces, &c. Ovid.

Item:

Quæritur Ægiſtus quare ſit factus adulter?
In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat, &c. Id. Ovid.

En annan Poet haar och wedh lijka meeningh ſagt:

Otium, & reges, ſimul & beatus
Perdidit urbes, &c. Catull.

ſuper. hac lit. Lath.

Pſal. 10. v. 30. 35. Pſal. 60. v. 14. Pſal. 144. v. 1. 2. **Läth Gudh regera Bogan.** i. e. Föra wäreket. Ty medh hans hielp winnes Ähra och Ridderſkap. Här vppå haar och Sal. Kongl. Mayſt. Konung Guſtaff den andre och ſtoore (Höglofligh i åminnelſe) hafft ſitt affſeende medh dheß altijd förde Symbolo: Cum Deo & victricibus armis, &c. Dhet är:

Medh

Medh Gudh och Wäpnad hand/
Winnes prijs på Folck och Land/ etc.
sup. lit. Gudh. Inf. lit. Med. Wår.

ättare winna ett Land/ån styras. i. e. prov. 16. v. 8.
Ett Land eller Rijke kan fulle medh macht eller Häärskrafft occuperas: Men dher wil mehr möda til at förswarat/ och behållati lydna. Och fördhenskul säger Poeten. Non minor est virtus qnam querere, parta tueri. Ovid. Item aff Floro: Difficilius est provincias obtinere, quàm facere; viribus parantur, jure retinentur, &c. Och wijdare aff en Poet.

Plus est servasse repertum,
Quàm quæsisse decus, &c. Claudian.

Sup. lit. Inth.

ätt giärning som giärna giörs. i. e.
Dhet man willigt giör/ dher trottas man intet wedh. Man säger fördhenskul i gemeena Versen: Portat homo leviter, quod portat quisque libenter. Aff Tyskan sägs: Lust und liebe zum ding/ macht alle arbeit gering/ etc. sup. lit. God. Han. Lust. inf. lit. Med.

Lö.

ögn och drafwel/ föder elack afwel. Syr. 7. v. 13 14. & Cap. 20. v. 26. & seq.
i. e. Hon bär en skadelig hfrucht. och heeter fördhenskul: Ond Rooth bär elack Frucht. etc. inf. lit. Ond.

ögn haar ett kort Been/ hon springer snart om. i. e. Psal. 5. v. 6. Prov. 11. v. 3.
Hon haar intet bestånd; Ty når sant kommer fram/ så får lögnen skam. Heeter förd skul: Nullum magnum malum præter culpam. Mendacium vanescit. Eras. Item: Conscia mens recti

recti famæ mendacia ridet, &c. Ovid. Man säger och på Swenska: Wachta digh för ond giärning/ lögn får snart wänning. Item aff Tyskan: Hüt dich für der that/ der lügend wirdt wol raht. Item: Lügen zerschmeltzen wie schnee/ etc. inf. lit. Liug. Når Wacht.

Syr. 7. v. 13. 14. & cap. 20. v. 26. 27. 18. Prov. 21. v. 6. Rom. 3. v. 8.

Lögn är ringa ähra. i. e. Dhet står en ährligh man illa an/ at blifwa medh lögn beslagen. Dheraff säger man och: Mentiri, non cadit in bonum virum. Item aff Augustino Mentiri non licet, nec pro Dei laude. Non n. facienda sunt mala, ut eveniant bona, &c. sup. lit. Liug.

Lögn och Snöballen ökas snart. i. e. Lijka som en Snöball/ når han blijr wältrad i krammer Snöö/ så blijr han medh hast stoor/ och tager til; Altså Lögnen/ når hon kommer bland dhem som giärna föra sqwaller/ så wäxer hon snart/ och blijr intet mindre; Effter Ordspråket:

Rychte gör Röken stoor. Hijt lyda för dhenskul dhe gambla sqwallerverserna:

Quando conveniunt Judith, Gertrudis & Hilla,
Sermonem faciunt, & ab hoc, & ab hac, & ab illâ, &c.

Int. lit. Rycht.

Lögnen tryter aldrigh mantel. i. e. Hon får snart något skula sigh medh. Dherföre haar och Plutarchus sagt: Mendacium est multiforme. Lügen ist mancherley. säger Tysken. Mången kan speciost dichta vp en Lögn/ vthan all grund. Dherom haar och Erasmus sagt: Ex se fingit, ut araneus. Man plägar dherföre säya:

Pl. 6. v. 5.

Lögn

Lögn spinnes offta vthan Theen. Och aff Tyskan: Mancher kan ein lügen aus den fingern saugen; Item: Wen ein lügen ein gestalt gewinnet/ so kan sie leicht geglaubet werden/ etc. Sup. lit. Fägr. Ick.

Lögn låter intet limma sigh. i. e. Hon hänger intet ihoop. Hon är bygd på owiß grund. Aff många stycken sammanflickat. Heeter fördenstul: När sannt kommer fram/ så får lögnen skam/ etc. inf. lit. När. Pſal. ut ſuper.

Löhn och ähra/ lockar troheet fram. i. e. Dhen som wäl blijr löhnter för sin tiänst/ och får någon ähra dher til/ han obligeras så mycket mehr til troheet. Dheraff säger man medh Erasmo: Honos alit artes. Uberrimum virtutis alimentum honos. Val. Max. Item aff Catone: Juventuti aufertur studium honoris, quoties virtus præmiis viduatur, &c. Och aff Tyskan: Ehr und guhter lohn/ seind zur arbeit scharpffe sporn. Item Ehr und lohn/ machen trewe diener/ etc. Inf. lit Pen. Roos. Wed sådan meening säger man och: Sap. 3. v. 15. Rom. 2 v. 6 2. Cor. 5. v. 10. Apoc. 14. v. 13.

Löhn giör mödan lätt. i. e. När man wäntar något gott för sitt omaak/ går arbetet så mycket lättare. Dheraff säger man och i Versen: Eſt labor ingratus, quem debita præmia fallunt. Item: Spes præmii, laboris eſt ſolatium. &c. Sap. 3. v. 15.

Löhnen efter arbetet. i. e. Som man handlar til/ så lyckas dhet och. Och heeter fördhenstul: Qualia quisq; geret, talia quisq; feret. Par præmium labori. Item: Ut sementem feceris, ità & metes, &c. Wie einer arbeitet/ so wirdt ihm auch gelohnet. säya Tyskarna: Item: Wie eß vogelt/ so legt eß auch eyer/ etc. sup. lit. Han. Lyck. inf. lit. Som. Sap. ut ſuper.

Löh n

prov.20.v. 22. & Cap. 25.v. 20. 21. Rom.12.v. 17.

Löhn icke ondt medh ondt. i. e
Som man sade: Haff tohlamodh i dhet onda etc. Inf. lit. Ondt-Wälg.

Lön oc straff hålla Riken wed macht
i. e. Godh Löhn och strängt straff/ giöra en go Politij. Dheraff haar och Cicero sagt: Præmio & pæna, Respublica continetur. Saluta ris severitas vincit inanem elementiæ speciem Idem: Cic. Och aff Tacito: Cruciatu au præmio, cuncta pervia sunt. Theophrastu är worden tilfrågad/ hwad som dhet gemeen lefwerne mäst håller wedh macht? Och sia hafwa swaradt: Beneficientia, honor & pæ na. Stob. Lysander dhe Lacedemoniers lag förare/ skal och wedh sådan meening hafw sagt: Eam rempublicam maximè probari, i qua fortibus viris & malis, congrua utriqu reddantur, &c. Plutarch. sup. lit. God. inf lit. Straff.

Syr.26. v. 10.

Löök/Röök och ond Qwinna/ komme Bondens Ögon til rinna. i. e
Dhe 2. första kunna affhielpas: Men dhe sijdsta står illa til at boota; Om dhet Plåstre icke appliceras som finnes Sup. lit. De

Dhen som får ondt om Sundagen.etc
Dijt Läsaren fördhenskul blijr remiterad, on han behöfwer hielp/ etc.

Syr.8.v.1. Prov.20.v. 2.

Lööp intet Nitze i Näsan. i. e. Man få intet wara alt för dumdristigh. Brukas blan gemeent Folck/ när någon för otijdigh diärff heet/ blijr medh bannor affwijster/ och får s dhetta til ynckemåål. **Jagh badh honon intet löpa Nitze i Näsan/** etc. Dheraf haa

haar och Poeten sagt til warning: Fumantem ursi nasum non tentaveris, &c. Marti: Inf. lit. Näs. Ondt.

Öper intet så mycket på en Eenspännare. i. e. Som man wille säya: Dhet är förmycket på ens mans deel; Dhet räcker intet så til. Item: **Hår åre intet så rijka Herrar döda. &c.** sup. lit. Hår. Ick. Syr. 18. v. 31 32.

Ööp intet medh Hufwud genom Wäggen i. e. Som man sade: Man får intet wara så heeter på Gröten. Man måste thola sigh/ och höra skiähl. Dherföre säger man och aff Erasmo: Moderata durant. Item: Rationibus oportet niti, &c. sup. lit. Hast. prov. 19. v. 2. & Cap. 21. v. 5

Öser Eld brinner widt. i. e. Owänskap och små trätor/ när dhe intet i tijd förekommas/ blij dhe snart stoora. Ty man säger ellest: **Liiten gnijsta giör offta (aff skiötzlösa) en stoor Eeld/ etc.** Poeten haar dherom sagt: Et neglecta solent incendia sumere vires, &c. sup. lit. Aff. inf. lit. Småå. prov. 17. v. 14. Syr. 28. v. 14.

Ma.

Macht och mood wil haa wett i föllie. i. e. Wälde och högt sinne wil medh förstånd regeras. Ellest går dhet som Euripides haar sagt: Robur cum imperitia, sæpè damnosum est, &c. Fab. de Rhinocerote in rupem irruente. sup. lit. Lööp.

Machten går för Konsten. i. e. När wälde får rådha/ så hielper ingen Konst. Som man wille säya: Man måste stadna när man intet mehr kan. Och heeter då: Ultra posse, Matth. 25. v. 15.

nemo obligatur. *Item*: Ibant qua poterant, ubi non poterant, ibi ſtabant, &c. inf. lit. Öffw.

Macht bryter Bärg. i. e. Dhen mächtige vthrättar ſtoor ting. Item: Många händer giöra arbetet lätt/ etc. inf. lit. Mång.

Macht blijr aldrigh mätt. i. e. Wälde får aldrigh nogh. Dhet låter ſigh ſällan nöya medh ſitt egit Dhet fräter giärna omkring ſigh/ ſom Kräfwetan. Dheraff haar och Seneca ſagt; Qui nimium poteſt, quod non poteſt, vult poſſe. Item: Syr. l. v. 38. & ſeq.

Durus, & veri inſolens,
Ad recta flecti regius non vult tumor, &c. Id. Sen.

Och aff Saluſtio: Natura mortalium avida imperii eſt, &c. ſup. lit. Gif. God. Åhr.

Macht vtan råd/ faller ſnart i bruſten. i: e. Dhet man medh macht wil fortſättia / vthan föregående Rådh och moget betänckiande/ winner ſällan godh framgång. En gammal Scribent haar fördhenſkul wäl ſagdt: Vis prudentiæ juncta, uſui eſt, ſine ea, abit in noxam. Iſocrat. *Item* aff Poeten: Vis conſilii expers, mole ſua ruit, &c. Horat. Här vppå ſlutar och Tacitus, ſom haar ſagt: Omne robur à conſiliis, & ſine quibus (quamvis egregia) invalida ſunt. Dherföre plägar man och ſäya: **All ting medh Rådh. Kora förr än du flyger. Item: Tagh råd för giärning/** etc. ſup. lit. All. Kor. Inf. lit. Tagh. Syr. 32. v. 24. prov. 15. v. 22. & Cap. 24. v. 6. Luc. 14. v. 28. 31.

Ma-

Magen mättas förr än Ögat. i. e. prov. 27. v. 20.
Ögat wil altijd mehr än Magan orkar.
Sup. lit. Euk. Ög.

Magra Kalfwar glömma springa. Thren. 5. v. 15.
i. e. Som man wille säya: **Hunger bryter dantzelust.** Dheraff säger man och i en gam. Vers: Lascivit rarò, non benè pasta caro.
Hunger hämmar Kiättian. Sine Cerere & Libero, friget Venus. Eras. Man säger och:
Hunger giör frusen Älskogh/ etc.
sup. lit. Dantz. Hung.

Magra Muggor bijta wärst. i. e. prov. 28. 22.
Hungrigh är altijd snäckl. När en torfftiger kommer til ett ämbete/ snåler han giärna åth sigh til dheß han blijr wäl mätter/ och får något i Tastan. Dherföre haar Erasmus sagt: Macilenti pidiculi acrius mordent. Item: Multum mordentes muscæ sunt esurientes, &c. Och aff Tyskan: Dürre flöhe beißen am schärfesten/ etc. inf. lit. Swullt.

Man måste intet klijfwa vp i Gudz psal. 33. v. 11.
RådCammar. i. e. Man får intet Scrutera Gudz Domar. Dhet är oß förhögt. Dherom lyder och gambla Versen: Ad secreta poli, curas extendere noli, &c. Är en förwijtelse emoot en part stelffkloke/ och alt för spränglärde/ som med förnuftet wele mästra Gudz Råd och willia. Tacitus (som haar waret en Hedning) Haar fördhenstul wäl dher emoot sagt: Sanctius est, & reverentius, de actis Deorũ credere, quàm scire. Och aff Socrete: Quæ suprà nos, nihil ad nos, &c. Gell. Ellies säger man och: Rom. 11. v. 33. & seq. Sap. 9. v. 13. 17.
Gudz RådCammar haar ingen Nyckel.
etc. sup. lit. Gudz.

2. Sam. 20. v. 9. 10. Luc. 22. v. 47. 48. **Man kysser offta dhen Hand/ man sågae giärna wore aff.** i. e. Man giör mången åhra/ och meenar dher intet medh. Och då heeter dhet: Quem quisque odit, hunc perisse expetit, &c. Ennius. Sup. lit. Kyß. inf. lit. Wey.

Man söker Dygden dher hon är. i. e. Som man wille säya: **Dhen Elden wil haa/ han söken i Askan.** i. e. Dher han är til at finna. Ty ellest sägher man: **Man taar aldrigh åhran vth/ dher ingen är/** etc. Sup lit. Den inf. lit. Åhr.

Man giör mycket för goda Wänners skuld. i. e. Vndertijdan giör man fulle en godh wänn til willie/ dhet man ellieſt intet giorde. Dheraff plägar man och säya: Alia, aliis eſt licentia. **Man håller intet alt hwar man til godha.** Man slijter och stundom ondt för goda wänners skuld. Och heeter då: Aliquid mali propter vicinum malum, &c. inter hac lit.

Syr. 14. v. 9. 10. **Man taar intet giärna reent Smör i Bänckehalmen.** i. e. Som man plägar säya: Ondt taga åhran vth dher ingen är. **Man twättar intet reent byke i Dyngebrunnen/** etc. ſuper. hac lit. inf: lit. Åhr.

Man kan fulle leda Oxen til Bruns/ men icke trugan til dricka. i. e. Ondt truga

truga dhen tredska. Ondt jaga medh tröga Hundar. Wedh sådan meeningh glågar man och säya: Man kan tuinga en til blunda/ men icke til sofwa/ etc. Sup. lit. Den. Han. Inf. lit. Ondt.

Mans Ord mans Åhra. i. e. Ingen lofwen vthan han hålis. Hålla Ord och affskedh / står en åhrligh man wäl ahn. Dheraff säger man och: Semel approbatum, reprobari non potest. Item: Pulchra est concordia cordis & oris, &c. sup. lit. Ad. All. Båst. Ing. Pfal. 89. v. 36. Prov. 3. v. 28.

Man kan snart see på strumpan/hwar Beenet är sunder. i. e. Aff Mansens actioner pröfwas snart hwar han duger til. Erasmus haar kalladt dhet: Ex stipula cognoscere. Item: Ex fragmentis Idem: Och aff Plutarcho: Animæ opera per corporis effigiem exprimuntur, &c. Tyskarna säya och: Man kan wol am scherben sehen / was eß für ein topff gewesen ist/ etc. infer. hac lit. inf. lit. Åg. Syr. 13. v. 32 32.

Man beedz offta stoort / at man får dhet lilla. i. e. Man må så giärna bedias mycket som lijtet/ dhet kommer sulle altijd til affslagh. Man säger dherföre: Petitur iniquum, ut æquum feratur. Eras. Item: Ideò petimus ultrà modum, ut ad versum suum redeant, &c., Sen. Tysken säger: Man krigt nicht alles was man bittet/ etc.

Man måste offta lijda / at Åsnan trampar en på Footen. i. e. Man håller

yndertijden Paddan mycket til goda/ på dh
man icke byter sitt weth i hennes oweth. Dhe
aff plägar man och säya: Rusticitati ignoscet
dum. Erasm. Item: Si me calce peteret asinu
num scriberem illi dicam? Aff Tyskan säg
man: Wen mir ein Esel mit füßen trete/ sol
ich ihm fürs gerichte fordern? Heeter fördhe
skul aff Tyskan: Einem grobiano mus ma
etwas zu guhte halten/ etc.

Jac.1.v.19 **Man trampar så länge en Matk/ a**
han och wil wäria sigh. i. e. M
fromheet blijr reetad/ wändes honoffta vthi e
förbittradt raserij. Dyeraff säger man och: La
sa patientia fit furor. Item: Bonus animus la
sus, gravius multò irascitur. Och aff Poeten
Interdum læsa repugnat ovis, &c. Fab. d
Scarabeo & aquila. inf. lit. Ondt.

prov.27.v. 1. Syr 11.v. 17.ad 21. Luc. 12. v. 19.20. **Man rijder en Häst är blackot/ tänc**
ker längt/ och blifwer stackot. i. e
Man haar intet snöre på Liffztijden
Och brukas dhetta/ när man hörer giöras läng
facit på Liffztijden/ och wil mycket vthrätta
Och heeter så i medlertijd ett ofördmodeligi
Dödzfall. Poeten haar dherom sagt: Vita
summa brevis, spem nos vetat inchoare lon
gam, &c. Horat. Tyskarna säya: Man mu
des lebens facit nicht gar zuweit hinauß setzen
Exempel aff dhen rijke Kornjuden/ etc. Sup
lit. Han. inf. lil. Myck.

prov.13.v. 12. **Man bijdar intet för länge effter dhe**
som godt är. i.e. Dhet goda som nägo
dröyes

drögves/ kommer och en gång til nöyes. etc. sup. lit. Ded. Efft. Läng.

Man måste så lefwa som i Landet är seeder. i. e. Man får intet föra någon Laag eller Sedwänta medh sigh til en främmande Orth. Uthan dhet heeter som Versen lyder: Si fueris Romæ, Romano vivito more, &c. Sup. lit. Landz. — 1. Cor. 9. v. 29. & seq. Syr. 32. v. 1.

Man taar offta Thornen vhr annars Foot/och sticker honom i sin egen. i. e. Som man plägar säya: Taga annars Foot vhr Elden/ och sättia sin egen i stället. i. e. Trådat fahr an för en annan. Ty mången tänckер vndertijden at hielpa sin wän vhr nöden/ och bringar sigh sielff dher med på Olycka/ etc. infer. hac lit. — prov. 6. v. 1

Man wäyer så länge paddan/ at hon klijfwer en på Hufwudh. i. e. När paddan får en spann/ sä taar hon sielff en aln/ etc. Sup. lit. Den. En. Giff. Lijd. inf. lit. Släpp. — Syr. 33. v. 26.

Man finner och rijka Narrar. i. e. Rijkedom hindrar intet dårskapen. Och som Poeten haar sagt: Stultitiam patiuntur opes. Horat. Asini etiam aliquando auro onusti. Scaliger haar kallat en rijkan narr: Fritillum fortunæ, Och rijkedomen: Vehiculum stultitiæ &c. sup. lit. Ded. Han. inf. lit. Rijk. — Prd. 5. v. 12. Luc. 6. v. 24.

Man kan och giöda en Åker för mycket i. e. Mättan är i all ting bäst. Ty ellest — Syr 33. v. 30.

heeter dhet: Omne nimium eſt nocivum, & naturæ inimicum. Item: Omne nimium vertitur in nihilum, &c. Sup. lit. Allt. inf. lit. Mått.

Syr. 29. v. 34. prov. 23. v. 6. 7. **Man ſijr ſtundom ſå giärna ens rum/ ſom ens trång.** i. e. En Giäſt är icke altijdh lijka wälkommen. Ty dhen alleſtädz haar ſigh framme / blijr ſällan wälkommen. Om dagliga Giäſter ſom intet betahla ſin förtähring/ plägar man ſåya vthi en gammal Vers: Poſt tres ſæpè dies vileſcit piſcis & hoſpes: Som man wille ſåya: Trägen Giäſt giör trögan Wärd. etc. ſup. lit. All. inf. lit. Snyllt. Träg. wälk.

pſal. 120. v. 6. 7. prov 20. v. 3. **Man niuter intet länger fred/ än ens Granne wil.** i. e. Dhen träta wil/ han får fulle orſaak/ ſkulle hon och brytas aff Giärdzgården. Dherföre är ondt at boo bland orooliga grannar. Livius haar dherom ſagt: Perfidis nunquam deerit cauſa, cur pacto non ſtent. Item: Nulla magna civitas diu quieſcere poteſt; Si foris hoſtem non habet, domi inveniat. Idem: Liv. Dheraff ſåger man och: Granneſämian räcker intet altijd til. Tyſkarna ſåya dhet ſamma: Eß kan keiner länger fried haben/ den ſein nabawr wil. Men en Poet haar mycket wäl affrådt ſådant fredzbroth / dher han haar ſagt:

Nec rumpite fœdera pacis:

Neq

Nec regnis poſtferte fidem, &c. Sil.
Ital. ſup. lit. Den: Grann.

Man måſte taga Dagen ſom han kommer. i. e. Nogh haar dhen ſom nögder är. Man måſte nyttia Lyckan ſom hon faller. Ferenda ſunt præſentia, qualiacunq; ſunt. Sveton. Item: Vivas ut poſſis, quando non quis ut velis. Cæcil. Och aff Poeten: Pred. 7. v. 15. 1. Timoth. 6. v. 6. 7. 8. prov. 13. v. 7. philipp. 4. v. 11. 12.

Tu quamcunq; Deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ ſume manu, nec dulcia differ in annum. &c. Horat.

Item: Solertis eſt prudentiæ, etiam incommodis commodè uti. Simplic. Aff Eraſmo ſäger man: Præſentia boni conſule, &c. Sup. lit. Den. Han. Inf. lit. Nog.

Man måſte ſtundom giee lärepenningar. i. e. Kiöpa wett. Och då plägar man ſäya: (ſåſom til en förwijtelſe) **Så lährer paddan binda Ööl. etc.** Inf. lit. Ssåå. Eſa. 28. v. 19.

Man brukar Vgglor / när man intet haar Nächtergaler. i. e. Man måſte nyttia dhet man haar / til dheß man får dhet ſom bättre är. Wedh ſådan meeningh plägar man och ſäya: **Dhen intet haar Sporar / han rijde medh Qwiſt.** Och aff Eraſmo: Utendum eſt noctuis ubi deſunt luſciniæ. Item: Si bovem non habes, aſinum agas. Idem: Eraſ. Tyſkarna ſäya: Hatt man kein Kalch / ſo mawret man mitt Lehm / etc. ſup. lit. Den. Har. inf. lit. Ondt.

prov. 20. v. 18. **Man förwarar sigh aldrigh förwäl.** i. e. Som man wille säya: Bättre före wahr/ än effter snaar. Särdeles vthi Skrifft-ter och obligationer. Hwar aff man och per reg. juris plägar säya: Clausula abundans non nocet. Som man sade: Bättre ett Ord före/ än tije effter. Item: Förord bryta Laagh. Tyskarna säya och: Vorwort bricht nachwort/ etc. sup. lit. Bättr. För.

prov. 20. v. 14. **Man saknar intet dhet goda/ förr än dhet är borta.** i. e. Man kan intet skönia hwad godt är/ förr än dhet är mist. Tysken säger: Das guhte wirdt nicht erkandt/ bis es verlohren ist/ etc. inf. lit. Ondt.

Man kysser intet Kocker i rumpan för Sodet. i. e. Som man ellest plägar säya: Ondt wäya paddan för Korffsk inn. etc. sup. lit Arm. inf lit. Ondt.

Syr. 31. v. 20. 22 & seq Cap. 37. v. 32. & seq. **Man måste intet ätha vthan hunger** i. e. När appetiten fordrar. Cicero haar derföre sagt: Jucunditas victus est in desiderio, & non in satietate. Erasmus haar sagt: Non edendum est prius quàm fames imperet. Och aff Schola Salernitana.

Tu nunquam comedes, stomachum
ni noveris esse
Purgatum, vacuumq; cibo, quem
sumpseris antè, &c.

Sup. lit. Den God.

Man får intet räkna hwad en godh
Kåål

Kåål koſtar. i. e. **Dhen kiärt wil haa/ han måſte kiärt låta/** ꝛc. ſuꝑ: lit. Den. God. Hwar.

Man kan ſnart ſee hwad en förer i ſkiölden. i. e. Dhet låter ſnart märktas hwad en Menniſkia duger til. Man ſäger fördenſkul: Animi ſedes eſt in oculis. Item: Animū in fronte promptum gerunt. Haar Ennius ſagt: Aff Tyſkan ſäger man och: Man kan einem aus den augen ſehen/ was er im ſchilde führet. etc. ſuper. hac lit. inf. lit. Ög. Syr. 13. v. 31 32. & Cap. 19. v. 26. 27

Man måſte krypa til dheß man lärer gå. i. e. Som man ſade: **Alle Barn i börian.** Heeter fördhenſkul ſom en Scribent haar ſagt: Antè remex ſit oportet, quam clavum navigii occupet. Och heeter altſå. Per gradus ad honores. Som man wille ſäya: **Pyckiare förr än Skippare.** etc. Sup. lit. All. Den. inf. lit. Mång. Matth. 24. v. 13.

Man får intet ſpara heeders gåfwan. i. e. Ährepenningen måſte wara medh; Han får intet knappas/ når han ſkal til heeders/ etc. ſup. lit. Giör. Hinn. Inf. lit. Ähr.

Mannen tiänar illa ſmin[illegible]. i. e. Det ſtår intet wäl at en Mans perſohn wil färga ſitt Anſichte til ſkönheet. En Poet haar dherföre ſagt: Forma viros neglecta decet, &c. Item aff Ovid. 1. Cor. 11. v. 14.

Sint procul à nobis juvenes, ut fæminà compti:
Fine coli modico, forma virilis amat &c.

Menner ſollen ſich nicht ſchmincken. Säger och Tyſken. inf. lit. Skall.

Man

Syr.29.v.3 & seq. Pred.5. v. 4. **Man måste intet haa twå tungor i munnen.** i. e. Som man ellies säger Manns Ord/ mans åhra/etc. super. hac lit.

Pred.7. v. 22. **Man måste mycket höra förr än Öronen falla aff.** i. e. Then som wil vndwijka kijff och trätor/ han måste offta mycket höra och lijda. Oportet multa audire, & nihil audire. Haar en Scribent sagt: Item: Regium est, non modo benè facere, sed malè etiam patienter audire, &c. Panorm. Theraff haar och Terentius wäl sagt: Quod scis nescias, &c. Tyskarna säya: Wort seind kein pfeil. Item: Wer alle ding verfechten wil/ er mus nimmer kein Schwerdt einstichen/ etc. sup. lit. Herr. infer. hac lit.

Syr.3.v.3. & seq. Prov.20. v 20. **Man får intet träta medh Faar och Moor.** i. e. Man måste åhra then åhra böör. Och heeter fördhenskul som Pittacus haar sagt: Ne contendas cum parentibus etiamsi justa dixeris, &c. Infer. hac lit. Inf. lit. Åhr.

Man får intet tiggia/ och läggia före. i. e. Man måste intet föreskrifwa gifwaren hwadh / eller huru mycket. I Man säger och wedh en sådan mening: Gifwen Häst skal man intet i Munnen see/ etc. sup. lit. Giffw.

Syr.27. v.1 2. & seq. **Man giör aldrigh gott kiöp i dhet som intet duger** i. e. Ondt kiöpa elacka Wahror/ man blijr dher medh beswijken. Erasmus haar fördhenskul sagt: Qui vili emit, vitiosas emit merces. Item: Semper pœnitet malè emptum

mptum. Id. Eraſ. Tyſken ſäger och: Ahn öſer wahr/ iſt nicht zu gewinnen/ etc. Sup. lit. Blind. El. Gamm- Han. Halt.

an kräfwer och ſtundom en godh iälvenär. i. e. En godh betahlare blijr inet deſte wärre/ at han ſtundom blijr maanter. Dheraff haar och Columella ſagt: Optima nomina non appellando fiunt mala. Tyſkarna äya: Eine freündtliche errinnerung kan nicht chaden. Item: Guhte zahler ſpricht man auch is wetlen zu/ etc. Men elliest heeten dhet ſom Eraſmus haar ſagt: Equo currenti calcar non ddas, i. e. **Willig Häſt ſkal man intet ſporhugga.** etc. inf. lit. Will.

an taar intet aff Hatten förr än man ſeer mannen. i. e. Man ſeer giärna til hwem man giör åhra / om han är dheß wärd. Elliest plägar man och ſäya faſt wedh liika förſtånd: **Man behöfwer intet löpa/ förr än man blijr jagadh.** etc. Fab. de Leone & ranâ. ſup. lit. Gott. Inf. lit. Tijd. Syr. 6. v. 6.

an doppar och ſå länge/ at dhet en gång blijr alt. i. e. Dhet minſkas altijd ſom afftags. Länge öſt/ är ſnart förſlöſt. Item: **Ett Häkär och annadt/ giör Bonden ſkallot.** etc. Sup. lit. Ded. Ett. Läng. prov. 13. v. 11.

an drar intet Knijff äth ſuuran Wälling. i. e. Man glädz intet mycket äth dhet

dhet som intet duger. Ty suur Wälling giet lijten mateluſt/etc. Inf. lit. Swr.

1. Macab. 3. v. 41. **Man hänger ingen Tiuff/förr än han fås.** i. e. Så länge Tiufwen råder ſielff/ ſå hänger han intet. Heeter fördhenſkul: Få förſ och ſlå ſedan. Aff Tyſkan säger man och: Man itzet keinen Haſen/ man hatt iyn den gefangen etc. ſup. lit. Fåå. Ow. Säll.

Prov. 19. v. 7. **Man kan mycket ſmaka en Som marläng dagh.** i. e. När man hörer nå got otroligit säyas/ brukas dhetta såſom en hö fligh förwitelſe. Man plägar och dher wed säya Si credere fas eſt. i. e. Som man sadhe Dhen troo ſom wil. Item: Dhe hörer ett Breff til. etc. ſup. lit. All. Inf lit. Mång. Ord.

Man giör mycket för granneſämian i. e. Man ſlijter och offta ondt för ſin Granne ſkul/ at honom dher med ſkeer til willies. Dhet aff plägar man och säya medh Plauto: Aliqui mali propter vicinum malum, &c. ſuper. & infer. hac lit. Sup. lit. God.

Man måſte mycket höra/ och intet hö ra. i. e. Som man sade: Man får intet swee da alt ſom ludit är. Dheraff ſkal och Keyſe Fridrich hafwa sagt: Qui neſcit diſcimulare neſcit imperare. Item: Ars prima regni eſt poſſe ſe invidiam pati, &c. Sen. Dhet samin ſkal och Keyſ. Sigiſmundus hafwa sagt: Eun regnandi imperitum eſſe, qui ſimulare neſci ret. Æn. Sylv. Man säger dhet och aff en Poe Pro paucis juſtis, multum parcatur iniqui

Pred. 7. v. 22. 1. Sam. 10. v. alt.

Me

Men Seneca haar wäl dherom sagt: Profesla perdunt odia vindictæ locum. Sådant togh och Saul i acht/ när han först bleff Konung. Man plägar och säya aff Tyskan: Wer nicht kan uebersehen/ er kan auch nicht Haus halten. etc. sup. lit. Allt. Herr. super & infer. hac lit.

Man leedz snart wed en elack giäst. i. e. Dhen mycket will thåra / och illa betahla/ han får intet länge Härberge. Dheraff säger man och vthi en gammal Vers: Post tres sæpè dies, vilescit piscis & hospes. Och aff Tyskan: Man kan eines gastes bald uberdrüßig werden / etc. super. hac lit. inf. lit. Snyllt. Träg. Syr. 29. v. 30. & seq.

Man spottar offta i Kälen/ och super honom sielff vth. i. e. När en Man eller Qwinna/ i förstonne förachtar och smäder på dhen som frijar/ eller dhen som frijas til/ och taar sedan emoot medh vpräckta händer. Om sådana säges: **Spotta i Kålen/ och supan sielff vth/** &c. Fab. de quodam gulæ dedito. inf. lit. Pijg. Skiut.

Man måste ställa Munnen efter Maatsäcken. i. e. Thåra efter förrådet. Dhertil haar och Plin. Paneg. welat råda en Herre och Regent/ säyandes: Calculum cum imperio pone, &c. Elliest säger man och wedh samma meening vthi fölliande Vers: Prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31.

Qui plus expendit, quàm lucri summa rependit:

Non

Non admiretur, si pauper tate gra-
vetur, &c.

Tyſkarna ſäya fördhenſtul: Streck dich nach der decke. etc. ſup. lit. Den. ſuper. hac lit. Inf. lit. Seent. Slööß. ðd.

Man gier intet Barn ſå offta det bedz

i. e. Som man ellieſt säger: **Man gieer intet Hunden / ſå offta han wiſkar rumpan. etc.** ſup. lit. Hund.

Man förer intet alt til Torgs ſom sällias kan. i. e. När en part högfärdige och ſkarpſinnige til förſtåndet/ antingen intet hafwa ſå goda Gåfwor til at vthföra dheras lärdom/ eller och williandes hålla dher medh tilbakar/ och vnna ingen annan at lära något dhet aff: Vthan hålla alt för mycket aff ſitt Krahm. Om ſådana säger en gammel Schole Vers: Scire tuum nihil eſt, niſi quod ſcias, hoc ſciat alter. &c. Schrifften säger och: Man tänder intet vp ett Lius/ och ſätter dhet vnder en Skäppa / etc. ſup. lit. Lård. inf: lit. Stälffl.

Luc. 8. v. 16.
Matth. 15. v. 16.

Man håller intet altijd hwar man til goda. i. e. Man liider offta mehr aff dhen ena wännen/ än aff dhen andra. Dheraff säger man och: Alia, aliis eſt licentia. Aff Föråldrar och öfwerheet måſte man mycket tohla/ och intet ſäya dhem emoot/ faſt man hade aldrig ſå rätt at påſtå. Heeter fördhenſtul ſom en gammal Scribent haar ſagt: Si patri iniquiora dixeris, damnari dignus es. Stob. Och aff Eraſmo in Apopht. Qualis quisque fuerit in parentes, tales experiatur in ſe liberos. Han införer och på ſamma Ort til verification aff dhette

Syr. 3. v. 3. & ſeq. Prov. 20. v. 20.

dhetta: Huru en Son hade draget sin Fader wedh Håret; Och når han war kommen til dörretryskelen / skal Fadren hafwa sagt: Hålt nu up / iagh haar intet länger draget min Fader än hijt / etc. Och heeter då billigt: Quemadmodum sementem feceris, ità & metes, &c. super. hac lit. int: lit. Som. Ähr.

Man får intet sweda alt som ludit är. i. e. Bland Wänner får man intet räkna för noga. Och heeter som Erasmus haar sagt: Amicorum vitia noveris non oderis. &c. Uff Tyskan säger man och: Man mus guhte freunde viel zu guhte halten. Item: Ahm freunden / sol man nicht alles zu boltzen drehen / etc. Sup. lit. Altf. super. hac lit. Prov. 30 v. 33.

Man finner och weth under Walmarströhan. i. e. Hoos ringa Folck är och förstånd. Dheraff haar och en Scribent sagt: Sæpè etiam sub. sordido pallio sapientia latet, &c. Cæcil. Sup. lit. Fatt. mf. lit. Natt. Pred. 9. v. 15.

Man hoppas medan man lefwer. i. e. Som man wille säya: Så länge Andan är i dhen siuka / hoppas man altijd bättring. Heeter fordhenskul som Schrifften säger: Dum spiro spero. Och aff Erasmo: Ægroto; dum anima est, spes est. Item: Spera omnia ad senectutem usque, qvum mortalis sis. &c. Dheraff haar och Schrifften wijdare sagt: At en lefwande Hund är bättre / än ett dödt Leyon / etc. sup. lit. Bättr. Hopp. Pred. 9. v. 4. 5.

Man kiänner tulle Koon / som Kalfwen baar. i. e. Som man wille säya: Dhet är intet så länge / Kattan samm öfwer Sundet / Rompan är ännu wäth:

När någon aff ringa vpkommen/ wil mycket yffwas/ så brukas dhetta såsom til förwijtelse. Och
Syr. 11. v. 4 warnas fördhenskul sådana aff en Poet medh fölliande Vers:

Fortunam reverenter habe, quicunq́ repentè
Dives ab exili progrediêre loco, &c. Auson:

Sup. lit. Bär. Ded. inf. lit. Yffz.

Tob. 4. v. 8 9. **Man gieer intet bättre än man haar.** i. e. Öfwermacht/ är ingen pacht. Hwar gieer effter ämbne. Aff Tyskan säger man: Ich gebes wie es gefallen ist. Item: Brummelbehr hab ich entfangen/ brummelbehr geb ich wieder. etc. sup. lit. Hwar. Man. öfw.

Syr. 27. v. 7. 8. **Mannen kiännes aff tahlet.** i. e. Som man sade: Aff liudet pröfwas malmen. Viri figura ex oratione deprehenditur. Plutarch: Aff Tyskan sägz och: Den Vogel kännt man beim gesang/ etc. sup. lit. Aff. inf. lit. Narr.

Man mins intet Skabben länger än han klijar. i. e. Man täncker intet länger på Skadan än han swijder/ etc.

Man kan och kiöpa Gull för dyrt. i. e. Som man elliest säger: Mättan är i all ting bäst/ etc. super. hac lit. Inf. lit. Mått.

Syr. 9. v. 24 & Cap. 20. v. 29. **Mannen roosas aff giärningen.** i. e. Wärcket prijsar Mästaren. Opus laudat artificem, &c. inf. lit. Wärck.

Man

Man älskar offta Hunden för Herrens skuld. i. e. Som man ellies plägar säya: Mängen smeker Barnet för Ammans skull. Vthi en ringa ting låter offta god wänskap see sig. Dheraff säger man och dherwed: Kongens Hundar höra gott Folck til. etc. inf. lit. Törn.

Man måste mala medhan watnet löper. i. e. Tijd wil tagas i acht. Swijd mådan Järnet är warmt/ etc. Super. hac lit. inf. lit. Tijd. Tillf. Rom. 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16.

Man skiänker offta Räfwen en Gåås/ at man får hans Skin. i. e. Wåga dhet mindre til at få dhet större. Dheraff haar och Erasmus sagt: Ovum dat, ut gallinam recipiat. Item: Pileum dat, ut pallium recipiat. Et ld. Eras. Man säger och wedh dhen meeningen: Han slijpar intet vthan Watn. Han giör intet vthan sin fördeel/ etc. Sup. lit. Den. Han. prov. 18. v. 16.

Man kan och ledas wedh goda dagar. i. e. Som man sade: Honingzkokan blijr man och ledze wedh. Habet & mel satietatem. Item: Nulla voluptas est, quæ non assiduitate pariat fastidium, &c. Tysken säger och: Man wirdt auch des gühten uberdrüssig/ sup. lit. Hon. inf. lit. Mått. Prov. 27. v. 7.

Man kan sulle liuga för wår Herre/ men intet swijka n. i. e. Han låter intet draga stråå för sigh; Han ransakar Hierta och Niurar. Erasmus haar dherföre sagt: Gal. 6. v. 7. Job. 13. v. 9.

Multum noris quibus Deum fallas. Item Cernit Deus omnia vindex, &c. Och aff Poeten: Eſt profecto Deus, qui quæ nos gerimus auditque & videt. Horat. Tyſkarna ſåya och: Man kan GOTT vor liegen aber nicht betriegen/ Item: GOTT leßt ſich nicht teüſchen. Han låter intet giäcka ſigh/ etc. ſup. lit. Gudz.

Pynd. 7. v. 15. **Man lijder Röken för Elden ſkul i. e. Dhen ſom wil haa dhet ſötha/ han mäſte och ſtundom lijda dhet ſuura.** Fumum patimur propter ignem. Eraſmus. **Dhen ſom wil haa Äggen/ han mäſte och lijda at Hönan kaklar.** Tyſkarna ſåya: Wer da wil haben genies / er mus auch lieden den verdies/ Sup. lit. Den.

Prov. 20. v. 18. **Man ſöker intet Korfwen i Hundehuſet. i. e. Fåfängt arbete. Dhet är (ſom man plägar ſåya:) Seent ſichta når Sädorna äre vpäthne. Item: Seent roopa kaas/når Korfwen är vpäten. etc.** Sup. lit. Efft. inf. lit. Seent.

Syr. 13. v. 21. **Man finner fleer galna kiöpare/ än ſälliare. i. e. Som man wille ſåya: När Narren kommer til Kiöpſtadz ſå får Krämaren Penningar.** Dheraff ſåya och Tyſkarna: Thoren mußen das gelt unter die leüte bringen/ etc. ſup. lit. Bättr. Han. Kiöp: inf. lit. Markn. När Som. Wahr.

Rom. 3. v. 23. **Man kaſtar intet bort ett gott Apple/ faſt dhet är markätet. i. e. Men wräker**

ker intet bort en godh Häst för ett ringa lyte skul. sup. lit. Godh.

Man kastar intet bort Kornet för Agnernas skull. Idem.

Man måste giöra Skoen effter foten. i e. Dhet ena måste wara effter dhet andra. Ty man säger elliest. **Bonde foot och Junkare Skoo/ tiäna intet wäl ihoop.** Här medh är och til förstående / at man måste ställa Munnen effter Maatsäcken; Och föra Staten effter ståndet/ etc. sup. lit. Bond. Den. inf: lit. När. Skoon. Öffw. Prov. 18. v. 31. 32.

Mannen pryder rummet. i. e. **Personen heedrar Åmbetet.** Dherom haar och Erasmus sagt: Homo locum ornat, non ornat hominem locus, &c. Inf. lit. Tiään. Åmb.

Man sörier sigh snarare gammal/ än rijk. i. e. Medh sorg winnes ingen rijkedom: Men snarare en stukan Kropp / etc. sup. lit. Hwad. inf. lit. Sorg.

Man kläär offta dher intet klijar. i. e. När man råkar i någon ångest/ klär man sigh stundom baak öronen/ fast dher intet klijar: Och då plägar man säya: **Han grijper til Lusarådet.** Wedh sådan meening säya och Tyskana: Wer hattes den leüsen alsobald gesagt/ etc. Syr. 38. v. 19. 21. 22.

Man måste dricka dhet sura Wijnet medh dhet sötha. i. e. Som man wille säya: **Ondt och gott måste hållas.** Tyskarna säya och wedh dhen meeningen: Pred. 7. v. 15.

Die bösen würffe mus man auch geben / etc. sup. lit. Bäst. Den. super. hac lit. inf. lit. Ondt.

Levit. 19. v. 32. Rom. 13. v. 7.

Man som man är. i. e. Ähra dhen ähra bör. Frons occipitio prior. Haar Cato sagt. Tyskarna säya: Selbst ist der man. etc. inf. lit. Ähr.

Prov. 13. v. 18.

Man lährer medan man lefwer. i. e. Alldrigh är för seent at lära något gott. Seneca haar dherföre sagt: Tempus nullum parum est idoneum studio salutari. *Idem*, Posterior dies prioris est discipulus. Gell. Discenti assiduè multa, senecta venit. Erasmus. Tyskarna säya och: Es ist nimmer zeit was guhts zu lernen/ etc. Sup. lit. Bättr. En. Ing.

Prov. 27 v. 10.

Man giör mycket för sälskap skull. i. e. Goda Wänner til behag. Doch icke som Wärden til Bijlefeldt/ som för sälskap skuld/ slantrade medh til Galgan; Och då måtte dhet rätteligen heeta: Aliquid mali propter vicinum malum. Som man wille säya: **Dhen ena Grannen lijder stundom endt för dhen andras skul.** Dheraff säya Tyskarna: Der eine Nachtbawr ist dem andern ein brandt schülidg. etc. super. hac lit. Sup. lit. God.

Pred. 9. v. 4. 5. Tob. 3. v 22

Man måste altijd hoppas dhet bästa/ och wänta dhet onda. i. e. När wäl går/ måste man och wänta dhet som wärre är. Poeten haar fördhenskul dheremoot sagt til tröst. Non si malè nunc, & olim sic erit. Herat. **Ty effter Rägn wäntar man Soolskijn/ etc.** super. hac lit. sup. lit. All Blijr. Efft. Inf. lit. Med.

Man

Man weet intet hwad som för Afftonen händer. i. e. När man hörer stoort facit giöras om tilkommande ting; Då swaras wedh dhen mening som och en Scribent haar sagdt: Nescis quid serus vesper vehat. Var. Man säger och aff en gammal Vers: Multa cadunt inter calicem, supremaque labra. *Item*, Inter os & offam. Eras. Tysken säger och: Wer weis was noch vor abend geschehen kan. etc. Dherföre råder och Salomon, at man intet skal berömma sigh aff Morgondagen/ etc. Sup. lit. Han. inf. lit. Myck. prov. 27. v. 1. Syr. 18. v. 25. 26.

Man gillar intet taag/ vthan Loff eller Laag. i. e. Tagerätten är aflagder. sup. lit. Den. inf. lit. Tag.

Mannen bör tahla/ och Hustrun tijga. i. e. När något wichtigt haffz för händer/ så bör Mannen föra Ordet. Ty ellies säger man aff Schrifften Mulier taceat in Ecclesia. Vthi Tyskan haar man dherom föllande Rijm: I. Cor. 14. 34. 35. Syr. 9. v. 2. & Cap. 25. v. 34. 35. 1. Timoth. 2. v. 12.

Wen die Henne krähet vor den Hahn/
Vnd die Fraw redet vor den Man;
Sol man das Weib aus Ohr schlagen/
Vnd die Henne an den speis jagen / etc.

Fast wedh sådan meening plägar man och säga vthi ett Swenskt Rijm.

Dhet Huushåld är ey vthan qwaal/
Dher Hannen kaklar/ och Hönan/ etc.

Som man wille säya: Dher står intet wäl til i Hunset/ dher Mannen giör Qwinnesyslor/ och Qwinnan förer Ordet för Mannen. Inf. lit. Qwinn.

Marknan lärer köpet. i. e. Wahran måste sällias effter Marckgången/ och som hon i gemeen går och giälder. Ty dhet är owist at

sittia hemma och gisra kiövet. i. e. Sättia kiöp på Godzet som sändes til Kiöpstadz/ etc. Inf. lit. Ondt. Som.

prov 25. v. 10 **Marcka Dräng/ Dalers skada.** i. e. En elack tiänare giör offta meer skada/ än hans löhn är wärd. Item: När man taar en kläper til något gott arbete/ så skämmer han bort heela wärcket/ medh större skada/ än arbetzlönen: Såsom när man förtroor en Mäßingzarbetare dhet som skal giöras aff Silfwer; För en godh Skräddare tages en förlupen Bönhaas; För en konstigh Snidkare/ en groff Timberman/ etc. sup. lit. Aff. inf. lit. Ondt.

Me.

psal 37. v. 4. **Medh Gudh är bäst at böria.** i. e. Om något lyckeligen skal företagas/ så måste man taga Gudh til rådz/ ellieſt är en slätt vtgång at wänta. Dheraff säger och en gammal Vers: Abs Jove principium, cum Jove finis erit. Conſiliorum gubernaculum lex divina ſit. Haar Cyprianus sagt: Och aff Livio: Nil ritè, nilque providenter, homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio, honore, auſpicari debent. Item: Omnia proſperè evenirunt Deum colentibus, adverſa ſpernentibus, &c. Idem: Liv. Man säger och ellieſt vtht en gemeen Vers: Stare diu neſcit, quod non fulcitur ab alto. Item: Deo præeunte, nullus officit obex. Plato, &c. Tyſken säger: Mitt GOTT mus man alles anfangen. etc. sup. lit. Bäst.

Pred. 12. v. 1. ad fi. **Medh Åhren bytes Hären.** i. e. Ålderen giör mycken förandring; Han giör Menniſkian ströpligh och wanskapad. Dheraff säga

säya och Tyskarna: Schwach und alt/ wirdt ungestalt/ etc. sup. lit. Gamm. Tijd. Inf. lit. Ald.

Medh stillatijgande kan mycket förswaras. i. e. Som man sade: **Tijga och tänckia / kan ingen kränckia.** Silentii tutissimum præmium. Eras. Idem: Præstat tacere quàm malè loqui. &c. Idem: **Tyskarna säva.** Mitt schweigen verredt man sich nicht/ etc. Inf. lit. Tijg. Syr. 19. v. 6. & seq. & Cap. 22. v. 33.

Medh stoor tack födes ingen Katt. i. e. Blotta tack giör ingen wälgiärning tilfyllest. Tyskarna säva fördhenskull: Für was/ gehört was. Item: Danckbab fyllet kein beütel: Bthan dhet heeter effter allgemene Språket: Gelt für die Fische/ etc. sup. lit. Den. inf. lit. Någ.

Medh Eed swaras och icke klagas. i. e. Vthi Rättegångar må man icke swärja sigh något til: Men medh Eedh præsteras wärtemåhl/ etc. Dom. Regl. sup. lit. Eedh.

Med ett Hufwudhåår dragz man dijt man giärna wil. i. e. Som man wille säya: **Han är godh locka/ som medh wil hoppa/** etc. sup. lit. God. Han. Lust.

Medh tijden wäxa Rooser. i. e. **Tijden gifwer alt.** Erasmus haar dherföre sagt: Tempus omnia producit. Item: Annus producit non ager. Idem: Och aff Tystan: Zeit bringt Rosen. Zeit macht Hew. etc. Man plägar och säya: **Medh åhren wäxer**

wettet. Tyſken ſäger dhet ſamma : Mit de
zeit wirdt man klüger/etc. inf. lit. Tijd. åhr

1 Cor. 9. v. 24. **Medh intet fär man intet.** i. e. Son man ſade: Fåfängt mehte vthan beete Item: Dhen intet wil wäga/ han få intet äga/ etc. Och aff Tyſkan: Mit nicht fängt man nichts/ etc. ſup. lit. Den.

Syr. 18. v. 31. 32. **Medel wägen är altijd bäſt.** i. e Måttan tiänar til all ting. Poeten haar dhet före ſagt Medio tutiſſimus ibis. Ovid. Mediun tenuere beati. Och aff Livio : Media via, neq amicos parat, neque inimicos tollit,&c. ſup lit. Den. inf. lit. Mått.

Syr. 6. v. 1. & ſeq. **Medhgång giör wänner/ mootgång pröfwar dhem bäſt.** i. e. Mådan enon går wäl i hand/ ſå finna ſigh wänner nog: Me när illa går / ſå gömma dhe bort ſigh. Senec haar fördhenſkul ſagt : Amicos res ſecunda parant, adverſæ probant: Man ſäger och/ a Wänner äre ſom Swahlor om Sommaren/ etc ſup. lit. Gullpr. Lyck. inf. lit. Wän.

Syr. 11. v. 4 5. 6. **Medgång föder högmodh.** i. e. Nä Lyckan löper medh ſå yfwes man giärna/ oc blijr ſtålt. Vitium ſolenne rebus ſecundis ſuperbia eſt. Claudian. Item: Quidquid leve eſt & inane in animo, ſecunda ſe aura extol lit haar Seneca ſagt. Och aff en Poet: He cæcæ mentes, tumefactaque corda ſecundis &c. Sil. Ital. Dherföre är i ſådant fall bäſ föllia Curtii rådh. ſom haar ſagt Felicitati tua frænum impone, melius illam reges, &c. ſup lit. Bär. Lyck. inf. lit. Mått. Wän. Wå

Medh

Redhgång giör Lagen wrång. i. e. När Lyckan slår til / så achtar man intet så noga / om man vndertijden giör något lijtet orätt / vnder heeders Nampn. Seneca haar dherföre sagt: Honesta quedam scelera succeſſus facit. &c. Syr. 13. v. 4 & seq.

Redgång bör tänckia på motgång. i. e. Vthi medlöpande lyckan / måste man och stickia sigh emoot ankommande Olyckan. Terentius haar dherföre sagt: Omnes cùm res ſecundæ ſunt, tùm maximè meditari oportet, quo pacto adverſam ferat æruinnam, &c. Och aff Poeten; prov. 24. v. 32.

Tu quoq; fac timeas, & tu quæ læta videtur
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe, puta, &c. Ovid.

Item:

Quem res plus nimio delectavere ſecundæ.
Mutatæ quatient. &c. Horat:

Medh Senecâ säger man och wedh samma meening: Virum prudentem decet, non minus in ſecundis adverſa, quam in adverſis ſecunda, cogitare, &c. ſup. lit. Fred. Ing. Man.

Redh gammal Häst kommer man til bytes. i. e. Som man wille säya: Bättre något än intet. Item Bättre mager Häst / än thom Grimma. Wedh dhen meening förstås och: At medh en gammal Man eller Qwinna / kan man byta sigh til en vng / etc. Sup. lit. Alldr, Bättr. Syr. 39. v. 39. & Cap. 42. v. 25.

Mee-

Mening/ är icke altijd sanning. i.

Luc. 16. v. 10. Jacob 2. v. 10, 11.

Dhet slår offta felt som man meenar. Dhera plägar man och säya: Mundus regitur opinionibus. Item: Mundus vult decipi, &c. Aff Tyskan säger man: Meinen ist nicht wissen/ wer nicht märckt/ der wirdt beschißen/ etc. Sup. lit. En. inf: lit. Wärld.

Meer wil til Plogen än hwißla. i.

Syr. 39. v. 1. 2. & seq.

Bondebruuk är ingen Barnaleek. Man säger och: Dher wil mehr til en Dantz/ än ett paar nyia Skoor. Item: Dhet kostar vå Beenen at rijda Tråthäst. Förståendes här medh allehanda swår wärck etc. Tyskarna säya och: Es gehört mehr zum Tantz/ als ein pahr rohte schuch/ etc. sup. lit. Bond. Konst.

Metha medh Gullkrook. i. e. Handla medh skada. Såsom dhen dher wille metha med en krook aff Guld/ och Fisken toge bort kroken så kunde han medh några få Fiskar intet vp fylla krokens wärde. Aureo hamo piscari. Eras. Man kallar dhet och: Spinna med Gullteen. Tyskarna kalla dhet: Ein große wagen/ und etwas erlangen / etc. Dhetta kan och icke obilligt tribueras Alchymisterna, som offta vpsättia all dheras förmögenheet/ i hopp om en Gullklimp: Men få dheraff igen lijtet eller intet/ etc. Sup. lit. Krigh. Inf. lit. Spinn.

Mi.

Middagz roo/ är sällan godh. i. e.

Man håller Middagzsömpnen för ohälsosam. Dheraff och Plautus haar sagt: Non bonus est somnu

ſomnus à prandio. Item aff Schol. Salernit: Somnum fuge meridianum, &c.

Nißbruuk giör godan Laag. i. e. Oſeeder förorſaka godha ſtadgar. Dheraff haar och Macrobius ſagt: Bonæ leges ex malis moribus procreantur. Item aff Tacito: Uſu probatum eſt, leges egregias, exempla honeſta apud bonos, ex delictis aliorum gigni, &c. Man ſäger och här wedh: Abuſus non tollit rem. På Swänſka ſäger man fördhenſkul: **Aldrigh ſå ondt / dhet är jw til nå-got gott. Item: Gull blijr fulle Gull/ faſt dhet ligger vthi en ſkalcka pung/etc.** ſup. lit. Ald. Gull. Syr. 42. v. 26. & Cap. 39. v. 26. 39. 40.

Nißbrukad frijheet/ är wärd at miſtas. i. e. Som man ſade: **Goda dagar wele haa ſtarcka Been.** Dheraff ſäger man och medh Seneca: Libertate cautius utendum; Qui neſcit uti, perdere dignus eſt bonâ, &c. Dom. Regl. ſup. lit. Frijh. God. Syr. II. v. 4. & ſeq.

Nißtancka är hwars mans pläga. i. e. Hoos en part Menniſkior (men mäſt hoos ſtoore Herrar) är mycket gemeent at på wrångt angifwande / fovera **mißtanckar.** Dherföre haar och Seneca ſagt: Dubia pro certis ſolent timere reges. Men dher emoot haar en annan Scribent ſagt Optimus quisque minus eſt ſuſpicax. Item: Suſpicio non cadit in bonum virum. Dherföre ſkal och Chryſoſt. dherom hafwa ſagt: Qui à vitiis liber eſt, is etiam ad malum ſuſpicandum tardior, &c. Tyſkarna ſäya: **Argwohn iſt des Teiffels Hur/ etc.** Sup. lit. En. Förkl.

Miß-

Syr.9.v.1. **Mißtanckar bryta wänskap. i. e.**
När goda Wänner begynna at förtänckia hwar annan (serdeles Man och Hustru) så förkolnar all förtroligheet: Dheraff säya och Tystarna: Argwohn ist der freündschafft gifft. etc. Ut superius hac lit.

Prov.14.v. 30. **Mißundt Bröd blijr snarast äthet. i. e.**
Dhet man mäst affwundas wedh/ dhet lyckas offta bäst. Och heeter fördhenskul som man pläghar säya: Deo dante, quid invidia? Man säger och: **Ju större afwund/ ju bättre treffnad.** Item: **Afwund fräter dhet hon boor/** etc. Och aff Tyskan: Vergümit Brodt/ smchäcket am besten/ etc. sup. lit. Aff Den. Jw.

Prov.1.v.5 Syr.21.v.7. 8. **Mig en Ärm/ och digh en Kiortel. i. e.**
Brukas til förwijtelse emoot dhem som intet willia föllia godh rådh och förmaning. Och då plägar man säya: Dhet går migh minst ahn; Digh ligger dhet mäst macht vppå/ och så mycket mehr/ som en Kiortel är mehr än en Ärm/ etc. Sup. lit. Den.

Prov.16.v. 12. Syr.10.v.1 Prov.20.v. 28. **Mildt Härskap är Landzens wärn.**
i. e. En from Regent/ är sitt Landz beskydd. Regni clementia custos. Haar Salomon sagt: Item: Regibus certior est ex mansvetudine securitas Publ. En Rom. Keysare Anthon. Pius skal och hafwa sagt: Principatum non à pœnis aut supliciis, sed à mansvetudine auspicandum est. Dion Nicæ: Item aff en Poet.

Peragit tranquilia potestas

Quod

Quod violentia nequit, &c. Claud:

Keyser Vespasianus (som elliest skal hafwa waret en gerigh Herre) sågs och hafwa sagdt: Non icere quemquam à vultu imperatoris tristem discedere, &c. Brusons:

Hijt lyder och dhet som Poeten i sådan materia haar sagt:

Sit piger ad pœnas, princeps, ad præmia velox,
Cuig; dolet quoties cogitur esse ferox, &c. Ovid.

Fördhenskul haar och Plautus wäl sagt: Nihil interest inter bonum principem, & bonum patrem, &c. Tyskarna säya och: Strenge mittel seind ein blaßbalg zu großen fewr/ etc. sup. lit From. Hett. Inf. lit. Stráng.

Mild giftware älskar Gudh. i. e. Prov. 3. v. 27. 28. & cap. 22. v. 9 Syr. 18. v. 15. & seq. Cap. 20. v. 13. & seq. psal. 112. v. 9. Rom. 12. v. 8.
Dhen snart och gierna gieer/ han gieer dubbelt. Dheraff haar och Erasmus sagt: Bis est gratum quod opus est, ultrò si offeras. Om sådana säger man: **Han är intet rädder för Kakesmällen. Han rädz intet när Hunden skiäller. Han seer intet suurt oth/ när Giäster komma til gårdz.** etc. Dheraff säya och Tyskarna: Der milde giebt sich reich/ der geitzig nimbt sich arm/ etc. Sup. lit. Han. Hiälp. Inf. lit. Snart.

Mißräckning är ingen betalning. i. e. Jac. 3. v. 2.
Uthslutne poster/ och Error calculi, giör en odlar rächning/ etc.

Mißtroo giör oroo. i. e. Wänner emellan är mißtroo en stem Siuka. Dher hon boor inne

inne/ haar Hiertat ingen roo. Man säger för dhenskul medh Eraſmo: Nil utilius cautâ con fidentiâ, &c. ſuper hac lit.

Minſta mödan är altijd bäſt. i. e. Dhet man kan vthrätta medh ringare omaak behöfwes intet större. Man säger fördhenſku i Scholan: Quod poteſt fieri per pauca, no debet fieri per plura. Man plägar och säya

Gåå öfwer Åkn effter Watn/ är o nödigt omaak/ etc. Tyſkarna säya deron Was man mit henden erreichen kan/ darff ma kein leiter zu/ etc. ſup. lit. Bättr. Geeth.

Miöhunden och Mäßigzkiättilen gnä la ſnart. i. e. Som man ellieſt wedh ſå dan mening plägar säya: Dhet hwijt Folcket thol ſå lijtet/ etc. ſup. lit. Ded.

Mo.

Moors Hiertat är altijd ömdt. i. e

Eſa. 49. v. 15. Moderen är altijd rädd om Barnen/ ſerdele när dhe äre fromme och lydige. Dheraff ma och plägar säya: **Fåå ſom Faar/ men inge ſom Moor/** &c. ſup. lit. Fåå. Man säge och wedh ſådan meening.

prov. 10. v. 12. 1. pet. 4. v. 8. **Moderen ſkyler offta Barnſens fee** i. e. Vthaff affection tijger och ſamtycker Mo deren offta til Barnſens broth. Dherfore ha och Terentius ſagt: Matres omnes adjutore ſolent eſſe in peccato filius, &c. Ut ſuper. ſu lit. Kårl. inf. lit. Weld.

Syr. 13. v. 28. **Mood biuder tahla Penningen fram gå.** i. e. Dhen ſtälte och rijke wil giärn

ho

haa förträdet. etc. sup. lit. Den. Högf. inf. lit. Rijk.

Nood föllier Lyckan effter. i. e. Medgångh födher Högmodh. Wäxer min Nogh/ så wäxer min hogh/ etc. Sup: lit. Lyck. Medg. inf. lit. Wäx. Syr. 11. v. 5.6.

Moderen älskar mehr Son än Dotter. i. e. Förfahrenheten lärer/ at hoos Moderen är lijka som infödt/ at hon håller mehr aff Söner än Döttrar/ när dhe ställa sigh wäl. Dheraff haar och Quintilianus sagt: Filius matri tota jactatio est, &c. Syr. 36. v. 23.

Moderen är altijd wiß. i. e. Som man sade: Intet Barn twiflar om Modren: Men om Fadren är fulle stundom owist; Dherföre går och altijd Dotteren för sin Moor/ och Sonen effter Faderen. Dherom lyda och föllande Verser, som man läsaren til behag/ här wil inföhra:

Filiolas egressa sinit præcedere mater;
Novit n. ventris pignora chara sui.
Ire jubet genitor sua post vestigia natos,
Credere se quorum cogitur esse patrem, &c. sup. lit. Klookt.

Modren är Barnsens Läkieblad. i. e. Hon kan bäst stilla Barnsens grääth/etc.

Modrens skiöot är Barnsens trefnad. i. e. Barnet måhr altijdh bäst på Modrens

Knåå. Tyſkarna ſåya fördhenſkul: Auff de
Mutter ſchos/ werden die Kinder gros/ etc.

1.Macab 2 v. 41. **Modigh Hand wärier Land.** i. e
Mood och mandom förwarar Landzens Gränd
ſor. Tacitus haar fördhenſkul ſagt: Dij for
tioribus adeſſe ſolent. Aff ſådant moodh ſka
och Alex. Magnus hafwa ſagt/ når Dariu
medh en ganſka ſtoor Häär är kommen honon
emoot til ſtrijdz: Unus coqvus, non metui
multas oves. Item, Oves etiam, licet plures, al
uno aut altero capiuntur lupo. &c. Anth. i
Meliſſ. ſup. lit. Aff. Den. Frucht. inf. lit. Nöd
Rädd.

Syr. 8. v. 4. **Modig Häſt/ achtar intet hundeglaff**
i. e. Ett Heroiſkt ſinne achtar intet ett ring
förtahl. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: In
juriæ magnanimo ſpernendæ, non ulſciſcendæ
Item aff Tacito: Convitia ſi iraſcare, agnit
videntur, ſpreta inſoleſcunt, &c. Man pläga
och dher wedh ſåya medh Poeten: Plus feten
ſtercora mota, &c. Aff Tyſkan ſäger ma
wedh ſådan mening: Der mond achtet nich
doß ihm die Hunde anbellen. Item: Die erde ka
den Himmel nicht trotzen/ etc. ſup. lit. Jw. Ähr
Örn.

Modig Häſt läter och tämia ſigh. i. e
Aldrigh är Ptijgan ſå freck/ hon låter ju en gån
öfwertala ſigh. Poeten haar ſagt: Tempore
lenta pati frena docentur equi. Ovid. Dheraf
ſäger man och: Intet Diur ſå wildt/ at jäga
ren kan ju fållatd. Tyſkarna ſåya: Muhtig
Pferde werden auch gemählich zahm/ etc. ſup
lit. Inth. inf. lit. Willd.

Moodh fins och vnder Wallmare
plagg. i. e. Man ſär intet ſköda Hun
der

den effter Håret. Item, Walmars tröyan styler offta tapper moodh. Ex agricolis, & viri fortissimi, & milites strenuissimi gignuntur, qui nihil metuunt, nisi turpem famam. Haar Salustius sagt/ etc. sup. lit. Högt. Syr. 11. v. 2. 3.

Moodh wil haa nytt i föllie. i. e. Mandom vthan förstånd duger föga. Man plägar fördhenskul säya. Fortitudo non debet vacare prudentia. Item: Vir literatus duplo acutius videt. Menand. Lärdom främiar Dygd. Aff Tystan säget man: Gelehrter weißes/ der tapffere thuts/ etc. Sup. lit. Klook. Konst. Lärd. Inf. lit. Natt. Pred. 9. v. 16. 18.

Moodh giör börden lätt. i. e. Dhen som är behiertad/ och medh Mandom griper ett wärck an/ så faller dhet honom intet så swårt. Dheraff plägar man och säya medh Poeten: Audentes fortuna juvat, &c. Virg. Sup. lit. Drijst. Inf. lit. Wåg. 1. Cor. 9. v. 24.

Moogen Möd är ond at wachta. i. e. Man kan intet Skrijnläggia en Manbahr Pijga; Hon wachtar sigh bäst sielff. Ty ellest plägar man säya: Ondt wachta dhet hwar man älskar. Hijt lyder och dhet som sägz i gemeena Versen: Prov. 9. v. 16.

Dum nux rubescit, & virgo crine pubescit,
Tunc vult nux frangi, &c.

sup. lit. Fägr. Jungf. inf. lit. Ondt. Stul.

Mooget Apple faller aff Träät. i. e.

Pſal. 90. v. 10. **Aldrigh** är dagen ſå läng/ dhet kom mer ju qwäller en gång. Item: Kru kan går ſå länge til Brums/ hon fåck omſijder en knäck. etc. Sup. lit. Aldt Krwk.

Prov. 11. v. 22. **Monſtrantz vthan Helgedom.** i. e Skönheet vthan Dygd etc. ſup. lit. Fägr. in lit. Skiön.

Morgonſtund/haar Gull i munn. i. e Hwad ſom giörs wedh Morgonſtunden elle wedh nöchtert modh / vthi Studier eller elliest dhet haar nytta medh ſigh. Och heeter fördhen ſkul: Aurora muſis amica, &c. Eraſmus. in lit. Tijdh.

Prov. 14. v. 13. **Morgonlöye/är offta afftongräht.** i. e När glädien är i Stugun/ ſtår offta ſorgen Farſtugun. Och heeter ſom Poëten haar ſagt Comitantur triſtia lætum. Item: Extrem gaudii luctus, &c. ſup. lit. Gläd. inf. lit. Mång Ny.

Marc. 4. v. 22. 2. Macab. 6 v. 14. Pſal. 94. v. 13. **Mord blijr ſällan dölgt.** i. e. Son man ellieſt plägar ſäya: Dhet ſom giöm mes i Snöd/ dhet kommer vp i Thöd Item: Länge ligger Saak i Salte Poëten haar och wedh ſådan meeningh ſagt Sera, tamen tacitis, pæna venit pedibus, &c Tibull. ſupa lit. Läng. inf. lit. Straff.

Syr. 13. v. 25. **Mootgång blijr offta miſztänckt.** i. e Dhen ſom lyckan löper emoot/ han får offt många och ſällſamma Dommar om ſigh/ et ſup. lit. Den. Inf. lit. Spott.

Mot

Rootgång pröfwar sinnet. i. e. När anfächtning kommer en Menniſkia vppå/ så spörs snart hennes Hiertelagh. Dheraff haar och Seneca sagt: Fortuna opes auferre, non animum poteſt, &c. Job. 1. v. 21 Syr. 27. v. 6

Mu.

Ruggan flyger så länge kring Liuſet/ at hon bränner Wingarna. i. e. Man swäfwar så länge i Fahran/ at man omsijder får skadan i händerna. Culex lychno ſe committens, aduritur. Bovill. Man säger fördhenſtul: Förweten spör tijdender. Item: Gåsen går så länge i Kiöket/ hon faſtnar en gång wedh Spettet/ etc. Syr. 3. v. 25. & ſeq.

ſup. lit. Forw. Gåås. Krwk.

Runka Korn/ Runka Soo. i. e. Taga aff Säcken/ och lappa Säcken medh. Som man wille säya: Dhet hörer alt en Herre til. Och är förmenſtul (effter Ordsprå-ket) intet borta/ dhet man gieer fin Grijs/ etc.

ſup. lit. Ded.

Munnen och Hiertat föllias intet altijd äth. i. e. Offta talar Munnen dhet Hiertat intet meenar. Dheraff säger man och i gemeena Verſen: Eſt mens noſtra ſuis contraria ſæpè loquelis. Ellieſt håller man för bäſta Muſic, når Munnen och Hiertat ſiunga. etc. etc. ſup. lit. Bäſt. Ick. Färg: pſal. 5. v. 6. pſ. 55. v. 22.

Munen talar dher Hiertat är fult aff. i. e. Hiertans tanckar flöda offta öfwer. Dheraff säger man och: Omne ſuper vacuum pleno Luc. 6. v. 45.

de pectore manat. Tyſken ſägher: Wo von das Hertze vol iſt/ da von geht der mund uber/ etc. ſup.lit. Der. Druck. Inf. lit. Rws.

prov.16.v 26. **Munnen tahlar offta dhet Halſen betalar.** i. e. Mången ſätter ſigh i Liiffzfahra för ſin Munn ſkul: Syrach haar fördenſkull önſkat/ at han kunde ſättia ett ſlåås för ſin Munn/ etc. inf: lit. Tung.

Syr. 22. v. 33.

prov.15.v. 1. **Munbruk/ ſtryker intet ſkammen vth.** i. e. När man haar inlagt något neſa/ och wil med en ſkamlös Munn förſwarat ſåſom dhet wore wål giordt; Så brukas dhetta. Man ſäger och dhet ſamma aff Saluſtio: Procacitate lingvæ ſordes non eluuntur. Item aff Tyſkan: Ein ſchendtlich leben/ leſt ſich mitt unnützen worten nicht außleſchen/ etc.

Matth. 7. v. 16. **Muus ſom Modet/Katten bijter dhem båda.** i. e. Alt en art. Paddor båda. Den ena ſå godh ſom dhen andra/ etc. Tyſken ſäger och: Maus als Mutter. Kröht als Eider. Item: Die Mutter gibt thewr/ din Tochter nicht wolfeil/ etc. ſup. lit. En.

Muſen döör intet vnder Höölaßet. i. e. Hon kan wål ſkicka ſigh dher trångt är/ etc. ſup. lit. Han.

Muſen mätt/är Miölet beſkt. i. e. Som man elliest wille ſäya:

prov. 27. v. 7. **Mätter mage wällier i mahten.** Satietas parit nauſeam. Haar Eraſmus ſagt: Och affen gammal Vers: Mel nimium ſaturo muri cenſetur amarum. Copia parit faſtidium. Eral. Mus ſatur inſipidam dijudicat eſſe farinam. Item: Semper abundantes pariunt faſtidia menſæ, &c. Och aff Tyſtan: Vberflus macht eickel/ etc. inf. lit. Mätt. öffw.

Muſen

Rusen finner fulle hohl/ fast Stugun wore full medh Kattor. i. e. Som man sade: List leetar sigh fulle fram. Arm Rotta som weet sigh icke mehr än ett hohl. Man säger och wedh dhen meeningen: Godh rådh äre i nöden bäst. Mus miser est antro qui solo clauditur uno, &c. Sup. lit. Arm. Han. List.

Rusen gieer Lort för Peparkaka. i. e. Otack för wälgiort. Dherafff plägar man och säya: Dhen som spijsar en Fogel/ får Skarnet för mödan. Och heter då: Vndanck in fine laborum &c. sup. lit. Den. inf. lit. Ot. Syr. 12. v. 2. 3.

Ruselort fins bland Peparen i. e. Paddor hittas bland Dannemän. Så sade och Hästelorten bland Äpplen: Nos poma natamus, &c. sup. lit. Hwar. Häst. Mwß. Skalk. Matth. 13. v. 25.

Rusen trijffz intet i Ödehuus. i. e. Som man wille säya: Tiufwen söker intet tohmt Wijsthuus; Dher som intet är at hämpta. Seneca haar fördhenskul sagt: Humi jacentem scelera non intrant casam. &c.

Muhtor wrängia Lagh. i. e. Gåfwor stoppa Domaren Munnen til. Penningen är en skalck. Man säger dherföre aff en gemeen förwänd Vers: Mutnegra cum murva, faciunt rectissima curva. Item: Lucro sapientia capitur. Haar Pindarus sagt. Och aff Poeten: Exod. 23. v 8. Syr. 20. v. 31. & Cap. 40. v. 12. 14.

Dicam, si potero, malè verum, examinat omnis
Corruptus judex, &c. Horat.

fördhenstul exclamerar och S. Ambrosius i sådan materia dher han haar sagt: O quàm multum est, non corrumpi divitiarum conturbernio! Men om dheras timeliga straff / som Muhtor taga / läås TingM. B. Cap. 3. ll. Item, KongzB. 5. Cap. St. l sup. lit. Gåffw. Når.

Syr. 8. v. 17 Prov. 19. v. 6. **Muthor giöra Domaren mild.** i. e. Som man sade: Godh smöria giör Huden meek. Item: Dhen wäl smörier/ han äcker lätt. Dheraff plägar man och säya: Plus valet favor in judice, quàm centum regulæ in codice. Aff Poeten säger man och: Non benè selecti judicis arca patet. Ovidius. sup. lit. Den. Gåffw. inf. lit. Når. Smör.

Prov. 15. v. 27. Job. 5. v. 34. 35. **Muthor få lijten treffnad.** i. e. Dher är ingen wälsignelse medh. Ty/ orätt Godz kommer sällan til tredie Arfwingen. Dhet samma säger och Tysken: Vnrecht guth gedeyet nicht/ etc. sup. lit. Allm. lll. inf. lit. Or.

My.

Mycket är dhet andra lijkt. i. e. Muselort är intet Pepparen olijk. Man kiänner offta dhet ena för dhet andra. Dheraff haar och Erasmus sagt: Aut ipse fuisti, aut tui similimus. Men ehuru dherom är/ så heeter dhet ändå: Simili non est idem. Erasmus. Ty ehuru många Menniskior som är i Werlden/ så finner man doch icke en bland tusende/ som är dhen andra aldeles lijk. Dherföre haar en Poet rätteligen dherom sagt vthi föllianде Vers.

Mille

Mille hominum ſpecies, nec adeſt color omnibus idem,
Pallidus hic, alius candidus, iſte niger, &c. Gland.

Nycket dhen Siuka lyſter. i. e. Dhen ſom plågas aff ond begiärelſe/ honom infalla många luſtar. Man plägar fördhenſkul ſäya: **Alt Watn ſläcker Elden. Oreent Watn ſläcker och en Brand. Item: Mängen kyßer Swänen för Herren.** etc. Och aff Tyſkan: Im finſtern ſeind alle Katzen graw. etc. ſup. lit. Allt. Främm. Förb. Kärl. inf. lit. Or. Qwin. Swijn. Syr. 23. v. 24. Prov. 9. v. 16.

Nycket kan ſnart blijr alt/ och lijtet wara längie. i. e. Effter ſom dhet blijr meſragerat til/ och wälſignelſen föllier. Dheraff ſäger man och: Liberalitas liberalitate perit. Largitio non habet fundum. Och aff en Poet: Magna penus parvo ſpatio conſumpta peribit. &c. Lucil. Aff Tyſkan plägar man ſäya: Gros kan gähling klein werden. Man kan auch eines Graffen guht durchbringen. Item: Es iſt nicht an viel haben/ wen Gottes ſegen nicht da iſt/ etc. Fab. de Patre & filio. ſup. lit. Den. Läng. Man. Inf. lit. Slööß. Ööd. Prov. 13. v. 11. 2. Cor. 8. v. 15.

Nycket fagert fägnelöſt. i. e. Man giädz intet åth alt ſom wackert är til ſyna. Dheraff ſäger man och: Non omnibus placent optima. Bonum, non idem omnibus bonum. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Uſu cuncta metimur, &c. Men aff Swenſkan ſäger man ellieſt: **När hwar behagar ſitt/ ſå blijr all**

maath äten/och alla Pijgor giffta. etc. sup. lit. Allt. Kårl. Inf. lit. Når.

Syr. 40. v. 11. prov. 13. v. 25. **Mycket wil altijdh mehr. i. e. Hälfwetet blijr aldrig fult. Girig taska får aldrigh nogh.** Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Item: Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ, &c. Ovid: Man säger dherföre: **Ju mehra dryck / ju större torst. etc.** sup. lit. Gir. Jw.

prov. 22. v. 25. **Mycket borga och gå til rätta/ är nästa trappan til armood. i. e.** Som man ellies säger: **Rättegång giör mången bång.** Item: **Låna och borga / giör många sorger.** Dherföre haar och Erasmus sagt: Æris alieni, & litis, comes est miseria. Man lääs vthi Historierna, at vthi Keys. Augusti tijdh / skal en förnembligh Romersk Riddare wara genom Döden affgången/ och lemvnat efter sigh en mächta stoor skuld/ som först efter hans Dödh war blefwen kunnigh: Och dheraff förorsakat/at hans qwarlåtne egendom (Hwar ibland och hade waret en hans dageliga Säng) genom alment vthroop/ är til köps vthbuden: Hwar wedh Keysaren skal hafwa sagdt: Habenda est mihi ad somnum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. &c. Macrob. sup: lit. Borg.

prov. 25. v. 6. **Mycket Watn rinner inedan Mölnaren sofwer. i. e.** Dhet skeer mycket i Hushållet/ som Hußbonden intet får weeta aff. Hetet fördhenskul: **Dhen Pijga och Dräng**

lijter

lijter på/ får skam och skade i hwarie wråå/ etc. Sup. lit. Den.

Mycken suck är sorgen näst. i. e. Syr. 38. v. 19. & seq.
Ohen mycket pustar och suckar/ han haar wist sorg i Hiertat. Erasmus haar dherföre sagt: præsaga luctus suspiria. Aff Tyskan sägz dherom: Viel seüffzel bringt trawrikeit/ etc. sup. lit. Heeml. inf. lit. Sorg.

Mycket aff Munnen/ lijtet aff Wllen/ sade han som klipte Soon. i. e. Pred. 5. v. 2 Syr. 21. v. 27. 28.
Som man ellest sade: Mycken Halm och lijtet Korn. Är förståendе om stoorskrytare/ som äre alla i Munnen/ som Simpan i Hufwudh. Om sådana säger man medh Salustio: Loquentiæ multum, sapientiæ parum. Item aff Erasmo: Multa verba nequaquam arguunt sapientem, &c. Aff Tyskan säger man: Gros geschwätz/ für wenig werck. Groos geschrey/ wenig wol. Item aff Swenskan: Mång bladh och lijten frucht. etc. sup. lit. All. Man.

Mycken pracht/ giör föracht. i. e. Prov. 16. v. 5.
Mycket prydt/ blijr illa tydt. Alt för 1. Timot. 2 v. 9.
prächtige Kläder/ orsaka spott och åthlöye: 1. pet. 3. v. 3
Serdeles når dhe äre öfwer ståndet. Konung Alphonsus, når han är worden påmint om Kongl. Klädedrächt effter sitt ständ/ skal hafwa swaradt: Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpura. Panorm. Item om Alex. Severo: Imperium in virtute esse, non in corporis decore. &c. Brusoni. Deraff plägar man och säya: Cui cultus magna est cura, honesti incuria est, &c. Eral. sup. lit. Han. inf. lit. Pracht, Qwinn.

Myc-

Syr. 8. v. 4. Syr. 6. v. 10 & seq. & Cap. 37. v. 4. 5.

Mycket i Märren som intet duger. i. e. **Skittin saak haar elack stanck.** sup. lit. Den. Jw.

Mycken wänskap i Wijnfahtet. i. e. Många wänner mådan Wijnet räcker. Man plägar dheraff säya: **Mådan min Tunna rann/ kände migh både Qwinna och Man/** etc. Poeten stämmer och dher med in som säger: Vulgus amicitias, utilitate probat, &c. Ovid. Aff Tyskan säger man och Nimmer Geldt/ nimmer Gesel/ etc. inf. lit. Måd. Wän.

Pred. 7. v. 7. Syr. 19. v. 27.

Mycket löye wijsar Narren vth. i. e. Aff mycket otijdigt löye/ kiännes snart en Giäd Risus nimius, levitatis est indicium. Eras. Iten aff en gemeen Vers: Risum per multum, debes cognoscere stultum. Man säger och med Predik. och Syrach: At Kläder/ löye och gän gifwa Narren tilkiänna/ etc. Och aff Tyskan Lachen verräht den Narren/ etc. sup. lit. Klä

Rom. 13. v. 13. Ephes. 5. v. 18. Syr. 31. v. 36. & seq.

Mycket Wijn giör minnet slögt. i. e. Mycken Dryck gtör dumbt Förstånd. Item **Mycken Dryck/ haar ondan nyck/** etc. sup. lit. Dryck.

Prov. 27. v. 1. Syr. 11. v. 19. 20. & Cap. 18. v. 26.

Mycket skeer oförtänckt. i. e. Som man sade: **Man weet intet hwadh som för Afftonen kan hända. Ty mycket händer** som aldrigh tänckтes. Insperata sæpè contingunt. Eras. Multa cadunt inter calicem, supremaque labra. Item: Inter os & offam Haar Cato sagt. Och aff Plauto: Insperata accidunt magis sæpè, quàm quæ speres. Dher före haar och Poeten rätteligen sagt: Nesci mei

mens hominum facti fortisque futuræ, &c. Tyſken ſäger: Eß felt viel zwiſchen Mund und Leffel/ etc. Fab: de Venatoribus & Vulpe. ſup. lit. All. Han. Inf. lit. Når. Offt. Roos.

Mycket rijk/ är ſielfwer arg/ eller en ond mans Arfwinge. i. e. Stoora rijkedomar komma ſällan rättrådigt tilhoopa; Och äre intet vthan mißtanckat. Dhet haar och S. Hieronymus welat ſäya: Apprime dives, aut iniqvus eſt, aut iniqui hæres, &c. ſup. lit. Haſt. Pred. 5. v. 12. & ſeq.

Mycket ogiort/ lijtet oleſwadt. i. e. När man ſeer någon mycket rijſwa och ſlijta/ fijkia och fara effter Godz och Ägor/ och ſättia ſigh mycket före/ och kommer ſå ett oförmodelight Dödzfall emellan; Då ſäger man: **Han hade mycket ogiort/ och lijtet oleſwat.** Heeter altſå: Homo proponit, Deus diſponit, &c. Som man ellieſt wille ſäya: **Wij tala/ Gudh råder/** etc. ſup. lit. Man. inf. lit. Wij. Syr. 11. v. 18. 19. & ſeq. Luc. 12. v. 19. 20.

Mycken Wijßdom giör icke allena godh Krijgzman. i. e. Mood och Mandom wil wara hoos en klook Soldath. Ty dhet är elliest wåndſamt at föra Krijgh vhr Böckerna/ etc. ſup. lit. Förf. Han. Inf. lit. Ondt. öffw.

Mycken klookheet blijr offta bedragen. i. e. Inbillad wijßdom fallet ſnaraſt i ſtarnet: Ty dhe wijſe och myndige feela och/ etc. ſup. lit. Allt. Inf. lit. Wijſt. pſal. 62. v. 10.

Mycken

Pred. 1. v. 17. Luc. 12. v. 48. Pred. 7. v. 17.

Mycken Wijßdom/ mycken Last. i. e. Dher som stoor Klokheet boor/ dher är och mycken oroo och grämmelse. Dheraff säger man och: In multa sapientia, multa indignatio. Viel weißheit / viel unmuht. Säger Tysken. Dyerfore synes Salomons rädh bäst/ at wara lagom klook/ säyandes: Non plus sapias quàm necesse est. Item aff Erasmo: Nihil inanius quàm multa scire, &c. sup. lit. Den.

Syr. 6. v. 2. 3 Rom. 12. v. 17.

Mycken klokheet/ haar smaak aff dårskap. i. e. Inbillad Wijßdom haar Narre i föllie. Dheraff säger man och: Alt för klook / är största took/ etc. sup. lit. Allt.

Syr. 31. v. 37. 38.

Mycket buller i ett Wijnfaath. i. e. Wedh Ruset faller mycken oroo och snack. Dheraff säger man och: Inter pocula fluit sermo. Eras. inf. lit. Wijn.

prov. 12. v. 9.

Mycket i Ögon/ och lijtet baakom. i. e. Som man elliest plägar säya: Lijtet om Halsen/ och intet om Arsen. När man giör en ting stoort för Ögonen/ vthan effect så är dhet lijkt dhet/ som Diogenes (när han en reesa är kommen til en lijten Stadh/ som hadhafft höga och stoora Portar) skal hafwa sagt åth Inwåhnerna: Claudite portas vestras, ne urbs vestra egrediatur, &c. Id est Stänger Portarna/ at Staden icke löper vth etc. Sup. lit. Arm. Lijt.

Syr. 29. v. 2. & seq.

Mycket borga/ giör swag lofwen. i. e. Dhen mycket wil borga/ han blijr intet altijdh trodder/ vthan han dheste bettre betahlar, etc. sup. lit. Borg.

Mycke

Mycket snack/ är sällan vthan lack. prov.10.v. 19. Pred. 5. 2.
i. e. Som man wille säya: Dher mycket snackas dher liugs och mycket. Dhet går sällan aff vthan lögn och förtahl; Ty Samningen räcker intet altijdh til. Erasmus haar dherföre sagt: Mendacium sæpius in multiloquio, &c. sup. lit. All. Den.

Mycket gemeent/ giör föracht. i. e. Syr. 6. v. 36
Dhen som sitter i någor ämbetes myndigheet/ han får intet giöra sigh alt för gemeen. Dheraff säger och Erasmus: Nimia familiaritas parit contemptum. Familiaris Domimus, fatuum nutrit servum. Ulp. Och aff Poeten: Nulli te facias nimium sodalem. &c. Marti: Item aff Erasmo: Nec nulli sis amicus, nec multis, &c. Man läås om Alex. Magno, at når honom aff hans Fader är worden påminnt/ at han vthi dhe Olympische Skodespelen och måtte löpa ett wädiolopp tillijka medh andra; Skal aff högt sinne hafwa swaradt: Facerem, si reges habiturus essem concertatores. Som han wille säya: Om han hade sina lijkar at löpa med/ etc. Tyskarna hafwa i dhen materien, dhesse Rijm:

Halt dich rein, bleib gern allein/
Mach dich nicht gemein/
Wiltstu wert gehalten sein. etc.

Men dhetta skal aff Keys. Rudolpho dhen första så wijda wara limiteradt/ at når hans Drabanter och Hoffbetiänte icke hafwa weladt tillstädia dhen gemeene hoopen at komma Keysaren något når/ skal han hafwa vthbrustet och sagt: Per Deum, finite eos venire ad me: Non enim sum ad imperium vocatus, ut in arcula includar, &c. Skal och ellies som offtast hafwa sagt: Severum & immitem fuisse, me

aliquan-

aliquando pænituit, lentem a. & placabiler nunquam, &c. Zenoc. ſup. lit. Aſt. Milt Inf. lit. Som.

Prov. 27. v. 7. **Mycken Honing giör lahta Bij.** i. **Öfwerflödh giör Mahteleed.** Liſka ſo när Bijſtocken är full/ ſå blij Bijen tröga o lahta til at flyga; Eller när dhe om Währ för länge ſpijſas. Och heeter då ſom Ordſpr ket lyder: **Mätter mage wällier i ma ten.** Copia parit faſtidium. Eraſ. Och Tyſkan: Vberflus macht eickel/ etc. ſup. l Mwſ. inf. lit. Mätt. Öffw.

Pred. 5. v. 2. **Myndig är intet mångtahligh.** i. Dhe wäldige tahla Centeners Ord Dhera ſäger man och medh Eraſmo: Omnis her eſt monoſyllabicus. Item aff Poeten: Nem ſilens placuit, multi brevitate loquendi, & Auſon. ſup. lit. Diup. Jw.

Må.

Målad Fredh häller intet färgan. i. **Skrymptat wänſkap warar intet läng** Dheraff plägar man och ſäya: **Falſk Fre gieer nytt Krijgh.** Pax ſæpè eſt be nutricula. Eraſ. ſup. lit. Bättr.

Syr. 18. v. 31. 32. **Mählen äre fleer än Korfwarna.** i. Som man ſade: **Åhret är längt o mählen mång.** Man får intet ödha alt p en gång. Magnum os anni. Haar Er ſmus ſagt: Dher wil mycket til åhrskoſte Dheraff haar och Varro ſagt: Cogitato quà longa ſit hiems. Som man wille ſäya: 2

thi ett stoort Huußhåld / will intet stumper til måål / eller Kluuth til Kläder/ etc. Tyskarna säya: Es geht in einem Jahr viel auff. etc. inf. lit. Stomp.

Mählare och Poeter liuga fritt. i. e. Dhe haa frijheet vthi dheras wärck/ at Måla och dichta hwad dhem lyster. Dherom haar och en Poet sagt:

Pictoribus atq; Poëtis
Quodlibet audendi, semper fuit æqua
potest, &c. Horat.

sup. lit. Herr.

Mälning mättar intet. i. e. Bättre Maath än målad Wägg. Panis prior prora, haar Erasmus sagdt: Dheraff sägher man och: Dhet är en godh ting haa maath i Huset/ ehuru dhet gär om Mählning/ etc. sup. lit. Bätt. Godh.

Mången sörier för dhet han aldrig säg. Syr. 10. v. 30.
i. e. Onödigt bekymmer. sup. lit. Bek. Inf. lit. Sorg.

Mången qwäder och är intet glader; Pred. 7. v. 25.
Mången gräter när intet skadar. i. e. Otijdigt och giädigt sinne. Therom haar och Poeten sagt: *Invito vultu multi rident, &c.* Horat. Tyskarna säya dhet samma: Mancher singt/ der nicht frölich ist. *Item*: Es lachen der viel / die wol ducaten weinen möchten / etc. sup. lit. Bäst. Den. inf. lit. Nöd.

Mången får loff för liitet/ och skam Syr. 19. v. 13. 14.
för alzintet. i. e. Som man sade: Mån-

gen blijr roosat för ringa/ och lastat fö
inga. Mångtn lijder för ingen sin broth. Oc
då heeter dhet som Erasmus haar sagt: Mul
sub justo clypeo pereunt· &c. sup. lit· Broo
Ing. Ljk. infer. hac lit. Inf. lit. Roos.

Prov. 26. v. 12. Syr. 6. v. 2. & seq. **Mången kan sij på Waggan/ när Ba**
net wil kräfia sigh. i. e. En förwijtelsf
emoot förmåten Klookheet. Om sådana pläga
man och spotzkeligen säya: **Han kan see g**
nom ett Ekebräde. Item: Han ka
höra Gråås wäxa/ etc. sup. lit. All
Han! Lård.

Mångtaligh Qwinna giör Manne
trott. i. e. Dhen Qwinna som haar mycke
aff Munnen/ hon giör så wäl sin egen/ som hwa
man ledze wedh sigh/ etc. inf. lit. Tråt.

Syr. 19. v. 1. **Många Bäcktar småå / giöra e**
stoor Åå. i. e. Lijtet och offta fylle
snart Säcken. Dherom säger man och
Versen: Adde parum parvo, parum superad
de pusillo, &c. Item aff Ovidio: Contrahe de
multis, grandis acervus erit, &c. Aff Tyskan
säger man: Viel stücken mehren den hauffen
Item, Viel federn machen ein bett/ etc. sup. lit
Ljt. Lägg. infer. hac lit.

Pred. 4. v. 12. **Många händer giöra lätt arbete.** i. e
Som man ellest säger: **Macht bryter Berg.**
Quid non efficiant manus? Haar Erasmus sagt
Multæ manus onus levant. Idem: Item aff e
poët: Multorum manibus alleviatur onus, &c.

Man säger och aff Swenskan: **Mång**
skuldro

skuldror draga Bördan lätt. På Tyska säger man: Viel hende/ zerreisen die wende/etc. sup. lit. Lijk. Macht. inter. hac lit.

Många Swijn bryta hol/ Men vselt dhet som tages i holet. i. e. Dhet brytes offta längie/ förr än straffet kommer; Och faller offta ojämpnt/ så at största Skalcken slipper snarast onäffster/ och dhen minst bryter får måsta huggen. Måste altså heeta: Gudz Domar lijda ingen Mästare. Item: Gudz Rädkammar haar ingen Nyckel/ etc. sup. lit. Den. Ded. Gudz. Man. sap. 9. v. 13 17. Rom. 11. v. 33. & seq. Matth. 13. v. 30.

Mången lofwar i Nödh/ och håller icke för sin Död. i. e. Vthi nöd och fahra/ lofwar mången mer än han kan hålla. Såsom en Skippare i Skiönöden lofwade gifwa wår HErre sin Skuta/ om han måtte komma behållen i hampn: Men når han war in salvo, fick icke wår HErre en spildra dher aff. Och heeter då effter gambla Ordspråket: Lofwa rundt och hålla tundt: Och som Poëten haar sagt: Pollicitis dives quilibet esse potest, &c Ovid. Sup. lit. Eed. Håll. Lofw. inf lit. Nöd. Twung. Exod. 19. v. 8.

Många Hundar äre Harens dödh. i. e. Många förfölliare bringa en Man snart på obestånd. Dherföre haar och Erasmus sagt: Multitudini cedendum. Item, Ne Hercules adversus duos. Idem: Man säger och: När mångha spotta på en Steen/ så blijr han snart wåtter. Item: Mångha kunna hielpa til ens Mans fall och ruit. Dheraff säya och Tyskarna:

Viel Hünde ſeind der Haßen Todt/ etc. ſup
lit. Den. infer. hac lit. inf: lit. Når.

Judic. 16. v. 28. & ſeq

Mången gåfwe giärna ett ſitt egi Öga til/ at en annan miſſe båda. i. e

Om dhen harmgirige kunde fördårfwa ſin O wän/ han ſkonte ſigh intet ſielff/ ſå ſtoor å Werldennes ondſka. etc. Fab. de equo & Cer vo. Item: de invido. Et de inimicis. inf. lit Wårld.

Syr. 19. v. 1

Många kunna hielpa en. i. e. Son

man wille ſåya: Hielpen år altijd godh Om willian år godh / ſå år en Menniſkia ſnar hulpen/ når hwar lägger ſitt dher til/ etc. ſup lit. Lägg.

Eſa. 9. v. 20
Oſe. 13. v. 9.

Mången taar ſigh ſielff til ſkada. i. e

Man ſtår ſigh offta ſielff i Liuſet Meenar giöra ſigh gagn / och får ſkadan händerna. Dherföre haar och Eraſmus we ladt wedh dhen meeningen ſåya: Sciente & malè eligens, ſeipſum decipit, & ſibi im putet. &c. Är fördhenſkul bäſt at föllia dhe ſom Tyſkarna pläga ſåya: Nimb das krawt das du kenneſt/ etc. ſup. lit. Den. Hwar. infe hac lit.

Pred. 9. v. 21.

Mången blijr död/en annan til Brö

i. e. Dhen ena faller ifrå / en annan träd til lägenheten igen. Dheraff haar och Era ſmus ſagt: Dignitas non moritur. Och a Tyſkan: Der man ſtirbt/ das ambt bleibt. et Fab. de Simia.

Syr. 29. v. 8

Mång Ord gå i en lång Säck. i.

Som man wille ſåya: Man kan mycket ſna ka förr än Säcken blijr fuller. Är en höflig

reprehenſion för lögn/ etc. ſup. lit. All. Man. inf. lit. Ord. Stoor.

Många rätter/ många krämpor. i. e. Aff öfwerflödh föllia många Stukdomar: Deraff ſåya och Medici: Diverſitas ciborum, diverſitas morborum. Item: Multos morbos multa fecerunt fercula, &c. Tyſkarna ſåya och: Viel gerichte/ viel Kranckheiten. Man ſåger och: Güße/ machen flüße/ etc. Sup. lit. Dryck. Syr. 37. v. 32. 33.

Mången gråter i åhr/ dhet han loog i fiol. i. e. Effter ſööt kläda kommer ſuur ſweeda. Ånger och gråckth/ föllias gierna ckth/ etc. ſup. lit. Efft. prov. 14. v. 13.

Mången haar för mycket/ men ingen haar noog. i. e. Ingen är til fredz medh ſin deel. Dheraff haar och Poeten ſagdt: Fortuna multis nimis dat, ſatis nulli. Mart. Item aff Eraſmo: Multi nimium, nemo ſatis, &c. ſup. lit. All. Ing. Pred. 5. v. 7.

Många Ögon ſee mehr än ett. i. e. **Gott rådh ſlutes bäſt aff många.** Plus vident oculi, quàm oculus. Xenoph. Man läs och/ at Rom. Keyſaren Ferdin. 2. ſkulle här om hafwa ſagt: Securius eſt conſiliariis adhærere, quàm ſuo unius judicio regi, &c. inf. lit. Störſt. Ög. prov. 11. v. 14. & Cap. 24. v. 6.

Mången ſläcker ſå ſin harm/ at han blijr både vſel och arm. i. e. Som man ellieſt plägar ſåya: Harm giör Helfwetet. Otijdigh wreede giör intet gott. Mången kan icke tohla ett Ord/ förr än Hand åri Håår/ Deut. 32. v. 35. Rom. 12. v. 19.

och Knijff i Strupe/ som man plägar säya
Syr. 28. v. 11. ad 15. Om sådana heeta Hufwudh säger man
Prov. 19. v. 19. **Han tohl icke at Solen skijn i Wattnet.**
Och plägar i gemeen på sådan hämpnd föllia stora Olyckor. Wore fördhenskul bäst/ at hemställat GVdh/ som säger: Min är hämpnden/ iagh wil wedergiällat/ etc. sup lit. Han. Harm. Hämpnd.

Matth. 20. v. 21. &seq Marc. 10. 35. **Många önskor gå i en lång Säck.**
i. e. Bättre haa en önska. Item: **Alla önskar komma intet i Säcken.**
Man får länge önska förr än något föllier. Mängen önskar sigh och owyttigh ting. Fördhenskul skal och en hög Herre hafwa såsom pro Symbolo sagt: Non est mortale quod opto, &c. Sebedei Söners Moder önskade och fåfångt/ etc. sup. lit. All. Bättr.

Syr. 6. v. 23 **Mängen rosar aff stycken/ som aldrig smakade sodet.** i. e. Mängen liuger på sigh sielff för fåfäng ähra skuld. En part skräppa aff höga Careller, och få icke ens kyssa handen/ etc.

Mån Swijn giör Drancken tunn.
i. e. Mång Barn och lijten maath giör tunna Smörgiäss. Bröderna många och Clostret armt. Item: Lijtet förrädh/ giör knapt i Kiöket/ etc. sup. lit. Bröd. infer. hac lit. inf. lit. Stoort.

prov 13. v. 11. Syr. 19. v. 1. **Många små påsar fylla snart en säck**
i. e. Många bäckiar små/ giöra en stoor Åå. Adde parum parvo, &c. Sup. lit. Lägg & super. hac lit.

Mån

Mängen säger sandt/ och weetet intet. Syr.34.v.5
Man spår offta owetandes sin egen Olycka. Är fördhenskul som Erasmus haar sagt: Lingva lapsa verum dicit,&c. Och aff Tystan: Mancher sagt die warheit/ und weises nicht/ oder wieder seinen willen/ etc.

Många om en giärning blijr snarast ogiord. i. e. Som man ellies plägar säya: **Många Kockar förderfwa Sodet.**
När många tiltroos en beställning/ så blijr hon offta försummadh. Ty dhen ena lijter på dhen andra/ och blijr altså illa/ eller ogiordt. Dherom haar och Poëten sagt: Segnius expediunt commissa negotia plures. Item, Multitudo imperantium Cariam perdidit. Cic. Tyskarna säya och: Bey vielen hirten/ wirdt ubel gehüt. Item: Viel Köche versantzen den brey. Summa: Was vielen befohlen/ wirdt selten wol außgericht/ etc. infer. hac lit. sup. lit. Jw.

Mängen säge giärna sin egen skam på ens annars rygg. i. e. Wände sitt feel och förseende på en annan. Såsom Adam skiöth skulden på Ewa/ och Ewa på Ormen/etc. Genes.3.v. 12. & seq.

Mängen söker så ens annars/ at han mister sitt egit. i. e. Girigheet bedrager wijßheet/ och haar altijdh skada medh sigh. Camelus cornua desiderans, aures perdidit, &c. Fab de puero fallace. sup. lit. Gir. Ing. inf: lit. Wijs. Pred.6.v. 7.

Många wänner/ när minst tränger. Syr.37.v 1. & seq.
i. e. Wänner finnas nogh när dhe intet

behöfwas. Erasmus haar dherom sagt: Felicium multi amici & cognati. Dheraff säger man och i följande gambla Sw. Rijmen:

När min Tunna rann/
Kände migh Qwinna och Mann;
När hon wände igen rinna/
Kände migh hwarken Man eller Qwinna.
etc. Inf lit. Mäd. Wänn.

Ofe. 13. v. 9
Esa. 9. v. 20
Prov. 1. à v. 24. ad finem.

Mängen står sigh sielf i Liuset. i. e. Man taar sigh offta sielff til skada; Förhindrar sin lycka aff eget wållande. Såsom vthi Gifftermåhl eller Tiänster; Och står sigh således sielff i Liuset. Dhet sägz och: Man skymmer sigh offta sielff. Man pläghar och wedh sådan meeningh säya: Han war intet twättat/ när han dhet försummade/ etc. super & infer. hac lit. sup. lit. Den. Hwar. Inf. lit. Stälff. wiiß.

Matth. 6. v. 14. & Cap 18. v. 35.
Syr. 28. v. 2. ad 13.

Mängen förlåter/ men intet förgiäter. i. e. Dhet långwräkna och hämpndgiriga Folcket tänckia lijtet på Skrifften / som säger: At man icke skal låta Solen gå vp eller neder öfwer wreden/ etc. Dhet är en fahrligh exception, och haar Stälewåda medh sigh. Tyskarna säya och offta: Ich will dirs wol vergeben/ aber nicht vergeßen/ etc. Dheraff haar och Publius sagt: memoria injuriarum tenax, &c. Fab. de Agricola & angue. sup. lit. Arm. Fromt. Förl. inf. lit. Owän. Wål.

Esa. 9. v. 20
Prov. 16. v. 26.

Mängen smider sielf sin Olycka. i. e. Mängen gior Rijs äth sin egen rumpa. Är sielff dher til wållande. Quilibet faber propriæ fortunæ. Haar Saluſtius sagt: Item,

Suo

Suo ipsius indicio perit sorex. Terent. Tyskan säger och: Mancher verräht sich selber / etc. sup. lit. Den. Hwar.

Ängen smeeker Barnet för Amman skuld / & vice versâ, i. e. Som man sade: **Töhrnet blijr älskadt för Roosernas skul.** Förståendes at man intet meenar dhen man smeeker. Man plägar fördhenskull skämptswijs dherom säya: Non propter Lazarum, sed propter Martham, &c. Inf. lit. Thörn.

Ängen luchtar ondt förr än dhet kommer. i. e. Han fruchtar Olyckan förryth; Och taar sigh så mycket bättre til wara. Dherföre säger man: Tela prævisa minus nocent. Eras. Item: Quæ fieri posse non putes, metues tamen: Sen. Och heeter då som på Swenska sägz: **Han är intet galen/ som ondt rädz/ etc.** sup. lit. Han. Inf. lit. Warn. Prov. 21. v. 15.

Ängen löper ojagad. i. e. **Ondt Samweet ståår altijd i räddhoga** / och förseer sigh intet gott. Dheraff haar och Erasmus sagt: Lupus ante clamorem festinat. Item aff en gammal Vers: Conscius ipse sibi, dese putat omnia dici. Och på Swenska **Han skymmer altijd som skijtin är/ etc.** sup. lit. Han. inf. lit. Ondt. Prov. ut supra.

Ängen glädz emoot sin egen Olycka. i. e. Dhe gamble haa hållet för ett omen, at när en Menniskia wore alt för glaad/ så skulle hennes sorgh intet wara längt bortta. Som Verssen lyder: Gaudia principium nostri sunt Prov. 14. v. 13.

ſæpè doloris, &c. Ovid. ſuper. haclit. Sup
lit. Glad. Inf. lit. Skrick. Sorg.

pſal. 82 v. 7.8. Syr. 11. v. 4 & ſeq. **Mängen häfwes högt til ſitt egit fall**
i. e. Som man ellieſt plägar ſäya: Dhet å
icke alt för gagne/ at Koon aker i wagne
Tolluntur in altem, ut lapſu graviore ruant
Claudian. Och aff Livio: Vide ne quanto e
latus es; hoc fedius corruas. Item: Altè ex
tuliſti, gravius ut ruerem. Haar Seneca ſag
om Lyckan. Oren keedes och offta medh/ Cran
tzer och Trummeſlag til Slachtebäncken/ etc. ſup
lit. Bär. Högt. Ick. Lyck. Man.

Miche. 7. v. 6. Matth. 10. v. 36. **Många tiänare/ många fiender.** i. e
Når ondt och argt tienſtefolck / blijr hållet ti
lydna/ och dheres plicht / blij dhe offta dheres
Herrars argeſte fiender. Dheraff man då ſä
ger: Quot ſervos, tot habemus hoſtes. Eraſ
Odit enim quisquis metuit. Idem. &c.

Många fälla ſnart en. i. e. Mångo
Hundar är Haarens dödh. Man plägar
och dher wedh allegorice ſäya: Dhen ena bry
ter/ dhen andra bräcker/ til dheß dhen tredie lig
ger i Bäcken/ etc. ſup. lit. Den. in princip.
Super. hac lit. Inf. lit. Når.

Jacob. 2. v. 10. 11. Matth 5. v. 15. **Mängen bryter medh footen nedh**
dhet han medh handen bygger vp.
i. e. Godh Lärdom/ och elackt Lefwerne. Som
man ellieſt wille ſäya. **Koon molckar wäl**
men ſtöter ſielff Bykan omkull. Dherföre
haar och Poëten dherom ſagt:

Sic agitur cenſura, & ſic exempla
parantur;

Cùm

Cùm judex, alios quod monet ipſe facit, &c. Ovid. ſup. lit. Fåf.

Rången fijker okallad. i. e. Han taar ſigh omaak vppå / och beſtäller dhet han intet är ombedin. Och haar då at wänta dhet ſom gambla Ordſpråket säger: **Obedin til / går otackad iſrå.** Om ſådant haar och Plautus ſagt: Ædilitatem gerit ſine populi ſuffragio. Legatus ſine mandatis. Eraſ. Och quadrerar fördhenſkul på ſådana Scip. Africani ſwar til en Rom. Höfwitzman: Non amo nimium diligentes, &c. Liv. Ey Poet haar och wäl dherom ſagt: Jerem. 23. v. 21.

Multa ſibi quidam curanda negotia ſumit;
Cum tn. injunctum noverit eſſe nihil, &c. Gland.

Tyſkarna ſäya och: Mancher hatt viel zu ſchaffen / da ihm wenig befohlen iſt / etc. inf. lit. Ob.

Rången flyr Röken och råkar i Elden. i. e. Som man ſade: **Vndlöpa Räfwen och råka i Vlfwemunnen / etc.** ſuper hac lit. Inf. lit. Uhr.

Rången förſwär Helfwetet / förr än han weeth ſig rum i Himmelen. i. e. Syr. 9. v. 14 15.
Man får intet kaſta bort dhet onda / förr än man är wiß på ett bättre / etc. Eab. de Formicâ & apibus. ſup. lit. Kaſt.

Räng anſlagh tillijka få offta Kräfwetegång. i. e. **Räng Järn i Elden tillijka** prov. 16. v. 1. 3. 9.

tillijka / brännas offta. Dheraff säg
man och. Pluribus intentus, minor eſt ad ſi
gula ſenſus. Och aff Tyſkan: Viel anſchlä
auff ein mahl gehen offt zurück/ etc. ſup. l
All. Den.

Rom. 13. v 3. 4. **Mäng ſlaag giör Stockfiſken wee**
i. e. Hugg giör Skalken from. Item
Krokot Järn kan Hammaren rätta. et
ſup. lit. En. Krook. inf. lit. Straff.

Mängen ſöker dhet man intet wil ha
i. e. Som man wille säya: Vthi en Biörn
jagt ſökes fulle Biörnen: Men för fahr an ſku
gås han giäna forbij. Tyſkarna säya dheron
Wer den Bähren nicht ſtechen wil/ der thu a
ſehe er ihn nicht. Man plägar ſtundo
ſökia t Hufwudet/ dhet man intet giärna w
haa/ etc.

Mängen lijder ſom aldrigh nöot. i.
Dhen ena nöter / dhen andra böte
Oförtient ſtraff. Peccatum canis ſus depe
dit. Eraſ: Dhen intet haar drucket/ betahl
offta laget. Item: **När Herrar trä**
ta/ ſå ſätter fattigh man Håret ti
Tyſkarna säya: Mancher muſt entgelten/ da
er nie genoßen/ etc. ſup. lit. Broor. Den. ſupe
hac lit. inf. lit. Nät.

Syr. 18. v. 21. **Mängen ſopar för ſin grannes Dör**
och går ſin egen förbij. i. e. Som ma
ſade: Annars feel mäta/ ſitt egit fö
gicka. In alienis lyncei, in noſtris talpæ, &
ſup. lit. Ann.

Mänge

Grången är god wän/men elack Granne. i. e. Granneſämian räcker icke altijd til. Stätegrannar gnabbas och vndertijden/ etc. Sup: lit. Grann.

Grången kan intet lijda Muggor i Huſet/och haar Hufwudet fult dher aff. i. e. Inbillad Klookheet/ är offta störſta Dårſkap. ſup. lit. Allt. Pred.7. v. 17. Syr.6. v. 2. & ſeq.

Många Kockar fördärfwa Sodet. i. e. Ju fleere om en giärning/ ju wärre blijr hon giord. ſuper. hac lit. ſup. lit. Jw.

Många ombyte giöra ett ſiukt Land. i. e. Många förandringar vthi ett Regemente/ bodha Landet intet gott. Ty ellieſt säger man: Subitæ mutationes periculoſæ,&c. ſup. lit. Heet. inf. lit. Ny: Prov.28.v. 2.

Mången kiöper sigh ſielff en Owän. i. e. Man lånar offta ſin wänn/ och kräfwer ſin owänn. Ty genom låhn- och borgande/ får man ſnart owänner/ etc. ſup. lit. Låhn. Syr.29.v.4 & ſeq.

Mången ſörier mehr för Lijfwet/ än Siälen. i. e. Otijdigh Bukſorg. En part om dhe hade dhet timmeliga / ſå måtte gå om dhet andra huru dhet kunde; Dachtat Chriſti egit rådh/at man intet ſkal otijdigt ſöria för Morgondagen. Vthan trooligen ſäya med Patriarchen Abraham: Dominus providebit, &c. ſup. lit. Bwk. Git. Gudh. Sorg. Matth. 6. v. 34. Ecc. 22. v. 8.

Mången ſkiämptar Sanningen. i. e. Som man plägar säya: Föga ſkiämpt/ ſom Prov. 26. v. 18. 19.

ſom icke haar nägot alfwar medh
Vnder ſkiämtzord löper mycket alfwar och san
ning/ etc. ſup. lit. Fög.

Mång Barn och lijten Maat giör tunna ſinörgiäs. i. e. Mänge Swijn giöra Drancken tunn. Item Bröderna många/ Cloſtret armt/ etc
ſup. lit. Allt. Bröd. & ſuper. hac lit.

Mångas rädh giör bäſta ſlutet. i. e.

prVv. 11. v. 14. **Många Ögon ſee meer än ett.** Plus pol
lent multorum ingenia. Haar Liv. ſagt. Mat
säger och Maxima pars concludit. Och aff Ty
ſkan: Die meiſten ſtimmen ſchlieſen den rath
etc. ſuper. hac lit. inf: lit. Störſt.

Syr. 8. v. 18 **Många ſlijta ondt för en paddas ſkul**
i. e. Offta vndgiäller en heel Stad eller Land
en elack Menniſkias Odygd. Dher vppå lyder
och en gam. Vers aff Heſiodo: Unius & pec
cata viri, populus luit omnis, &c.

Syr. 18. v. 31. 32. **Mättan är i all ting bäſt.** i. e. Medel
wägen är altijd säkraſt. Dheraff säger man och
Medium tenuere beati. Item: Moderata du
rant. Plutarch. Och aff Verſen: Omnibus in
rebus modus eſt pulcherima virtus. Dimidi
um ſæpè plus toto. Eraſ. Liberalitas, niſi mo
dus adſit: in exitium vertitur. Tacit. Tacit
Robur animi temperantia. Pytha. Modicis re
bus longius eſt ævum. Sen. Medh Poëten ſä
ger man och: Illud quod medium eſt, atque
inter utrumque, probatur. Martial. Temperan
tes Dii amant. Sophpoc. Temperantia eſt for
titudinis columna. Apollon. Aff dhetta alt ſlutet
fördhenſkul Tacitus, och säger: Modus, & ſal, &
anima eſt virtutum, &c. Och aff Tyſkan: Maat
iſt zu allem guth/ etc. Sup. lit. Allt. Man.

Rätteligh winning är altijd bäst. i. e. När en Kiöpman låter sigh nöya medh en skäh-ligh winst / så haar han nährings nogh / och be-håller ett gott Samweth. Ty ellest wil giärna synden inträngia sigh emellan Kiöparen och säl-iaren / etc. Sup. lit. Den. inf. lit. Nog. — 1. Timot. 6 v 6. 7. 8. Syr. 27. v. 1. 2. & seq.

Rätteligh macht haar bästa treffnad. i. e. Alt för stoort wälde wahrar intet länge. Dherom säger och Poëten: Vim temperatam Dii quoque provehunt in majus. Horat. Item: Ea demùm potentia tuta est, quæ viribus suis modum imponit. Valer. Wedh sådan meening säger man och: — Syr. II. v. 6.

Rätteligh Lycka är altijd bäst. i. e. Hon kan bäst bäras. Temperata fortuna optima. Dheraff haar och Comminæus wäl sagt: Magnum est Dei donum, valere sensu communi, & judicio naturali, &c. Aff Tyskan säger man och: Zimblich glück lebt am besten / etc. sup. lit. God. Mißbr. & super. hac lit. — Syr. II. v. 4. 5. 6.

Må

Sådan Gräset groor / döör Märren. i. e. Man dröger medh hielpen / til dheß hon kom-mer för seent. Och heeter då effter Ordspråket: — prov. 3. v. 28.

Komma med Midlken / sedan Föhlet är dödt. Dherom säger Erasmus: Post festum venire miserum est, &c: Tyskarna säya: Das Pferdt stirbt offt / ehe das gras wachset / etc. sup. lit. Kom. Inf. lit. Wänn.

Sådan Timbermannen skatzerar / falla inga Späner. i. e. Mådan arbeta-ren går later / blijr arbetet ogiort. Tyskarna säya. Wen der Zemmerman wil spielen gehn / so fallen — prov. 14. v. 4.

keine

keine spöhn. Item: Stehende Waßer werden bald stinckend/ etc. Ellieſt beſkrifwes och sådant Folck vthi folliande Tyska Rijmen:

Zimmerleût und Meuerer/
Das seind groſze leûrer;
Weil ſie eßen/ meßen/ ſtehn beſinnen/.
Geht der gantze Tag von hinnen/ etc.
ſup. lit. Laat. Frij. Inf. lit. Når.

Syr. 6. v. 9. & ſeq. & Cap. 37. v. 4 & 5. Prov. 17. v. 17.

Mådan min Tunna ramn/ kände migh både Qwinna och Man:
När hon wände igen at rinna/ kände mig hwarken Man eller Qwiña.

i. e. Många wänner mådan wäl går. Och heeter då: Fervente olla, fervet amicitia. Dheraff dhe och aff Eraſmo blij kallade Ollares amici. Ellieſt säger och en Scribent: Stat fortuna, ſtat fides, cadit fortuna, cadit & fides, &c. Här om haar och en Poet wäl ſagt:

Cùm fortuna manet, vultum ſervatis amici;
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fugâ, &c. Petron.

Item:

Tempore felici, multi numerantur amici:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris. &c.

Tyskarna säya: Weil die kohlen rtechen/ bleibt die Kûchin beim pfaffen/ etc. ſup. lit. Myck. Inf. lit. Wånn.

Mätter

Mätter Maga rosar fastan. i. e. Som man wille säya: Dhen nys haar åthet han weet aff ingen hunger. Man plägar och säya aff samma förstånd. **Dhen feeta Soon weet intet huru dhen swultna lijkar.** Vthi en gam. Vers säger man och: Qui satur est pleno laudat jejunia ventre. Item: Si quem nulla premit sitis, est sitientibus asper. &c. sup. lit. Feet. Mws.

Mätter Maga leeker med Maten. i. e. **När Kattan är mätt/ så speelar hon medh Musen.** Schrifften säger och: En mätt Siäl trampar wäl på Honingzkakan/ etc. sup. lit. Katt. inf. lit. Når. Öffw. Prov. 27. v. 7.

Mö.

Mörckret skyler skalcken. i. e. Dhet Onda giörs mäst i mörckret. Dherföre haar Poeten sagt: Nocte latent mundæ. Ovid. Furodit lucem. Item: N. petit A. i. e. Nequam quærit angulum, &c. Tyskarna säya: Im finstern ist guht maußen/ etc. inf. lit. Stort. Tiuff. Joh. 3. v. 20.

Na.

Naken Qwinna drifwer nöden til spinna. i. e. **Nödh söker Brödh.** Item: **Nödh drifwer Hunden i band.** Necessitas ignaviam acuit. Haar Curtius sagt/ etc. Inf. lit. Nöd. Matth. 7. v. 8.

Narren är annat Folck lijk. i. e. Så länge han tijger. Dheraff säya och Tyskarna: Der narren aröße ste weißheit besteht im stillschweigen Item: Narren seind auch leüt/ aber Prov. 26. v. 7. 9.

nicht so witzig und gescheid/ etc. sup. lit. Häst. & infer. hac lit.

Matth. 13. v. 25. **Narren är bland annat Folck/ som Vggland bland Kråkor.** i. e. Hwars mans Apespel och åthlöye. Noctua inter cornices. Haar Erasmus sagt/ når han haar welat bestrifwa en Gäck. Item: Stupidus inter petulantes. Anser strepens inter olores. Nos poma natamus, &c. sup. lit. Häst. int. lit. Padd.

Narren blijr intet allestädz lijden. i. e. Hwar man kan icke lijda Gäcken. Dherföre strifwes at Keys. Friedrich skal hafwa sagt: Neque stultis se delectare posse, neque superbis esse amicus, &c. Æn. Sylv.

prov. 12. v. 16. & Cap. 15. v. 18. **Narren är altijd snarsticken.** i. e. Han tohl intet stämpt. Dheraff haar och Erasmus sagt: Imperitia semper est impatiens. Och aff Tyskan: Gäcken laßen sich bald enstrüsten. Narren wirfft man bald aus der wiegen. Item: Beim zorn kennt man den thorn. Man plägar och säya: Affen und Pfaffen/ laßen sich nicht straffen/ etc. Dhet samma blijr och förständet om Poëter: Genus irritabile vatum. Haar Horatius sagt: Och aff Tyskarna: Dei Poeten seind kurtz anhgebunden/ man kan sie leicht ins Harnest jagen/ etc.

prov. 26. v. 3. **Narren haar meer Lycka än rätt.** i. e. Han blijr intet så offta näffster för sin därskap/ som han skulle. Ty ellest säger man: Phryx plagis emendatur. Och aff Tyskan: Narren mus man mitt kolben laußen/ etc. infer. hac lit.

Narren kan snart både gräta och lee. i. e. Han är intet länge wedh en läht: Han lägger ingen sorg på Hiertat/ etc.

Narras

Narras i tijd/ är stoor klokheet. i. e. Dhen som kan achta tijdh och rum til at skiämpta/ han är wettigh nog. Poeten haar dherföre sagdt: Decipere in loco dulce eſt. Horat. Item: Stultitiam ſimulare, locus eſt prudentiæ, &c. Dheraff haar och Tacitus wäl sagt: Eventu utendum. Man måste taga tijden i acht/ etc. ſup. lit. Groff Inf. lit. Skiämpt Tijd. Pred. 3. v. 1

Narren böör intet see halfftgiordt arbete. i. e. Han kan för sitt owett skull/ illa döma/ antingen dher är illa eller wäl giordt/ etc. ſup. lit. Blind Fulg. Han. Half. Hwad.

Narren kiännes aff tahlet. i. e. Så länge han tijger/ häls han för klook. Man säger fördhenskul vtht en gammal Vers: Ex verbis fatuos, ex aure agnocito aſellos. Ahn reden kennt man den Thoren/ und den Eſel an den Ohren. Ellieſt säger man och på Swenska.: **Aff ludet kiännes Malmen/ etc.** ſup. lit. Aff. ſuper. hac lit. inf. lit Sää. Syr. 27. v. 8 prov. 17. v. 28. Pred. 5. v. 2

Narren will apa Skratten. i. e. Dhen ena Paddan will giäckia dhen andra. Dherom haar fördhenskul Terentius sagt: Tute lepus es, & pulpamentum quæris. Item: Surdaſter cum ſurdaſtro litigat. Eraſmus. Hwilken och in Adagiis til dhenna meening införer och följande Vers:

Lis agitur, ſurdus q̃ reus, ſurdus fuit actor;
Ipſe tn. judex ſurdus utro q̃ magis, &c.

inf. lit. Padd.

Prov 27. v. 22. **Narr är en Narr/ fast han klädes i Purpur.** i. e. Som man wille säya: Fast man kläder på Äßnan en Leyone-huud/ så förråda henne ändå Öronen. Dheraff haar och Erasmus sagt: Simia est Simia, etiamsi aurea gestet monilia. Eras. item: Simia in purpurea. Plutarch. Tyskarna säya: Affen seind affen/ wen sie gleich Chorröcke anhetten/ etc. sup. lit. Fast. Inf. lit. Om.

Prov. 18. v. 6. & Cap. 26. v. 3 **Narren böter giärna Ord i hugg.** i. e. Han brukar oförskiämd munn/ til dheß han leetar sigh vp slångiar/ etc. infer hac lit.

prov. 13. v. 20. **Narren täncker altijd på sin Pijpa.** Dher han mäst vmgår medh/ dhet ligger honom i sinnet. Dheraff plägar man och säya: Soon drömmer om Draaff/ och Kiäringen om sin Staaff. etc. sup. lit. Der. Frij. Han. Inf. lit. Soon. Tung.

Prov. 12. v. 15. **Narren behagar sitt egit wijs.** i. e. Honom tycker altijd wara wäl / dhet han sielff giör. sup. lit. Hwar.

Syr. 21. v. 24. 25. **Nraren är altijd näsewijs.** i. e. Oförskiämd. Imperitia facit confidentiam. Eras. Owett giör dumdristigh/ etc. inf. lit. Ow. Thomm.

Prov. 26. v. 16. **Narren mehnar at alla äre som han.** i e. Han häller sig sielff för klook. Sup. lit. Hwar.

Pred. 9. v. 2. 3. **Narren haar bästa Lyckan.** i. e. Honom går offta bättre än dhen kloka. Han haar goda dagar vthan omsorg. Dheraff haar och Florus sagt: Temeritas aliquandò felicissima, &c. Sup. lit. Jw. inf. lit. Padd.

Nar-

Narren räkar och stundom på ett sant Ord. i. e. Hans måste taal præsumeres ellieſt wara giäckerij och drafwel. Dheraff säger man [och medh Tyſkarna: Narren und Kinder reden bißweilen die warheit. Sæpè etiam ſtultus valdè oportuna locutus eſt. Gell. &c. Sup. lit. Carn.

Narren skal man intet sticka finger i munnen. i. e. Man får intet reetas wedh Paddan. Man säger dherföre: Få intet Narren Kiäpp i hand. Digitum ſtulto ne permittas, &c. Eraſ. ſup. lit. Få. Man. inf. lit. Reet. Syr. 22 v. 14. & ſeq.

Narren är ond at wedfåås. i. e. Hans vngänge duger intet. Dherföre är bäſt at ſky hans ſälſkap. Plautus kallar dhet: Irritare crabrones, Som man wille säya: **Röör intet wedh Gietingebillan/ etc.** ſup. lit. Bäſt.

Narren skiäms wedh lähra. i. e. Han lijder ingen wijßdom. Han hörer intet giärna klookt taal. Han håller sigh för godh at vnderwijſas. Dhet bijter ingen lärdom på honom/ etc. inf. lit Ond. Syr. 22 v. 7. & ſeq.

Narren blijr medh sin skada klook. i. e Som man plägar säya: **Narren och Åſnan kiöpa wett medh hugg.** Piſcator ictus ſapit. Eraſ. *Item*: Phryx plagis emendatur. Idem: Aff Tyſkan säger man: Narren werden mitt ſchaden witzig. *Item*: Narren raht bedarff einer hölßerne glocken/ etc. ſup. lit. Aff. Bättr. ſuper. hac lit.

Narreskeppet finnes i alla hambnar.

Pſal. 14. v. 3 4. Jac. 3. v. 2. Prov 20. v. 9.

i. e. Som man ſade: **Söndriga Pottor öfwer alt.** Stultorum omnia plena. Die Welt iſt vol Narren. Säger Tyſken/ etc. inf. lit. Söndr.

Narren måſte luſkas medh knyppel.

Prov. 19. v. 29. & Cap. 26 v. 3.

i. e. När godh Ord intet hielpa/ ſå måſte obränd Aſka giöra dhet bäſta; At dhen galne må kiänna ſitt owett. Dheraff ſägher man och: **Narren blijr medh ſkada klook/ etc.** Ut ſuper. hac lit.

Prov. 22. v 6. **Narren blijr altijd dhen han är.** i. e. På Narren bijter ingen bättring. Dherföre säger och Tyſken: Ahn Narren hilfft weder Criſam noch tauff/ etc. ſuper. hac lit.

Prov. 16 v. 8. 3. 9. **Narrelyckan ſlår offta feelt.** i. e. Som man wille ſäya: Narren wågar ſtundom ett lyckeſprung/ faſt dhet intet går ann. Dheraff säger och Eraſmus: Non ſemper felix temeritas. &c. ſup. lit. All. Mång.

Pred. 5. v 2 Syr. 21. v. 27. 28. **Narren är aller i Munnen/ ſom Simpan i Hufwud.** i. e. Mångtalig. Han haar Hiertat i Munnen. Dherföre ſkal Solon hafwa ſagt: Nullus ſtultus tacere poteſt, &c. ſup. lit. All. Myck. Inf. lit. Thomm.

Narrekniifwen är förſt i Smöret. i. e. Han är intet dhen ſiidſta i Fahtet. Han låter intet länge nödga ſigh. Han achtar ingen höfligheet. Habet donum impudentiæ. Tyſken säger: Er ſchämet ſich nicht/ etc. ſuper. hac lit. ſup. lit. All. Den. inf. lit. Snyllt

Narren blijr ſnart känder. i. e. För ſin galenſkap. Dheraff plägar man och ſäya:

Alla

Alla känna Apa/ Apa känner ingen/ etc. sup. lit. All.

Narretalet är sigh sielfft lijk. i. e. Dhet är altijd vthan grund. När Narrar komma tilhoopa/ så talas omidel narrij. Eraſmus haar fördhenſtul ſagt. Stultus ſtulta fatur. Item aff en gammal Vers: Mori morantur, quocunq; ſub axe morantur. i. e. Som man wtlle ſåya: Syr. 20. v. 21. 22.

Narren haar narra fohror. Dheraff säger och Tyſken: Narren/ reden narren tandt/ etc. ſuper. hac lit.

Nattemahka giör Kroppen trög. i. e. Sömpnlöſa förſwagar Lijfwet. Dheraff haar och Poeten ſagt: Attennant juvenum vigilatæ corpora noctes, &c. Ovid. Som man medh Tyſkarna wille ſåya: Bey licht mus man nicht zu viel Studiren, &c.

Nattwaal giör Buken qwaal. i. e. Seent och Starckt Afftonmåhl/ giör en orohligh Sömpn. Dheraff haar Schol. Salern. ſagt: Ventriculo gravis eſt nocturno tempore cæna It: Ex magnâ cænâ, ſtomacho fit maxima pæna. Heeter förthenſkul aff ſamma Authore: Ut ſis nocte levis, ſit tibi cæna brevis ꝛc. ſup. lit. God. Syr. 37. v. 35. & ſeq.

Naturen är medh ringa nögd. i. e. När han blijr rätt tracterad. Man plägar dherföre ſåya: Natura paucis contenta, multis autẽ corrumpi & depravari. Stob. Ellieſt ſäger man och: Edimus ut vivamus, non vivimus ut edamus. Dher vppå lyder och gambla Verſen aff Satyrico: Non vivis ut edas, ſed edas ut vivere poſſis. Dher medh ett öfwerflödigt fråßerij carperas. Tyſken ſäger: Dher hunger iſt bald geſtillet/ etc. ſup. lit. Den. God. inf. lit. Hung. Waan. ſup. hac lit. Rom. 13. v. 14. Syr. 37. 32. & ſeq.

Naturen går för Konſten. i. e. Som man

Prov. 22. v. 6. medh wille säya: **Drijff bort Naturen medh en Stång/ han kommer ändå igen en gång.** Poeten haar fördhenstul sagt: Naturam furcâ expellas, tn. usque recurrit. Horat. Ad mores natura recurrit. Juvenal. Item: Naturæ sequitur semina quisque suæ. &c. Prop. Tyskarna säya: **Art will von art nicht: Das unkraut will vom garten nicht.** Item: **Die Natur zeugt meer den sieben Ochsen / etc.** Sup. lit. Art. Drijff. inf. lit. Waan.

Prov. 29. v. 21. Syr. 1. v. 37. 38. **Naturen häskar gierna. i. e. Dhet är** så medh Menniskan infödt/ at hon giärna will råda och föra wåldet. Natura mortalium imperii semper avida. Som man sade: Regeresiukan är något hoos hwar. Dheraff plägar man och säya medh Plauto: Omnes profectò liberi libentius sumus, quàm servimus. Dher vppå quadrerar Och gambla Swenska Ordspråket: **Alla wele Herrar wara/ ingen will Säcken bära/ etc.** sup. lit. All.

Sap. 8. v. 19. 20. 21, & Cap. seq. **Naturen wil haa godh ledeswän. i. e.** en godh Natur wil wara medh lärdom hulpen. En Scribent haar fördhenskul wäl sagt: Naturæ bona sine literis, incompta & horrida sunt. Aur. Vict. Item: Quod corpori panis, id menti est eruditio. Erasmus. Dheraff haar och Menander welat säya: Vir literatus duplo acutius videt, &c. sup. lit. Klook. Konst. Lärd.

Ne.

Deut. 19. v. 15. **Ney och jaa/ giör en lång träta. i. e.** Som man wille säya: Jäfängt gå til rätta vthan

ythan bewijs. Ty dher intet document är/dher är Swarandes ney så gott som Kärandens jaa. Och heeter fördhenskul per reg. Juris: Asserenti incumbit probatio. Ellieſt måtte man säya: Quis innocens esse poterit, si accusasse sufficiet: Terentius haar dherföre sagt: An quisquàm judex est, qui posset noscere tua justa, ubi tute verbum non respondeas? &c. Dom. Regl. Hebr. 10. v. 28.

Ni.

Nicka så gott som handtagh. i. e. Dhet giör lijka mycket/ om man winckar åth sin Wänn/ eller tager honom i hand/ när alt är wäl meent. Här medh förekommes bland goda wänner alla Ceremonier och Complimenter, &c, Sup. lit. Gott.

Nidigsbröd blijfwer snarast äthet. i. e. Dhen karige måste fulle stundom släppa til/ fast dhet går något trögt/ etc. Sup. lit. Jw. & infer. hac lit. Syr. 14. v. 10.

Nidinger wärst / som intet haar. i. e. Ondt ryskia dhen skallotta. Ondt taga dher intet är/ etc. inf. lit. Ondt. prov. 22. v. 22.

Niugger spaar/ grymmer nöhter. i. e. En spaarsam Aflare får gemeenligh en slöstigh ödare. Ty dhet skeer som offtast/ at dhet som en kariger filtz drager ihoop medh stinn- och skafwande/ dhet förslösa hans Barn och Arfwingar/ medh Horor och Bofwar/ och wehta icke Aflaren en tack dherföre; Och kommer altså sällan til tredie Arfwingen. Dheraff plägar man och säya: Tenax requirit prodigum. Eras. Tyskarna säya: Ein spahrer wil einem zehrer haben. Item: Es ist thorheit / wol gewinnen/ und ubel spahren/ etc. sup. lit. Hwad: Syr. 11. v. 17. &. seq. & cap. 14. v. 3. 4. & seq. Pred. 6. v. 2.

No.

Prov.17.v. 1. **Nogh haar dhen som nögder är.** i. e. Dhet är en stoor winning/ at låta sigh nöya. Dheraff säger man och: Contentus abundat. Cui sufficit sat est. Erasmus. Och aff Poeten: Quod satis est, cui contingit, nil amplius optet, Horat. Felix est ille, cui Deus obtulit parca, quod satis est manu. Id. Horat. Item aff Seneca: Cui convenit cum paupertate, dives est Hitit lyda och föllande Poëtens Vert:

Psal.55. v. 23.

1.Timot.6 v.6.7.8.

Prov.13.v. 7.& Cap.30.v. 7.8.9.

phillipp.4 v.11.12.

Syr.42.v. 4.

Pauperiem modico contentus, semper amavi:

Et rerum Dominus nil cupiendo fui, &c. Ovid.

Syr.32.v.3. 4. **Noga tinga/ och wäl betala/ giör bästa** Crediten, i. e. Som man wille säya: Hwad hielper noga räknadt/ när man illa betalar/ etc. sup. lit. Den. Hwad.

Nu.

Nu går Hampen i Ax. i. e. Dhet går alt effter önskan. Dher wedh plägar man och säya: **Nu groor hans Åker.** Item: **Dhet är Wattn på hans Qwarn.** Omnia pro voto cedunt, &c.

Ny.

Nya Qwastar soopa wäl. i. e. När en nykommen Tiänare är i begynnelsen mycket flijtigh/ så säger man/ at nyia Qwastar soopa wäl: Men dhet plägar intet länge wahra. Tyskarna säya dhet och: Newe besem Kehren wol. Man plägar och wedh sådan meening säya:

säya: Första dagen dhen bästa / etc. Syr. 7. v. 7. prov. 24. v. 22.
Sup. lit. Färskt. Först.

Nya sunder/ nya rådh. i. e. Ny anslag/ ny rådslag. När nogot ondt nytt stöter til vthi ett Regemente/ så måste dhet och medh nya och tijdiga råd föreböyas och affwärtas. Man säger dherföre medh Erasmo: Novus morbus, nova eget antidoto Poëten haar och fördhenskul icke oskäligen warnadt/ som haar sagt: Pharmaca nascenti sunt adhibenda malo, &c. Ovid. Matth. 6. v 34.
Inf. lit. Ondt. Rååd.

Nyfiken får näsewäder. i. e. Förweten spör tijdender. Cura viris levibus rerum Solet esse novarum. Och aff Plauto: Curiosus nemo est, qui non sit manevolus. Item: Natura novitatis avida. Haar Erasmus sagt: etc. Tyskarna säya: Dte newligkeit kitzelt uns. Erasm: Fürwitz macht Jungfern thewr. etc. Syr. 3 v. 23. 24. & seq.
sup. lit. Förw.

Ny glädie haar sorgen i föllie. i. e. Når glädien åri Stugun/ så år sorgen i Farstugun. Gaudij comes mæror. Eras. Comitantur tristia lætum, &c. sup. lit. Glåd. Morg. inf: lit. Skrick. Sorg. prov. 14. v 13.

Nykommet år altijd wälkommet. i. e. En Menniskia inclinerar i gemeen til dhet som nytt år. Dheraff säger man i gemeena Versen: Omne novum charum, vilescit quotidianum. Item aff Ovidio: Est quoque cunctarum novitas gratissima rerum Item:

Vilia sunt nobis, quæcunq; prioribus annis
Vidimus, & sordet quidquid spectavimus olim, &c. Tit. Calph.

Item.

Item:

Rara juvant, primis ſic copia pomis,
Hybernæ pretium ſic meruere roſæ,
&c. Mart.

Ellieſt ſäger man aff en annan gam. Vers: Sunt nova grata tria, Medicus, meretrix, melodia, &c. Tyſkarna ſäya: Newe geſte träctiret man wol/ etc. ſup lit. Hward. inf. lit. Oppw. Man plägar och wedh ſådan meening ſäya:

Act. 17. v. 19. 20. 21.

Nya Wijſor hörer man hälſt. i. e. Nya tijdender hörer man giärna. Aures hominum novitate lætantur. Grata novitas. Haar Eraſmus ſagt: Och lägger dhet dher til: Miramur exotica, qvùm interdum domi habemus meliora. Item: Novitas pondus adijcit, &c. Tyſkarna ſäya: Das alte klappert/ das newe klinget/ etc. ſup. lit. En.

Nya Kläder fägna Barn. i. e. Lijtet kan fägna ett Barn. Dheraff ſäger man och: Barnahänder äre ſnart fylta. etc. ſup. lit. Barn.

prov. 28. v. 2.

Ny Herre/ ny Laagh. i. e. När en ny öfwerheet eller Commendeur tilkommer/ ſå haar han ju någon förandring medh ſig. Dheraff man och ſäger: Novus Rex, nova lex. Newer Herr/ new geſetz/ etc. Förſtås och invectivè, om en part ſom nys komma til ett ämbete/ ſtrax begynna medh otijdigh reformation, &c. ſup. lit. Mång.

Ny Läkiare / ny Kyrckegård. i. e. Unga oförfahrne Medici ſkynda mången åth Graffbacken. Dheraff plägar man icke obilligt ſäya:

Ondt wara Läkiarens Lähreſpäkn.

Aff

Aff Tyskan sägz och: Newer Artzt/ newer Kirchoff. Ellieſt sägz och aff Tyskan i gemeen om alla faculteter: Newer Theologus, newe Helle: Newer juriſt, newe Galgen: Newer Medicus, newer Kirchoff: Newer Philoſophus, einen newen Narren kappen/ etc. Seneca haar och weladt liſkna ſtränga Regenter wedh ſådana Medicis, dher han haar ſagt: Non minus principi turpia ſunt multa ſupplicia, quàm medico multa funera. Stratonicus ſkal och vnder ſkeen aff beröm/ hafwa en reeſa carperat en Medicum, och ſagdt: Laudo tuam experientiam, quod non ſinas ægros vivos computreſcere; Statim n. eos à vita liberas, &c. Keyſ. Hadrianus ſkal och på ſitt ytterſta hafwa klagat öfwer ſina Medicos, och ſagt: Turba medicorum Cæſarem perdidit, &c. Dion. Caſſ. inf. lit. Ondt.

Nytt Wijn haar mycken Bärma. Syr. 9. v. 14 15. &

i. e. Vngdomen begår mycken dårſkap. Haar många feel och Owahnar. Man plägar dherföre ſäya: **Vngdomen wil giärna raaſa.** Dheraff man och säger: **Elack Fohla/ ſom icke ſkeener en Skackla ſunder. etc.** Här medh förſtås och nya/ och opröfwade Wänner/ at dhe icke altijd åre at lijta på; Dhe haa ſtundom en nyck. Fördhenſkul haar oc Syrach wäl rådt och wahrnat/ at man icke lätteligen ſkal öfwergifwa en gammal Wänn/ förr än dhen nya blijr pröfwad/ etc. ſup. lit. El. Gamm. Ungd.

Nyttia Winden/ du reſt intet huru länge han bläås. i. e Bruka Lyckan medan hon föllier/ hon är ſnart omwänd. Item: Cap. 11. v. 14. Rom. 12. v. 11.

Tagh

Epbes.5.v. 16. tagh tijden i acht. **Smijd medan Järnet är warmt.** När Pompejus hade wunnet Slaget wed Dyrrachium emoot Cæsarem, och ickefullfölgt sin erhåldne victoriam, skal Cæsar hafwa sagt: Non scit vincere pompejus, &c. Liv. Dheraff säger och Tysken: Wem das glück pfeifft/ der sol tantzen/ etc. sup. lit. Lyck: inf. lit. Smijd. Tijd.

Nytt Faat behåller första smahken länge. i. e. Ungdoms wanan hänger längie wed/ och är swår at afflåta/ hwad heller han är ond eller godh. Dheraff haar och Poëten sagt:

Quo semel est inbuta recens servabit odorem
Testa diu, &c. Horat. Item:
Quod nova testa capit, inveterata sapit, &c.

Quintilianus haar fördhenskul här om wäl sagt: Natura tenacissimi sumus eorum, quæ à rudibus annis percepimus. Item aff Plauto. Non tantum celerius, sed etiam perfectius imbibuntur, quæ à pueris discuntur Man säger och: Quæ à puero discuntur tenacius hærent. Eraſmus Dheraff sägz och på Swenska. **Ynger nimmer/ gammal winner.** Och aff Tyskan: Im der jugend lehret sich am besten. etc. sup. lit. Den. inf. lit. Ondt. Ung.

Prov. 22. v 6.

Nå.

1. Cor. 9. v. 24. **Något för något/ intet för intet.** i. e. För intet får man intet. Heeter fördhenskul: Quid pro quo. Och som Tysken säger:

Für

Für was gehört was; Sade Krähmaren som gaff en Synåål för en Måhltijd/ etc. Item: Eins fürs ander/ nicht umb sonst. etc. sup. lit. Den. Medh.

Nådh är bättre än Rätt. Dhetta brukas itt bewekelse wedh affbediande/ eller någon interceſſion effter begånget förſeende/ eller fallen domb/ när dhen brotzlige faller til Böön om förſkoning. Elliest säger man och: **Nåd böör wara hoos Rätten. Ty** elliest lär offta **högsta rätten högsta orätt.** etc. Dom Regl sup. lit. Högſt. inf. lit. Rätt. Straff. & infer. hac lit. Jacob. 2. v. 13. prov. 16. v. 12.

Nådelöſt Härſkap är Gudh ledt. i. e. Dhet är ondt lefwa vnder dhen öfwerheet/ som ingen nådh anseer/ etc. sup. lit. Mildt: Ut ſuperius.

Nå.

När Grannens wågg brinner/ så achta din egen. i. e. När ens Näſta går illa/ så är tijd achta ſig ſielff. Tunc tua resagitur paries cum proximus ardet. Horat. Item Felix quem faciunt aliena pericula cantum, &c Tibull. ſup. lit. Aff. Andr. Lucht. Eſa. 28. v. 19.

När Kattan är borta så dantzar Muſe på Bordet. i. e. När Hußbonden och Mahtmodren intet äre hemma/ så löper Hußfolcket i bees. Fele comprehenſa ſaltant mures, &c. Eraſ. inf. lit. Ondt Siälffzw. Rom. 13, v. 1. 2. 1. pet. 2. v. 13. 14. 18.

När hand fyller hand/ så trijffz både Folck oc Land. i. e. När hwar hielper effter ämbne

ämbne til dhet gemeena bäſta/ ſå går wäl til i Landet. Och heeter då/ Levius communia tangunt, &c. Sup. lit. Ltjk. Mång. Till.

När fingret är ringat/ ſå är Pijgan tingat. i. e. Ett gammalt Omen, eller giſſning om frijerij. Dheraff ſäger man och: Annulus eſt ſignum matrimonii. Men fordom haar dhet intet waret ſå gemeent/ at bära Guldringar/ ſom aff Keyſarelagen är at ſee/ dher Jus annulorum, haar waret ett ſärdeles privilegium för meriterade Perſoner: Men nu måſte och Legepijgan bära Guldring/ ſkulle hon än förttähnan medh Rocken dher hon ſitter på/ etc.

prov. 32. v. 9. Syr. 20. v.

När man går til giäſt/ pröfwes Wärdens Ögon aldra måſt. i. e. Man achtar intet effter många rätter/ när Wärden giärna gieer. Heeter altſå: Hoſpitis in menſa, vultum non fercula penſa. Item: Dat benè dat multum, qui dat cum munere vultum, &c. Sup. lit. Hiälp. Milld. inf. lit. Snart.

Exod. 2. v. 23. & ſeq. Syr. 1. v. 29 30.

När nöden är ſtörſt/ kommer hielpen förſt. i. e. När dhen fromme är i högſta förtryck/ ſå hielper wår Herre ſnaraſt. Heeter altſå aff Poeten: Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur hora. Horat. Sæpè fit expulſa nube, ſerena dies. Item: Cum duplicantur lateres venit Moſes, &c.

prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31. 32.

När Silfwer och Guld är förtärdt/ ſå grijper man til Järnet. i. e. När alt är förſlöſt/ ſå nödgas man aff deſperation at nappa til Swärdet/ och föllia Kalffſkinnet. Man ſäger fördhenſkul: Ex deſperato, aut miles

miles, aut monachus. Och då heeter dhet: Dhen som intet will lyda Faar och Moor/ så måste han, lyda Trummeſkinnet/ etc. Sup. lit. Den. inf. lit. Slööß. öd.

När Rijmfroſt är på Bärget/ så är wiſt kalt i Dalen. i. e. När Hufwud är grått/ så är och Kroppen ſwagh. Tyſken ſäger och: Wens auffm Berg reiffet/ ſo iſtes im Thal erfrohren/ etc. ſup. lit. Gam. inf. lit. Ald. Pred. 12. ab initio.

När Klärken plöyer/ så blijr tijdegiärden kortt. i. e. När Präſten ſkal ſtelff ärta/ så kaſtas Book vnder Bänck; Och blijr altså Predikan dheſte kortare. Heeter fördhenſkul billigt: Achte hwar ſitt/ etc. Präſten wedh Booken/ och Bonden wedh Plogen. Elliest heeter dhet ſom Eraſmus haar ſagt: Currus bovem trahit. Wagnen går för Häſterna/ etc. ſup. lit. Acht. inf. lit. Spänn. Wagn. Syr. 38. v. 25. & ſeq. Cap. 39. v. 1. & ſeq. 1. Cor. 7. v. 20. & Cap. 9. v. 13. 14. Hebr. 13. v. 17.

Närmare ſom närmare är. i. e. Som man ſade: **Bledh är altijd tiockare än Wattn.** Sägs til en åthſkilnadh emellan goda och bättre Wänner/ eller närmare ſkyllſkap. Dheraff ſäger man och: Tunica pallio propior. Eraſ. **Skiortan är närmare än Tröyan.** Item: Genu ſurâ propius Ariſt. &c. Sup. lit. Blod.

När twå Hundar bijtas om ett Been/ så kommer den tredie och taret bortt. i. e. Som man wille ſäya **Gott fiſkia i vprördt Wattn.** Och heeter aff Eraſmo: Piſcari in turbido. Tyſkarna ſäya: Wen ſich

zwey Hunde beiſen umb ein Bein / ſo krigts der dritte da von/ etc. ſup.lit. Gott.

När Hunden ſkiäms/ ſä giömmer han rumpan. i. e. När Paddan haar giordt illa/ ſå ſeer hon å ſneed. Til förſtåendes/ at dhen ſom intet diärffz gå Folck vnder ögonen/ han är icke vthan miſstanckar. Man ſägher fördhenſtul aff Eraſmo: Canum degeneres caudam deflectunt. Oc wed ſamma mening på Swenſka: **Han ſkämmes altijd ſom ſkijtin är. etc.** ſup.lit. Han. Skyld.

Prov. 21. v. 15.

När Kocken ſteeker äth Skiänken/ ſä giälleret Herrens Wijnfaat. i. e. Som man wille ſäya: När Vlfwen och Heerden bläſa i ett Horn ſå gåret öfwer Fåhren vth. Förſtåendes wänſkap medh dhen tredies ſkada. Dheraff plägar och Tyſken ſäya: Brateſtu mir den Wurſt/ ſo leſche ich dir den dürſt/ etc. infer. hac lit

Luc. 15. v. 12.

När många tiggia i en Säck/ ſä blir han ſnart full. i. e. När många hielpa en/ſå blijr han ſnart hulpen. Aff många ſmå Fiſkar blijr Giäddan ſtoor. Item: Många Bäckiar ſmå/ etc. Sup. lit. Aff. Liſt. Lägg. Mång.

prov. 13. v, 11. Syr. 19. v. 1

När Barnet får ſin willia ſä gräter det intet. i. e. När man får räda ſielff/ ſå haar man ingen at träta medh/ etc. ſup. lit. Den.

Syr. v. 35.

När gäfwor tagz/ ſä är frijheet ſäld. i. e.

i. e. Muhtor ſtoppa Munnen til. Heeter fördhenſkul aff Plauto: Beneficium accepi, libertatem vendidi. &c. ſup. lit. Han. Muthinf. lit. Skiänck. Äſn. Syr. 20. v. 31.

När Dåren dömer/ ſå får ſtackaren ſkam. i. e. När en Narr blijr ſatter til at ſkippa Laagh/ ſå ſitter dhen oſkyldige emellan. Dheraff haar och Auguſtinus ſagt: Ignorantia judicis, eſt calamitas innocentis, &c. Syr. 10. v. 3 prov. 28. v. 16.

När Barnet är dödt/ ſå är fadderſkapet vthe. i. e. När Swågerſkap exſpirerar, Så minſkas och offta wänſkapen/ etc.

När Biörnen wil ſlekia Honing/ ſå mäſte han wachta Footen. i. e. Förweten ſpör tijdender. Videatur Reinike-fuchs. ſup. lit. Förw. Syr. 3. v. 23. 24.

När hwar giör ſom han wil/ ſå giör han ſom han är til/ i. e. Giör han wäl ſå lyſer hans Dygd; Giör han illa/ ſå ſkijn hans Odygd. Dheraff plägar man och ſäya: **Egen willie/ är hwars och ens Himmelrijke.** Trahit ſua quemque voluptas. Virg: Tyſken ſäger: Ein jeder hatt ſein eigen luſt/ etc. Men Seneca wijſar här vthi en annan wägh/ dher han haar ſagt: Id facere laus eſt, quod decet, non quod libet. Och heeter ſom Tyſken ſägher Eigen wil brennt in der Helle/ etc. ſup. lit. Allt. Syr. 5. v. 2. 3 Sap. 2. v. 11.

När hwar täckes ſitt/ ſå blijr all math äthen/ oc alla Pijgor giffta. i. e. Som Syr. 37. v. 35.

man wille såya: Dhen ena wil hwijt/ dhen andra rödt/ dhen ena ſuurt/ dhen andra ſött. etc. Dherom ſäger man vthi en gam. Vers: Diverſis diverſa placent, ſua gaudia cuique. Item aff Plauto: Non eadem omnia æquè omnibus ſvavia ſunt, &c. ſup. lit. Hund. inf. lit. Sugg.

När många ſpotta på en Steen/ ſå blijr han ſnart wåhter. i. e. Som man ſade: Hwars mans haat är ondt at vthſtå. Ty **Många Hundar är Harens dödh/** etc. Sup. lit. Mång.

När Höken wachtar Kyklingarna/ ſå blijr Hönſehopen tunn. i. e. Dhen ſom brukar Bocken til Trägårdzwachtare/ han får wiſt barkade Träå. Och heeter ſom Eraſmus haar ſagdt: Ovum lupo comittere. **Ulfwen wachtar Lamben.** etc. Fab. de Milvio & columbis. Item: De Ciconia & ranis. Sup. lit. Bind. inf. lit. Sått.

Matth. 20. v. 12. **När hoen är thomm/ ſå bijtas Grijſerna.** i. e. När Mahten tryter/ ſå gnabbas och Barnen. Ja och offta Föräldrarna ſielfwa/ när armoden pågår. Afwunden tränger ſigh offta in emellan bäſta Wännerna/ etc. Inf. lit. Ulff.

2. Reg. 11. v. 14. & ſeq. Prov. 27. v. 7. **När Kattan är mätt/ ſå ſpelar hon medh Muuſen.** i. e. Mätter mage wållier i Mahten. Goda dagar giöra ſielfzwåld. Nimium parit faſtidium. Eraſmus, &c. ſup. lit. Katt. Mått.

När Hufwudet wärcker/ ſå är Kroppen

pen Siuuk. i. e. När öfwerheten miſsgår ſå bedröfwas Underſåterna. Tyſkarna ſåya: Wen das Haupt kranck iſt/ ſo trawren alle glieder. Twärt om ſåger man: Iſt das Haupt geſund/ ſo ſeind alle glieder wol auff/ etc.

När Herrar träta/ ſätter fattig man Häret til. i. e. När öfwerheten föhrer Krig/ ſå ſittia Underſåterna emellan. Dheraff haar och Poëten ſagt: Quidquid delirant reges plectuntur Achivi. Horat. Tyſken ſåger: Der Herren ſund/ iſt der Bawren buß/ etc. ſup. lit Deo. Jerem. 38. v. 29. 30. Ezek. 18. v 2.

När man får gult Häär/ ſå wil man haa krusat. i. e. Hwem kan giöra Paddan i lagh? Paddan är aldrigh nögd. Optat ephippia bos piger, optat arare caballus, &c. Horat. Fab. de Aſini votis. ſup. lit. Allt. Hwem. Ing. inf. lit. Wår. Pred. 6. v. 7.

När en ond Swän får råda/ ſå ſtår hans Herre i wåda. i. e. Dhet är fahrligit för en Herre/ at alt för mycket förtroo en tiänare ſitt Lijff i händer/ etc. Syr. 6. v. 6.

När Drinckaren ſiuknar/ och Narren blijr arm/ ſå äret vthe med båda. i. e. Dhem ſtår intet til at hielpa. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Luxurioſi ægrotantes, & ſtulti adverſa fortuna conflictantes, difficilè poſſunt curari. Quintil. Tyſkarna ſåno och: Wen ſchwälger krancken/ und Narren im unglück gerahten/ ſo iſt ihren ſchwerlich zu helffen/ etc. ſup. lit. Fleer. Syr. 31. v. 36. & ſeq.

När ett Laß ſtiälper/ ſå faller dhet altijd ſmulor aff. i. e. Aldrigh ſå lijten Syr. 13. v. 25

Olycka/ hon haar jw ſkada medh ſigh/ etc. infer. hac lit.

Prov. 27. v. 1. **När man minſt troor är ſkadan närmaſt.** i. e. Dhet är intet gott at wara alt för ſäker. Ty Poeten haar intet förgäfwes ſagt: Accidit in puncto, quod non ſperatur in anno. Item: Multa cadunt inter calicem ſupremaque labra. Cato. Tyſkarna ſäya och: Unverhofft kompt offt/ etc. ſup. lit. All. Man. Hyck.

Syr. 18. v. 26.

När man intet wil ſee/ ſå hielper hwarken Lius eller Ögon. i. e. Han haar altijd nögot at förebära/ ſom intet gott wil gidra. Item: Fruſen Jord för laat Swijn/ etc. Aff Tyſkan plägar man och ſäya: Was helffen Licht oder brillen/ wen die leüte nicht ſehen willen/ etc. ſup. lit. Han. Frws. inf. lit. Sätt.

Hiob. 37. v. 33. **När man talar om Trollet/ ſå äret intet lägt bortta.** i. e. Dhen Onde kommer fulle okallad. Blijr aff Eraſmo kalladt: Lupus in fabula. Heeter fördhenſkul: Biud intet Luſen i Skinfällen/ etc. Tyſken säger: Wen man ein Wolff nennet/ ſo kumpt er gerennet/ etc. ſup. lit. Biud. inf. lit. Ondt.

När Narren kommer til Kiöpſtadz/ ſå får Krämaren Penningar. i. e. Owett gidr illackt kiöp. Heeter fördhen ſkull ſom Tyſken plägar ſäya: Wer närriſch kaufft/ mus mitt witz bezahlen. Item Wen

der

der Narr zu marckt geht/ so lösen die Krähmer Geldt/ etc. sup. lit. Man. Markn. inf. lit. Som. Wahr.

När Paddan kommer til wälle/ så weet hon intet återhälle. i. e. När en skratte kommer vp vhr starnet til något förnämbt ämbete och ähra/ wett han intet mått på Högfärd. Och går då som en Scribent haar sagt: Cui plus licet quàm par est, plus vult, quàm licet, &c. Gell. När Legeptjgan blijr Maatmoor/ så blijr hon alt för drygh. Dher före haar och Erasmus dheremoot wahrnadt/ sägyandes: Ancilla semel, nunquam hera. Som han wille säya: Giör intet Legeptjgan til Maatmoor. Tyskarna säya derom: Wen der Dreck auff die banck steigt/ so macht er ein stanck. Emoot sådant haar fördhenskul en Scribent wäl sagt: Firmissimus dignitatis custos est modestia. &c. sup. lit. Den. Gråå. Heed. Ing. Jw. & infer. hac lit. Prov. 30. v. 21. & seq.

När man strycker Kattan på ryggen/ så sätter hon vp rumpan. i. e. När Paddan får medhåld/ så yfwes hon. Dhervpå lyder och en gemeen Vers: Collum curvatur villano, quando rogatur. Tyskarna säya och: Wen man den Bawren flehet/ so schwilt ihm der Bauch/ etc. sup. lit. Grå. Jw. prov. utsu per.

När Kråkan mahnar vth Örnen/ så giälleret hennes Kappa. i. e. Som man wille säya: Olijka Fiender/ olijka strijdh. När en ringa Man wil träta med en wäldigan/ så winner han som Käpan i dantzen. Dheraff haar och Erasmus sagt: Syr. 8. v. 1. & Cap. 13. v. 2. & seq.

Aquilam cornix provocat. Och då heter dhet wist: Fulgur ex pelvi. Eraſ. Som man wille ſåya: Ondt wara wreder/ när ingen åy rädder/ etc. Fab. de Ariete & tauro. inf. lit. Stoor. & infer. hac lit.

Syr. 13. v. 28. **När Penningen talar/ ſå tijger hwar man.** i. e. Dhen rijkas Ord gäller alltijdh måſt/ dhet ware ſandt eller oſandt/ etc. Sup. lit. Gull. infer. hac lit. Inf. lit. Pen.

När Leekaren leer/ ſå går Harpan wäl i. e. Otwungen Speleman gijgar bäſt. All giärning giörs frijwilligh bäſt: Men om ſtälte Spelemän plägar man ſåya med Poeten: Nolunt cantare rogati. Horat. Samma Poët beſtrifwer ellieſt Spelemäns art i föllande Vers:

Omnibus hoc vitium eſt cantoribus,
inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati,
Injuſſi nunquam deſiſtant, &c.

När gammal Gijga fär nya Strängiar/ ſå knarrar hon medh. i. e. Som man dhet wille applicera: När en gammal Man fär en ungh Huſtru/ ſå yfwes han och: **Han krummar ſigh/ ſom en Katt öfwer Ållehufwudh**; Och låtz willia giöra Scholerätt: Men dher medh går/ ſom en Scribent haar ſagt: Amare, juveni fructus, crimen ſeni. Item: Anus cum ludit, morti delicias facit. &c. ſup. lit. Han. infer. hac lit. ſup. lit. Ing.

När sant kommer fram/ så får lögnen skam. i. e. Lögnen står intet i profwet. Dheraff man och plägar säya: **Sanningh består/ när Lögn förgår.** En wijs man skal en reesa wara tilfrågat/ huru wijdt Sanningen woro äthskild ifrån Lögnen? Och gifwet til swar: Quantum oculi distant ab auribus. &c. Eras. sup. lit. Lögn. inf. lit. Sann. — psal. 5. v. 6.

När Swärd drages vth/ står segren i Gudz hand. i. e. I Krijg får man intet alt för mycket lijta på stoor macht. Ty Gud kan så mycket vthrätta genom fåå/ som genom många. Och heeter fördhenskul Alea belli dubia. Eras. Mars communis, inque vicem peremit perimentem; Nunc his, nunc illis contingit vincere. Homer. Item: Pacem reduci velle, victori expedit, &c. Sen. sup. lit. Acht. — 1. Reg. 17. v. 47. 2. Mac. 8. v. 24. Psal. 18. v. 30. Psal. 46. v. 10. Prov. 21. v. 31.

När Meeshättan wil wärpå så stoort som Tranan/ så rempnar hon baak. i. e. När dhen fattiga wil föra så stoor Stat som then rijka och wäldiga/ så räcker intet Soflet til Brödh. Är fördhenskul bäst at hwar blijr innom sin skranck/ och ställer munnen efter Mahtsäcken. Och som Tyskarna säya: Ein jeder bleibt in seinem stand/ etc. sup. lit. Acht. Den Herr. Man. inf. lit. Öffw. — Syr. 3. v. 22. & seq.

När Träät faller/ så hämptar hwar wedh äth sigh. i. e. När skadan är skedd/ så nyttiar hwar sigh. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Quercu dejecta, quivis ligna colligit. Dhet heeter och: Piscari in turbido. Eras.

 — Syr. 13. v. 23

Man plägar och säya: Qui favent ſtanti, jacentem calcibus petunt. Item aff Seneca: Calcat jacentem vulgus, inviſum opprimit, &c.

Dhen ſom mißgår/ honom mißbiudz. Aff Tyſkan säger man: Wen der bawm felt/ ſo klaubt jederman holtz. Item: Wer da ligt/ über dem laufft die Welt. etc. Sup. lit. Den. Fiſt. & infer. hac lit.

Syr. 39. v. 39. **När Tiuf war träta/ ſå får Bonden ſin Koo igen.** i. e. Aldrigh ſå ondt/ dhet är ju til någott gott. Diſcordia malorum eſt utilis ſaluti bonorum, &c. Fab. de pace accipitrum. ſup. lit. Alldr.

Deut. 1. v. 15. **När Adam plögde/ och Ewa ſpann/ hwar war då en Adelßman.** i. e. Dygd gidr Ädel/ etc. ſup. lit. Ad. Dygd.

När Skräddaren hwijlar/ ſå roſtas Nålen i. e. När en Handtwärkare ſpaßerar/ ſå blijr Nåhringen tunn/ etc. ſup. lit. Frij. Laat.

Syr. 13. v. 19. & ſeq. **När Tranan går i dantz medh Stodhåſten/ ſå får hon brutna Been.** i. e. Högt ſälſkap är ſällan trygdt. Heeter altſå: Bäſt medh ſin lijke dantza. Item: Lijka Bröör gidr bäſta Laaget/ etc. ſup. lit. Bäſt. Högt. Lijk.

När Tiufwen kaſtar bördan/ är han annat folck lijk. i. e. När honom intet i handom tags/ är han onder at wijta/ etc. Inf. lit. Tiuff.

När Ulfwen och Herden ſiunga ett/ ſå

så gåret öfwer Fåhren vth. i. e. Som man wille säya: **När twå owänner bläsa i ett Horn/ så gåret öfwer dhen tredie vth.** Såsom Pilatus och Herodes blefwe wänner öfwer Christi Dödh / super. & infer. haclit. Luc. 23. v. 12. Prov. 31. v. 10. & seq.

När Gull förswinner blijr Dygden qwarn. i. e. Ut Sup. lit. Dygd. Hab. 1. v. 3. 4. Syr. 20. v. 4 5.

När wåld går för Laag/ är bättre wara Herre än Slaff. i. e. Som man sade: **När Lagen står i Spiutändan/ så är ondt at stå til rätta.** Dhervppå lyder och Verſen: Tunc jus calcatur, violentia cùm dominatur. Item: Non prodeſt ratio, ubi vis imperat. Godofr. Item: Vi præſente, nil valet lex. Sophocl. &c. **Aff Tyſkan plägar man och säya: Es iſt bös rechten/ wen gewalt richter iſt. Och kallas földhenſkul sådant på Tyſka: Kolben gericht/** etc. ſup. lit. Der. Lag. Krijg. infer. hac lit. inf. lit. **Twång. Will. Wåld.**

När dhen rijke faller aff; Samblas hwar man til hans Graaff.

När dhen arme tages bortt; Kommer näpligh en för port. i. e. Dhen fattige är alleſtädz i föracht. Dheraff säger man och: **Fattig man får lijten heeder.** etc. Dhervppå lyda och gambla Verſerna:

Cùm moritur dives, concurrunt undiq; cives;

Cùm

Cum moritur pauper, vix advenit unus & alter. &c.

Süp. lit. Arm. Fatt.

Act.9.v.5. **När macht och wrede föllias äth/ så sitter dhen fattige emellan.** i. e. Så blijr dhen arme tryckter. Och heeter då: **Ondt spiärna mo ot vdden.** Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Ubi cum poteſtate habitat iracundia, fulmen eſt, &c. inf. lit. Ondt.

När Watnet står vp i Munnen/ så tårer man fulle simma. i. e. Nöd sö. ker rädh. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Gladiator in arena conſilium capit. Och heetter då ſom Tyſken säger: Friß vogel/oder sterb/etc. ſup. lit. Aff. Inf. lit. Nöd. Råd.

Syr.13.v. 28.39. **När Gullet förer Ordet/ så giälter ingen Wijßdom.** i. e. När dhen rijke talar/ så äret ſom aff Himmelen talat. Dheraff säger man och medh Eraſmo: Auro loquente, nil pollet quævis oratio, &c. Sup. lit. Den. & ſuper. hac lit.

När wäl är giordt/ så tackar hwar sig i. e. När alt är wäl råkat/ så wil hwar man haa åhran. Dheraff säger man och: Regum hæc eſt conditio, ut caſus tantum adverſos hominibus tribuant, ſecundos verò fortunæ ſuæ,&c. Æmil. Prob.

Syr.13.v.25 **När enom mißgår/ så mißbiudz honom och.** i. e. Dhen ſom ligger omkull/ honom löper hwar man öfwer. Mortuo leoni etiam lepores inſultant. Eraſ. &c. ſup. lit. Den. ſuper. & infer. hac lit.

När

När Åsnan får goda dagar/ så springer hon snart ett Been aff. i. e. Som man wille säya: **Baddan kan intet bära goda dagar.** Dheraff säger och Tyssken: Fette hüner legen wenig eyer/ etc. sup. lit. God. Syr. 11. v. 4 & seq.

När Vitzken går lärer Åsnan låsa. i. e. Som man sade: **En seeger Kiäpp på en tredskan rygg.** Synes wara dheraff taget/ at när Åsnan får aff sin drifware hugg/ så ropar hon medh ett liud säsom dhe twänne vocales I. och A. och så sägz Allegorice, at Åsnan lärer låsa. Men meeningen aff Ordspåket synes wara/ at dhen lahte och tredska intet giör länger gott/ än hugg och straff föllier med/ etc. sup. lit. En. inf. lit. Pää. Till. Syr. 30. v. 7 & seq.

När Mölnaren äther Brödlöst/ så är wist häl åhr i Landet. i. e. Aldrigh föres så liitet til Qwarns/ at icke Mölnaren får sin deel dher aff/ antingen medh rätt eller orätt. Dherföre kan honom intet tryta Brödh. Man plägar och aff samma fundament säya: **När Qwarnen dryper/ så groor Mölnarens Åker.** Här medh beteknas orimmeligh ting/ dhe dher så liitet kunna troos/ som Mölnaren någon tijd skulle ätha Brödlöst/ etc.

När Kockarna träta blijr Kälen feet. i. e. Dhen ene kastar stundom fett i Kålen dhen andra til förtreet. Man wil och här medh förstå/ at splijt och oenigheet ibland Huußfolcket är ynder tijden Huußbondens gagn och Luc. 23. v. 12.

treffnadh. Dhe gambla Romare säyas förr dhenskull altijd hafwa medh flijt sökt at fovera diffidier ibland sine Tiänare/ at dhe icke mätte wara eenige medh hwar andra til något ondt emoot sin Herre. Ty elliest heeter dhet och

När Kocken steeker ith Skäncken/ så gåret öfwer Herrens Wijn vth./ etc. super. hac lit.

Luc.21.v.2 3. 4. 2 Cor.8.v. 2. 3.

När Stimparen gieer Stackaren/ så är glädie i Himmelen. i. e. Wår Herre haar behagh til dhen fattiga/ som gierna gieer aff sitt ringa förrådh. Dhet samma säya och Tyskarna: Wen ein bettler dem andern was gibt/ so frewen sich die Engel im Himmel. Ty elliest plägar giärna dhen ena Tiggaren förtryta på dhen andra/ som Erasmus haer sagt: Mendicus mendico invidet, &c.

När Tanden blöder/ bijter Wargen wärst. i. e. När en Menniskia får först smaken på dhet onda/ så kan hon intet lätteligen åtherwända. Förstås ochom Drinckare/ när dhe först få smaak på ruset/ kunna dhe illa winnas dher ifrå. Ty waanen är altijd dryger. etc. inf: lit. Waan.

Prov.22.v. 6.

När kiärare kommer/ måste kiärt wijka. i. e. Som man ville säya: Skiortan är närmare än Trijan. Bästa wännen är altijd närmast. Dheraff säger man och i en gammal Vers Succeſſore novo, tollitur omnis amor, &c. ſup. hac lit. ſuplit. Blood. inf. lit. Skiort.

Jag

När Swijnen klippas. i. e. Aldrigh. Förstås om orimmelige ting/ som intet synas kunna skee/ mindre troos. Erasmus haar kalladt dhet. Ad calendas Græcas,&c.

När Glaset är sunder achtar man intet stycken. i. e. Giord giärning haar ingen wändning. Item: Seent ångra/ när skadan är händ/ etc. sup. lit. Giord. inf. lit. Seent. Syr. II. v. 14.

När olyckan wil wara/ så hielper hwarken Skiöld eller Spiut. i. e. Hwem kan moot Olyckan / när Huset är fult dheraff. När hon haar fått öfwerhanden. Heter fördenskul efter Vers: Quò nos fata trahunt retrahuntque sequamur, &c. **Ondt spierna moot Wdden/ etc.** Act. 9. v. 5.

När man skiuter medh Silfwerlodh/ så är Fåsiningen snart wunnen. i. e. Som man wille säya: **Hwadh giör icke Gullet?** Item: **Penningen är en skalck.** Snart kan en förrädare fås för Penningar. Dheraff haar och Cicero sagt: Nil tàm munitum, quod expugnari pecunia non possit,&c. sup. lit. List. Inf. lit. Skänck. Åsn. psal. 62. v. 11. Eph. 5. v. 5

När Räfwen predikar för Gåseu/ så står hennes Hals i wåda. i. e. Som man ellest säger: **Söter Säng dkrar Fogelmång.** Och aff gambla Versen: Fistula dulse cani volucrem dum decipit anceps. Man äger och wedh sådan mening: Syr. II. v. 32. Psal. 55. v. 22.

När

När Renika går Pelegrim/ ſå giälleret Lampes Hufwud. Item aff Tyſkan: Wen der Fuchs die Genſe lehrt/ ſo iſt der Frog ſein lehrgeldt/ etc. ſup.lit. Den. infer hac lit. Inf. lit. Sööth.

Rom.13.v.1. När Soleu ſkijn/ behöfwes ingen Lychta. i. e. När Herren är gunſtigh/ ſå wäyer man intet ſmåſwännen. Item: Man häller ſigh heller til Hufwud, än til Rumpan. Man säger fördhenſkul: Majus lumen obfuſcat minus, &c. Ellieſt säger man och:

När Solen ſkijn/frågar man intet efter Månan/ Idem:

Syr.8.v.11. & cap.13.v 2.& ſeq. När Krukan ſtötes medh Kiättilen/ ſå får hon wiſt en knäck. i. e. Som man wille säya: Högt Sälſkap är otryggt. När dhen ringa wil competera medh dhen wäldiga/ ſå blijr han ſnart tryckter. Lijka ſom en lijten Bååth wille med macht löpa på ett ſtoort Skepp/ ſå måſte han ju gå ſunder och ſiunka/ etc. ſup. lit. Högt.

Prov.27.v. 17. När Ögat lijder/ ſå hielper Handen. i. e. Dhen ena Wännen kommer i nöden dhen andra til vndſättning/ etc. ſup. lit. En. infer hac lit.

Ut prox. ſuper. När dhen Blinde bär Krymplingen/ ſå komma dhe både fram. i. e. När dhen ena handen twättar dhen andra/ ſå blij dhe båda reena/ etc. infer hac lit.

När twå owänner blåsa i ett Horn/ så får dhen tredie skam. i. e. Som man sade: **När Ulfwen och Heerden qwåda ett/ så giälleret Fårepältzen.** Pilatus och Herodes; &c. super. hac lit. Luc. 23. v. 12.

När modet stijger/ så sunker Lyckan. i. e. Högfärd går för fallet / etc. Sup. lit. Högm. Högf. Syr. 3. v. 22. & seq. Prov. 16. v 18. 19. & Cap. 18. v. 12.

När hwar sopar för sin Dör/ så blijr snart Gatan reen. i. e. När hwar botar sitt feel/ så blijr snart Folcket fromt/ etc. sup. lit. Acht. Hwart. Syr. 10. v. 16. & seq. Luc. 6. v. 42.

När spelet är vthe/ då spörs först hwad wunnet är. i. e. Som man wille säya: **Roosa ingen för ändan.** När en Menniskia är dödh / kan man först döma om hennes lycka. Dheraff säger man och: **Han haar sedt sitt Christningaklåde/ men intet sitt Sweepelakan.** Ellies plägar man och säya: **Roosa intet Marknan förr än han är hållen/** etc. inf. lit. Rooß. Jacb. 4. v. 12. Syr. 11. v. 30.

När hwar achtar sitt/ så blijr all giärning giord. i. e. När hwar giör dhet honom befalt är / så går alt wäl til i Huußhållet. Dherom haar och Poëten sagt: Tu sectaris apros, ego retia servo, &c. Virg. sup. lit. Acht. Syr. 10. v. 30.

När man taar Liuset förnär aff/ så slocknar det giärna. i. e. Som man sade:

Syr. 22. v. 23. Prov. 30. v. 33. **Bänder man Bogan för hårdt/ så brister han snart.** Arcus nimium intensus, rumpitur. Eraſ. Om man krammar ögat/ så går dher Thårar vth/ etc. Tyſkarna ſäya: Zu ſcharpff macht ſchärtig. Item: Zu viel milchen gibt Bluth/ etc. Heeter fördhenſkul ſom Plutarchus haar ſagt: Moderata durant, &c. ſup. lit. Allt. Bog. Mått.

Syr. 8. v. 1. & Cap. 13. v. 2. &ſeq. **När Fåret reetas medh Vlfwen/ så står pältzen i wåda.** i. e. Som man wille ſäya: Ondt lugga Leyonet. Item: **När Krukan ſtötes medh Kättilen/** etc. ſuper. hac lit. inf. lit. Ondt.

Syr. 20. v. 4 5. Kabac. 1. v 3. 4. **När willian ſpelar Mäſter/ haar rätten föga at ſäya.** i. e. Dher willia blijr Landzrätt/ dher är all Laag biltog. i. e. Landzflychtigh. Item: **När wäld går för Laagh/** etc. ſuper. hac lit. Sup. lit. Allt. inf. lit. will.

Pſal. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15 &ſeq. **När Wärden leer/ ſä meenar han Giäſtens pung.** i. e. När Giäſtgifwaren obedin ſpenderar, ſå wil han haa mehr för minder. Blijr fördhenſkul ſådant falſkt löye kalladt: Riſus cauponis, &c. Dheraff plägar man och ſäya: **En ſmickrande Wärd/ giör taſkan thom.** Och aff Tyſkan: Hüt dich vor lachenden wirten/ und weinenden pfaffen. etc.

Syr. 11. v. 32 & Cap. 6. v. 6. **När Renika går Pelegrim/ ſå giälleret Lampes Hufwud.** i. e. När Paddan låtz gidra gott/ ſå haar hon ſkalken haak örat. Dheraff ſäger man och: **När Räfwen predikar**

dikar för Gåsen/ etc. super. hac lit. Wed lådan meening plägat man och säya:

När Hin häle Predikar Passionen, så är han illa troendes. Idem. Dher wed säger man och aff Tyskan: Wen der Teüffel kranck ist/ so wil er ein Mönich werden/ etc. infer hac lit. Ut superius.

När Legepijgan blijr Maatmoor/ så kryper hon vhr skinnet. i. e. Som man ellest säger: **När Paddan kommer til wälde/** etc. super. hac lit. Prov. 30. v 21. & seq.

När Axelen brister/ så lutar Lasset. i. e. Såsom en Axel vnder Wagnen drager tyngden aff Laßet; Altså dhen som är stadd vnder Regimentz bördan/ han måste altijd draga swåraste Lasten; Och när han trottnar eller faller ifrå/ så lutar offta heela wärcket/ eller går heelt öfwerända/ etc. inf: lit. Hög.

När Löfwet faller/ så wißnar Träät. i. e. När dhe gambla fälla Håren/ så är Döden intet längt bortta. Eraſmus haar fördhenskul sagt: Poſt folia cadunt arbores. Predikaren haar och dherföre liknad gråhårigh ålder wedh ett Mandelträä som Blomstras. Ellest plägar man och säya: **Gråå Håår är Dödzens Blomster.** etc. sup. lit. Gamm. Gråå. Pred. 12. v 5.

När gambla Moor börjar skumpa/ så är hon intet at stilla. i. e. När gammalt folck begynner skeerta/ så är dher intet återhåld. Eraſ. haar fördhenskul dher om sagt: Anus baccatur: Anus hircissans. Item: Anus cum ludit, morti delicias facit, &c. Tyskarna säya:

Es iſt kein kinderſpiel/ wen alte leüte tantzen. Item: Wen alter gaul in gangk kumpt/ ſo iſt er nicht zu halten/ etc. Sup. lit. Ing. & ſuper. hac lit.

Luc.6.v. 39. **När Heerden felar/ ſå fahra och Fåhren wil.** i. e. När Leedaren ſtaplar/ ſå ſtöter ſigh ſnart dhen blinde. När Präſten galnas/ ſå löper och Bonden medh lijmſtången. En Scribent haar fördhenſtull ſagt: Ovium nulla utilitas, ſi paſtor abſit. Athenæ: Aff Tyſkan ſäger man: Wen der Hirt irret/ ſo irren auch die Schaffe/ etc ſup. lit. Blind.

Syr.13.v.15 **När Hunden är döddh/ ſå hoppar fulle Haaren på ryggen.** i. e. Döder Hund bijtz intet mehr. Gott wara driſtigh/ dher ingen fahra är. Eraſmus haar dherföre ſagt: Mortuo leoni etiam lepores inſultant. Item: Mortui non mordent. Idem: Sup.lit. Biörn. Den. Död

2.Mac. 9. v. 17. **När dhen onde ſiuknar/ ſå wil han blij en Munck.** i. e. När Skalken blijr tuchtad/ ſå låtz han willia blij from. Wedh lijka mening ſäger man och: **När Hin hkle predikar Paſſionen, ſå är han illa troendes/** etc. ſuper. hac lit.

Eſa.5.v.24 **När Elden kommer i Halmen/ ſå är ſnart tändt.** i. e. **Kiärleken är en ſkalck. Tilfälle gior Tiufwen/** etc. ſup. lit. Kårl. Inf. lit. Tilf.

När Hiulet hwälfwer är Lyckan vthe. i. e. Lyckehiulet löper ſnart om. Dherföre heter

heter dhet och: Dhen som ståår han see til at han icke faller. Poëten haar dherom sagt: Nos quoque floruimus, sed flos fuit ille caducus. Ovid. Item Passibus ambiguis fortuna volubilis errat,&c. Idem. Ovid. 1. Cor. 10. 12.

Når machten stadnar/ taar klookheet wedh. i. e. Når wåld slår feelt/ så grijper man til list. Viribus deficientibus magnum est in prudentia subsidium. Item: Ubi leonina pellis non pertingit, oportet vulpinam assuere, &c. Plutarch. Fab. de Mustela. sup. lit. Giäll. List. Judic. 20. v. 21. &seq.

Når Olycken slår til/ så brvter man så snart ett Been på Golfwet/ som i Skogen. i. e. Som man ellies wille säya: Man döör så snart hemma på Banken/ som i Krijgh/ etc. Fab. de Equo & porco. Syr. 11. v. 14.

Når Qwarnen dryper/ så groor Mölnarens Åker. i. e. Ståår Qwarn är Mölnarens födekrook/ etc. super. hac lit.

Näsewijs spör tijdender. i. e. Dhen altijd haar sigh framme / han blijr icke allestädes wälkommen. Pervicatia stultitiæ dat pænas, &c. Eras. sup lit. All. Löp. Nyf. Syr. 3. v. 27. & seq.

Näsewijs/ som fierter i sånghuus. i. e. En invectiv på dhem som allestädz wela haa handen i Sodet. Och synes wara fordom taget aff Munkarna/ når dhe vthi dheres Vigilier och Chorsång hafwa råkat släppa något wäder löst/ som strax är stiait dhem sielfwa i Näsan: Och dhet kan skee/ så offta drifwet/

at dhet omstjder är råkadt i Ordspråk/ etc. sup. lit. All.

Matth. 5. v 45 & Cap. 13. v. 30. **Nåtzlan wäxer och aff Rägn och Soolskeen.** i. e. Paddan får och framgång. **Skalken trijffz bland Dannemän.** Item: Wår Herre låter och Ogrääs wäxa bland Hweetet/ etc. inf. lit. Ogr. Skalk. Söndr.

Prov. 28. v. 21. **Nåtzlan bränner både wän och owän** i. e. Hon haar intet anseende til Personen. Hwar wedh alla Domare billigt kunna lijknas/ som böre låta affecterna i Domen wara affstädes satte: Och taga dhet gemeena Ordspråket i acht: **Wedh böön och gåfwa/ böör en Domare sofwa.** i. e. Han bör wara opassionered och indifferent, &c. inf. lit. Wed.

Psal. 107. v. 25. &seq Matth. 5. v. 22.

Nö.

Nöd lärer bedia. i. e. Sådant läres aff Siöfahrt. Och heeter fördhenskul/ som dhe gambla haa sagt: Qui nescit orare, discat navigare. **Dhen intet kan bedia han fare til Siös/ och pröfwe Storm och Owäder. Man plägar och dher wedh säya:** Necessitas est orationis magistra, &c. sup. lit. Den.

Nödh lärer tala. i. e. Dhen som är stadder i ångest/ honom fehlar intet målföre. Dheraff säger man och: Nemo tàm infans est, quem non facit dolor eloquentem. Item: Affectus verba suppeditat. Eras. **Tyskarna säya: Nobt bedarff für wort nicht sorgen/** etc. infer. hac lit.

prov. 30. v 9. **Nödh bryter Laag.** i. e. När nöden tilslår/ så giäller ingen Lagbook. Dheraff säger man

och

och medh Seneca: Neceſſitas frangit legem & eſt magnum imbecillitatis patrocinium, &c.
Och aff Swenſkan: **Dhen ſom tränger/ han ſtiål til han hänger/ etc.** infer. hac lit. Sup. lit. Ant. Arm. Den.

Nödh bryter Järn och Ståål. i. e. I nödfall häller hwarken Fiättrar eller Boyor: Dhet och offta pröfwas aff Fångar ſom ſittia på Liifwet/ och bryta Järn och ſtarcka Bommar til at vndwijka Dödznöden. Heeter fördhenſkul: Neceſſitas ferrum frangit. Eraſ. Item: Neceſſitas rigida. Eurip. Man ſäger och: **Nöd bryter Bärg.** Och aff Tyſkan: Noth ſpaltet felßen/ etc. infer. hac lit.

Nöden haar ingen Laag/ vthan ond. i. e. Hon haar inga goda wilkor at wänta. Dheraff haar och Eraſmus ſagt Neceſſitas caret legibus. Eraſ. Neceſſitati parendum. Haar Cicero ſagt: Och Tyſken: Noht/ hatt kein geboth/ etc. ſuper. hac lit. Sup. lit. Den. Har. Man. Inf. lit. Ondt.

Nöden är hård at päaå. i. e. Dhet är ett ſuurt Äpple at bijta vthi. Neceſſitas durum telum. Säger Livius: Item: Neceſſitati pare, quam ne Dii quidem ſuperant. Idem: Liv. Tyſkarna ſäya: Mus iſt ein bös kraut: Ein ſcharffes ſchwerdt/ etc. ſup. lit. Hung.

Nöden är kohlſwart. i. e. Hon liijder inga färgor. Dheraff ſäger man och medh Eraſmo: Neceſſitas fucum non admittit. Och aff Tyſkan: Die noht ſchlange iſt über all geſchütz/ etc.

Nödhen är eenda koſt. i. e. Hon ſtår intet wäl til at vndwijka / när hon

förſt haar trångt sigh in hoos en Menniſkia. etc. ſup. lit. Ant. End. Han. Hwem. Inth.

Nöden låter intet hålla sigh. i. e. Faſt man ſluter henne i Boyor/ ſå tränger hon sigh ändå igenom. Dherföre haar och Eraſmus ſagt: Adverſus neceſſitatem ne Dii quidem reſiſtunt. Item: Neceſſitas plus poteſt quàm pietas. Menand. &c. Ut ſuper. hac lit. Kaſt.

Nödh ſökier rädh. i. e. I nöden grijper man til dhet rädh ſom närmaſt är. Man säger dherföre aff Eraſmo: Gladiator in arena conſilium capit. En Fächtare får intet vthi actionen länge leeta effter godh rädh/ om han intet wil få hugg på wältzen. Heeter fördhenſkul aff Eraſmo: Celeritas in malis optima. Item: In malis præceps capienda via. Idem Eraſmus. Och aff en Poët. Moras extrema recuſant, &c. Sil. Ital. ſup. lit. Aff. Når. inf. lit. Råd. Sorg.

Luc. 22. v. 49. 50.

Nödh giör näſewijs. i. e. Oförſkämd. En Poet haar derföre ſagt: Rebus pudor abſit in arctis. Val. Flacc. Tyſken säger: In der noht mus man das ſchamhütelein abzihen. Sådant märkies i gemeen aff en part Marknadztiggiare/ ſom haa iklädt sigh dhen naturen, och fått donum impudentiæ, &c. ſuper. hac lit. ſup. lit. Ing.

Syr. 37. v. 22.

Nödh giör rädhlös. i. e. Mången weet rädh nogh när intet tränger. Dheraff säger man och medh Terentio: Facilè omnes cùm benè valemus, recta conſilia aliis dare poſſumus. Och på Swenſka: Alla weeta godh rädh

rådh/ så når som dhen i wåndan står. etc. sup. lit. All. Fahr. Gott.

Nödh söker Brödh. i. e. På hwariehanda sätt dhet kan stå til fångz/ antingen låhna/ tiggia eller stiåla. Dheraff säger man och Ut superius: **Dhen som tränger/ han stiäl til han hänger.** Necessitas omnia docet. Haar Erasmus sagt: Och aff Terentio: Abs quovis homine cum opus est, beneficium accipere gaudeas. Tyskarna säya: In der noht sucht man hülffe wo man kan. Item: Armuht sucht newe wege/ etc. sup lit. Arm. Den. Naak. super hac lit. Matth. 7. v. 8.

Nödh pröfwar Wänner. i. e. Som man ellies säger: **Gullpröff i glödh/ wännepröff i nödh.** sup. lit. Gullpr. Inf. lit. Wänn. prov. 17. v. 17. Syr. 37. v. 4 & seq.

Nödh lärer Konsten. i. e. Som man sade: **När Wattnet står vp i Munnen/ så måste man lära simma/ eller siunka.** Dheraff haar och Xonoph. sagt Necessitas rationum inventrix. Item aff Erasmo: Nullus est præstantior necessitate doctor, &c. Tysken säger och: Noht lehret künste/ etc. sup. lit. Hung. Når. & super hac lit.

Nödh öpnar fulle taskon. i. e. Han lärer fulle taga til pungz/ når dhet tränger. Deraff säger man och: **Gullet aldrigh så rödt/ dhet går ju vth för Bröd. Item: Ondt giömma dhen Penning som vth måste/** etc. sup. lit. Gull. Inf. lit. Ondt. Thren. 3. v. 11.

Syr. 20. v. 9. **Nödh pröfwar moodh.** i. e. När nöden stöter til/ så låter sigh ens hiertelagh see. Dheraff man och plägar säya: Explorant adversa virum. Item aff Plauto: *In re mala, animo si bono utare, adjuvat,* &c. Tyskarna bruka och til Tröstspråk: Nach böser erndte/mus man doch wieder sehen/ etc. sup. lit. Efft. Hopp. Last. inf. lit. Rädd.

Nödh glömmer waal. i. e. När Nöden tränger/ så förgiäter man fulle längie wällia. Man grijper fulle til dhet som näst är wedh handen. Dheraff man och plägar säya: Geeten gnager dher hon är bunden. etc. Sup. lit. Geet.

Syr. 38. v. 1. 2. 3. Ecclesiast. v. 12. 13. **Nödh gieer Läkiaren Brödh.** i. e. För nöden skul får Läkiaren födan. Ty ellies säger man: Sund Lufft giör Läkiaren arm. Som man wille säya: Dher ingen siukdom wankar/ dher blijr Medicus siuker i pungen/ etc. inf. lit. Sund.

Joh. 18. v. 17. 25. 27. **Nödh wäller/ at goder man giör illa.** i. e. Mången tänckte aldrig på något orädh/ om nöden icke drifwe honom dher til. Och då heeter dhet: Necessitas pro ratione: Som Curtius har sagt: Aff Tyskan sägs och: Die noth macht/ das der gerechte unrecht thut/ etc. sup. lit. Arm. Den.

Prov. 12. v. 17. **Nödlögn kan offta lijdas.** i. e. Når man vndertijden i trångmål grijper til en lijten lögn/ at hielpa sigh dher medh vthur nödhen står fulle til at endskylla. Dheraff haar och en Scribent sagt: Tolerabile est mendacium quod necessitas jubet. Item: Bonum est mendacium

dalium, cùm juvet mentientes, & non lædit audientes, &c. Stob. ſup. lit. Hielp. Liuj.

Nödt lärer haltan man ſpringa. i. e. Som man wille ſåya: **När Ronnepåken kommer på ryggen ſå glömmes fulle ſoosiukan.** Dheraff pläga och Tyſkarna ſåya Noht macht den hinckenden ſchnelle füſſe/ etc. ſuper. hac lit.

Nödh achtar ingen Kyrckiodagh. i. e. Hongiör ingen åthſtilnadh på heeligt eller ſöknt, etc. ſuper. hac lit. 1. Macab. 2 v. 14. & ſeq Luc. 14. v. 5

Nödhbryter loftwen. i. e. Mången loſwar nödh/ och håller icke för ſin dödh. ſup. lit. Mång. Inf. lit. Twång. Exod. 19. v. 8.

Nöd lärer Biörnen dantza. i. e. Hunger och twång/ giör Skalken thamm.

Nödh giör twungen wänſkap. i. e. När någon almån fahra år på färde/ måſte fulle dhe offta luta Hufwuden tilhopa / ſom elliest intet giärna kyſtes. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Conciliant homines mala. Item: Sæpè ex malo principio, magna conflata eſt familiaritas. Terent. &c. Tyſken ſägher: Gleich unglück macht offt freündſchafft/ etc. ſuper. hac lit. Thren. 5. v. 6.

Nödh wällier intet Brödh. i. e. Hungrigh Maga är intet Brödh för ſwart. Item: Ut ſuperius **Nödh glömmer waal.** etc. ſup. lit. All. Hung. prov. 27. v. 7.

Nödh

Tob. 2. v. 19. **Nödh drifwer Hunden i brand.** Naken Qwinna drifwer nödhen spinna. Item: Nödh lährer plö Ignaviam necessitas acuit. Haar Cu sagt: Sup. lit. Arm. Naak. & super. hac

Syr. 31. v. 23 24. & seq. Cap. 37. v. 33. 34. **Nöchter Siäl trijffz altijd wäl.** i. Wedh nöchterheet måhr man altijd bäst. I raclitus skal fördhenskul hafwa sagt Ani sicca, optima, &c. Och aff Tyskan: Nüch leben ist das beste/ etc. sup. lit. Dei. G Man.

Nöchtert Rådh slutes bäst. i. Hwad wichtigt är/ bör tracteras medh nöcht modh. Man säger fördhenskul medh Erasm De mane seria. Item: Nocte consilium. Dio Förståendes vthan twifwel/ at om natetijd alt i tystheet/ och at man då är obehindrad thi råddslagh. Elliest säger man och ved dhe meeningen: **Morgonstund haar Gull Mund/etc.** Sup. lit. Morg. inf. lit. Tijd.

Luc. 6. v. 45. **Nöchter i Hiertat/ drucken i munnen** i. e. Dher som en nöchter man haar i tanckar na/ dhet föhrer han drucken på Tungan. Der aff man och säger: **Drucken Munn/ ta lar aff Hiertans grund.** Poëten haar fördhenskul Exclamerat: Quid non ebrietas designat? &c. Horat. sup. lit. Druk.

Nöchter dantz går altijd trögt. i. e. Som man elliest säger: **Dantzar mätter Mage/ och icke blå Mantel.** Man plägar och säpa: Nemo saltat sobrius, nisi forte insa-

insanii. Och och aff Tyskan: Furm eßen wirdt kein tantz/ etc. sup. lit. Dantz. Hung.

Ob.

Obedintil/ går otackad ifrå. i. e. Tilbudin tiånst blijr altijd försmådd. Dheraff haar och Erasmus sagt: Ad consilium ne accesseris antequam vocaris. Item: Aff Tyskan: Raht niemand den gebeten/ etc. Videatur Kongz B. Cap. 29. §. 1. LL. Inf. lit. Tilb

Obebin giäst är icke altijd wälkom̃en. i. e. Dhen som obedin kommer in på ett Laag/ han får sundom skeela ögon. Han måste betrachta dhet som sägz i gemena Versen: Assideat valvæ non invitatus honestè. Tysken säger: Vngebetene gäste/ setzt man hinter die thür/ etc. sup. lit. All. Man. inf: lit. Träg. Man säger och wedh sådan meening. Syr. 13. v. 13.

Obedna giäster låter man stå vthe. i. e. Idem: sup. lit. Hwar.

Obewist är snart dömbt. i. e. När klageren intet kan bewijsa/ så är swaranden frij/ efter Reg. juris: Actore non probante, reus absolvitur, Ty om klaga wore nogh/ så funnes intet många oskyldiga/ etc. sup. lit. Klag. Ney. Inf. lit. Om. Witn. Deut. 19. v. 15. Joh. 8. v. 17

Od.

Odygd minskas intet. i. e. Ondt kryddeförgås intet. Vitia erunt donec homines Haar Tacitus sagt: Tyskarna säya och: Laster kommen nicht aus der Welt/ etc. inf. lit. Ogr. Ondt. Matth. 13. v. 25.

Odygd

Syr.20.v.9 **Odygd smyger offta in vnder Dygd mantel. i. e. Laster så offta dygd nampn.** Och heeter som Seneca haar sag Scelera faustus successus honesta facit. Item Vitia nobis sub virtutum nomina subrepun Idem: sup. lit. Aff. Last. Nöd.

Prov.11.v. 22. **Odygden hielper ingen sminck. i. e Lijka hwad man förgyller på Gå selon ten/ så är ändå skarnet i grunden.** Ehwa Jårgor man bestrycker Odygden medh/ så är ho lijkwål ondt at döllia. Mala ætas nulla inve nit delinimenta. Item: Pulchrum ornatur turpes mores cæno plus polluunt,&c. Schö ne kleider können die untugend nicht bemanteln/ etc. sup. lit. Barn. Förg. Hwar.

Prov.31.v. 30.,& seq. **Odygd giör tungt lefwerne. . e** Dhen som lefwer i laster/ han haar en swår börda på Samwetet. Dherföre haar och Cicero sagt: Non potest jucundè vivi, nisi cum virtute. Och aff Tyskan: Ohne tugend ist ein armes leben/ etc. sup. lit. Dygd.

Esai 2. v.8. 9. **Odryg dräßel/ som ökas med wåb. i. e.** Dhen SkattCammar som sylles medh Indersåternas press och plågande/ han räcke inter längie. Plinius haar fördhenskul kallat dhet: Spoliarium civium, & prædarum receptaculum, &c. Wedh lijka mening säger man och:

Prov.26. v.2. & Cap.16. v. 8 **Odrygt Wisthuus/ som sankas medh orätt. i. e. Illa fånget/ snar förgånget. etc.** sup. lit. Ill. inf. lit. Or.

Offta

Off.

ffta flytt får sällan rooth. i. e. Dhen Steen som altijd wältras han mosas intet. Dherom haar och Erasmus sagt: Planta sæpius translata, non coalescit, &c. Fab. de arbore tralatica. Inf. lit. Ing. Steen.

ffta ligger Ormen vnder blomster. busken. i. e. Ondskan giömmes offta vnder skönheet. Dheraff plägar man och säya: Äpplet är rödt/ men Matken är dher inne: Pijgan är skiön/ men haar ett elackt sinne. Item: Trollen boo offta i heligom Husom/ etc. Sup. lit. Fägr. Myck. Od. inf. lit. Troll. Äppl.

ffta kommer Eld i Sootarens huus. i. e. Som man elliest plägar säya: Smeeden haar offta elack Yxa/ etc. inf. lit. Skom. Smeed.

ffta bryta/ ökar straffet. i. e. Dhen offta syndar/ han fördublar sitt straff. Frequens delictum pænam auget. Eras. Item: Crudelem medicum intemperans facit æger. Publ. Tyskarna säya: Vsriger muhtwil/ schärffet die straffe/ etc. Sup. lit. Jw. inf. lit. Stoor. ap. 6. v. 7.

ffta wäxer Klint/ dher Hwetet war säädt. i. e. Ogrääs wäxer fulle oplantadt. Item: Ondt kommer fulle okalladt/ etc. inf. lit. Ogr. Ondt. Matth. 13. v. 25.

Offta

1. Sam. 17. v. 50. prov. 21. v. 31. Offta fångas stoort Diur aff en lijten Hund. i. e. Achta ingen Fiende för ringa. Dherom haar fördhenskul Poëte sagt: A cane non magno sæpè tenetur aper Ovid. &c. sup. lit. Acht. Lijt. När. Ring Små.

Prov. 1. v. 17. Offta finnes gott Hierta vnder Räs wekappan. i. e. List och vprichtigheet sämias fulle vnder en Peltz / när båda tijdig brukas / etc. Sup. lit. Hwar Ing. List.

Matth. 7. v 8. Offta tijger man til sin egen skada i. e. Ingen gieer Dumbe Lamb. Man blyer offta at tala i sin egen saak / och tager dheraff skada: Som heeter aff Erasmo: Friget quem petere piget, &c. sup. lit. Ing. Nöd. Tijd.

Psal. 49. 14. Offta roosas Mannen dodh / som aldrigh gaff något Bröd. i. e. Mängen får loff för lijtet och skam för alzintet / etc. sup. lit. Mång.

Luc. 4. v. 43. Offra så i Capellet, at Kyrkian får något med. i. e. Lägg icke alt på dhe små Altaren / at dhe stora få något medh. Man får intet så mycket spendera på en / at andra få intet. Keys. Trajanus skal hafwa lijknat sådant wedh Miältan / dher han haar sagt: Fiscus est tanquam lien, quod eo crescente, reliqui artus contabescunt, &c. Eras. Wedh dhen meni ng plägar man och säya: Icke alt floth i Skomakaren / sompt i Huden / etc. Tyskarna säya: Man mus S. Petter nicht so viel geben / das S. Paul dahinden bleibe / etc. sup. lit. Ick.

Offta

Offta händer otänkt. i. e. Mycket skeer som aldrigh tänktes. Dheraff säger man och: Accidit in puncto, quod non speratur in anno, &c. Tyskarna säya och: Vnverhofft kumpt offt/etc. sup. lit. Al. Når. inf. lit. Roos. prov. 27. v. 1. Syr. 18 v. 26.

Ofrijad häls för frijheet. i. e. Dhen ensam är/ han rådet och allena om sitt. Cicero haar dherom sagt: Libero lecto nil jucundius, &c. Aff Tystan säger man: Vngefreyet/ unverwerren. Doch råder Paulus ett annat/ dher han säger: Præstat nubere quàm uri Bättre giffta sigh än brinna/ etc. sup. lit. Den. Ens Älsk. 1. Cor. 7. v. 9 & seq. per totum

Ofördrutet haar offta nutet. i. e. Dhen som ingen möda låter wara sigh för swår / han winner offta dhet han söker. Poëten haar dherföre sagt: Semper tibi pendeat hamus. Ovid. Man säger och, Trägen winner. Item: Joken winner/ och icke sticken. Och aff Tystan: Vnverdrossen/ hatt offt genossen/ etc. sup. lit. Idk. Inf. lit. Träg. prov. 15. v. 18.

Ofördänkta gäster/ så ofördänkta rätter. i. e Når en ofördmodeligh Gäst kommer vthi ens ährligh mans Huus/ så brukas dhetta til endskyllan emoot stoort tractamente. Som man wille säya: En obedin Gäst måste låta sigh nöya medh Hußmans kost/ och hwad som Wärden i hast kan komma til wäga. Ellest säger man och stundom Gästen til föracht: Rätterna som Gästerna. Item: Salaten effter Munnen. Sådana

Giäster/ sådana Rätter/ etc. Och aff Tyskan: In Bawren hören rüben/ etc. Åsnan Tistel/ etc. sup lit. Bränd. Inf. lit. Ruth Sall. Stitt. Swrt.

Ogiordt blijr ospordt. i. e. Dhet som aldrigh skeer/ kan ingen tahla om/ etc. Sup. lit. För. Hoot. Hött.

Matth 13. v. 25. **Ogrääs wäxer fulle owattnadt.** i. e. Dhet onda kommer fulle okalladt. Dherom lyder och gambla Versen: Non citò decrescit mala planta, sed usque virescit. Item aff Seneca: Nullum caruit exemplo nefas. Som man sade: Dhet onda yttrar sigh fulle. Paddan får och tramgång. Tyskarna pläga och säya: Böse art verleüret sich nicht/ etc. sup. lit. Nätzl. Od. inf. lit. Ol. Ondt.

Matth ut super. **Ogrääs wäxer bland Hweetet.** i. e. Skalckar finnas bland Dannemän. sup. lit. Hwar.

Ok.

Esa. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4. **Ok hörer på owan Swijn.** i. e. Straffet skrämmer Skalcken. Straff och twång håller odygd inne. Dherföre haar och Poëten sagt: Oderunt peccare mali, formidine pœnæ. Horat. &c. Inf. lit. Straff.

Thren. 3. v. 17. **Oket dragz bäst aff yngdomen.** i. e. Dhen som i tijdh wänier sigh wedh ondt/ han kan så mycket battre dragat. Dheraff säger man och. Wahnan gör Bördan lätt.

Diony-

Dionyſius Syracuſ. ſkal hafwa ſagt/ ſedan han är blefwen Regementet qwitt: Quam beati ſunt, qui à puero infelices fuêre, &c. Stob. inf: lit. Waahn.

Okiänd man giffz inga witzord. i. e. Man troor intet lätteligen dhen man intet kiänner / ſerdeles i wittneßmåhl / etc. Dom. Regl.

Okiänd ſiuka är ond at boota. i. e. Dhen krankheet ſom man intet förſtår/ hon är och ſwår at curera. Dherföre haar och Poëten ſagt: Non intellecti nulla eſt curatio morbi. **är fördhenſkul oſäkert at wara Läkiarens läreſpåkn.** Tyſkarna ſåya dheraff: Wer in cognoſcendo irret / der mus auch in curando fehlen/ etc. Inf. lit. Ondt.

Olaga fång/ är ofång. i. e. Dhet ſom fåås uthan Laag/ dhet går medh Laagh tilbakar. Och quadrerar då vppå dhen gamble Verſen: Et redit ad dominum quod fuit ante ſuum. &c. JordaB. 1. ſ. 1. ll.

Olijka Öök/ giör krokotta fohror. i. e. Når dhen ena maken wil fram/ och dhen andra tilbakar/ dhet giör ett galet Hußhåld. Man säger fördhenſkul medh Eraſmo: Quæ naturà diverſa ſunt, voluntate conjungere grave eſt. Och dherföre är bäſt at föllia Poëtens rådh/ ſom haar ſagt: Amicitias tu tibi junge pares. Ovid. Tyſkarna ſåya wedh dhen meeningen: Kalbfleiſch und Kuhfleiſch kochen nicht gleich/ ꝛc. Iup. lit. Hwart. Lijk. Syr. 13. v. 18. 19. & Cap. 26. v. 10.

Olyckan rijder til bys: Men går bort til footh. i. e. Dhet onda kommmer hastigt/ men går långsampt bortt. Tyskarna säya och: Das ubel kompt geritten/ und geht zu fus wieder weg/ etc.

Olycka är ingen frögd. i. e. Mootgång är en slätt lust: Hon är intet bättre än hon heeter. Om dhem som äre något olyckelige vthi dheres actioner, haar Erasmus sagt/ at dhe äre Quarta luna nati· i. e. Dhe äre födde i ett ondt tekn. Item: Domi habent eqvum Sejanum, &c. Agell.

Matth. 13. v. 25. **Olycka/ Håår och Naglar/ wäxa hwar dagh til.** i. e. Som man sade: Ogräs wäxer fulle owattnadt. Item: Dhet onda kommer fulle okalladt. etc. sup. lit. Allt. Hwar. Ogr. Ondt.

Syr. 37. v. 22. **Olycka giör wijst folck rådlöst.** i. e. När en är stadder i ångest/ weet man intet stelff at råda sigh; Fast han ellieft/ och vthan nöden är wijs och klook nogh/ och kan medhdela androm goda och nyttiga rådh. Heeter fördhenskul som Terentius haar sagt: Omnes cùm benè valemus, &c. Och på Swenska: **Alla weeta godh rådh/ så när som dhen i wånden ståår/** etc. Sup. lit. All. Gott. Nöd.

Syr. 4. v. 34 **Olåtigh Man/ giör Huset skam.** i. e. Dhen altijd gnarrar och låter illa i sitt Huus/ han skiämmer vth sigh stelff/ och giör sitt Huus en wanheeder. Dherföre råder och Syrach/ at man icke skal waralett Leyon i sitt Huus/ etc.

Om

Om.

Om Soon wore klädd i Gyllenduuk/ så lägger hon sig ändå i Skarnet i.e. Paddan blijr wijd sin art. Hon achtar hwarken åhra eller heeder Dher vppå lyder och gemeena Verſen: Sus magis in cæno gaudet, quam fonte ſereno. Item Simia in purpura, &c. Eraſ. Sup. lit. Faſt. Narr. Inf. lit. Soon. 2. pet. 2. v. 22.

Om Nunnor ſwettade Wiroch/ så rökte man offta i Cloſtren. i. e. Man kan fulle wara koſtfrij på dhet ſom intet duger. Dhet man kan haa vthan Penningar. Dhet kan man och ſällia för gott kiöp/ etc. ſup. lit. Man.

Om Äſkian icke wore/ ſå hade man ingen fredh för ſmåtroll. i. e. Som man wille ſäya: Straffet ſkrämmer Skalken. Om ſtraff icke wore/ ſå fördärfwades mängen aff Paddor. Cicero haar dherföre wäl ſagt: Refert omnium in malos animadverti. Som man wille ſäya: Dhet är nyttigt/ at Paddor få ſkam/ etc. ſup. lit. Ook. inf. lit. Straff. Äſk. Rom. 13. v. 3. 4.

Omild Böön bijter intet. i. e. Syndigh Böön blijr aldrigh hörd. Dhet man önſkar/ och beder illa för ſin näſta/ är en fåfäng Böön/ effter hon intet går aff Troon och ett bootfärdigt Hierta. Ellieſt plägar man och ſäya: Jw wärr man önſkar Geeten/ jw bättre hon trijfft. etc. ſup. lit. Jw. Eſai 1. v. 15 prov 26. v. 2. Matt. h 10. v. 12. 13.

Syr. 12. v. 3 **Om tack gulle Penningar/ så hölles hon offta inne.** i. e. Så wore dhet intet så gemeent at tacka/ etc. inf. lit. Tack.

Matth. 20. v. 12. **Om Afwund wore Febris, så wore heela Werlden siuk.** i. e. Afwund är gemeen/ at ingen är snart frij. Dheraff säger man icke obilligt: **Afwund är intet bättre än hon heeter.** Dhet haar och Poëten meent i fölliande Verser:

Si foret invidiæ rabies certissima febris,
Certe jam dudum mundi obiisset opus, &c. Lindeb.
sup. lit. Aff.

Deut. 19. v. 15. Hebr. 10. v. 28. Joh. 8. v. 17 **Om klaga wore nogh/ så funnes intet mången oskyldigh.** i. e. Om dhet giorde fyllest at angifwa ett klagemåål/ så komme mången ährligh man på fördärff. Dhet samma haar och en Scribent sagt: Quis innocens esse poterit, si accusasse sufficiet? Ammian: Heeter fördhenskul aff en Reg. juris: Asserenti incumbit probatio. **Klagan wil wara bewijst/ etc.** sup. lit. Klag. Ney. Ob. inf. lit. Wittn.

Omogen Frucht rutnar snart. i. e. Otijdigt rådh haar intet bestånd. Cicero haar dherföre sagt: Subita incrementa non sunt fructuosa. Item: Quæ serò contingunt, magnifica. Eras. Quod citò fit, cito perit. Curtius. En Poët haar här om wäl sagt:

Quæ

Quæ citò fert fructum, fructu citò deficit arbor,
Durant longinqvum, non properata nimis, &c. Lindeb.

Tyskarna säya: Spähte obst wehret am längsten. Was bald reiff helt nicht steiff. Item: Was gähe kumbt/ währet nicht lang Hist lyder och dhet man elliest plägar säya: Alt för klookt Barn lefwer intet längie/ etc. Fab. de cucurbitâ & palmâ sup. lit. Klookt.

Om alt Folck wore klookt/ så såldes inga Narrebiälror. i. e. Som man wille säya: Om alle Narrar wore döde/ så räckte ingen wijßdom til. Men Narreskeppet finns (dy wärr) i alla hamnar/ etc. sup. lit. Narr. Jacob. 3. v. 2.

Ombytt arbete lättar mödan. i. e. Ombyte gior lustmähte. Delectat varietas. Item: Alternis facilis labor. Virg. Amant alterna Camænæ. Idem Virg. Man leedz snart wedh enahanda. Man säger och med Publio: Jucundum ett nihil, nisi quod reficiat varietas. Item: Vicissitudo jucunda. &c. Tysken säger och: Abwechslung ist anmuhtig/ etc. sup. lit. En Hward.

Om.

Onda Flugor fördärfwa godh Salva. i. e. Narren skämmer bort mycken wijßheet. sup. lit. Narr. Pred. 10. v. 1.

Ond Barn gieer man offta största Brödsyket. i. e. Man wäver stundom Paddan / at stilla hennes ondska. Tyskarna säya: Dhen frommen legt man ein küßen unter/ dem schalchen zwey/ etc.

Prov. 30. v. 23 3. Reg. 12. v 14. &. seq. Ond styrßel sätter aff säthet. i. e. Som man wille säya: Stränga Herrar regera intet länge. Man sägher fördhenskul medh Erasmo: Valet castigatio, cui mixta est mitigatio, &c. sup. lit. Alltf. inf. lit. Sträng.

Syr. 32. v. 3, 4. Ond reeda/ tinga och intet breda i. e. Som man wille säya: Dhen som wil kiöpa vthan Penningar/ han mäste gå på dhet Torget/ som intet är saalt. Aff Tyskan säger man och: Was hilfft das man genaw dinget/ wen man übel bezahlt. Sådant kallas fördenskul aff Plauto: Græca fide mercari, &c. sup. lit. Den. inf. lit. Ord.

Prov. 6. v. 3 4. 5. Ond gäldenär skal man offta kräffia i. e. Som man wille säya: På en hård knagg/ hörer en swår klubba. Man säger fördhenskul aff Erasmo: Duo nodo durus cuneus. Item: Mala nomina sæpè sunt compellanda, &c. Och aff Tyskan: Böse bezahler mus man offt manen / etc. sup. lit. Aff. inf. lit. Pää. Swart. Tag.

Psal. 120. v 6. 7. prov. 20. v. 3. Ond Granne är en dagelig Skärseld. i. e. Dhet är en stoor wedermöda/ at boo hoos arga och oroliga Menniskior. Dheraff haar och Erasmus sagt: Vicinitas mala instar infortunii

tunii est, &c. Tyskarna säya: Ein böser nachbawr ist ein fegteüffel/etc. Lääs här om Erasmi långa discurs. Chil. 4. Cent. 5. Fol. 757. sup. lit. Hög. Mång.

Ond begynnelse taar sällan god ända i. e. Som man sade; Illa böriadt/ illa lychtat. Schrifften säger fördhenskul/ at man intet måste giöra dhet onda/ at dhervppå må föllia dhet goda. Non facienda sunt mala, ut eveniant bona. Man sägher medh Erasmo: Mali principii rarò bonus exitus. Orsus mali, finis malus. Flagitiorum turpis exitus, &c. Man säger och skiämptswijs: Sicut vixit, ita morixit. Tysken säger: Wie der anfangt/ so der außgang/ etc. Fab. de Simio rege. sup. lit. All. Inf lit. Ondt. Wåld. Rom. 3. v. 8

Ond Qwinna är Helfwetes portnagel i. e. En försmaak aff Helfwetes plåga. Man säger fördhenskul om dhem som i dheres ächtenskap illa förlijkas/ slås och rifwas/ etc. At dhe här byggia Helfwetet; Dhet är/ dhe giöra dher til beredelse här i Werlden/ och få här en känsla dheraff/ etc. Tyskarna säya: Wer ein bös Weib hatt/ der betarff keines Teüffels. Item: Alte Weiber beschorn/ seind des Teüffels jegehorn/ etc. sup. lit. Hårdt. inf. lit. Röök. Twåå. Syr. 25. v. 22. & seq. prov. 21. v. 9. 19.

Ond Hand som icke wil wäria Hufwud. i. e. Elack Vndersåte/ som icke wil hielpa förswara sin öfwerheet/ etc. Sup. lit. All. Rom. 13. v. 1. 2. 1. pet. 2. v. 13. 14.

Ond giärning haar witne i barmen. i. e. Dhen illa giör/ han bär altijd ett gnagande jamweet medh fruchtan. Dherom haar psal. 53. v. 6.

fördhenskul en Poët vthi fölliande Vers wä sagt/ beskrifwandes dher medh Tyranners ar och egenskap.

Sors ista Tyrannis
Convenit, invideant claris, fortesq́ trucident:
Muniti gladiis vivunt, septiq́ venenis;
Ancipites habent arces, trepidiq́ minantur, &c. Claudian.

inf: lit. Ondt.

Ond giömmare/ giör många Tiufwar. i. e. Som man elliest säger; Tilfälle giör Tiufwen. Occasio facit furem. Eras. Och heeter fördhenskul som man plägar säya i Scholan: Rem tuam custodi. Tyskarna säya: Guhte hůt/ behelt sein guth. etc. inf. lit Tillf.

Syr. 39. v. 26. & seq. Item: v. 39. 40. & Cap. 42. v. 26.

Onda seder giöra godh Laagh. i. e. Ondskan gieer orsaak til goda stadgar. Ex malis moribus creantur bonæ leges. Tyskarna säya: Auff bösen sitten fallen guhte gesetze/ etc. sup. lit. Alldr.

Psal. 7. v. 15 & seq. Matth. 13. v. 30.

Onder äther sin egen frucht. i. e. Dhen sam vmgår medh dhet onda/ han får och nyttan dheraff. Malevolus semper suâ naturâ vescitur. &c. infer hac lit. inf. lit. Ondt.

Syr. 26. v. 19.

Ond Qwinna är daglig Skärdzeld. i. e. Ut super. Helfwetes Porttnagel. Hon är som en Flinta; Ju mehr man fåås wedh henne / ju mehr sputar hon Eld ifrån sigh. Hon kallas dherföre för sin ondska skul/ aff

Syrach

Syrach en Scorpion. Dhen wedh sådant onda råkar/ må wål siunga dhen gambla Litanian. A muribus & furibus, & malis mulieribus, libera nos Domine, &c. Eller och grijpa til dhet receptet som beskrifwes sup. lit. Den. För dhem som få ondt om Sundagen / etc. Eller och låhra henne exemplet om dhen onda Qwinnan/ som en gång baar Sadelen/ och bleff dher igenom from. etc. super. hac lit. sup. lit. Den.

Ond Qwinna hielper ingen åthgiärning. i. e. Som man wille säya: Uhr Helfwetet är ingen förloßning. Ex inferno nulla redemptio. Dheraff haar och en Poët sagdt: Morosa, & discors, vel mortua litigat uxori. e. Hon kijfwar i Döden. Dhet måste wara klipp/ etc. En gammal Philosophus Secundus. benämbd / skal och på tilfrågan (hwad en ond Qwinna wore) hafwa beskrifwit henne medh åthskillige många namn. Nembligen Viri naufragium; Domus tempestas; Quietis impedimentum; Vitæ captivitas; Quotidianum damnum; Voluntaria pugna:; Bellua conviva; Leæna complectens; Animal malitiosum; Necessarium malum, &c. Om sådanna måtte då fullet önskas medh Diogene, som (når han en gång är blefwen warße/ at några Qwinfolck wore uphängde uthi ett Tråå) haar sagt: Utinam & cæteræ arbores similem ferrent fructum &c. Eras. in apopht. sup. lit. Den. Hustr. Krook. Kår. Inf. lit Styr. Syr. 25. v. 22. & seq. per totum

Ond Ägg/ elacka Ungar. i. e. Ond rooth elack frucht. Mali corvi, malum ovum. Gell. E squilla non nascitur rosa. Eras. Item: Prolem probam haud pater progeniet improbus. Plaut. Och aff Poeten: Luc. 6. v. 44.

neq;

Neq́ imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam
&c. Horat.

Tyſkarna ſäya och: Ein eül haecket kein blafus. Item: Wie der vogel iſt/ ſo leget er auch eyer/ etc. ſup. lit. Art. infer. hac lit.

Syr.25.v. 31.32. **Ond Munn wil haa ſtarkan Rygg.** i. e. Dhen ſom haar en oförſkiämd Munn/ han må intet ſkoort vndra/ at honom biudz hugg på Ryggen. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Lingvæ temeritas pervenit ad gladios, &c. infer. hac lit. inf. lit. Tung. Try.

Syr. 28. v. 16. ad fin. Jacob. 3. v. 8. 2. pet. 3. v. 10. **Ond Tunga giör wäneſkilnad.** i. e. En ſqwaldrande Tunga förſtörer offta godh wänſkap/ och kommer mycket ondt åſtadh. Tyſkarna ſäya fördhenſkul: Wer fewr im munde hatt/ der ſpehet flammen. etc.

Ond ſaak giör elack treffnad. i. e. Syr. 25. v. 31. 32. Ingen wälſignelſe fölier medh ond gtärning. Deraff haar och Eraſmus ſagt: In mala cauſa omne patrocinium infelix eſt. Item: Nemo malus felix eſt, &c. Juvenal. Man säger fördhenſkul: **Ehuru man förgyller Gäſelorten/ ſå är ändå ſkarn i grunden/** etc. ſup. lit. Förg. Inf lit. Ondt.

Matth. 7. v. 16. & ſeq. **Ond Root bär elack frucht.** i. e. Ut ſuperius. Man hämptar intet Fiſkon aff Thörne. etc.

Ond giärning får ſnart fölliare. i. e. Sap. 4. v. 12 Dhet onda lärer ſigh ſnart. Och ſom Tyſken säger: Böſe exempel werden bald gefolget/ etc. ſup. lit. Ab. & infer. hac lit.

Ond Qwinna bär Swärdet i muñen. i. e. Hon brukar en elack Munn/ dherföre

får

får hon och något på muntaſtan. Gladius ineptæ mulieris, eſt lingva impudica. Dherom haar och Poëten ſagt:

Cùm mulier ſævo gladium geſtabit in ore,
Nullum vaginam tundere, crimen erit, &c. Gland.

Wedh ſådan mening säger och Tyſken: Ein böſes Weib führt das Schwerdt im Maul/ drumb wirdt ihr offt auff die ſchede geklopffet/ etc. ſup. lit. Mång. Try. & ſuper. hac lit

Ondſkan giör sigh sielff wärſt. i. e. Som man ſade: Dhen ſom onder är/ han känner mäſt ſielff dheraff. Ceneca haar och dherom ſagt: Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Aff Tyſkan ſägs och: Böſe leüte ſchaden ſich ſelbſt am meiſten/ etc. ſuper. hac lit. Syr. 30. v. 26.

Ond Qwinfolck haa ſkarp Ättikia. Dhe haa ſkinn på Näſan. Dhe fräſa omkring sigh/ ſom onda Kattor. Dheraff säger man och billigt: **Ond Rooth bär elack frucht / etc.** ſuper. hac lit. Luc. 6. v. 44. Matth. 7. v. 16. & ſeq

Ondt Öga ſkal intet gott ſee. i. e. Man får intet låta hwar man ſee/ dhet man intet giärna wil miſta. Dawid ſick ſee Uriæ Huſtru / ſom koſtade Uriæ Liff/ etc. ſup. lit. Fatt. 2. Sam. 11. v. 2.

Ondt råd är rådaren wärſt. i. e. Dhet går gemeenligh öfwer honom ſielff vth/ och fallet på hans egen Jäſſa. Dhervppå lyder och Verſen; In caput authoris facinus plerumq; Eſa. 33. v. 11. 2. Sam. 17. v. 23.

Esth. 7. v. 9 10. Prov. 12. v. 20. Syr. 14. v. 1

rumque redundat. Item aff Livio: Prava consilia in authoris caput recidunt. Malum consilium, consultori pessimum. Eras. Item: male pereunt, &c. **Ondt rädh/ giör ond Samweet/ etc.** Läs Historien om Ahitophel, Haman och Perillo, &c. Fab. de Lupo & Vulpe. Item de Aucupe & angve. Suplit. Falsth. & infer. hac lit.

Sap. 4. v. 12. **Ondt Exempel giör wägh til wärre** i. e. När Synden blijr ostraffad. Dherafman och säger: Maxima peccandi illecebra impunitatis spes. Item: Impunitas, scelerum omnium nutricula est. Heeter altså: Reipublicæ interest, ne delicta maneant impunita. Item aff Senecâ: Lenitas, improbitatem alit atque corroborat. Aff Publio säger man och: Juvat culpam qui peccatum præterit. Men Cicero haar sagt: Salutaris severitas vincit inanem clementiæ spem, &c. En Poet haar och sådant wäl affmåladt i fölliande Vers

Plus sæpè nocet patientia regis
Quàm rigor: Illa nocet paucis;
hac incitat omnes,
Dum se ferre suos sperent impunè
reatus, &c. Gunth.

sup. lit. Ab. Den. Lijk. inf. lit. Ostraff. Säd.

Ondt råda når rädaren står i wädha. i e. Dhet är intet gott at gifwa rådh/ når rådslaget haar fahra medh sigh. Defuturi sunt qui svadent, si male svasisse periculum sit. Haar Curtius sagdt: Item aff Erasmo: Non semper tutum regibus optima dare consilia &c. infer. hac lit.

Ondt

Ondt tryskia dhen skallotta. i. e. Som man sade: Dher intet är dher haar ech Keysaren sin rätt förlohrat. Eraſmus haar dherföre sagt: Calvum depilare vanum est. Item: Nudum vistibus spoliare. Ludov. Viv. Tyskarna säya: Wo kahl ist/ da kan man keine Haar außrupffen/ etc. Diogenes skal en reesa wara bannad aff en skallotan/ och dher til icke annadt haswa swaradt; Än dhetta: Sapientes sunt crines tui, qui à tàm sceleſto capite fugerunt. &c. Sup. lit. Den. Der. Fatt. inf. lit. Tigg. Joh. 22. v. 6 Prov. 22. v. 22. 23.

Ondt Krydde förgås intet giärna. i. e. Som man sade: Ogräås wäxer sulle o-nattnadt. Dheraff säger man och: Mala herba non facilè eradicatur. Och aff Plauto: Deteriores mores increbesunt indies. Malum vas non frangitur. Eraſ. Item: Vitia erunt donec homines. Tacit. &c. Tysken säger: Vnkraut vergeth nicht. Böse art verleüret sich nicht/ etc. Dhet onda ökas alltjd. Sup. lit. Ogr. Matts. 13. v. 25.

Ondt rychte blijr snarast trodt. i. e. Som man sade: Onda tijdender troor man snart/ och lijka som fägnas dher wedh/ etc.

Ondt Barn qwäder elacka Wijsor. i. e. Onder giör ondt proff. Ond roet/ elack frucht. Mali corvi malum ovum. Eraſ. &c. super. hac lit. Luc. 6. v. 44.

Ondt Barn är Foderens last. i. e. Ett odygdigt Barn är Föräldrarna til beswär. Som en Poet haar sagt: Syr. 22. v. 3. 4. 5.

Ut

Ut fumus visum, dentes ut lædi
acetum:
Sic natus patri, qui malus est
gravis est, &c. Glana

prov.12.v. 9. Syr.7.v.4. 5. **Ondt flyga vthan Wingar.** i. e. Sl stoort vppå vthan tilhörige medel. Tyskarn säya: Wer nichts hatt/ kan nicht viel spendi ren, &c. sup. lit. Arm. Flyg.

Pred. 7. v. 15. **Ondt och gott måste häuas.** i e. Dhen som gieer sigh i leeken/ han måste leeken tohla. Goda och onda dagar måste lijdas/etc Sup. lit. Ded Den. Man.

prov.13.v. 24. **Ondt lära gammal Hund kura.** i. e. Lära Konster. Canis vetulus difficilè potest assvescere. Erasmus. Item: Mortuum curare, & senem crudire idem est. Haar Diogenes sagt: Man säger och: **Ondt wänia gammal Hund i band.** Item: **Gambla Trää låta intet böya sigh.** Dhet som intet läres vngt/ faller åhren mycket tungt/ etc. Tyskarna säya: Alter Hund ist bös bendig zu machen. Item: Was Hensel nicht lernen kan/ das lärnet Hans nimmermehr/etc. sup. lit. Den. Gamm.

prov.22. v. 6. **Ondt hålla dhet Swijnet vthe/ som intet är want.** i. e. Wanen är onder at kasta i wrää. Taurum tollet, qui vitulum tulerit. Eras. Son man wille säya: **Dhen som böriar medh Nääl/ han lychtar och fulle medh Silffstääl.**

Item:

Item aff Tyskan: Wer ein Kalb stilt/ der stilt auch wol eine Kuh/etc. inf. lit. Waan.

Ondt strijda moot Olyckan. i. e. Når mootgången haar fått öfwerhanden/ är han ond at fördrijfwa. **Ondt spiårna moot Vdden.** Adversus necessitatem, ne Dii quidem resistere possunt. Eras. &c. Tyskarna säya: Wer kan wieder vnglück/ wens Haws vol ist/ etc.? sup. lit. Hwem. Nöd. & infer. hac lit. Act. 9, v. 5.

Ondt rädh föder feel. i. e. Som man sade: Galet rädh böriar fallet. Error consilii, est principium infortunii. Eras. Item aff Cassiodoro: Fraudis sagittæ in dolosum sagittantis verticem redire solent, &c. sup. lit. Den. Falsth. & super hac lit. Prov. 12. v. 20. Esa 33. v. 11. 2. Sam. 17. v. 23.

Ondt öder sigh sielfft. i. e. Thet onda fördärfwas vthan tilhielp. Malum seipsum perdit. Aristot. Mali malè pereunt. Eras. Tysken säger: Böstheit zerstöret sich selbst/ etc. super. hac lit. sup. lit. Ond. Syr. 25. v. 31. Ro.

Ondt råda når rädh intet giäller. i. e. Når ett gott och wälmeent rädh intet blijr wäl vptaget/ är fåfängt at sittia i rådslag Xerxes skal hafwa sagt åth sina rådherrar: Ne videar meo tantum consilio usus; ideo vos vocavi: Sed parendum magis esse mementote, quam svadendum. &c. Val Item Eras. in Apopht. Men här emoot haar Homerus skrifwit en Vers, som är wärd aff en Regent vthi rådhslagh at tagas i acht: Ipse o rex, benè consulito, & pareto vicissim, &c. super. hac lit. Syr. 37. v. 23.

prov.29.v. 19. **Ondt truga dhen tredska.** i. e. Ondt jaga medh tröga Hundar. Ty medh dhen Hund man skal draga til skogs/ beetes intet mång Diwr. Man kan och fulle leda Oxen til bruns/ men icke trugan til at dricka/ etc. sup. lit. Den. inf. lit. Trög.

Jacob. 2.v. 8. Matth 5. v. 43.44. **Ondt tijta genom en Giärdzgärd/ der ingen tijtar emoot.** i. e. Ondt älska/ dher ingen älskar igen. Dherföre heeter dhet och: Amans vult redamari. Item: Amor amore venditur. Eras. Man plägar och säya: Amor debet esse reciprocus, &c. Ondt ropa når ingen wil swara. In Summa: Ondt hålla wänskap når ingen rönes igen. Tyskarna säya dherom: Lieben ist süs/ wen die gegenliebe folget. Item: Nachbawr über den zaun/ nachbawr wieder heruber/ etc. sup. lit. Kärl. infer. hac lit.

Syr.13.v.31 **Ondt döllia dhet hwar man weet.** i. e. Dhet som är kommet i hwars mans munn/ dhet är intet gott at tysta neder. Heeter fördhenskul: Adversus solem ne loquitor. Item: Manifestis ne repugnes. Eras. Sådant haar han kallat Lippis & tonsoribus notum, &c. Tyskarna säya: Verleuchne nicht was iederman bekannt. Item: Es wißen die Kinder auff der gaßen. Och på Swenska: **Dhet weet ingen/ vthan Gudh och hwar man.** etc. sup. lit. Han.

Ondt i Huse dher ingen är Kuse; Häfften wärre/ dher hwar man

är

är Herre. i. e. Dher ingen Öfwerheet är i Landet/ dher går alt galet til: Men wärre dher alla willia råda. Cicero haar dherom sagt: Multitudo imperantium Cariam perdidit. Imperium populare ventosum est. Idem: Fab. de consilio cornicis. sup. lit. All. Nat. Rom. 13. v. 1. 2. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 15.

Ondt blijr sällan olöhnt. i. e. Dhen illa giör/ han vndlöper intet straffet. Maleficium impunitate non elabitur. Omne malum vindicta manet. Fragitiorum turpis exitus Eras. Nemo malus felix. Juvenal. Cernit Deus omnia vindex; &c. Aff Tyskan säger man: Das böse bleibt nicht ungestrafft. Item: Gott sehets Gott richtets/ etc. inf. lit. Straff. Syr. 7. v. 1. 2. 3.

Ondt är snart giordt/ men seent bootadt. i. e. Dhet Onda låter lätt giöra sig: Men dher wil konst til förswaradt/ etc.

Ondt blijr intet gott/ förr än halswa wärre kommer. i. e. Man saknar intet dhet onda/ förr än man får ett wärre. Dheraff plägar man och säya: Altijd wärre som effter kommer. Ondt Barn giör Faderen from. Som man wille säya: Dhet seenare giör dhet förra heligt Præsentia invidiâ, præterita veneratione prosequimur. Vell. Paterc. Item aff Plauto: Tum deniq; homines nostra intelligimus bona, qvum quæ in nostra potestate habuimus, ea amisimus. Och aff dhen gambla Thucydide: Præsens imperium subditis semper grave, &c: Ty dhet går gemeent så til: När man haar gult Hådr/ så wil man haa krusat/ etc. sup. lit. Man. infer. hac lit. Inf. lit. Wärr. Prov. 20. v. 14. Pred. 6. v. 7.

Prov. 16. 9. **Ondt läggia dhet i 2. Sängiar/ som skal ieen.** i. e Förståsi gemeen de fato conjugii: Effter som all Ächtenskap gifwas i Himmelen; Dher emoot intet Giffermål kan lyckas. Är altså fåfångt / at man i sådana fall annorlunda ärnar / än Gudh dhet behagar och förordnar. Tyskarna säya fördhenskul wedh sådan meening: Beschärt/bleibt unerwährt/ etc. sup lit. Gifft. Ick.

Ondt sliäla dher Bonden är sielfwer tiuff. i. e. Dhen ena Paddan weet huru dhen andra är til mordz. Bestia bestiam novit. Haar Erasmus sagt: Tysken säger: Es ist bös stelen/ wo der wirdt ein dieb ist/ etc. sup. lit. En.

Ondt hålla dhen Penningen i pungen som vth måste. i. e. Nöden och tarfwen öpna fulle taskan. Heeter fördenskul: Gullet aldrigh så rödh / dhet går jw vth för Brödh/ etc. Sup. lit. Gull. Nöd.

Esa. 36. v. 6 4 Reg. 18. v. 21. Ezech. 29. v. 6. **Ondt siödia sigh wedh lutande wägg.** i. e. Lijta på olijt. Förlåta sigh på wahnmächtigh hielp. Erasmus haar dherom sagt: *In caducum parietem ne inclina.* Arundine scipioni inniti. *Idem*: Magna est vanitas, aliquam ab iis sperare tutelam, qui seipsos tueri non possunt. Lactant: Blijr fördhenskul kallad: En machtlöös hielr. Och aff Erasmo heeter dhet: Linum lino nectere, &c. sup. lit. Lijt.

Ondt

Ondt kan och medh ondt fördrifwas i. e: Som man wille säya: **Slå igen är intet förbudet.** Malo nodo, malus quæreddus eſt cuneus. Eraſ. Remedio amaro bilem amaram diluunt. Haar Plutarchus ſagt: Malum malo medicari. Eraſ. Clavus clavo pellendus. Idem: Item. Contraria contrariis curantur Och aff Poëten: Armaque in armatos ſumere jura ſinunt, &c. Ovid. Men Schrifften lärer oß annorlunda/ at man icke ſkal wedergiälla ondt medh ondt/ etc. infer. hac lit. inf. lit. Slå. Wår. Matth. 5. v. 44. Rom. 12. v. 14. 17.

Ondt föder ondt. i. e. Dhet ena onda wäxer aff dhet andra. Aliud ex alio malum. Haar Terentius ſagt: **Ondt ſpinnes aff ondt.** Och aff Tyſkan: Ein unglück kompt aus den andern/ etc. ſup. lit. Krigh.

Ondt giöra både mycket och wäl. i. e. Som man ſade: **Många Järn i Elden tillijka/ brännas giärna.** Nemo poteſt ſimul multa, eademque bona facere. Eraſ. &c. ſup. lit. Giör. Mång. prov. 19. v. 21.

Ondt plåcka Kirßebär medh Herrar. i. e. **Ondt giöra ſamlagh medh dhen mächtiga.** Dheraff plägar man och ſäya: **Leyonet är ondt at pägäck.** Dherwppå lyder och Verſen: Ceraſa cum Dominis non ſvadeo mandere ſervis, &c. ſup. lit. Ley. & infer. hac lit. Syr. 8. v. 1.

Ondt wara wreder/ när ingen är rädder. i. e. Wrede vthan macht/ haar hin

hâle sammanbracht. Vana est sine viribus ira. Erasmus kallar dhet Fulgur ex pelvi, &c. Tyskarna säya: Wer sich nicht wehren kan/ der mus auch sein drewen lahn. Man plägar och möda sådant wredes hoot och stoora Ord medh dhet som Erasmus haar sagt: Ubi paveris impera. Item: Satis pro imperio. &c. Tyskarna säya och: Ohne starcker hand ist alle zorn umbsonst Geringer leût zorn achtet man wenig. Zorn ohne nachdrück/ etc. inf. lit. Pråål. Stoor.

Ondt sittia milla 2. Eldar. i. e. Twå Fahrligheter. Dheraff man och säger: **Ondt räka mellan Hammar och Städ.** etc. sup. lit. Han.

Prov. 7. v. 12. & seq. Cap. 9. v. 16. **Ondt wachta dhen Hönan som bortta wil wärpa. i. e.** Dhet är något swårt at wachta dhen som giärna löper wthangårdz/ och nosar effter främmande maht. Sat. sap. inf. lit. Stul.

Gal. 5. v 9. 1. Cor. 5. v. 6. Prov. 1. v. 10. & seq. **Ondt sälskap är ungdoms fördärff. i. e.** Sådant man umgår/ sådant lährer man. Ett skabbot Fåår smittar heela hoopen. Dherwppå lyder och gambla Versen. Surgit origo mali, de turpi sæpè sodali. Item: Morbida facta pecus, totum corrumpit ovile. Aff Schrifften säger man och: En lijten Surdeg syrer heela Deegen/ etc. Tyskarna säya: Wer sich bey frommen niderseżt/ er steht bey frommen auff. Item: Bey lahmen lernet man hincken; Beim Wein lernet man trinken/ etc. Är fördhenskul bäst at sky ondt sälskap/ och föllia dhet som Erasmus haar sagt: Viro scelesto, ne viæ fueris comes, &c. sup. lit. Ett. inf. lit. Ungd.

Ondt

Ondt lårer sigh sulle stelfft. i. e. Naturen år altijd til dhet onda benägen. Dherföre haar och Plautus sagt: Vitia etiam, sine Præceptore discuntur. Natura in vitium sequax. Plin. Item aff Poeten: Sed nos in vitium credula turba sumus. Ovid En Scribent haar fördhenskul sagt: Docere homines difficile est, in errorem a. ducere facile est, &c. Dion. Tyskarna säya och: Das böse lernet sich leicht/ etc. super. hac lit. Ondt. exempel, &c. sup. lit. Ab. Last. inf. lit. Såd. Sap. 4. v. 12

Ondt gildra för gammal Räff. i. e. Som man sade: Dhet år ondt draga strå för gammal Katta. Item: Gammal Räff går intet gidrna på Nätet. Dhe gamble præsumeres wara illklooke/ och weeta at förebyggia list medh list. Dheraff man och säger medh Erasmo: Annosa vulpes vix capitur laqueo, &c. Sup. lit. Gamm-Man. infer. hac lit. inf. lit. Räff.

Ondt wachta dhet hwar man älskar. i. e. Dhet som wackert år/ giädz hwar man äth//år fördhenskul så mycket swårare at wachta. Hieronymus haar dherom sagt: Difficile custoditur, quod multis placet. Ellest säger man och: Dhen som säär Årter medh Allmennewägen/ han säär intet alla Ballior i Laadan. etc. sup. lit. Fägr. Moog: Man säger och wedh samma meening.

Ondt bedias dhet hwar man lyster. i. e. Dhet hwar man behagar/ år swårt at begiä-

begiåra/ och wärre at få. Dheraff haar och en Scribent sagt: Stultus est, qui cupida cupiens cupienter cupit, &c. Ut prox. superius.

Prov. 11. v 3. **Ondt blijr snarast spordt.** i. e. Hwar man år nyfiken på onda tijdender/ och hälst dem man giärna hörer. Dheraff haar och Terentius sagt: More hominum evenit, ut quid sim nactus mali, prius rescires tu, quàm ego illud, quod tibi evenit boni, &c. infer hac lit. sup. lit. Bäst. Gför. Handl. inf. lit. Spörß.

Ondt supa och bläsa tillijka. i. e. Ên omöyeligh giärning. Simul flare & sorbere, haud factu facile est. Haar Plautus sagt: Tyskarna säya och: Zwey ungleiche ding/ kan niemand zugleich thun/ etc.

Prov. 6. v. 27. 28. & seq. **Ondt bära Eld i Barmen.** i. e. Ondt fåås wedh Skiöktan. super. hac lit. Sup. lit. Aff. & infer. hac lit.

Judic. 9. v. 14. & anteced. **Ondt effter Grytor/ när man måste kooka i Hunderumpan.** i. e. Som man wille säya: Man sätter stundom en Padda til ett gott ämbete för nödh skul/ då man ingen annan haar wedh handen. Och dheraff säger man: Utendum est noctuis, ubi desunt lusciniæ Eras. Man måste bruka Vgglor i mangel aff Nachtergaler. Item: Haar man icke Kalck / så muhras medh Leehr/ etc. sup. lit. Haar. Man. Nöd.

Act. 9. v. 5. **Ondt simma moot Strömmen.** i. e. Dhet är swårt spiärna moot Vdden/ eller så dhen mächtiga emoot/ etc. Super. & infer. hac lit.

Ondt

Ondt rychte kommer snart vth. i. e. Thet onda blijr intet längie dölgt. Therföre haar och Poëten sagt: prov. 11. v. 3.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum.
Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo, &c. Virg.

Ondt klää sigh medh Knijßvdden. i. e. **Ondt träta medh then mächtiga.** Syr. 8. v. 1. 2

Superflua adversus rectores querela, &c. Eras. sup. lit. Kongh. infer. hac lit.

Ondt åhta Brödhlöst. i. e. Swårt at slåpas medh armodh. Tyskarna säya: Es ist bös eßen/ wen kein Brodt ist/ etc. sup. lit. Arm. Nöd.

Ondt föra Krijg vhr Böcker/ och hämpta Barn vhr Apotheket. i. e. Som man wille säya: Lärdom allena gör ingen Soldat: Ther wil förfahrenheet/ moodh och mandom til. Barn åre och en Gudz gåfwa/ och Lijffzfrucht en Herrans skiänck/ etc. Inf. lit. Wijßdom. 1. Sam. 1. v 4. Gen. 16 v. 2 Ps. 127. v. 4

Ondt byggia på hwars mans gunst. i. e. Her omnes är intet at lijta på. Seneca säger fördhenstul: Favor vulgi instabilis. Tyskarna säya: Wer der gemeinen dienet/ wirdt vom niemand gelohnet/ etc. sup. lit. Her. Syr. 7. v. 7. & seq.

Ondt Bodskap kommer tijd nog. i. e. Man behöfwer intet hasta medh onda tijdender. Man plägar fördhenskul säya: Han kom tijd nogh som hängdes wedh Lius. 2. Sam. 1. 10 & seq.

Aff Tyſkan ſäger man och: Henken hatt kein haſt/ etc. Sup. lit. Han.

prov.17.v. 8. & Cap.18. v. 16. **Ondt ſlijpa vthan Watn.** i. e. Ondt haa omaak vthan någon nytta. Dhet heeter: Sine lucro mercari. Som man ſade: Ondt kiöpſlaga vthan winſt. Eraſmus haar och ſagt: Male cos ſitiens operatur. Tyſken ſäger: Es ſchleiffet ſich nicht wol ohne Waßer/ etc. ſup. lit. Han.

Syr.32.v.1. 4. **Ondt gå til Torgs vthan Penningar.** i. e. Dhet är en ond reeda/ kiöpa och intet breda. Item: Dhen ſom wil kiöpſlaga vthan Penningar/ han ſkal gå på dhet Torget dher intet är faalt. etc. Sup. lit. Den. Ondt. & infer. hac lit.

prov.17.v. 6. **Ondt ſlää/ Baddan och intet få footen dher aff** i. e. Ut ſuperius **Ondt ſlijpa vthan Wattn.** Ondt haa omaak vthan nytta/ etc. Sup. lit. Han.

Hiob.39.v. 33. **Ondt kommer ſulle okalladt.** i. e. Biud intet Luſen i Skinnfällen/ hon kommer ſulle obedin. Eraſmus haar dherföre ſagt: Mala ultro adſunt. Tyſkarna ſäya: Man darff den Teüffel kein botten ſchicken/ er kumpt wol unberuffen. ſup. lit. En. Giff. Kall. Når. Offt.

prov.26.v. 10. **Ondt giöra gott aff dhet ſom intet duger.** i. e. Ondt ſång giör elacka Skoor. etc. Sup. lit. Aff. Marck.

Ondt draga ſträä för gammal Katta

i. e.

i. e. Ondt narra dhe klooka. Item: Ondt gildra för gammal Räff / etc. ſup. lit. Gamm, ſuper. hac lit. Räff.

Ondt måſte intet medh ondt betalas. i. e. Man kan medh ingen ting bättre winna ſin Owänn / än medh wälgiärning. Dherföre haar och Plautus ſagt: Qui vincere adverſarium ex tuto cupit, beneficiis & gratia certet bona. Item aff Seneca: Nemo malum malo rependit, niſi malus. &c. lit, ſup. lit. Bätt. Löhn. ſuper. hac lit. ſup. lit. wäl. Prov. 24. v. 30. Luc. 26. v. 28. 29. Rom. 12. v. 14. 17. 1. Pet. 3. v. 9. 1. Theſſal. 5. v. 15.

Ondt taa igen det ſom kommer i Ulfwe munnen. i. e. Dhet ſom kommer i tiufwa-eller andre omilda händer / dhet hålls för borttmiſt och förlorat / etc. infer. hac lit. Inf. lit. Ulff. Prov. 20. v 18.

Ondt kiöpa dyr ånger. i. e. Dhet är beſwärligit at koſta mycket på dhet ſom man ſedan ſå högt ſkal ångra. Eſau ſälde bort ſin förſtfödzlorätt för en Måhltijd / at ſläckia ſin hunger / dhet honom ſedan mycket ångrade. Demoſthenes haar och ſagt om dhen dyrlegde Skiökian Laide: Tanti pænitere non emo, &c. Och är til förſtå / når man berömmer ſigh / och mycket koſtar på en ringa olofligh luſt / dhet man ſedan högeligen ångrar. Dherom lyda och fölliande gambla Verſer. Gen. 25. v. 33. & Cap. 27. v. 38. Hebr. 12. v. 16. 17.

Poſt viſum riſum, poſt riſum venis ad uſum;
Poſt uſum tactum, poſt tactum venis ad actum;

Poſt

Poſt actum factum, poſt factum pæ-
nitet actum, &c.
ſup lit. Den. inf. lit. Tilf.

Prov. 27. v. 7. **Ondt för ſtackaren / när nöden giör kiöpet. i. e.** Nöden ökar dhen fattigas trång. Han måſte offta för nödh ſtul / kiöpa dyrare än andra / effter han icke haar medel at kiöpa ſina tarfwer i rättan tijd / etc. ſup. lit. Bygd. Nöd. inf. lit. Twång.

Pred. 7. v. 22. **Ondt råda och rådas för afwund. i. e.** Dhet är ſwårt at ſittia wedh ett ämbete / och fruchta för haat. Seneca haar dherföre ſagt: Regnare non vult, qui inviſus eſſe timet. Item: Odia qui nimium timet, regnare neſcit. Idem: Alex. Magnus ſkal ock hafwa ſagt: Regium eſt, male audire, cùm bene faciat, &c. Man plågar och ſåya / baaktaal til föracht: **Man måſte mycket höra förr än Öhronen falla aff / etc.** ſup. lit. Man.

prov. 20. v. 14. **Ondt Barn giör Faderen from. i. e.** Når Sonen är ara / ſå räknas Faderen för from. Dher vppå lyder och gambla Verſen: Quis patrem laudet, niſi proles laudis inanis? Item aff Eraſmo: Parentem laudant filii infelices, &c. Tyſkarna ſåya och: Böſe Kinder machen den Vatter fromb. Man brukar och dhetta når en argare Succederar en ondan / vthi något Ämbete / etc. ſup. lit. Alt. ſup. hac lit. inf: lit. Wärr.

Syr. 8 v. 1. Act. 9. v. 5. **Ondt ſpierna moot Wdden. i. e.** Dhet är ſwårt ſkå dhen mächtiga emoot Dheraff ſäger man och: Potentiori reluctari non expe-

expedit. Item frustrà cum fato pugnes. Lipſ. Och aff Schrifften: Durum contrà ſtimulum calcitrare, &c. Ondt klåå ſig wed Knijffzvdren/ etc. Tyſkarna ſåya: Es iſt ſchwer wieder den ſtackel zu lecken/ etc. ſup. lit. Hwem. & ſuper- hac lit.

Ondt ſtrijda moot armodh. i. e. Fattigdomen är hård at pågå/ etc. Idem: prov. 10. v. 15.

Ondt taga Penningar dher inga äre. i. e. ſom man ſade: **Ondt ryſkia dhen ſkallotta.** Döden taar intet dher intet är. Item: Dher intet är/ dher haar och Keyſaren ſin rätt förlohrat/ etc. ſup. lit. Der. Fatt. Fåf. ſuper. hac lit. inf. lit. Tigg. Hiob. 22. v. 6.

Ondt lijdit är liufft at tänkia. i. e. Dhet hugnar en Menniſkia/ når hon kömmer ihug dhet onda ſom hon tilförende haar lijdit/ och alt öfwerwunnet. Dherom haar fördhenſtul Seneca ſagt: Meminiſſe dulce eſt, quod fuit durum pati Eraſmus haar och ſagt: Jucunda præteritorum memoria. Item: O quam utile eſt ad uſum ſecundorum, per adverſa veniſſe. Plin. Poëten ſåger och: Hæc olim meminiſſe juvabit, &c. Virg. ſup. lit. Ded. Hinn. Inf. lit. Ungd. prov. 20. v. 14.

Ondt får ſnart orſaak. i. e. Dhet ſom illa giörs/ finner fulle ſtååål. Sceleri nunquàm defuit ratio: Haar Quintilianus ſagt. Item: Decipimur ſpecie recti, &c. Horat. ſup. lit. Ded.

Ondt roopa högt vhr heſan hals. i. e. Ondt giöra något öfwer machten. Dheraff plågar Matth. 25. v. 15.

plägar man och säya: Ultra posse nemo obligatur. Men om dhem heesa/ haar Erasmus sagt: Lupi eum videre priores Och aff Tyskan: Ihm hatt ein Wolff gesehen. Såsom skulle dher vnder wara någon occulta qualitas. Hwilket blijr Physicis til dijudication hemgifwit/ etc. sup. lit. Gud. Hwar. Macht. Inf. lit. Öffw.

Syr. 3. v. 22. & seq. **Ondt skiära wijd Mantel aff lijtet Kläde. i. e.** Stoort giästebud aff lijtet förrådh. Ty (som man elliest säger) **Dhen många wil biuda/ måste mycket siuda. Item: En tiuck rumpa wil haa en wijd brook etc.** Sup. lit. Aff. Den Fatt. Lijt. Inf. lit. Till.

Hiob. 15. v. 20. & seq. Syr. 14. v. 1. 2. **Ondt Samwet har domen i Barmen. i. e.** Som man sade: **Skyldigh är altijd rädder.** Ondt Samweth är en gnagande Matk. Dheraff man och säger: Grave est conscientiæ pondus. Facinorum conscientia: Est sicut ulcus in carne. Haar Plutarcus sagt: Item: Non quiescit animus malè conscius. Stobæ: Om sådant haar och en Poet wäl sagt i fölliande Vers:

Hi sunt qui tripidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat exanimes,, primo quoq; murmure cœli, Item:
Et mota ad lunam trepidabit arundinis umbra, &c.

Lääs här om ett notabelt exempel aff Plutarcho, om Besso Parricidâ, &c. Infer. hac lit.

Man

Man säger och fast wedh samma meening: Hiob. ut super.

Ondt Samweet haar aldrig roo. i. e. Sap. 17. v. 11. Lev. 26. v. 36. Psal. 53. v. 6. Prov. 21. v. 15.

Dhet är städes i fruchtan/ och rädz offta för ett ruskande löff. Erasmus haar dherföre sagt: Malum virum vel mus mordeat. Item Vel capra mordeat nocentem. Idem: Umbram suam metuit. Socrat Servum facit, quamvis fereculum virum. Eurip. Dherom haar och Poeten klagandes sagt:

Unda, locusq́ nocent, & causa valentior istis
Anxietas animi, quæ mihi semper adest, &c. Ovid.

En annan Poët haar sagt: Conscia mens scelerum levibus terretur ab euris, &c. Tyskarna säya: Den Dieb erschräckt ein Maus. etc. Ut prox. super. sup. lit. Den. Han. Mång. inf. lit. Skylld. Man plägar och säya.

Ondt Samweet är ett orördt Haff. Ut prox. super.

i. e. Lijka som storm och owäder aff Haffzens diup vprörer allehanda oreenligheet; Altså vpwäcker och ett ondt Samweet mycken stanck och oroo i Hiertadt/ at man dher ingen freedh kan niuta; Vthan tycker offta heela Werlden willia wara honom för trång. Dheraff haar och Plautus rätteligen sagt: Nihil est miserius quàm animus hominis malè conscius, &c. inf. lit.. Samweet.

Ondt sittia hemma och giöra kiöpet.

i. e. Marknan lärer kiöpet. Dhet äro wist frånwarandes at weeta marckgången. Kiöpstaden Ty man säger elliest: Alla lefwa wedh en Gudh: Men icke alla wed ett kiöp. Heeter fördhenskul som aff Tyskan sägz,

Der markt mus den kauff setzen / etc. Sup. lit Markn. Når. Som. Wahr.

Syr.8.v.1. **Ondt byta medh Leyonet.** i. e. Dhe är intet gott at dhela medh dhen mächtiga Dheraff säger man och: **Ondt plåcka Kirsebär med Herrar.** Och blijr medh Erasmo kalladt: Leonina societas, &c. sup. lit. Ley. & super: hac lit.

Rom.3.v.8 prov.13.v.21. Syr.25.v.31.32. **Ondt lychtas medh ondt.** i. e. Dhe onda taar sällan godh ända. Dherför haar och Seneca sagt: Citò improborum læta ad perniciem cadunt. Och aff Poëten Nemo malus felix, &c. Juvenal. sup. lit. Ill super. hac lit.

2.Sam.24.v.7.11. 2.Sam.1.v.14. **Ondt lugga Leyonet.** i. e. Ondt reethas medh dhen mächtiga; Ellet klåck sigh wedh Knijffzvdden. Dherföre säger man medh Seneca: Haud tutum est cum regibus facetiis luderc. Item: Cui major potestas, major etiam contumeliæ sensus. Plut. Tyskarna säya och: Mitt großen Herren ist nicht guht Schertzen. Item: Wer über sich hawet / dem fallen die spähn in die Augen. Man läås om Ramiro, En Konung vthi Spanien/ som skal hafwa waret mycket from/ och något enfaldigh vthi seeder och Kläderdrächt / och fördhenskul aff några sina stålta Hoffbetienta förs/mådat/ och för sin fromheet spotzkeligen efftertaalt; Hwilken haar fåått sådant weeta/ och til en tijdh dher medh tohlat: Men omsijdor dheraff så worden förbittrad/ at han och ållofwe aff samma Förs/nådare haar låtet affliifwa / och dher wedh sagt: Nescit vulpecula cum quo ludat. &c. Roder. S

heeter

Heeter dherföre: Vitandæ potentum offenſæ. Eraſ. Periculoſum eſt leonem vellere. Cum principe non pugnandum. Fumantem urſi naſum non tentaveris, &c. Id. Eraſ. Schrifften ſäger och: Röör intet wedh Herrans ſmorda/ etc. ſup. lit. From. ſuper. hac lit. inf. lit. Löp.

Ondt säria hårdt och längie. i. e. En ſwår ſorg kan intet längie vthårdas. Valdè & diù dolere, graveeſt. Tyſken säger: Gros Hertz leid/ kan man nicht lange tragen. Man säger och: Kurtz trawren / langes leben/ etc. Sup. lit. Alltf. Hwad. int. lit. Sorg. Syr. 38. v. 19. 21.

Ondt gå på Krogen vthan Mynt. i. e. Ondt kiöpſlaga vthan wärde. Och heeter fördhenſtul aff en gammal Vers: Bruſa carens ære, vetat inter vina ſedere. Tyſkarna säya: Wer kein geldt hatt/ der bleibe aus der zeche/ etc. ſuper. hac lit. ſup. lit. Den. Syr. 32. v. 2

Ondt måſte tijdigt dämpas. i. e. Stukdomar måſte i tijd cureras, förr än dhe få öfwerhanden. Och är ſom gambla Ordſpråket lyder: Bättre ſtämma i Bäcken/ än i Åån. Heeter fördhenſtul ſom Poeten haar ſagt: Pharmaca naſcenti ſunt adhibenda malo. Ovid Item: Num. 16. per totum prov. 24. v. 22. Syr. 7. v. 7.

Principiis obſta, ſerò medicina paratur:
Cum malè per longas, invalure motas, &c. Id. Ovid.

Cicero haar dherom ſagt: Omne malum naſcens facilè opprimitur, inveteratum fi plerumq; robuſtius. Melius eſt prævenire, quàm

præveniri. Lipſ. Mala in ſemine ſunt comprimenda. Id': Lipſ Celeritas in malis optima. Eraſmus. Och aff Poëten Venienti occurrite morbo, &c. Perſ. **Bättre miſta en Tåå/ än heela Fohten.** Tyſkarna ſåya dherom: Wer die raupen tilgen wil/ der muſt das neſt verbrennen / etc. Sup. lit. Bättr. inf. lit. Oppr.

Pſal. 34. v. 17 22.

Ondt ſkal ondt haa. i. e. Paddan är dhet onda wäl vndt/effter hon intet bättre haar förtiänt. Man säger fördhenſkul medh Eraſmo: Malum malo aptiſſimum. Malis ter mala. Id. Malis mala eveniunt. Eurip. Malos ſine malè diſperire. Sophocl. Aff Plauto säger man och: Benemerenti, benè profuerit: Malè merenti par erit. Item: Mali bibunt improbitatis fecem. Ariſtoph, &c. Wedh ſådan meening ſåya och Tyſkarna: Garſtig ſpeck/ und ſtinckende butter gehören bey einander/ etc. ſup. lit. Bränd. inf: lit. Ruthn. Skitt. Swrt.

Matth. 6.] v. 24. 2. Cor. 6. v. 14. 15.

Ondt tiäna 2. Herrar til tacka. i. e. Dhe ſom åre aff åthſkilligh humeur och ſinne. Dherföre haar och Chriſtus ſielff ſagt: Man kan intet tiäna Gudh och Mammon/ etc.

Syr. 14. v. 2 Sap. 17. v. 11.

Ondt Samweet är ett Rijs för Hiertat. i. e. En plåga för dhen ſom illa handlar. Eraſmus haar dherföre ſagt: Conſcientia animum verberat. Conſcientia mille teſtes. Idem: Item: Nullus carnifex ſeverius punit, quàm inquieta conſcientia. En Hedniſk Scribent warnar och för ett ondt Samweet/ och säger: In omni vita, tranſverſum ungvem non diſcede à rectâ conſcientiâ. Cic. Man säger och: Læſa conſcientia eſt morbus incurabilis, ludibrium medicorum, &c.

Ett

Ett sargat Samweet är en obooteligh siuka. Och kan aff intet bootas/ vthan aff Gudz Ord/ etc. super. hac lit. inf. lit. Rodn.

Ondt Samweet/ är Helfwetes förebod i. e. En föresmak aff Helfwetes ptjna. Seneca haar dherföre sagt: Mala conscientia, etiam in solitudine anxia & sollicita est. Item aff Poëten: Noctè dieque tuum gestas in pectore testem. Juvenal. &c. Tyskarna säya: Ein bös gewißen ist die Helle selbst. Terentius haar sagt: Mala mens, malus animus, &c. Summa dhet förseer sigh alt ondt. Ut super. hac lit. Man plägar och säya: Sap. ut prox. sup.

Ondt Samweet haar Ulfwatänder. i.e. Dhet fräter omkring sigh/ och gnager sitt egit Hierta/ etc. Item: Ut superius.

Ondt Samweet tiistar vhr ögonen. i. e. Man kan märkia aff Ansichtet på dhen som drags medh ett ondt Samweet. Dherföre haar och Erasmus sagt: Conscientia in vultu eminet. Item: Conscientia crimen prodit, &c. Cognat. Dheraff pläga och Tyskarna säya: Die augen zeigen ein bös gewißen ahn. Item: Man kan ihm den Dieb aus den augen sehen / etc. sup. lit. Man. inf. lit. Rodn. Syr. 13. v. 32.

Ondt wällia bland Skarnet. i. e. Ondt sökia något gott/ bland dhet som intet duger. Item: **Ondt taga åhran vth dher ingen är/** etc. inf. lit. Åhr. Levit. 19. v. 13. Matth. 10. v. 10.

Ondt arbeta tungt wed Watnbullen i. e. Wattndryck gieer ringa krafft. Man kan intet länge vthärda wedh Hunger och Törst. Erasmus haar fördhenskul sagdt:

cibo opus duraturis in labore. Item: Aquam bibens nil boni paries. Idem: &c.

Onot wachta sigh för Hußtiufwer. i. e. Han nyttiar sigh medan andra sofwa. Han hitter alt förr än dhet blir tappat. Tyskarna kalla dhet: Auff einem ungekehrten banch finden/ etc. super. hac lit. Sup. lit. Hwad. Hitt. inf. lit. Tiuff. Ulffw.

Ondt wända på trånga wägar. i. e. Ondt om hielp når nöden tränger/ etc. sup. lit. Hwem Nöd.

Syr. 4. v. 35 **Ondt plåcka Ax effter en girigh Åkerman.** i. e. Som man wille såya: Dhen girige lembnar intet mycket i Stubben. Man säger fördhenskul: Dhet niugger gier/ mck raggen tiggia. Plautus haar wedh samma meening sagt: Neque à mortuo colloquium, neque ab homine avaro beneficium expectandum esse, &c. sup. lit. Ded. Gir.

Syr. 18. v. 19. **Ondt wara Lekiarens lährespån.** i. e. Dhet är fahrligit at råka vth för en oförfaren Medico. Ignaro medico nil periculosius. Dhen gamble lähraren Auguſtinus haar och sagt: Non eos oportet imitari medicos, qui uno collyrio omnium oculos curare solent, &c. Man måste fördhenskul dher wedh besöria/ som sägs aff Tystan: Newer Medicus, newer Kirchoff/ etc. sup. lit. Ny. Ok. & sup. hac lit.

Ondt säthe giör trögan Giäst. i. e. Dhen illa sitter wedh en Måhltijd/ han äther sin Maat medh owillia. Här medh förstås och dhen/ som blijr satter til Bordz/ och icke niuter effter ståndet sin tilbörliga heeder. Dheraff

man

man och säger: Malè ſedentes, malè cænantes: Tyſtarna säya och. Vbel geſeſſen/ iſt galb gefaſt/ etc. ſup. lit. Den. Komm.

Ondt wäya Padda för Korffskinn. i. e. Som man ellieſt wille säya: Man kyſſer intet Kocken i rumpan för Sodet. i. e. Wäya en Padda för en ringa nytta skul/ etc. ſup. lit. Arm. Mann.

Ondt trampa Törnet medh baran foot. i. e. Som man ſade: Hwar man fåås wedh Tiſtelen/ ſå sticks han. **Padda är ond at medfåås.** Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Totus echinus aſper, &c. ſup. lit. Hwar. Hwart.

Ondt reetas wedh Kiäringen. i. e. Bättre fåås wedh en arg Hund/ än träta medh en ondt Kiäring. Och heeter ſom en Scribent haar ſagt: Præſtat canem irritare, quàm anum. Aff Plauto blijr dhet kalladt: Irritare crabrones, &c. Inf. lit. Reet. Wäck. Wedh dhen meeningen plägar man och säya. Syr. 22. v. 14. & ſeq.

Ondt skiämpta medh Narren. i. e. Man måſte intet inlåta ſig med en Grobian. Ty han skiämmer så ſnart twäck/ ſom han heedrar en/ etc. ſup. lit. Narr. Syr. ult. prox. ſupex.

Ondt för Herren/ när Drängen skal läran. i. e. Som man aff liika förſtånd wille säya: **När Pijgan skal lära Maatmodren/ ſå löper baak fram i Huußhållet.** Dherföre haar och Cato ſagt: Malè agitur cum Domino, quem villicus docet. Item: Deforme eſt, quos dignitate præſtas, ab his ſupe-

rari, &c. Dhet samma haar och Seneca weladt förstå om Krijgzwäsendet/ dher han haar sagt: Malè imperatur, cum vulgus regit duces. Alphonsius dhe Arroganiers Konung skal och fördhenskul wäl hafwa sagt: Absurdum est, reges ab aliis regi, & duces ab aliis duci, &c. Panormit.

Matth. 25. v. 15. **Ondt gå i dantz på halan Ijs.** i. e. En beswärligh giärning. Lijka som på en haal Ijs är intet Footfäste; Altså är och ondt och swårt at begynna ett ogiörligit wärk/ etc. inf. lit. Öffw.

prov. 22. v. 6. **Ondt twinga** Naturen. i. e. Dhet är (som man wille säya) swårt at drijfwa dhen til arbete / som är aff naturen trögh och laat. Dheraff haar och Erasmus sagt: Reluctante naturâ, irritus est omnis labor, &c. Tyskarna säya: Die arbeit ist umb sonst / wen die natur nicht da ist. Item: Wieder die natur ist nichts anzufangen/ etc. sup. lit. Drijff.

Rom. 3. v. 8 **Ondt bör intet giöras för det goda skul** i. e. Man måste intet wärfwa något gott genom ogiärning. **Ty ond börian taar elack ände.** Man säger fördhenskul: Non facienda sunt mala, ut eveniant bona, &c. Dhet kan och förstås om Edgång/ och annat/ som aff wänner kan åskas emoot skiäl och samweet: Och då säger man medh Pericle: Oportet me amicos accommodare, sed usque ad aras, &c. Gell. & Plutarch. Sup. lit. Lögn. Ond.

Ondt minnas yräten Maat. i. e. Jafängt tänckta på dhet som framfahret är. Dheraff man och plägar säya: **Seent tala om dhen Snöön som i fiool föll.** Item:

Fram-

Framfaren Snöö är snart glömder/ etc. inf. lit. Seent.

Ondt dömma andra/ när man sielf wer är skyldigh. i. e. Dhet står illa at reformera en annan/ när man sielff är brotzlig. Dherom lyder och en gammal Scholevers: Turpe est doctori, dum culpa redarguit ipsum: Item aff Terentio: Tu es judex, ne quid accusandus sis, vide, &c. Rom. 2. v. 21. & seq.

Ondt stoppa Tranan i Mees. i. e. Som man sade: Til en tiuck Rumpa wil en wijdh Brook. Staten effter Ståndet. Lijka som en Traana illa kan stoppas vthi en lijten Kassa; Så kan icke heller någon aff högt Ståud trijfwas vthi trångt Staal; i. e. Wedh ringa expenser, &c. super. hac lit. inf. lit. Till. Åhr. Syr. 3. v. 22.

Ondt låna Huus/ och blij sielfwer vthkiörd. i. e. Elack Giäst som drifwer vth Wärden. Dheraff råder och Syrach/ at man icke så lätteligen skal härbergera en okiändan. Kommandes och dher hoos ihugh dhet som Poêten vthi dhen materien haar sagt: Non hospes ab hospite tutus. Item: Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes, &c. Ovid. sup. lit. El. Syr. 11. v. 36. & Cap. 12. v. 12.

Onämpner blijr oskiäinder. i. e. Så länge en åhrlig Man intet nämpnes/ så blijr han och wedh sin heeder/ etc. sup. lit. Og. Prov. 18. v. 8. Syr. 22. v. 25. & seq.

Op.

Oppenbart straff är bättre än skrym-

Prov.27.v. 5.6. Syr.20.v. 2.3. **tad wänskap.** i. e. Som man wille säya: Dhen giör bättre / som vprichtigt säger sin Wänn dhet han meenar / än dhen som talar enom alt effter Munnen/ etc. Sup. lit. Bättr. För. inf: lit. Straff.

Opäthet Bröd är surt at betala. i. e. Dhet faller enom swårt at betala dhet som länge sedan är förtärdt. Tyskarna säya: Vorgeeßen Brodt/ macht faule arbeiter. Som man wille säya: Dhet går något trögt/ när man skal arbeta vp/ dhet som förr är lähnt och vpäthet/ etc. inf. lit. Sött.

Opwärmd maat blijr man snart ledze wedh. i. e. Hwardagz maath gidr ringa lust. Item: Ett och ett/ blijr snart leedt. Crambe recocta mors est. Eraſ. Tyskarna säya och: Zwey mahl von einem gericht geeßen/ macht eickel/ etc. sup. lit. En. Hward. Nyk.

Opgående Solen wördas mehr än nedgående. i. e. Tilwärande Härstap älskas mehr än afftagande. Plus adoratur sol oriens, quàm occidens. Plut. Aff Tyskan säger man: Wo die Sonne auffgeht / da steht iederman auff. Item: Jungen Herren ist man hold/ an alten versagt man/ etc. Lääs aff Livio, Historien om Cæsare och Pompejo, &c.

Num.16. per totum Prov.24.v. 22.23. Syr.7.v.7. & seq. **Oproor / medh skada groor.** i. e. Vpstånd och buller tager altijd til medh skada och fördärff. Ty intet vplopp i Landet affgår vthan Landzens märkeliga skada. Dheraff haar och Tacitus wäl sagt: Dum singuli pugnant, vincuntur universi. Item: Seditio præsens venenum civitatis est. Plutarch. Heeter fördhen-

dhenstul: In tumultuosis valet præventio. Eraf. Item: Mala in semine comprimenda. Lipſ. Dher ifrå råder och Schrifften medh alfwar/ etc. ſup. lit. Ondt. inf. lit. Twådr.

Or.

Oreen hand giör en feet Muhle. i. e. Sölot Hadtwärk gieer ymnigh föda. prov. 10. v. 4.

Tyſkarna ſåya: Ein dräckigter fus findet ja etwas: Man plägar och ſåya: Guhter gewinſt/ macht fette ſuppen/ etc. ſup. lit. God.

Oreent Wattn ſläcker och en Brand. i. e. Som man ſade: Alt Wattn ſläcker Elden. Hungrig Maga är intet Bröd för ſwart. Item: All Swijn ſwart i Mörckret/ etc. ſup lit. All. Allt. Hungr. Kårl. Nöd. inf. lit. Swijn. Syr. 23. v. 24.

Oreent Kåril haar ekack ſtanck. i. e. Odygd giör ond lucht. Dherföre haar och Poëten ſagdt: Syncerum eſt niſi vas, quodcunque infundis aceſcit, &c. Horat. ſup. lit. Dygd. Sap. 1. v. 4.

Oreent Barn får man intet kaſta bort i. e. För ett ringa lyte ſkul/ wräker man intet bortt en godh Häſt. Ty om man kaſtade bortt Barnen/ ſå funnes intet mycket gammalt folck. Ellieſt plägar man och ſåya: Aff ruggotta Fohlar / blijr offta goda Häſtar. 1. Reg. 16. 7. 11. 13.

Tyſkarna ſåya: Aus klätt rigen Fohlen werden ſchöne Hengſt. Item: Beſchißene Kinder ſol man nicht wegwerffen/ etc. ſup. lit. God. Man. inf. lit. Ringg.

prov. 3. v. 28. **Ord äre Ord/ och man är man.** i. e. Som man sade: Mans ord/ mans åhra. Item: Ord och affskeedh giör godh Credit. En åhrligh mans Ord plägar man giärna troo/ etc. sup. lit. Åd. Manß.

Syr. 32. v. 3. 4. **Orden äre godh/ haar du Mynt så får du Skoo.** i. e. Som man wille säya: Godh Ord giöra intet fylleſt til klöpet; Dhet wil och Penningar til. Aff Tyſkan sägs dhet samma: Die wort ſeind guht/ haſtu Geldt/ ſo krigſtu Schuh/ etc. Sup. lit. God. Ond. & infer. hac lit.

Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28. **Ord äre inga Qwarnſteenar.** i. e. Dhe äre intet ſå ſwåre/ dhe kunna fulle taggas igen/ om dhet ſå tiänar. Är en förwijtelſe/ moot dhem ſom mycket säya medh lijten ſanning. Man säger fördhenſkul wedh samma mening. **Alla Ord låta säya sigh/** etc. Aff Tyſkan sägz och: Wordt ſeind keine Mühlenſtein/ etc. ſup. lit. All. Man. Mäng.

Syr. 19. v. 6 & ſeq. & Cap. 22. v. 33. **Ord haa ingen rumpa.** i. e. Dhe låta intet wäl hålla sigh faſt. Dhe löpa offta oförwarandes vhr Munnen/ och kunna intet ryckias tilbakar. Poëten haar sagt: Neſcit vox miſſa reverti. Horat. Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum. Idem: Horat. Tyſken säger: Geredt Wort kumpt nicht zuruck/ etc. ſup. lit. Bättr. Hård. Inf. lit. Tid. Tijg.

Syr. ut ſup. 22. & Cap. 28. v. 16. & ſeq. **Ord behöfwa Betzel.** i. e. Tungan haar godh ſtyrßel behoff/ at hon icke kommer något ondt åſtadh. Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Verba egent freno, &c. Inf. lit. Tung.

Oreen

een Soo/oreen Bößia. i. e. Hwart
ffter annan. Dignum patella operculum. Eraſ.
Dhet Locket til dhen Byttan. Dhen Pungen wid
het Bältet/etc. Tyſkarna ſäya: Wie der topff/
alſo der deckel/ etc. ſup. lit. Ded. Hwart.

ingat Swijn giör ojämpn ſläter. prov. 29. v. 15. 17. Syr. 7. v. 25.
. e. Lijka ſom oringade Swijn (dhem man in-
et näns bora hool på trynet) giöra ſkadha på
Bråäßwall. Altſå giöra och ſiälffzwåldige
Barn/ antingen ſigh ſielfwa/eller androm/ ſka-
da. Dheraff ſäger man och i en gam. Vers:
Blanda patrum reprobos facit indulgentia
natos, &c. Som man wille ſäya: **Blöta**
Bärdſkiärare giöra rutna ſäckr. Item af
Tyekan: Eigenwil macht muhtwil/ etc. Sup.
lit. Blööt. inf. lit. Siälffzw.

rd giöra kiöp/ men Penningen beta- Syr. 32. v. 3. 4.
lar. i. e. Ondt kiöpſlaga vthan wärde.
Item: Ond reeda/ kiöpa och intet breda.

rkelös hand/giör arman man. i. e. Prov. 6. v. 6. & ſeq.
Dhen ſom går laat/ han ſpör briſt på maat. Cap 12. v. 24. 27.
Orkelös går Brödlös. Lahter man Cap. 24 v. 31. & ſeq.
är längie arm. Dheraff ſäger och Eraſmus:
Vita hominis ferro ſimilis, quod ſi exerceas,
atteritur: Si non, rubigo conſumit. Tyſken ſä-
ger: Ein Menſch ohne arbeit/ iſt bald verdor-
ben/ etc. ſup. lit. Den. Laat. Lätt.

rkelös är Dygdelös. i. e. Som man Syr. 22 v. 1. 2.
wille ſäya. **Lättia läret laſter.** Cato haar
dherföre ſagt: Homines nihil agendo, male a-
gere diſcunt. Virtus ſudore paratur. Mantuan.
Scip. Africanus ſkal och altijd hafwa ſagt: Se
nunquam minus eſſe otioſum, quàm cum eſſet
in otio, &c. Plut. ſup. lit. Dygd. Laat. Lätt.

Orke-

Syr. ut superius. **Orkelöös Jungfru/får många tanka** i. e. När en Pijga går fåfäng och vthan giärning/ så får hon offta onda hogskott/ etc. U super. Nil agendo, &c. sup. lit. Lätt.

Matth. 5. v 43. **Orsaak nogh til Krijg/när man måste wäria sigh.** i. e. Som man sade: Slå igen är intet förbudet. Item: Wädia biuder Landzfredh. Man säger och: Dhet ena Swärdet håller dhet andra i Slijden. Vim vi repellere licet, &c. Och aff Tyskan: Wiederschlagen nicht verbotten / etc. sup. lit. Ett. inf. lit. Slåå. Wäri.

prov. 10. v. 2. & Cap. 16. v. 8. **Orätt godz är som Örnefiädrar.** i. e. Dhet richtar ingen. Dhet förtärer dhet wälfångna medh sigh. Dheraff säger man och i gambla Versen. De malè quæsitis, non gaudet tertius hæres. Erasmus haar och sagt: Malè parta, malè dilabuntur. Malum lucrum, æquale dispendio. Idem: Aff Pindaro säger man och: Non est lucrum, quod jactura bonæ mentis comparatur. Dherföre skal och Thales Melessus wäl dherom hafwa sagt: Noli ditari nequiter. Laërt. Aff Tyskan säger man och dhet samma: Vnrecht guht gedeyet nicht etc. sup. lit. Bättr. Den. En. Ill. infer. hac lit.

prov. 28. v. 23. Jacob. 4. v. 17. **Orätt må lijdas/ men icke gillas** i. e. Man måste fulle stundom tohla at orätt skeer/ men icke samtyckia dher til. Dheraff haar och Terentius sagt: Tu quod cavere possis, stultum admittere est, &c. sup. lit. Den.

Orätt skrifwit plånar man vth. i. e.

Olag

Olagh måste medh Lagh rättas. Mendum scripturæ litura tollitur, &c.

rätt minskar wänskap. i. e. När dhen ena wännen tilfogar dhen andra någon föracht eller oförrätt/ så faller snart affectionen, och sätter ondt Blodh. Erasmus haar dherföre sagt: Injuria solvit amorem. Item: Mutuis officiis alitur benevolentia, injuriis vel calumniis extinvitur, &c. Id. Erasmus. sup. lit. Allt. prov. 30. v. 33.

rätt stillas medh glömska. i. e. Dhen som lijder någon orätt/ och lätz förgiätadt/ han förekommer mycken oreeda. Dher före haar och Publius sagt: Injuriarum optimum ramedium est oblivio. Man säger och: Matth. 6. v. 14. Cap. 18. v. 5

Tijd stillar wrede. Och aff Tyskan säger man: Wider gewalt ist vergeßenheit die beste artzeney. Men twärt emoot haar och Publius sagt: Memoria injuriarum tenax, &c. sup. lit. Mång. Inf. lit. Vijd.

rätt saaköre giör ingen rijk. i. e. Ut superius. Dhen orätta Penningen draar andra medh sigh vth. En Poët haar fördhenskul vthi fölliande Ters troligen dher ifrån affrådt. prov. 16. v. 8.

Impia continui cessent augmenta tributi;
Nec tua privatis crescant ærarias damnis, &c. Claud.

Dom. Regl. sup. lit. En. Ill. super. hac lit.

rådh kommer tijd nogh. i. e. Galen giärning kommer intet förseent: Vthan wore bättre ogiord/ etc. sup. lit. Giör.

Ostraff-

Of.

Sap.4.v.12 **Ostraffad skam/ lockar mehra fra**
i. e. När Synden intet blijr näfft/ så t
Mißgiärningen til. Dheraff haar och Erasm
sagt: Mala consvetudo, est pabulum nequit
Item aff Publio: Invitat culpam, qui peccat
præterit. Och aff Tyskan: Wer die sünd ni
straffet/ gibt uhrsach zu ein mehres. Och f
dhenskul haar en Politicus wäl sagt: Inter
reipubl. ne delicta maneant impunita, 8
sup. lit. Ondt.

Ost är effterrätt. i. e. Osten kommer alt
sijdst på Bordet/ och (som Medici meena) l
ger längst i Magan Man säger fördhenskul
Scholâ Salern. Caseus est nequàm, quia dig
rit omnia sequàm. Tyskarna säya och wed dh
meningen: Der Kees ist der letzte auffm dis
und in den magen. Förmeenes fördhenskul w
ra osund spijs til at förtähra: Men samma A
thor håller honom ythi andra sine Vers för g
och sund. Säyandes:

Caseus & panis sunt optima ferc
la sanis;
Si non sunt sani, tunc hunc ne jun
gito pani, &c. Item:
Lrngventi Stomacho caseus add
opem:

Han säger och wijdare om sigh sielff til st
förswar:

Ignari medici me dicunt esse noc
vum:

Att

Attamen ignorant cur nocumenta feram, &c.

Oskuld är snart reentwättad. i. e. Som man ellies säger: **Slätt är snart slijpad.** Conscia mens recti (haar Poeten sagt) famæ mendacia reddit. Ovid. Item aff Publio: In malis sperare bonum, nisi innocens, nemo solet, &c. Dheraff säger och Tysken: **Hüt dich für der that/ der lügen wirdt wol raht.** Item: **Vnschuld lebet lang/** etc. Fab. de Columba & luto. sup. lit. Den. inf. lit. **Slätt. Wacht.** Wedh sådan meening säger man och. prov. 11. v. v. 3.

Oskuld är bästa wärn. i. e. Oskyldigh är snart förswarad. Man sägher fördhenskul: **Han är godh wäria/ som ingen wil häria.** Innocentia fidis, firma custodia. Haar Plinius sagt/ etc. sup. lit. Han. Man. säger och: prov. 3. v. 26.

Oskuld är hwar man huldh. i. e. Dhen fromme blijr allestädz wäl lijden. Wedh dhen meeningh sägz och säsom pro Symbolo: **Stilla och from/ är bästa rijkedom/** etc. sup. lit. From. prov. 20. v 7. psal. 37. v. 37.

Osmord Wagn knarrar giärna. i. e. **Dhen wäl smörier / han åker lätt.** Dhen wäl kan muhta/ han kommer fulle fort. Potior est qui prior est ad dandum. Haar Terentius sagt/ etc. Tyskarna säya: **Wer schmert/ der fehrt/** etc. Sup. lit. Den. Han. prov. 17. v. 8. & cap. 19. v. 6

Osäker Cur, när Läkiaren blijr arfwinge. i. e. När en siuk giör Läkiaren til arfwinge/ eller wisar honom på dödzfall om testamente, så peri-

så pericliterar dhen siuke wist om Lijfwet. Pub us haar dherföre sagt: Malè secum agit æge medicum qui heredem facit, &c.

Ot.

Syr. 12. v. 2. 3. **Otacksampt Folck/ är Jorden en tung börda.** i. e. Otack för wälgiordt/ är swå at vndfå. Homine ingrato, nil pejus alit terra. Auson: Divina ingratos homines ulciscitur ira. Haar en Poët sagt: Dheraff säger man och **Otack är Paddesnack.** Improbus homo est (haar Plautus sagt) qui beneficium scit sumere, & reddere nescit, &c. infer. hac lit.

Syr. ut sup v. 3. **Otack wedh ändan.** i. e. När längie är wälgiordt/ så får man aff Paddan otack för omaket. Och heeter då effter gambla Versen: Gratia nulla perit, quam gratia sola laborum. Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benignè est. Catull: Item: Benemeritis (haar en Scribent sagt) de Republica, mala plerumque redditur gratia, aut nulla. Dheraff man och medh Tyskarna plägar säger: Hic mos est horum, undanck in fine laborum, &c. Om dhe Romares otack emoot Scip. Africanum för hans stoora meriter, och många Heroiske bedriffter/ vthwijsa dhe Ord/ som han sägs hafwa befalt at skrifwas på sin Graff/ då han i Landzflychtigheet är blefwen Dödh; Ingrata patria, ne ossa mea quidem habes, &c. sup. lit. Gambl.

Luc. 17. v. 17. **Otack för wälgiordt/ giör tröga wänner i nöden.** i. e. Mången fattigh niuter en otacksam Menniskia til onda. Dheraff man och säger: Ingratus unus, nocet miseris omnibus. Och aff Hesiodo: Sæpè mali malefacta

facta viri populus luit omnis: Item: Acerbum eſt, cùm pro benefactis, mali meſſem metas. Plaut. Ellieſt plägar man och säya: **Dhen ſom ſpiſſar en Fogel/ han får ſkarnet för mödan.** Och kallas fördhenſkul aff Eraſmo: *I*ngratus cuculus. En otackſam Fogel. Om Konung Alphonſo lääs man/ at når honom är påmint om dhe många hans beneficier emoot Alvarum Lunam, ſom fans så otackſam; Skal hafwa ſwaradt: An ignoratis ingenti beneficio ingenti ingratitudine ſatisfieri? &c. Panormit. ſup. lit. Den. Gambl. Inf. lit. Wärld.

Otack är hwars mans ſnack. i. e. Dhen allgemeena Werldennes löhn/ Plautus haar fördhenſkul ſagdt: Gratia pluma levior. Syr. 12. v. 3. Luc. 17. v. 17. & ſeq.

Tack wäger så lijtet. Antiqua dormit gratia, haar Pindarus ſägt: Item: Cùm ingratum dixeris cuncta dixeris maledicta. Publ. &c. Bland 10. ſpetälſke män / kom allenaſt en igen ſom tackade. Dheraff pläga och Tyſkarna ſäya: Die bitte iſt hitzig/ die danckſagung iſt kalt/ etc. Fab. de Lupo & grue. Item de Agricola & angve. *I*tem de Amne. & ſuper. hac lit.

Otijdigt wälgiordt är illa anlagt. i. e. Man måſte ſee til hwem man gieer ſina gåfwor. Ellieſt säger man medh Eraſmo: Par odio eſt intempeſtiva benevolentia. Item: Benefacta malè locata, malefacta arbitror. *I*dem och aff Euripide: Bonum, malum fit, non datum in tempore oportuno, &c. Wed dhen meeningen plägar man och säya: Syr. 12. v. 6 & Cap. 20. v. 10.

Otijdig gåfwa tiänar ingen tack. Idē. Eraſmus haar dherom ſagt: Intempeſtiva Prov. 3. v. 28.

benevolentia nil à simultate differt. Vnzeiti
gabe ist nichts dancks werdt: Såya Tyska
na: När Aristotili en reesa år förbrådt/at ha
hade gifwet en owärdigan sin gåfwa; Sk
han hafwa swaradt: Non homini dedi, se
humanitati, &c. inf: lit. Tijd.

Syr.38. v. 15. **Otijdigt lefwerne giör Läkiaren rijk** i. e. Genom ond diæt aff fråss och dryck/ råk
man offta Läkiaren i händer/ och dhet intet
than omkostnadh. Dheraff säger man o
medh Eraimo: Intemperantia, est nutri
medicorum, &c. Och aff Tyskan: Freßen un
sauffen macht die Ertzte reicht / etc. inf. li
Sund.

Otijdigh diæt giör Läkiaren hård. i. e
Som man wille såya: **Skarpt Pickste
på ruhtet Säkr.** När en patient illa lef
wer vthi Maat och Dryck/ då blijr Siukdo
men altijd wärre/ och måste altså Läktaren ap
plicera dher emoot så mycket skarpare Medica
menter. Och heeter då effter Ordspråket
Skarp Luut på ett skorfwot Hufwudh
etc. Och aff Publio: Crudelem medicum in
temperans facit æger, &c. inf. lit. Skarp.

Syr.19.v.3 & Cap.23. v.23.& seq **Otucht/ giör elack lucht.** i. e. Hon är
stygg och stinckande för Gudh och Menntskior.
Dherföre haar och Bernhardus sagt: Luxuria
est pestis, omni monstro damnosior; Quia
corpus enervat; Animam maculat; Famam
perdit; Proximum offendit; Deum amit-
tit, &c. Poëten haar och wedh sådan mening
sagt: Veneris damnosa voluptas, &c. Lucret.
inf. lit. Skiörl.

Owaan

Ow.

Owaan giärning är altijd tung. i. e. Dhet man intet är waan wedh at giöra/ faller swårt. Heeter fördhenskul som Schrifften säger: Oket dragz lätt aff Vngdomen. Och som Erasmus haar sagt: A teneris asvescere multum est, &c. sup. lit. Ook. inf. lit. Ung. Waan. Thren. 3. v 17.

Owett syndar intet. i. e. I werldzligh måtta är man fulle enskúllad / när man weet sigh intet hafwa brutet/ effter som man plägar säya: Qui nihil novit, nihil deliquit: Men för Gudh giäller intet oweet; Vthan dhet heeter då. Syndare alle/ etc. sup. lit. All. Ing. Hiob. 14. v. 4. Psal. 14. v. 3. 4. Rom. 3. v. 10. 11. & seq.

Owett hugnar intet. i. e. Som man elliest sade: Han gråter aldrigh Gull som aldrigh ätte. Dher man intet weet aff/ dher kan man icke heller haa någon hugnad aff. Poëten haar dherföre sagt: Quod latet ignotum est, ignoti nulla cupido, &c. Ovid. Iners malorum remedium ignorantia est. Haar Seneca sagt: Och aff Euripide: Ignorantia in malis, lucrum est. Item: Asinus stramenta mavult, quàm aurum. Eras. Och aff en Poet: Syr. 10. v. 30.

O fortunatos nimium, bona si sua norint,
Agricolas, &c. Virg. sup lit. Bek. Han. Mång Sör.

Owett giör dumdristigh. i. e. Narren yfwes altijd mäst. Dheraff man och säger: Pred. 5. v. 2.

Jw mindre wett/ jw större moodt
Narren är altijd nächsewijs. Hieronymus
haar dherföre sagt: Inscitia confidentiam pa-
rit. Nullum est malum, præter inscitiæ malum
Item: Homine imperito, nil minus tractabile
est. Haar Terentius sagt. Qui n. minus sa-
piunt, minus habent pudoris, &c. sup. lit. Jw
Narr. inf. lit. Thomm.

Prov. 3. v. 28. & Syr. 18. v. 15. 16. Cap. 20. v. 13.

Owillia giärning tiänar ingen tack
i. e. Dhet man giör ogiärna och emoot sin wil-
lie/ dhet är intet behageligit. Och fördhenstu-
heeter dhet: Gratias non meretur qui invitu
profuit. Erasmus. Item aff en gemeen gamm
Vers: Qui cito, dat. bis dat, qui tardat mune-
ra, nil dat, &c. inf. lit. Snart.

Owurpne Ägg/ äre owissa Vngar
i. e. Dhet som intet är til/ är ondt giöra nå-
got facit vppå. Och heeter dherföre: Futura in-
certa. I Scholan plägar man säya: De fu-
turis contingentibus, non est determina-
ta veritas. Item aff Erasmo: Nemo de futu-
ro tutò deliberat. Man säger och ellest: De
occultis non judicat ecclesia. Heeter fördhen-
stul som en Scribent haar sagit: Qui futura non
scrutatur, tranquillus vivit, &c. Tyskarna
säya och: Künfftige ding seind ungewis. Item:
Vngelegte Eyer/ seind ungewisse Hüner/ etc. sup.
lit. Bååß. Fåå. Kiöp.

Prov. 18. v 14. **Owäder giör Hunden sporlöös.** i. e.
Som man wille säya: Anfächtning giör
mängen rädlöös/ etc. sup. lit. Ing. inf. lit.
Sorg.

Rom. 12. v. 14. **Owänner winnas medh wälgiordt.**
i. e. Som man säger: Wälgiordt stillar wre-
de.

de. När man giör sin owän gott/ så blijr han
naraſt wän/och blyes medh ſin ondſka. Dher- Matth.5.v
ff haar och Val. Maximus ſagt: Specioſius 44.
liquantò injuriæ vincuntur beneficiis, quam
mutui odii pertinacia penſantur. En Scri-
bent haar och ſagt: Rex optimus, qui amicos
muneribus retinet, & inimicos beneficiis am-
bit, & reconciliat, &c. Item: Canibus o-
blatrantibus offula obijcienda. Panormit.

Een arg Hund ſtillas offta medh ett ſtycke Brödh. etc. ſup. lit. Förl. inf: lit. Wälg.

wäntad lycka gläder mäſt. i. e. När något gott händer/ ſom man intet hade förmodat/ ſå frögdar dhet ſå mycket mehr. Dheraff säger man och: Inexpectata, ſemper gratiora. Tyſkarna pläga och säya: Vnverhofft glück mehret die frewde/ etc.

Or.

xen drar fulle/ faſt han dröner. i. e. Syr.7.v.26
Man får intet släppa ämbetet handlöſt/ faſt dhet ſtundom faller något ſwårt/ at man måſte puſta vnder bördan/ etc.

xen får intet alt dhet han draar. i. e. En tienare får intet tilägna sigh alt dhet han för ſin Herre aſlar och wärfwar i wahrande ſin tiänſt. Man säger fördhenſkul wedh lijka meening: Fåhret bär intet Vllen åth sigh ſielfft/ etc. ſup. lit. Får. inf. lit. Tråd.

xen finner fulle wägen til Krubban. Eſai.1.v.3.
i. e. Som man ſade: Nödh söker Brödh. Hungeren lährer fulle wägen dijt något wankar/ etc. ſup. lit. Naak. Nöd.

Oxen hugnas hoos Koon i Bååss. i. e.
En Ungerswän glädz offta at få sittia hoos en wacker Ptiga/ fast hon intet kan blij honom til deel. Tyskarna pläga dherföre säya:
Ich liebe was fein ist/
Obs gleich nicht mein ist;
Vnd auch nicht werden kan/
So hab ich doch mein gefallen daran/ etc.
sup. lit. Fägr. Inf. lit. Skiön. Tilf.

Oxe i ens annars och Kalff i sitt egit.
i. e. Arbeta för en annan/ och sättia sitt egit tilbakar. Hijt kan och lämpas dhet gemeene emblema om Liuset: Aliis inserviendo consumor, &c. Man plägar och säya: **Stundom luppar man ens annars Säck/ och låter sin egen ätas aff Rottor.** etc. Sup. lit. Liwß.

Oxen haar och waret Kalff. i. e. Aff Barn blijr och gammalt Folck.
Dherföre säger man och medh Poëten: Tandem fit surculus arbor, &c. sup. lit. Aff. Lijt. Inf. lit. Småå. Ung.

Matth. 7. v. 26. **Oöfwadt wett / är föga wett. i. e.**
Klokheet vthan förfahrenheet/ är aff ringa wärde. Fördhenskul säger man och: **Förfahrenheet lährer konsten bäst.** Scientia sine usu & experientiâ, parum prodest. Item; Experientia multum prodest, etiam sine scientiâ. Ellest säger man: **Öfwatt wett är bästa weet.** Aff Tyskan sägz och: Ein lautenist bricht viel seiten/ ehe er meister wirdt. etc. sup. lit. Förf. Konst. Myck. inf. lit. öffn.

Pad-

Pa.

Paddan wil haa sigh framme. i. e. Matth. 13 v. 25.
Hon wil giärna wara annat Folck lijk. Dheraff sägz och sådana til spott: Gracculus inter Musas. Theocr. Nos poma natamus. Item: Anser strepit inter olores, Eras. sup. lit. Håst. Narr.

Paddan blijr snarast ährad. i. e. Pred. 9. v. 2.
Dhet som intet duger/ blijr offta mäst affhållet. Dher vppå lyder och en Vers aff Erasmo indragen til sådan Materia: Par honor ignavoq; viro, & virtute valenti. Item: Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam. &c. Tyskarna säya och: Die hefen gelten offt mehr den der Wein/ etc. sup. lit. Kårl.

Paddan haar altijd sitt laagh. i. e. Matth. 7. v. 16.
Odygden blijr wed sin art. Hon behåller sitt galna wijs/ etc. sup. lit. Lijt. Narr. & infer. hac lit.

Paddan teer sigh fulle otecknad. i. e.
Som man sade: Man behöfwer intet binda skällan på skalcken/ han yttrar sigh fulle sielff. etc. sup. lit. Bind.

Paddan blijr offta bäst löhnt. i. e. Pred. 9. v. 2. 3. Plal. 17. v. 14.
Dhen minst haar förtiänt/ får offta största beneficium. Dheraff säger man och medh Seneca: Vitia dum prosunt, peccat qui rectè facit. Item Ubi malos præmia seqvuntur, haud facilè quisquam gratuitò bonus est. Man plägar och säya: Dignitas indigno, est ornamentum in luto, &c. Man säger och fördhenskul: Skalcken haar bästa lyckan/ etc. sup. lit. Han. Jw. Narr.

Pannt bär Penningar heem. i. e.

Prov. 25. v. 13. Pant gidr säkran credit. Medh godh pant är man bäst försäkrad om sitt. Dheraff säger man och per reg. juris: Pignori incumbere melius est, quam in personam agere, &c. sup. lit. Bättr. Loff.

Pe.

Penningen sätter mannen til ähra. i. e. Aldrigh så elack Padda/ haar han Penningar så får han fulle ähra. Och dherföre blijr en sådan aff Erasmo kallad: Generosus ex crumena, &c. En Poët haar dherom sagt:

Syr. 13. v. 28 29. *Scilicet uxorem, cum dote, fidemq́*
& amicos,
Et genus, & formam, regina pecunia donat, &c. Horat.

Item:

Ac benè nummatum decorat Suadela, Venusq́, &c. Idem:

Och aff Ovidio.

In pretio pretium nunc est, dat census honores,
Census amicitias, pauper ubiq́ jacet, Item:
Curia pauperibus clausa est, dat census honores;
Indè gravis judex, indè severus eques, &c. Idem:

Tyskarna säya och dherom: Hastu kein geldt/ so bistu kein heldt. Item aff Senecâ: Ubiq; tanti quisq; quantum habuit, fuit. Och aff Poeten;

Reſine nullus eris.

Tyſkarna ſäya och: Biſtu Hur oder Dieb/ haſtu Geldt/ ſo biſtu lieb/ etc. Elliest säger man och:

Penningen är en ſkalk. i. e. Han kommer både ondt och gott åſtadh: Han förer och mången i Galgen/ när han mißbrukas. Poëten haar fördhenſkul kalladt Rijkedomar: Irritamenta malorum, &c. Ovid. Item: Aff Plauto. Aurum multis perſvaſit perperam, &c. ſup. lit. Den. inf. lit. Rijk. Pred. 5. v. 12. Syr. 31. v. 5. & ſeq. Matth. 19. v. 23. 24.

Penningen är koñande och gångande i. e. Han blijr intet länge ſtilla på ett ſtälle. Dheraff haar och en Scribent ſagt. Caduca hæc & fragilia, puerilibusque conſentanea crepundiis, quæ vires atque opes humanæ vocantur. &c. Val. Max. inf. lit. Rijk. Syr. 18. v. 25. 26.

Penningen giör kiöpet. i. e. Förree da Penningar/ får man altijd bättre kiöp/ än på borgande. Dherom ſäger man och vthi en gammal Vers: Reddit mercatum mox prompta pecunia gratum, &c. Tyſkarna ſäya: Bahr geldt dinget und kaufft. Item: Geldt macht den marckt/ etc. infer. hac lit. Syr. 32. v. 3. 4.

Penningen kan alt rätta. i. e. Han kan giöra krokot rätt/ och rätt krokot: Och wända opned på Domaren. Dheraff haar och Cicero ſagt: Pecunioſus non facile damnatur. Item aff förwände Verſen: Mutnegra cum Murva, faciunt rectiſſima curva. Hijt lyder och dhet ſom en Poët haar ſagt: Exod. 23. v. 8. Syr. 40. v. 12. & ſeq.

Quid faciant leges, ubi ſola pecunia regnat?

Aut ubi paupertas vincere nulla
poteſt, &c. Petron.

Aff Tyſkan ſäger man och: Geldt das ſtumm iſt / macht recht was krum iſt. Item: Wer ſchmert/ der färht/ etc. ſup. lit. Den. inf. lit. Muſt.

Syr. 31. v. 1. 2. **Penningen giör Mannen ſorger.** i. e. Ägodelar giöra oroo och nattewakande. Socrates haar dherföre kalladt dhe rijka och Penningagiruga: Aurea mancipia, &c. Inf. lit. Rijk.

Pſal. 62. v. 11. **Penningen råder för alt.** i. e. Han för-rer Herrewåldet. Seneca haar fördhenſtul ſagt: ingens generis humani bonum, pecunia. Omnia nummis venalia. Haar Ariſtot. ſagt: Pecunia, anima & ſangvis eſt mortalibus. Stobæ. Item: Pecuniæ omnia obediunt. &c. Eraſ. Tyſkarna ſäya: Guht und geldt/ herſchet die Welt. Item: Gelt/ behalt das felt/ iſt meiſter in der Welt etc.

Syr. 11 v. 4 & ſeq. Cap. 40. v. 26. **Penningen giör mood.** i. e. Rijkedom giör mannen ſtålt och vpblåſt. Man ſåger fördhenſtul: **Wåxer min Rogh / ſå wåxer min hog.** Satietas ferociam parit. Eraſ. Och aff en Poët.

Divitiis tumidi, primos venantur
honores,
Et ſibi quæ libent cuncta licere
putant, &c. Gland.

Tyſkarna ſäya: Guht macht muht; Muht macht übermuht; übermuht macht nimmer guht / etc. ſup. lit. Lyck. inf. lit. Wår. öffw.

Pen-

Penning / är Pennings broder. i. e. Dhen ena ſå godh ſom dhen andra / ehwadan han kommer / eller huru han wärfwas. Eraſmus haar dherföre ſagt: Lucri ſemper bonus odor ex re qualibet. Item: Lucrum ex omni occaſione adoratur. Keyſ. Veſpaſianus ſtriffz hafwa lagt en beſkattning på Urin: Och när han aff ſin Son är dher om admonerad, ſåſom wore dhet något neeſligit / ſkal han hafwa taget aff dhet Myntet ſom ſåledes exigerades, och hållet dhet ſin Son för Näſan / medh frågande om honom ſådan lucht miſſhagade / och han dher til neekade / haar han låtet honom weeta aff hwad ſlags ränta dhet wore kommet / och då waret dher medh tilfredz / etc. Sveton. Dheraff plåga och Tyſkarna ſåya: Gelt iſt gelt / es komme her wo es wil / etc. ſup. lit. Hwad

Penningen är löſen. i. e. Hwars mans roop. Dherföre haar och Poeten ſagt:

O cives, cives, quærenda pecunia primùm:
Virtus poſt nummos, &c. Horat.

Syr. 11. v. 14.

Seneca haar och ſagt: Sine me vocari peſſimum, ut dives vocer. Item aff Eraſmo: Abſque ære mutum eſt Apollinis oraculum. Cicero haar fördhenſkul dher öfwer klagat och ſagt: Male ſe res habet, cùm id quod virtute effici debet, tentatur pecunia, &c. Aff Tyſkan ſägs och: Gelt / gelt / ſchreyet die Welt; Item: Beym gelt / kennt man die Welt; Welt iſt gelt / und gelt iſt Welt / etc. ſup. lit. Hwad. & ſuper. hac lit.

Pennin

Pred. 9. v. 16. **Penningen tahlar dher en annan måste tijga.** i. e. Som man ellieſt plägar ſäya:

Syr. 13. v. 28 **Gullbrunnen flyter.** i. e. Dhen rijke förer altijd ordet/ och haar högſta röſten/ etc. Sup. lit. Den. Gull. Når.

Eſai. 9. v. 20. **Penningar wäxa intet på Träd.** i. e. Dhe fås intet ſå lätt; Dhe måſte aff en part ſurt förwärfwas: Men dhe falla ojämpt til ſom Åſkeregnet. Som man wille ſäya: **Lyckan deelar vnderliga/** etc. Sup. lit. Lyck.

prov. 13. v. 25. **Penninganarrar få aldrigh nog.** i. e. Dhen girige blijr aldrigh mätt/ etc. ſup. lit. Gir.

Penningar äre goda Waror/ dhe giälla både Winter och Sommar. i. e. Dhe äre altijd begiärlige: Dhe liggia intet i wraak/ etc. Inf. lit. Rijk.

Syr. 20. v. 10. **Penningen rätt anlagd/ bär winning heem.** i. e. Dhen rätt brukar ſina medel/ han får och nytta dheraff. Man ſäger fördhenſkul aff Terentio: Pecuniam in loco negligere ſummum interdum eſt lucrum, &c. Tyſkarna ſäya dherom: Zu rechter zeit ſchenken/ iſt eine reiche arndte. Item: Man gibt zuweilen ein groſchen aus/ der ihm ein gülden wieder bringt etc. Sup. lit. Man.

Matth. 13. v. 57. **Penningen giäller altijd mäſt dher han är myntad.** i. e. Dher man bäſt är kiänder/ dher blijr man och mäſt ährad. Doch haar Chriſtus ſielff ſagt contrarium. Nullus

Pro-

Propheta in patria. En Prophet ár icke förachtadh/ vthan i sitt Fädernes Land/ etc.

Penningar och áhra/ locar mången til láhra. i. e. För áhra och rijkedom skuld giörs mycken möda och arbete. Dheraff säger man och medh Erasmo: Honos alit artes. &c. Tysken säger: Geldt und eitel ehr/ ist ein uhrsach aller lehr/ etc. sup. lit. Láhr. Löhn. prov. 13. v. 18.

Penningen pröfwar mannen. i. e. Han frestar hans sinne. Dheraff haar och en Scribent sagt: Pecunia si uti scias, ancilla est, si nescias, domina est. Laber. Pecuniæ imperare oportet, non servire. Idem: Poëten haar dhet samma welat meena: Imperat aut servit collecta pecunia cuique. Horat. Item: Aff en annan Poët.

Quid mihi divitiæ, quarum si demeres usum?
Quamvis largus opum, semper egenus ero, &c. Corn. Gall.

Tysken säger och dherom: Geldt/ probiret die Welt/ etc. super. hac lit.

Penningen wil altijdh gå före. i. e. Dhen rijke wil giärna wara främst wedh Brädet. Dher aff Tysken och säger: Guht macht muht/ etc. super. hac lit. inf. lit. Rijk.

Penningen i Pungen/ trätzar Wärden i Munnen. i. e. Dhen som haar något i Tastan/ han gieer intet mång god Ord i Wärdzhuset. Sup. lit. Den. Haar. Syr. 11. v. 4

Penningen ár giärna dher han blijr áhrad. i. e. Han sankas giärna dijt han blijr Syr. 31. v. 5.

giömd

giömder och affhållen. Dhet samma säya och Tyskarna: Das geldt ist gern/ wo mans in ehren helt/ etc.

Syr. 52. v. 3. 4. **Penningalösa hindrar mycket gott kiöp. i. e. Dhet är fåfångt gå til Torgs vthan Penningar.** Man säger och: **Ond reeda / kiöpa och intet breeda.** Dherom säya och Tyskarna: Wo gelt mangelt/ da mangelt alles / etc. Sup. lit. Den. Fåf. Ondt.

Penningen är allestädz wälkommen. i. e. Som man wille säya: Hwem skulle icke taga emoot en sådan gäst? Plinius haar fördhenskul sagt: Omnes homines ad custodiam pecuniæ, natura restrinxit, &c. Tysken säger och: Gelt leßt sich wol aufheben/ etc. inf. lit. Rijk.

Penningen kan illa döllia sigh. i. e. Rijkedom yttrar sigh giärna. Item: **Penningen är onder at giömma.** Seneca haar fördhenskul sagt: Majore tormento pecunia possidetur, quam quæritur, &c. Och aff Tyskan: Gelt schweigt nicht / etc.

Prov. 14. v. 20. & Cap. 19. v. 4. **Penningen haar många wänner. i. e. Dhen Rijke fär många Bröör.** Erasmus haar dherföre sagt: Amicos res invenit. Item aff Poeten: Auro conciliatur amor. Ovid. En annan Poet haar och sagt.

Si non sunt nummi, nulli potes esse sodalis:
Dat q̃z adimit q̃z omnem nummus amicitiam. &c. Gland.

Tyskar-

Tyskarna säya.
Wo gelt kehrt und wenndt
Hatt alle freündschafft ein end. Item:
Wer gelt hatt/ krigt wol freünde. Item, Nimmer gelt /ntmmer Gesel/ etc. super. hac lit. in princip. sup. lit. Den. inf. lit. Rijk.

Penningen låter snart öda sigh. i. e. Syr. 18. v 25. 26.
Han är kommande och gångande: En Scribent haar fördhenskul wäl sagt: Pecunia sine peculio, fragilis est. Val. Item aff en Gammal Vers: Perditur exiguo, quæsitum tempore longo &c. Och aff Tyskan: Lang erworben/ balt verdorben/ etc. sup. hac lit. inf. lit. Rijk.

Penningar äre hwardagz tarff. i. e.
Som man wille säya: Hwem behöfwer icke Penningar? Demosthenes haar fördhenskul sagt: Opus sunt opes, & sine iis nihil fiet quod opus est, &c. Gelt (säger Tysken) nutzet zu allen dingen/ etc. super. hac. lit.

Penningen giör lofwen. i. e. Then som haar medel i Kistan/ han får snart credit. Derföre haar och Poeten sagt. Syr. 11. v. 14.

Quantum quisq; suâ nummorum
possidet arcâ;
Tantum habet & fidei, &c.

Juvenal.

Wer gelt hatt/ der hat auch Credijt. säger Tysken/ etc. sup. hac lit.

Peparen wäxer intet på Hällebärget.
i. e. Som man wille säya. Godh Sädh wil haa godh Åker. etc.

Pijgo-

Pi.

prov.31.v. 10.& seq. **Pijgones ney/ dhet är hennes jaa.** i. e. Då hon säger mäst ney/ då wil hon hälst haa. Dhet giör hennes blygsamheet/ at hon icke säger så dristigt jaa/ och kan lijkwist wäl menadt. Terentius haar fördhenskul dherom sagt: Novi ingenium mulierum, nolunt ubi velis, ubi nolis cupiunt ultrò. Som man aff Tyskan wille säya: Weiber laßen sich wol etwas nöhtigen/ habens dennoch gern/ etc. sup. lit. Blygs. Dygd. Inf. lit. Skiut.

Pr.

prov.16.v. 5. 1. Timot. 2.v.9. **Pracht föder afwund.** i. e. Dhen som alt för mycket prålar och brytz öfwer sitt ständ/ han blijr aff hwar man illa sedder. Ty högfärd står Gudh och Menniskior emot. Invidia nimio cultu vitare memento. Haar fördhenskul Cato sagt: Man plägar och säya: Vestium ornamenta quærunt, qui morum laude carunt, &c. Keys. Augustus skriffz högeligen hafwa mißhagat mycken pracht i Kläder: Och fördhenskul hafwa kalladt dhem: Superbiæ vexillum. Dheraff man och säger: **Pracht i Kläder/ är minsta heder/** etc. sup. lit. Myck inf. lit. Qwinn.

Syr.11.v. 30. **Prijsa wahrligh / lasta sparligh/** i. e. Man måste hålla mått i roos och lastande. Ty ellest säger man och til en förwijtelse: **Wäl är dhen som kommer för hans roos; Men vsel dhen som kommer för hans last.** Och måste altså hoos en part Menniskior / alt wara antingen in excessu eller defectu; Måttan räkas sällan på. Och då säger

ger man dherom: Mängen får loff för liftet/ och skam för älzintet/ etc. sup. lit. Mång. Offt.

Prydd Krijgzman skrämmer ingen Fiende. i. e. Som man sade: Fiädder och Gullspann giör inghen seger. Dherföre haar och Livius sagt: Horridum esse debere militem, non cælatum auro argentoq;, sed ferro & armis fretum. Dher Curtius wil skrifwa dhet gambla Macedoniska Krijgzfolcket/ haar han och sagt: Non auro, neque discolori veste, sed ferro atque ære fulgentes, &c. Tyskarna säya och wedh sådan mening: Weis wambs und rohte hosen/ schlagen kein Feind/ etc.

Prydder Narr/ haar giäcken qwarn. i. e. Liska hwadh man hänger på Narren/ så blijr han ändå dhen samma. Och är då som man plägar säya: Dignitas in indigno, est ornamentum in luto. Och heeter Prov. 27. v. 22. 2. Pet. 2. v. 22.

Soon medh Smyckie eller ännespann. Sådana blij fördhenskul aff Diogene kallade: Oves aureo vellere, &c. Laert: Sup. lit. Fast. Narr. Padd. inf. lit. Soon.

Präla sachta i Byn/ Bönderna äre druckne. i. e. Som man wille säya: Wäck intet vp Hunden nädan han sofwer. Man plägar och säya: Pocka paßligh/ Folcket är än månzestädz oppe. Dhetta synes wara taget aff Bönder när dhe hålla dheras Samqwämb och Giäftebudh eller Kirmeßa/ och taget något in öfwer torstedrycken; Då dhe intet pläga wara dhe bästa at fåås wedh: Och dher

igenom kommet i Ordspråk/ etc. sup. lit. Druck. int. lit. Sacht. Wäck. Man plägar och wedh sådan meening säya.

Prälsacht heet min Faars Hund. i. e. En allgemeen reprimendo emoot stoorstrytare/ som packa och snorka/ och haa mycket aff Munnen. Som man och ellies wille säya:

Tagh sachta på/ Jorden är gammal.

Item: Riff icke Skinnet aff Gröten. Man plägar och möhta sådana och säya: Bona verba quæso. Item aff Erasmo: Satis pro imperio, &c. sup. lit. Ondt.

Präla medh Gullkryckia. i. e. Dhet wore en arm högfärd/ och slätt präål/ at en lahm Menniskia wille beslå sin Kryckia medh Gull eller Silfwer til präål och stååt/ dhen til intet annat kunde brukas/ än at stödia dher wedh dhen stuka Kroppen/ etc. sup. lit. All. Fång. Gullb.

Prästen mäßar intet deste meer/ at Kyrckian är hög. i. e. Som man ellies plägher säya: **Koen molkar intet dheste meer/ at Byttan är stoor.** Och brukas när något lijtet blijr gifwet vthi ett stoort Kåril/ etc. sup. lit. Giffw. Koon.

Pu.

prov. 27. v. 17. **Puska luskar Pärla.** i. e. Som man ellies wille säya: **Dhen ena Åsnan kläcker dhen andra.** Mutuò se scabunt muli. Haar Erasmus sagt: Dhen ena Paddan giör dhen andra til willie. Dhet brukas och in bonam partem. Dhen ena wännen häller medh dhen

andra

andra. Och då säger man medh Erasmo: Homo homini Deus. *Item*: Dhen ena Handen twättar dhen andra. etc. sup. lit. En.

På.

På en hård knagg hörer en swär klubba. i. e. Ett starpt swaar på ett slindigt taal. **En seeger kiäpp på en treskan rygg.** Duro nodo, durus quærendus est cuneus, Erasmus. **Skalken wil hållas i twäng.** Tyskarna säya: Etnem bösen Hund/ ein kurtzer strich/ etc. sup. lit. En. Hamms Ondt. inf. lit. Till. Syr. 30. v. 7. & seq.

På främmande Hundar och annars Barn/ kastas alt Bröd fåfängt. i. e. Twunget wärck gå altijdh trögt. När Hunden och Barnet haa äthet vpp Brödh/ så går Hunden til sin Herre/ och Barnet til Modren igen. Erasmus haar dhet och sagdt: Qui canem alit exterum, huic præter lorum, nil fit reliqvum, &c. Dheraff säya och Tyskarna: Zwang währet nicht lang/ etc. Inf. lit. Twung. Jacobi 2. v. 8.

Owe.

Oweden Maath korrar intet i bwken. i. e. Mißundt Brödh giör intet Magan ondt. Och brukas emoot afwundsiuka wedh annars lycka och wälgång. **Ty Afwund är altijd Lyckones fölliesiagh:** Men dhe besinna så liitet dher hoos; At lijka som Geeten gnager dher hon är bunden; Altså fräter och Afwund dher hon boor/ etc. Psal. 112. v. 10.

Dherföre är bäst at hugna sigh wedh dhet gemena Tyska språket: Beßer beneidt/ als beklaget/ etc. sup. lit. Affw. Bättr. Miß.

Qwi.

Gen. 22. v. 8. Matth. 6. v. 34. pſal. 145. v. 15. 16. **Qwicker man får sulle Koo/ men döder får intet Lijff.** i. e. Så länge en Menniskia skal lefwa/ så får hon fulle födhan. Gudh låter ingen swälta ihiäl; När han förtröstar på Gudh medh Patriarchen Abraham/ etc. sup. lit. Gud. inf. lit. Sörg.

1. Cor. 11. v. 7. Syr. 36. v. 26. 27. **Qwinnan är Mansens åhra.** i. e. När hon är from och dygdesam. Och blijr hon då deelachtigh aff sin mans heeder/ och för hans skul åhradh/ som Juristen haar sagt: Uxor coruscat radiis mariti, &c. sup. lit. Hwß.

Gen. 24. v. 26. 1. Reg 23. v. 18. & Cap. 31. v. 5 Luc. 13. v. 34. 35. **Qwinneskämmare och Prästehatare/ få sällan godh ända.** i. e. Dhe haa ingen wälsignelse at wänta. Sichem skämde Dina/ fick och sin löhn. Saul lät dräpa 85. Herrens Präster i Nobe; Vngick icke heller straffet/ etc.

Qwinna må ey Edzöre bryta. i. e. Hon må intet biltogh läggias. Edzör. B. Cap. 36. ll.

1. Sam. 25. v. 18. & seq **Qwinnerådh är stundom gott.** i. e. Vthi saker som dheres förstånd tillåter/ råka dhe stundom på nyttigt rådh. Lääs här om exempel aff Abigael, som medh förnufft blijdkade Dawidz wreede emoot Nabel, &c.

Syr. 23. v. 24. prov. 9. v. 16. **Qwinnan kyßer stundom Swännen för Herren/** i. e. Som man wille säya: Mycket dhen Siuka löster, etc. sup. lit. Myck. Qwin.

Qwinnan kan illa tijga. i. e. Som man ellieſt plågar ſåya: Hon haar åthet Skaatågg. Ty dhet man förtroor en part Qwinfolck / är **Giömma Gull vnder Geterumpan.** Fördhenſtul haar och Seneca ſagt: Fæmina, id tantum tacere poteſt, quod neſcit. Item: Mulier eſt animal loquaciſſimum. Plutarch. Eraſmus haar ſagt: Mulierem ornat ſilentium. Poëten haar och dherföre ſagt:

Arcanum quod mente geris, ne fœmina norit,
Vas uti rimoſum, continet illa nihil, &c. Lindeb. Syr. 21. v. 17.

Sup. lit. Giſt. inf. lit. Tijg.

Qwinnan wil heller wara ſkiöön än from. i. e. Hon ålſkar mehr fägring ån fromheet. Dheraff plågar man och ſåya:

Qwinnerådh ſtår måſt i Speyelen. i. e. Dhe delectera ſigh måſt i Speyelſkodande / når dhe förmeena ſigh wara något ſkönas. Dherom ſåger och Eraſmus: Lubricum eſt muliebre conſilium. Och är dher medh ſom Verſerna lyda:

Natura mulier ſat agit formoſa videri:
Ducit ob id totos ſe poliendo dies, &c. Lindeb.

Sådana tänckia lijtet på gemeena Ordſpråket:

Fägring faller ſnart/ etc. ſup. lit. Fägr. ſuper. hac lit.

Qwinfolcks krahm är altijd faalt. i. e. Dhe prostituera ju något aff dheras dygd eller odygd. Dheraff plägar man och säya: Prov. 9. v. 13. & seq.

Dhet spörs fulle i bygden/ hwadh Folcket är til dygden. etc. inf. lit. Spörs.

Qwinfolck hålla mäst efftergräth i. e. Dhet tänckia intet längt förwth; Dherföre gråta dhe intet förr än skadan är skedder/ etc. sup; lit. Efft. prov. 20. v. 18.

Qwinfolck haa långa Kläder/ men kortt sinne. i. e. Dhe äre ynderstijden heeta om Hufwuddet. Dheföre haar och Seneca sagt: Muliebre est furere. Item: Mulieres sunt fermè ut pueri, levi sententia, &c. Terent. Syr. 25. v. 12. & seq.

Qwinnekiärleek är farande godz. i. e. Obeständigt. En Poët haar fördhenskul sagt: Nulla diu fæmina pondus habet, &c. propert. Tyskarna säya: Frawenlieb und / Rosenbletter fallen bald ab/ etc.

Qwinna är snart lockad. i. e. Dhet är ett swagt Käril/ och kan fördhenskul illa stå emoot anfächningen. Och är som Ordspråket säger: Syr. 6. v. 6. & Cap. 19. v. 4.

Godtroo är snart wunnen: Men dhen som sådant söker/ lägger ringa ähra dher medh in; som Poëten haar sagt:

Fallere credentem, non est operosa puellam
Gloria, &c. Ovid.

Sup. lit. Godtr. Jumfr.

Qwinnetråta/ lychtas med wåta. i. e. Medh Gråät och Thårar. Ellieft säger man:

Östanwäder och Qwinnetråta/ lychtas

skillan

sällan vthan wätha. etc. inf: lit. Säll öst.

Qwinfolks redning är altijd lång. i.e. Dhe wela haa tijd til at smyckia sig Terentius haa dherföre sagt: Nosti mores mulierum: Dùm moliuntur, dum comuntur, annus eſt. Tysken säger och: Weiber müßen sich lange putzen/ super. & infer. hac lit.

Qwinnepräl är säfängt/ när dygden är borta. i. e. Som man wille säya: **Pracht vthan dygd/ är som en Roos vthan lucht.** Dherföre haar och en Scribent sagt: Mulier ne qniquam exornata eſt, ſi malè morata eſt. Tyskarna säya dherom: Ehrbar Weib/ ehrbar kleid. Item: Alzusehr geputzet/ bringt der keüscheit wenig nutz/ etc. sup. lit. Myck. Pracht. 1. Timot. 2 v. 9. 10. 2. Pet. 3. v. 3

Qwinnewäld / haar intet häld. i. e. Dhet weet ingen styrsel. Dhet är en swär last/ när Qwinnan får föra Regementet öfwer Mannen. Tacitus haar dherföre sagt: Quod subsidium in eo, qui à fæmina regatur? Och aff Aristotele: Quidquid masculum, naturà magis factum ad imperandum fæmineo. Item: Natura vim non patitur muliebri subjecta imperio, &c. Plut. Dher widh bruka och Tyskarna dhesse Rijm: Syr. 9. v. 2. & cap. 25. v. 34. 1. Timot. 2. v. 12. &c.

Wo Soldaten steden und brahten/
Vnd pfaffen zu weltlichen dinge rahten/
Wnd Weiber führen das Regiment/
Da nimpts selten ein guhtes end/ etc.

Men in publicis häller lijkwäl Aristoteles Qwinne-Regementet icke för oskäligit/ dher han in Polit. sägher: Quid intereſt, utrum fæminæ gubernant, an qui gubernant,

à fœminis gubernentur, &c. Sup. lit. Acht. Man. inf. lit. Skabb.

Syr. 25. v. 82. & seq. **Qwindewilla är ond at stilla. i. e.** Ut super: Muliebre est furere, som Seneca haar sagt.

Syr. 25. v. 89 **Qwinnelist haar ingen brist. i. e.** Hon öfwergår all annar list. Dherföre haar och Publius sagt: Malo in consilio, fœminæ viros vincunt. Och aff Tyskan: Im bösen seind die Weiber am klugsten / etc.

Syr. 31. v. 87. **Qwinnesnack är Krakegaal. i. e.** Dher är intet stoort achtandes. En part Qwinfolckz snack wäger intet mycket. Diogenes skal hafwa sagt/ när han hade sedt 2. Qwinnor talas wedh: Aspis à viperâ venenum mutuatur, &c. Anth. in Meliss. Tyskarna säya dherom: Weiber rede armer rede. Dherföre haar och en Poet warnadt för sådant snack och sagt; Credere pastores levibus nolite puellis. Tit. Calph. Item: aff Ovidio: Verba puellarum, foliis leviora caducis, &c.

Syr. ut prox. sup. **Qwinnewasck är Marknadzbrask. i. e.** Qwinfolcks snack är lijka som ett Marknadz sorl. Dheraff haar och en Scribent sagdt. Tres mulieres faciunt nundinas, &c. Videatur de hoc Juvenal. Sat. 6. Et super. hac lit.

Qwinnegråth/ är intet åth. i. e. Som man wille säya: Qwinfolcken kunna gråta när dhe willia. Dheraff säger man och aff gemeene Verserna:

Fœmina dum plorat, dùm rusticus ebrius orat:
Dùm luror jurat, nihil hæc devotio durat. &c.

Ellest

Ellieſt haaren Scribent ſagt: Fletus muliebri ingenio additur. Pacuv. Och aff en Poet.

Quò non ars penetrat, diſcunt lacrymare decenter;
Quoq́ volunt plorant tempore, quoq́ modo, &c. Ovid.

Item:

Nevè puellarum lacrymis moveare, caveto:
Ut flerent oculos erudiere ſuos.

&c. Id. Ovid.

Aff Tyſkan säger man och: Ahn Hunde hincken/ und Weiber zähren/ſol ſich niemand kehren/etc. ſup. lit. Ded. Den.

Qwinfolck sämias bäſt. i. e. Dhe förſtå hwar annan wäl. Mulier mulieri melius convenit. Terent. Item: Omnes mulieres eadem æquè ſtudent voluntque. Idem: Teren. Dher vppå haar och Eraſmus ſagt: Sublata lucerna, quid intereſt inter mulieres? &c. ſup. lit. En.

Ra.

Raſker vng/ blijr gammal tung. i. e. Vngdoms ſprung/ giör ålderen tung. När man längie alt ifrån Vngdomen haar ſlåpat och tråladt/ blijr man omſijdor tröger och trått. Dherom haar och en Poet ſagt:

Dum vires anniǵ ſinunt, tolerate labores:
Jam veniet tacito curva ſenecta pede, &c. inf. lit. Ung. Trått.

Re.

Prov. 11. v. 8. **Reen hand går säker genom Land.** i. e. Dhen oskyldige är alltijd trygger/ ehwadh som påkommer. Eraſmus haar fördhenstul sagt Ne ſpina quidem vulnerabit bonos. i. e. Innocentes. Trewe hand (säger Tysken) geht durch alle Land/ etc. ſup. lit. Oſt. Wedh sådan meening säger man och:

Prov. ut prox. ſuper. **Reent är snart twättadt.** i. e. Oskyldig är snart frij giord. **Slätt är snart slijpat** Och aff Eraſmo: A puro, pura defluit aqua. &c. ſup. lit. Gott. Oſt. inf. lit. Slätt.

Syr. 32. v. 3. 4. **Reedligh roosar sigh sielff.** i. e. Dhen vprichtige felas aldrigh beröm. Seneca haar dherföre sagt: Ingenia melius recta ſe in laudem ferunt, &c.

Ut prox. ſuper. **Reedeligh man blijr fulle känder.** i. e. Dhen som redeligen handlar/ han blijr fulle nampnkunnigh/ faſt han bodde i ödemarcken. Dherom haar fördhenskul Eraſmus sagt: Bonum virum fama aperet, vel in terræ cavernis. Item: Candor non obſcuratur, &c. Tyskarna säya och: Frommer man wirdt wol bekannt/ wen er noch so verborggen were.

Regera är en skijnande träldom. i. e. Regimentzbördan är en swår last / och mycken träldom vnderkastadh. Antigonus dhe Macedoniers Konung/haar dherföre sagt: Regnum nobilis eſt ſervitus. Ælian: Keyſ: Otto skal och fördhenskul offta hafwa sagt til sina Rådzherrar: Neſcitis amici quid ſit Rom. gubernare imperium, mihi credite jam experto, qui jam mori malo quàm imperare. Bruſon: Pittacus haar och för dheß swårheet skul kallat

Exod. 18. v 18. & ſeq.

ladt Regimentet: Difficile bonum. Dhe Armeniers Konung Tigranes, når honom dhen Hufwudbonan ár framburen/ som Konungarna plágade Chrónas medh/ skal och hafwa sagt: O nobilem magis quàm felicem pannum! quem si quis penitus agnoscat, quam multis laboribus & periculis sit refertus, no humi quidem jacentem velit attollere. &c. Val. Max. inf. lit. Wál.

Reetas intet wedh Paddan. i. e. Som man sade: **Fåås intet wedh dhet onda: Släpp intet Lusen i Skinpelsen/** etc. Sup. lit. Kall. Narr. Wåck. Syr. 22. v. 14. & seq.

Ri.

Ridande Swän/ wil haa en åkande Möö. i. e. **Lijkt söker giärna lijkt.** En rijk Frijare/ seer sigh giärna om en sådan Brudh/ & vice versa. Och dheraff säger man medh Erasmo: Similis, simili gaudet, &c. Gleich sucht sich/ gleich findt sich/ etc. sup. lit. Lijkt. Syr. 13. v. 18 & seq.

Rijd intet på Snöön/ vthan Gråås synes. i. e. Man måste intet wara för dristigh wedh fahran. Dheraff säger man och: **Dhen fahran älskar hun förgås dher i.** Tyskarna säya: Wer im waßer den boden nicht kan sehen/ der sol nicht trawen hin über zu gehen/ etc. sup. lit. Den. Syr. 30. v. 27. & seq.

Rijkedom blindar Wijßdom. i. e. Ägodelar giöra högmodh/ och högfärd blindar förståndet. Cæcæ sunt divitiæ, & se inspicientes excæcant, haar Menander sagt/ etc. sup. lit. Medg. Syr. 11. v. 4. 5. 6. & v. 26 & seq. Cap. 5. v. 20

Rijke.

Jacob. 5. v. 1. & seq. Pred. 5. v. 12. & seq. Syr. 18. v. 25. 26.

Rijkedom går som han kommer. i. e. Är han wäl fången / så kommer han sin Herre til gagn: Är han illa samblad/ så går han och sin Jång. Poeten haar fördhenskul sagt: Irus & est subitò, qui modò Cræsus erat. Ovid. Item aff Lipsio: Divitiarum gloria fluxa & fragilis est. &c. Och aff Tyskan: Reiche leüte können auch arm werden/ etc. Sup. lit. Pen.

Rijkedom blijr fuller lastadh/ men aldrig förkastad. i. e. Man finner fulke dhen som straffar Ägodelar; Men ingen som kastar dhem bort. Dherföre haar och en Scribent sagt: Opes, facilius invenias qui vituperet, quàm qui fastidiat, &c. sup. lit. Pen.

Syr. 13. v. 30.

Rijk man passar intet på ett Öga/ han haar dhet andra i Taskan. i. e. Dhen rijke achtar intet en ringa skada/ när han haar medel til at vpfyllan igen/ etc. sup. lit. Gott. infer. hac lit.

Rijk liugare bör dubbel skam. i. e. Dhen som haar medel til at betala sin skuld/ och giöret intet/ han är ingen heeder wärd/ etc.

Syr. 23. v. 4. prov. 19. v. 22.

Rijk och arm/ alt en Malm. i. e. Både aff ett vhrsprung: Och brukas när en rijk wil förhäfwa sigh öfwer dhen fattiga/ etc sup. lit. Fatt.

prov. 22. v. 2. Sap. 7. v. 5. 6.

Rijkedom haar många wänner. i. e. När min Tunna rann / kiände migh både Qwinna och Man/ etc. Dherafman och säger: Felicitas multos habet amicos &c. Eraf. sup. lit. Når. Pen.

prov. 14. v 20. & Cap. 19. v. 4. Syr. 13. v. 24. & seq.

Rijk

Rijkedom föder odygd. i. e. Dhen rijke drijstar på Gullet/ och gieer dher medh orsak til många laster. Dherom haar och Poeten sagt: Syr. 13. v. 30. & cap. 31. v. 5. & seq.

Turpi fregerunt Secula luxu
Divitiæ molles, &c. Juvenal.

Diogenes haar dheraff kallat rijkedom och ägodelar: Fortunæ vomitum. Som man wille säya:

Lyckones afskraap. Seneca haar kallat dhen causam malorum. Item: Velamenta malitiæ. Diog. &c. sup. lit. Pen.

Rijkedom kan höllias/ men armodh illa döllias. i. e. Ägodelar kunna fulle giömmas i Skrijn och Kistor: Men nödh och armodh är ond at stiyla/ etc. sup. lit. Arm. Naak. Nöd.

Rijk mans Barn/ och fattigh mans Kalff wäxa snart vp. i. e. Som man wille säya: Dhe rijkas Barn blij wäl håldne/ och dhen fattigas Kalff (som mäst är ensam) blijr flijtigt stiötter; Dherföre wäxa dhe båda snart stora/ etc. sup. lit. Eend. psal. 144. v. 12. & se.

Rijkedom skadar offta sin ägare/ i. e. Han fördherfwar mången genom mißbruuk. Dherföre haar och Seneca sagt: Tam malum est habere divitias quàm non habere malum est. Item aff Curtio: Nimiæ opes magnæ jacturæ locum faciunt, &c. Dherföre haar och Christus sielff sagt/ **At enom Rijkom wore swårt at ingå i Gudz Rijke/** etc. sup. lit. Pen. Syr. 13. v. 30. Pred. 5. v. 12. Matth. 19. v. 23. 24. Luc. 6. v. 24.

Rijkedom haar Harehiärta. i. e.

Dhen

Den rijke lefwer altijd i fruchtan om sina ägodelar/ etc. Wed dhen meeningen säger man och:

psal. 62. v. 21. Syr. 31. v. 1. 2. Pred. 5. v. 11.

Rijkedom giör oroo. i. e. Myckna Ägodelar giöra sin ägare sömpnlösan. Dheraff säya och Tyskarna: Wer viel hatt/ der mus auch viel sorgen. Item: Kein reichtumb ohne unruhe/ etc. sup. lit. Den. Ing. Pen.

Luc. 6. v. 24.

Rijkedom hindrar intet därskapen. i. e. Som man sade: **Dhet finnes och fulle rijka narrar.** Dherföre haar och Erasmus wäl sagt: Turpis animus splendore auri non illustratur. Item: Asinus aliquando auro onestus, &c. Idem: Sup. lit. Han. Man. Alld.

Syr. 14. v. 9 Pred. 5. v. 9.

Rijkedom haar och sin pläga. i. e. **Dhen rijke haar och sitt korß.** En Poet haar fördhenskul sagt: Sæpè solent auro multa subesse mala. Tibull. &c. Fab. de Araneâ & podagrâ.

c. Timot. 6 v. 6. 7. 8. Syr. 29. v. 28. & seq.

Rijker nogh som nögder är. i. e. **Han haar altijd nogh som låter sigh nöya.** Dherom haar fördhenskul en Scribent sagt: Optimus est pecuniæ modus, qui nec in paupertatem cadit, nec procul à paupertate recedit, &c. Och aff Tyskan: Wer sein außkommen hatt/ ist reich genug/ etc. sup. lit. Nog.

Syr. 2. v. 2. 3.

Rijkedom är Gudz låhn. i. e. Som man wille säya: Man måste intet mißbruka ägodehlar. Wetandes at Gudh kan och snart taga sitt låhn igen/ när han intet får tack för sitt/ etc. sup. lit. Gåffw.

Syr. 25. v. 30.

Rijk Hustru är trätetunder. i. e. När Hustrun giör Mannen rijk/ så blijr han hennes slaff/ och hon wil mäst råda sielff. Dherföre

före haar och en Poet sagt: Intolerabilius nihil est, quàm fœmina dives. Juvenal. Item aff Erasmo: Dotibus deliniti, etiam uxoribus ancillantur, &c. Och aff Poeten: Dos est uxoria, lites. Ovid, Men medh Seneca säger man: Ingens malum est beata uxor, cùm immensum auri pondus insolens attulerit, plautus haar och sagt: Argentum accepi, dote imperium vendidi, &c. En Philosophus skal och en reesa wara aff en yng man til rådz frågadh/ hwilket honom wore nyttigare ahntingen at taga sigh en rijk eller fattigh Hustru? Och fått aff honom til swar: Pauperum alere difficile est, divitem verò ferre, tormentum, &c. Bruson. Tyskarna säya dherom: Reiche Weiber füren gern das Regiment im Hause. Item: Die nach großem Gelt freygen/ müßen auch thun was die Weiber wollen/ etc.

Rijk Qwinna och Kornfeet Häst/ yttra snart mood. i e. Dhe kunda intet wäl döl- lia dheras högfärd. Derom haar en Poët sagt: Syr. 5. v. 1. 2 & cap. 11. v 5. & seq. & v. 26. & seq.

Nil animal peperit natura superbius, ac sunt
Hæc duo, prædives fœmina, fortis equus, &c. Gland.
inf. lit. Wär.

Rijker Man dristar på Gullet. i. e. Dhen rijke achtar för intet at giöra illa / effter han haar at böta medh. Dheraff säya och Tyskarna: Geldt wird nie erhengkt. **Dhen rijke slipper fulle straffet.** Item som Skrifften säger: Dhen rijke giör illa/ och trätzar dher til/ etc. super. hac lit. sup. lit. Den. Haar. Med. Pen. Syr. 13, v. 4

Ringa

prov. 13. v. 11. **Ringa Wisthuus giör knapp thåring** i. e. Man måste ställa Munnen efftet Maatsäcken/ etc. sup. lit. Lijt. Man.

Hiob. 14. v. 4. psal. 14. v. 3. 4. **Ringa slächt/ som icke är en Hora eller Tiuff ibland.** i. e. Som man will säya: Man finner söndriga pottor öfwer alt. etc. inf. lit. Söndr.

prov. 20. v. 9. Rom. 3. v. 23. **Ringa brott är snart förlåtet.** i. e. Man måste intet ansee ett lijtet feel. Tingen födes vthan brijst: Och heeter fördhenskul rätteligen: Syndare alle. Aff Erasmo säger man: Danda venia lapso, &c. sup. lit. Bruth. Een.

1. Cor. 19. v. 24. **Ringa wett och tappert moodh/ winner offta stoort ting.** i. e. En kiäcker man giör offta stoort wärck/ fast han icke är af så högt förstånd och conduictè; Vthan gå i fahran genast åth: Som Tyska Ordspråket lyder: Gleich zu/ gibt guhte reüter/ etc. sup. lit. Mood.

Ringa skada är snart bootadh. i. e. Som man elliest plägar säya: Små Barn små sorger. etc. Inf. lit. Små.

Syr. 3. v. 19. **Ringa kall/ haar tryggan wall.** i. e. Såsom aff högan Pall skeer diupa fall; Altså är och ett nedrigt stånd så mycket säkrare/ som dhet mindre haar at förswara. Dheraff råder och Syrach/ at man giärna skal blifwa nedrigt stånd. Poeten råder och dhet samma/ som haar sagt: Qui benè latuit, benè vixit, &c. Ovid. sup. lit. Aff. Hög.

Rijc

Rijs giör Narren wijs. i. e. Tijdigt straff gieer förstånd. Som man wille såya: Agan är godh när mått är medh/ etc. Sup. lit. Ag. Ot. Prov. 26. v. 3.

Rijs giör gott Barn. Idem. Vthan straff och tuchtan blijr intet Barn wål vpfodt. Dherom lyda och Verserna aff en Poet. Prov. 13. v. 24. & cap. 23. v. 13 14. Cap. 29. v. 15. Syr. 30. v. 1. & seq.

Gnatos sæpè parens, effrenos ure flagellis:
Ne tibi sint gnati dura flagella seni, &c. Lindeb.

Item:

Qui paroit virgæ, puerum non diligit ille;
Nam virgæ tactus, pravos exterminat actus. &c.

Tyskarna såya och: Die ruht macht die Kinder guht/ etc. Sup. lit. Ag. inf. lit. Tucht.

Rijs är bättre än Råfweswantz. i. e. Straffa är bättre än klaffa. i. e. Smickra. Objurgatio potior blanditiis, &c. inf. lit. Straff. Syr. 20. v. 2. 3. prov. 28. v. 28.

Rijs bryter intet Been. i. e. Dhet giör intet lemmalöös. Dhet brukas vthan Barnetz skada/ etc. Tyskarna såya och: Die ruhte bricht kein Bein in zwey. Item: Ruhte macht keine beülen/ etc.

Ro.

Rodna röyer rychte. i. e. Offta rodnar dhen skyldige. Ty ondt Samwet gieer snart Syr. 13. v. 32. 33.

tekn ifrå sigh. Ratio in facie, haar Erasmus sagt: Conscientia mille testes. Idem: Erubescit, salva res est. Terent. Item aff Seneca: Vultus loquitur quodcunque negas. Poëten haar och dhet samma meent som säger: Heu qvam difficile est crimen non prodere vultu, &c. Ovid. Man säger och fördhenskul: Ondt Sammet tijtar vhr ögonen/ etc. Doch finnes fulle mången som aldrigh rodnar för någon last. Och säyas fördhenskul sådana på Tyska hafwa 3. dygder: Nembl. Sie schämen sich nicht/ sie grähmen sich nicht/ und werden nicht roht wen sie ligen/ etc. Men rodna aff blyg samheet/ håls för ett dygdetekn.

Syr. 14. v. 2
Sap. 17. v. 11.

Rom bleff intet alt bygt vppå en dag. i. e. Som man wille säya: All godh giärning wil haa tijd. Item: Gudh skoop ingen hastigheet. Elliest säger man aff Erasmo: Festina lentè. Hasta medh maak. Man säger och medh Erasmo: Qui nimium properat, serius absolvit. Och på Swenska: Dhen kommer och fram som Oxarna drijfwer. etc. Tyskarna haa och för Ordspråk: Rom wardt in einem Jahr nicht erbawet/ etc. sup. lit. All. Den. God. Gud. Hast.

Pred. 3. v. 1 & seq.
Syr. 5. v. 13.

Roopa intet wunnet förr än du åst öfwer Sunnet. i. e. Som man sade: Rosa intet aff leeken förr än han är hållen. Antè victoriam encomium canis. Eras. Dhen gamble Lähraren Nazianzenus haar dherom sagt:

Ne

Ne te antè jactes, quàm ſit in portu ratis: 3. Reg. 20. v. 11. & ſeq.

Periere multi jam propinqui littori,
Vado appulere turbine acti plurimi, &c.

Item: Ne efferaris animo, ne forte tibi naufragium fiat in portu. Eraſmus. Han kalladhet och: In portu impingere, &c. Tyſkarr na ſäya: Ruff nicht has/ er lige den im netz. Man plägar och ellieſt ſäya på Swenſka aff ſamma meening: Alla dagars Affton är icke än kommen/ etc. ſup. lit. All. infer. hac lit. Aff ſamma förſtånd ſäget man och:

Ropa intet häy förr än du äſt öfwer Bäcken.
Roſa intet Marknan förr än han är hållen.
Roſa intet Wärden förr än du haar giäſten.
Roſa intet Fiſken/ förr än du haren på diſken/ etc. } Idem.

Roſa intet Kornet aff bladen/ förr än du färet i Ladan. i. e. Owiſt om Åhtswäxten/ förr än man weet hwad han gieer i Spannen/ etc. Sup. lit. Bond. prov. 27. v. 23.

Roſa paddan/ ſå haar du gagn aff henne. i. e. Den ſom kan ſmickra/ och oſa en i ögonen/ han niuter dhet ſtundom til go-

dha. Ty Hwem hörer icke giärna sitt egit loff/etc. sup. lit. Hwem.

Roser wäxa bland Thörne. i. e. **Skalckar finnas bland Dannemän.** Etiam inter vepres rosæ nascuntur, &c. Marcellin. sup. lit. Ogr.

prov. 27. v. 21. **Roos är narreproff.** i. e. Medh beröm och rosande blijr en giäck pröfwad. Tysken säger: Das loff ist der Narren prob. Item: Lob den Narren/ so gewinnt er esels ohren. i. e. Så yfwes han dheste mehr/ etc. inf. lit. Åyr.

Syr. 19. v. 5. Esa. 3. v. 9. **Ros d last/ är dubbel Synd.** i. e. Dhet man berömmer sigh aff någon Dygd/ är en ringa åhra hoos Menniskior/ och blijr aff Gudh intet ostraffad. Gloriari otio, iners est ambitio. Haar Seneca sagt: Dheraff sägar man och i ett annat Ordspråk: **Synden blijr intet tulbordadh/ förr än hon rosas.** Tyskarna säya: Schande rühmen/ ist ein schlechter ruhm/ etc. sup. lit. Frögd. inf. lit. Synd.

Matth. 6. v. 3. **Rosa intet aff wälgiordt.** i. e. Om du haar bewijst någon wälgiärning/ så blås intet i Horn dher om. Skrifften säger och: Nesciat manus dextra, quid faciat sinistra. Dhen wänstra Handen bör icke weeta hwadh dhen högra gifwer. Seneca haar och sagt: Qui dedit beneficium taceat, narret qui accepit &c. Tysken säger: Wer was guhts empfengt/ macht die wolthat rühmen/ etc. Int. lit. Wåg.

Rosad mandom äggias til större. i. e. När

När ett Heroiſkt ſinne bliſr för ſin Dygd och tapperheet berömdt och åhradt/ ſå bewekes dhet offta til ett ſtörre. Man ſäger fördhenſkul medh Plauto: Præclara ingenia gloriâ invitantur Item: Laus ſola præmium periculorum eſt bonis viris. Virtus laudata creſcit, Eraſ. Poëten haar och wäl dherom ſagt:

Exit at auditor ſtudium, laudata q̃ virtus
Creſcit, & immenſum gloria calcar habet. &c. Ovid.

Sup. lit. Löhn.

Roſa ingen för ändan. i. e. Priiſa ingen lyckſaligh förr än han är död. Syr. 11. v. 30.

Man ſäger dherföre medh Auſonio: Dico tunc beatam vitam, fatà cùm preacta ſunt. Och aff Poëten: Uviis fama negatur. Martial. Dhen wiiſe Salomon ſkal och hafwa ſagt: Nemo antè finem beatus eſt prædicandus Æn. Sylv. Finem vitæ ſpecta. Haar Eraſmus ſagt: Item: Viventes laudare, irriſio eſt. Æl. Spart. Och heeter fördhenſkul: In fine videbitur cujus toni. Och aff Ovidio.

Dicig̃ beatus
Ante obitum nemo, ſupremag̃ fa-
nera debet, &c.

inf: lit. Wål. åhr.

Ru.

Rummet giör ingen treffnadt. i. e. Ehuruwäl dhe gambla (mehr aff öfwertros och fåfång inbilning/ än rätt förſtånd) haa giordt en ſtoor åthſkilnad på Huußtompter och Boo-

ställen/ hållandes mehr aff dhet ena än dhet andra: Icke för Situationen skul (son doch något wore medh nytta at consideren) vthan mehr för inbilladh lycka och treffnai på Folck och Boostap; Hafwa och dher vthi waret så observant, at dhe vthi dheres samwåm hafwa drucket hwar andra til Tompt- och Bolyckas Skåås: Dheraff ännu finnes reliquer hoos en part gambla Men dheremoot säger man: Locus neminem beat. Aff rummet föllier ingen wälsignelse. Aff sådant fundament haar och Seneca sagt: Nulla ars loco discitur. Konsten är icke bunden til något rum. Som Tyskarna säya: Der Ort macht nicht gelahrt. Icke waanährar håller rummet någon. Dher aff skal och Diogenes hafwa sagt: Et sol latrinas subit, nec tn. inquinatur, &c. Laërt. Inf. lit. Sol.

Rußen är altijd frusen. i. e. Dhen som är opaßligh/ han sijr altijd vth somhan wore frußen/ etc.

Luc. 6. v. 45. **Ruus wijsar sinnet vth.** i. e. Som man wille säya: Wiltu weeta ens sinne och humeur, så giör honom drucken. Dheraff haar och Cicero sagt: Quod in corde sobrii, id in ore ebrii. Men at rätt vthleeta ens sinne/ så följ lärdomen aff gambla Versen. Quos noviſſe cupis, magnis urgeto cululis. Giff honom stoora Barke meyr til wälkomme. Så talar en drucken munn aff Hiertans grund. etc. sup. lit. Druck. Der. Munn. int. lit. Wijn.

Rutet är snart brutet. i. e. Dhet som förr intet duger/ dhet är snart förderfwadt Wed sådan meening säger man och:

Ruten Root är snart opsycht. Idem. sup. lit. Ondt.

Rute

Rutet Ägg/ och möglat Smör/ tiänar wäl ihoop. i. e. Hwart effter annat Man plägar och wedh dhen meeningen säya: Skitit Smör äth siuka Hundar/ etc. Sup. lit. Bränd. Bälgh. Gott. inf. lit. sup. Skitt.

Ry.

Rychtet wäxer mädan dhet löper. i. e. Mädan rychtet går man emellan/ taar dhet altijd til/ och blijr större. Ty ingen taar dher något ifrå/ vthan altijd läggs något til. Poëten haar dherföre sagt: Fama cressit eundo. Virg. Item: Inimici, faman non ità ut nata est, ferunt. Haar Plautus sagt/ etc. Besee här om mehra vnder lit. Lögn. & sup. lit. Aff. Ded. infer. hac lit. Man säger och:

Rychtet sofwer intet. i. e. Förtaal hwijlar intet. Dhet stannar intet i första Huus. Dheraff säger man och: Han sitter intet som tijdende bähr. Är fördhenskul som Poëten haar sagt: prov. 25. v. 9.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum;
Mobilitate viget, virosq́ acquirit eundo. Virg.

Item aff Plauto: Nullam rem citiorem apud homines esse, quàm famam reor. &c. Tyskarna säya och: Nachrede schläfft nicht/ etc. sup. lit. Ded. Han.

Rychtet är sällan fåfängt. i. e. Som man wille säya: Röök går giärna aff

Bränder. Item: Sällan rychte vthan rooth. Publica fama non ſemper vana. Item: Fama non ſemper temerè ſpargitur. Eraſ. Han indrager och aff Heſiodo fölliande Vers:

Fama malum eſt, ſurgit q; facilima: verùm
Difficile hanc perferre, grave eſt cedare coortam:
Nam non ulla quidem prorſum perit irrita fama, &c.

Aff Tyſkan säger man och: Es fallen keine spöhne/ ſie werden den gehawen. Item: Ein gemein gerücht iſt ſelten erlogen. Dherföre säger man och på Swenſka wedh dhen meningen: Ingen Koo heeter brokot/ vthan hon haar en fläck, etc. ſup. lit. Ing. inf. lit. Röök. Säll.

prov. 22. v. 1. **Rychte wil haa ſanning medh ſig. i. e.** Dhen ſom wil haa ett gott nampn och rychte/ han måſte och ſå wara/ ſom han wil heeta. Nomen & omen eſto, Socrates Skal wara tilfrågad/ huru ett gott nampn ſtode til at winna? Och gifwet til ſwar. Si talis eſſe ſtudeas, qualis haberi velis. Item aff en Poet: Tu rectè vivis, ſi curas eſſe quod audis. Horat. Dherföre haar och Plutarchus wäl ſagt: Fucis parta gloria, non eſt vera, nec diuturna gloria, &c. ſup. lit. All. Han.

Pred. 7. v. 2. Syr. 41 v. 15. **Rychtet bliir effter Döden. i. e.** Antingen nampnet är gott eller ondt/ ſå yttrar dhet ſigh effter döden. Dheraff haar och Poëten ſagt

sagt: Vivit post funera virtus. Item aff Eras. Suum cuique decus posteritas rependet. Aff Tyskan säger man: Die nach kommen werden judiciren was einer guhts oder böses gethan/ etc. sup. lit. Bättr. Gott.

Rychte giör röken stoor. i. e. Vthsprångt rychte giör offta mehr än sant är. Fama in majus omnia extollit. Man säger och: **Sqwaller ökar rychtet/ etc.** super. hac lit. sup. lit. Efft. Han. inf. lit. Syn. ög. Svr. 19. v. 14. & seq.

Rå.

Rådh är intet rådh/ vthan dhet tijdigt brukas. i. e. Som man sade: **Efterrådh är intet rådh.** Post factum consilium inutile. haar Erasmus sagt: Consilia temporum sunt, quæ in horas mutantur Cic.

Seent råda når skadhan är skedh. Seneca haar fördhenskul dherom sagt: Prudentia, non est prudentia, si non condiatur industriâ. Han haar och sagt: Non est turpe cum re mutare consilium; Nam consilia rebus aptantur, &c. sup. lit. Acht. Ahnsl. Efft. Gott. inf. lit. Seent. Prov. 20. v. 18.

Råd vthan macht/ är illa anlagt. i. e. Rådhslagh vthan efftertryck/ är fåfångt arbete. Esai. 8. v. 9

Är Klåcka vthan Kläpp. Dherföre haar och en gammal Lährare wäl sagt: Vile est consilium, ubi deest robur fortitudinis, &c. Gregor.

Rådh är bättre än ijfwer. i. e. Hastigh wrede willar godh rådslagh. Ty mansens wrede giör intet gott. Onda affecter förstöra Iacob. 1. v. 20.

gott rådh. Dheraff säger man och medh Ei-
smo: Consilio melius vinces, quam iracundi
&c. sup. lit. Hast. inf. lit. Wredt:

Rådh föllier dådh. i. e. Som man wil-
le säya: **Kommer dagh så kommer råd.**
När man blijr vtht sin kallelses wärck/ så yppar
sigh fulle rådh. Dheraff haar och Livius sagt:
Consilia magis res dant hominibus, quam
homines rebus. Gladiator in arena consilium
capit. haar Seneca sagt: Item: In reous ma-
lis præceps capienda est via. Idem. Han haar
och sagt dher hoos: Ubi animus. errat, opti-
Matt.6.v. mum est casum sequi. Ellies plägar man och
3. 4. säya: Novum emergens, novo eget consilio.
Item aff Seneca: Consilium sub manu nasca-
tur. Och aff Plutarcho: Prudentis est pro rena-
ta novare consilium. Poëten haar och dher-
före sagt: Consilium nobis resque locusque
dabit, &c. Ovid. Aff Tyskan säger man:
Wen das waßer an die gürget geht/ lernet
man wol schwimmen/ etc. sup. lit. lit. Komm.
Ny. Når. Nöd. Ondt.

Pred.3.v.1 & seq
Syr. 20.v.7 & Cap.22. v. 6.
Rom 12.v. 11.

Räka i rättan tijd/haar nytta med sig.
På en lyckeligh stund kan mycket winnas. In
tempere venire omnium est principium. haar
Erasmus sagt: **Dherföre wil och tijd ta-**
gas i acht. Ty/ Tilfälle är icke altijd
i Säcken. Man säger fördhenskul: Qui de-
serit occasionem decideretur ab illa, &c. Eras.
inf. lit. Tijd. Tilf.

1. Cor.9.v 24.

Rå.

Rädder man frijar sällan wacker
Pijga. i. e. Som man sade: **Dhen**
intet wågar/ han intet winner. Dhen

Honingh wil slekia / han måste intet fruchta för Bijen. Ty man säger ellest: Pavor omnem prudentiam ex animo expectorat. Eras. Och aff Tyskan: Furcht/ erstickt guthe raht in der geburt / etc. sup. lit. Den. Frucht. & infer. hac lit.

Rädder / buckar för smällen. i. e. Mången fruchtar dher ingen fahra år. Om sådana haar och Erasmus sagt: Antè tubam trepidant, &c. Sup. lit. Mång. Ondt. Esai. 30. v. 17. psal. 53. v. 6

Rädda Hundar skälla mäst. i. e. Feegaste Karar äre störste munbrukare. Curtius haar dherföre sagt: Canes timidi vehementius latrant. Item: Altissima quæque flumina, minimo labuntur sono. Idem: Diupa Strömmar löpa tyst. Men om dhem som haa mycket aff Munnen och litet aff Wllen/ haa Tyskarna sagt: Hertz hafft maul/ furchtsam degen / etc. sup. lit. lw. Myck. inf. lit. Stoor Thomm. Wijg. Syr. 21. v. 27. 28.

Rädder man är lyckan tunn. i. e. Lyckan wil gärna favera dhen drijstiga. Och fördhenskul som Poëten haar sagt: Audentes fortuna juvat, timidosque repellit. Virg. Item: Dii fortioribus adesse solent. Tacit: Scip. Africanus skal och hafwa sagt: Formidolositas, nihil aliud quàm certum promittit exitium. &c. Liv. sup. lit. Den. Frucht. inf. lit. Wåg. 1. Cor. 9. v. 24.

Rädder man winner ingen Stadh. i. e. Dhen rädde duger intet i Krijg; Han kan intet luchta Krutröken. Dheraff haar och Euripides sagt: Timidus nunquam statuit trophæum. Och aff Plauto: Stultitia est, facinus magnum timido cordi credere. 2. Tim. 2. v. 5.

Insi-

Insignis gloria, non nisi magnis periculis contingit. Cato haar och sagt: Vir fortis est, qui est sine metu, &c. sup. lit. Den. Frucht. Man plägar och aff sådan mening säya:

Rädder Krijgzman brukar Haarewärtan. i. e. En feegh Soldat salverar sig giärna medh flychten; Och bliji sådana fordenskul aff / ras kallade Galeati lepores. Tyskarna säya dherom: Er gibt versengelt Item: Er steckt das Hasen banir auff/ etc. Ellest haar och en Poet dherom sagdt: Quantum quisq; timet, tantum fugit, &c. Petron. *Item:*

Sa p.17. v. 19. **Rädder man haar biertat i Broken.** i. e. Han är altijd moodfallen. Leporem frondium crepitus terret. Naziantz: Suam ipsius umbram metuit. Socrat. Och kallas fördhenskul sådant aff Plutarcho: Leporis vitam vivere, &c. super. hac lit. sup. lit. Den. Gott. Kak. & sup. hac lit.

Rädhoga giör och wärn. i. e. När en Fiende är förskräckt/ griper han offta aff desperation til wärn/ och giör mootstånd Clausis ex desperatione crescit audatia, & cum spei nihil est, sumit arma formido. Haar Vegetius sagdt. Sup. lit. Aff. Last. Mood. Nöd. inf. lit. Trång.

Psal 53. v. 6 Prov. 28. v. 1. **Rädzla går för fahran.** i. e. Mången fruchtar dhet onda förr än dhet kommer. Dheraff säger man och: **Han är intet galen som ondt rädz** Lupus antè clamorem festinat. Diog. Nil est miserius quàm prætimere. Eras. Plus mali sæpè in metu est, quàm in ipso malo. *Item* aff en Poet: Multos in summa pericula misit, venturi timor ipse mali, &c. Lucan. Sup. lit. Frucht. & super. hac lit.

Rädzla

Rädzla giör Landet otrygt. i. e. Dher alt formycken rädzla är intagen aff vndersåterterna/ dher står Landet osåkert. Cicero haar dherföre sagt: Nulla vis imperii tanta est, quæ præmente metu, possit esse diuturna. Item: Malus ille (scilicet metus) diuturnitatis est magister. Idem: Och aff en Poët: Pessimus in dubiis augur. timor. Stat. Julius Cæsar, når honom på alla sijdor är medh förråat tilsatt/ och honom är blefwet warnadt/ at taga sig til wara/ skal hafwa sagt: Satius est subire semel, quàm semper cavere Item aff Erasmo, som haar sagt: Non vivere eum, qui vivit in perpetuo mortis metu, &c. In Apopht. sup. lit. Frucht. 1. Cor. 9. v. 24.

Räst fångas offta medh räff. i. e. **Liist grijper liist.** Laqueus laqueum capit. Haar Erasmus sagt: Heeter fördhenstul: Cum vulpe vulpinari. Erasmus. Item, Cretissa contrà Cretensem. Id. Tyskarna säya och: Schälche mus man mitt schälche fahen/etc. sup. lit. Falsk. Fång. Liist. Prov. 12. v. 20. & seq.

Räfwen kan illa döllia sigh. i. e. Art blijr qlärna wedh art. Skalken theer sig. Han kan intet låta sin nyck. Och går som Poëten haar sagt: Naturam furca expellas, tn. usque recurrit. Horat. Aff Tyskan sägz: Der Fuchs ändert den balg/ und behelt den schalch. etc. sup. lit. Art. Matth. 7. v. 16.

Räfwen kommer så offta för Nähtet/ han fastnar en gång. i. e. Dhen länge draar soot / honom möter en gång rooth. Item: Gåsen går så länge i Kiö- Psal. 7. v. 15

i Kiöket/ hon faſtnar en gång wed ſpetet. Man plägar dherföre ſäya: Quem ſæpè trankit caſus, aliquandò invenit, &c. ſup. lit. Den. Gåås. Man.

Räfweſwatzen är bästa Hoffqwasten i. e. Dhen ſom til Hofwa kan ſtryka fuchſen/ at tala hwar man effter munnen/ han behåller gunſt (doch til någon tijd) och kallas fördhenſkul aff Eraſmo: Caput demulcere. Tyſkarſäya dherföre: Renicke mus im raht ſeyn: Man läås at Sigiſmundus Rom. Keyſaren ſkal aff en förnemblig Miniſtro wara förbrådder/ at han ſå wäl hade kunnadt lijda ſmickrare: Och fått aff Keyſaren til ſwar: Nec tu mecum tàm diu fuiſſes, niſi mihi blandiri aſſveviſſe. &c. Æn. Sylv. Keyſer Friedrich ſkaloch i ſamma materia hafwa ſagt: Tùm demùm ſalvam fore Rempubl. ſi ſenatores de rebus conſultaturi, in veſtibulo curiæ, ſimulationem ac diſſimulationem deponerent, &c. Id. Æn. Sylv. inf: lit. Stryk.

Colloſſ. 3. v. 22. & ſeq

Räfwen gåår intet 2. gånger på ett gilder. i. e. Han är alt för liſtigh och kloker. Man säger dherföre medh Eraſmo: Vulpes haud iterum capitur laqueo: Ondt gildra för gammal Räff. Item: Ondt draga ſträck för gammal Katta/ etc. Dherföre haar och Poeten: ſagt:

Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo,
Omnibus unca cibis æra ſubeſſe putat, &c. Ovid.

ſup. lit. Gamm. Ondt

Räf.

Räfwen kiännes aff rumpan. i. e. Skalken kännes aff sin art. Cauda de vulpe testatur. Eras. ex fructu cognoscitur arbor. Tyskarna säya: Der Fuchs wirdt beim schwantz erkant/ etc. sup. lit. Aff. Frucht. inf. lit. Skalk. Matth. 7. v. 16.

Räffskin komma fleer til Torgz/ än Asnahudar. i. e. Then arglistige blijr altijd mehr efftertrachtadt / än then enfaldige. Ty Wår HErre (som man plägar säya) är alla Dårars förmyndare/ etc. inf. lit. Wår. Matth. 6. v. 34.

Ränta är en gnagande Matk. i. e. Intereſſe skafwer in på Skållereepet/ så at man blijr tunn om bogarna. Man säger therföre medh Erasmo: Æris alieni comes est miseria. Usuræ servos liberos faciunt. *Item*: Citius usura currit, quàm Heraclitus. *Id.* Eras. och aff en Poet: Et velox inopes usura trucidat: &c. Auson: Alphonsus the Arragoniers Konung haar fördhenskul kallat Räntenärer: Harpyas, quasi raptu viventes. Item: Fœnus, animæ funus, &c. Panormit. sup. lit. Borg. Hws. Myck. 4. Reg. 4. v. 1.

Rätt wil haa nådemål. i. e. Om icke nådh brukas wedh rätten/ så bleswe offta högsta rätt största orätt/ etc. Dom. Regl. sup. lit. Högst. Nåd. Inf. lit. Straff. Jacob. 2. v. 13.

Rätt blijr tulle rätt/ fast paddor wrängian. i. e. Rättwisan flyter fulle wpp/ fast hon stundom tryckes. Derom säger och en Vers: Mergitur interdum, sed non submergitur psal. 94. v. 15. Syr. 1. v. 29. 30.

gitur uter. Bläsan kan fulle stunka: Men intet drunkna. Man plägar och säya: Tandem bona causa triumphat Rex Jupiter omnibus idem. Haar en Poet sagdt: Item aff Skrifften: Conatum justum Deus adjuvat, &c. Och aff Tyskan: Gott steht den gerechten bey/ etc. sup. lit. Bläås. God.

Rö.

Syr. 22. v. 30. **Röök gär giärna aff Bränder.** i. e. Som man ellest plägar säya: **Sällan rychte vthan Rooth.** Flamma fumo proxima. Haar Plautus sagt: Publica fama, non semper vana. Item: Non temerè nasci solet fama. Idem Plaut. Tysken säger: Fewr ist vom rauch nicht weit/ etc. sup. lit. Ing. Rycht. inf. lit. Säll.

Syr. 25. v. 22. & seq. **Röök/ Löök/ och ond Qwinna/ komma Bondens Ögon til rinna.** i. e. Try ond ting finnes stundom i en ährligh mans Huus. Dhe 2. kunna fulle bättras och ändras: Men dhet tredie står i tet til at bootha. Och blijr fördenskul aff Erasmo kalladt: Malum necessarium, & inevitabile. Dheraff han och säger: Ignis, mare, mulier, tria mala; Och indrager dher wedh aff Euripide dhetta fölliande aff samma materiâ:

Furere multò sævit iratum mare,
Proniq; fluvii, & ignis acris impetus,
Inopia acerba. acerba alia quàm plurima:

Sed

Sed nil ità acerbum & noxium,
ut mulier mala. &c.
inf. lit. Try.

Rööta och intet bööta giör ſnart fal. Luc 15. v
lande Huus. .i. e. Når ingen vprättar 1. & ſeq.
dhet ſom förfaller/ ſå blijret ſnart fördärf-
wat/ etc. ſup. lit. Al. Landb.

Sa.

Sobelſkin ſkyler offta ſkalcken. i. e. Syr. 11. v. 2
Som man wille ſäya: Räfwepälſen är intet & ſeq.
enſam om ſkalcken. Man far intet altijd dö-
ma effter vthwärtes anſeende/ etc.

Sachta kommer at drucken man
dantzar. i. e. Feela är Menniſkligit. Rom. 3. v.
Terentius haar dherföre ſagdt: Homo ſum, hu- 10 12.
mani à me nihil alienum puto. Item: Sua cuiq; Jac 3. v. 2.
ſunt vitia. Eraſ. Man plägar och dherom ſäya: Pſal. 14 v.
Nemo ſaltat ſobrius, niſi fortè inſanit, &c. 3. 4.
ſup. lit. All. Ded. Feel. Ing.

Saker är altijd rädder. i. e Ondt Sap. 17. v.
Ormweet haar wittne i Barmen. 11.
Dheraff plägar man och ſäya: Han ſkym- Syr. 14. v. 5.
mer altijd ſom ſkijtin är/ etc. ſup. lit Han.
Ondt. inf. lit. Skyld.

Sachta wäder förer och Skeppet i Syr. 5. v. 15.
hamn. i. e. Som man wille ſäya: Dhet
lijder medan dhet ſkrijder. Man ſäger
och: Dhen kommer och fram ſom Oxar-
na drijfwer / etc. ſup. lit. Ded. Den.
Gud.

prov.16.v. 12. **Sachtmodh giör Herren trygg.** i. e. När en Herre är mild och spaakfärdigh giör han trogna Undersåter/ och sitt Land säkert. Han winner och dher medh mycken affection. Publius haar fördhenskul sagt: Regibus ex mansvetudine certior securitas. Och som Skrifften sägher: Regni clementia custos, &c. sup. lit. Milldt.

prov.16.v. 32. **Sachtmodh stillar wreede.** i. e. Dhen som kan wijka vndan/och atfwa efter/ han förekommer mycken oreeda. Man säger dherom på Tyska: Wer weichen kan/ist wol daran. Item: Zorn wirdt mitt sanfftmuht gestillet/ etc. sup lit. Den. inf. lit. Smått. Wreed.

Sachta/ sachta folcket är ännu mängestädz oppe. i. e. En förwijtelse bland gemeent Folck/ emoot dhen som ställer sigh obestedeligh vthi något Laag/ och wil alt för mycket pocka. Til sådana plägar man och säya: Tag sachta på/ Werlden är gammal. Och aff Terentio: Satis pro imperio. Tunè hic regnum possides? Plautus haar och sagt emoot slika: Emendus cui imperes, &c. Tystarna säya och om sådana snorkare: Man mus gemach in die kohlen blasen/ sonst fahren die funcken ins gesicht/ etc. sup. lit. Pråål. inf. lit. Wäck.

Syr.37.v. 20. & seq. Luc.14.v. 28. **Sadla förr än du rijder.** i. e. Begynn förr än du lychtar. Item: Tagh rådh för giärning/ etc. Sup. lit. Kor. inf. lit. Taag. Wälb.

Sallaten efter Munnen. i. e. Som man sade: Rätterna efter Giästerna.

Crassis

Craſſis craſſa conveniunt. Similes habent labra lactucas. Item: Aſino ſtramenta, &c. Eraſ. Aff Tyſkan säger man: In Bawren hören rüben. Åſnan tiänar Tiſſtel. Item: Die Kuh nimbt haberſtroh für Muſcaten. Wie das maul/ alſo die ſpeiſe/ etc. inf. lit. Skitt. Swrt.

Sampnad macht haar större krafft. Luc. 11. v. 17.
i. e. Dher kraffter a läggias tilſamman/ haa dhe så mycket mehra macht och wärkande. Deraff plägar man och säya: Virtus unita magis ferit. Eraſ. Unicum duobus non eſt pugnandum. Idem: Ne Hercules adverſus duos: Idem: Homerus haar och dherom ſagt: Difficilè ac durum eſt, unum compeſcere multos; &c. Sup. lit. En. Endr. inf. lit. Twå.

Sanningen haar ingen wärre Fiende än lögnen. Pſal. 5. v. 6.
i. e. Dhe äre twänne contraria. Dherföre plägar man och säya: När ſant kommer fram/ ſå får lögnen ſkam. etc. ſup. lit. När.

Sanning föder haat. i. e. Hon kan intet wäl höras eller lijdas. Dherföre haar och Terentius ſagt: Veritas odium parit. Item: Vera dico, hoc mihi vitium maximum eſt. Ibidem Parmeno. Galenus haar och wedh ſamma meening ſagt: Amicus Plato, Magis amica veritas, &c. ſup. lit. Bättr. Syr. 4. v. 24

Sanningen är ſigh altijd ſielff lijk.
i. e. Hon låter intet förandra ſigh. Dheraff säger man och: Veritas ſemper una eſt. Eraſ. Tyſkarna säya dhet ſamma: Die wärheit iſt einerley/ etc. ſuper. hac lit.

Sanning är ond at höra. i. e. Ut ſuperius. Hon är ingenſtädz wäl lijden. Deraff säger man

man och · Qui veritatem loquitur, caput ei contundetur. Cujus aures clauſæ ſunt veritati, ut verum audire non poſſit, ejus ſalus deſperanda eſt, haar Cicero ſagt: Item: Miſer eſt imperator, penes quèm vera reticentur. Capitol. &c. ſup. lit. Den. Wedh ſamma mening säger man och:

Syr. 4. v. 24. & ſeq.

Sanning bär altijd ſeegt Hufwud. i. e. Hon får många owänner. Odium parit. Ut ſuperius. Dherföre haar och en Scribent wäl ſagt: Melius eſt pro veritate ſupplicium pati, quàm pro mendatio beneficium accipere, &c. ſup. lit. Bättr. Den. Ondt. Wedh ſamma förſtånd ſägz och:

Sanningē får intet giärna härberge. Idem: Tyſkarna ſäya och: Wer die warheit redet/bekompt kein herberg/etc. Ut ſuperius.

pſal. 5. v. 6.

Sanning har en faſt bottn. i. e. Hon beſtår i all proff. ſup lit. Lögn. När.

pſ. 91. v. 4.

Sanning går altijd säker. i. e. Hon haar intet at rädas före. Veritas ſertiſſimum vitæ viaticum. Eraſ. Item aff Auguſtino: Nil beatius eo, qui fruitur inconcuſſa veritate, &c. Och aff Taſkan: Mitt der warheit kompt man am weiteſten. Item: Wahrheit macht ſichere bahn/etc.

Matth. 7. 16.

Sanning föder Dygd. i. e. Hon bär altijd godh frucht. Och blitr fördhenſkull kallad: Marer virtutis. Philoſtrat. Pindarus haar dherom ſagdt: Viritas principium eſt magnæ virtutis, &c. ſup. lit. Dygd.

Utſuper. pſal. 91.

Sanning tränger genom ſäſom en Äſkewiggie. i. e. Som man wille ſäya: Hon går genom Märg och Been. Hon behåller al-

ler alltijd öfwerhanden. Eraſmus haar dherföre ſagt: Veritate nil robuſtius. Item: Verum, robuſtium eſt & ſtabile, &c Plato.

Sanningen kommer omſijder i dagz-liuſet. i. e. Ehuru länge dhet dragz/ ſå kommer likwäl Sanningen en gång fram. Veritatem dies aperit. Haar Eraſmus ſagt: Item aff Seneca: Veritas nunquam latet. Tyſkarna ſäya: Die warheit kompt endlich an den Tag. pſal. 15. v. 2

Sanningen kan intet ſtickas vnder ſtool. Item: **Hon låter intet kufwa ſigh/** etc. infer. hac lit.

Sanning ſkifftar intet färgon. i. e. Hon är ſigh altijd ſielff lijk. Är enahanda. Men Lögnen får offta täckmaniel/ etc. ſup. lit. Lögn. & ſuper hac. lit. Syr 4. uk ſuperius.

Sanning ſöker ingen winkel. i. e. Hon går altijd rätta Broon. Hon giömmer ſig intet vndan. Veritas non queris angulum. Veritatis ſimplex via eſt. Eurip. Die warheit (ſäger Tyſken) verkricht ſich nicht in kein mauß-loch/ etc. infer. hac lit. Ut ſuperig

Sanning beſtår när lögn förgår. i e. När ſannt kommer fram/ ſå får lögnen ſkam/ Mendacium perit. Euſeb. Lügen vergeht/ etc. ſup. lit. När. & ſuper. hac lit. pſal. 5. v. 6.

Sanning låter intet kufwa ſig. i. e. Ut ſuperius. Hon låter intet twinga ſigh. Sup. lit. Blåås. Rätt. pſal. 94. v. 15.

Sanning älſkar Liuſet. i. e. Hon ſöker ingen mörkwråå. Och blijr dherföre aff Pindaro Syr. 4. v. 24.

daro kallad: Filia Jovis. Ett Gudabarn / etc. Ut ſuper hac lit.

Rom. 2. v. 15. **Samwet är tuſende wittne.** i. e. Meer än all wittneßbörd: Conſcientia mille teſtes, &c. Int. lit. Skyld.

Rom. 14. v. 1. prov. 21. v. 15. **Samwetet låter intet twinga ſig.** i. e. Dhet wil wara fritt och oturberat. Theodoricus Giötharnas Konung ſkal fördhenſtul haſwa ſagt: Religionem imperare non poſſumus, quia nemo cogitur ut credat invitus. Caſſiod. Item: Quis mihi imponat neceſſitatem vel credendi id quod nolim, vel quod velim non credendi? haar Lactantius ſagt: Fides igitur ſvadenda eſt, non imperanda. Skrifwer Bernhardus, &c. infer. hac lit.

Ut ſup. Rom. 14. **Samwetet ljuger intet.** i. e. Ut ſuperius. Tuſende wittne/ etc.

Samwetet låter intet draga ſträå för ſigh. i. e. Dhet låter intet giäcka ſigh. Dhet thol intet mycket ſkiämpt/ etc.

1. Cor. 10. 25. & ſeq. Rom. 14. v. 1. ut ſuperius. **Samwetet wil wara oſargat.** i. e. Dhet lijder ingen laſt. Cicero haar fördhenſtul wäl ſagt/ endoch han war en Hedning: In omni vita tranſverſum ungvem à rectâ conſcientia non diſcede. Item: Conſcientiam à Diis immortalibus accepimus, quæ divelli à nobis non poteſt. Idem: Mentium rex Deus eſt. Auguſtinus. Corrector affectuum. haar Origenes ſagt. etc. ſup. lit. Ondt. inf. lit. Twung.

1. Reg. 10. v. 11. Matth. 13. v. 25. **Saul blandh Prophéterna.** i. e. Olijka ſälſkap. i. e. När en olärd kommer bland lärdt folck/ och wil något låta höra ſigh/ plägar man ſkiämptswijs ſäya: Quid Saul inter Prophetas

phetas? Som man ellieſt ſade: Gracculus inter Muſas. Anſer inter olores, &c. Eraſ. ſup. lit. Mwſ. Narr. Ogr.

Se.

Seegt Höö är ondt at draga. i. e. prov. 11. v. 14.
Swårt wärck är ondt at pågå. Then wil fördhenſkul godh hielp til/ etc. ſup. lit. Högt.

See wäl til medh hwem du träder i dantz. i. e. Syr. 6. v. 6. Matth 2. v. 8.
Achta wäl hwem du troor/ eller giör wänſkap medh. Heeter fördhenſkul: Fide, ſed cui vide. Ty Wänner (ſäger man) måſte wällias/ ꝛc. ſup. lit. Godtr. Inf. lit. Troo. Wänn.

See illa vth i en Wacker Speyel. i. e.
Som man ſade: Speyelen giör ingen ſkönheet/ om hon intet är förr i Anſichtet/ etc.

Seedwänia/ giör offta Lag. i. e.
Gammalt bruuk haar och laga krafft. Cicero haar dherföre ſagt: Quod exemplo fit, id jure fieri putatur. Aff Tyſkan ſäger man och: Was andere thun/ ſteht uns auch frey: Men dher emoot ſäger man: Non exemplis, ſed legibus vivendum. Item Multitudo errantium non parit errori patrocinium. &c. Auguſtin. Dom. Regl. inf. lit. Uhrm.

Seent ſtängia Hönſehuſet/ när Räfwen haar äthet vpp Hönſen. i. e.
Effterrädh är intet rädh. Dheraff ſägs och i en gammal Vers: Quid juvat amiſſo claudere ſepta grege? &c. ſup. lit. Efft. Wed dhet förſtåndet ſäger man och:

Seent sichta sedan Säderna åre vpåtne. Idem: Item:

prov. 20. v 28. Seent stångia Buhren/ når Fogelen är vthflugen. Idem: Tyskarna säya och: Es ist zu spaht das nest zu verwahren/ wen die Fincken seind außgeflogen/ etc. Ut super. sup. lit. Fåf.

Act. 9. v. 5 Seent sparka moot/ når Oket är fast på halsen. i. e. Ondt! stå dhen mächtiga emoot. Ondt spiårna moot vdden. Seneca haar dherföre sagt: Serò recusat ferre, qui subiit jugùm. Man läås/at når Scipio war medh en Krijsmacht öfwerkommen vthi Asien, emoot K. Anthiocum, och hade sände Legater til Scipionem, at tractera medh honom om fredh: Skal Scipio hafwa swaradt: Id prius factum oportuit, non nunc, cum & frenum & cessorem recipisti, &c. Liv. Heeter fördhenstul som Poeten haar sagt:

Ac veluti primo taurus detrectat aratro,
Post venit assveto mollis ad arva jugo, &c. Prop.

sup. lit. Ondt.

Syr. 37. v. 22. Sedan skadan är skedd/ weet hwar man godh rädh. i. e. Som man sade: Alla weeta godh rädh förvthan dhen i wåndan står. Item: Efterrädh/ är intet rädh/ etc. sup. lit. All. Efft.

Seent

Seent spara i Bottnen. i. e. Dhen intet sparar wedh brädden/ han finner intet wedh bottnen. Heeter fördhenskul som Seneca haar sagt: Sera in pertundo parsimonia, &c. Sup. lit. Den. En. prov.13.v. 11. Syr.19.v.3

Seent komma medh Mielken sedhan Föhlet är dödt. i. e. Långsam hielp kommer offta förseent. Tyskarna säya och wedh sådan mening: Weil der Hund bellet/ frißt der Wolff das schaff/ sup. lit. Kom. Inf. lit. Wån. prov.3.v. 28.

Seent ropa kaß/ när Korswen är vpähten. i. e. Ut superius hac lit. sup. (lit. Fåf. prov.20.v 10.

Seent wachta Elden/ när Huset står i brand. Seneca haar och dherom sagt: Serum cavendi tempus est, in medius malis Item: Post rem malè gestam, serum auxilium. &c. Liv. Aff Tyskan sägz och: Verdorben ding ist nicht zu helffen. Item: Es ist zu langeharret / wen das tach über den Kopff brennet/ etc. super. hac lit. sup. lit. Måd. inf. (lit. Wånn. Ut sper.

Seent råda när skadan är skedd. i. e. Ut superius. **Efterrådh är intet rådh.** Post factum consilium inutile. Eras. Dherföre haar och Poeten sagt: prov.20.v 18.

Nunc mihi naufragio, quid prodest dicere, facto,
Quâ mea debuerit currere cymba viâ, &c. Ovid.

super. hac lit. sup. lit. Ahnst. Acht. Efft. Gott. Rådh.

Prov. 1. v. 17. **See til/ är bäst på Spelet. i. e. God vp-**
sicht hielper winna. Ellieſt heeter dhet ſom Tyſkarna ſäya: Verſehen / iſt auch verſpielt. Amat victoria curam, &c. Haar en Poet. ſagdt. Man ſäger och: **Häſtekiöp behöfwer ögon/ om man icke wil bliji bedragen/** etc. ſup. lit. Forſ. Häſt. Liws.

Jacob. 1. v. 20. **Seent wreder är längie wreder. i. e.** Dhen ſom långſampt ſticknar/ han blijr i gemeen länge bitter och onder; Och är långwräcken. Manet alta mente repoſtum, haar Poëten ſagt: **Dhet hänger honom länge i hättan/** &c. Sup. lit. Läng. inf. lit. Wrant. wreed.

Seen tack/ är ingen tack. i. e. Dhen
Syr. 12. v. 3. ſom dröger medh ſin tackſamheet/ han förtiähnar och ringa tack. Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia, &c. Lucian. ſup. lit. Ot.

Seen bättring är ſällan reen. i. e.
Som man wille ſäya: **Ånger i Siäleto-**
get/ går intet alltijd aff hiärtat. Dheraff ſäger man och medh Livio: Sera pœnitentia, raro vera. Vtht gemeene Verſen ſäger man och: Qui non eſt hodiè, cras minus aptus erit. Och ellieſt aff en Poët:

Non eſt, crede mihi, ſapientis, dicere vivam:
Sera nimis vita eſt craſtina, vive hodiè, &c. Martial.

Syr. 5. v. 8. & cap. 18. v. 22. Tyſkarna plåga ſäya: Wer ſich heüt nicht beßert/ der wirdt morgon ärger. exemplen om en ſann boot i Dödſtunden/ åre ganſka fåå. Dherföre råder och Skrifften til tijdigh bättring / mådan man än ſynda kan/ etc.

See wäl til hwem du gieer din gåfwa. Syr.12.v.3 2.& Cap. 20.v. 10. Man får intet ſpendera på hwar padda. Och heeter dherföre: **Otijdigh gåfwa tiänar ingen tack.** Beneficia malè locata, malefacta arbitror. haar en Scribent ſagt: Man ſåger och: Inepta eſt largitio, quæ indignis accidit. Item: Beneficia dignis ubi das, omnes obligas Publ. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Id. Publ. Heeter fördhenſtul ſom Eraſmus haar ſagt: Beneficia cum delectu præſtanda, &c. Tyſkarna ſåya och: Man ſol mitt unterſcheid guhts thun/ etc.

Si.

Siälff är godh dräng. i. e. Dher man intet är ſielff/ dher blijr intet Hufwudet twättadt. Man ſåger dherföre Egen hand är altijd hullaſt. Oculus Domini ſaginat equum. Herrens Öga giör Hästen ſeet. Item: Dhen Dräng och Pijga lijter på/ får ſkam och ſkada i hwarie wräk/ etc. Sup. lit. Den. Hund. inf. lit. wijs. prov.26.v. 6.

Siälfftågan är altijd bäſt. i. e. E. hwart dhet hwälfwer/ är gott haa nå. got ſielfwer/ etc. ſup. lit. Eg. Syr.29.v. 27.

Siälffkiär är ingen kiär. i. e. Dhen ſom håller förmycket aff ſigh ſielff/ dhen håller ingen annan aff. Eraſmus haar dherföre ſagt: Multi oderint, ſi teipſum amas. Nemo erit amicus, ipſe ſi te amas nimis, haar och Plautus ſagt. Item aff Poëten: Cæcus amor ſui, &c. Horat. Sup. lit. Den. Rom.12.v. 3.25.

Siälff-

prov.3.v.5 Rom.12.v. 17. Esa.5.v.21. **Sialffklook är största took.** i. e. Inbil, ladh klokheet är bara dårskap. Dhe egenwijsa drunkna i konsten. Salomon haar fördhenskul rådt/ at man intet skal förlåta sigh på egen Wijßdom. Öfwer sådana roopar och Propheten wee/ etc. sup. lit. Alltf.

prov.30.v 31.& seq. **Sialffzwället skiffwar sigh.** i. e. Egenwillian nyttiar sigh. Som man wille säya: När man gieer Paddan en spann/ så taar hon sielff en aln/ etc. sup. lit. När.

prov.29.v. 15.17 Syr.7.v.25 **Sialffzwäld föder ondska.** i. e. Egenwillia giör tredska Barn. Terentius haar dherom sagt: Deteriores omnes sumus licentia. *Item*: Nimia illa licentia, profectò evadet in aliquod magnum malum. Idem. Och aff Poeten: Blanda patrum reprobos facit indulgentia natos, &c. Dherom haar och en Scribent sagdt: Malum quidem est principem habere, sub quo nihil ulli liceat: Pejus verò sub quo omnia omnibus, &c. Dio in Nerva. Sup. lit. Allt. Barn. Blööt. Fadr. inf. lit. Ungd.

Hos.13.v. 9. prov.9.v. 12. **Sialff koka/ sialff ätha.** i. e. Som man bär sigh äth til/ så får man och fruchten dheraff. Dherföre haar och Erasmus sagt: Tute hoc intristi, tibi exedendum. **Sialff giöra/ skialff bähra.** Tyskarna säya: Den Brey hastu selber gekocht/ etc. sup. lit. Den. Hwar. inf. lit. Wål.

Syr. 20. v. 32. **Sialfflärd är ingo wärd.** i e. När en är myckett lärd/ och behåller dhet så inne medh sigh/

sigh/ at ingen får dheraff weeta. Dherom haar en Poet sagt: Scire tuum nihil est, nisi quod scias, hoc sciat alter. Pers. Item: Si solus sapias, nempè quis usus erit? Theogn. Man säger och medh Bernhardo: Non sapientia est, quæ quod sapit, non exercet, &c. Skrifften säger och: Man tänder intet vp lius/ och sätter dhet vnder en Skiäppa/ etc. Tyskensäger: Viel wißen nützet nicht/ wen man niemand damit dienet/ etc. Sup. lit. Lärd. Man. Matt. 5. v. 15. Marc. 4. v. 21.

Silfwer och Guld/ är hwar man huld. i. e. Dhen rijke blijr allestädz ährad och afthållen. sup. lit. Pen. Rijk. Syr. 13. v. 28.

Silfwerhammar bryter snart en Järndörr. i. e. Medh Penningar winnes offta fasta Slott och Fästningar. Dheraff Tyskarna pläga säya: Wen man mitt Silbern Kugeln scheüst/ so ist die Festung bald gewonnen/ etc. sup. lit. List. Når. inf. lit. Skänck. Äsn. Syr. 31. v. 5 6. & seq.

Sijla Muggor/ och sx älga Cameler. i. e. Som man sade: Stocka Flugor och låta Bijen fara. Dherom haar Poeten sagt: Dat veniam corvis vexat censura columbas. Juvenal. Culicem colant. Haar Erasmus sagt: Straffa dhen fattiga/ och låta dhen rijka löpa. Tyskarna säya och wedh dhen meeningen: Den armen steckt man in die Aschen/ den reichen in die Tasche/ etc. inf. lit. Små. Stoock. Straff. Matth. 23. v. 24.

Sittia emellan 2. Stolar. i. e. Wista dhet ena/ och få intet aff dhet andra/ etc.

Sittia

Syr. 11. v. 14. **Sittia i Gudz Kålgård.** i. e. lefwa i goda dagar. Vivere in delitiis. Plutarchus kallar dhet: *In* Jovis gremio. Item: Samiorum flores decerpere. Idem: Man kallar dhet och på Swänska: **Sittia i Waßen och gidra Pijpor/** etc. ſup. lit. Ded. Gott.

Syr. 30. v. 15 & ſeq. **Siuker är onder at giöra i lagh.** i. e. Dhen ſiuke är altijd otoligh; Han weet intet när han är nögder. Dheraff plägar man och ſäya: Impatiens ſui morbus eſt. *Item*: Animus ægrotus, & lætis, & triſtibus offenditur &c. Philoſtr. Tyſken säger: Krancke leüte ſeind wünderlich/ etc.

4. Reg. 20. v. 1. **Siukdom/ är dödzens sändebud.** i. e. Dhen Siuke är intet säker om Liffwet. Ellieſt plägar man och ſäya: **At Siukdom är dödzens dagzwärkie.** Som man will ſäya: Siukdomar arbeta dageligen til Kroppens ruin, &c.

Syr. 30. v. 17. 18. **Siuk och ſund/ hela intet en mun.** i. e. Dhen hälbregda och dhen ſiuka/ ſmakar intet maaten lijka. Dheraff man och säger vthi en gammal Vers: Æger & athleta ſunt diſpare ſæpè diætâ. Tyſkarna ſäya: Krancken und geſunden/ thut nicht einerley munden/ etc.

Syr. 39. v. 26. & ſeq. & v. 39. 40 & cap. 42. v. 26. **Sijttia på Steen är och en hwijla** i. e. Aldrigh ſå ondt/ dhet är ju til nogot gott. Som man wille ſäya: **Trotte hwijlar fulle vthan Hyende.** Ellieſt säger man och: Dhen ſom ſätter ſigh neer på Steen/ blijr twå gångor gladh förr än han ſtå

vp igen. i. e. En gång når han sätter sigh trätter nedh til hwijla; Dhen andra gången/ når han märker Steenen wara hård/ gläds han åther/ at han blijr Steenen qwitt/ etc.
sup. lit. Arb. Efft. Hwijl. Lijt.

Sk.

Skadan är snart giord/men seent bootadh. i. e. Dher är fulle lätt at begåå en ond giärning/men swårare at förswara. En förnembligh Romare skal i sådan materia hafwa swaradt Keys. Anthonio: Multò facilius parricidium perpetrari, quàm defendi,&c. Liv. prov.5.v.3 4.& Cap. 20.v. 17.

Skadan skiärper ögon. i. e. **Aff skadan blijr man wijs/ men intet rijk.** Heeter fördhenskul som Lipsius haar sagt: Nocumenta sunt documenta. Item, Casus dementis, est correctio sapientis. Dheraff säger man och med Erasmo. Piscator ictus sapit. Som man och wille säya: **Brändt Barn skyr Elden/etc.** sup. lit. Aff. An. Brändt. Esai. 28.v. 19.

Skabbot Häst. wil haa egit stall. i. e. Ond Qwinna wil haa Huset ensam. i. e. Alt råda allena/ etc. sup. lit. Qwinn. Syr.9.v.2. & cap. 25. v. 34.

Skabbot Häst thol ingen Skrapa. i. e. Narren lijder ingen tuchtan. Tyskarna säya: Schäbiger gaul wil kein striegel/ etc sup. lit. Narr. Syr.22.v.7. & seq.

Skalken theer sig/ dhen skorswete klär sigh. i. e. Odygden kan så illa döllia sigh; Som en klädigh kan hålla handen ifrå stabben. Man plägar och säya. **Skalken sticker hönom. Item: Skalken bråk på honom.** En gammal Vers lyder och dherom. Nequam nequitiam monstrat ubiq; suam,&c. sup. l. Räff. Matth.7.v. 16.

Skalckamater i skarn. i. e. När man o förwarandes släpper något wijr händernna, dhet man haar ärnadt en godh wänn; Så plägar man skämptz wijs säya: Skalka maater skarn/ etc.

Syr. 5. v. 15 & cap. 27. v. 7. 8.

Skalken kiännes aff talet/ som Örter aff luchten. i. e. Odygden yttrar sigh giärna. Dherföre haar och Erasmus sagt: Cauda de vulpe testatur, &c. Sup. lit. Aff. Man. Narr.

Syr. 3. v. 24

Skalken och Hunden/ förlijkas inte giärna. i. e. Dhe äre paddor båda. Skalken reetas giärna aff förwete / wedh Hunden, och Huden kan intet mycket lijda. Dherafft plägar man och säya: **Förwete spör tijdender/** etc.

Matth. 9. v. 16.

Skallot medh krusadt Häär. i. e. Til förstå/ om dhen som stelff intet duger/ och tager ens annars hambn wppå sigh. Eller en waanskapadh wil sminka/ och giöra sigh skiön: Då brukar man dhetta til en förwijtelse. Och blijr en sådan kallad aff Erasmo: Calvus Comatus, &c. sup. lit. Man.

Skammen går stundom på torra Landet. i. e. När alt för skambligit tilbiudes/ eller ellieft alt för olijka tilgår: Då plägar man och säya: At **Skammen gåår på torra Landet:** Eller/ **Wagnen går för Hästarna.** Erasmus haar dherom sagt: Infamia vivit, cum creditur mortua, &c. Inf. lit. Spänn. Wagn.

Skam

Skam är fattig mans glädie. i. e. Om en fattigh blyges wedh tiggia/ så måste han swälta. Ty man säger ellieſt: **Ingen gieer Dumbe Lamb.** Och heeter som Erasmus haar sagt: Friget quem petere piget. Item: Lucrum pudori præstat Scophocl. Aff Tyskan säger man och: Scham ist der bauchs henker. Item: Scham ist ärmer leüt schade/ etc. sup. lit. Blyg. Ing. Nöd. Or. Matth. 7. v. 8.

Skamlös är Dygdelös. i. e. Dhen intet haar aff Blygden; Han haar icke mycket aff Dygden. Heeter fördhenskul som Verſen lyder Virtutis florem perdis, perdendo ruborem, &c. Sup. lit. Blyg. Rödn. Syr. 41. v. 15. 16.

Skamlös mun stryker ingen odygd vth. i. e. Mången är så till sinnes/ när han haar begått något ondt slår han sigh på en oförskämd Munn; Tänkiandes dher medh at vthskrapa waanähran: Men dhet heeter som Salomon haar sagt: Procacitate lingvæ fordes non eluuntur. Och aff Tyskan: Ein schandtlos leben/ leßt sich mit unnützen worten nicht außleschen/ etc. Proy. 15. v. 1.

Skarfwa dher dhet brast. i. e. Öka dher dhet slapp. Item: Börja dher du lychta/ etc. Brukas wedh allehanda förefallande: Men serdeles wedh Collationer; När sidsta drycken vhr Kannan är något ringa/ så plägar man taga sin skadan aff dhet nyinskänckta; Hwilket aff en seedwänia blijr i gemeen kalladt Prytzsch Rätt. Dherom lyda och dhe gambla dryckers Verserna.

Regula bursalis sit omni i ei tem
talis,
Qui bibit ex negis, de f frisc
incipit ipse. &c.

Pred. 5. v. 2. **Skarnet yfwes altijd mäst.** i i. i. e. man wille säya: Jw större tookkok/ jw gre roop. Item: Mycket aff M Mum lijtet aff Vilen/ sade han somm klip Soon/ etc. sup. lit. All. Jw. Mycdyck.

Deut. 1. v. 15. **Skarnet kommer och aff gottett Fo** i. e. Man förbrår här medh dhem/ f som vt qualiteter alt för mycket gloriera afff ff förn bligh Slächt och Herkomst. Poetenn n haar f dhenskul emoot sådana sagt: Virtuutute dec non sangvine, niti, &c. Claudian. suupup. lit. A Dygd. När.

Syr. 34 v. 1 **Skarpögder Skytte/ som ikkan** hwart Lood flyger. i. e. En imvvectiv dhem som wele hållas för mycket kloke: o och skar sinnige fram för andra. Om hwilkaa a man o plägar säya: Han kan sij genom e ett Et bräde. Item: Han kan höra Gräd wäxa/ etc. sup. lit. All. Han. Inlb.b.

Syr. 4. v. 34 **Skarp aga giör blödigh Barrn.** i. e Alt för hård tuchtan giör Barnet bllyygt. sup lit. Mått. Ot. infer. hac lit.

2. Sam. 2. v 13. & seq, Syr 30. v. 7 & seq. **Skarpt pläster läker bäst.** i. e. Lijk som dhe Medicamenter som något swijdda/ snarast heela en skada/ och taga vth dödkiöttet; Alt så måste och genom skarpa Laagsmedel/ dhet onda rymmas aff wägen/ förr än fromhet en kan få rum.

rum. Dheraff säger man och: Nulla remedia tàm faciunt dolorem, quàm quæ sunt salutaria, &c. Dhervppå plägar man och säya: Blöta Bärdskiärare giöra ruthna Säär. Item: Bättre mista en Tää är heela Footen/ etc. sup. lit. Blööt. Bättr. Wedh sådan meening sägz och:

Skarp Luth på skorfwot Hufwud. i. e. Som man wille säya: En swär klubba på en härd knagg. Item: Skarpt pläster på ruhtet Säär/ etc. Tyskarna säya: Auff einen grindigen Kopff/ gehört eine scharffe Law. etc. Sup. lit. Blööt. En. Ot. Pää: .inf. lit. Sund. Syr. ut superius.

Skarpaste maanare/wärsta betalare. i.e. Dhen som så hårdt kräfwer andra/ han plägar sielff offta illa betala. Dheraff och Tyskarna säya: Gutte mahner sind böse bezahler. etc. Syr. 20. v. 14. 16.

Skatt och skulo är ingen ähregäfwa. i. e. Dhet man ratione subjectionis är skyldigh at giöra/der får man intet äfwen tack före. Såsom man wille mycket tacka en Vndersåte för sina skyldige vthlagor/ etc. Luc. 17. v. 9. 10.

Skingradh macht är snart wunnen. i. e. Strödd hoop är snart slagen. Lijka som man elliest säger: Virtus unita magis ferit; Altså säger man och in contrarium: Sejuncta facilè superatur. Man plägar och wedh en sådan meening säya: Divide, & impera. &c. sup. lit. Endr. Samn. Luc. 11. v. 17.

Skinnet är bäst på Räfwen. i. e. Kläderna äre offta meer än mannen. Syr. 39. v. 26. 39.

Dheraff plågar man och såya aff Erasmo: Cap. 42. v. 26. tam vulpes, quàm pellis quæritur, &c. lit. Alldr. Arfw. Döör.

Skittna mig först/och stryk mig sed i. e. När någon haar giordt dhen ca andra treet/och wil sedan sleekias medh dhe en offer rade, bedias före och stryka öfwer med en H foot/ etc. Dherom haar och Plautus sagt: N mihi placent homines, qui cùm maalalefecer purgant, &c.

Prov. 26. v. 1. 8. Matth. 7. v. 6. **Skitit Smör åth siuka Hundar.** i Gott nogh åth Paddan/ idhet so intet dugher/ etc. sup. lit. Bräänd. Bä Gott. Or.

Matth. 5. v. 12. **Skiutzar min granne/ så skiutzar i medh.** i. e. Sålskap i nödem/ hugn en blöödan. Item: Dhen ema Åsn hugnas/ at dhen andra bäär (Säcke Salatium est miseris socios habuisse maloru &c. Fab. de Leporibus & ranis. supp. lit. D Een. Man. Or. inf. lit. Sålsk.

Skoda intet Hunden effter häret. i. Syr. II. v. 2. 3. Man får intet döma effter vtwäärtes a seende. Erasmus haar fördhenskul sagt: A nimus sæpe specie decipitur. Latet etiam sa pè sub sordido pallio sapientia. Item: Ingen um fortissimum ac beatissimum, sub qualib cute latera potest. Skal Seneca haffwa sagt Sylla skal hafwa warnadt Pompejum för Ca sare, och sagt: Caveat à puero malè præcin cto, &c. Fab. de Equo inornato. Item d vulpecula & pardale. sup. lit. Kapp. Sabl

Skod

Skode wäl Moderen dhen Dotteren wil äga. i. e. Som man sade: Art blijr giärna wedh art/ Man præsumerar giärna något gott om Dotteren/ när Moderen är from och dygdigh. Ty man säger dherom: **Äpplet faller intet långt från Träät.** Uthi Tyska Rijmen säger man och wedh samma meening. Matth. 7. 16.

Wen du wilt das Töchterlein haan/
So siehe zu vor die Mutter ahn:
Ist die Mutter von guten sitten/
So machstu wol umb die Tochter bitten/ &c.

Doch rönes offta contrarium, at en from och dygdigh Moder / föder up en elack Dotter/ etc. sup. lit. Dott. En. Äppl.

Skogen är god fattigmans Käpa/ i. e. Ett gott Skiul för dhen som är tunplaggad/ etc.

Skogen haar Ögon/ och marken Öron. i. e. En förwitelse emoot dhem som begå något ondt i Skogh och Mark/ menandes at dhet ingen hörer eller seer. Tyskarna säya och: Der busch hatt Ohren das felt hatt Augen/ ect. Pf. 7. v. 10. Pf. 94. v. 9. Prov. 15. v. 3. Syr. 23. v. 28.

Skoon måste giöras effter Foten. i. e. **Staten effter Ståndet.** Som man säger: Pred. 10. v. 20.

Hwart effter annadt/ tiänar bäst ihoop.

Ellies heeter dhet som Erasmus haar sagt: Hectoris cothurnos infanti aptare. Item: Syr 38. v. 31. 32.

Junkare Skoo och Bonde Foot/ etc. Sup. lit. Bond. Hwart. Man.

Skomakarē har offta söndriga skoor. i. e. Som man aff lijka förstånd wille säya:

Smeden haar offta elack Yx. Item:

Offta kommer Eld i Sootarerens H
etc. sup. lit. Offt. Inf. lit. Smed.

Syr. 10. v. 30. **Skomakaren blij wedh sin Läst.** i
Hwar blifwe wed dhet han haaar lä
Bos ad jugum. Haar Erasmus sagtgt: Item
Poeten; Tractant fabrilia fabri. HHorat.
dhet som Apelles skal hafwa sagt: Ne su
ultrà crepidam. Plin. &c. Sup. lit. A Acht. Lä

Joh. 16. v. 21. **Skorfwen mins man intet läänger**
han swijder. i. e. Man täncker r intet l
ger på dhet onda/ än man haret i Barrmen/ e

Skooskaff och Qwinnetwängg/ lijd
illa/ och Klädeträng. i. e. SSom m
Syr. 9. v. 2. & cap. 25. v. 34. wille säya: Dhet är en Kratte som låteter Sko
skafwa/ Hustrun gnaga/ och Klädernaa träng
sigh. Man säger dhet och vthi en gemeeen Ve
Hunc fatuum fateor, quem calceus urget
uxor. Och är således på Tyska gifwet:
Ein narr mus der gewißlich sein/
Där vom Weib und Schuch leidet pein/ et
Pythagoras skal och fördhenskul hafwa sagdt
Annulum angustum ne gestes, Eras. SSom ma
wille säya: Man skal intet sielff giöra sigh nå
got beswär/ etc. sup. lit. Qwinn.

prov. 14. v. 13. **Skrickeläät fär efftergräät.** i. e. Al
för stoor brååglädie/ haar sorgen baa oom sigh.
Gaudii comes mæror, haar Erasmus sagt: I-
tem: Risus profundior lacrymas parit.. &c. I-
dem: sup. lit. Gläd. Ing. Ny. inf. lit. Sorg.

1. Cor. 9. v. 24. **Skräck giör mängen giäck.** i. e. Räd-
sla giör rädhwill. Mången aff räddhoga
grijper til galna och dårachtiga rådslagth/ etc.
sup. lit. Frucht. Rädd.

Skräck

Skräck giör mannen stum. i. e. När en blijr hastigt förfähradh / kommer man inga ord fram. Och blijr fördhenskul en sådan rädhoga af Plauto kallad Pavor elingvis, &c. int: lit. Sorg. 1. Sam. 21. v 12 13. Esth. 7 v 8 Dan. 5. v. 15. & seq.

Skränegråät warar intet länge. i. e. Dhen som wedh sorgen mäst skräner och tiwter / han sörier snarast vth. Dheraff säya och Tyskarna: Hitzige zehren trucknen bald. Heeta Tårar torkas snart / etc.

Skräppa oc swälta är fattig hägmod. i. e. Ut supra lit. Arm. Och blijr fördhenskul aff Plauto kallad: Verba sine penu. Eras. prov. 12. v. 9.

Skryta vthan prof troos intet giärna i. e. Dhen mycket wil säya aff sina Konster annorstädz giorda / han blijr sällan trodder vthan proff. Dherföre haa och dhe gambla sagt / som aff Erasmo blijr infördt: Hic Rhodus, hic salta. Som man wille säya: Läth här in loco see hwad du kant för Konster / etc. Lab. de Gladiatore. Man säger och:

Skryta / giör förtryta. i. e. Dhet giör en ährligh man ondt / at höra en stoorskrytare. Dheraff säger man och medh Eralmo: Jactantia odiosa. Item: Jactantiæ comes invidia. Idem: Ruhmråhttigen ist jederman gram / etc. sup lit. Myck Inf. lit. Stoor. Pred. 5. v 2 Syr. 21. v. 27. 28.

Skun paraltij Koo med första Kalff i. e. Mången är offta för drisligh wedh ett nytt ämbete. Man förbrår och här medh vnga och nygiffta Qwinspersoner / som intet mycket achta förste Barnet; Vthan springa och skerta dher medh: Intet mycket tänckiandes / at dher kommer ett annat effter. Och måste då heeta: prov. 14. v. 13.

Lusta leek / giör Qwinnohweek / etc.

Sup. lit. Efft. Lust. Mång.

Rom. 13. v. 3. Esai 30. v. 17. Prov. 21. v. 15. Syr 22. v. 24.

Skyldigh är altijd rädder. i. e. F
skämmes altijd som skittin är. D
som haar ett ondt Samwet/ haan meena
alt dhet som hwiskas/ går honom an. D
före säger man och i gemeene Verrsen: C
scius ipse sibi, de se putat omnia dici. D
aff plägar man och säya: **Mär m**
kastar en Kiöpp bland Hundar/ så gn
ler altijd dhen som hugg får/ e
sup. lit. Den. Han. Ondt Samw.

Sköna kläder skyla offta stora sorge
i. e. Mången prålar vthwärtes / och ha
sorgen i hiertat/ etc.

Esth. 2. v. 7 Hist. Susannæ. & 2. Sam. 11. 2. & seq.

Skiönheet får många Domare. i.
En däyeligh Qwinna kommer snart i sna
Ty/ jw skiönare/ jw mehr anfächtning. Dhe
aff haar och Poëten sagt Lis est cum form
magna pudicitiæ, &c. Ovid. Tyskarna säy
Je schöner/ je lieber. Item: Schöne gesichter
haben viel richter/ etc. sup. lit. Fägr. Moo
Ondt.

Jud. 8. v. 18

Skiönheet håls för Herreheder. i. e
Höga Herrar tilägna sigh giärna skönheten
så som ett Arfwegodz. Xenophon haar fördhen
skul sagdt: Naturæ regale quiddam est pul
chritudo. Poëten haar och roosat skönheet som
haar sagt: Ipse inter primos, præstanti corpo
re Turnus, &c. Virgil.

Levit. 21. v 5. 2. Sam. 10. v. 4. 5.

Skägget vryder mannen. i. e. Dhet
giör honom anseende/ när dhet wäl handteres.
Erasmus haar dherföre sagt: Barba virum de-
cet. Om anseenligit stoort Skiägg/ dher man
högfärdas aff/ plägar man skiämptzwijs fram-
ställa fölliande Vers.

Si

Si benè barbatum faceret ſua barba beatum,
Nullus in hoc circo, queat eſſe beatior hirco, &c.

Eraſmus haar dherom ſagt: Barba non facit Philoſophum. Han kallar och dhem Barbæte-nus ſapientes, ſom haa all lärdomen i Skägget. En Poet haar ſagt:

Juſſit ſapientes
Paſcere barbam. &c. Horat.

En annan Scribent haar dherom ſagt: Barba ornat virum, & admonet virilia fortius aggredi, &c.

Skiämpt i tijda/ ſtår wäl til lijda. i. e. Man ogillar intet ſkiämpt/ när dhet brukas vthan offence. Dheraff säger man och: Odio ſunt facetiæ, quæ amicum lædunt. I Tyſkan ſägz wedh ſamma förſtånd: Schimpff ſol haben glimpff. En gammal Vers ſägher och: Nunquam ſunt gratæ quæ nocuere ſales. Item: Miſce ſtultitiam conſiliis brevem. &c. Horat. ſup. lit. Grofft. Narr. inf. lit. Tijd. Ephes. 5. v. 4. Colloſ. 4. v. 6.

Skämpta intet medh Helgonen/ dhe giöra Järtekn. i. e. Som man wille säya: **Kaſta intet ſmåſteenar äth wår Herre/ han kaſtar ſtoora igen. Och heeter altſå: Reetas intet wedh dhen mächtiga.** periculoſum eſt leonem vellere. **Lugga intet Leyonet/** etc. ſup. lit. Kaſt. Ondt. Act. 9. v. 5. Syr. 8. v. 1. Prov. 20. v. 2.

Syr.31.v.5. 6. & seq. **Skänker och ränkior råda wääld.** i.
Medh list och muhtor giörs meeter än m
macht. Seneca haar dherföre sagt :: : Asinus
ro onustus mænia evertit. Ein Esesel mitt
beladen (säger Tysken) vermacht wieiel/ etc. i
lit. List. När. inf.lit. Åsn.

Esai.40.v. 6. 1.pet. 1.v. 24. **Skönheet är en Ögnefägma.** i.
Hon gagner hwarken i Kiök eller Kiällare.
neca haar dherföre sagt: Res est forma fug
Erasmus haar och sagt: Nil ad farinas. Ite
Non est de pane lucrando,&c. Tyskkarna sä
Schönheit ist ein augenweide. (Schönh
ist ein buhlenspielen. Item : Schönnheit h
gros gewalt: Ist man nicht da vom// so re
man sich doch gern daran / etc. Dherenn
haar fördenskul Poeten wäl warna dot i föllia
de Vers:

Disce meo exemplo, formosis pos
carere;
Est virtus placitis abstinuisse b
nis,&c. Ovid. sup.. lit. Fäg

Ox. Man säger och wedh dyen meeningen.

Jacob.1.v. 11. 1.pet. 1.v. 24. **Skiönt Blomster wisnar snart.** i.
Fägring faller snart. Fortuna bonum fra
gile est. Ovid Item aff Virgilio: Allba ligu
stra cadunt, &c. Sup. lit. Fägr.

Skiönheet haar mood i föllie. i. e
Jw skiönare Qwinna/ jw ståltare aff mood
Dheraff haar och Poeten sagt: Fastus ine
pulchris. sequiturque superbia formam, &c
Ovid. Aff Tyskan säger man och: Schöne leü
te/ stoltze leüte/ etc.

Skiönt nogh som skiänckt är. i. e
Son

Som man sade: Gifwen Häst skal man intet i munnen sij/ etc. sup. lit. Gifw. Ondt. inf. lit. Tack.

Skiörlefnad/ får ond trefnad. i. e. Otucht bär elack Frucht. Then gamble Läh-raren Ambrosius haar fördhenskul dherom sagt: Pascitur libido conviviis, nutritur delitiis; vino accenditur; ebrietate flammatur. Item aff Seneca: In venerem ac libidinem projectorum, inhonesta labes est, &c. Läås wijdare Justinum om Semiramidis löszachtigheet/ etc. sup. lit. Eld. Ot. inf. lit Tilf. prov. 6. v. 12 & seq. & v. 26. 27. & seq. Syr. 19. v. 3

Sl.

Slachta intet meer än du kant salta. i. e Tag digh intet mehra vppå än du kant skiöta. Ellies går dher medh som Versen lyder: Pluribus intentus, minor est ad singula sensus. prov. 16. v. 1. 3. 9.

Ming Järn i Elden tillijka brännas giärna/ etc. sup. lit. Den. Inf. lit. Warp.

Slemt snack kräncker goda seeder. i. e. Dhet står en Menniskia illa ann/ at föra ohöfweskt snack bland erbart sälskap. Heeter fördhenskul: Colloquia prava, corrumpunt bonos mores. Och aff Erasmo: Malus ipse fies, si malis convixeris. Han har och dher hoos sagt: Tales nos sumus, qualia quotidiana sunt colloquia, &c. Men Chrysostomus kallar slemt snack: Vehiculum scortationis, &c. Tyskarna säya och: Wer pech angreifft/ besudelt sich leichtlich. Item: Bös geschwätz/ verderben gute sitten/ etc. 1. Cor. 15. v. 33. Matth 12. v. 36. 37. Syr. 13. v. 1.

Slå Biörnen med rijs. i. e. Fåfäng aga **Paddan låter intet tuchta sigh.** Dhet bijter

bijter intet gott på henne. Lijka sowm man twinga en Biörn medh en Rißqwijst/ etc. A sådan mening säger man och:

Prov. 29. v. 9. **Slå Wattn på Gåsen.** Iddem: sådant haar Erasmus sagt: Surdo fabula ratur. **Treesker gieer intet omm ban** etc. sup. lit. Narr. Padd. inf. lit. Tiock.

Prov. 12. v. 9. **Slå stoora Spijkar aff lijtteet Jä** i. e. Som man sade: **Arm hög fäärd/ sk pa och swälta/ etc.** sup. lit. Armn. & su hac lit.

Matth. 5. v. 43. Luc. 11. v. 22. **Slå igen är intet förbudet.** i. e. C stå stilla och låta slå sigh. Ty elliest sääger m **Dhen som slår han bryter.** Cicero h fördhenskul dherom sagt: Justitiæ hoc mu est, ut ne cui quis noceat, nisi lacessitus inju Item: Defensio est de jure naturrali. He altså som Poeten haar sagt: Armaque in ar tos sumere jura sinunt, &c. Ovid. Och Swenska: **Wärria biuder Landzfre** Tyskarna säya: Wiederslagen/ isst nicht r botten/ etc. sup. lit. Den. Ors. siuper. lit. inf. lit. Wär.

Slå och löpa är liten heeder. i. e. Dh först slår och taar flychten/ han rädz för åt slagh/ och lägger ingen ähra in. Poêt haar dherom per Ironiam sagdt: Cede rep gnanti, cedendo victor abibis, &c. Ovi Hijt lyder och dhet som Käringen sägz hafr lärdt sin Son: **Slå och löp min So så blijr fulle Folck aff digh/ etc.** sup. li Den.

Sl

Slå ingen Herre ett togh aff/ dhet går så snart tilbakar som fram. i. e. Til Herrebodh måste man altijd wara willigh och oförtruten. Ty Herrars rådh kan snart förandras; Dhen som då haar dragit sigh vndan/ honom blijr dhet offta medh onåder vthytdt. Differ potentem, nam infert vim si negas. Aff Tyskan säger man och: Man mus einem Herren kein zug weigern oder abschlagen/ etc. Syr.33.v.13

Släpper man Hunden i Smörtroget/ så kliftwer han i medh båda fötterna. i. e. När man gieer paddan en spån/ så taar hon sielff en Aln. Heeter altså medh Poëten: Principiis obsta, &c. Ovid. sup. lit. Giff. & infer. hac lit. Syr.12.v.14 & cap.33. v.26.

Slätt är snart slijpadt. i. e. Dhet som wäl är giordt/ behöfwer ingen förbättring. Prov.11. v. 3.

Reent är snart twättadt. Oskyldigh är snart frij giord. Veritatis est simplex oratio, &c. Tysken säger: Die warheit darff nicht viel ränchs. Item: Schlecht ist bald geschliffen/ etc. sup. lit. Den. Osk. Reent.

Slätt kiöpenskap vthan någon winning. i. e. Som man sade: Säck Skäppa/ och få Skäppa/ giör en arm Åkerman. En Kiöpman vthan stiäligh winnst/ kan intet länge drifwa handel/ efftet dhet är hans födekrook/ Åker och Prog/ etc. sup. lit. Den. Inf. lit. Säk. Syr.27.v.2. & seq.

Slätt tröst/at andra ha oc giordt illa. i. e. Som en part säya: Jagh är intet dhen första Exod.23. v.2. Syr.7.v.17

förſta/ſom ſå haar giordt. Och kallas: aff Tå
ſkarna: Hurentroſt. Tiufwen ſlipper intet de
medh/ at han weet andra haa ſtulet. Ti
hwar måſte plichta för ſin egen broth.
Auguſtinus haar dherom ſagt: Non leva
delictum turba errantium, &c. ſup. lit.
Andr. Gal.

pſ. 37 v. 37 **Slätt weedh är godh at klyfwa.** i. e.
Fromt Folck är godt at handla meed. etc.
ſup. lit. Gott Weekt.

prov. 16. v. 19. **Slätt och rätt är bäſta treffnaid.** i. e.
Dhen ſom enfaldigt går ſin Werld igenom och
intet brytz öfwer ſitt ſtånd/ han triffz aldrabäſt.
Dheraff ſäger man och: Qui ſimpliciter ambulat, benè ambulat, &c.

prov. 13. v. 11. Syr. 18. v. 31. 32. **Siösa giör arm ood.** i. e. Dhen mehr
wil tåhra/ån medel räckia til/han får fattigdom
til Löhn. Eraſmus haar kallat ſådana ſlösare:
Pertuſa dolia. Giſtna Käril. etc. Och heter då.
Qui plus expendit, quàm lucri ſumma rependit:
Non admiretur, ſi paupertate gravetur, &c. ſup. l. Den. Läng. inf. l. Sd.

Sm.

Smeden haar offta elack Yr. i. e.
Som man elliest wille säya wedh lijka meening:
Skomakaren haar offta ſöndrigha Skoor/ etc. ſup. lit. Offt. Skom.

prov. 11. v. 14. & cap. 24. v. 6 **Smeden haar dherföre tänger/ at han icke ſkal bränna ſina händer.** i. e.
Herrar ha dherföre tiähnare/ at dhe icke behöfwa
alt giöra ſielfwa. Dheraff haar Eraſmus ſagt

Multi

Multi regum manus, aures & oculi, &c. sup. lit. Herr. Högt.

Smedens Barn tohla bäst gnisterna. i. e. Dher man daglig vmgås medh/ dhet kan man bäst fördraga Heter fordenstul: Consvetudo est altera natura, &c. inf lit. Waan. Thren. 3. v. 17.

Smicker lockar älskogh. i. e. När en är stadder i Kärleekz balken/ och brukar söth Ord och smidigt taal/ så yttrar sig snart affectionen. Dheraff man och säger: Blandus sermo est fomes amorum, &c. Tysken säger och Schmeichlein ist der liebe blaßbalg/ etc. inf. lit. Sööth.

Smijd medan Järnet är warmt. i. e. Nyttia lyckan medan hon är blijd. Bruka lägenheten medan hon giffz. Tagh tijd i acht. Heeter fördhenstul som Erasmus haar sagt: Ferrum in igni cudendum. Item: Tempora te tempori. Och som Poeten haar sagt: Æstas non semper fuerit, componite nidos. Hesiod. Item: Fronte capillata, post hæc occasio calva, &c. Ovid. Maharbal en förnemblig Carthaginenser skal och hafwa förbrådt Hannibal, at han i Slaget wed Cannas icke hade fulfölgt sin victoriam, och sagt: Vincere scis Hannibal, victoria uti nescis, &c. Liv. Sup. lit. Höst. inf. lit. Tijd. Tilf. Rom. 12. v. 11. Ephes. 5. v. 15.

Smolor åre och Bröd. i. e. Lijtet och smått/ hielper alt til födan/ etc. sup. lit. Lijt. prov. 13. v. 11.

Små Barn/ små sorger. i. e. Som man wille säya: Ringa skada är snart botad. Effter små Barn är altijd Sorgen minst/ etc. sup. lit. Lijt.

Små Sår och Fattiga Fränder/ bör

Pred. 9. v. 25. 26. **bör man intet förachta.** i. e. Som man ellest wille säya: Aff ett ringa sargande/ som intet blijr wärdat / sätter mången Lijfwet til. Små och fattiga förwanter kunna och stundom komma opp på Bänken/ och hielpa andra medh sigh; Och måste fördhenskul intet försmås/ etc. sup. lit. Fatt.

Smått Folck/ stoort sinne. i. e. Ett skämpyord; Lijka som dhet små Folcket icke hade wäl rumm i Kroppen til ett stoort moodj; Uthan dhet måste yfwas och brytas: Men man säger dherom aff Seneca: Sæpe in pusillo corpore magna latet virtus. Poëtenhaar sagt: Ingenio pugnax, corpore parvus erat, &c. Ovid. Item: Pretiosa sunt quandoque parvi corporis vascula. Och heeter fördhenskul: Animo vir est censendus, non corpusculo. Wedh sådan meening säger och Tyskeu: Aus kleinen brunnelein leschet man auch den dürst. Item: Kleiner leüte halben/ ist kein schlacht verlohren. Man plägar och säya: Ein kleiner Demant/ ist beßer den ein Ruchlenstein. Item: In kleiner heüt stecken große leüt. Kurtze stubben stehen fest/ etc. Wedh dhen meeingen säger man och:

2. Sam. 17. v. 49. 50.

Små Nötter äre kiärne fulla. Idem:

Små haar/ är och haar. i. e. Som man wille säya: Loppebet swijder och: Fast owännen icke är så stoor och considerabel, så gnager han lijkwäl efter mächten. Dherom haar och en Scribent sagt: Inimicum, quamvis humilem docti est metuere. Publ. Poëten haar och dhet samma welat förstå som haar sagt: A cane non magno sæpè tenetur aper, &c. Ovid. sup. lit. Acht. Lopp.

2. Reg. 17. v. 47. Prov. 21. v. 31.

Små

Små Karar bära och lång Spiut. i. e. Ut ſuperius. **Smått Folck ſtort mood/** Tyſtarna pläga fördhenſtul ſäya: Kleine leüt ſeind eitel ſeel und geiſt/ etc.

Små Foglar warpa små Ägg. i. e. **Hwar giör effter machten.** Effter rädh och ämbne. Plautus haar dher om ſagt: Pro noſtris opibus mænia confic mus. Man ſäger och: **Små Foglar i ſmå Näſte.** Ellieſt säger man och: **Fattig man kakar tunn Wälling.** Item: **Fattigh man är icke Gre re** etc. ſup. lit. Fatt. inf. lit. öfw. & inter. hac lit. Syr. 3. v. 22 & ſeq.

Små trätor giöra ſtoor Krijg. i. e. **At liſten Gniſta en ſtoor Eldh/** etc. ſup. lit Aff. prov. 2. v. 14. Syr. 28. v. 6 14.

Små Diwr haa och ſin Galla. i. e. **Smått Folck är ſnarſticket.** Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Habet & muſca ſplenem. Item: Ineſt & formicæ bilis, &c. Tyſkarna ſäya: Kleine leüte ſeind bald entrüſtet/ etc. infer. hac lit. ſup. lit. Fromt.

Småjunkare ſå intet rum / när dhe ſtora gå til Bordz. i. e. Som man wille ſäya: **Leerpottan och Koppargryttan ſämias intet wäl ihoop.** Dheraff säger man och vthi gemeene Verſen: Ejcitur parvus, magno veniente magiſtro, &c. Och aff Tyſkan: Wen der Meiſter kumpt ſo gilt das meiſterlein nicht mehr. Heeter altſå bildigt: Syr. 8. v. 18

Cede majori, &c. ſup. lit. Han. Inf. lit. Wijf

Små Buskar blij höga Trää. i. e

Aff Barn blijr och gammalt Folck

Poeten haar dherom ſagt: Tandem fit ſurcu lus arbor. Item: Sub qua nunc recubas arbore virga fuit, &c. Ovid. ſup. lit. Aff. Lijt. Or.

Små Grytor haa och Öron. i. e

Barn märkia offta hwad gammalt Folck grun kar. Dheraff haar och en Poet ſagt:

Non coram pueris obſcena & tur-
pia dicas,
Attentas aures vafra juventa ge-
rit, &c. Lindeb.

Tyſkarna ſäya: Kliene Haſen haben auch oh ren. Item: Wie die alten ſungen/ ſo zwitter auch die jungen/ etc. ſup. lit. Grymt. inf. lit. Som.

prov. 13. v. 11. **Smått Regn gieer och wätſka.** i. e

Som man ſade: Smulor äre och Brödh

Eraſmus haar dherom ſagt: Minutula pluvia imbrem parit. &c. ſuper. hac lit.

Rom. 13. v. 7. 1 **Små Helgon få lijtet offer.** i. e. Rin gare Herrar få mindre ähra. Dheraff

ſäya och Tyſkarna: Kleinen heiligen helt ma ſchlächte feirtag/ etc.

Små Grytor koka och maat. i. e

Ringa tiänare giör och gagn. Aff Tyſkan ſäg och: In kleinen häfen kocht man auch guht ſpeis/ etc.

Små Brunnar äre ſnart öſte. i. e.

Fattigh mans Maat är ſnart ähten.

Lijte

Lijstet förrädh är ſnart förtärdt / etc.
Sup. lit. Aff. Fatt. Inf. lit. Stack.

Små Bäcktar haa och ſin Fiſk. i. e. Fattigh man får och födan. Man plägar dherföre ſäya: Hönan leſwer ſå wäl aff ſitt kraffz/ ſom Leyonet aff ſitt rooff. etc. ſup. lit. Fatt. Gud. Hön. Matth. 6. v. 26. 34.

Småningom faller födan bäſt. i. e. Effter handom winner man och ſin nödtorfft. Hijt kan och lämpas dhen gamble Verſen aff Ovidio: Gutta cavat lapidem, non vi, ſed ſæpè cadendo, &c. Men dhe ſom medh macht ſträfwa effter at blij bråtijka/ dhem ſläret ſnaraſt feelt. Dherom säger man och/ vthi ett annat Ordſpråk: Bråtijk blijr offta långfattigh. Och aff Tyſkan: Gåhe reichtumb/ lange armuth/ etc. ſup. lit. Bråå. Flijt. 1. Tim. 5. v. 9. Pred. 5. v. 12. & ſeq.

Små tiufwar hängias vpp / för dhe ſtoora taar man Hatten aff. i. e. Man fåås intet giärna wedh dhen wäldiga/ faſt man weet hans feel. Dheraff plägar man och ſäya: Små tiufwar hängias i Galgan/ dhe ſtoora i Gullkädior. Som man wille ſäya: Dhe ſtoora bryta offta/ och få beneficier dher til. Och då heeter dhet ſom Verſen lyder aff Juvenale: Dat veniam corvis, vexat cenſura columbos, &c. Fab de paſtoribus. ſup. lit. Stjl. Sup. lit. inf. lit. Stock. Matth. 23. v. 24.

Små Helgon giöra och Järteckn. i. e. Ringa Folck lägger och ſtundom åhra Syr. 11. v. 23.

in. Man ſkodar intet altijd Hunden effter Häret. Tyſkarna pläga ſäya: Wie der heilig/ alſo das wunderwerck/ etc. ſup. lit. Ltjt.

Prov. 13. v. 11. Små Brunnar ſläckia och torſten. i. e. Aff fattigt Folck får man och ſtundom

Sär. 19. v. 2 biſtånd/ etc. ſuper. hac lit.

2. Reg 17. v 47. Små Sååar ſwijda och. i. e. Ut ſuperius. Loppebeth kiännes och/ etc. ſup. lit Lopp.

prov. 16. v. 32. Sn. ått rägn ſtillar offta ſtort wåder i. e. Fromt ſinne förtaar mycken wreede. Par va pluvia magnum ſedavit ventum, &c. Go dofr. Aff Tyſkan säger man och: Nachgebe ſtillet viel zorn/ etc. ſup. lit. Sachtm. inf. lit Säll. Thol.

Eſth. 6. v. 13. Små olyckor warna för större. i. e En olyckeligh händelſe bodar offta för en wä re/ etc. inf. lit. Warn.

Syr. 3 v 22. & ſeq. Små Foglar/ ſmå Näſte. i. e. Fatti man bygger ſmå Huus. Ty elliest säg man: När Meeßhättan will wärpa ſ ſtoort ſom Trahnan/ ſå remnar ho baak/ etc. Sup. lit. Fatt. När. Ondt. inf. li Till. & ſuper. hac. lit.

Matth. 25. v. 15. Små Klockor haa och ſitt ljud. i. Som man säger: Hwar Fogel ſiung effter ſin näbb. Item: Små Fogl ſmå Ägg/ etc. ſup. lit. Hwar. ſuper. h lit.

Sm

Små Huus/ och höga Lius/haar waret dhe gamblas wälstånd. i. e. Dhe gambla haa mycket hållet aff små/ warma/ och beqwäma wåningz Huus: Men dher emoot achtat för en heeder/ at bruka stoora och höga Lius. Man seer ännu hoos gammalt Folck samma bruuk; Särdeles små och mörka Fönster på dheras Huus: Men hafft dher hoos rijka och fulla Wisthuus/ och mått wäl dher wedh Om sådana små Huus haar en lärd man skrifwit några Vers öfwer Dören på ett lijtet nybygdt Huus/ som fuller åre wärde at läsas: Och dherföre Läsaren til behagh/ här införas; Som så lyda:

Parva domus vegeto sed sint modo corpore vires:
Sit mens, sit recti conscia, pura mali:
Sit pax, sit pietas, modicum far, fidus Achates:
Sit concors thalamus; Sat mihi magna domus, &c.

Dhet är på Swänska Vers så gifwet:

Ett lijtet Huus och Näst/ dher sundheet städse boor inne/
Gott och lustigt moodh/ reent Samwetz rooliga sinne.
Gudzfruchtan fredh i Land/ Nödtorfft förtroliga wänner;
Qwinnone fredliga låth/ etc. Dher rymmes rummet i Huse/ etc.

Sup. lit. Landz:

Småda fritt/dhet lodar ju något wed. Syr.5.v.16 & seq. i. e. En oförsktämd Menniſkia baktahlar driſtigt/ i meening/ at ju en finnes ſom troor något dheraff/ och förer dhet wijdare vth. Dherom haar och Plautus ſagt: Calumniare audacter, ſemper aliquid hæret, &c. Tyſkarna haa och dher vppå ett gemeent Rijm: Cap.28. v. 15.20. & ſeq.

Verleümd nur friſch / etwas beklebt/
Wie unſträfflig gleich jener lebt/ etc.

Sådant driſtigt förtaal/ kallas aff Eraſmo: De plauſtro loqui, &c.

Småda giör harm. i. e. Intet ſtörre förtreet är/ än höra förſmädelſe. Och dheraff ſäger man: Ignominia pungit, &c. Tyſkarna ſäya: Schmewort/ wehwort / etc. ſup. lit. Gotr. inf. lit Spee. prov.18.v. 8. Syr.22.v. 25. 26.

Småd icke på dhe Döda. i. e. Dhet är en ſlätt heeder at förtahla dhen Döda/ ſom intet ſwara kan. Eraſmus haar dherföre ſagt: Mortuos ne jugules. Item: Mortuos flagellare. Idem: Dheraff ſäger man och billigt: De mortuis & abſentibus nil niſi boni. Nàm lacerare defunctum cuivis in promptu eſt. Id. Eraſmus. En annan Scribent haar ſagt: Vivum maledicere iniqvum eſt, mortuos impium Item: Turpe eſt cum umbris & larvis luctari haar Chilon ſagt. Dhet blijr fördhenſkul aff Laërtio kalladt: Sepultum refodere, &c. ſupra lit. Gott. prov. & Syr. ut ſuper.

Smörja giör Huur en week. i. e. Som män wille ſäya: Muhta giör Domaren mild. Man ſäger fördhenſkul: Dhen mål ſmörier/ han åker lätt Item: Plus valet favor in judice, quàm centum regulæ in Codice, &c. På Swänſka/ plägar man ellieſt ſäya: Syr.8.v.17 Prov.19.v 6.

säya: Dhen röda Smårian läker all Sår/ etc. sup. lit. Den. Muht.

Sn.

Snabber haar/ snoker mister. i. e. Som man sade: **Dhen effter kommer han effter fahr.** Tardè venere bubulci. Virg. Item: Serovenientes, malè cænantes Man säger dhet och wtjdare på Swenska: **Ömder/ komer sedan maaten är giömder. Item: Han mister intet som först fär.** sup. lit. Den. Komm. inf: lit. Ömd.

Snabber i måål/ snäll i giärning. i. e. Dhe gamble haa hållet för en observation vthi dheres Hußhåld med Legehion/ at dhen som haar waret kringer til at åtha/ han skulle och wara qwicker til sin giärning och arbete. Så at och dherom är blefwet sagt på Latin: Qui citius comedit, citius laborat, &c.

Snart är wäl giordt når willian är godh. i. e. Som man sade: **Godh willia draar Laßet til Bys.** Tyskarna säya: Einem guhten willen mangelt kein gelegenheit/ &c: Sup. lit. God. List. Lust.

Snart fänget/ snart förgånget. i. e. prov. 28. v. 21.
Dhet som lätt fås/ dhet kan och snart förlohras. prov. 10. v. 2.
Heeter fördhenskul: Quod citò fit, citò perit. Eras. haar och sagt: Citò nata, citò pereunt. Friehzeitig obst faulet bald. Item: Was bald wirdt/ das vergeht bald/ etc. Men dher emoot säger man: Quæ serè contingunt magnifica sunt. Och aff Tyskan: Spaht obst ligt lang/ etc. Förståendes och här medh hastigh kommande Lycka och Rijkedom/ etc. sup. lit. Hwad. Lätt.

Snart nogh/ når wäl är giordt. i. e. Man frågar intet huru ſnart en ting blijr giordt/ når dhet blijr wäl giordt. Och heeter då: Sat cito, ſi ſat benè. Cato Tyſken ſäger: Bald genug/ was wol gethan/ etc. ſup. lit. All. Effter. Godh. Dhervppå ſägz och:

Snart/ och wäl giordt föllias intet giärna. i. e. Dhet räcker intet altijd til/ at giöra en ting både ſnart och wäl/ etc.

Snart räkar rychte. i. e. Man kan aff ringa orſaak komma i Folckz munn: Men intet ſå lätth dher vth igen. Man ſäger fördhenſkul: Rychtet ſofwer intet. Dherom lyder och gambla Verſen: Ex minimo creſcit, ſed non citò fama quieſcit, &c. Tyſkarna ſäya: Man kumpt bald ins geſchrey / aber nicht ſo bald her aus/ etc: Sup. lit. Han. Rycht.

Prov. 3 v. 27. 28. Syr. 18. v. 15. & ſeq. & Cap. 20. v. 13. & Cap. 35. v. 11. 12.

Snart gifwit/ är dubbelt gifwit. i. e. Som man wille ſäya: Löfwa intet längie det du ſtrax kan gifwa. Heeter alſå effter en gammal Vers: Qui citò dat bis dat, qui tardat munera nil dat. Ellieſt ſäger man och: **Godh willie giör gätwan täckt.** En Poët haar dher om ſagt:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia, namq́
Cum fieri properat, gratia grata magis, &c. Auſon:

Item:

Si benè quid facias, facias citò, nam citò factum

Gra-

Gratum erit, ingratum gratia tarda facit. Id. Auſon.

Aff Seneca ſåger man och: Inopi beneficium qui citò dat, bis dat Bis gratum quod opus eſt, ultrò ſi offeras. Eraſ. Plus dat qui tempore dat. Cognat: Item: Pulcherrimum eſt, omnia præſtare nil exigenti. Publ. Och aff en annan gammal Scribent: Si benè mereri de aliquo voles, citiſſimè da, &c. Stobæ: Men in contrarium ſåger man: Tantum gratiæ demis, quantum moræ adijcis. Item: Ubi mora eſt ibi nulla eſt beneficentia, &c Tyſkarna ſåya: Langſame gamb / verleüret den danck. Dher vppå ſåger och Tyſken: Gib bald/ ſo wirdt das geben alt/ etc. ſup. lit. Den. God. Loff Mild.

Snart giordt kan länge ängras. i. e. prov. 20. v. 18.
Haſtigh giärning haar ånger i ſöllie. Offta giörs en ting i haſtigheet / ſom länge blijr ångradt / etc. ſup. lit. Haſt. inf. lit. Stack.

Snart är min Särck vplyfft. i. e.
När man ſöker at perſvadera någon til en giärning/ ſom man intet är obenägen til/ och ſeer ſig wara öfwertahlt/ då brukas dhetta bland gemeent Folck: Som man wille ſåya: Snart är iag rådder/ eller öfwertahlter/ etc. ſup. lit. Han. Med. Luſt.

Snaſwande Häſt måſte hållas i tygelen. i. e. Odygd wil haa ſtyrßel. Ond Qwinna wil haa gott Munſtyckie. Syr. 42. v. 11.
Dheraff ſåger och Eraſmus: Malitia freno eget, &c. ſup. lit. Den. Ondt.

Rom. 3. v. 10. 12. Jac. 3. v. 2. **Snafwaren Häst på fyra been/ än sedan en man på en Tunga.** i. e. Dhet är snart åth/ at man förſnappar sigh medh ett Oord. Dheraff plägar man och säya: **Dhe wijſe feela och.** Errat quandoque & quadrupes. Eraſmus. Item Quandoque bonus dormitat Homerus, &c. Horat. Tyſken säger: Eß ſtrau chelt auch ein Pferdt auff 4. füßen/ etc. ſup. lit. All. Feel. Ing. Sacht.

Prov. 28. v. 22. Syr. 14. v. 9 10. **Snijken är altijd fijken.** i. e. Dhen girige ſparar ingen möda. Han är altijd oförtruten til at ſambla. För ſådana haar Poeten och lempnat en Vers, ſå lyder: Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo, &c. ſup. lit. Gir.

Snyltegiäſt har altijd ſkarpan knijff. i. e. Smorotzer achtar ſlijtigt på andras måltijd. Han låter intet längie nödga sigh. Han taar giärna wedh förſta bodet/ etc. Diogenes haar lijknadt ſådana wed Flugor / ſom altijdh komma til Bordz obedne / ſäyandes: Muſca currit non vocata, &c. Han ſkal och wed ſamma meening hafwa ſagt om Rottor och Möß/ ſom han hade blefwet warſe på ett Bord. Ecce, Diogenes paraſitos nutrit, &c. ſup. lit. All. Den. Narr.

Snylegiäſt och gammal Fiſk/ giör ſnart trögan Bondans Diſk. i. e. Wedh frijgiäſter (i. e. Dhe ſom intet betala) och ſuran Fiſk/ blijr en Wärd ſnart ledze. Dheraff säger man och vthi gambla Verſerna.

Poſt tres ſæpè dies vileſcit piſcis & hoſpes:

Nil

Nil ſale conditus ſit, vel ſpecialis amicus, &c.

Eraſmus haar fördhenſtul och ſagt: Piſcis nequam, niſi recens. Dheraff säger och Tyſken: Wen der gaſt am liebſten iſt/ ſol er wandern. Item: Dreytage gaſt/ iſt dem wirdt ein laſt. etc. Sup. lit. Man. inf. lit. Swr:

So.

Socker munn haar gifft i grund. i. e. Som man ellieſt säger: **Söter i munnen falſker i grunden.** Publius haar dherföre ſagt: Habet & ſuum venenum blanda oratio. Item aff en Poët: Fiſtula dulce canit, volucrem dum decipit auceps, &c. inf. lit. Sööt. Pſ. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15. & ſeq. 2. Sam. 20. v. 9 10.

Solen ſkijn offta i oreent rum. i. e. Paddan niuter och Lycka. Faſt hon är dhen intet wärdigh. **Wår HErre gieer och wäpom lycka.** Sol etiam latrinas inſpicit. Eraſ. Tyſkarna säya och: Die Sonne ſcheinet auch in unreine Heüſer/ etc. ſup. lit. Rum. inf. lit. Wår.

Soon ſölar giärna i Träcken. i. e. Hon blijr giärna wedh ſin waana. Sus lutum quærit. Sus luto amica. Lutum lutea operatur, &c. Eraſ. Dher vppå lyder och gambla Verſen: Sus magis in cæno gaudet, quàm fonte ſereno. Och aff en annan Poet: Sordidus immundo ſcarabæus ſtercore gaudet, &c. Gland. Item: Sus lota ad volutabrum luti redit. Diog. ſup. lit. Faſt. Narr. Om Prydd. 2. Pet. 2 v. 22.

Soon äther fulle okryddat. i. e. Som man ſade: Hwad ſkal Honingen i Wagnſmörian? Syr. 14. v. 3 & ſeq.

ſmörian? Paddan ſätter man intet på Gullſkins hyende. Nil cum amaraco ſui, &c. haar Eraſmus ſagt. Ellieſt ſäger man och wedh ſådan meening: Fylla Märren medh Peppar. Dheraff ſäya Tyſkarna: In Bawren hören rüben/ etc. ſup. lit. Fyll. Hwad. Inf. lit. Äſn.

Matth. 7. v. 16. Luc. 6. v. 43. Sonen träder giärna i Fadrens ſkoor. i. e. Som man wille ſäya: Katt bräcr giärna på Kiöön. Man plägar och ſäya derom: Äpplet faller intet längt ifrån Träåd. Item: Dotteren träder i Moderens Särk. Dher vppå lyder och gemeene Verſen; Filius ingreditur veſtigia ſæpè parentis. &c. ſup. lit. Dott. Katt. inf: lit. Äppl.

Prov. 13. v. Soon drömmer om Draaff/ och Kiäringen om ſin Staaff. i. e. Dher man mäſt vmgår medh/ dhet ligger mäſt i ſinnet. Dheraff haar och Poëten ſagt:

Navita de ventis, de tauris narrat arator;
Enumerat miles vulnera, paſtor oves, &c. Prop.

Item: Amantes ipſi ſibi ſomnia fingunt. Ovid. Item: Judicibus lites, aurigæ ſomnia currus. &c. Och aff Terentio: Somniat ea quæ vigilans voluit Canis panes ſomnians. Haar Eraſmus ſagt: Vthaff gambla Schole Verſerna ſäger man och:

Virtu-

Virtutes ſunt tibi tantæ,
Quod tu mane vides nocturno tempore rides, &c.

Tyſkarna ſäya: Wo einer mitt umgeht/ das hengt ihm hinden nach/ ſade Sömmerſkan om Tråden/ etc. ſup. lit. Han. Hwar. Narr. inf. lit. Tung

Soon bär intet Oket för ſin dygd. i. e. Straffet twingar Skalcken/ etc. Fab. de cane mordace. inf: lit. Straff. Try.

Som man ſäär vth/ ſå ſkiär man och vpp. i. e. Som man låhnar vth/ ſå blijr man och betahlt. Heeter fördhenſtul ſom Cicero haar ſagt: Quemadmodum ſementem feceris, ità & metes. Item: Ab alio expectes, alteri quod feceris, Publ Pharao fördränkte Iſraelitiſke Swänbarner/ och bleff ſielff fördränckt i röda Hafwet. David beſoff Uriæ Huſtru; Abſalon beſoff hans Frillor igen/ etc. Dherföre haar och Poëten ſagt: Exod. 1. v. 22. & Cap. 14. v. 28. 2. Sam. 11. v. 4. & Cap. 16. v. 22. Judic. 1. v. 7. Syr. 7. v. 1. 2. 3. prov 22. v. 8. Luc. 6 v. 38. 2. Cor. 9. v. 6.

Et eget auxilio, qui non tulit, ut ꝙ reliquit,
Sicce relinquendus, legem ſibi dixerat ipſe, &c. Ovid.

Wedh ſådan meening läger man och: Quæ feceris parentibus, eadem à liberis expecta. Ehreſtu die eltern/ (ſäger Tyſken) ſo ehren dich auch deine kinder. Item: Wie du ſeheſt/ ſo wirſtu auch erndten. Publius haar och ſagt: Qui in ſecundis commodat, habet in adverſis auxilia. Wer in ſeinem glück andern hilfft/ dem wirdt im unglück wieder geholffen/ etc. ſup lit. Gifv. Man. Inf. lit. Ähr.

Som

Syr. 13. v. 18. 19. &ſe. **Som Wären är/ſå finna ſig och Gäſterna.** i. e. Lijkt ſöker giärna lijkt. Paddan räkar fulle ſällſkap. Simile ſimili gaudet. Eraſ. Tyſkarna ſäya och: Gleich ſucht ſich/ gleich findt ſich/ etc. ſup. lit. Lijkt.

Ezech. 18. v. 20. **Som en finnes/ſå dömes han och/** i. e. I dhet föllet man blijr beträdder/ dhet blijr han och lijk hällen. Man säger fördhenſtul: Qualem te invenio, talem te judico. Fiat juſtitia, aut pereat mundus, &c. Fab. de Agricola & Ciconiâ. ſup. lit. Lag. Inf. lit. Stiäl.

Prov. 15. v. Syr. 40. v. 21. **Som du ropar i marken/ ſå får du och ſwaret til.** i. e. Gott tiltaal/ får gottt geenſwar. Echto föllier ropet. I Scholan plägar man och ſäya: Interrogativum & redditivum caſu convenire debent, &c. Tyſkarna ſäya och: Wie man im walde ſchreye t/ ſo ſchallets wieder heraus/ etc. ſup. lit. Gott. inf. lit. Swärd.

Som dhe gambla ſunge/ ſå qwittra och dhe vnge. i. e. Dhet grymtar ſå Grijs ſom gammalt Swijn. Deraff plägar man och ſäya: Små grytor ha oc öron Tyſkarna ſäya och dhet ſamma: Wie die alten ſungen/ ſo zwittern auch die jungen/ etc. Fab. de Cancro ſup. lit. Aff. Grymt. Småå.

Eſai. 9. v. 20. **Som man bär ſigh äth til/ſå får man och lyckan til.** i. e. Som man ſädhe: Hwar ſmijder ſin egen lycka. Par eſt fortuna labori. Haar och en Poet ſagt. Item: Omniaſumma ratione geſta, etiam fortuna ſequitur, Liv. Man plägar och ſäya aff en gammal

Vers:

Vers; Qualia quisque geret, talia qnisque feret. Fortunam sibi quisque parat. Item aff Terentio: Ut mores sunt, ità fortuna respondet,&c. Aff Tyskan säger man: Wie einer arbeitet/ so wirdt er auch belohnet/ etc. sup. lit. Hwar. Lyck. Löhn. inf. lit. Wijß.

Som kiöparen är til/ så giälla oc warorna. i. e. Man råkar och stundom en Skratte som gieer meer än Godzet är wärdt. Och då säger man: **När Narren kommer til Kiöpstadz/ så får Kiöpmonen penningar.** Dheraff haar och Erasmus sagdt: Restanti est, quanti emptorem inveneris, &c. Och aff Tyskan: Wie der Kauffer ist/ so gilt auch die wahr/ etc. sup. lit. Man. Markn. När.

Sompt i sänder/ giör Fläsket drygt. i. e. Småningom afftaget dryger Wisthuset. Ellest heeter dhet: **Slösa giör Armood.** Item: **Öda/ giör öde.** Sera in profundo parsimonia. Eras. **Seent spara i Bottnen/ etc.** sup. lit. Seent. Slöß. inf. lit. Öd. Syr. 18. v. 31. 32.

Som Folcket är/ så föllier och åhran. i. e. Alla måste intet wara som Swijnefötter. Åthskilnad måste wara ibland Folck. Terentius haar fördhenskul sagt: Ut homo est, ità morem geras. Tysken säger: Wie die leüte seind/ so mus man ihnen begehnen. Item: Lieber heller steh auff/ und las den Creutzer sitzen/ etc. Sup. lit. All. Myck. Inf. lit. Åhr. Lev. 19. v. 32. Syr. 3. v. 3. & seq. Matth. 22. v. 21. Rom. 13. v. 7.

Som Hampen är/ så blijr och Tråden i. e. Som man ellest säger: **Aff elackt Läder giörs slemma Skoor,** &c. sup. lit. Aff. Ondt. Prov. 26. v. 10.

Som-

prov.6. v. 6. & seq. cap.10.v.5. **Sommaren föder/ och Winteren öder.** i. e. Winteren förtährer hwadh Sommaren förtiänar. Dheraff plägar man och säya Then som hunger (i. e. Lättias) om Sommaren/han får dantza (i. e. swälta) om Winteren/etc. Fab. de Cicadâ & formicâ. inf. lit. Wint.

Syr.38.v. 19. **Sorgen föller snart Rosenfärgan.** i. e. Hon giör snart röda Kinder bleek/ etc.

Prov.18.v 14. **Sorg giör rådlös.** i. e. Bedröfwelse giör mannen så perplex, at all godh rådh förswinna/ etc. sup. lit. Ing.

Sorg och grät/ skillier kiärleken äth. i. e. När kiära wänner skola skillias åth/ så sätes ögonen til. Dheraff säya Tyskarna. Scheiden macht leid/ etc. sup. lit. Kärl. Skiln. Wän.

Sorg bär intet i Kiöket. i. e. Hon haar ingen nytta medh sigh. Dheraff pläga och Tyskarna säya: Las die Hunden sorgen/ sie bedorffen 4. schuch/ etc.

Sorg betalar ingen skuld. Idem: Man

Syr.30.v. 25. 26. skal länge sörja/ förr än en Daler dher medh blijr betalt. Heeter altså som man stunger Swänska gambla Wijsan: Hwadh hielper dhet man qwijder? En Poët haar och rådt at man sådana onödiga Sorger skal fara låta/

Syr. ut su. perius. dher han haar sagt.

Quisquis suis opt at gravibus dite-
scere curis,

Spem

Spem lucri demat, ars nihil omnis erit, &c. Lindeb.

ſuper. hac lit.

Sorg giör ſurt leſwerne. i. e. Hon giör liffztiden tung och ſwår. Eraſmus haar förordhenſtul dher emoot til waarning ſagt / Corne edito. Gråhm digh icke förmycket/ etc. Sup. lit. Man. Syr. 38. v. 19. 21. 22. & cap. 30. v. 22. 24.

Sorg och Åhr/ giöra gråå Håår. i. e. Ålder och mootgång giöra mannen gammal: Mala ſenium accelerant, Haar Homerus ſagt: Mærore conſeneſcimus, Eraſ. Och aff Tyſkan: Sorg macht grau vor Jahren/ etc. ſup. lit. Hwad. Syr. 30. v. 26.

Sorgen är ond at döllia. i. e. Hon wil giärna yttra ſigh / och briſta vth. Och heeter förordhenſtul ſom Eraſmus haar ſagt: Dolorem celare, difficile eſt. Och aff Poëten: Frangit fortia corda dolor, &c. Tibull. ſup. lit. Hein. Ing. Myck. Syr. 38. v. 19. & ſeq.

Sorg giör ſömnlös. i. e. Dhen ſorgfulle wakar offta når andre ſofwa. Poëten haar dherföre ſagt: Inſomnes longo, veniunt examine curæ. Item aff Virgilio: Sub noctem cura recurſat, &c. Tyſken ſäger och: Sorg leßt nicht ſchlaffen/ etc.

Sorgfult hiærta lijder intet ſkiämpt. i. e. En bedröfwad Menniſkia förgår all luſt. Dherföre haar och Poeten ſagt: Difficile eſt triſti fingere mente jocum. Tibull. Item, non facit ad lacrymas barbitus ulla viri, &c. Ovid. Tyſkarna ſäya: Für trawren hilfft kein ſeitenſpiel Fördhenſkul haar både Salomon och Syrach medh alfwar rådt/ at man icke prov. 14. v. 10. & cap. 25. v. 19. Syr. 30. v. 22. & ſeq.

skal sielff giöra sigh någon sorg. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Quatuor sunt, qui consumunt in tristitia dies suos:

Invidi mordaces; Perfidi fallaces; Cupidi tenaces; Et stupidi pertinaces, &c.

Sp.

Spara wedh brädden/ så haar du något wed Bottnen. i. e. Haar du något giömt/ så finner du dher igennet. Dheraff säger man och: Magnum vectigal est parsimonia. Tacit. Item: Sera in profundo parsimonia, Erasmus. Och aff Poeten: Quæsitis utere parcè. Item:

Prov. 13. v. 11. Syr. 19. v. 1

Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè
Æquo animo. &c. Lucret.

Tyskarna säya dher om: Wer spaaren kan/ der bleibt im Land. Was einer spahrt/ ist sein hab und guht. Item: Die kliene Kuh/ macht das Haus gros. Dheraff säger man och på Swänska: **Bespard Penning är så godh som wunnen/ etc.** sup. lit. Den. Lijt. Seent. & infer. hac lit.

Syr. 4. v. 33

Sparligh lofwa/ och rundeligh hålla/ giör godh Credijt. i. e. När man meer giör/ än han haar vthlofwadt/ så förökes hans heeder och lofwen/ etc. sup. lit. Loff.

prov. 13. v. 11.

Spard Penning är så god som wunnen. i. e. Dhet som medh maneer bespares/ är så gott som dhet man medh möda och omaak förwärfwar. Man säger fördhenskul:

Pen nin-

Penning är Penning's broder. Lucri semper bonus odor. haar Eraſ. ſagt: Item: Non intelligunt homines, quàm magnum ſit vectigal parcimonia, &c. ſup. lit. Pen.

Spatzeregång/giör laſter mång. i. e. Lättia föder laſter. Dina ſpaßerade och bortt ſin ährekrantz/ etc. ſup. lit. Lätt. Gen. 34. v. 2.

Spaßeregång giör ſödan trång. i. e. Som man ſade: Hållges måål/ giör magran Kåål. Dhen ſom går fåfång/ han äther ſtundom ſmala bethar. Dheraff ſägher man och: Lättia lönes medh armoodh. Item: Dhen ſom ſofwer dhet röda aff Solen/ han miſter och dhet feeta aff Kålen/ etc. ſup. lit. Den. Frij. Laat. När. Prov. 20. v. 13 & Cap. 10. v. 4. 5.

Spee och ſpott giör ingen gott. i. e. Föracht kränker en Menniſkia i Hiärtat. Ignominia pungit. Eraſ. Aculeata dicta, animam fodicant. haar Plautus ſagt. Tyſken ſäger: Spitzige wort gehen durch das Hertz/ etc. ſup. lit. Småd. Syr. 22. v. 25. 26. &ſe. Prov. 22. v. 10.

Spee kommer för Spottarens Dörr. i. e. Dhen ſom ſpottar en annan/ han blijr och förſmådoer igen. Som man lånar vth/ ſå blijr han och bethalt. Heeter fördhenſkul: Pæna talionis: Dheraff man och ſäger: Quemadmodum ſementem feceris, ità & metes. Man ſäger och: Spee bårs Spottaren heem/ etc. Tyſkarna ſäya: Spotter/ werden verſpottet/ etc. ſup. lit. Som. prov. 3. v. 34. Syr. 27. v. 31. prov. 24. v. 9.

Spill/spaar icke/ min Herre haar nog. i. e. Gott wara kostfrij aff annars Pung. Item: **Gott skåra breeda remmar aff annars Huud.** Är en förwijtelse emoot onödigt slösande. Och brukas emoot en part slämmare / som låta sin Herres Godz gå genom Halsen/ så länge dhet räcker/ och betala sedan med Sköffel och Spada/ etc. Wedh dryckes-Staten plägar man och säya: Infunde abunde, ne cures unde, &c. sup. lit. Gott. Halß Opp.

Luc. 15. v. 2.

Spinna med Gullteen/ giör Wäfwen dyr. i. e. Handla medh skada. När en part Qwinfolck som giärna wele hafwa nampn för goda Hußhållerstor/ såsom dhe dher mycket spinna och wäfwa; Så leya dhe för Sponan medh stoor omkostnad/ som intet kan lösa mödan/ etc. Dhet kallas spinna medh Gullteen. Heeter och wedh lijka meening: **Meeta medh Gullkrook/ etc.** sup. lit. Krijg. Meet.

Spott och skadan föllias giärna åth. i. e. Dhen skadan får/ honom tryter ingen spott. **Item: Dhen som mißgår/ honom mißbiudz och.** Dher vppå lyder och gambla Versen: Ludibrij haud expers, mala quem fortuna fatigat, &c. Och aff Tyskan: Wer den schaden hatt/ darff vor den spott nicht sorgen/ etc. sup. lit. Den. Mootg.

Syr. 13. v. 18. & seq.

Spott och spee skiämtar intet. i. e. Mången kan fulle vndertijden lijda någon skada/ men ingen spott och förtreet. Dheraff säger man

Syr. 22. v. 25. 26.

man och: Grave crimen, etiam cùm leviter dictum eſt, nocet, &c. Schimpff iſt kein ſchertz/ haar Tyſken ſagt. Item, Spötter eßen auch Brodt/ etc. ſuper. hac lit.

Spotta intet dhen Lyckan är wräng. i. e. Lägg intet Steen på börda. Infortunatum ne irriſeris, Eraſ. Tyſkerna ſåya och: Spotte nicht unglücklige leüte/ etc. ſup lit. Lägg. Syr. 7. v. 11. & cap. 4. v. 3.

Spåmän haa tw wilkor. i. e. Antingen liuga eller ſåya ſant. Och ſägz i gemeen om dhem/ ſom undertijden ominera ens annars olycka. Man plägar och önſka dhem ſielfwa dheres egen ſpådom / medh ſådan Ord: Vates ſecum auferat omen. Eraſ. Som man wille ſåya: **Behålt ſielfwer dhet du ſpåår.** Item aff Tyſkan: Der Hencker hole den wahrſager/ etc. ſup. lit. Mång. Jerem. 5. v. 13. Syr. 34. v. 5.

Spänna Wagnen för Häſtarna. i. e. Begynna wedh orätta ändan. Currus bovem trahit. Præpoſterè conari, &c. Eraſ. Wända baak fram på en giärning. Fronti ocream, tibiæ galeam applicare, Lucian. Tyſkarna ſåya: Die Pferde hinter den Wagen ſpannen/ etc. ſup. lit. Skam. inf. lit. Wagn.

Spörs wäl i Bygden/ hwad folcket är til dygden. i. e. Dhet blijr ſnart ſpordt/ antingen man giör illa eller wäl. Man ſäger fördhenſkul: **Bäſt ſtälla ſigh wäl/ ſå ſpörßet minſt.** Poeten ſäger fördhenſkul: Laudat fama bonos, dilaceratque malos, &c. Gland. ſup. lit. Bäſt. Giör. Handl. Reen.

Sq.

Syr. 7. v. 12 & seq. **Sqwaller och raller lychtas alder. i. e.** Lögn och Sqwaller är hwar Morgon nytt. Nugæ novantur indies. Menniskian är ond och arg/ at hon intet kan låta sin nästa blij oförtalt. Skrifften säger fördhenskul medh godh skiääl: Mundus in maligno positus. Werlden är stad i dhet onda. Ja/ som man ellest säger: **Werlden är en hynda/ etc.** Tysken säger och: Die Welt badet in lügen/ etc. sup. lit. Lögn. inf. lit. Werld.

Syr. 22. v. 25. & seq. **Sqwaller sugga/ wil all tugga. i. e.** Sqwaldran skonar ingen/ hwarken högh eller lågh. Ingen blijr aff henne olytter/ etc. sup. lit. Baakt. Lögn.

Syr. 15. v. 18. **Sqwaldrebyttor/ haa giärna systrar. i. e. Lijka Foglar flyga giärna samman.** Gracculus graculo lassidet. Erasmus. Tysken säger: Ein pludrer sitzt gern beim andern. Ut super. Lijkt:

St.

Stackot Wijsa är snart qwäden. i. e. Lijtet förrådh är snart förtärdt. Item: Lijtet Klädhe giör kortan Mantel. Brevis cantilena citò absolvitur. Tysken säger och: Kurtz lied ist bald gesungen/ etc. sup. lit. Aff. Fatt. Ring. Småå.

Hebr. 12. v. 16. 17. **Stackot frögd haar längan ånger. i. e.** Man drags vndertijden i hastigheet til en ond lusta/ som ångras så länge man lefwer. Deraff man då må säya: **Ondt kiöpa dyr ånger** Tanti pænitere non emo. haar Demosth. sagt etc. sup. lit. Ondt. Snart.

Stadigh man hweekar intet. i. e. Alfwarsamt folck löper intet medh hwisp. Erasmus haar fördhenstul sagt: Vir fortis non facilè movetur. Seneca haar och sagt: Magnam rem puta, unum agere hominem. i. e. Alltijd wara sigh stelfwan lijk. Han haar och sagt: Haud est virile terga dare fortunæ, &c. Poëten haar och dher medh welat instämma/ som haar sagt: Syr.5.v.11. 12.

Rebus angustis, animosus atq́
Fortis apparet; sapienter idem
Contrahat vento nimium secundo
Turgida vela: &c, Horat.

Item aff Virgilio: Mens immota manet, lacrymæ volvuntur inanes; &c. Och blii fördhenstull sådane aff Erasmo kallade: Homines quadrati. Agesilaus skal och wedh sådan meening hafwa sagt / som Plutarchus skrifwer: Ego meipsum assvefacio, ut in nulla mutatione, quæram mutationem; &c.

Stafweren kommer Stodmärren til draga. i. e. Som man ofttast plägar säya: **En seeger Kiäpp på en tredskan rygg.** Duro nodo, durus quærendus est cuneus, Erasup. lit. En Pää.

Steen som altijd wältras/ han inosas intet. i. e. Dhen offta flytter sitt Boo/ och byter om tiänster/ han winner dher intet vppå. Syr.30.v.7 & seq.

Lapis sæpè volutus, musco non obducitur. Eras. Item aff en gammal Vers: Non fit hirsutus, lapis in loca multa volutus. Aff Seneca säger man och: Non convalescit planta, quæ sæpius transfertur. Dheraff sägz och vthi ett

annadt gemeet Ordspråt: Ingen flytter sitt boo/ han mister jw så gott som en Koc. Dhet somma meena och Tyskarna/ som säya: Pflantzen die offt werden versetzt/ bleiben selten/ etc. Fab. de arbore tralaticâ. sup. lit. Ing. Offt.

Syr. 4. v. 3. & cap. 7. v. 11. **Steen på börda är altijd tung.** i. e. Dhen giör illa/ som ökar dhen bedröfwades sorg. Afflicto non est addenda afflictio. Eras. Item aff Seneca: Ne insulta infortunato; Communis n. fortuna est, &c. Sup. lit. Lägg-Spott.

Ezech. 18. v. 20. **Stiäl min Broor så hänger en Tiuff.** i. e. Som man wille säya: Hwart Kaar stäär på sin bräd. Stände hwar sitt äfwentyr/ som illa giör. Dheraff plägar man och säya: Fiat justitia, aut pereat mundus, &c. sup. lit. Hwart. Ing. Lag.

Pred. 5. v. 2. **Stilla Watn haar diup grund.** i. e. Diupa strömmar löpa tyst. Dhet stillaste Folcket haar skalcken baak drat. Cato haar dherföre sagt: Quâ flumen placidum est, forsan latet altius unda. Item aff Curtio: Altissima quæque flumina, minimo labuntur sono, &c. Tyskarana säya och: Stille Waßer haben tieffe grunde/ etc. Fab. de amnium silentiis. Sup. lit. Jw. Diup

Ephes. 5. v. 7. 11. & seq. 2. Cor. 6. v. 14. & seq. **Stiälaren och dölliaren/ både lijka gelda.** i. e. Dhe äre vnder lijka dom och straff. Man säyger förtenskul per reg. juris: Utriq; fures, qui recipit & furatur. Item Agens & consentiens, pari pæna digni. En Scribent haar dheraff sagt: Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas, &c. Tysken säger och:

Dher

Der häler iſt ſo guth als der ſtähler/ etc. Sup. lit. Hitt.

Stiåla är fulle gott handtwärck/ men löhner illa. i.e. Som man wille ſåya: Tänkte Tiufwen på Galgen/ſå ſtule han aldrig. Man plägar referera om en Tiuff/ ſom för ſin broth ſkulle gå til Galgan/ och är in tranſitu honom aff Predikanten bland annadt förhållet/ at han hade bättre giordt/ om han hade lärdt ett gott Handtwärck/ än taga ſigh ſådant oråd före/ etc. Skal omſijdor hafwa ſwaradt: Jagh haar fulle lärdt ett gott Handtwärck (meenandes ſtiåla) Men iagh får intet blifwa dher wed/ etc. Inf. lit. Straff. Tänckt. Prov. 20. v 17.

Sticken tohl icke at Solen ſkijn i Watnet. i. e. Heeta Hufwud tohla intet ſkiämpt. Och blii fördhenſkul aff Tyſkarna kallade Petters Köpffe. Vthan twifwel taget aff S. Peder/ ſom aff heetan ifwer togh til Swärdz i Örtegården/ etc. ſup. lit. Han. Prov. 15. v 18 Joh. 18. v. 10.

Stilla och from konũer ſällan för dom i. e. Dhen enfaldige ſkyr giärna wijdlöfftigheet. Dheraff säger man och: Simplicitas eſt amica legibus. Eraſ. Och vthi Swänſkan: Han är god wäria/ ſom ingen wil häria. Tyſkarna ſäya och: Schlecht und recht/ kumpt ſelten für den richter/ etc. ſup. lit. Han: Skätt. Prov. 11. v. 6 & cap. 13. v. 6

Stocka Flugor/ och låta Bijen fara. i. e. Sijla Muggor/ och ſwällia Cameler. Dherom lyder och Verſen aff juvenale: Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas, &c. En wijs man ſkal fördhenſkul wäl hafwa lijknadt Laag och Dom wedh Dwärgznäät eller Matth 23. v. 24.

Spinnelwäff/dher vthi Muggor och små Flugor faſtna: Men aff dhe ſtörre rifwes dhet ſonder. Vall. Max. &c. ſup. lit. Sijl.

Prov. 15. v. 33. **Stoor ähra/ ſtora ſorger. i. e. Högt wälde/mycken ähoga.** Man ſtunger förden-ſkul dherom vthi en Lat. Cantilena: Honor vult onere gravari. **Ährad wil wara beſwäradh/** etc. ſup. lit. Hög. inf: lit. Ähr.

Pred. 5. v. 2 **Stoor ord fylla intet Säcken. i. e.** Som man wille ſäya: Dhet är intet medh blotta or-den beſtält. Dheraff haar och en Scribent ſagt: Peculium re, non verbis augetur, &c. Celſus. Item: Non dicto, ſed facto opus eſt. Eraſ. Och blijr aff Eraſmo kallat: Tragicè loqui. Prächtige wort führen. Item: Große wort fyllen den Sack nicht/ etc. ſup. lit. All. Mång. Ord. Wedh dhen meeningen plägar man och ſäya:

Pred. ut ſuperius **Stoor ord ſittia intet i Halſen faſt. i. e.** Alla Ord låta ſäya ſigh. Ord vthan wärck är ſom en Kläckeklang/ och blij fördhenſkul aff Eraſmo kallade: Fulgur ex pelvi. Han kallar dhet och Per ironiam: Ex tripode dictum. Poeten haar om ſådana ſtoor Ord ſagt: Proijcit ampullas, & ſeſquipedalia verba, &c. Horat. Man ſäger och dherwedh: **Mycket aff munnen/och lijtet aff Ullen.** etc. Item aff Tyſkan: Prahlen ohne nachdruck. ſup. lit. All. Myck. & infer. hac lit.

Sup. 6. v. 7. **Stoor ſynd/ ſtoort ſtraff. i. e.** Offta och illa ſyndant/ ökat ſtraffet. Dherföre haar och Poëten ſagt: Magna graves ſemper comitantur crimina pænæ. Item: Creſcentibus delictis, exaſperantur pænæ, &c. Tyſkarna ſäya och: Auff große ſünde/ volgen große ſtraffe/ etc. Sup. lit. Jw. Offt

Stoort hopp/ faller så snart nedh som opp. i. e. Syr. 34. v. 8

När man will alt för högt vth/ så falleret snart i Skarnet. Dheraff säger man och: **Hoppet faller offta i Brunnen.** Poeten haar och sagt: Fallitur augurio spes bona sæpè suo, &c. Ovid. *Item*: Spes reficit dominum, fallit & ipsa suum. &c. Idem: sup. lit. Hopp.

Stoor lycka stoor fahra. i. e. Som man ellieſt plägar säya: **Höga Hästar gidra swckrt fall.** Syr. 11. v. 4 5. & seq.

Magna fortunæ dona non sine metu sunt, Eras. *Item* aff en Poët: Brevis est magni fortuna favoris. Sil. Ital. Maximæ fortunæ minimè credendum est. Ha ar Livius sagt. Aff Seneca blijr och Lyckan för sin obeständigheet skul kallad: Levis Dea, &c. Tyskarna säya: Grosglück ist nicht ohne tück. Item, Glück ohne mangel/ ist nimmer ohne angel. På Swänska säger man och: **Stoor Lycka hâller intet fârgan. etc.** sup. lit. Hâllg. Hög. & infer. hac lit.

Stoor Ord och lijten macht/ haar hin hâle sammanbracht. i. e. Pred. 5. v. 3

Som man wille säya, **Ondt wara wreder når ingen är rådder.** Dheraff haar och Poëten sagt; Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere. Aulon. På Swänska: **Stoor ord sittia intet i Halsen fast.** etc. super. hac lit. sup. lit. Ondt.

Stoor åhra kostar Mynt. i. e. Til en tiock rumpa hörer en wijd Brook. Syr. 3. v. 22. & seq.

Dhen i åhra sitter/ han måste och dher efter föra sin Stat. Heeter altså; Honor est sumptuo-

ptuoſus. Staten effter Ståndet. Tyſke ſäger: Junckerſchafft wil Gelt haben/ etc. in lit. Till. Wedh dhen meeningen säger man och:

Syr. ut ſuper. **Stoort Huus många tarfwer.** Idem. Man säger och dherom vthi gambla Verſerna.

Ædificare domos, & paſcere corpora multa,
Ad paupertatem, proximus eſt aditus, &c.

Sup. lit. Den. Man plägar och säya:

Syr. ut ſuperius. **Stoort Huußhåld wil haa gott Wisthuus.** i. e. Många äthare freſta på Mathsäcken. Ty dher wil intet ſtumper til måål/ eller kluter til Kläde. Man säger dheraff: **Mång Swijn giöra Drancken tuñ. Item: Mång Barn och lijten maat/ giöra tunna Smörgiås/** etc. ſup. lit. Bröd. Mång.

Stoora Dygder/ ſtoora feel. i. e. Dhe wijſe haa och ſina briſter. Dher höga gåfwor äre/ dher äre och offta ſtoora feel. Dherom haar och Eraſmus ſagt: Quò quis ſapit altius, eò profundius decipit, &c. ſup. lit. Hög.

Syr. II. v. 6 **Stoor Lycka löper ſnart om.** i. e. Hon håller intet länge ſårgan. Dheraff säger man och: **Lycka och Glas/ gå ſnart i kraas.** In magna fortuna, parva eſt licentia. Item: Fortuna eſt vitrea, cum maximè

ſplen-

ſpendet, rumpitur, haar Publius ſagt/ etc. ſuper hac lit. ſup. lit. Hög. Lyck.

Stoor lofwen och okrympt Kläde/ minskas altijd. i. e. Lofwen förgåtes och Klädet löper ihoop. Dhet står fördhenskul aldrabäst/ intet meer lofwa/ än man wil hålla. Eliest heeter dhet: **Lofwa runt och hålla tundt/ giör swagh Crediit.** etc. ſup. lit. Loffw. Syr. 4. v. 33.

Stoor Narz/ stora Biälror. i. e. Hwart effter annadt tiähnar bäst ihoop/ etc. Jacob. 2. v. 13.

Straff wil haa nådemåål. i. e. Nådh måſte ſtundom wara wedh rätten. Dheraff säger man och: Supplicia oportet more patrio ſumi, &c. ſup. lit. Högſt. Nåd.

Straff kommer offta långſampt/ men ſträngt. i. e. Som man ſade: Wår HErre är tohligh/ och draar längie ihoop medh en Menniſkia: Men straffar omſijdor dheſte hårdare. Eraſmus haar dherföre ſagt: Dij laneos habent pedes. Poëten haar dherom ſagt: Sera tamen tacitis, pæna venit pedibus. Tibull. Lento gradu ad vindictam ſui divina procedit ira: Sed tarditatem, ſupplicii gravitate compenſat. Val. Max. Item aff Terentio: Multis fortuna parcit in pænam, &c. En Poet haar dherom ſagt:

Noſtra Deus ſubitis non damnat crimina pœnis;
Compenſat longas ſed gravitate moras, &c. Lindeb.

Plutar-

Plutarchus haar och wedh samma meenting sagt; Serò molunt Deorum molæ. På Swänska plägar man och säya; Dhen länge släpar Foot/ honom möhter en gång rooth.

Item: Han får en gång sina Fiskar warma. En Grækisk Poët haar och dherom sagt.

Tardè licet
Veniat, venit tn. horrido cælitus
Delapsa tandem pœna, &c. Soph.

1. Machab. 6. v. 14. Jerem. 12. v. 3. 2 pet. 2. v. 9 Syr. 20. v. 9 psl 94. v. 13 Matth. 13. v. 30.

Straffet går seent/ men kommer geent. etc. Tyskarna säya: Ein feistschwen entlaufft dem metzger nicht. Item,

Was Gott spahrt in die länge/
Das straff er mitt der stränge.

Och heeter altså. Lang geborget/ ist nicht geschänckt. Item, Härter rächet spahte rach/ etc. Sup. lit. Ded. Efft. Láng.

Esai. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4.

Straffet skrämmer Skalken. i. e. När en arg Menniskia blijr för sin broth straffad/ så see andra dher wedh/ och rädas för näffsten. Dheraff haar och Poeten sagt; Oderunt peccare mali, formidine pœnæ. Horat. Mansäger och aff Erasmo. Metus pœnæ, est meta nocendi. Item, Pœna ad paucos, metus ad omnes pervenit, &c. Cic. sup. lit. Om. Äsk.

Syr. 22. v. 25. & seq. cap. 32. v. 1. 2.

Straffa din wänn/ men osmädt. i. e. Man må fulle warna sin wänn med goda/ men uthan förssmädelse; Ellest sätter dhet ingen god wänskap. Reprehensio debet vacare calumnia. Item, Clam coarguas propinqvum, palam laudaveris, &c. Auson. Aff Tyskan säger man: Straffe/ aber ungeschmehet. Item,

Freun-

Freünde soll man heimlich straffen/ und offentlich loben/ etc: inf. lit. Wån.

Straffet börias på Gudz Huus. i. e. På dhen fromma. Justi affliguntur. Tyskarna säya: Je frömmer Christ/ je gröβer kreütz: Men korβbärare en märkelig tröst; Der han har sagt: Qui habet patrem Deum, & fratrem Christum, non timet in die mala, &c. Sup. lit. Jw. Ezech. 9. v. 6. Jerem. 25. v. 29. Syr. 2. v. 8. 1. pet. 4. v. 17.

Straffa är bättre än klaffa. i. e. Rijs är bättre än Räfweswatzen. Dhet är en uprichtigare wänskap/ at säya sin wän hans brister/ än tala honom effter munnen. Maluerim veris offendere quàm placere adulando. Item, Pejor odio, amoris simulatio Aristoteles haar och dherom sagt: Præstat in corvos, quàm in assentatotes incidere; Illi quippè mortuos, isti viventes devorant, &c. sup. lit. Bättr. För. Opp. prov. 9. v. 8 & cap. 26. v. 22. 25. cap. 27. v. 5. 6. cap. 28. v. 23. Syr. 20. v. 23.

Straffet effter brottet. i. e. Som Synden är/ så måste ech näffsten wara. Noxiæ par pæna esto, &c. sup. lit. Bror. Lijk. Mång. Offt. Sap. 6. v. 7.

Strax neka är bättre/ än länge lofwa. i. e. När man får strax ney på dhet man begiärer/ så blijr man intet dragen på halan Jis. Erasmus haar och sagt: Minus decipitur, cui negatur celeriter. Man säger/ och medh Poëten: Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes, &c. Ovid sup. lit. Bättr: Först. prov. 3. v. 28.

Strijd icke moot sanningen. i. e. Låt sant wara sant/ så går alt wäl til/ &c. sup. lit. Bek. Syr. 4. v. 24 25, & vers. 29. 30, 32.

Strykan om muñen med en Harefot. i. e. Smickra; Fuchtzschwantza. Giswa smicker för Smör/ etc. sup. lit. Giffw. Collect. 3. v. 22. & seq.

Strång

prov.22.v. 6. Matth.6.v 16. **Strång Vll är ond at färga. i. e.** Ond art är swårt at bättra. Dheraff plägar man och säya: **Fast man förgyller Gåselorsten/ så är ändck skarn i grunden/ etc.** sup. lit. Art. Förg. Hwar.

Collos.3.v. 22. & seq. **Styra fuchsen är bästa hofkonst. i. e.** Til hofwa gteer man offta sööth ord aff falsrt Hiärta. Dherom haar och Seneca sagt: Fraus sublimi regnat in aula, &c. Sådant haar och Erasmus kalladt: Caput demulcere. i. e. Ut superius. **Stykian om munnen medh en Haarefoot/ etc.** sup. lit. Den. Fång. Råfw.

prov.13.v. 11. **Sträck Footen effter Fållen. i. e.** Ställ Munnen effter Maathsäcken. Thäringen effter nåhringen. Tuo te pede metire, haar Horat. sagt: Messetenus propria vive. Idem: Item, Tecum habita, & noris quam sit tibi curta supellex, &c. Pers: Och heeter fördhenskul: Qui plus expendit, &c. sup. lit. Den. Man. Når. Slööß. inf. lit. Öfw.

Syr.10.v.1 & seq. Sap.6. v.1. & seq. Prov.29.v. 14. **Stränge Herrar råda intet länge. i. e. Ond stryrßel sätter ass säthe.** Och är en förwijtelse emoot en part som nys komma til ett ämbete/ och strax begynna medh otijdigh strängheet/ etc. Dherom sägher man och: Nullum violentum est diuturnum. Cæsar haar dherom sagt: Potentia mediocriter exercita, omnia quisita conservat. Man plägar och säya medh Publio: Malè imperando summum imperum amittitur. Item aff Seneca: Severitas assiduitate amittit authoritatem. Och aff Tystan: Gestränge Herrn leben nicht lang.

lang/ etc. I gambla tijderna/ når en Swänsk Waaltonung nys år blefwen Kröhnt/ och hans nampn aff Härhälden/ effter sedwänian vthropadt; Skal heela Ständernes meenigheet hafwa medh en munn ropadt och swaradt: Så gammal som goder/ etc. Kongz B. 3. Cap. §. 3. Vpl. l. ad finem, &c. Doch haar likwäl Syrach sagt/ at en wijss Regent år ströng/ etc. sup. lit. Allt. Ond. inf. lit. Såå.

Ströng Fader giör blödigh Barn. Syr. 4. v. 30. i. e. Som man wille säya: **Ägan år godh/ når han år mätteligh/** etc. sup. lit. Ag. Mått.

Stulit Watn år altijd sött. i. e. Dhet förbudna giör man hälst. Dheraff haar och Poëten sagt: Nitimur in vetitum, semper cupimusque negata. Ovid. Placet inconcissa voluptas. Idem: Item: Quod licet ingratum est, quod non licet acrius urit. Ovid. Man plägar och säya: Aquæ furtivæ dulciores sunt, &c. Och aff Erasmo: Dulce pomum qvum abest custos, &c. Tyssken säger och: Gestolen Waßer ist malvasler, &c. Sup. lit. Förb. Wedh samma meening sägz och: Syr. 23. v. 24. & seq. prov. 9. v. 16.

Stulen maath smakar bäst. Idem: Aff Tyskan sägz: Verbottene speis ist süß. Item: Was uns verbotten ist/ das thun wir am liebsten/ etc. Ut super. sup. lit. Allt. Förb. prov. 20. v. 17.

Stumpen och krumpen/ giöra lijkaste laget. i. e. Som man ellest säger: **Lijkt söker giärna lijkt.** Concolores aves facilimè congregantur. Eras. Item: Simile simili gaudet. Idem: Tyskarna säya: Gleiche brü- Syr. 13. v. 18. & seq.

che brüder/ halten die beſte freündtſchafft/ etc. ſup. lit. Liſkt.

Syr. 13. v. 11 **Stundom ſwång och ſtundom ſpräng** i. e. Antingen för liitet eller för mycket/ ſällan räkas måttan/ och heeter: Aut in excelſu, aut in defectu, &c. ſup. lit. Man. Mått. inf. lit. Höß.

Syr. 25. v. 22. & ſeq. **Styr Häſt medh Betzel/ och Kohna medh Kiäpp.** i. e. Dhe behöfwa både ſtyrßel och tuchtan. Ambo egent freno, &c. ſup. lit. Den. Ond:

Styra luſta/ är dygdeproff. i. e. Stå emoot ond begiärelſe/ är en ſtoor Dygd/ och Gudz gåfwa. Dherom haar fördhenſkul Poëten ſagt.

Gal. 5. v. 24 1. Theſſal. 4. v. 4, 5. *Diſce meo exemplo formoſis poſſe carere:*

Eſt virtus placitis abſtinuiſſe bonis, &c. Ovid. Item:

Oderunt peccare boni virtutis amore, &c. Horat. ſup. lit. Ondt.

prov. 21. v. 9. 19. **Stålt Qwinna wil måſt råda.** i. e. I gemeen wil högfärden giärna föra wåldet i Huſet. Tyſkarna ſäya: Ein ſtoltzes Weib führet gern das Regiment im Hauſe/ etc. ſup. lit. All.

prov. 11. v. 14. **Störſta hoopen ſluta rådh.** i. e. Många Stämmer gidlla måſt. Potior pars concludit. Majora vota prævalent. Eraſ. Plurium calculus vincit. Liv. Om ſådana rådſlagh ſtal Keyſ. Marc. Anthonnus hafwa ſagt: Æquius eſt, ut ego tot, taliumq; amicorum conſilium ſequar, quàm tot taleſq; amici meam unius voluntatem, &c. Capitolin. ſup. lit. Mång. ög.

Sug-

Su.

Suggan tägnar drafwet. i. e. Rätterna effter Giästerna. Sallaten effter munnen. Brukas til en förwijtelse / när man seer någon omgå medh dhet som honom illa anstår / etc. sup. lit. Sall. Skitt. Swrt.

Sund maga tohl all spijs. i. e. Dhen helbregda haar en maga som en Föhrmans taska / dhen dher taar emoot allehanda Mynt. Dheraff plägar man och säya: Sanis omnia sunt sana, &c. Tit. 1 hv. 15.

Sundagz spohran lyckas intet. i. e. Som man wille säya: Helgedagz arbetet richtar intet. Man säger fördhenskul vthi en gammal Vers: Quod festo netur, nihilari sæpè videtur. Och aff Tyskan: Was man am Sontag spinnet / verghet und bald zerinnet / etc. sup. lit. Alm. Matth. 6. v. 33.

Sunder man är rijker man. i. e. Helsan är ett förborgat klenodh / och meer än stoora rijkedomar / etc. sup. lit. Hälß. Syr. 30. vo 15 & seq.

Sund Lufft giör Läkiaren arm. i. e. Dhet ingen Siukdom grasserar, haa Medici lijten förtiänst. Dheraff plägar man och säya: Si nemini malè est, medico malè est Dhet samma säger man och aff en gammal Vers: Quàm malè habet medicus, si malè nullus habet, &c. Tyskarna säya: Wen die leüte gesund seind / so ist der medicus im beutel kranck / etc. Sup. lit. Ottij. Syr. 38. vo 1. 2. 3. & vo 12. 13.

Sw.

Swra drufwor giöra ömma tänder. i. e. Ond gierning haar elack frucht. Ellest blijr och här medh förståndet Ewgs Äpplebeth Jerem. 31. v. 29. Ezech. 18.

plebeth/ som swijdher in vppå alla hennes Barn/ etc.

Swr Fisk är tröger maath i. e. Man går intet giärna på dhet som illa smakar. Piscis est nequam, nisi recens, haar Plautus sagt: Man plägar och ellest säya: **Man draar intet Knijsk ädh suran Wälling.** i. e. Man fägnar intet giärna dhet som intet gott duger/ etc. sup. lit. Man. Snylt.

Swrt Öga seer intet giärna Solen. i. e. Som man ellest wille säya: Fur odit lucem. Tiufwen hatar liuset. Dhen illa haar giordt/ han skyr altijd at komma i Dagzliuset/ och fram för Öfwerheten/ affträddhoga för straffet. Dheraff man och plägar säya: **Han skymmer altijd som skitin är.** **Item: Skyldigh är altijdh rädder.** Erasmus haar och dhetom sagt: Lippus oculus solis non fert radios, &c. sup. lit. Han. Skyld. Inf. lit. Tiuff.

Joh. 3 v. 20
prov. 21. v. 15.

Swrt wärfwadt går trögt vhr pungen. i. e. Dhet man haar slijtit ondt före/ eller dyrt kiöpt/ dhet giffz nödigt vth. Tyskarna säya dhet samma: Sawr erworben/ geht zehe heraus/ etc.

Swart Salt aff ond Giäldenär. i. e. Aff tröge och onda bethalare / måste man taga Bast och Blaggarn. i. e. Dhet man kan fä/ ellest får man intet/ etc. Sup. lit. Ond. inf. lit. Tag.

Swart swijder intet/ dhet hwijta går aff med ängest. i. e. Som man wille säya:

Fäyring

Fägring faller snart. Poeten haar dherföre sagt: O formose puer nimium ne crede colori: Alba liguſtra cadunt, vaccinia nigra leguntur, &c. Man plägar och ellieſt säya: Syr. 14. v. 18. Iocob 1. v. 11.

Bruthna Nötter haa sötha kiärnar.

Item: När hwar täckes sitt/ sä blijr all maath äthen och alla Pijger giffta. etc. Tyskarna säya och: Swartze kirschen ißt man am libsten. Swartze trauben seind süß. Item: Der Pfeffer ist swartz/ den hatt doch iederman gern/ etc. sup. lit. Brun. Efft För. Kärl. När super. hac lit. inf. lit. Swijn. Wedh sådan meentngh pläghar man och säya:

Swarta Pijgor blij och giffta. i. e. Man kastar intet bort en swartbruun Pijga. Heeter fördhenstul ut superius: Vaccinia nigra leguntur, &c.

Swarter Swän får oc en hwijt Mös i. e. När en ringa Person råkar oförmodeligh Wedh någon lycka; Antingen han kommer til ett gott ämbete/ eller giftermåål; Då säger man medh Poeten: Mopso niſa datur; Quid non ſperemus amantes? Virg. Tysken säger och: Der gehl und schel/ trifft offt den besten theil. Item: Krumb holtz gibt auch guhte kohlen/ etc. sup. lit. Krook Skod. Syr. 11. v. 2. 3.

Swartsiukan dräper ingen. i. e. Dhen skinnrädde haar fulle ondt aff harm och nijt/ men dörr dher intet aff. Dherföre plägar man och säya: Afmundsiuker haar sielfmer wärst. Dhet häls och för en omgångs siuka/ och så gemeen/ at och Eraſmus haar Mrtth. 20. v. 12. Syr. 9. v. 1. Prov. 6. v. 34. 35. Prov. 14. v. 30.

sagt: Qui non zelat, non amat &c. sup. lit. Afw.

Syr.3.v.22. & seq. **Swanen behöfwer så wäl sina fiädrar/ som Sparfwen sina.** i. e. Som man plägar säya: Dhen mycket haar/ dh̃ mycket tarfwar. Dhen Rijke behöfwer så wäl sina medel/ som dhen Fattiga sina. Och heter altså: Staten effter Ståndet/ etc. sup. lit. Stoort. Inf. lit. Till.

Syr.11.v.2. 3. **Swart Jord bär och god Säd.** i. e. Man skodar intet Hunden effter Häret. Item ut superius. Swarta Pijgor blij och giffta/ etc. sup. lit. Skod.

Sweek i dryckiom/ sweek i androm styckiom i. e. Som man plägar säya vthi ett annadt Rijm aff samma materia:

Man troor dhen sällan wist/
Som i dryckiom brukar list/ etc.

Man plägar och dher wedh säya: Falsus, in uno, in cæteris fidem perdit, &c. Sup. lit. Den En.

Swijka dhe sworne/ och icke dhe borne. i. e. Blod är altijd tiockare än wattn. Frändskap håls för hullast/ etc. sup. lit. Blod.

Syr.33.v. 31. 32. **Swijker du Hästen i Häcken/ så lägger han digh i Bäcken.** i. e. När Hästen intet får sitt Foder/ så härdar han intet vth dagzleeden. Man säger dherföre aff Erasmo: Eqvus pabulo defraudatus, ignavus, &c. Dhet kan och förstås om dhe tiänare/ som aff dheres Herrar blij alt för knapt hållne/ och fördhenstul gripa offta stelfwa til födan/ och för nöd

stul/

stul/ swijka och besnilla dheres Herrar dsher med. Dheraff man och plägar säya: Elack Häst som icke är Fodret wärd/ etc sup. lit. Fl.

Swijnegrät giör intet ögonen wått. Syr. 12. v. 5. 16.
i. e. Skrymtare gråta intet aff Hiärtat. Dher aff haar och Eraſmus kallat en sådan gråäth: Ad novercæ tumulum flere. Item aff Luciano: Crocodili lacrymæ. Tyſkarna kalla dhet: Dobenhin weinen. i. e. **Gråta vthan sorg/** etc. sup. lit. Arffw.

Swijn/ alla swartai mörkret. i. e. prov. 27. v. 7.
Som man sadhe: **Kiärleken är blind.** Syr. 23. v. 22. & seq.
Han faller så snart på Kootråcken/ som på Rosenbladh. Nocte latent mendæ, haar Eraſmus sagt: **Hungrigh är intet Brödh för swart.** Item: **Mycket dhen siuka lyster.**
Man säger och wed dhen meeningen aff Eraſmo: Sublata lucerna, nihil diſcriminis inter mulieres, &c. Tyſken säger: Beim licht gleichet die ziege einer Jungfern. Item: Im finſtern ſeind alle katzen graw/ etc. sup lit. Hungr. Kårl Swart.

Swulten Swijn roota mäſt. i. e. Som Prov. 28. v. 22.
man sade: **Magra muggor bijta wärſt.**
Och förstås om torfftiga Karar/ när dhe först komma til ett Embete/ snåla dhe omkring sigh/ och taga per fas & nefas, hwad dhe kunna få; Särdeles vtht tiänſter aff någon vpbörd/ vthan tankar om någon Räckenſtap; Såsom alt wore dheres egit/ som dhe om händer hafwa/ etc. Sup. lit. Magr.

Swäria i lyckia/ är ſmart at vpnekia.
i. e. Ett skiämvtsord/ när någon förnekar en giärning/ och wil beswärta henne/ dher man lijkwäl troor honom skyldigh/ etc. Då säger man

Hebr. 6. v. 16. man/ at han skal swäria i Lyckia/ så kan han Eeden snart vprycka; Såsom en Knuth i Lyckia bunden är snart at vplösa/ etc. Man plägar fördhenskul wedh sådan händelse säya: Osmuret bäst. Item: Swärie dhen som ingen Sicklen haar: Men aff Erasmo blir en Eed kalladh: Emplastrum debiti, &c. infer. hac lit. inf. lit. Tuff.

Matth. 5. v. 34. & seq. Jacob. 5. v. 12. Syr. 23. v. 15 & seq. **Swäria ökar Synden.** i. e. Jw offtate man swär/ jw meer man syndar. Ty dhen som swär/ han kan intet wara vthan synd/ haar Syrach sagt: Christus sielff förbiuder och alt swäriande/ etc.

prov. 15. v. 1. **Swärd läckar Swärd.** i. e. Som man roopar i Skogen/ så får man och swaren til. Heeter fördhenskul som Erasmus haar sagt: Arma armis irritantur, &c. Och aff aff Tyskan: Hardt gegen hardt/ etc. sup. lit. Som.

Swärd föresl bäst/ när Herren håller i skafftet. i. e. Krigh går bäst för sigh/ när Herren är sielfwer medh. Dheraff plägar man och säya: Dher man intet är sielff/ dher blijr intet Hufwudet tvättat. Item: Siälfwer är godh Dräng. Ellieft plägar man och säya: Hundar ähta vp annars ärende/ etc. Dherom haar Tacitus sagt: Si status imperii aut salus provinciarum in discrimine versatur, ipse Princeps in acie stare debebit, &c. Man läås och/ at när Alberus

prov. 26. v. 6.

Erzher

Ertzhertigen aff Österrijke/ skal vthaff sina Underså̊ter wara påmint och bedin: Til at förordna en Fältherre til Krijget emoot Böhmen/ skal hafwa swaradt: Si alium quàm me ductorem exercitus petitis, frustra me Ducem Austriæ appellatis, &c. Æn. Sylv. sup. lit. Der. Hund. Stålff.

Syn i en Säck/ Stråå i en Skoo/ och Siökian i Fönstret/ dhe låta giärna see sigh. i. e. Odygden yttrar sigh giärna/ etc. sup. lit. Förg. Od.

Synden är intet fulbordadh förr än hon roosas. i. e. Roosad Synd är dubbel Synd/ etc. sup. lit. Förg. Roos. Esai. 3. v. 9.

Syn går för sägn. i. e. Som man wille säya: Ögbat är ett troget wittne. Joh. 20. v. 25.
Item: Ögnasynen troos altijd mehr än Sagor: Heeter fordhenskul som Plautus haar sagt: Pluris est unus testis oculatus, quàm decem auriti, &c. Ellies̊t är meeningen dheraff: När man wil förneeka någon act, som doch är allom vppenbaar/ då säger man til mehra verification: At **Syn går för sägn.** Item: **Dhet är klaart at påtaga/ etc.** sup. lit. Aff. Ded. Den. Efft. Hwad. Händ inf. lit. Ög.

Synes fulle på skrållet/ hwad kåril dhet haar waret. i. e. Art wijsar art. Tyskarna säya: Man sicht am scherben woll/ was es für ein geschier gewesen ist/ etc. sup. lit. Man. inf. lit. Og.

Så.

Syr.27.v.1. Jacob.5.v. 7. **Såå skiäppa/ och få skiäppa/ giör en arman Åkerman.** i. e. Som man wille såya: Slätt handel dher ingen winning är. Ty om hoppet intet födde Åkermannen/ så miß-tröstade han snart om födan. Dheraff haar och Poëten sagt:

Spes alit agricolas, spes sulcis credit aratis;

Semina quæ magno fœnore reddat ager, Tibull.

Sup. lit. Hopp. Slätt.

Syr.13.v.1. Prov.13.v. 20. **Sådant man vngår/ så lärer man oc.** i. e. Dhet man mäst handterar/ lärer man snarast/ antingen dhet är ondt eller gott. Dheraff haar och Menander sagt: Sapiens eris, sapientibus sæpè assidens. Item: Princeps sapit congressu sapientum, &c. Eras. sup. lit. Der. J Såd.

Sådan Herre/ sådan Swän. i. e. Lijkt söker giärna lijkt. Dheraff sägher man och medh Poëten:

Componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis, &c. Claud.

Item: Regis mores sequitur regio. Eras. Dherföre plägar man och säya aff Erasmo: Qualis rex, talis grex: Bonus ipse, bonos habet subditos. Item. Catulæ dominas imitantur

Eras.

Eraſ. Och aff en Poet: Maxima quæque domus, ſervis eſt plena ſuperbis. Juven. Hijt höra och dhe Swänſka Rijmen:

Syr.10.v.2 prov.29.v.11.

Är en Herre mild och ſpaak/
Så går och Swännen i gott maak;
Men är Herren arg och ſwåär/
Snart finnes en Swän aff ſamma håår/ꝛc.

Dherföre haar och en gammal Scribent ſagt: Facilius errare naturam, quàm principem formare Rembl. ſui diſſimilem. Sophocl. Item aff Seneca: Rex velit honeſta, nemo non eadem volet. Och medh Cicerone: Quales in Republ. principes ſunt, tales reliqui ſolent eſſe cives. Item: Qualis hera, talis pediſſequa, &c. Idem. Tyſkarna ſåya och: Regenten exempel, iſt der unterthanen ſpiegel Item: Den Herrn kennt man beym geſinde. Dheraff plägar man och ſåya: Getrewer Herr/getrewer Knecht/ etc. ſup. lit. Den. Lijkt.

Sådan Kyrkia/ ſådan Helgon. i. e. Sap.3.v.15

Hwart effter annat. Koppar Mynt/ Koppar Siälemåſſa. Doopet effter Barnet/ etc. ſup. lit. Hwart. Kopp.

Sådant Sååt/ ſådant Pläſter. i. e. Syr.7.v.25 & cap. 10. v.5. & ſeq.

Som man wille ſåya: På en hård Knagg hörer en ſwår Klubba. Ty elltteſt plägha man ſåya: Blöta Bårdſkiärare giöra rutna Sååt/etc. ſup. lit. Blööt. Påå. Skarp.

Sådan jagt/ ſådan wildebråd. i. e. I ſådant watn/ fångaar man ſlijka Fiſkar. Syr.13.v.21

Dherom pläga och Tyſkarna ſåya: Wer mitt Katzen jaget der fengt auch Meüſe/etc. ſup. lit. Der, & ſuper. hac lit.

Så

Pred. Iper totum. Joh. 4 v. 37. **Så gåret/ dhen ena släpper/ dhen andra fåret.** i. e. All ting haar sitt skiffte. Intet är vnder Solen beständigt. Ty/ som bäst man meenar sigh haa något i händerna/ såsom tiänster och annadt: Så wet man intet aff/ förrän man sitter emellan 2. Stolar. Dheraff och Erasmns haar sagt: Omnium rerum vicissitudo, &c. sup lit. All.

1. Timoth. 5. v. 8. **Så gott är liggia naakot/ som hafwa elackt på sigh.** i. e. Til förståendes om elacka Män och Huußhållare/ som intet försöria sigh eller dhe sina: Och hållas fördhenskul så gode tappade som hitte/ etc. sup. lit. Bättr.

Sap. 6. v. 1. & seq. **Så gammal som goder.** i. e. En önska emoot otijdigh strängheet/ etc. Sup. lit. Alltf. Ondt. Sträng.

prov. 24. v. 31. & seq. **Så är By som Bonde.** i. e. Hästen är som han blijr hållen til. Item: Laater Åboo giör Hemmanet swagt. etc. sup. lit. Herr. Hwar. Swijk.

Esai. 28. v. 19. **Så lärer man padda binda Öök.** i. e. Til förstå/ när en får hugg eller straff til minneßbeta för något förseende/ etc. Vthan twifwel taget aff en Dräng/ som vthaff glömska eller oachtsamheet/ försummar at binda sin Öök/ när han går dherifrå/ och låter honom drifwa bort/ eller taga någon skada/ och får dherföre hugg/ etc. **Då lärer padda binda Öök en annan gång:** Som elliest heeter. **Kiöpa wett** eller **Giee Liärepänningar**/ etc. Dherom haar och Erasmus sagt: Disce cautius

mercari

mercari. Item: Piſcator ictus ſapit, &c. ſup. lit. Aff. Brändt. Man.

Så länge Narren tijger/ ſå häls han för klook. i. e. Som man säger: Narren kiännes aff tahlet/ ſom Örter aff luchten/ etc. Sup. lit. Aff. Man. Narr. Prov. 17. v. 28. & Ebp. 26. v. 7.

Så många Hufwud / ſå många ſinne. Hwar föllier ſin egen Hiärna. Och kan ſådant bäſt verificeras wedh en dryck: Dher dhen ena gräter; Dhen andra leer; Dhen 3 qwäder; Dhen 4 är wreder/ etc. Och heeter fördhenſtul billigt: Quot capita tot ſenſus. Eraſmus. Seneca haar och ſagdt: Non omnibus idem mortalibus natura tribuit ingenium. Item aff Terentio: Quot homines, tot ſententiæ. Man säger och: Suus cuique mos eſt, &c. Aff Tyſkan säger man: Wie viel Köpff/ ſo viel Kröpff/ etc. ſup. lit. Hwar. Luc. 6. v. 42.

Så ſtoort Skepp haar fulle förr ſegladt oinkull; ſom en Bytta medh Wälling. i. e. Så ſtoort moodh haar fulle förr fallet i Skarnet. Dheraff säger man och wedh lijka meening: **Högmood går för fallet/ etc.** ſup. lit. Högf. Eſa. 2. v. 11. 12. Dan. 4. v. 27. & ſeq. Prov. 16. v. 18.

Så olijkt är fulle förr blefwet lijkt. i. e. Som man ſade: Så ſtoort vnder är fulle förr ſtedt. Och brukas när man giör project om något olijkt Giftermähl eller annadt. Och ſägs wedh ſamma förſtånd aff Tyſkarna: Es iſt wol ehe ſo krumb holtz zum leffel gerahten/ etc. Sup. lit. Gudz. Ondt. Eſa. 28. v. 29. Prov. 16. v. 1. 2. & 9.

Säg

Så.

Syr. 8. v. 22. & cap. 41. v. 29. **Säg icke alt dhet du weest.** i. e. Haff tand för Tunga/ etc. sup lit. Haff. inf. lit. Tand. Tijg.

prov. 15. v. 8. Syr. 40. v. 21. **Sällan wäller en/ at twå träta.** i. e. Ondt tiltaal och wärre swar/ giör snart en träta. Ty dhet heeter som Eraſmus haar sagt: Ignis igne non extingvitur. **Echo föllier ropet. Som man ropar i Marken/ så får man och swaret til/** etc. sup. lit. Hårdt. Ondt. Som. sup. hac lit. inf: lit. Twå.

prov. 16. v. 32. **Sällan stillas storm vthan Rägn.** i. e. Som man ellieſt säger: Smått Rägn stillar offta stort wäder. Dhet häls för en långligh obſervation, at en ſtarck bruſande storm sällan affgår/ medh mindre han riſwer vp Rägn. Kan och lämpas til Qwinneträta/ som och sällan lychtas vthan wåta. i. e. **Gråt och Tåhrar/** etc. sup. lit. Qwinn. Små. Inf. lit. Öſt.

Sällan giäſpar gladerman. i. e. En giäſpande är antingē laht eller oluſtig. sup. l. Giäſp.

Sälſampt hälsför vndersampt. i. e. Dhet sällan ſkeer/ blir altijd högt achtadt. Rara quævis præclara, haar Eraſmus sagt: Item: Quod gratum eſſe voles id rarum effice. Raritas conciliat admirationem, &c. App. En gammal Låhrare haar dher om sagt: Nil sapienter fit, quod ſi ab omnibus fiat, inutile eſt, & malum, &c. Lactant: Hijt kunde och för Låsarens luſtſkul/ lämpas dhet som Cato skal hafwa sagt/ når en är kommen til honom och refererar, huru Rotter hade om Natten ſönderſkurit hans

Byxer

Byxer/ och begiårat weeta hwadh ondt sådant skulle betyda. Non est (Haar han swaradt) ostentum, quod sorices arroserunt caligas; Sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum, &c. sup. lit. Dygd.

Sällan döör Hund af beenbugg. i. e. Man faar intet illa aff dhet man giärna will haa. Såsom man wille kasta ett stycke Brödh åth en hungrogan/ och ett Been åth en Hund/ dhe skulle intet tyckiat wara illa giordt/ etc.

Sällan är greenen bätare än Bohlen. Matth. 7. v. 16.

i. e. Art blijr giärna wedh art. Äpplet faller intet långt frå Trädt/ etc. sup. lit. Art. Dott. Son.

Sällan är Kull vthan Trull. i. e. Sällan Fåhoop vthan brokot Nödth. Hiob. 15. v. 15. 16.

Som man wille säya: Sällan är någon stoor Barnahoop/ dheraff icke ett waanslächtas. Dher aff man och plägar säya: **Söndriga Pottor öfwer alt/ etc.** Sup. lit. All. Feel. inf. lit. Söndr.

Sällan rychte vthan rooth. i. e. Vthan grund. Ty röök går giärna aff Bränder.

Flamma fumo proxima. Eras. Item: Fama, non adeò temerè nasci solet. Cic. Tystarna säya dherom: Es fallen keine spöhne/ sie werden den gehatwen. Item: Gemeine gerücht ist selten erlogen. Dheraff skal och C. Julius Cæsar hafwa skildz wedh sin Hustru/ at hon war kommen i rychte för Clodio: Och fördhenskul dherom sagt: Oportet Cæsaris uxorem etiam à calumnia puram esse, &c. Liv. sup. lit. Ing. Rycht. Röök.

Säl-

Matth. 5. v 12. Joh. 15. v. 18. **Sälskap i nöden/ hugnar en blödan.** i. e. Dhet lijsar mycket/ at hafwa medhbröder i Olyckan. Dheraff man och plägar säya aff gamble Versen: Solatium est miseris, socios habuisse malorum. Bland gemeent folck säger man och: **Skiutzar min Granne/ så skiutzar iagh medh.** Item aff Erasmo: Commune naufragium, omnibus solatium» &c. Man plägar och säya: **En Åsna hugnas at dhen andra bär Säcken/** etc. Sup. lit. Den. En. Man. Or. Skiutz. Inf. lit. Åsn.

1. Cor. 9. v. 24. 2. Timoth. 2. v. 5. **Sällan wann rädder man.** i. e. Dhen något wågar/ han något winner/ dhen rädde haar wärst. Och heeter som Poëten haar sagt: Audentes fortuna juvat, timidosque repellit, &c. Virg. sup. lit. Een. int. lit. Wåg.

2. Macab. 8 v. 10. 11. & vers. 25. **Sällia Hönsen förr än Äggen blij wurpne.** i. e. Som man ellies säger: Sällia S'innet förr än Bidrnen blijr skuten. Item: Owurpne Ägg/ äre owissa Ungar. Man säger dher emoot til förwijtelse: Fåå först och flåå sedan. etc. Tysken säger: Die Berenhaut verkauffen/ ehe der Behr geflochen wirdt/ etc. Fab. de Venatore & cerdone. sup. lit. Bättr. Flåå. Fåå. Owis.

Sällan spelar man sigh rijk. i. e. Som man sade: **Kort och Tärning/ är en owis bärning/** Som sällan lyckas. Heete

fördhen

fördhenskul som Poëten haar sagt: Lusori fata resistunt, &c. sup. lit. Kortt. inf: lit. Tij. Tapp.

Sällan achtas ett. i. e. Dhet går så trögt at hålla sigh wedh enahanda handtering. Man wil så giärna glöta i mångahanda / dher man lijkwäl nogh hade medh ett at skaffa. Dherföre haar och Seneca sagt: Difficile est unum agere hominem &c. Och går fördhenskul dher medh effter allgemeena Ordspråket: **Fiorton ämbete/ femton Olyckor/ etc.** sup. lit. Acht Fiort. Syr. 10. v. 30. 32 & cap. 11. v. 10.

Sändegodz är skändegodz. i. e. Som ett annat Ordspråk lyder: **Hundar ätha vp annars ärende.** När man sänder sina waror til Marknadz medh en annan/ så blij dhe sällan så wäl sålde/ som man sielff wore dher tilstädes. Dheraff man och säger: **Ondt sittia hemma och giöra kiöpet.** etc. sup. lit. Hund. Her. Ondt. Siälff. inf. lit. Wis. prov. 26. v. 6.

Sättia Stool för dörr. i. e. När en tiänare vthan sin Herres willie och weetskap. går vhr sin tiänst/ och lembnar honom ett leedigt ställe; Dhet kallar man **sättia Stool för Dörr/ etc.** Rom. 13. v. 1. 2. 3. 1. Pet. 2. v. 13. 14. 18.

Sätt Paddan på Gullskinn/ hon hoppar ändå sielff aff. i. e. Som man wille säya: **Narren tiänar ingen heeder;** Han weet intet at nyttian. Dheraff haar och Plautus sagt: Ex aureâ sede in paludem resilit rana, &c. Om Åsnan wore klädd i Gull/ så äther hon ändå Tistel/ etc. Tyskarna säya: Prov. 27. v. 22. 2. Pet. 2. v. 22.

Der frosch springt im pful/ se se er auch auff einem güldenen stuhl/ etc. sup. lit. Fast. Narr.

3. Reg. 12. v. 14 & seq. prov. 30. v. 33.

Sättia Bocken til Trägärdzwachtare. i. e. Som man sade: **Binna Korfwen wedh Hunden. Giöra Ulfwen til Fåraheerde.** Ovem lupo con mittere. Eras. Der Katzen wirdt der Kees befohlen/etc. Vthi en sådan refererar en Scribent notabelt om dhe Dalmatiers affall ifrån dhe Romare; At når Keys. Tiberius hafwer frågat dheres Legat Batto benämbd/ hwarföre dhe således wore affalne? Skal hafwa swaradt: Vos ipsi in culpa estis, qui ad vestros greges custodiendos, non canes, pastoresque mittitis, sed lupos, &c. Dio Halicarn. &c. sup. lit. Allt. Bind. När. Sträng.

Prov. 13. v. 11.

Sätt tåhringen effter råhringen. i. e. Ställ Munnen effter Maatsäcken. sup. lit. Den. Man. När. Sträck. inf. lit. Öfw.

Matth. 9. v. 16. prov. 12. v. 9.

Sättia Snöre på söndriga Kläder. i. e. Som man sade: Lijtet man håller sigh wäl medh/ sade han som ärde medh Sporar. Item: Lijtet om halsen/ och intet om Arßen/ etc. sup. lit. Lijt.

Prov. 29. v. 19. Syr. 22. v. 8 9.

Sättia dhet döfwa örat til. i. e. Förachta all rådh och warning. Item: Om någon blijr illa bannad eller efftertaalt/ och låtz intet hörat. Erasmus haar och sådant sagdt: Surdo fabula narratur. Item, In utramque aurem dormit, &c. sup. lit. Han. Hwad. Inf. lit. Söört.

Söfta

Sö.

Sökia Wattn i Kläästeenen. i. e. Fåfäng möda. Sökia dhet som intet är til at finna. Dheraff sägz och wedh lijka meening: Man taar aldrigh åhran vth/dher ingen år/ etc. Asini lanam quærere, &c. Aristoph. sup. lit. Man. inf. lit. Åhr. Syr. 14. v. 9. 10.

Söndrig Skiorta vnder en ny Klädning. i. e. Ut super. Lijstet om halsen/ och intet om Arsen. Item: Arm högfärd/ skräppa och swälta. Smörielse på Sädebrödh/ etc. sup. lit. Arm. Sätt. prov. 12. v. 9.

Söndriga Skoor giöra wåta Föttet. i e. Som man sade: Fattigdom är onder at släpas medh. Han är intet bättre än han heet/ etc.

Söndrigt Hiul stielper snart Lasset. Ondt giöra medh elack reeda. Item: Ondt råd kastar offta stora desseiner omkull/ etc. sup. lit. Nät.

Söndriga Potter öfwer alt. i. e. Ingen finnes vthan feel. Nemo sine crimine vivit. Illiacos intra muros peccatur & extra. haar Poëten sagdt: Heetet förbhenstul efftet gambla Ordspråket: Alla wore på ett byte/ ingen slopp vthan lythe. Och aff Tyskan: Zerbrochene topffe über all/ etc. sup. lit. Feel. prov. 20. v. 9. Psal. 14. v. 3. 4. Hiob 14. v. 4. & cap. 15. v. 15. 16.

Pſal.55. v. 23. Sörg intet för dhen dagen du aldrigh ſägh. i. e. Söria kommer tijd nogh. Dheraff plägar man och dher wed ſäya: Kommer dagh/ ſå kommer rådh. Non nobis craſtina curæ. haar Poeten ſagt: Triſtitiam ſi potes, ne admiſeris. Publ. Sådan otijdigh buukſorg haar och Eraſmus aff Luciano kallat: Ultra peram ſapere. Doch måſte man likwål altijd draga en ſkäligh förſorg. Ty ellieſt heeter dhet ſom Eraſmus haar ſagt: Periculi parens incuria eſt, &c. ſup. lit. Den. Ded. Gud. Hwad. Kom. Mång.

Matth. 6. v 34. 1. Pet. 5. v. 7

Sööth ord ſtilla Wreden bäſt. i. e. Godh Ord blidka en wredan man. Dheraff säger man och wedh ſamma meening: Smått Rägn ſtillar och Storm/ etc. ſup. lit. God. Smått.

prov. 15. v. 1. & cap. 25 v. 14.

Söödt ord frögda och dhen fromma. i. e. När en ſtilla och from Menniſkia får godh Ord för lijden ſkada och förtreet/ ſå tycker hon hafwa fått Satisfaction nogh. Man säger dherföre aff Eraſmo: Sermone blando adulteratur mens bona, &c. ſup. lit. Blijdt. God. Man plägar och ſäya:

Söödt ord frögda en Dåra. Idem: Och ſom Tyſkarna ſäya: Glimpfige wort binden den Narren/ etc. infer. hac lit. ſup. lit. Den.

Syr. 11. v. 32.

Söödt ord äre kiärleeks tunder. i. e. Aff ſmickrande taal yttrar ſigh kiärleken. Dheraff säger man och wedh Eraſmo: Blanditiæ, amoris ſunt incendia, &c. ſup. lit. Smickr.

Söödt

Söot ord giöra surt kiöp. i. e. När man i Kiöpande wil tiggia och bedia/ så stägrar offta Kiöpmannen sitt Godz. Dheraff säya och Tyskarna: Süße wort/ sawr geldt/ etc. sup. lit. God. Syr. ut sup. per.

Söter säng därar Fogel mång. i. e. Ut superius. Söot Ord frögda en Dåra. Man säger och aff en gammal Vers: Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Item: Blandas sermo, merus est viscus, &c. Plin. Och aff Tyskan: Süßer gesang/ hatt manchen Vogel betrogen / etc. sup. lit. God. Sock. Syr. 11. v. 32 psal. 55. v. 22.

Söter i munnen / falsker i grunden. Idem: Poeten haar dherom sagt: Impia sub dulci melle venena latent. Ovid. Item: Blanda inimicorum verba, sunt verbera, Eras. Altera manu panem ostentat, altera fert lapidem. Erasmus. Mel in ore, novacula sub cingulo, &c. Och kallas Joabs Kyß. Herodes lätz och willta tilbidia dhen nyfödda Konungen i Bethlehem; Men hade mord i Hiärtat. etc. En Poet haar fördhenskul wäl dherom sagt: 2. Sam. 3. v. 27. Cap. 20. v. 9. 10. psal. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15. & seq. Matth. 2. v. 8.

Pelliculam veterem retinens, & fronte politus
Astutam vapido, servas sub pectore vulpem, Pers.

Aff Erasmo kallas sådant smickrande: Aurum subæratum: Vulpina lingva: Item: Paries dealbata, &c. Demosth. sup. lit. Sock. inf lit. Troo.

Söter säng för döfwa öron. i. e. Fåfängt arbete. Erasmus haar derföre sagt: Surdo narra-

narratur fabula. Verba fiunt mortuo. Terent. Wedh dhen meeningen må man och säya: Hwad giör dhen blinde medh Spegelen. Tyskarna säya och: Dem blinden zunden/ dem tauben predigen/ ist verlohrne mühe/ etc. Sup. lit. Fåf. Hwad. Sätt.

prov. 27. v. 1. Syr. 18. v. 26. **Sööt börian får offta suur ända. i. e.** Som man wille säya: Ändan är icke begynnelsen lijk. Dheraff haar och Livius sagt: Incertum est quid serus vesper vehat. &c. Sup. lit. Bär. Den. inf lit. Yffz. Änd.

Sött dricka / surt bethala. i. e. Som man säger: Wpähtit Brödh blijr nödigt betalt. Dhet smakar fulle wäl at dricka; Men går så trögt/ när betaylas skal. Poeten haar dherföre sagt: Nocet empta dolore voluptas, &c. Horat. Tyskarna säya och: Süs getruncken/ sawr bezalt/ etc. sup. lit. Opp.

Psal. 55. v. 22. Syr. 12. v. 15 & seq. **Sött Wijn giör suur ättikia. i. e.** Sööt Ord haa offta en ond efftersläng. Dheraff säger man och: Fromt taal haar falskan grund. etc. super. hac lit.

Ta.

Syr. 37. v. v. 20. prov. 1. v. 5 & cap. 15. v. 22. Luc. 14. v. 28. **Tag råd för giärning. i. e.** Som man elliest säger: Koxa förr än du flyger. När man taar sigh något wärck före/ vthan föregående rådh och betänckiande / så plägar dhet icke altijd lyckas. Heeter fördhenskul: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel. Publ. Posterior dies prioris est discipulus. Erasmus Item: Consule antè opus. Pythag. Aff Tyskan säger man och: Morgen ist auch

ein

ein Tag: Som man wille säyå: Dhet rådh som intet kan påfinnas dhen ena dagen/kan bättre infalla dhen andra. Man säger fördenskul:

Kommer dagh/ så kommer rådh/ etc.

Sup. lit. All. En. Komm. & super. hac lit.

Tag dher dhet är/ och lägg dher dhet tarfwes. i. e. Som man sade. Tagh aff Säcken och lappa Säcken medh. Item:

Munka Korn/munka Soo. Ty ellteſt säger man och: **Dhet är intet bortta man gieer sin Grijs/** etc. sup. lit. Det. Munk.

Tagh dhet du får och kräff dhet som åtherstår. i. e. **Affond giällenär taar man swart Salt/** etc. sup. lit. Man. Ondt. Swart.

Tag moot Lycken medan hon biudz. Rom. 12. v. 11.

i. e. Öpna Säcken medan Grijsen är gifwen. Du fåren intet når han blijr sweden. Poeten haar dherom sagt: Fronte capillata, post hæc occasio calva. Ovid. Item aff Seneca: Nec sæpè, nec diu, eadem erit occasio. &c. Tyſken säger: Gelegenheit felt nicht alle tage vor/ etc. sup. lit. Den. Man. inf. lit. Tillf. öpn.

Taga sin wän och gidra sigh owän. Syr. 29. à v. 4. ad 1.

i. e. Som man ellteſt plägar säya: **Borga sin wänn/ och kräfia sin Owän.** Mängen achtar så liitet en godh wänskap/ at han för en ringa nytta skul/ förtörnar offta sin wänn/ etc. sup. lit. Borg. Låhn.

Syr.13.v. 11 **Taga i tw/ så bak is bättre.** i. e. Slå intet alt för stoort vppå. Liska som i en Bakning / när ämbnet giörs för stoort/ kan dhet icke så wäl bakas igenom; Altså dhen som wil medh sin Stat alt för högt vth/ förvthan tilhorige medel/ **Man måste ställa munnen effter Matsäcken; Och sträckia Footen effter Täckiet:** Och dhet heeter taga i Tw/ etc. sup. lit. Bättr. Den. Man. Når. Sträck. Sätt.

1.Cor.9.v. 24. **Tagerätten är afflagder.** i. e. Det giäller intet taga/ vthan loff eller Laagh/ etc. sup. lit. Den Man. inf. lit. Wåg.

Syr.12.v. 3.3. **Tack ökar wälgiärnina.** i. e. När man finnes tacksam för wäl giordt/ så haar man altijd meer gott at wänta Dheraff man och säger medh Sophocle: Gratia gratiam parit. Gratiarum actio, est beneficiorum invitatio. Item: Gratitudo est beneficiorum calcar, &c. Eras. Fab. de formica & columba. Item: de Leone & musculo. sup. lit. Gifw. Ot. Et inter. hac lit.

1.Thessal.5 v.17. Syr.ut superius. **Tacklös giärning är altijd tung.** i. e. Dhet är förtreteligit och trotsamt/ at giöra wäl emoot en otacksam Menniskia. Dheraff haar och Seneca sagt: Ingrato nil ingratius. Item: Nullum officium referenda gratia, magis est necessarium, &c. Sup lit. Ot.

Gen.32.v. 10. 1.Thessal. 5.v.17. **Tacksambeet bryter intet Been.** i. e. Dhet haar ingen skada medh sigh. Dhet kostar allenast en munn full medh wäder. Publius haar dherföre sagt: Pulcher thessaurus est reposita gratia, &c. Tyskarna säya: Dackbahr seyn/ bricht kein bein/ etc. Fab. de Agricola.

Tacka intet för Grijsen/ förr än du haren i Säcken. i. e. Som man wille säya: Tacka når du får. Man säger dheraff skiämptswijs: **Haarekiött är bättre än Fåreklött, etc.** sup. lit. All. Bättr. Mång. Matth. 20. v. 21.

Tacka lockar låhn heem. i. e. Dhen som är tacksam/ och bär igen dhet man låhnar och borgar han får och til låhns en annan gång/ etc. super. hac lit. sup. lit. Låhn. Syr. 29. v. 2. 3.

Tack blijr snart gammal. i. e. Hon förgiätes snart. Seneca haar och sagt: Gratia citò seneſcit. Danck veraltet bald. Man säger och aff Eraſmo. Semper nuda gratia; nunquam veſtita. Item: Nemo Gratiis veſtem applicat, &c. **Tack går altijdh naken, etc.** sup. lit. Ot. Syr. 12. v. 8. Luc. 17. v. 17. & ſeq.

Tala gieer Naturen: Men förståndh lärer tijga. i. e. Tijga i tijdh är en stoor klookheet. Dheraff säger och Tysken: Was einer im Hertzen hatt/ das ist verschwiegen/ etc. sup. lit. Tijg. Syr. 22. v. 33

Tala intet moot sanningen. i. e. Blygs intet wedh at säya sant/ Adverſus ſolem ne loquitor. haar Pytagoras sagt: Item: Manifeſtis ne repugnes. Eraſ. Och aff Tyskan: Verleúgane nicht was jederman bekant/ etc. sup. lit. Ondt. Prov. 28. v. 13.

Tala i tijdh/ är högt förståndh. i. e. Dher owti förnufft til ett tijdigt taal. Salomon haar dherföre sagdt: Ett Ord i sinom tijdh taladt/ är som ett gyllende Äpple på en Silfwerstååt/ etc. Dheraff haar och Eraſmus prov. 25. v. 10. Syr. 20. v. 22.

ſagt: Aliud eſt multa dicere, & tempeſtiva. &c. ſuper. lit Den. inf. lit. Ttjg.

prov.13.v. 3.& cap.21 v. 23. Syr.41.v. 29. **Tand för tunga giör helbregda Lunga** i. e. Ttjga är hälſoſamt / och fördärfwar ingen/ etc. ſuper. hac lit. Sup. lit. Haff. inf. lit. Ttjg.

Pſ.7.v.10. Hebr.4.v. 12.13. Apoc.2.v. 23. **Tankar löpa tulfrij. i. e.** För Menniſkior: Men Gudh allena ſeer i Hiertat/och taxerar tankarna. Juriſterna ſäya: Cogitationum pœnam nemo luit. Tyſkarna ſäya: Gedancken ſeind zol frey. Das band iſt nicht gefunden. damit die gedancken ſeind gebonden. item, Gedancken halten weder reüßen noch garn/ etc.

Pred.7.v. 15. **Tanckefull/ ſom en förlofwad Mö.** Kiärleken giör mycken oroo/ och många ſorgedagar. En förlofwad Jungfru går icke obilligt tanckefull; Betrachtandes både dhet framfarna/ och dhet tilkommande/ huru alt må afflöpa medh åhra och wreder/ etc. Tyſkarna ſäya och wedh en ſådan meening: Er ſitzt in gedancken/ wie der Hund in flohen/ etc. ſup. lit. Kärl. inf. lit. Älſk.

Tapa är gott för löye. i. e. Dhen ſom förſpelar ſina Penningar/ eller elleſt förlohrar på ſin kiöpenſkap/ han förgiäter ſnart ſkrattelöye/ om förluſten är aff något wärde. Dhet ſamma ſägz och aff Tyſkarna: Verlieren iſt guth vor lachen: Men emoot förlorande på Speel/ plägar man ſigh til hugnadh ſäya medh Tyſkarna: Hin iſt hin/ſonſt were ich reicher den ich bin/ etc. Kortt. Säll. Tij.

Syr.10.v.2 **Tapper förare/ giör godh folliare.** i. e. Godh leedare får ſnart föllie. När Höfwedzmannen är kiäck/ ſå blijr och Soldaten modig. Bonus dux, bonum reddit comitem. Philipp. Mace-

Macedo skal fördhenstul hafwa sagt: Præstantiorem esse cervorum exercitum, imperante leone quàm leonum, ductore cervo, &c. Stobæ. Tysken säger: Guht Hauptman/ guht Soldat/ etc. sup. lit. Likt. Säd.

Tt.

Tijd wil tagas i acht. i. e. Dhen som intet achtar tijdh och tilfälle / han försummar offta sin wälfärd. Dheraff säger man och icke obilligt/ at **Tijden är ädel.** Ellest plägar man och säya: **Dhet är icke altijd baketagh.** Erasmus haar sagt: Qui deserit occasionem, deseritur ab illâ. *Item*: Opus perit, cujus occasio perit, &c. Och aff en Poët: Æstas non semper fuerit, componite nidos, Heliod. Item:

Collige virgo rosas, dum flos novus, & nova pubes,
Et memor esto, ævum sic properare tuum, &c. Auson.

Syr. 4. v. 23
Rom. 12. v. 11.
Ephes. 5. v. 16.

Aff Tystan säger man: Man mus samblen weil die erndte da ist. Man mus eine guhte gelegenheit nicht aus der acht laßen/ etc. Primi cucumeres optimi, haar Suidas sagt/ etc Sup. lit. All. En. inter. hac lit. & inf. lit. Tilf.

Tijd nog wara rädder när det tränger i. e. Man löper intet giärna ojagad. Man säger och wedh samma förständh: Man taar intet aff Hatten förr än man seer Karen/ etc. Fab. de Leone & rana. sup. lit. Gott. Man. Syr. 6. v. 6.

Tijden kan alt öfwerwinna. i. e. Med tijden kan mycken sorg förgiätas. Dher-

aff haar och Cicero ſagt: Nullus dolor eſt, quem non longinquitas temporis minuat atque molliat. Han haar och dher wedh ſagt: Vetuſtas omnia conficit. Och aff Terentio: Dies adimit ægritudinem. Och aff Poëten: Lenteſcunt tempore curæ. Ovid. Item: Annus in apricis maturat collibus uvas, &c. Tyſkarna ſåva: Zeit bringt rooſen. Zeit macht hew. Man ſäger dhet och på Swänſka: **Medh tijden wäxa Rooſer/** etc. Sup. lit. Dag. Med.

Pred. 12. v ult. Marc. 4. v. 22. **Tijden öpnar alt.** i. e. Som man ſadhe: **Dhet ſom giömmes i Snöö / dhet kommer vpp i Thöö.** Tempus omnia revelat. Tertullian. Omnia fert ætas. Virg. Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas. Horat. Tempus omnium explorator. Eraſmus. Medh tijden kommer ſanningen i dagzliuſet/ etc. Och aff Euripide: Tempus arguit amicos. Som man wille ſäya: **Tijdh röhner wänſkap/** etc. Sup. lit. Ped. Med.

M. 90. v 10 **Tijden haar Wingar.** i. e. Han löper haſtigt ſåſom han fluge bortt. Poeten haar förthenſkul ſagt:

Tempora labuntur tacitis q; ſeneſcimus annis,
Et fugiunt fræno non remorante, dies, &c. Ovid.

Item.

Diſce, eunt anni more fluentis aquæ, &c. Id. Ovid.

Fugit

Fugit irreparabile tampus. Haar Virgilius sagt: Nascentes morimur, finisque ab origine pendet. Mantuan. Och aff Seneca: Ætate fuere, mobili cursu fugit. Item:

At tu dùm primi floret tibi temporis ætas,
Utere, non tardo labitur illa pede, Tibull.

Item.

Labitur occultè, fallit q; volubilis ætas,
Et nihil est annis velocius.
&c. Ovid.

Tijden giör byte. i. e. Tijden förandras och Menniskian ombytes medh tijden. Tempora mutantur, & nos mutamur in illis. Tempus edax rerum. Vivendum didici (haar Seneca sagt) magna momento obrui. Item: Frustra cùm ad senectutem perventum est, adolescentiam repetas, &c. Publ. Ellest haa dhe gamble sagt: Deus pro varietate temporum, multa dispensavit, &c. Tyskarna säya: Allt wirdt nimmer jung. Man plägar och säya: Andere zeit / andere frewd/ Item: Andere JAhr/ andere Hahr/ etc. sup. lit. Med. inf. lit. Åhr. Pred. 3. v. 1. & seq.

Tijd winner wijsdom. i. e. Dhet som intet kan vthrättas medh konst och klookheet/ Dhet bringar offta tijden tilwäga. Heeter fördhenstul som Seneca haar dherom sagdt: Quod ratio nequit, sæpè sanavit mora. Item: aff Sophocle. Ephes. 5. v. 16.

Momen-

Momentum haud exiguum confert.
Rebus agendis oportunitas;
Conſilia omnia ſuperat, &c.
ſuper. hac lit.

Tijden är ädel. i e. Han är omiſtandes.
Syr. 4 v. 23 Ty när han en gång är förſummad/ hämptas han aldrigh tilbakar. Temporis jactura, nulla gravior. Tempore nil pretioſius. Ætas præterita irreparabilis, Lucret. Item aff Columella: Temporis magna habenda eſt ratio, nam ejus jactura irriparabilis eſt, &c. Hijt lyda och följande Vers.

Bis duo notavi, quæ non poſſunt
revocari
Virginitas, tempus, dictum ver-
bumq́ juventus, &c.
Item:
Utendum eſt ætate, citò pede labi-
tur ætas. Ovid.

Man plägar ellieſt ſäya: **Tijdſpilning är en obotligh ſkada.** Seneca haar fördhenſkuldherom ſagt: Senectus ſemel cùm invaſit, regreſſum non habet, &c. ſup lit. Org. & ſuper. hac lit.

Tijd ſtillar wreede. i. e. Aldrigh är en Menniſkia ſå förbittradh/ at wreden icke medh tijden faller aff. Poëten haar dherföre ſagt: Ut fragilis glacies interit ira morâ. Ovid. Odium vetuſtate exoleſcit. Medh Seneca ſäger man och: Maximum iræ remedium eſt mora. Item aff en Poët: Quid non longa dies? Quid non conſumitis anni? &c. ſup. lit. Or. ſuper. hac lit.

Tijdig

Tijdigh gåfwa får dubbel tack. i. e. Dhen som gieer snart / han gieer dubbelt. Och heeter fördhenskul: Lofwa icke länge / dhet du str x kan gifwa / etc. Man säger dherföre vthi en gammal Vers: Qui citò dat, bis dat, qui tardat munera, nil dat. Item aff Plauto: Nil homini amico est oportuno amicius, &c. Sup. lit. Lofw. Mild. Snart. prov.3.v.28. Syr.35.v.11.12.

Tije tiånare til Hofwa för ens mans lycka. i. e. Hofflyckan rakar intet dhen tijonde. Skrifften haar och wedh sådan meening sagt: Alla löpa fulle på Wädiobanen / men en får lönen / etc. sup. lit. All. Hoffl. 1.Cor.9.v.24.

Tijga och tänckia / kan ingen kränckia. i. e. Medh stillatijgande kan mycket förswaras. En Poët haar fördhenskul sagdt: Nil tacuisse nocet, multum nocet esse locutum. Och aff Horatio: Est & fideli tuta silentio merces. Item: Eximia est virtus, præstare silentia rebus. Ovid. En gammal Scribent haar och sagt: Lingva sit parca, & mens clausa. Item: Lingva suos habeat frenos in corde ligatos. Och wijdare aff Horatio.

Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caveto, &c.

Syr.19.v.6 & seq. & cap.23.v.7.8. & cap.41.v.29.

Item:

Quis minor est autem, quàm tacuisse labor? &c. Ovid.

Audi

Audi multa, pauca loquere. Haar Bias sagt: Taciturnitas, optimum est & tutissimum rerum gerendarum vinculum. Val. Max. Poeten haar ändå wijdare wäl dherom sagdt: Quid, te quoque viro, & cui dicas, sæpè videto, &c. Horat. Dhet är fördhenskul notabelt, som Plutarchus inforer om Cæcilio Metello, som skal hafwa sagt: Si scirem hanc vestem mei consilii consciam esse, protinus eam exuere, & in ignem conijcere vellem. Item aff Terentio: Tu pèl, si sapis, quid scis nescias, &c. Aff Tyskan säger man och: Wer was wichtiges wil verreichten / der mus verschwiegen seyn. Item: Schweigen und dencken/ kan niemand Kräncken/ etc. sup. lit. Den Haff. Tand.

Syr.20.v.7 8. Syr.22.v.33 Cap.27.v. 17.& seq.

Tijga i tijd häls för konst. i. e. At tijga i rättan tijd/ är ingen ringa wetskap. Dheraff plägar man och säya: Loco & tempore tacuisse magnum est artificium. Item: Taciturnitas imperito homini pro sapientia est, &c. Demostenes skal en gångh wara tilfrågadh/ hwarföre en Menniskia hade allenast en Tunga/ och tw öron? Och dher til swaradt: Quoniam duplo magis audire homini expedit, quàm loqui, &c. Stobæ: Dhet samma meenar och Poëten som haar sagdt: Gravis est culpa, tacenda loqui. Ovid. Item aff Catone: Eum nequaquam tacere posse, quem morbus loquendi teneret, &c. Bruson. Heeter altså: Abdita tace. Wedh Brädspelet plägar man och säya emoot dhem / som giärna tahla i ens annars Spel: Den dritten verkehrer zum fenster hinaus. i. e. Abgeschaffet / etc. sup. lit. Taal.

Tiggia

Tiggiare staffwen är tung. i. e. Fattigdomen är swår at dragas medh/ etc. Sup. lit. Arm. Fatt. Syr. 29. v. 28. & seq. cap. 40. v. 29. & seq.

Tijg sielfwer/ så tijga andra med. i. e. Dhen som wil haa något dölgt/ han måste och sielff hålla munnen til. Alium silere quod voles, prius sile, haar Seneca sagt. Item: quod esse tacitum vis, ipse sileas, &c. Tyskarna säya och: Was du wil allein wißen/ das sage niemand/ etc super. hac lit. Syr. 19. v. 6 & seq.

Tijga är Qwinneplåga. i. e. Dhet faller en part Qwinfolck mycket swårt at tijga dhet dhe weta/ etc. Sup. lit. Qwinn. Syr. 21. v. 17.

Tijga skillier wänner åth. i. e. När man är länge bortta/ och intet vmgås sina medh wänner/ ey heller med Breff corresponderar, så råkar mycken wänskap i glömska. Dheraff haar och Erasmus sagt: Silentium multas diremit amicitias. Item, Non diu amicorum mensis decet abstinuisse, &c.

Tijga taar mycken Olycka bort. i. e. Medh stillatijgande går mycket ondt förbij. Dheraff haar och Seneca sagt: Tacere multis discitur vita malis, &c. Sup. lit. Narr. Man säger och: Syr. 19. v. 6 & seq.

Tijga och lijda/ stillar mycken qwijda. i. e. Tohlamodh öfwerwinner alt. Dhen som hemligen kan draga sitt kors medh tohlamodh/ han öfwerwinner mycken wedermöda. Dhervppå lyder och gambla Versen: Perfer & obdura, dolor hic tibi proderit olim. Item, Nemo sapiens nisi patiens, &c. sup. lit. Bijd. Ded. Gråät. inf. lit. Thol. Syr. 2. v. 4. & seq.

Tijga giör minsta lust i Laget. i. e.

Syr. 32. v. 7. 8. Når man hoos gott sälskap sitter tyster och trumpen/ så haar man ringa glädie aff Laget. Man plägar dherföre säya medh Erasmo: Nemo lætus silet. Omne gaudium loquax. Silentium strangulat gaudium, &c. Item aff Plauto: Cubile decet silentium, non convivium, &c. inf. lit. Tyst.

Tije spela sigh arm förr än en rijk. i. e.

Som man ellies plägar säya: **Kortt och Tärning/ är owiß bärgning.** Ty Spel Lyckan löper vnderligh. Men dhen som godh medel haar/ han kan altijdh spela säkert/ som Poeten dherom haar sagt: Ludite securi, quibus æs est lemper in arca, &c. Ovid. Hijt lyda och dhe gemeena Verserna:

1. Cor. 9. v. 24. *Dives eram dudum, me fecerunt*
tria nudum:
Alea, vina, Venus; tribus his sum
factus egenus, &c. Dhet är
Fordom war iagh aff medel full;
Try ting haa kastat migh omkull:
Dubbel och Speel/ Älskogh och Dryck/
Haa röhnt på migh sin onda nyck/ etc.
Sup. lit. Kort. Säll. Tapp.

Tiggiaren fär intet wara blyger. i. e

Matth. 7. v. 8. Blygh Tiggiare smälter offta. Nöden giör dhen torfftiga diärff. Erasmus haar dhet före sagt: Pudor inutilis viro egenti. Frige quem petere piget. Nullus est miseris pudo haar Seneca sagt: Item aff en Poët: Nec haben extrema pudorem. &c. Stat. Man säger ellies p

Swänska: **Ingen gier Dumbe Lamb.** A

Tyska

Tyskan säger man: Bettler mußen sich nicht schämen/ etc. sup lit. Ing. Nöd. Offta.

Tiggiaren är altijd trygg. i. e. Man kan intet taa frå dhen som intet haar. Heter fördhenskul som Versen lyder: Cantabit vacuus coràm latrone viator. Horat: Item: Centum viri unum pauperem spoliare non possunt. Ulpins. Och kan han då säya som Bias sägs hafwa sagt: Omnia me mecum porto, &c. Uthi Swänstan säger man: **Ondt tyska dhen skallotta/ etc.** Och aff Tyskan: Bettler seind semper frey. Item: Wer wenig hatt/ der trägt desto leichter. Han kan och säya medh dhet gemeena Tyska Språket: Wen ich auffstehe/ so regt sich all mein nahrung; Mihr verbrennt kein Haus; Verdirbt kein habern: Erfrewert kein Wein; Stirbt kein Viehe; Ich fürchte weder rauber noch dieb; Ich gebe kein zol/ etc. Eraſmus kallar sådant: Divitias Lysostrati. När man på Tyska wil beskrifwa en stoor fattigdom; Så säger man: Gottes armuht ein säckelein vol/ etc. sup. lit. Den. Der. Död. Fatt. Ondt. Hiob. 22. v. 6.

Tiggiaresäcken är bottnlös. i. e. Han blijr aldrigh full. Eraſmus haar dherföre sagdt: Medici pera nunquam impletur. Item: Mendicorum loculi sunt semper inanes. Skal Suidas hafwa sagt. Och aff Tyskan: Der Bettelsack wirdt nimmer vol/ etc.

Tilfälle är en ond rådgifware. i. e. Lägenheet öpnar wägen til ondt råd. Dherföre måste man så wäl sky tilfället/ som sielfwa onda giärningen. Dhet en Poët och haar rådt/ som säger:

Si Venerem vitare velis, loca, tempora vita;
Nam locus & tempus pabula præbet ei, &c.

Gen. 34. v. 1. 2. Syr. 9. v. 3. 4. 12. & cap. 42. v. 11. & seq.

Item.

Subtrahe ligna foco, si vis extingvere flammam, &c.

Och aff Ovidio.

Nox & amor, vinumq́ nihil moderabile svadent:
Illa pudore vacat, liber amorq́ metu, &c.

En annan Poët vpräcknar och allehanda tilfällen til ond giärning/ som haar sagt:

Otia, segnities, somnus, caro, fæmina, vinum,
Prosperitas, ludus, carmina, forma, puer, &c.

Sup. lit. Druck. Elld. Ondt. & infer. hac lit
Fast wedh sådan mening säger man och.

Tilfälle giör Tiufwen. i. e. Som ma
ellieft säger: **Ond giömmare giör många Tiufwar.** Occasio facit furem, haar Era
sagt. Tyskarna säya och: Gelegenheit mach diebe. Item, Zeit und statt/ macht manchen un statt/ etc. sup. lit. Ond.

Tilfälle är icke altijd i Säcken. i. e

Rom. 12. v. 11.

Lägenheet står icke altijd til reedz. Valet in o mnibus rebus humanis,& pollet occasio· Po lyb. Occasio est anima actionum, & reru omniu

omnium benè gerendarum mater, haar Seneca ſagt. Item: Occaſio in bello amplius ſolet juvare quàm virtus. Veget Dhet ſamma haar och Livius welat förſtå/ dher han haar ſagt: Oblatâ fortuna, caſus oportet flectere ad conſilium, &c. Tyſkarna ſäya: Gelegenheit kompt nicht alle Tage. Item, Gelegenheit hatt man nicht im ermel/ etc. Sup. lit. Man. Råk. Tijd.

Tilbudin tiänſt blijr offta förſmädd. i. e. Dhen ſom går obedin til han går otackad ifrå. Merx ultronea putet. Eraſ. Aff Tyſkan plägar man och ſäya: Ahngebottene mühe iſt verdächtig. Item, Ahngebotten er dienſt iſt nicht dancks werdt/ etc. Fab. de Aſino & Catulo, ſup. lit. Ob. 1. pet. 4. v. 15. Syr. 3. v. 33. 2. Chron. 26. v. 16. 19

Til en tiuck rumpa/ hörer en wijd brok i. e. Som man wille ſäya: Ondt ſtoppa Thranan i Mees. Til en ſtoor Staat, wil en rijk inkomſt/ etc. Man läås at Alex. Magnus ſkal hafwa ſkickat Xenocrati en Philoſopho en ſtoor ſumma Penningar til förähring; Dheraff han allenaſt en ringa deel ſkal hafwa behållet; Dher öffrige ſändt honom tilbaka/ och låtet dher wedh ſäya: At Alexander ſkulle ſielff behålla ſina Penningar: Ipſi n. eſſet opus, qui plures aleret, &c. Stobæ. ſup. lit. Den. Lijt. Når. Ondt. inf. lit. Åhr. Syr. 3. v. 22.

Tillijka roos Bäthen bäſt. i. e. När hwar hiälper willigt til/ ſå går all ting wäl. Eraſmus haar fördhenſkul ſagt: Levius communia tangunt. På Swänſka ſäger man ellieſt: **Lijka börda bryter intet ryggen.**

Tyskarna pläga säya: Zugleich getragen/macht die bürde leicht/ etc. Sup. lit. Gott. Lijk. Mång. Når.

Colloq. 3. v 22. & seq. **Til hofwa giffz många händer vthan Hiärta.** i. e. Man kysser offta dhen Hand/ man säge giarna wara aff. Dher kysses offta hand/ dher Hiärtat är långt ifrå. Dheraff haar och Seneca sagt: Fraus sublimi regnat in aula. Item: Non intrat unquam regium limen fides, &c. Idem: Dherom lyda och föliande gambla Vers:

Aula dedit nobis rescripta notata papyro,
Et sine mente sonos, & sine corde manus, &c.

Sup. lit. Giffw. Man. Man säger och:

Colloq. ut superius. **Til hofwa sällies offta Röök vhan Eldh.** i. e. Dher lofwas mycket vth/ som aldrigh håls. Erasmus haar fördhenskul kallat sådan lofwen Fumum vendere. Man lääs om en listigh Hoffuchs Thurino, som offta hade såldt sin Herres gunst/ och omsijdor förden skul i Röök worden ombracht/ och fått til tröst höra dhe orden: Fumo pereat, qui fumum vendidit, &c. Lamprid. in vita Alex: Severi. Erasmus haar och dherföre kalladt sådant: Thus auricum, &c. Man plägar och säya:

Colloq. ut superius **Til hofwa giffz offta smicker för Smör.** i. e. Söött ord för lijdin skada. Item **Smekkering** finnes wedh alla Hoff. Seneca haar dherföre sagt: In aulis adulandi certamen est. En Scribent haar och Allegorice dherom

dherom sagt: Totum ferre aulicum genus Placentini & Laudenses; pauci Veronenses, &c. Och blijr fördhenskul sådant Folck aff Constant. Magno kallade: Tineæ & sorices palatij, &c Slutes altså medh Tacito, som haar sagt: Vetus oraculum est, principis aulam mendacij & adulationis gymnasium esse &c. sup. lit. Giffw.

Til hoswa måste mycket tholas och lijtet troos. i. e. Wed Hofwet får man intet troo alt som sägz. Dheraff säger man och: Fide, sed cui vide, &c sup. lit. Troo. Syr.6, v.6. & cap. 19. v.14. & seq

Til hofwa hielper mehr ett qwintin Lycka/än ett skålpund wett. i. e. Hofflyckan deelar intet effter förtiänsten. Dherföre haar och en Poet sådant carperat, och sagdt: 1.Cor.9.v. 24.

Divitiæ regum, non his qui magna merentur
Contingunt, sed quos aura favoris agit, &c. Lindeb.
Sup.lit. Hoffl.

Til en glupande Vlff/hörer en bijtande Hund. i. e. På en hård Knagg hörer en swår Klubba/ etc. sup.lit. En. Påå. Skrap. Sap,6.v.6. 7.9.

Tiggia och intet breeda giör en elack reeda. i. e. Fåfängt längie tingia på kiöpet/ när man intet kan eller wil betahla. Ty elliest säger man: Penningen giör kiöpet. Item: Dhen borga wil/ han får intet längie tinga. Heeter fördhenskul effter Syr.32.v.3. 4.

gemene Verſen: Reddit mercatum mox prompta pecunia gratum. *Item*: Vanum eſt ſine pretio ad nundinas ire. På Swänſka ſäger man och wedh liſka mening: **Ondt gå på Krogen vthan Mynnt.** etc. ſup. lit. Den. Hwad. Ond. Ondt. Pen.

Prov. 29. v 19. **Tiock Huud achtar intet Loppebeth.** i. e. Som man ſade: **Bannor biſta intet til Beens. Item: Slå Watn på Gåſen.** Förſtändes/ at tredſker achtar inga bannor/ etc. ſup. lit. Bann. Slåå. inf. lit. Treeſt.

Matth. 13. v. 25. **Tiſtel wäxer bland Hwete.** i. e. **Skalkar finnas bland Dannemän/** etc. ſup. lit. Hwar. Ogr. Skaick.

Tiufwen är annat Folck liik. i. e. Man kan intet ſtillian från ährligit Folck: Och altſå intet wäl taga ſigh för honom til wara. Ellieſt plägar man och ſäya: **När Tiufwen kaſtar bördan/ ſå är han androm liik/** Sup. lit. Når.

Rom. 13. v. 12. 13. Joh 3. v. 20 Matth 7. v 15. ad 24. cap 24 v. 23 & ſeq. Luc 17. v. 23. **Tiufwen älſkar mörkret.** i. e. Dhet är hans förderkrook: Han kan giömma ſigh dher vthi. Man ſäger dherföre aff Skrifften: Fur odit lucem. Man plägar och dher wedh ſäya: Nequàm petit angulum. Item: Lucem odit, qui malè egit. Och aff Eurip. Furibus nox, ſed veritati lux idonea eſt, &c. Wedh ſådan meningh ſägher man och: **Surt öga ſeer intet giärna Soolen/** etc. Här vnder bliji och förſtåndne falſka Läbrare/ ſom ſökia heembliga wråår til at vthſprijda dheres wil-

farelſe.

farelse; Och blij fördhenskul aff Tyskan kallade: Winkelprediger. För hwilka och Christus stelff troligen warnar sina Lärjungar / här och dher hoos Ewangelisterna/ etc. sup. lit. Mörkr. Swrt.

Tiufwen tänker hwar man stiål. i. e. Mißtrogen är giärna sielfwer ond. Dhen ena Skalcken troor dhen andra illa. Dheraff plägar man och säya: Ondt stickla dher Bonden är sielfwer tiuff/ etc. Tyskarna säya: Vntrew vertrawet niemand/etc. sup. lit. En. Förd. Ondt.

Tiufwen är altijd wederbränd. i. e. Hwadh man öfwerkommer/ så lodhar giärna wedh honom/ etc. sup. lit. Han. Hwad. Ondt. Stiål.

Tiufwen är snart skrämder. i. e. Skyldigh är altijdh rädder. Ondt samwet är altijd i fruchtan/ etc. sup. lit. Han. Ondt. Skyld. Prov. 21. v. 15. Rom. 13. v. 3.

Tiufwen tiänar i Galgan bäst. i. e. Som man wille säya: Bland ährligt Folck är han intet tiänligh. Dherom säger man och vthaff föllande Vers:

Correptum furacem hominem ſuſpende, prius quàm
Robora putreſcant, deficiant q̃ cruces, &c. Gland.

Tyskarna säya dherom: Ein Mönich im Closter; Vnd der Dieb im Galgen/ etc.

Tiufwens wärte/ är stiäla och swärta i. e. Kommer Tiufwen Eet en wedh/

Syr. 23. v. 11 & seq. Jacob. 5. v. 12.

ſå hänger han intet. Dherföre haar och Eraſmus kalladt Eedh: Emplaſtrum debiti, &c. Sup. lit. Eed. Får. Stål.

Tienſt häller wänſkap. i. e. Dhen altijd kan achta på tiänſten/ och wara miuker/ han winner fulle gunſt. Dheraff haar och Terentius ſagt: Obſequium amicus parit. Officium officio provocatur, Eraſmus. Item, Officiis amicos demeremur, &c. Idem: Och dhet ſom Cato haar ſagt.

Rom. 12. v. 10.

Si cupis eſſe gratus, gratiam ſervare memento:
Hæc res & jungit, junctos & ſervat amicos, &c,

Item aff Terentio: Quanto quis obſequio promptior, honoribus & opibus extolletur. Man ſäger och dher hoos: Beneficii acceptor, obligatur ad antidota, &c Tyſkarna ſäya: Wol dienen macht freünde. Men dher emoot ſäger man och: Wolthat wil vergolten ſein. Wer mir dienet/ dem diene ich wieder/ etc. Heeter altſå: **Tiänſt om tiänſt/** etc. ſup. lit. Ded Giff. Giffm. Skatt. inf. lit. Wälg.

Toback häls för kack. i. e. Somblige hålla dhet för en nyttigh ting/ när dhet mätteligen blijr nyttiat; Stödiandes ſigh wedh en Lat. Vers ſom dhet ſå högt æſtimerar: Nulla ſalutifero ſe comparat herba thobacco. Men aff hwad fundament, och om dhet är ſundt eller oſundt/ och ſkulle (effter en parts meening) förorſaka Stupida ingenia, &c. Dhet kaſtar man under Medicorum cenſur, &c.

Thola-

Tolamodh öfwerwinner alt. i. e. Vndraga ſtillar mycket ondt: Men dhet wärer intet i hwars mans Örtegård. Heeter altſå / ſom Poëten haar ſagt:

Nobile vincendi genus eſt patientia, vincit
Qui patitur, ſi vis vincere, diſce pati, &c. Ovid.

Och aff Curtio: Optime miſerias ferunt, qui eas abſcondunt. Levamentum aliquod miſeriarum eſt, non reniti. Eraſ. Item aff en gam. Scribent: Ferre quæ divinitus immittuntur, neceſſariò oportet, quæ ab hoſtibus viriliter, &c. Thucyd. Man plågar och ſåra: Sal roborat carnes, & animum calamitas, &c, Eraſ. Aff Tyſkan ſäger man: Gedult macht leichterung. Gedult iſt im unglück die beſte artzeney. Item: Rauch dempffet das fewr/ und gedult das kreütz. Elliest ſägz aff Tyſkan i gemeen: Nachgeben ſtillet viel hader/ etc. ſup. lit. Bijd. Den. Gitt. Lägg.

Prov. 14. v. 29. & Cap. 16. v. 32. & Cap. 19. v. 11. & Cap. 25. v. 14. Syr. 2. v. 4. 5 Thren. 3. v 26. 27 2. Sam. 16. v. 10. & ſe.

Thomm Kaar ſlambra mäſt. i. e. Som man ſade: **Dhen Gieeten ſom mäſt bräker / hon molkar minſt.** Vaſa inania multum ſtrepunt. Item: Dolia vacua acutius reſonant. Eraſmus. **Narren haar altijdh mäſt aff munnen.** Man ſäger och **Mycket aff munnen och lijtet aff Dllen/** etc. Aff Tyſkan ſäger man och: Die ſchlechteſten prahlen am meiſten/ etc. Sup. lit. All. Geet. Jw. Myck. Narr.

Pred. 5. v. 2. Syr. 21. v. 27. 28.

Thomm

Hiob 22. v. 6. **Thomm Pung dher annars Penningar liggia vthi.** i. e. Som man sade: En Posa med skuld/ är snart tömder. Item, Fåfångt skryta medh andras medel. Och heeter fördhenskul: **Dhen som betahlar sin skuld / han bättrar sitt Godz/** etc. sup. lit. Den. En.

Ut superius. **Tommpt Wisthuus giör en galen Redeswän.** i. e. Ondt taa til Kättils dher intet är i förrådh/ etc. sup. lit. Ondt. Ring. Wedh samma meening säger man och:

Tom in Kiällare giör en torran skiänk. Idem. Dherom sägz och vthi en gammal Vers Dum nihil est intus, malè potat in ordine quintus. &c. sup. lit. Man.

Pred. 5. v. 2. **Tomm Ax wära högt.** i. e. Owett yfwes altijd mäst. Dheraff säger man och: **Ju större took/ ju mehra roop.** Loquentiæ multum, sapientiæ parum, haar Salustius sagt/ etc. sup. lit. Jw. Myck. Rädd.

Tooker blijr seent klooker. i. e. Narren blijr aldrigh wijs. Serò sapiunt Phryges, Eraim. Om sådana haar Plato sagt: Ab asino delapsi. Som man wille säya: Dhe weeta intet hwadh dhe giöra/ etc. sup. lit. För. Narr.

Tort Wedh giör snaran Eldh. i. e. Godt giöra medh godh reeda. Godh reedskap giör lätt arbete. Tyskarna säya fördhenskul: Alte Hewse brennen gern/ etc. Sup. lit. God. Gott. Gambl.

Torf-

Torfwa giffter Torfwa. i. e. Gullet gidr galet Giffermåhl. Mången taar Trull för Gull. Om Jungfrun haar Gull och gröna Skogar/ så blijr hon fulle gifft/ fast hon wore både halt och krumm. Men plågar sällan afflöpa vthan ånger. Plautus haar dherföre sagt:

Hic cum malâ famâ facilè nubitur,
Dum Dos sit, nullum vitium
vitio vertitur, &c.

Sup. lit. Den. Gull. Ondt. Rijk.

Tr.

Tranan lofwar för Willgåsen/ så flyga dhe båda hort. i. e. När dhen ena Paddan caverar för dhen andra / så åre lijka wijsa. Dheraff säger man och: **Padda så godh som Frödl** etc. sup. lit. En. Padd. inf. lit. Åhr. Matth. 7. v. 16.

Tredsker gieer intet om bannor. i. e. Som man wille säya: **Tiuck Huud achtar intet Loppebeth.** Dhet tredska Folcket bijta inga bannor på. Vthan dhe säya effter gemeena Ordspråket: **Bannor bijta intet til Beens. Item: Lijka hwad Hunden skiäller/ når han bijtz intet/ etc.** Om sådana haar Suidas sagt: Asinus compluitur. Plautus kallar dhet/ Lapidem verberare, &c. sup. lit. Bann. Prov. 29. v. 19.

Troo håller sämia. i. e. När man röner troheet och vprichtigheet aff sin wänn/ så blijr wänskapen styrckt. Cicero haar dherföre wäl sagt:

Syr.22.v. 28. 29.& cap. 27.v. 18.& seq.

sagt: Societas fide colitur. Och aff Seneca Sanctissimum humani pectoris bonum est fide Item, Fides facit fidem, haar Eraſmus sagt Plautus giter och dher öfwer ett gott rådh dhe han haar sagt: Fac fidelis sis fideli, cave ne fi dem fluxam geras. &c. Aff Tyskan: Freünd schafft wirdt durch trew erhalten/ etc. infer hac lit.

Syr.6.v.7. 8. & seq.

Troo intet Trägiuden/ vthan han giö Järtekn. i. e. Som man wille säya: Lij intet på paddan vthan du röhner got dheraff. Dheraff säya Tyskarna: Ma glaubt nicht ehe/ den die heiligen zeichnen/ et infer. hac lit.

Syr.19.v. 14. & seq. prov.14.v. 15.

Troo icke alt som sägz/dhet liugz stuf wor emellan. i. e. Man får intet ware alt för godtrogen. Ty Lögn blijr snart ett Handt wärck. Dherföre haar och en Scribent til wat ning sagt: Vigila & memor sis, ne quid cre das, nervi sunt hi prudentiæ. Epichar. Och af Plauto: Mihi hæc lex est, metuo credere, &c sup. lit. Den. Godtr.

Syr.6.v.6.

Troo alla wäl/ men dig sielfwan bäst i. e. Man måste see sigh wijßligen före. Dh gambla haa fördhen skul på Tyska til wahrnin sagt: Sehe hinder dich/ sehe für dich/ trew is mißlich. Dheraff haar och Eraſmus sagt: Pau ciſſimis fidem habet prudentia. Item, Nervi & artus sapientiæ sunt, non temerè credere Cic Men Seneca haar i sådan materia wäl sagt Utrumque in vitio est, nulli credere, & omni bus &c. En Poet haar och dherom sagt.

Nec nulli credas, nec cunctis cre-
dulus esto.

Fide

Fide, ſed antè vide, cui ſit habenda fides, &c. ſup. lit. Den.

Troo ingen wän oprövwad. i. e. Förſök förſt hans humeur. Ty dhe gambla haa ſagt: Man måſte ingen troo/ eller inlata ſigh i wänſkap medh/ förän man haar förtärdt medh honom en ſkäppa Salt. Och heeder fördhenſtul: Ne cuivis dexteram porrige. Eraſmus. Nemini fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumſeris. Cic. Item paucos amicos rebus adverſis probes Pittac: Tyſtarna ſåya och: Glaub nicht ohne prob. &c. Fab. de præcepto urſi. Syr. 6. v. 7. & ſeq.

Trogen wän kan ſnart ſås och miſtas i. e. Som man ſade: Hålt dhen tåhra ſom du röhner wänſkap aff. Ty dhet är något rart/ at finna en tryggan Wänn. Dheraff haar och en Scribent mycket wäl ſagdt: Felix quisquis nactus eſt generoſum amicum. Apollonius en wijs man/ är worden aff dhe Babyloniers Konung tilſpord/ huru han medh ſäkerheet bäſt ſkulle kunna föra ſitt Regimente; Och gifwet til ſwar: Si multos honoraveris, paucis verò credideris, &c. Philoſ. En annan haar dherom ſagt: Amorem quidem incedere inermem, dormire autem loricatum. Dheraff haar och Eraſmus in Apopht. ſagt: Nullum regni præſidium firmius, quam civium benevolentia, &c. Som man wille ſåya: När en Herre blijr aff dhe ſine ålſkad/ ſå ſofwer han altijd trygger/ etc. Syr. 6. v. 8. & ſeq. cap. 27. v. 20. & ſeq.

Troo gieer Bröödh/ otro giör Ööödh. i. e. Dhen ſom medh trooheet vmgår/ han får och godh löhn; om icke aff Menniſkior/ ſå löhner honom Gudh. Men otroo får emſijdor blygd och Sap. 3 v. 35.

och neesa. Dherom säger man vthi en Vers
Stat fidei merces, perfidiæque nefas, &c
Aff Tyskan sägz och: Getrewer dienst belol
net Gott/ etc

Trooheet finnes snarast i Hundehuse
i. e. Man finner offtare en trogen Hund å
Menniskia. Dherföre haar och en Poët sagt:

Nota fides canis est, dominum co
mitatur euntem:
Expellit fures, remq; laremq; te
git, &c. Gland.

infer. hac lit.

Trooheet är Landzflychtig. i. e. Ho
Jer. 9. v. 4. Mich. 7. v. 5. 6. bliir ingenstädes lijden. Dheraff haar och
Scribent sagt: Nusquam tuta fides. Var
Dhet samma haar och Poeten welat meena
som säger: Candor in hoc ævo res inte
mortua pænè est. Ovid. Seneca haar och sag
In tot populis vix una fides. Item aff T
rentio: O Jupiter, ubinam est fides? Och a
en Poët.

Pauperis in mensâ, quàm rara e
esca ferina;
Tàm rara in toto nunc viget o
be fides, &c. Lindeb.

Dhet samma meenas och vthi Tyska Rijme
Trew ist ein selsamer gast/
Der sie findt/ er halt sie fast/ etc.

Trogen wän är ett liggiande Fää. i.
Syr. 6. v. 14. 15. Tryggia wänner äre en stoor rijkedom.
Scribent skal dherföre hafwa sagt: Preca
aliquid habere, & si habeas, habebis amico
Item, Nulla possessio amico pretiosior, &

Syra

Syrach haar fördhenstul sagt: At dhen som haar en trogen wänn/ han haar en mächtigh skatt/ etc. inf. lit. Wän.

Trogen tiänare är Gull wärd. i. e. Han är intet til at mista. Tyskarna pläga fördhenstul säya: Was man einem getrewen diener gibt/ das ist alles zu wenig. Dherföre måste man och medh Höfwedzmannen / låta sigh wärda om en godh tiänare/ etc. säger och wedh dhen meeningen: Matt. 8. v. 6. 7. & seq. Syr 7. v. 22. 23. &. Cap. 33. v. 31. 32.

Trogen tiänare är en Skatt i Huset. i. e. Han är sin Herre hull/ han håller hans godz til råda och främiar hans wälfärd; Giör dher medh offta aff ringa häfwor/ sin Herre en stoor Skatt. Dheraff man och säger om sådana tiähnare Is satis est spectatus servus, cui dominus curæ est. Item aff en Poet: Syr. ult. sup. per.

Morigerum quicunq; tenet, fidumq;
ministrum,
Hic se, thessaurum norit habere
domi, &c. Gland.

Tyskarna säya och: Der ist ein getrewer knecht/ der für seinem Herren sorget/ etc. super. hac lit.

Trollen boo och i heligoin Husom. i. e. Dhet skeenheliga Folcket haar offta skalken baak örat. Heeter altså: Frommer i dgon haar etter i Hiertat. Om sådana plägar man och säya: Han är intet all dher han synes/ etc. sup. lit. Han. Psal. 55. v. 22. Matth. 2. v. 8. Prov. 20. v. 6. & Cap. 26. v. 25.

Trotter Ore trampar tungt. i. e. Dhen längie löper medh/ han blijr omsijdor trott

och tungfotad. Eraſmus haar ſagt: Bos laſſus fortius figit pedem. Tyſkarna ſåya: Alte Ochſen treten hardt/ etc. ſup. lit. Aldr. Den. Kruuk. Lijt. Lång. Mång. Raſk.

Pſal. 90. v. 10.

Try ting giör wee i Bondans Huus/ Ond Kohna/ Röök och Wäggelwe.

Syr. 25. v. 22. & ſeq.

i. e. Aff ſådana 3. onda är dhet förſta wärſt. Dhe andra kunna genom medel affhielpas: Men emoot dhet förſta finnes ett tiänligit remedium införd ſuprà vnder lit. Den. Om dhen ſom får ondt om Söndagen/ etc. Dijt läſaren (ſärdeles dhen ſom plågan tränger) blir remitterad. Item: ſup. lit. Ond. Röök.

Try ting måſte bultas til gagn. i. e.

Syr. 25. v. 31 32.

Ladulagan når man tryſker: Stockfiſken förr än han kokas: Ond Kohna för otijdigt munbruk. etc. ſup. lit. Ond.

Try ting bär märckie för odygd. i. e.

Syr. ut ſuper.

Soon medh Ook: Een Tiur medh blinda: Och en ond Qwinna medh blått öga. Som man wille ſåya: Dhe 2. för owaanan: Och dhet tredie för ondſtan/ etc. Dheraff plägar man och ſåya: **Dhen ſom bär Swärdet i Munnen/ får offta hugg på bålian/** etc. ſup. lit. Mång. Ond. & ſuper. hac lit.

Try ting giöra intet gott vthan aga.

i. e. Walnöteträd/ ſom bäſt triiffz och bär effter ſlaag och kaſtande. Åſnan för ſin tredſta ſkull måſte haa piſkan. Ond Kohna måſte och haa hugg på ryggen/ ellieſt giör hon intet gott. Dhe yppå lyda och dhe gambla Verſerna:

Nux, aſinus, mulier, ſimiles ſun
lege ligati:

Hæ

Hæc tria nil recte faciunt, si verbera desint. Prov. 19. v. 29. & cap. 26. v. 3

Item:

Creditur indignè conjunx sine crimine: Contra
Corrigitur nullis improba verberibus. &c. Gland.

Dheraff synes och Erasmus hafwa sagt: Ignis, mare, mulier, tria mala, &c. Fab. de Muliere & nuce. sup. lit. Den. Narr. Når. Påå.

Trång lårer tiggia. i. e. Som man sade, Nödh haar ingen Laag vthan ond. Nöden är hård at pägå, etc. sup. lit. Arm. Den. Nödh.

Tråd flyter til dheß dhet sjunker. i. e. Krukan går så länge til Bruns, hon får en gång en knäck. Item: Aldrigh är Dagen så lång, dhet kommer jw Qwäller en gång, etc. Alldr. Den. Krwk. Trott. Psal. 90. v. 10.

Tråät blijr fulle stäckt förr än dhet wäxer i Skyn. i. e. Dhen som alt för mycket sträfwar efter ähra och högheet, han får snarast ett nederfall. Deraff man och säger: Höga Trå blåsa snarast omkull, etc. Tyskarna säya och: Gott leßt nichts uber Zeit Psal. 82. v. 7. 8. Syr. 11. v. 4 & seq.

Wachsen. Hoch gestiegen/ schwer gefallen/ etc. Fab. de Abiete & dumeto. sup. lit. Bär. Hög. Man. Mång.

Tråät är aldrigh så gott at icke Maten äter Äpplet. i. e. Moderen är aldrig så dygdigh/ at hon icke kan föda en wanartigh Dotter/ etc. sup. lit. From.

Tråät hugg intet aff förr Maten kommer i Äpplet. i. e. Man kastar intet bortt en godh Häst för ett ringa lyte. Man säger dherföre: **Alla wore på ett hyte/** etc. sup. lit. All. Feel. God. Ing.

Marc 7. v. 28. Luc. 18. v. 5 **Tråädh faller intet i första hugg.** i. e. När man accorderar om något kiöp eller elliest/ så brukas dhetta såsom til persvation vthi tingande. Tyskarna säya dhet och: Eß felt kein baum vom ersten streich. Item: **Är Winden knapp/ så lägg på Loftren/** etc. Sup. lit. Flijt. infer. hac lit. inf. lit. Åhr.

Syr. 11. v. 14. **Tråäd bär inga Apple äth sigh sielff.** Som man wedh lijka förstånd wille säya: **Fåret haar minsta gang aff Ullen.** Dherföre haar och Poëten sagt: Sic vos non vobis, vellera fertis oves, &c. Virg. sup. lit. Fåå. Ox.

Matth. 15. v. 28. Luc. 11. v. 8 **Trägen winner.** i. e. Som man sadhe: **Idken winner / och icke sticken.** Dhen något gott wil få/ han måste wara trägen och tohlig; Och föllia Poëtens rådh som haar sagdt: Semper tibi pendeat hamus. Ovid.

Och

Och aff Erasmo: Ubique venare tuum commodum, &c. Tyskarna säya: Alzeit angel/ so hastu kein mangel. Vthaff en gemeen Vers lägar man och säya: Pulsa gemit crebris succumbens ictibus arbor. &c. sup. lit. Jag. Ing. Laat.

Trögan giäst/ giör trögan Wärd. i. e. När man kommer för offta til sin wän/ så seer man stundom så giärna ens rum/ som tráng/ etc. sup. lit. Man. Snylt.

Trängd Fiende sächtar skarpt. i. e. När en disperat Armeè, seer sigh ingen vthflycht vthan Döden för ögonen/ griper hon offta medh så mycket större ijfwer til wärns/ än elliest. Och då gidrs offta aff nöden en dygd. Och heeter som aff Tystan sägz: Fris vogel oder sterb. Och som Vegetius dherom haar sagt: Sumit arma formido, &c. Sup. lit. Aff. Last. Mood Nöd. inf. lit. Wåg. 1. Cor. 9. v. 24.

Trängder bryter hool. i. e. Nödh bryter Järn och Ståål. Item: Dhen som tränger/ han stiál til han hänger/ etc. sup. lit. Arm. Den. Nöd.

Träta om Geetevllen. i. e. Onödigt kijff. De lana caprina' Eras. De asini umbra rixari. Idem: Plutarchus haar kalladt sådan träta: De fumi umbra disceptare, &c. Förstås om dhem som mycket äre benägne til oroo och fåfängia trätor. Man säger fördhenskul: **Trätekiär får snart orsaak.** Tyskarna kalla dhet: Vmb des Keisers bardt zancken/ etc. infer. hac lit. Prov. 20. v. 3.

Trätande Qwinna är Mansens leeda

Prov. 19. v. 13. & cap. 21. v. 9 & cap. 27. v. 15.

i. e. Hon giör Mannen ledze wedh sitt ymgiängie. Om sådan åchtenskapz oroo haar en wijs man sagt: Habeo uxorem multò me crassiorem; Et tamen cum benè inter nos convenit, lectica nos capit; qvum malè, ne tota quidem domus, &c. sup. lit. Mång.

Träta och kijff giör stackot Lijff. i. e.

Prov. 25. v. 8. Syr. 28. v. 10. & seq.

Wrede och bitterheet förkorttalijffztijden. Dherföre haar både Salomon och Syrach flijtigt dheriffrån affrådt/ etc.

Träta cc skull/kastar mången omkull.

prov. 11. v. 25.

i. e. Dhen som råkar i gäld/ och haar lust til Rättegång/ han får omsijder armodh til löhna. Dheraff haar och Plinius sagdt: Æris alieni & litis comes est miseria. Cicero haar fördhenskul wijßligen och wäl dherföre wahrnadt/ och sagt: Fuge litem, &c. Aff Tyskan plägar man och säya: Schuld und zanck macht mühe und stanck / etc. sup. lit. Borg. Myck.

Trätekiär finner snart orsaak. i. e.

Prov. 18. v. 1. & cap. 20. v. 3 Syr. 28. v. 13. 14.

Dhen som haar lust til at deela (i. e. Träta) han får fulle tilfälle; Skulle dhet och brytas aff en Giärdzgård/ som man plägar säya. Och heeter då som en Scribent haar sagt: Lis litem serit, &c. Phocyl. Item aff Erasmo: Occasione duntaxat opus est improbitati & nequitiæ. Poeten haar wedh samma meening sagt,

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos, &c. Ovid.

Man

Man säger och: Dhen som wil hängia en Hundh / han finner fulle reep. Och aff Tyskan: Man bricht offt ein ursach vom bawm. Item: Es mach eine kleine ursach sein/ woruuib der Wolff ein Schaff frißt/ etc. Och är fördhenskul medh sådant Folck (som man ellies plägar säya) Bättre äta än träta. etc. sup. lit. Den. inf. lit. Ulffw. & super. hac lit.

Trögh giärning giör tunn nährning. i. e. Som man wille säya: Giärnings waal/ giör närings qwaal. Dhen nödigt arbetar/ han äther och smala bethar/ etc. sup. lit. Den. Giärn. Prov. 19. v. 15. 2. Thessal. 3. v. 10.

Tröger Hund giör elack jagt. i. e. Tresker Dräng giör sällan gagn/ etc. sup. lit. Den. Ondt. Prov. 29. v. 19.

Tu.

Tuchtan giör förstånd. i. e. Agan giör sällan Barn/ när han skeer med Moderation. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Disciplina non exscindit vitia, sed abscondit, &c. sup. lit. Aag. Rijs. Ephes. 6. v. 4. Syr. 4. v. 34 Prov. 22. v. 15.

Tucht och lähra gieer Bröd och ähra. i. e. Som man wille säya: Tucht och goda seeder/ snälla mängen til ähra och heeder. Erasmus haar dheraff welat säya: Boni mores prævalent divitiis. Här medh haar och Poeten instämdt som säger: Artibus ingenuis quæsita est gloria multis, &c. Ovid. Wedh samma meening haar och Plautus sagt: Si incolæ benè morati, pulchre munitum oppidum arbitror. Prov. 13. v. 18.

bitror, &c Tyſkarna ſäya: Wie die zucht/ ſo die frucht/ etc. ſup. lit. Acht. Den. Fråg. Lähr-Konſt.

Prov.29.v. 15.17. **Tuchtan är ſwär at págá. i. e.** Dhet wil ingengiärna wara vnder agan. Correctio moleſta, haar Eraſmus ſagt. Och Poeten: Juvenis rectoribus aſper, &c. Horat. Tyſken ſäger: Wer wil ſich ſtraffen laßen? etc. Sup. lit. Ag. Siälffzw. inf. lit. Ungd.

Tungan leeker på Tandeſäär. i. e. Som man wille ſäya: Han wäcker altijd waaken ſom torſtigh är. Soon drömmer om Draaff. Item: Frijara ſnacka om älſkogh. Poëten haar fördhenſtul ſagt: Amantes ipſi ſibi ſomnia ſingunt, &c. Ovid. ſup. lit. Der. Frij. Han. Hwar. Soon.

Tungan är både ond och godh. i. e. Hon kan komma både ondt och gott åſtadh. Man plägar fördenſkul kalla Tungan (när hon blijr bland andra rätter ſpijſad) dhen bäſta och wärſta Maaten. Om oſtyriga Tungor/ haar fördhenſkul Eraſmus ſagt: Lingva non habet frenum, &c. En Poet ſäger och mycket wäl dher om.

Syr.28.v. 14. prov.18.v. 21. Jacob.3.v. 8.&ſeq.

Et necis & vitæ, in lingvâ ſed & ipſa poteſtas:
Res bona lingva bona eſt, res mala lingva mala, &c. Lindeb.

Dheraff ſäya och Tyſkarna: Die zunge iſt das leibs hengker und artzt. i. e. Hon kan både frälſa och fördärfwa ſin man/ etc. Sup. lit. Munn.

Tun

Tungan fördärfwar mycken gunst. i e. En sqwaldrande Tunga giör sigh snart förachteligh/etc. Dherföre haar och Syrach önskadt/ at han kunde sättia ett Lääs för sin Munn/ etc. sup. lit. Ord. Tijg. Munn. Syr. 22. v. 33. & Cap. 28. v. 16. & seq. Item. v. 28. & seq.

Tung Steen är ond at kasta långt bort. i. e. Som man sade: **Kiärt Barn giör sorgen swär.** Dhet är beswärligit at öfwergifwa dhet som kiärt är/ etc. sup. lit. Barn. Kiärt. prov. 24. v. 8. Syr. 14. v. 5. & seq.

Tunnekanna är wänneskiänck. i. e. När grannar wäl förlijkas/ så pläga dhe sända hwar annan Tunnekanna aff hwar Bryggning/ såsom ett proff aff Ölet/ och tekn til en god wänskap/ sup. lit. Gåffw. prov. 11. v. 24. 25. Luc. 6. v. 38

Tw olijka diur en Älg och en Biwr. i. e. När man wil giöra åthskilnad emellan 2. Personer aff olijka qualiteter, så brukas dhetta; Som man wille säya: Dhet är 2. så olijka män/ som Älgen och Biwren. Och kommer fast öfwer eens medh dhet man plägar säya: **Katt i Biörneläger.** Och dhet man på Tyska säger: Er kan ihm kaum das waßer reichen/ etc. sup. lit. Lägg.

Tw.

Twungen kärleek och färgad skönheet/ warar intet längie. i. e. Som man wille säya: **Trugad Hund giör elack jackt/** Och Sminck sitter intet länge fast. Kärleken wit wara frijwilligh och otwungen; Och fägring haar intet bestånd. Dheraff haar och Plautus sagt: Hostis est uxor invita, quæ ad virum nuptu datur. Item: Violentia non Jacob. 2. v. 8.

tangit amorem, haar Plato ſagt. Och aff Poëten: Quod libet hoc dulce eſt, quod cogitur altera mors eſt, &c. Virg. ſup. lit. Den. Frus. Fågr. Kårl. inf. lit. Wåår.

Twungen Eedh är Gudh leedh. i. e. Samwetet wil intet wara twunget. En gammal Lährare ſkal dherföre haſwa ſagt: Tria Deus ſibi reſervata voluit: Aliquid ex nihilo facere; Scire futura; Et conſcientis dominari, &c. *Item*: Juramenta non debent eſſe vincula iniquitatis. **Ty man loſwar ſtundom i nödh/ dhet man icke kan hålla för ſin dödh.** Och aff en annan Scribent: In malis promiſſis reſcinde fidem, in turpi voto muta decretum: Turpis n. promiſſio eſt, quæ ſcelere adimpletur, &c. *Idorus*. Fab. de Corvo & ove. ſup. lit. Argt. Eed. Mång.

Rom. 14. v 1. & ſeq. 2. Cor 10. v 25. & ſeq. Judic. 11. v 30, 31.

Twungen ähra är ingen ähra. i. e. Som man ſade: **Trugad heder minſkar reſpecten.** Stälfftagen ähra warar intet länge/ och föder idel föracht/ etc. ſup. lit. Stälff.

Rom. 12. v. 3. 15.

Twungen from bryter ſnart om. i. e. Dhen ſom allenaſt aff rädzla för ſtraffet är from/ han blijr intet länge dher wedh. Dherföre haar och Poeten ſagt: Oderunt peccare mali, formidine pœnæ. Horat. Och går då ſom man plägar ſåya: **När ſtraffet är bortta/ blijr Skalken qwarz/ etc.** ſup. lit. Straff.

Eſai 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4.

Twå härda Stenar mala ſällan gott Miöl. i. e. Som man wille ſåya: **Bränger**

ger och wranter qwåda sällan ett. Och förstås icke allenast om eenwijst Folck i gemeen; Vthan lämpas i synnerheet til arga ächta Folck/ som illa förlijkas/ dherföre/ at dhen ena intet wil gifwa dhen andra effter. Och heeter då som Erasmus haar sagt: Æmulatio est contentionum comes, &c. Aff Tyskan sägs och: Zwey harte Stein / mahlen selten klein. Item: prov. 15. v. 3.

Hårdt moot hårdt/ giör wärket swårt/ etc. sup. lit. Hårdt. Ond.

Twåå Hund och kiämme Hund/ så blijr ändå Hund som förr war Hund prov. 22. v. 6. Matth. 7. v 16

i.e. Som man ellies plägar säya: **Föra Swijn til Rijn/ så blijret ändå Swijn.** En sådan blijr fördhenskuld i Scholen kallad: Johannes in eodem, &c. Sup. lit. Art. Föör.

Twå narrar tiäna intet wäl i ett Hus Matth. 20 v. 12.

i.e. Narrar æmulera giärna om dårskapen/ dherföre kunna dhe illa förlijkas. Dheraff haar och Erasmus sagt: Figulus figulum odit. Man plägar och säya: Amans non patitur corrivalem. Idem: Som man ellies wille säya: Twå Frijare see intet giärna hwar andra hoos Bruden. Item: **En Tiggiare förtryter at dhen andra ståår för Dören/** etc. sup. lit. Affw. En. & infer. hac lit.

Twå stora rymas intet wäl på en wägh. i.e. prov. 13. v. 10.

En högdragande lijder intet giärna sin like. Dhe willia giärna båda sittia främst. Mons cum monte non miscetur, haar Erasmus sagt: Item: Duo Christophori non pinguntur in uno pariete, &c sup. hac lit.

Twå kunna altijd meer än en. i.e.

Som

Som man ellieſt plägar ſåya: **En moot en och twå moot Raggen.** Eraſmus haar och fördhenſtul ſagt: Ne Hercules quidem adverſus duos, &c. ſup. lit. En.

Syr. 20. v. 4. 5. Hab. 1. v. 3. 4. **Twång giör Lagen wrång.** i. e. När man begynner på executionen, ſå wändes baak fram på rättwiſan/ etc. ſup. lit. Lagh.

Hab. nt ſuperius. Syr. ut prox: ſuper. **Twång är ett ſtarckt dragpläter.** i. e. Dhet ſöker ſtundom nederſt i Gulltaſkan/ när intet hielper ney. Heeter fördhenſtul ſom Tyſken ſägher: Mus iſt ein bös kraut. Men dher emoot är **bäſt at liida**/ dhet man intet **kan wriſda.** Dher vppå lyder och gambla Verſen: Ferre decet patienter onus, quod ferre neceſſe eſt. Item ſom Seneca haar ſagt: Optimum eſt pati, quod amendari non poteſt, &c. ſup. lit. Bäſt. Den. Lag. Man. När. Nöd.

Syr. 36. v. 26. 27. **Twå Foglar byggia Boo/ en lefwer i oroo.** i. e. **Enſampt är altijd ledeſampt.** Dherföre ſäger och Skrifften: Væ ſoli, &c. ſup. lit. Den. Enſ. Oft. inf. lit. Älſk.

Twå Måltijder ſläß intet. i. e. Twå gånger åtet på raadh/ förlijkas fulle i Magan. Poeten ſäger fördhenſtul: Nunquam cæna duplex, nunquam duo prandia pugnant, &c. Gland. Wedh ſådan meningh plägar man och ſkiämptzwijs ſåya: **Kyrckian är aldrig ſå full/ at Präſten icke haar ſitt rum.** Och aff Tyſkan: Zwe mahlzeiten ſchagen ſich nicht/ etc. Sup. lit. Ded. Kyrk.

Twäng

Twång giör fattigh man bång. i. e. Dhen fattige måste altijd wara vnder Ooket/etc. sup. lit. Den. Fatt. & super. hac lit. Lue. 11. v. 22.

Twå kunna liuga dhen tredie i Galgan. i. e. Dhet är ondt komma för en hufwudh liugare / och 2. falska witne/ etc. Prov. 19. v. 9. Syr. 20. v. 26. & seq.

Twädrächt giör oroo. i. e. Dher inbördes oenigheet inrijter i en Stadh eller land/ dher får ingen lefwa i roo. Heeter fördenskul som Christus haar sielff sagt: Omne regnum in se divisum, desolabitur Här om skal och Cæsar wäl hafwasagt: Quid viro bono & quieto, & bono civi magis convenit, quàm abesse à civilibus controversiis? &c. sup. lit. Endr. Oppr. 1. Cor. 12. v. 15. & seq. Matth. 12. v. 25. Luc. 11. v. 17. Syr. 7. v. 7. & seq. prov. 24. v. 22. 23.

Twäklufwet mähl/ är bättre än tryttande. i. e. Som man wille säya: Bättre halfft Brödh/ än alt mista. Item: Bättre något än intet. Partem habere melius est, quam toto privari, &c. Sup. lit. Bättr.

Twätaligh man giffz intet witzord. i. e. Dhen som i wittneßmåhl varierar sitt taal/ han blijr intet trodder. En wijß man haar dherföre sagt: Quem bilingvem nosti, amicum hunc ne tibi adsciscito, &c. Tingm. B. 23. Cap. Sup. lit. Först.

Ty.

Tyster man kan mycket troos. i. e. Man præsumerar altijd at en from och stilla man mehr skal kunna förtroos/ än dhen som altijdh Syr. 19. v. 6 & seq. cap. 23. v. 7 8.

tijd är wijdöpen i munnn. Curtius haar förden ſtul ſagdt: Res magnæ non poſſunt ab eo ſuſtineri, cui tacere graue eſt, &c. ſup. lit. Tijgh.

Tyſter Hund är intet troendes. i. e. För dhet ſtilla och tyſtlåtiga Folcket måſte man taga ſigh til wara. Ty liſka ſom en liumſket Hund ſnaraſt bijtz/ når han intet ſkiäller; Altſå ſkadar och dhet ſmåfalſka Folcket når dhe minſt taala/ etc. ſup. lit. Hund.

Syr. 20. v. 32. 33. Matth. 5. v. 15.

Tyſt Harpa gläder minſt. i. e. Man Håller intet aff dhet ſpeel ſom intet klingar. Dheraff haar och en Scribent ſagdt: Occultæ muſicæ nullus eſt reſpectus. Gell. Man ſäger och wed ſamma meening: Stälfflärd är ingt wärd. Item: Lärdom vthan bruuk/ är Elt vthan wärme/ Sup. lit. Lärd. Man. Stälffl.

Syr. 32. v. 7 8.

Tyſt Laag giör ringa luſt. i. e. Som man ſade: Tijga i Gäſtebudh/ är minſta gläden/ etc. ſup. lit. Tijg.

Syr. 26. v. 17. & ſeq.

Tyſtlätigh Qwinna är Guld wärd. i. e. Hon är ſinom Man en ſtoor rijkedom. Han haar åhra aff hennes vmgiänge/ etc.

Tå.

Syr. 17. v. 40. & cap. 18. v. 24.

Tänckia på ändan/ wärier dhet onda. i. e. Man måſte så leſwa/ ſom man i dag ſtulle döö. Och heeter ſom gambla Verſen lydher Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum. Och aff Horat. Vive memor, quàm ſis brevis ævi. Spectare vitæ iubeo cunctos terminum. haar Auſon ſagt. Item: Vive memor mortis, memor ut ſis vive ſalutis. Idem Auſ. Heeter altſå: Quidquid agis, prudenter agas, & reſpice finem, &c. En wijs man är en gång wordhen tilfrågad/ hwem bland Menniſkiorna båſt kunde döö? Och giſwet til ſwar: Qui ſemper poſtre

postremum vitæ diem sibi instare proposuerit. &c. Maxim.

Tänkte Tiufwen på Galgan/ så stule han aldrigh. i. e. Dhen som påminner sigh straffet/ så syndar han intet så lätt. Ty man plägar säya: **Straffet skrämmer skalken.** Dheraff säger man och: Metus pœna est meta nocendi. Och aff Poëten: Oderunt peccare mali formidine pœnæ, &c. Horat. Tyskarna säya: Gedächte der dieb außhencken/ so liese er sein stehlen/ etc. Sup. lit. Straff. Esai. 28. v. 19. Rom. 13. v. 3. 4. Syr. 7. v. 1. & seq.

Törne blijr älskat för Roserna. i. e. En ond Moor blijr offta affhållen för en wacker Dotter skul. Man plägar och fördhen skul säya: **Mängen smeeker Amman för Barnet skull/** etc. Aff Tyskan säger man: Das man der Dornen acht/ das haben die Rosen gemacht/ etc. sup. lit. Mång.

Vl.

Vlfwen bijter och räknade Fåår. i. e. Som man sade: **Tiufwen achtar intet waal:** Han taar dhet han finner. Märkte och omärkte Fåår äre Vlfwen lijka kiära. Tiufwen kallar alt vade mecum, &c. Poëten haar wedh samma meening sagt: Lupus non curat numerum, Virg. Tysken säger och: Der Wolff frißt auch ein gezehltes Schaff/ etc. sup. lit. Han. Hitt. Hwad. Ondt. Tiuff.

Vlfwen får snart orsak med Lambet/ fast dhet drucke nederst i Bäcken. i. e. Dhen illa wil han får snart en swepesaak. Dheraff säger man och: **Trätekidr får snart orsaak.** Item: Dhen som wil prov. 20. v. 3.

hängis

hängia en Hund/ han finner fulle reep/ etc. Fab. de lupo & agno. Sup. lit. Den. Trät.

prov. 1. v. 27. **Ulfwen bijter intet dher han boor.** i. e. Falsker går intet brystgiänges. Han går Räfwekrokar långt omkring/ at ingen kan märkia hans list. Och heeter som sägz i gemeene Versen: Astu subtili lupus insidiatur Ovili, &c. sup. lit. Fåf. List.

Matth. 7. v. 6. **Ulfwen byter fulle håår/ men aldrigh sinne.** i. e. Paaddan går intet från sin art. Fast man låse Ulfwen aldrigh så många Pater noster före/ så ropar han ändå Lamb. Erasmus haar fördhenskul sagt: Lupus pilum mutat, non animum, &c. sup. lit. Ant. Lamb.

Mic. 7. v. 6. Matth. 10. v. 21. **Ulfwen är stundom Hundalijk.** i. e. Som man plägar säya: Frände är frände wäst. Homo homini lupus, &c. Eras. sup lit. Fränd.

psal 55. v. 22. Matth. 2. v 8. **Ulfwehierta fins offta vnder Färepältzen.** i. e. Som man ellest sägher: Trollen boo och i heligh Huus. Om sådana plägar man och säya: Han är intet all dher han synes. Item: Stilla Folcket kan och döllia skalcken. Dher vppå lyder och gemeena Versen: Pelle sub agnina, latitat mens sæpè lupina, &c. Fab. de Lupo pelle ovina induto. sup. lit. Han. Hand. Still. Söök. Troll.

Ulfwar

Ilfwar bijtas intet/vthan om maten i. e. När Hoen är thomm/ så bijtas Grijserna. Item: Trä Hundar förlijtas intet om ett Been/ etc. sup. lit. Affw. En. När. Twåå. Matth. 20. v. 12.

Ilfwen achtar intet Frijbreff. i. e. Han stiöter intet om Salvaguardie. Paddan strämmes intet medh förbudh/ etc. Sup lit. Han. & sup. hac lit. prov. 29. v. 19.

Vm.

Mgiänge lärer känna Folcket. i. e. Dhen som intet kiännes til sitt humeur, han blijr snart kiänder affvmgenget: Antingen til heeder eller wahnähra. Man säger dherföre vthi en gammal Vers: Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se, &c. sup. lit. Bland. Den. Syr. 6. v. 16.

Vn.

Nger lährer gammal trög. i. e. Dhet man intet haar lärdt i vngdoms åhren/ faller något swårt at lära på gambla dagar. Dheraff säger man och: Ondt lära gammal Hund kuhra. En Scribent haar och dherom sagt: Quod in juventute non discitur, in matura ætate nescitur, Cassiod. En Poët haar och dhet samma meent/ som säger: prov. 13. v. 24.

Littus aras, sterili committis semina terræ,
Qui vis indocilem multa docere senem, &c. Gland.

Aff Tyskan plägar man och säya: Alte Hünde leind böss bendig zu machen. Item: Was hen-

ſelein nicht hatt gelernet/ das lernet auch han
nicht/ etc. ſup. lit. Ondt. & inter. hac lit.

Levit. 19. v. 32. Rom. 13. v. 7. **Vnga ſkal man lähra/ dhe gambl**
ſkal man ähra. i. e. Älderdomen bör ſ
billiga heeder. Dheraff säger man och i en gam
mal Vers: Cedere majori, non eſt pudor in
feriori, &c. Vthi Rom. Rådet ſkal (ſom Pl
nius refererar) wara obſerverat, at dhe vng
hafwa waret dhe gamblas auſcultanter, dhe
han haar ſagt: Juniores, prius conſilii pu
blici ſpectatores, quàm conſortes fuerun
&c. Sup. lit. Gamm. inf. lit. ödm.

Vngdoms mödha är älderdoms luſ
i. e. Dhet man vthi Studier eller annat wär
haar i vngdomen arbetadt/ dhet är på ålder
en hugnadh. Cicero haar fördhenſtul ſag
Laborioſa juventutis ſtudia, jucunda ſunt ſ
nectutis otia. Olim meminiſſe juvabit, ha
Poëten ſagt: Och aff Euripide: Svavis eſt l
borum præteritorum memoria, &c. Aff T
ſkan säger man: Die ſawre arbeit in der j
gend/ bringt frewd und luſt im alter/ etc. ſu
lit. Ondt & infer. hac lit.

Syr. 25. v. 5. prov. 6. v. 6. & ſeq. **Vngdoms Planta är Älderdom**
fruckt. i. e. Dhen något wärfwar i vngd
men/ han finner dhet för sigh på ålderen. Iter
Dhen något lärer i vnga åhren/ han får ga
dheraff på gamla dagar. En gammal phil
ſophus Iſocrates, ſkal en gång hafwa råkadt
vng Perſohn mycket flitigh och arbeſam/ o
dhet före ſagt til honom: Optimum condis
nectuti obſonium, &c. Deraff säya och Tyſk
na: In der jugend faul/ leidet im alter noht/ e
Sup. lit. Den. Laat. & ſuper. hac lit.

Vngdomen wil haa ſitt ſielffzwäl

i

i.e. Vngdomen lijder intet giärna någon correction. Dheraff haar och Poeten sagt: Juvenis monitoribus asper, &c. Horat. Pessimus quisque asperrimè rectorem patitur. Salust. Nulla dulcis est infantiæ disciplina Prudent. Juvenile vitium est, impetum ætatis non posse regere. Sen. Adolescentia ad vitia prona est. Quintil. Item: Temeritas, est florentis ætatis, &c. Cic. Dherföre haar och Terentius rådt/at man icke alt för mycket skal lijta på dhe vngas actioner, dher han haar sagt: Mobiles adolescentium animos præmaturis honoribus, ad superbiam non extollendos; Cùm n. ad gubernacula reip. temerarij & audaces accedunt, maxima & miserima fiunt naufragia, &c. Sup. lit. Stålffzw. Tucht. prov.29.v.15.17. Syr.7.v.25

Vngdomen och wijßdomen fölias intet altijd. i.e. **Wett går sällan för åhren** Dheraff haar och Terentius sagt: Ætate sapimus. Adolescentia est lubrica, haar Cicero sagt. Och aff Poeten: Seris venit usus ab annis. &c. Ovid. Tyskarna säya: Erfahren kompt mitt den Jahren. Item: Junge Hüner verderben viel eyer/ etc. sup. lit. El. inf. lit. Wiisd. Ald. prov.1.v.10.

Vngdomen är snart förförd. i. e. Vngdoms åhren hugsa sigh intet. Man säger förden skul: **Ondt sälskap är vngdoms fördärff.** Erasmus haar och dherföre sagt: Molles & ætate fluxi, dolis haud difficulter capiuntur. Och aff en annan Scribent: Juvenis malitiosus, præcox est malitia. Metrod. Item: Facilè juvenum animi ad luxum dilabuntur, &c. Herodian. Dheraff rådet och Salomon flijtigt vngdomen at fly ondt sälskap/&c. sup. l. Ett. Ondt. prov. ut suporius.

Vnga Hundar haa skarpa tänder. i.e.

Vnga och kiäcka Karar dhe bijta från sigh
Dhe låta intet klå sigh vnder näsan/etc. Tyskar
na säya: Jungen stiren wachsen hörner/ etc
sup. lit. Aff.

Syr. 28. v. 1. & seq. **Vngt Blod haar hämpndemod i. e**

Vngdomen inclinerar mycket til hämpnd. Dher
före haar och Cicero sagt: Puerilis ætas vin
dictam iracundiæ habet pro maximo fructu

Hwaraff kommer; At mången hämpnas sö
sin harm/ at han blijr både vsel och arm
Ellest plägar man och säya at hämpnas ä
Qvinnesoot. Som offta sannas på en par
Qwinnespersoner/ som icke kunna moderer
dheras ijfwer; Vthan måste hämpnas på dhe
res owänner. Kunna dhe dhet icke åstädkomma
så råka dhe dher öfwer i största siukdom/ etc. sup
lit. Hämpn.

Vnger som en Räh/ gammal som et
Stråå. i. e. Som man ellest sade: Ro
sker vng gidrs gammal tungh. et
Sup. lit. Rask. Wed samma meening sägz och.

Vngdoms sprung gidrs gamma
tung. Idem:

Vnger nimmer/gammal winner. i.
Dhet man lärer i vngdomen/mins man giärn
på ålderen/ antingen dhet är ondt eller gott. D
heeter fördhenskul: A teneris assvescere mu
tum est. Virg. Celerius & perfectius inb
buntur quæ à pueris discuntur. Plaut. Item
Quod nova testa capit, inveterata sapit. Dhe
om haar och en Poët wäl sagt:

Prov. 22. v. 6. *Qui non assvescit virtuti dum ja*
venescit,

A vir

A vitiis neſcit diſcedere, quandò ſeneſcit, &c.

Och aff en Scribent: Multò certè felicius eſt, benè inſtitui, quàm benè naſci; &c. Tyſkarna ſäya: Was man lernet in der wiegen/ das bleibt in die würme. i. e. In til Döden/ etc. Fab. de furtiva Monedulà ſup. lit. Den. Nytt. Ondt. & infer. hac lit.

Ynger kan ſå wijda ſpöria/ ſom dhen gambla haar fahret. i. e. En vng kan genom flijt och Studier ſnart hämpta vp hwadh en gammal haar förfahret; Särdeles när dhen vnge är til ingenium qwicker och laborieus, och haar gott minne/ ſom älderdomen dageligen tager aff/ etc. Poëten haar fördhenſkul ſagdt: Nullas recipit prudentia metas. Juvenal. Item: Juventus in re qualibet apta eſt ad capienda incrementa, &c. Plato; ſup. lit. Bäſt. Gamm. inf. lit. Ält.

Yngt vmgängie/ giör gammal wänſkap. i. e. Dhe ſom i vngdomen hafwa hafft förtroligh converſation, dhe blij giärna godha wänner på ålderen. Dheraff ſäya och Tyſkarna. Gemeinſchafft inder jugend/ iſt brüderſchafft im alter/ etc.

Yng Huſtru är gammal mans död. i. e. Som dhe gambla haa ſagt: Dhen ſom fogligen wil bringa en gammal man i Grafwen/ ſå må han gifwa honom en vng Huſtru. Wäl förſtäendes / at en gammal mans kraffter intet kunna præſtera alla requiſita til ett ſådant wärck/ faſt willian wore godh. Dheraff ſäya och Tyſkarna: Ein junges Weib/ iſt dem alten ein poſtpferdt zum Grab. Man ſäger och ellieſt: Wer einen alten wil mit

glimff in die grube bringen/ der gebe thm ein jun
ges Weib/ etc.

Vnger Angel/ gammal Diefwul. i. e
Sagt om dhen som i vnga dagarna haar ware
from/ och på ålderen arg och ond. Dheron
haar och Eraſmus ſagt: Cum puſilla eſt, bon
videtur ſpina, &c. infer. hac lit.

prov. 31. v. 27. **Vgnen och Huſtrun tiäna bäſt i Hu**
ſet. i. e. Som man wille ſäya: **Spaßeran**
de Matmoor/ giör elackt Hußhåld
Dheraff ſäya och Tyſkarna: Das Weib un
ein offen/ ſollen im Hauſe bleiben. Som ma
wille ſäya: Dhe kunna ingen dhera wäl miſta
vhr Huſet/ etc.

prov. 19. v. 2. **Vngt Blod fult aff mood.** i. e. Vng
domen är altijdh modigh. Och kallas dhera
Fervida juventus. Dhe blij och kallade aff Era
Ignea ingenia, &c. ſup. lit. Haſt. Heet.

prov. 22. v. 6. **Vng Rytare/ gammal ſkytare.** i. e.
Dhet ſkeer i gemeen/ at dhe ſom i vngdomen ha
waret arga huggebiäßar/ och hafft luſt til trätor
Dhe blij på ålderen borgſtugufnorkare/ och för
giärna Knijff på bahnen / faſt dhe ſielfwe inte
kunna föra dhem vt; Så reta dhe lijkwäl andr
dher til. Dheraff man då ſannar Ordſpråket
Art blijr giärna wedh art. Och ſom
Tyſkarna ſäya: Jung gewohn/ alt gethan/ et
Sup. lit. Art. & ſuper hac. lit.

pred. 3. v. 5 **Vng frijat haar ingen ångrat.** i. e
Om han haar råkat wedh något gott Ty ma
plägar ſäya: Dhen ſom wil ſee 12. ſina Söne
rtidandes för ſigh i Harneſk/ han får intet affbi
da grå Håren til Giffermååls. Tyſkarna ſäw

dhe

dhet och: Jungk gefrewet/ hatt niemand gerewet/ etc. sup. lit. Frii.

Vnger gråå/ får åhren fåå. i. e. Dhen som i vnga åhren tijdeligen gånar/ han förmeenes hafwa kortan liffztijd. Dherom säya och Medici: Canities est signum corruptorum humorum. Men Erasmus haar sagt om en sådan: Antè pilos prudens. Aff Swenskan plägar man och säya: **Gråå Håår / åre Dödzens blomster.** etc. sup. lit. Gråå. Klookt. Om. Pred. 12. per totum.

Vnger spaar/ gammal haar. i. e. Dhen något giömmer i vnga åhren / han haar något at gripa til på gambla dagarna. Ty ellest heeter dhet som Erasmus haar sagdt: Sera in profundo parcimonia. **Seent spara wedh Bottn.** Wedh dhen meeningen säger man och: **Sommarens grödha är Winterens födha.** Item: **Vngdoms Planta är ålderdoms frucht/** etc. sup. lit. Seent. inf. lit. Wint. & super. hac lit. Syr. 25. v. 5 prov. 6. v. 6. 7. 8.

Vnder hwijt Aska ligger offta glödande Kohl. i. e. Som man wille säya: Skalken kan döllia sigh/ som Etter vnder Höning/ etc. sup lit. Han: Sööt. Pfal. 55 v. 22. Matth. 2. v. 8.

Vhr.

Vhr Askan i Elden. i. e. Som man sade: **Fly takdropet/ och räka i slagrägnet.** Vhr en ringa fahra vthi en större. Erasmus kallar dhet: De fumo ad flammam. Och aff Poeten: Incidit in Syllam volens vitare Carybdin.

Item: Multi fugientes ſervitutis liberalis fumum in ignem incidunt dominationis ſervilis, haar Plato ſagt/ Fab. de Ranis & lupis marinis. Item de Ove & Cervo. ſup. lit. Fly.

Yhrminnes häffd/ bör intet qwaal. Syr. 33. v. 20. & ſeq. i. e. Uthgammal egendom får man intet tala på. Dheraff säger man och: Gaudent poſſidentes, &c. Jorda B. 1. F. 1. ll. ſup. lit. Han. Seedw.

Uthan Rijs blijr Barn sällan wijs. Syr. 7. v. 25 26. & ſeq. cap. 10. v. 1 & ſeq. Prov. 13. v. 18. 24. i. e. Uthan ſtiäligh aga lära Barn ingen dygd/ etc. ſup. lit. Barn. Tucht.

Uthför backa går altijd lätt. i. e. Medgång hiälper mannen fort. Item: Godh wind gieer Skeppet fahrt. En Scribent haar dherföre ſagt: Sphæra per declive facilius mittitur. &c. Zenod. ſup. lit. Lyck. Syr. 11. v. 14. Sap. 14. v. 4

Wa.

Wachta dig för förſta vthlägningen. Syr. 29. v. 4 & ſeq. i. e. Låna ſin Wän och kräfia ſin owän. Ty dher kommer offta klander i Låhn; Och betalningen faller ſtundom långſampt eller aldrigh/ etc. Tyſkarna ſäya och: Hüt dich für das erſte außlegen/ etc. ſup. lit. Låhn.

Wachta digh för dhen ſom Naturen haar teknadt. i. e. Dhen ſom i födzlen haar fått något ſerdeles affiekn/ han plägar i gemeen haa någon ond nyck. Dheraff man och plägar ſäya: Cave tibi ab eo, quem natura notavit. Och aff en Vers wedh ſamma mening: Cautus homo cavit, quotquot natura notavit. &c. En Poet haar och ſådant wäl beſkrifwit i föllande Vers:

Crine

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus;
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es, &c. Marti.

Dhet är som Tyskarna rijma:
Schwartzer Haar/ und rohter Bardt/
Seind zeichen einer bösen art.

Item:

Per rubram barbam, debes cognoscere nequam;

Men dher emoot sägs och:

Multi non rubram, sed habent cum crimine nigram, &c.

Sup. lit. Konst. Lytt. Når.

Wachta digh för ond giärning/ Lögn får snart wändning. i. e. Oskuldh achtar intet sqwaller. Och heeter fördhenstul som Poëten haar sagt: Conscia mens recti, famæ mendatia ridet. Ovid. Item aff Senecâ: Præsta culpam, mendacium vetustate suâ consenescet, &c. Aff Tystan säger man: Hüt dich für der that/ der lügen wirdt wol raht/ etc. Ellies säger man och på Tyska: Wen ich der Rocht schütte/ so feltes ab. Item: Lügen klebet nicht/ etc. Och på Swänska: När sant kommer fram/ så får lögnen skam. Item: Falskt rychte lodhar intet wedh/ etc. sup. lit. Baakt. Når. Ost. Prov. 11. v. 3.

Wachta digh för din fiendes gäfwa. i. e. Som man sade: Dhet är intet annat änkocke- Psal. 55. v. 23.

Syr. II. v. 32 & cap. 37. v. 11. & seq

Bröðh. Man säger förðhenstul vthi gemeena Versen: Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Ellies plägar man och säya: Suspecta sunt meritò hostium munera. Eras. Item: Hostium munera, non munera. Idem: Fab. de Jove & vipera. sup. lit. Söðt.

Wachta digh för dhet slags Kattor/ som framman sleekia och klösa baak.

Syr. ut super.

i. e. Dhe som äre söta i munnen / och falska i grunden. Dhe blij förðhenstul i gemeen kallade ögnewänner. Item: Smeklering. i e. Homines parum candidi. &c. sup. lit. Söðt. Wedh sådan mening säger man och:

Wachta digh för Socker munn och Pepparhiärta. Idem: Dherom lyðha föllianðe gambla Vers:

Vivendum est cautè, nam fallit frontis imago:
Os nectar promit, cor aconita vomit

Item:

Impia sub dulci melle venena latent, &c. Ovid.

Ut superius

Heeter förðhenstul som Tyskarna säya: Ein witzig/ die Welt ist spitzig. Item: Einem Wol und schmeichlern ist gliech viel zu trawen/ et super. hac lit.

Wackert Huus höfwes en from wärd

i. e. Såsom dhet illa anstår/ at vthi ett stiöl Huus skulle boo en ohöfligh Wärd; Alltså skul och illa tiähna at en vmstatigh Stiäl skulle bo vthi en däyeligh och wäl skapad Kropp. Dhe före säger man och: Pulchræ domus, pulch hospes. Som man ellies wille säya: Ett go

Dan. I. v. 4

Skep

Skepp/ och en galen Styreman/ tiäna intet wäl ihoop. Och som Diogenes haar sagt: Blyswärd i en Gullballia. Dheremoot säger man på Tyska: Einem schönen Haus/ ein glimpfiger Wirdt/ etc. sup. lit. Bly. Fag. Groff.

Wacker Wijsa är intet för offta qwåden. i. e. Som man sade: **Dhet goda kommer intet för offta.** Plato haar fördhenskul sagt: Bis aut ter quod pulchrum est. Tysken säger: Ein guth Lied singt man wol zweymahl. Hijt stämmer och dhen gambla Schole Versen: Lectio lecta placet, sed bis repetita placebit, &c. sup. lit. Gott. Gal. 6. v. 9. 2. Thessal. 3. v. 13.

Waantroo gieer ingen roo. i. e. Dher wijdskepelse inkommer/ dher är ingen roligheet i Hiärtat. Curtius haar dherom sagt: Nulla res multitudinem efficatius regit, quàm superstitio. Item: Superstitione qui est imbutus, quietus esse nunquam potest, &c. Cic. Levit. 19. v. 26.

Waanan är dryger. i. e. Han är swår at borttlåggia Difficile est assveta relinquere. Cicero haar och sagt: Inveterata vitia ægrius depelluntur. Item: Mala consvetudo inveterata, extingvibilis. Virg. &c. Och aff Tyskan: Alte laster werden schwerlich abgewähnt. Item. Der Hund so der küchen gewohnt/ ist nicht leicht daraus zu bringen/ etc. sup. lit. Drijff. Ondt. & infer. hac lit. prov. 22. v. 6.

Waanan är halfwa naturen. Idem: Cicero haar dherföre sagt: Consvetudo est natura potentior. Och aff Tyskan: Gewonheit ist die andere natur, &c.

Waanan giör bördan lätt. i. e. När man bijr annan wedh ett swårt Wärck/ så faller dhet intet så tungt/ fast dhet ellies är beswärligit nog. Thren. 3. v. 57.

gît nogh. Dheraff pläga och Tyſkarna ſäya: Gewonheit iſt eine leichte bürde/ etc. ſup. lit. Han. Oot.

Wahnan är onder at kaſta i wrää. i. e. Ut ſuperius, Han är ſwår at öfwergifwa. Man plägar och ſäya: **Får Muſen wahna på Osten/ hon blijr intet gickrna dher ifrå.** Ingeniti mores (haar Eraſmus ſagt) Nullâ poſſunt arte tranſportari. Och aff gambla Verſen: Pica ſuos ſaltus diſſimulare nequit &c. Fab. de Homine & fele. ſup. lit. Ded. Driſſ. Ondt.

Prov. 26 ſupey.

Waanart haar en långan ſtiärt. i. e. Odygd är ond at vthrota. Han ſätter diupa röttер. Eraſmus haar dherföre ſagdt: Inveterata vitia non facilè eradicantur, &c. Sup. lit. Ogr. & ſuper. hac lit.

Matth. 13. v. 25.

Wagnen går för Häſtarna. i. e. När något wändes baak fram/ eller begynnes wedh orätta ändan / ſå plägar man ſäya: **Wagnen går för Häſtarna.** Currus bovem trahit. Eraſ. Cervus canes trahit. Theocrit. Och aff Tyſkan: Die Pferde hinter den wagen ſpannen/ etc. ſup. lit. Skam. Spänn.

Wandra giör ingen lärd. i. e. Aff reeſande wäxer intet lärdomen. Ty wandra taar mycken tijd bortt/ ſom requireres til Studier; Dheraff haa och dhe gambla ſagt: Peregrinatio non facit medicum, nec oratorem; Vthan heeter ſom en Scribent haar ſagdt: Congreſſus ſapientum confert prudentiam, non montes & maria. &c. Laert. Tyſkarna ſäya och: Reiſen/ macht niemand gelahrt/ etc. ſup. lit. För.

War-

Warmen ár gambloin bäst. i. e. När dhen naturlige warmen begynner tryta/ måste man hiälpa vnder medh Pältz och Stuguwarmen. Gott ööl och Wijn tiänar icke heller illa/ til at vpwarma gambla förkiölda magar. Dhe gambla blij och (för warman skul/ som dhe giärna sökia) kallade aff Erasmo, Aprici senes: Effter dhe giärna wille wara dher warm ár/ och läppia giärna Soolskeen. Hijt kan och lämpas dhet/ som en gammal man (på tilfrágan huru han wore kommen til en så hög ålder) skal hafwa swaradt:

Super lapidem non sedi; Crudum non comedi,
Câlidum me tenui; Propterea consenui, &c.

Dhet ár på Swänska:

På kallan Steen iagh aldrigh sath/
Hårdan Spijs iagh ey heller gath:
Jagh hölt migh altijd warm och så;
Dy ár iagh worden gammal och gråå/ etc.

Jast wedh sådan mening säger man och vthi Tyskan medh fölliande Rijm:

Halte dich warm/
Füll nicht zu sehr den Darm/
Mach dich der Greethen nicht zu nah
Wiltu sonst werden alt und graw etc.

Dhet sägz och:

Warmen ár halfwa födan. Idem: Om man aldrigh hade så gott tractament, så kan man doch illa lijda kiöld/ särdeles på ålderen/ etc. sup. lit. Gamm. 3. Reg. I. v. 1. 2.

Warmt Öl och färskt Bröödh/ ár en odryg spijs. i. e. När man måste átha warma

warma Brödh vhr Vgnen/ och dricka färska Ölet vhr Karet/ så moglas intet Brödh/ och intet ſurnar Ölet i Kiällaren/ etc. Här medh förſtås ett otijdigt Hußhåld/ etc. ſup. lit. Skam. Spänn. Wagn.

Warnad fahra ſkadar minſt. i. e. Dhet onda ſom man weet förvth/ kan bättre möthas/ och mindre ſkada. Tela prævisa minus nocent. Eraſ. Doli detecti, levius poſſunt flecti. Item: Fraus detecta, fragile telum. Och aff en Poët: Nam levius lædit, quidquid prævideris antè. Och aff Plauto: Nota res mala, optima. Gregorius haar och dherom ſagdt: Minus jacula feriunt, quæ prævidentur, &c. Man ſäger och aff Swänſkan: **Föörewijs fahr intet illa.** Aff Tyſkan ſägs och: Wen man böſe Leüte kennet/ ſo kan man ſich vor ihnen hüten/ etc. Fub. de Leone & tauris. ſup. lit. För. Fäſ. Liſt.

prov. 1. v. 17.

Warpa intet meer vp/ än du kant wäfwa neder. i. e. Begynn intet mehr/ än du kant ända. Ty man ſäger elliest: **Dhen mehr ſlachtar/ är han kan ſalta/ han får ſura Steeker.** Dherföre haar och Eraſmus ſagt: Inſania eſt aliquid ſuprà vires ſuſpicere. Item: Colo quod aptaſti tibi nendum eſt. Idem. Item: Quod fieri nequit, ne incipiendum quidem. Id. Eraſmus. Tyſken ſäger: Haſtu was angefangen/ ſo machſtus aus führen/ ꝛc. Elliest ſäger man och: **Dhen ſom taar wattn öfwer Hufwudh/ ſå löperet honom i ärmen.** Är och en förwijtelſe och wahring emoot onödiga trätor/ etc. ſup. lit. Den. Siälff. Slacht.

Luc. 14. v. 28. & ſeq.

Wattnet

Wattnet smakar vhr Brunnen bäst.

i. e. Aff grunden låhres all ting bäst. Lijka som gott och reent Watn smakar altijd bäst vhr stelfwa springebrunnen: Men när dhet begynnar flöda / och flyta genom moras och oreenligheet/ blijr dhet stinckande / och får en elack smaak; Altså är och medh en godh och helsosam Lärdom; När dhen får blij wedh sin rätta grund och reena förstånd/ är han behageligh: Men när han begynner löpa genom många wrångas meeningar och vthtydelser/ blijr han snart oreen och förfalskad. Dherföre haar och Poeten sagt: Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquæ, &c. Ovid.

Watn och Bröd/stillar hungers nödh.

Syr. 37. v. 32. & seq.

i. e. Som man wille säya: Naturen är medh ringa nögd. Seneca haar fördhenskul dherom sagt: Panem & aquam natura desiderat, nemo ad hæc pâuper est. Förståendes dhe Land och Orter/ som Watndryck är brukligh. Waßer und Brodt/ können auch den hunger stillen/ säger man på Tyska/ etc.

We.

Wedh böön och gåfwa/ bör en domare sofwa.

prov. 18. v. 5. & cap. 24. v. 24. & seq. cap. 28. v. 21.

i. e. Han måste blunda och hålla öronen til/ och intet taga emoot muhtor/ som så lätteligen förkränckia en girigh domare. Ty at anse i domen Böön och gråth/ är en otijdig Barmhertigheet. Terentius haar dherom sagdt: Judices sæpè propter invidiam adimunt diviti, aut propter misericordiam addunt pauperi, &c. Men at taga muhtor/ dher medh haar en Domare såldt sitt frija Ord/ och låtet stoppa sigh munnen til/ etc. Är förd-

dhen-

dhenſtul för en Domare rådſampt / at taga i acht dhet ſom vthi en gammal Vers ſägz: Judicis eſt recti, non munere, nec prece flecti. Ellieſt heeter dhet ſom Eraſmus haar dherom ſagt: Bos in lingva. i. e. Som man wille ſäya: Oxen haar ſtött rättwijſan omkull. Och dhet ſom Tyſkarna dher wedh ſäya: Er iſt mitt der Silberne buchſe geſchoßen/ etc. Sup. lit. Nätzl.

Ezech. 18. v. 20. **Wed Rätt och Laag/ trijſtz Land och Stadh.** i. e. Dher Laagh och Rätt hålz wedh macht/ dher måår hwar man wäl. Dherom haar och Plato ſagt: In legibus benè conſtitutis, ſalus civitatis ſita eſt, &c. ſup. lit. Laag.

Matth. 7. v. 16. 17. **Weekt Järn är gott at ſmijda.** i. e. Fromt Folck låter wäl handtera ſigh. Dheraff plägar man och ſäya: Cum bonis benè agitur. Eraſmus, &c. ſup. lit. Fromt. Gott. Slåått.

Weld är en ond rådgifware. i. e. Affecter råda ſällan rätt. Dherom haar fördhenſkul Saluſtius wäl ſagt: Omnes qui de rebus dubiis conſultant, ab affectibus vacuos eſſe decet: Nàm haud facilè verum pervidet, ubi illi officiunt, &c. Dijt ſynes och Poeten hafwa ſtämbt/ ſom ſäger:

Prov. 18. v. 5. 1. Timoth. 5. v. 21

Sciſſura domeſtica turbat
Rem populi, titubat q́ foris, quod diſſidet intus, &c. Prudent.

Tyſkarna ſäya och dherom: Wo die affecten rauchen / da gibtes krumme rahtſchläge/ etc.

Prov. 10. v. 12. **Weld löner laſt.** i. e. Kärleek ſkyler briſt. Som man wille ſäya: Dhen man ynner nägot gott/ dhens feel wil man giärna öfwer ſkyla.

styla. Dherom säger och Skrifften: Kiärleek skyler öfwerträdelse/ etc. sup. lit. Kärl. 1.Pet.4.v. 8.

Wett brister giärna vth. i. e. Förstånd kan intet wäl döllia sigh. Dheraff plägar man och säya: Sapientia non diu latet. Och aff Tyskan: Witz leſt ſich nicht bergen/ etc. sup. lit. Förb. Konst. Skämpt. Tijd. Pred.1.v.

Weta Lag/ och giöra rätt/ är twägge-handa. i. e. Mången kan wäl weta hwadh rättwijst är/ men giör intet dher effter/ etc. sup. lit. Den. Wed. Syr.20.v.4 5. prov.28.v. 21.

Wi.

Wigt och määl/ giör feetan Kääl. i. e. När hancken står fram om nagelen/ så ökas Kiöparens winst. Om en man sägz/ som mycken handtering haar idkadt/ som war gången genom wigt och wääg/ skal hafwa låtet skrifwa på sitt Huus i Tyska språket: Gottes segen machtreich ohne muh. Dher vppå haar strax funnet sigh en annan/ som skal hafwa skrifwit dher vnder: Die uberwicht thut auch was dar zu/ etc. Sup. lit. Gudz. prov.16.v. 11. pſ.127.v.3.

Wichtigh saak/ drijfz bäst med maak. i. e. Importerliga ährender måste tracteras medh långsampt och mooget rådh. Dherföre haar och Livius dherom sagt: Conſiliis magni diſcriminis, nil tàm inimicum, quàm celeritas. Heeter förddenskul som Keyſ. Auguſtus skal hafwa sagt: Feſtina lente. **Hasta medh maak/ etc.** sup. lit. Hast. Syr.5.v.13. prov. 21.v. 5.

Wijk skoora hoopen. i. e. Wachta digh för Herr Omnes. Dhet är i gemeen en oroodligh hoop/ som offta kommer buller åstadh. Dheraff haar och Homerus sagt: Multitudini Syr.7.v. 7. & ſeq.

cedendum. Item: Ora vulgi diſſona, &c. Tyſkarna plåga och ſåya: Her Omnes iſt vnbeſtändig/ etc. ſup. lit. Oppr. Han.

Wijk dhen större. i. e. Träth icke medh din öfwerman. Man ſäger elliest: **Ondt klå sigh wedh Knijffzvdden. Ondt träta medh dhen wåldigu/** etc. Sup. lit. Han. Ondt & infer. hac lit.

Syr. 8. v. 1. Luc. 11. v. 21. 22.

Wijger i munnen/ med båfwande brynia. i. e. Stoort orden och feger i Hiärtat. Vppå ſådana quadrerar dhet man elliest plägar ſåya: **Rädder Hund ſkäller altiid mäſt.** Dheraff säger och Tyſken: Hertz hafft maul/ fürchtſam degen/ etc. ſup. lit. All. Myck. Rädd. Stoor.

Pred. 5. v. 2 Syr. 21. v. 27. 28.

Wiggen måſte dijt klubban drifwer. i. e. Som man ſade: **Han måſte lyda ſom legder är. Item: Han måſte altijd wijka/ ſom mindre förmår.** Och heeter altſå: Cede majori. Som man wille ſåya: **Herrebodh wil intet haa ney/** etc. Sup. lit. Han. Ung.

2. Pet. 2. v. 19.

Wijdt wåga moot/ ſåll är dhen ſom wäl haar giordt. i. e. Ehwart man kommer i Werlden/ är gott haa ſå handlat/ at man finner wänſkap för ſig; Dher han haar nederlagdt någon wälgiärning. Plautus haar dherom ſagt: Bonis quod benè fit, haud perit. Habet in adverſis auxilia, qui in ſecundis commodat. Publ. Item: Socij beneficiis affi ciendi, ut re exigente, prompti & benevol ſint, haar Xenophon ſagt: Tyſkarna plägo

Syr. 16. v. 14. & Cap. 35. v. 26.

och

och säya: Eines frommen mannes kan man viel genießen/ etc. sup. lit. Hwad. Som. inf. lit. Wän.

Willian tags för wärket. i. e. Vpsåth håls för giärning. Voluntas bona pro facto est. Dherom haar och Poeten sagt:

Si tibi deficiant vires, audacia certè
Laus erit, in magnis & voluisse sat est, &c. Prop.

Item: Matth. 5. 28.

Ut desint vires tn. est laudanda voluntas. &c. Ovid.

Item:

Quod si digna tuâ minus est mea pagina laude,
At voluisse sat est, animum, non carmina jacto, &c. Idem:

Sup. lit. Närg.

Willigh Häst skal man intet sporhugga. i. e. En flijtigh tlänare måste skonligen drijfwas. Dherföre haar och Erasmus sagt: Equo currenti calcar non addas. Item aff en Poet: Syr. 7. v. 22

Non opus est stimulis ad aratrum cogere tauros,
Qui sua dant prompti, colla parata jugo. &c. Lindeb.

Sup. lit. Man.

Habac. k. v 3. 4. Syr. 20. v. 4. 5. **Willia är ingen Landzrätt.** i. e. När willian får spela måster/ så haar Lagen lijtet at säya. Item: Så blijr Lagen biltogh/ etc. Man säger och dher hoos: Reges & leges voluntati non imperant, &c. sup. lit. Når.

Wil man jaga en annan/ så måste man sielf löpa med. i. e. Den som wil ha något giordt/ han måste och stundom sielff läggia handen til. Ty man säger ellest: **Han måste til rumpan som Koon äger.** Item: **Dhen Pijga och Dräng lijter på får skam och skada i hwarie wräck/** &c. Prov. 26. v. 6. Man brukar och dhetta wedh tractament och wälplägning; At dhen som wil förmå en annan til drycks/ han måste och sielff släppa halsen til/ etc. sup. lit. Den. Han. Man.

Syr. 8. v. 1. **Willia och macht giör stoora wärck.** i. e. När dhe hielpas åth/ så förmå dhe mycket. Conjuncta valent. Dheraff plägar man och säya: Voluntas non sufficit, ubi potestas deficit. &c. Ellest säger man: **Macht bryter Bärg/** etc. Sup. lit. Macht. Mång. Når.

Wilda Hästar thämias och. i. e. Aldrigh så ostyrigh vngdom/ han blijr ju omsijdor spaak; När han får Betzlet i Munnen. i. e Bekymmer och omsorg/ och Bookatten at släpas medh/ etc. sup. lit. Aldr. El. Inth. Mod.

Judic. 9. v. 13. Syr. 31. v. 33. & seq. Prov. 31. v. 6. 7. **Win frögdar Hiertat.** i. e. Dhet giör Gudh och Menniskior glada. Dhet blijr och fördhenskul aff Erasmo kalladt: Seminarium hilaritatis. Och så högt för andra drycker ästimeradt, som föllijnde Verserna willia.

Vivat

Vivat in æternum, qui dat mihi dulce falernum:
Qui mihi dat villum, mala passio torqueat illum, &c

Wijn sweglar Hiärtat. i. e. Dhet vptäcker Mansens sinne. Dhet blir och fördhenskul aff Erasmo kalladt: Animi speculum. Dheraff säger man och vthi en gammal Vers: Quos noviſſe cupis, magis urgeto culullis. i.e. Som man ellieſt wille säya medh Tyskarna: Beim trunck lernet man die leüte kennen/ etc. sup. lit. Rws. Syr. 31. v. 31. 32.

Wijn weet ingen styrßel. i. e. **Dryckenskap giör galenskap.** Man plägar fördhenskul säya. Dher Wijn gåår in (sc. för mycket) dher gåår wetet vth/ Heeter altså: Vinum caret clavo, &c. Eras sup. l. Den. Esai. 5. v. 22 Syr 31. v. 37. & seq.

Wijn willar minnet. i. e. När Wijn brukas til öfwerflödh/ så beröfwar dhet både minne och förstånd. Dherom haar och Seneca sagt: Vinum memoriæ mors est, &c. Tysken säger: Starck gedranck ist dem gedächtnis schädlich/ etc. sup. lit. Der. Ut superius.

Wijn wäcker willa. i. e. Dhet giör klook Folckt galet. Dherom säger och en gam. Vers Insanire facit sanos, quoque copia vini. Alphonsus dhe Arragoniers Konung/ haar och dherom sagdt: Vino sapientia obscuratur: Non n. ignoro quantum vini intemperantia Alex: Macedonum regis gloriæ obfuerit, &c. panormit. Sup. lit. Dryck. Syr. 31. v. 38 39. prov. 31. v. 4. 5. & seq.

Wijn giör wältaligh i. e. Dhet giör Tungan lätt. Erasmus haar fördhenskul sagdt:

Vinum verba miniſtrat. Poeten haar och ſagt: Fæcundi calices quem non fecere diſertum? Horat. Item: Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus. Idem Horat. En annan Poet haar och i dhen materien ſagt:

Nulla placere diu, nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

&c. Juven

Item: fluit & poſt pocula ſermo, &c. haar Mantianus ſagt: Som man ſade: Vena flyter illa vthan wåtſka. Tyſkarna ſåya och: Wein macht beredt. Item: Dem Wein folget eine ſchmeidige zunge/ etc.

Wijnet blyges intet. i. e. En drucken man talar driſtigt vth hwad han meenar. Eraſmus ſäger fördhenſkul: In vino veritas, Poeten haar och lagt dhet dher til: Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit, &c. Ovid. Man ſäger dher wedh på Swenſka: **Drucken munn/ talar aff hiärtans grund.** Och aff Tyſkan: Kinder / narren/ und volle leüt; Sagen giern die warheit/ etc. .ſup. lit. Druck.

Luc.6.v.45.

Wijn giör bäſta granneſämian. i. e. Som man ellieſt ſäger: **Mycken wänſkap i Wijnfahtet.** Dhen ſom mycket kan ſpendera, han behåller altijd godh wänſkap/ ſå länge Wijnet räcker. Man ſäger fördhenſkul: **Han är altijd godh ſom glugg fyller/** Plautus haar och dherföre kalladt Wijnet: Vinculum humanæ converſationis, &c. ſup. lit. Han. Myck. & ſuper. hac lit.

Syr.6.v.10 & cap. 37. v.4.5.6. Prov.18.v.16.

Wijn

Wijn minskar Åhren. i. e. Dryck korttar Lijfwet. Dheraff haar och en Poet sagt: Vino corrumpitur ætas. Prop. Item aff en gammal Vers: Non facit ad multam, crapula multa, diem, &c. sup. lit. Dryck. Syr. 31. v. 36, & seq.

Wijn och Qwinnor giöra mannen galen. i. e. Dhe fördårfwa mången åhrligh man. Dheraff sägz och vthi Versen: Reddunt delirum, fæmina, vina virum. Wedh samma meening rijma och Tyskarna: Ose. 4 v. 11 Syr. 19. v. 2. & seq. Prov. 20. v. 1.

Durch Weindrincken und Weiber list/
Mancher kluger bethöret ist/ etc.

S. Ambrosius haar och dherom sagt: Vinum & adolescentia, duplex est voluptatis incendium. Men en Poet haar wäl sagdt i dhen materien:

Vino forma perit, vino corrumpitur ætas:
Vino sæpè suum niscit amica virum, &c. Prop.
Vino sæpè suum niscit amica vi-
Item: Ovid.
Vina parant animos veneri, &c.

Dheraff haar och en annan Scribent kalladt Wijnet: Lac veneris, &c. Athenæus. sup. lit. Fägr.

Wijnproff giör narren groff. i. e. När en tylper får smaka Wijnet/ så blijr han meer oförskiämd/ etc. sup. lit. Druck. Luc. 6. v. 45. Syr. 31. v. 38. 39.

Winteren komer som wij haa wändt. Och spör hwad Sommaren haar förtiänt. i. e. Som man wille säya: **Winteren är Sommarens arfwinge.** Om Sommaren måste winterfödan förskaffas. Prov. 6. v. 6 & seq. cap. 10. v. 5.

Poeten haar dherföre sagt: Hyems ignava colono,

lonö, &c. Tyskarna säya fuller: Im winter sitzet der Bawr hinter den Offen/ und brudet Epffel/ etc. Men i Swerige haar Bönden annadt Winterarbete; Han får intet sofwa til rö=da Solen. Dheraff blijr och dhen laate wister til Mororнas exempel, &c. Fab. de Cicada & formica. sup. lit. Den. Somm.

Syr. 3. v. 22. **Wijpan wil wäria hwar Tufwa/ och mister offta sitt egit Näste. i. e.** Dhen mycket bekymbrar sigh om ens annars/ han mister offta sitt egit. Heeter fördhenskul: **Achte hwar sitt/ låte annars fahra/ etc.** Sup. lit. Acht. Den. Mång.

Pred. 7. v. 15. Syr. 27. v. 1. & seq. **Winna och tappa/ är Kiöpmans styl. i. e.** Kiöpmans handtering består uthi winst och förlust. Ty dhen som wil haa dhet sötha / han måste och stundom lijda dhet sura. Dhelaff säger man och i gam=bla Verse: Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. Ellies plägar man och säya: **Icke alt Godz man winner på/ etc.** Tyskarna säya: Gewinnen und verlieren/ ist Kauffmans wahr/ etc. sup. lit. Den. Ick. Når.

Syr. ut sup. perius. **Winna i Apple och tappa i Pärun. i. e.** Som man wille säya: Wärfwa til Landz/ och förlora til Siös. sup. lit. Ick.

Winna ett Torp/ och tappa en Stad. i. e. Mista meer för mindre. Plutarchus haar dherom sagt: Amisit urbem, & cultel-lum recipit, &c. Ut super.

Winna som Käpan i dantzen. i. e. Kiöpslaga medh skada. Lijka som en lång/ skid

Kappa

Kappa bliir vthi en dantz lätteligen trampad/ och faar illa; Altså kan och en Kiöpman snart taga skada aff en olyckeligh handel och kiöpenskap/ etc. Ut super. hac. lit.

Winna står intet aktijd i Spelarens hand. i. e. Som man elliest plägar säya: **Wåga winna/ wåga tappa.** Ty man säger dher hoos: **Dhen som wiste han wunne/** etc. sup. lit. Den. För. 1. Cor. 9. v 24.

Wij haa och waret i förskipet. i. e. Som man sade: Wij haa och mått wål. När man vhr wälmachten råkar i decadence, så plägar man och säya: Jagh mins dhen dagh/ at iagh war och en man. Olim fuimus Troës haar Terentius sagt: Item aff Poëten: 1. Cor. 15. v. 11.

Nos quoq́ floruimus, sed flos fuit ille caducus,
Flammaq́ de stipulâ nostra brevisq́ fuit, &c. Ovid.

Sup. lit. Lyck.

Wij tale Gudh råder. i. e. En Menniskia sätter sigh mycket före/ men vthgången står hoos Gudh. Dheraff man och pläghar säya: Homo proponit, Deus disponit. Item: Multa aliter eveniunt, quàm sapientia nostra statuit, Erasmus. Aff Tyskan sägz och: Der Mensch gedenckts / Gott aber lenckts. Item: Wir tichten/ Gott wirdts richten. Man säger och: Menschen haben zu rahten/ Gott aber zu thaten/ etc. Är fördhenskul bäst at föllia gambla Ordspråket. **Medh Gudh är bäst at höria/** etc. sup. lit. Med. prov. 16. v. 9. psal. 37. v. 5

Wiste Häſten ſin kraft/ han låte intet rijda ſigh. i. e. Dhen ſom förſtår ſin frijheet han låter intet giärna draga ſigh til träldom. Dhet ſamma haar och en Poët welat ſåya:

Si vireſq́ ſuas equus, & ſua robora noſcet,
Victori nunquam terga premenda daret, &c. Gland.

Sup. lit. Den.

Eſai. 62. v. 10. Prov. 14. v 18. **Wijßdom haar ingen ånger.** i. e. Dhen klooke förmeenes intet begå någon dårſkap/ſom honom ſkulle ångra. Cicero haar dherföre ſagt: Sapientis eſt, nil quod pœnitere poſſit, facere. Ubi eſt prudentia, non eſt pœnitentia. Item aff Eraſmo: Homines frugi omnia rectè faciunt. Item: Sapientibus omnia facilia. Id. Eraſ. Doch ſlår dhet offta feelt / Så at dhe wijſe och feela/ etc. infer. hac lit.

Pred. 9. v. 16. 18. **Wijßdom allena giör ingen Krijgzmã** i. e. Dher måſte wara moodh och mandom hoos. Dheraff man och plägar ſåya: **Ondt föra Krijg vhr Böcker.** Keyſ. Friedrich dhen tridie ſkal fördhenſkul hafwa fördt pro Symbolo: Liber regit, gladius defendit, &c. ſup. lit Ondt.

Wijßdom lijder nödh/ när rätten ligger dödh. i. e. När laag ligger nedre/ dher gäller ingen wijßdom. Dheraff haar och en Scribent wäl ſagt: Ubi nil valet juſtitia, ibi imbecillis eſt prudentia, &c. Tyſkarna ſåya: Die Welt wirdt mitt weinigh witz regiret. Men Salomon haar hållet contrarium, ſom

haas

haar sagt: Genom wijßheet regeras Folck och land/ etc. infer. hac lit. prov. 8. v. 15. 16.

Wijßdom tags intet med Haregarn. i. e. Dher wil flijt och möda til. Och heeter som Poëten haar sagt: Gaudent sudoribus artes. &c. Ovid. Och aff en gammal Scholevers: Non datur ad musas currere lata via: Man måste gå per aspera ad ardua, &c. Demosthenes skal och wara tilfrågad genom hwad medel han wore kommen til en sådan wältaligheet som han war begåfwad medh/ och dher vppå swaradt: Plus olei, quàm vini consumendo. Förstående s Studier, flijt och nattewaakande. Heeter fördhenskul/ som på Tyska sägs: Wer was lernen wil/ der mus nicht faullentzen/ etc. Sup. lit. Dygd. Flijt. Konst. prov. 2. v. 4. Syr. 6. v. 20

Wijs man är allestädz hemma. i. e. Dhen något gott haar lärdt/ han finner allestädz födebygd. Dheraff haa och dhe gambla sagt: Sapienti quævis terra patria. Item aff Erasmo: Artem quævis alit terra. En Poet haar och wäl dherom sagt:

Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
Et volucri vacuo quidquid in orbe patet. &c. Ovid.

Teofrastus skal och hafwa sagt: Vir eruditione præclarus, ubique invenit patriam, & in alienis locis nunquam est peregrinus, &c. Bruson: Sup. lit. All Mand. Dygd.

Wijs man/ är rijk nogh. i. e. Förstånd och wijßdom är en ymning rijkedom. Dheraff haar och dhen wijse Bias aff Grekeland sagt: Omnia mea mecum porto. Item aff Erasmo: Sapiens sua bona secum fert, &c. prov. 8. v. 18.

Wijß-

Wijßdom föllier åhren. i. e. Som man ellieſt ſade: Ungdomen och wijßdomen föllias intet altijd giärnackth. Ty/ wett går ſällan för åhren. Heeter altså ſom Poëten haar ſagdt: Seris venit uſus ab annis. Ovid. Ætatis ſapientiores reddimur. Eraſmus. Item aff Plauto: Sapiens ætati cibus eſt, &c. Och aff Tyſkan: Witz kompt vor jahren nicht/ etc. ſup. lit. El. Ungd. inf. lit. Åld.

Iob. 15. v. 10. Syr. 8. v. 11. 12.

Wijßdomen räcker intet altijd til. i. e. Som man ſade: Hwem kan i all ting wara klook. Nemo omnibus horis ſapit. Plin. Sec. Item: In multis labimur omnes, &c. ſup. lit. Feel. Ing. Klookt. & infer. hac lit.

prov. 16. v. 1. 3. 9. Jac. 3. v. 2.

Wijßdom vthan bruuk/ är Salt vthan ſälta. i. e. Kropp vthan lijff. Dhen Gudh haar gifwet förſtånd och lärdom/ och wil intet bruka ſina gåfwor/ han är och ingom nyttigh. Syrach frågar och ſielff/ hwar til en nedgrafwen Skatt wore nyttigh. Man säger fördhenſkul: In ſereno, non in obſcuro habitat lux. Man säger och medh Skrifften: Man tänder icke vp Ljus/ och ſätter dhet vnder en Skiäppa/ etc. Sup. lit. Hwad. Man. Siälff.

Syr. 20. v. 32. 33. Matth. 5. v. 13 15. Luc. 8. v. 16.

Wijßdom haar länga Öron och ſtackot Tunga. i. e. En klook man bör mycket höra och lijtet tala. Dheraff säger man och: Vir ſapiens brevem facit ſermonem. i. e Han är intet mångtaligh. Han haar intet mycket aff Munnen/ etc. Sup. lit. All. Man. Myck.

Syr. 21. v. 27. 28. Pred. 5. v. 2

Wijſt Folck ſeelar och. i. e. Hwijta Höns wärpa och windägg. Item: Alt för

för klook/ är största took. Man säger och: Wij wore alla på ett byte/ dher ingen slapp vthan lyte/ etc. Dhe gambla haa sagt: Difficile est inter magna negotia, non aliquando desipere. Dheraff haar och Menander sagt: Peccat etiam sapiente sapientior, &c. Tyskarna säya: Weise leüte fehlen auch. Item: Gescheide hahnen freßen die füchse auch/ etc. sup. lit. All. Allt. Bäste. Feel. Hwijt. Klokt. & sup. hac lit. Jac. 3. v. 2. ps. 62. v. 10

Wijs man hatar slättia. i. e. Han ålstar ingen fåfängia. Dherföre haar och Erasmus sagt: Sapientem apud stultum loqui, molestum est, &c. sup. lit. Ond. prov. 1. v. 22.

Wijßdom är bättre än Harnesk. i. e. Hon öfwergår macht och wåld. Dheraff haar och en Scribent sagt: Mens una sapiens plurium vincit manus. Turip. Item: Usque quaque sapere oportet, id erit telum acerrimum. Liv. En Poët haar weth samma mening sagt: Sæpè acri potior prudentia dextra. Val. Flacc. Item: Nullum numen abest, si sit prudentia, &c. Juven. Man säger och: Robur, prudentiæ junctum, conducit, &c. Pred. 9. v. 16. 18.

Wijs man binder Lyckan wed hiulet. i. e. Förstånd håller Lyckan i Thömmar/ och styrer hennes owijsa lopp. Dheraff man och säger: Sapiens suprà fortunam. Sapiens suis fortunam fingit moribus. Erasmus: Victrix fortunæ sapientia Juven. Item aff Plauto Sapiens pol ipse fingit fortunam sibi, &c. sup. lit. Den. Hwar. Lyck. Siälff. Som. Esai. 9. v. 20. Ose. 13. v. 9

Wijßdom föllier åbra. i. e. Förstånd och klookheet höver mannen opp; Och för sin wijßdom blijr han åhrad/ etc. Syr. 4. v. 12 & cap. 10. v. 33. & cap. 11. v. 1

Wijsa

Prov. 10. v 26. & cap. 26. v. 6

Wijsa Barn i Byy/ och gå sielff effter. i. e. Som man ellies säger: Hundar ätha vp annars ärende. Dherföre är alltijdh sielfwer bästa Drängen. Ty dhen som sänder owist Folck åstadh/ han måste sielff beställa sitt ärende å nyo. Om sådana ärenders wraak/haar Terentius per Ironiam welat säya: Huic mandes, si quid rectè curatum velis, &c. sup. lit. Hund. Stälfw.

Syr. 18. v. 18. cap. 20 v. 14. &. se. cap. 41. v. 28.

Wijdt gåfwa giör tröga wänner. i. e. När man gieer sin Wänn något/ och sedan förwijter honom gåfwan/ dhet sätter ond Blodh. En Poet haar fördhenskul dherom sagt: Tu benè si facias, non meminisse fas est. Auson: Man plägar och säya: Qui exaggerant quod largiuntur, bonam gratiæ partem amittunt. Itẽ: Dati beneficii decet obliviſci, accepti autem meminisse, &c. Laert. Dheraff säya och Tyskarna: Hulff ist guht/ wen sie kein maul hatt. i. e. När man intet wijter/ eller rodsar aff hielpen/ etc. sup. lit. När.

Deut. 19. v 15. Matth. 18. 18. v. 16. Joh. 8. v. 17 2. Cor. 13. v. 1. Hebr. 10. v 28.

Witne giör saken wichtigh. i. e. Fåfängt gå til rätta vthan bewijs. Ty Ney och Jaa/giöra en läng träta. Men dhet man medh wettne och skiäl kan bewijsa/ dhet hålls för en wunnen saak. Dheraff säger man och per regulam juris: Testium probatio, anima est litis. Item: Quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adsunt. Och aff en Poet: Turpè quid ausurus te, sine teste, time. Auson. Skrifften håller och dher medh/ som säger: In ore duorum aut triuni, consistit omne verum, &c. Aff Tyskan säger man: Wer zeügen hatt/ der hatt schon halb gewonnen. Item:

Da die that redet/ bedarff man kein zeügnis/ etc. Sup. lit. Ney

Wore det så timmandt/som rimmadt i. e. Så snart händt som sagt. Och brukas såsom en önska til dhet man giärna säge wara skedt. Man plägar och wedh dhen meningen säya: **Jag wille at dhet wore nattegammalt.** i. e. Allareda händt / etc. sup. lit. För.

Wore han så lijk en Hare/som en narr så wore han länge vpäthen. i. e. Når man sijr någon bähra sigh galet och narrachtigt äth/ då brukas dhetta som en förwijtelse emoot dårskapen. Man plägar och säya: Han är Narren lijkast/ etc. sup lit. Narr. Prov. 27. v. 22.

Wr.

Wranter lijder ingen warning. i. e. Dhet stickna Folcket thol intet/ at dhet sägs något emoot. Reprehensio, est tanquam ungvis in ulcere Lips. Item: Retractariis ingeniis plerumque nil placet, quod alius placet Idem Lipſ. Sådana blij fördhenskul i gemeen kallade: Perverſi. Poeten haar och om slijka sagt: Pred. 1. v. 15.

Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Reſpuit, at q; odio verba monentis habet, &c. Ovid.

Aff Tyskan säger man och: Wer kan einen elserfreßeren freundtlich machen. Item: Böse leütte können kein warnung hören/ etc. Fab. de Onagro & Simiâ. sup. lit. Gamm. Krok. Kår. inf. lit. Wrång. Åw.

Wrede

Wrede är gammal mans dödh. i. e.

Syr. 30. v. 26. Intet är skadeligare för ålderdomen/ än wrede och bitterheet. Erasmus. haar dherföre sagt: Iræ senectus mors. Item: Nulla senecta obtingit iracundiæ, nisi mors, &c. Sophocl. sup. lit. Fåf.

Wredt rådh giör sällan gott. i. e. All

prov. 20. v. 18. rådslagh som skee medh ifwer och wredsampt mood/ få sällan någon godh effect. Cicero haar fördhenstul sagt: Iracundia consilio est inimica. Item: Cum ira nihil rectè, nihil considerate, fieri potest. Idem: Och aff Thycydide: Duo adversissima rectæ menti, celeritas & ira, &c. sup. lit. Hast.

Wreder man är som osläckt Kalck.

Pred. 7. v. 10. i. e. När man slår Watn på oslächtan Kalck/ så fräser han och ryker; Altså är och/ när man reetas wedh en ifrigh man. Skrifften haar fördhenstul wäl sagt: At wreden hwijlar vthi ens dåres hierta. S. Gregorius skal och hafwa sagt: Melius est miracula tacere, quàm iram continere. &c. sup. lit. Lång.

Wreder man seer icke sin Näsa. i. e.

prov. 16. v. 32. Pf. 37. v. 8. Han förgiäter sigh sielff. Furor iraque mentem præcipitant. haar Virgilius sagt: Ira obtenebrat rationem. Aristot. Iratus solo tempore ab insano differt. Cato: Homo extrà corpus suum est, cùm irascitur. Publ. Item aff Terentio: Ah me miserum, vix sum compos animi, ità ardeo iracundia, &c. Dher emoot rosar Salomon dhen som kan styra sitt Sinne/ och wachta sigh för wrede och bitterheet/ etc. M. H. honom haar och Poëten instämbt som haar sagt: Diis proximus est, quem ratio, non ira movet, &c. Claudian.

Wreder

Wreder man giör sällan gott. i. e. Wreden är altijd dhet goda til hinders. Menander haar dherom sagt: Mala perpetrare cogit ira plurium. Item aff gambla Versen: Impedit ira animum, ne possit cernere verum. Man säger och: Caret eventu nimis furor. Claudian. Om sådan ifwer haar och Terentius ominerat, dher han haar sagdt: Illi facile fit quod doleat. Som man wille säya: Wreder man giör snart dhet honom ångrar. Man läås at när Plato en reesa vthi wredt mood/ hade skolat straffa och slå sin tienare/ skal dher wedh hafwa sagt: Brevibus te tractarem, nisi iratus essem, &c. Laërt. Sup. lit. Lång. Wrant. Fast wedh samma mening säger man och: Syr. 28. v. 10. & seq. Jacob. 1. v. 20.

Wrede willar Wijßdom. i. e. Han giör dhe wijsa til dårar. Obtenebrat rationem. Aristot. Ut super. hac lit. inf. lit. Ång. Pred. 7. ut superius.

Wrijd wedian medan hon är yng. i. e. Barnet böör agas i tijd förr än ryggen blijr styff. Och heeter som Erasmus haar sagdt: A teneris assvescendum est, &c. sup. lit. Ag. Barn. Gamm. Ondt. prov. 13. v. 24. Syr. 7. v. 25 26. & cap. 30. v. 1. & seq.

Wreder man får snart til wapn. i. e. I wreden griper man offta til dhet som närmast är wedh handen. Poëten haar dherföre sagt: Furor arma ministrat. Virgil Tyskarna säya: Im zorn erwischet man bald gewehr/ etc. Judic. 15. v 15.

Wreder man får man intet Knijff i hand. i. e. Som man wille säya: Man måste intet släckia Eld wedh Olia. Ellest plägar man och säya: Man får intet Narren Syr. 22. v. 14. & seq.

Kiäpp i hand/ etc. Publius haar fördhenstul sagt: Eripere telum, non dare, irato decet, &c. sup. lit. Man. Narr.

Pred. 1. v. 15. **Wränger wil aldrigh wrijdas. i. e.**

Syr. 21. v. 7. 8. Som man sade: **Krokot blijr aldrigh rätt.** Entweten låter aldrigh rätta sigh. En sådan kallas aff Terentio: Durus Demea. Item: Adamantinus homo. Aff Erasmo. i. e. Inexorabilis, &c. Dherom haar och en Poët sagt:

Nullis permoveas fatuum, precibus q̃z minis q̃z. (*net, &c. Gland.*

Quò magis tentes, durior ille ma-

Sup. lit. Eenw. Krook. Wrant. inf. lit. Ält.

Rom. 2. v. 3 Pf. 82. v. 8. **Wrång dom drabbar domaren sielff.** Wår Herre låter ingen orätt blij vthan straff. Tyskarna säya och: Vnrecht uhrteil trifft den richter/ etc. sup. lit. Ondt. Straff.

Syr. 6. v. 5. & cap. 11. v 33. **Wräng hörsel giör galen förstånd. i. e.** Dhen orätt hörer/ han förer och galna tijder. Dheraff man och säger: **Illa hört blijr illa fördt/** etc. sup. lit. Ill.

Ut superius. prov. 18. v. 17. **Wrängt tyda/ giör saken ond. i. e.** På wrång berättelse/ faller orätt domb. Ty e Domare kan intet see länger/ån til Tänderne Dheraff säger man och medh Terentio: Nil es quin narrando possit depravar er, &c. ut pro superius.

Syr. 12. v. 10. & seq. **Wunnet Folck kan illa troos. i.** Dhet land och Folck som med Swärd vnderku wes står intet altijd wäl til at troo. Curt. ha fördenskul sagt: Quos viceris, cave amicos t esse credas. Item aff Erasmo: Cave tibi hoste reconciliato, &c. sup. lit. Acht Gam

Wägg

Wå.

Wågat speel lyckas intet altijd. i. e. Man får intet alt för mycket drijsta på Lyckones favor; Hon slår offta feelt. Man säger fördhenstul: Fortuna eſt lubrica. Virg. *Item*: vitrea Publ. &c. sup. lit. Lyck. Syt. Li. v. & seq.

Wåga winna / wåga tappa. i. e. Dhen något wågar han något winner. Heeter fördhenstul aff Poëten Audentes fortuna juvat, timidoſque repellit. Virg. Fortes fortuna adjuvat, haar Cicero sagt: Och aff en gammal Vers: Eſt multis certate datum, sed vincere paucis. *Item* aff Tacito: Multa experiendo fiunt, quæ segnis ardua videntur, &c.

Skrifften säger och: **Många löpa på wädiobanen / men en får lönen / etc.** 1. Cor. 9. v. 24.
Tyskarna säya: Wagen gewinnt / wagen verleürt. Item: Versuchen ist kein schand / gerähts nicht / so schadt es nicht / etc. sup. lit. Den. Inth. Nöd.

Wåga oc wåg inket / så gåret fulle fort i. e. Man måste stundom vthan långt betänkiande wåga en ting på lyckan / och taga consilium in arenâ. Dheraff säger man och: Aude, & fiet. Och aff Tyskan: Versüchs / so gehets. En Riddersman skal och lijka som pro Symbolo hafwa sagt: *In extremo audendum, & agendum, non consultandum eſt.* Item aff Livio: Omnia audaciſſimè incipientem: nunquam fefellit fortuna, &c. Aff Tyskan säger man: Wags / es glücket so bald / als fehlet: *Item*: Offt gelinget / darnach man ringet / etc. sup. lit. Den. Ut supeni. ust

Wäld haar lijten trefftnad. i. e. Wäldsam giärning löper sällan wäl aff. Sällan blijr Tyrannij ostraffat. Dherföre haar och Seneca sagt: Violenta nunquam imperia retinentur diu. Item aff en Poet. Stare diu incolumis vis violenta nequit. Nulla scelere acquisita potentia diuturna est. Curt. Item, Cuncta imperiá crudelia, magis acerba, quàm diuturna sunt. Cæs. Tyrannorum execrabilis ac brevis potestas, &c. Sen. Tyskarna säya och; Tyrannen gewalt wirdt selten alt/etc. sup. lit. Hwad-När.Ondt. Wed dhen meningen sägz och.

Syr.21.v. 5.6.

Wäld finner sin domare. i. e. Som man sade; Wår HErre råkar fuller dhen som brukar wåld och orätt/ och blijr dher öfwer en starck hämpnare. Dherom haar och Poëten sagt; Cernit Deus omnia vindex &c.

Syr. 20. v. 4. 5. cap.21.v. 5. 6. Hebr. 10. v.30.

Wäld styres medh wäld. i. e. Som man wille säya: Slå igen är intet förbudet. Vim vi repellere licet. Clavum clavo repellere. haar Erasmus sagt: Item aff Poëten: Armaque in armatos sumere, jura sinunt &c. Ovid. Tysken säger och: Wiederschlagen ist nicht verbotten / etc. sup. lit. Ett. Ondt Slåå. Inf. lit. Wår.

Matth.5.v. 43. Luc. 11. v. [illegible].

Wär Herre kan icke giöra alla paddor i lagh. i. e. Paddan är altijd lagelös i. e. Aldrigh nögd. Dheraff haar och Erasmus sagt: Ne Jupiter quidem omnibus placet Item Quis Momo satisfaciat, &c. sup. lit. Hwem. Han. Ing.

Wär Herre gieer och wäpom Lycka i. e. Han är alla Dårars förmyndare

Matth.6. v.34.

Dher

Dheraff haar och Livius sagt: Eventus stultorum magister, &c. Sup. lit. Aff. Ded. Der. Fatt. Gudh. Last. Mood. Nöd.

Wär Herre regerar bogan bäst. i. e. Som man wille säya: Han förmår all ting / och weet bäst hwad oß tiähnar. Är ett Tröstspråk vtht anfächtningh/ dher emoot man intet rådh weet. Wedh dhen meningen haar och Poêten sagt: Fata via invenient, aderitque vocatus Apollo, &c. Virg. Är fördhenskul bäst at blij wedh gambla Ordspråket: **Medh Gudh är bäst at böria.** Och med Tyskarna säya: Gott wirde wol wege finden/ etc. Sup. lit. Läth. Psal. 37. v. 5 & Psal. 18. v. 30. 35.

Wär HErre låter affbedia sigh. i. e. När man räkar wedh wrante och oförsonliga Menniskior/ som aff ingen förlijkning wele weta/ så brukas dhetta såsom til affbidiande. Och säger man då medh Poëten: Flectitur iratus voce rogante Deus. Ovid. Item: Et dominum mundi flectere vota valent. Martial. En annan Poet haar dherom sagt:

Ergo ne dubita, blandas adhibere querelas:
Vincuntur molli pectora dura prece, Tibull. Esai. 19. v. 22. Jacoh. 5. v. 16.

Item:

Sæpè Jovem vidi, cùm jam sua mitre vellet
Fulmina thure dato, sustinuisse manum, &c. Ovid.

Tyskarna säya och: Gott lest sich auch in seinem zorn erbitten / etc. sup. lit. Böön.

Jacob. 2. v. 8. **Wåål Snöö och twungen kiärleek / haar ingen lång ålder.** i. e. Snöön går twatn / och trugade kiärleeken förswinner / etc. sup. lit. Den. Fägr. Kårl Twung.

Wå.

Prov. 30. v. 33. **Wåg icke all ord på Gullwicht.** i. e. Man får intet wara alt för granräcknande om ett ord bland goda wänner / etc.

Matth. 6. v. 3. 4. **Wågh intet wälgiordh.** i. e. Man måste intet roosa aff wälgiärning. Uthan som Skrifften talar / låt dhen wänstra handen intet weta hwad dhen högra giör / etc. sup. lit. Roos.

Syr. 37. v. 20. & seq. Prov. 15. v. 22. Luc. 14. v. 28. **Wåg / förr än du wågar.** i. e. Tagh rådh för giärning. Item: Kors förr än du flyger. Öfwerlågg först en ting / förr än du något begynner. Och heeter som Publius haar sagt: Deliberandum est diu, quod statuendum est semel, &c. Tyskarna säya: Besinnes / den beginnes / etc. Ellest heeter dhet: Vorgethan / und nach betracht / hatt manchen in aros leid gebracht / etc. sup. lit. För. Kor. Tag.

Syr. 13. v. 14. **Wågra sig liitet / är höfligt / för mycket är skadeligit.** i. e. Som man wille säya: Dhet är icke altijd nyttigt / at man är alt för discret; Men giör sigh offta sielff skada dyer medh. Dheraff säger man och medh Eradyer medh. Omne nimium est nocivum. Item: Nil recusandum quod donatur, &c. Sup. lit. Allt. inf. lit. Öpn.

Wäck intet Hunden medan han sofwer. i. e. Fås intet wedh paddan medan du haar roo. Erasmus haar dherom sagt: Canis dormiens non est exitandus. Han säger och: Temulentus dormiens non est exitandus. Item: Malis cedendum. Item: Malum benè conditum removeas, Id. Eras. Tysken säger: Schlaffende Hunde soll man nicht wäcken. Item: Einem vollen und bösen man/ sol ein fuder hew weichen. etc sup. lit. Druck. Prääl. Sacht. Syr. 22. v. 14. & seq.

Wäyas bör dhen som wälde haar. i. e. Som man wille säya: **Åhra dhen som åhra böör.** inf. lit. Åhr. Rom. 13. v. 7.

Wäl begynt/ är haffgiordt arbete. i. e. När man medh en godh resolution begynner ett wärck/ så faller så mycket lättare at ändat. Poeten haar dherfore sagt: Dimidium facti, qui benè cæpit, habet. Horat. Item: Incipe quidquid agas, pro toto est prima operis pars, &c. Auson. Tyskarna säya och dherom: Wol begynnen/ ist halb gewunnen. Item: Wol angerennt/ ist halb gefochten/ etc. sup. lit. All. Roos. Inf. lit. Åhr. Matth. 24. v. 13.

Wälgiordt är mehr gang än skada. i. e. Ingen wälgiärning skeer fåfängt. Dheraff säger man och: Homini amico benefacere, non sumptus, sed questus est. På Swänska säger man wedh samma mening: **Wijdt wäga moot/ säll är dhen som wäl haar giort.** Tyskarna säya och Mitt wolthun/ wuchert man etc. sup. lit. wijdt. Man säger och wedh sådan meening. Syr. 16. v. 14.

Wälgiärning blijr fuller wedergullen i. e. Hon finner altijd sitt rum. Hon blijr intet olöhnt/ Ut sup. lit. wijdt. Syr. ut supra. & cap. 17. v. 18.

Wäl-

Prov. 13. v. 11. **Wälgiärning är snart giord. i. e.** Snart nogh/ når wäl är giordt. Sat cito, si sat benè, haar Cato sagt: Aff Tyskan säger man: Wol thun/ ist viel thun/ etc. sup. lit. Snart.

Matth. 24. v. 13. Hebr. 3. v. 6, 14. **Wälbegynnt och illa lychtadt/ får skam til tacka. i. e.** Som man ellest wille säya: **Giöra 19. gänger wäl/ och dhen 20.de illa/ så får man otack för alt.** Dheraff säger man och: Sapientia in exitu canitur. Salvian. I Scholan plägar man säya: In fine videbitur cujus thoni. Item aff Poeten: Exitus acta probat, &c. Ovid. **När ändan är godh/ så är alt gott.** Tyskarna säya dherom: Es hilfft nicht wol spannen/ sondern wol abschiessen/ etc. sup. lit. Roos. inf. lit Ähr.

prov. 30. v. 22. & seq. Syr. 5. v. 1. & seq. cap. 11. v. 26. & seq. **Wäldet pröfwar mannen. i. e.** Om han dher wedh/skan bära sin lycka. Ty ellest plägar **Heeder bytha om Seeder.** Dheraff man och säger: Honores mutant mores, rarò in meliores, &c. Man säger och: **När paddan kommer til wälle/ så weet hon intet återhälle/** etc. sup. lit. Heed. Ing. När.

Wällia i wäppling/ och grijpa til starret. i. e. Dhen som kommer i wahlet/ han kommer i gwahlet. Dhetta brukas och til förwijtelse emoot bedelegranna Pijgor/ som så länge wällia bland många Frijare/ til dheß dhe omslijder få bara skarnet: Råka och stundom dher öfwer wed stelfwa Stalpellen/ etc. sup. lit. Den. Först.

Wäl.

Wälgiärning förgiätes snart. i. e. Intet glömmes snarare än wälgiordt. Benefacti gratia rara est. Item aff Publio; Memoria beneficiorum fragilis est. Syr. 12. v. 2 & seq.

Wälgiärning bör wara skadelös. i. e. Wälgiordt måste belöhnas. Man måste fulle tiäna sin wän/ men vthan sin skada. Och heeter fördhenskul billigt: Beneficium beneficio provocatur. Item Gratia gratiam parit, Erasmus. Och aff Plauto; Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit, &c. Aff Tyskan säger man; Wol that wil vergolten sein/ etc. sup. lit. Giffm. Gåfw. Tiänst. Luc. 6. v. 38.

Wälgiordt stillar wrede. i. e. Man kan intet bättre förekomma wrede och owillia/ än när man giör sin owän gott/ til dheß han går i sigh sielff / och skämmes. Heeter fördhenskul som Seneca haar sagt; Pertinax bonitas vincit malos. Item, Amore didicimus vinci feros. Han haar och ellieſt sagt; Iracitur aliquis, tu contra beneficiis provoca; Cadit statim simultas ab alterâ parte deserta, &c. Item aff Plauto; Malum malo nemo rependit, nisi malus, &c. sup. lit. Ondt. Matth. 5. v. 44. Luc. 6. v. 27. Rom 12. v. 14.

Wälkommen giäst taar alt til goda. i. e. Når man weet sig wara wälkommen hoos sin wänn/ så wällier man ingen Maat. Dheraff säger man och vthi en en gammal Vers; Hospitis in mensa vultum, non fercula, pensa. Item, Dat benè, dat multum', qui dat cum munere vultum, &c. Dherföre måste man och gifwa acht på wärdens ansichte och åthåfwor/ når man går til giäst/ etc. sup. lit. Når. Syr. 18. v. 15. & seq. & cap. 20. v. 13. 14.

Ps. 144. v. 12. & seq. Esai. 22. v. 13. cap 2. v. 5. & seq. 1. Cor. 15. v 32.

Wälluſt är ett ſött raſerii. i. e. Dhen ſom ſlår ſigh på wälluſt / han begår en willigh galenſkap. Och kallas fördenſkul aff Eraſ. Dulcis & voluntaria inſania. Och aff en annan Scribent, ſom säger: Voluptas umbra & ſomnium eſt. Philoſt. Man läås och at Sardanapalus ſkal hafwa hållet wälluſt för ſitt högſta goda / ſom är til at ſee aff följande Vers; Som säves hafwa waret ſkriffne på hans Graff.

Ede, bibe, lude.

Cùm te mortalem noris, præſentibus exple

Deliciis animum, poſt mortem nulla voluptas, & Athenæ.

Wedh sådan mening lyda och dhe Saduceiſke Rijmen på Swänſka:

Leff kräßligh här förvthan mätt/
Haff luſtigh leek för händer;
Ty effter dhetta Lijfwet brått/
All wälluſt åtherwänder/ etc.

Rom. 13. v. 13. Syr. 31. v. 36. & seq.

Wälluſt giör Lijfwet kortt. i. e. Hon förſwagar Kroppen / och ſkyndar til Döden. Diogenes ſkal fördhenſkul hafwa förbrått en kräßbuk medh en Vers aff Homero, och ſagt: Nate, mihi fueris brevis ævi, Laert. Item: Non facit ad multam, crapula multa, diem, &c.

prov. 21. v. 17.

Wälluſt giör ånger. i. e. Hon lychtas medh ett ondt Samwet. Poëten haar fördhenſkul dher emoot warnadt dher han säger: Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Horat. Item aff Eraſmo: Voluptas eſca malorum. Aff en annan Scribent säger man och: Voluptatis uſura, eſt mala valetudo. Item, Voluptatis comes eſt ſervitus. Dhen gambla

Chry-

Chryſoſtomus haar affrådt frå wälluſt/ ſåyandes; Fuge voluptatem, propter comitem ejus, afflictionem, &c. Ty ſom Fiſken fångas medh en ſkadeligh Krook; Alſå Menniſkian medh wälluſt. Item: Inſaniam potius quàm voluptatem delecter. haar en Philoſophus ſagt/ etc. Laert. Fab. de Simia & circulatore

Wälluſt haar hwar man kiär. i. e. Som man wille ſåya: **Hwem ſträfwar emoot goda dagar.** Voluptate capimur omnes, Eraſ. Och aff Terent. Ingeniũ eſt omnium hominum à labore proclive ad libidinem. Wolluſt hatt jederman gern; Men Eraſ. kallar ſådana kräßbukar. Porcos Trojanos. Dhe blifi och ellieſt aff en Poet kallade Ventres, dher han haar ſagt. Vivite luſcones, commedones, vivite ventres. Och aff Diogene: Vitæ charybdis &c. Lucil. ſuper. hac lit. Sap. 2, v. 6. & ſeq.

Wälmeent får offta otack. i. e. Dhet man bäſt meenar blifir ſnaraſt illa vthtydt. Man ſäger fördhenſkul medh Eraſmo: Optimè cogitata, peſſimè ſæpè cadunt. Tyſkarna ſåya: Iſtes nicht guht gemacht/ ſo iſtes doch guth gedacht/etc. ſup. lit. Ot. Syr. 12. v. 3.

Wälmeent räd ſlår offta feelt. i. e. All giärning lyckas intet. Offta ſätter man ſig före något ſom på godh ſtiäl är funderat, och går doch ſnaraſt tilbakar. Och är dher medh ſom Curtius haar ſagt: Multis ſalubriter deſtinata, & omni ratione, potentior fortuna diſcuſſit, &c ſup. lit. All. Mång. prov. 16. v. 1. 3. 9.

Wälmäga haar dödzfruchtan. i. e. Dhen ſom ſitter i goda dagar/ han går intet giärna i Dödedantzen. Dheraff ſäger man och: mortem minus timet, qui minus delitiarum novit. pſal. 144. v. 12. & ſeq. Syr. 41. v. 1. 2.

Item:

Item, Quibus res fecundæ, ij nihil magis optant, quàm diuturnã vitam &c. Laert. Reiche leüte (säger Tyſken) ſchewel allezeit den thadr. Sådana åre aff David och Syrach märkeligen beſkriffne aff dheres timmeliga lyckſaligheet/ etc.

Wäl regera/ år meer än förmeera. i. e. Wäl föreſtå ett Regemente/ år ſtörre konſt/ och mehr åhra/ än förwidga gräntzerna/ etc. ſup. lit. Fåf. Reg.

Oſe. 13. v. 9. Eſai. 9. v. 20.

Wäl kookat/ wäl äthet. i. e. Som man wille ſäya: **Haar du wäl blandat/ ſå drick och wäl vth.** Terentius haar dherföre ſagt: Tute hoc intriſti, tibi omne exedendum eſt.

Wäl giordt / wäl nuhtet. Tyſkarna ſäya och: Haſtu was eingebrochen/ ſo machſtus ſelber außeſſen/ etc. ſup. lit. Den. Hwar. Stälff.

Syr. 6. v. 9. & ſeq. cap. 37. v. 4. 5.

Wälgång giör wänner. i. e. Som man ſade: **När min Tunna rann / kände migh både Qwinna och Man;** ect. Dhet ſamma exprimera och föllande Vers!

Tempore felici multi numerantur amici.
erit, &c.
Si fortuna perit, nullus amicus

Aff Eraſmo säger man och: Fervet olla, vivit amicitia. Item, Res amicos invenit, haar Plautus ſagt. Dheraff ſäya och Tyſkarna: Haben/ macht freünde/ etc. ſup. lit. Mång. Måd. Wänn.

Wälkommen ſom tilbär. i. e. Som ſägz: **Han är altijd god ſom glugg fyller.** Dhen ſom kommer medh en krokottan arm / han blijr altijdh wäl fägnadh. Dheraff säger och

och Erasmus: Veniat qui proderit hospes. En gammal Vers haar och samma förstånd: Intrent portantes, stent extra dona rogantes. Och medh Seneca: Omnium dulcissimum est accipere, &c. Tyskarna säya: Wer gern gibt/ den hatt man allzeit lieb/ etc. Fab. de voce Hædi. sup. lit. Han. Her.

Wälkommen som Salt i surt öga/ och Watn i nytt Skepp. i. e. En obehageligh giäst. Lika som Saltet swijder i ögat/ och Watnet giör intet gagn på Skepzkiölen: Altså är och medh en Giäst/ som intet är wälkommen Tysken säger wedh samma mening: Wilkommen/wie rauch in augen/ und flöh in ahren/ etc. All. Man. Snylt. Swr. Träg.

Wäl roosadt är halfft säldt. i. e. Dhen som wäl kan tala för kiöpet/ han får stundom sällia elacka Wahror. Poeten haar dherföre sagt: Laudat venales quas vult extrudere merces, &c. Horat. Dheraff säger man och: Syr. II. v. 32.

Blind Häst behöfwer en god talemann. etc. Sup. lit. Blind. Söot.

Wälsmak giör tiggiare. i. e. Kräßliget lefwerne föder armod/ etc. sup. lit. Den. Mää.

Wäl skodat är wäl feijadt. i. e. Dhen som wäl seer sigh före/ han frijar bäst. Dheraff säger man på Tyska: Weiber und tüch sol man bey tage kauffen. Ty man kan ellies snart blij bedragen/ etc. Sup. lit. Häst. Prov. 20. v. 18.

Wäl döedh/ är wäl lefwadt. i. e. Dhen som winner ett saligt affskedh/ han fulbordar loppet/ och haar gått sin Werld wäl igenom. Dheraff haar och Paulus kunnat berömma sig/ och sagt: Jagh haar kiämpat en godh kamp. etc. Sup. lit. Deu. 2. Timoth. 4. v. 7. 8.

Wän-

Wänner äre intet för många/ dhe skö la sielff föda sigh. i. e. Som man sade Gott haa goda wänner/ når man int tet kostar på dhem.

Wänne sår swijda wärst. i. e. Dhet förtreet man lijder aff sin förmeente wänn/ dhet qwällier aldramäst. En Scribent haar fördhenskul wäl sagt: Turpius nihil est, quàm cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris Och aff en gammal Vers: Vulnera cognatæ sunt graviora manus, &c. Tyskarne säya: Freündebis schwiren am längsten/ ect.

Syr. 37. v. 2.

Wänner kunna snart blij owänner. i. e. Man måste så vmgå mädh sin wänn/ som han och snart kunde blij owän. Dheraff haar och Plato sagt: Amicus valdè mutabile animal est, En Scribent råder fördhenskul wäl/ som haar sagt: Ità amicum habeas, posse ut fièri inimicus, putas. Gell. Ama tanquam osurus, oderis tanquam amaturus, haar Erasmus sagt: Item aff Publio. Ità erede amico, ne sit inimico locus, &c. Tysken säger: Man mus gedencken/ das freünde auch können feinde werden/ etc.

Syr. 6. v. 9. & seq.

Wänner pröfwas i ofall. i. e. Nöden pröfwar wänskap. Man märcker och offta en wänn vthi en oförmodeligh händelse. Dheraff haar och Plautus sagt: Is amicus est, qui in re dubià, re adjuvat. Item aff Ennio: Amicus certus in re incerta cernitur. Dherom haar och Seneca sagt: Arguit amicos tempus, ut aurum ignis. Och aff Erasmo. Re opitulandum, non verbis, &c. Fab. de Cassita. sup. lit. Gull pr. Mäd. Nöd.

prov. 17. v. 17. & cap. 24. v. 10. Syr. 22. v. 28. 29.

Wänner måste wällias. i. e. Man måste

see sigh wäl före/ hwem man förtroor sin wänskap. Tydhet är icke (som man säger) alt Gull som glimmar. Dheraff haar och Erasmus sagt: Deligas quem diligas. Ne cuivis dexteram porrige. Pythag. Item: Neque nullis sis amicus, neque multis, &c. Erasmus: Tysken säger och: Freünde sol man wählen. Item: Mache nicht mitt jederman freünschafft/ sup. lit. Ick. See; Matth. 2. v. 8. pl. 55. v. 12.

Wänner äre som meloner. i. e. Man pröfwar offta tije/ och finner näpligh en som duger. Aristoteles haar dherföre Exclamerat: O amici nemo amicus! Erasmus haar och kalladt sådana Ögnewänner: Salutetenus amicos. Och förer dher wedh in dhesse föliande Vers aff Theognide. Syr. 6 v. 16 & seq.

Res perdifficilis quidem amicus, Syr. 37. v. & seq.
sunt quia multi,
At q. adeo cuncti penè salutetenus.
Item: (&c.
Cum fortuna manet, vultum servatis amici;
Cum cecidit, turpi vertitis ora fugâ. &c. Petron.

Och aff en annan Poët:

Stat nulla diu mortalibus usquam
Fortunâ titubante, fides, &c. Sil. Ital:

En Scribent haar fördhenskul wäl noteret dhe rätta wännerna medh dhesse fåå Ord:

Qui

Qui reflante fortuna adſunt, hi verè amic
&c. Chilon in Laert. Sup. lit. Mång. Mål
Troo.

Wänners godz bör wara odeelt. i. e

Syr. 4. 35. Bland förtoliga wänner bör alt losligit wara oſpart. Terentius haar ſagt: Communia ami corum inter ſe omnia. Omne bonum eſt com municativum ſui. Omnibus amicis, quoc mihi eſt, cupio eſſe idem, haar Plautus ſagt Item, Nullius boni abſque amico, dulcis eſt poſſeſſio. Publ. Vthi en gemeen Schol Vers plågar man och ſåya: Non bonus eſt ſo cius, qui devorat omnia ſolus, &c. ſup. lit. El.

Syr. 37. v. 4. & ſeq. Prov. 17. v. 17. **Wänner i nödh och baak om ryggen/ dhet åre Fäſter och ſtarka Brygger. i. e.** Ut ſuper: **Wänner ſrönes i ofall.** Heeter fördhenſkul ſom Cicero haar ſagdt: Amicitiis non eſt utendum ut floribus, tamdiù gratis, quamdiù recentibus. &c. ſup. lit. Gullpr.

Wäneſkilnad är altijd ſwär. i. e.

Dhet faller något tungt ſkillias wedh en godh Wänn: Men återkomſten lindrar Sorgen. Dheraff haar och Poëten ſagt: Diſceſſum reditus non ſinit eſſe gravem, &c. Och aff Tyſkan: Scheiden bringt leid/ wiederkommen frewd/ etc.

Wänegnabb warar intet länge. i. e.

Epheſ. 4. v. 26. **Godha wänners kijff/ är ny wänſkap.** Dheraff säger man och medh Terentio: Amantium iræ amoris redintegratio eſt. Item aff gambla Verſen: Cari rixantur, per ſe quoque pacificantur. Twå godha wänner blij

inuet

intet länge owänner/ etc. sup. lit. God. Kärl.

Wänskap bör wara odödeligh. i. e. En rätt och ostrymtad wänskap bör intet kolna. Livius haar dherom sagt: *Initicitias mortales esse decet, amicitias verò immortales.* Item: *Idem vellè & idem nolle, ea demum firma est amicitia,* haar Salustius sagt: Och blijr fördhenskul aff Laertio kalladt: *Alter ego,* &c. sup. lit. Kärl. Reen. Rom. 13. v. 10.

Wänskap vthan wärck/ är en Wäggiebonad. i. e. En ögnewänskap är såsom ett måladt Beläte. Dherföre haar och Plautus weladt notera en rätt och ostrymtad wänskap medh dhesse ord: *Is amicus est, qui in re dubia, re juvat, ubi re opus est,* &c. Tyskarna säya och wedh dhen meningh: Freundschafft ohne hülff/ ist ein bildan der wand/ etc. sup. hac lit. inf. lit. Ögn. Syr. 12. v. 8. 9. & seq.

Wänners hielp kommer altijd seent. i. e. När dhen ena wännen skal giöra dhen andra någon wndsättning/ så skeer dhet i gemeen effter långsampt betänckiande. Man säger fördhenskul dherom medh Gallio: Amici magna ex parte cessatores sunt. *Item:* Amici ad auxilium lenti, &c. Man säger och: Amico tardo nihil iniquius. Dherföre haar och Salomon sagt: Säg icke til din wän gack bort/ och kom igen/ i morgon wil iagh gifwa tigh/ etc. Wtban dhet heeter: Qui citò dat, bis dat, &c. Ellest heeter dhet effter gambla Ordspråket; **Komma med miölken sedan fölet är dödt.** etc. sup. lit. Komm. Med. Seent. Prov. 3. v. 28.

Werldeñes lopp/ dhen ena neder/ dhen andra opp. i. e. När man höret talas om några förandringar wthi ämbeten/ at dhen ena Syr. 11. v. 14.

sätties til och dhen andra ifrå/ så plägar man säya: Dhet är så Werldenes lopp/ etc. sup. lit. Lyck.

Gen. 8. v. 21 1. Joh. 5. v. 19. **Werlden är intet wedh staka bunden.** i. e. Hon är obeständigh. Man säger fördhenskul icke obilligt/ at Werlden är en hynda/ etc. infer. hac lit.

Luc. 11. v. 22. Matth. 5. v. 43. **Wäria biuder Landzfred.** i. e. Som man wille säya: Dhet ena Swärdet håller dhet andra i slijden/ etc. sup. lit. Den. Ett. Ors. Slåå.

Syr. 9. v. 24 & cap. 20. v. 29. **Wärket prijsar mästaren.** i. e. Arbetet rosar sigh sielfft. Erasmus haar sagt: Opus laudat artificem. De manu artificis laudatur opus. Item: Opera manuum testantur industriam, &c. Aristot. Tyskarna säya: Das werck zeuget vom meister/ etc. sup. lit. Dygd. Fromh. Gott.

Werlden är wijdh. i. e. Som man wille säya: Dhen gamble Guden lefwer än. Item: Får man icke blij i Stugun så går man vth på Gården. Är ett Tröstspråk emoot förföljelse. Wedh dhen meeningen plägar man och säya medh Erasmo: Cælo tegitur, quem non capit urna, &c. sup. lit. Den.

Prov. 16. v. 5. 1. Timoth. 2. v. 9. **Werldzlig pracht är fåfäng ähra.** i. e. Som man wille säya: Pracht i Kläder är minsta heeder. Hon är til intet nyttigh. Dhera säger man och vthi en gemeen Vers: Gloria mundana, non est nisi visio vana, &c. sup. lit. Högf. Myck. Pracht.

2. Tim. 3. v. 13. **Werlden wil wara giäckad.** i. e. Nä

ma

man hörer dårligen begiäras on yttigh ting/ så säger man/ såsom til en förwijteise: Mundus vult decipi, Eras. En gammal Lärare skal och hafwa sagt: Utere mundo, sed ne te capiat mundus, &c. Tyskarna pläga och säya: Die Welt will betrogen sein/ etc. sup. lit. List.

Werlden är en hyuda. i. e. Falst och bedrägeligh. Liika som en liumsker Hund/ i dhet han wiskar rumpan/ så bijtz han. Dheraff säger man och: Mundus in maligno positus. Hon är stadd i dhet onda/ etc. Lutherus haar och dherföre kalladt Werlden: Stabulum malorum hominum, &c. Tyskarna säya dherom: Der Teuffel ist Wirdt in der welt/ drumb haben die frommen böse herberg darinnen. Item: Die Welt badet in lügen/ etc. sup. lit. All. Ing. Last. Gen. 6. v. 5 & cap. 8. v 21. Rom. 3. v. 4 1. Joh. 5. v. 19.

Wärre giör ondan godh. i. e. Som man ellies plägar säya: Ondt Barn giör Fadren from. Item: Ondt blijr intet gott/ förr än halfwa wärre kommer. Ellies säger man: Altijd wärre som effter kommer / etc. sup. lit. Allt. Ondt. prov. 20. v. 14.

Wäxer min Rog/ så wäxer min hogh. i. e. Ökas Godzet/ så ökas och modet. Dheraff säger man och: Ubi uber, ibi tuber, Aul. Ex copia ferocia. Eras. Opulentia inflat. Item: Vitium solenne rebus secundis, superbia est, Claudian. Och aff Ovidio. Syr. 5. v. 12.

Luxuriant animi rebus plerumq;
secundis,
Nec facile est æquâ, commoda, mente pati. &c.

Terentius säger: Omnibus nobis, ut res sese dant, ità magni & humiles sumus. Item: Quia pauluum vobis accessit pecuniæ, sublati adsunt animi. Idem: Vicina semper opibus superbia. Och aff Erasmo: Fortuna reddit insolentes, &c. Tysken säger: Reichtumb ist des hochmuhts nachbawr. Item, Wie wir glück haben/ so haben wir auch muht/ etc. Men Syrach warnar för sådan förmähtenheet/ och råder/ at man intet skal drijsta på rijkedomar/ såsom förgiängelige/ etc. sup. lit. Med. Pen. Inf. lit. Ofw.

Syr. 11. v. 4. & 6. & 26.

Yf.

Yffz icke aff Lyckan/ hon wänder snart ryggen til. i. e. Som man sade: **Bär fulla Kahret warliga/ at dhet icke sqwalpar öfwer.** Man säger fördhenskul medh Erasmo: Secundis rebus non est superbiendum. Item, Magni pectoris est, inter secunda moderatio, haar Seneca sagt. Dheraff säger och Poeten.

Fortunam reverenter habe, quicunq; repentè
Dives ab exili progrediere loco.

&c Ovid. Item.

Syr. 11. v. 4 & seq.

Si fortuna favet, caveto tolli;
Si fortuna tonat, caveto mergi, &c.

Auson. Tysken säger:

Im glück erheb dich nicht/
Im unglück verzage nicht/ etc.

Dhet är fördhenskul bäst at föllia dhet råd/ som en annan Poet haar gifwet/ dher han säger:

Esto quod es, quod sunt alii, sine
quemlibet esse;

Quod

Quod non es, nolis, quod potes esse, velis, &c. Lindeb.

Fab de Cucurbita juxta pinum arborem sata. Sup. lit. Bår. Lyck. Med Mått.

Y z icke aff roos. i. e. Som man ellest säger: **Roos är narzprooff.** Man måste intet högfärdas aff fåfång åhra. Ty mången berömmer/ och meenar dher intet medh/ etc. sup. lit. Roos. Prov. 27. v 21.

Åc.

Åcker wil haa Hufwudstool. i. e. Dhen som wil vpbåra ränta eller intereſſe, han måste haa Capital at driifwat medh. Ellest går dhermedh som Tyskarna plåga säya: Wüchern ist mir verbotten; Den es fehlet mir an der hauptsummma/ etc.

Åh.

Åhr lockar grödan fram. i. e. **Tijden giör mognad.** Annus producit, non agerhaar Eras- sagt: **Med tijden wäxa Roser.** Tyskarna säya och wedh sådan mening: Zeit macht Kew/ etc. sup lit. Dag. Med. Tijd.

Åll.

Ålderdomen wänter ingen bättring. i. e. När ålderen är först inkommen/ så är han intet til at vthstrapa. Dherom haar och Plautus sagt: Senectus cùm semel invasit, regressum non habet. Item aff Seneca: O nulla longi temporis felicitas! Solon skal fördhenskul hafwa kalladt ålderen: Vitæ hyemem. En annan wijs Hedning (som Erasmus aff Laertio införer) haar kalladt ålderdomen: Portum malorum. Såsom dijt alla styndade sigh/ Pred. 12. per totum

til at blifwa dheres wedermöda qwitt/ etc sup. lit. Gamm.

Pred.12.v 7. **Ålderdomen är och en siukdom.** i. e. Han haar för sigh sielff stoora beswär medh sigh. Dherom haar och Poëten sagt:

Farda senectus
Debilitat vires animi, mutat q; vigorem, &c. Virg.

Terentius haar och dhet samma sagt: Senectus ipla morbus est, &c. Och aff Tyskan: Das alter ist auch eine kranckheit/ etc.

Hiob.32.v. 8..9 **Ålder hindrar intet dårskapen.** i. e. **Man finner och sulle gambla narrar.** Senectus non impedit stultitiam. Eras. Non annorum canities laudanda, sed morum, haar Lipsius sagt: Item, Non ætate, sed ingenio. adipiscitur sapientia, Plaut. Tyskarna säya: Alter hilfft für thorheit nicht. Item, Es wirdt mancher graw/ aber nicht weis. Man plägar och dher wedh säya: Wen die alte männer in die buhlschafft gerahten/ so freßen die gar den narren. Och då säger man: Senes repueraſcunt. Item: Bis pueri senes, Eras. i. e. Dhe bliji Barn på nytt/ etc. Sup. lit. Narr. Når. Rijk.

Ålderdoms rädh är yngdoms förleek. i. e. Genom dhe gamblas goda rädh/ inlägger yngdomen åhra och mandom. Dheraff haar och Plutarchus sagt: Consilia senum hastæ sunt juvenum, Item aff Aristotele: Vires in juvenibus, prudentia est in senibus. Aff en Poet säger man och: Præcellunt juvenes viribus. arte senes, &c. Sup. lit. Bäst. Ung.

Prov.20.v. 29.

Syr.3.v.15. **Ålderdomen haar sina teel.** i. e. Dhe gambla äre sällsamma til sinnes. Terentius haar

haar dherom sagdt: Senes ut plurimum morosi. Han beskrifwer och gambla Folcks art aff karigheet/ dher han säger: Vitium commune omnium est, quod nimium in senecta ad rem attenti sumus, &c. Dheraff säger och Tysken: Die alten seind zehe/ sollen die geben/ so thutes ihn wehe/ etc. Sup. lit. Gam. Jw.

Alderen är enweten. i. e. Dhe gambla låta intet giärna öfwertala sigh Dheraff man och säger medh Terentio: Rarò senex mutat sententiam. Han haar och sagt: Seni verba dare, difficile est, &c. Sup. lit. Enw. Gamm. Wrant. Wrång. Pred. 8. v. 15.

Ålder är en eluck reesebroor. i. e. Som man sade: Hemma hwijla/ är gammal man bäst. Diogenes haar dherföre allegorice sagt: Navis annosa vix per mare navigabit, &c. Och är som Tyskarna säya: Alter man hinter dem ofen/ etc. sup. lit Gamm. Deus 31. v. 2.

Ålderen har hwar dag nyia tijdender. i. e. Nyia krämpor och swagheter. Man säger dherföre: Graece senectus est hominis pondus. Och aff Erasmo: Viri senis cranium, est velut uva passa. Dheraff haar han och kallat en vthgammal Menniskia: Vivum cadaver: Elliest säger man och om dhe gambla: **Grijsen i brystet/ footen i Grafwen.** Som man wille säya: När dhe gambla begynna at krasa i halsen aff brystwärck/ så är dhem intet långt til ändan: Tyskarna pläga och dherom säya: Es ist am alten nichts den haut und bein. Item: Alte blumen haben kein geruch/ etc. Läås här om wijdare Predikaren/ som beskrifwer ålderdoms swagheterna/ etc. Sup. lit. Gamm. Pred. 12. Psal. 71. v. 9 10. per totum

Ålderdomen är altijd förachtad. i. e. Dhe gambla blij giärna försmådde. Man

säger dherföre medh Erasmo: Semper contempta senectus. Sexagenarios de ponte deijciendi, haar Macrobius sagt: Hwaraff och dhe gamble äre wordne kallade Depontani: Quasi de ponte deijciendi. Hijt wil och Poeten alludera, som haar sagt: Contemnunt spinam cùm cecidere rosæ, &c. Ovid. Man läs och at Cato skal en gång hafwa mött en gammal man/ som war berychtad för någon ogiärning / och fördhenskul sagt til honom: Ne ætatis tuæ malis, addas turpitudinem. Som han wille meena: At ålderdomen hade vthan dheß många feel och lyte/ at man icke skulle föröka dhem
Syr.8.v.7. medh någon last och odygd/ etc. Aff Tyskan säger man: Wen der Wolff altet/ so reiten ihn die krähen/ etc. Fab. de Leone senio confecto. Sup. lit. All. Gamm.

2.Sam.19. v.34.35. Ålderen kommer sällan ensam. i. e. Han haar sina plågor i föllie. Dherföre haa och dhe gambla sagt: Metue senectam, non n. venit sola, Eras. Item: Ad finem vitæ ubi perveneris, ne velis reverti. Idem: Wen einer seind alter erreichet hatt (säya Tyskarna) sol er nicht begehren jung zuseyn / etc. Wedh sådan meening säger man och aff gambla Swänska Wijsan.

Ålderdom och siukdom/ dhe ginge sig om By: Fattigdomen möter/ så wore dhe syskon try. i. e. Dhe äre 3. onda giäster. Gudh tröste dhen dhe finna Härbärge hoos. Diogenes skal dherföre hafwa sagt: Inopia, senectutis miserrima. Dher emoot haar Erasmus sagt: Labor senectutis optimum obsonium, &c. Förståendes/at dhen som i yngdomen något hwar wärfwat/ han sinner dhet för sigh på ålderen/ etc. sup. lit. Arm. Ungd. & super. hac lit.

Älde-

Ålderen kommer oförmärckt. i. e. Han kommer liika som stiålandes på en Menniſkia. Dherom haar och Poeten ſagt: Obrepit non intellecta ſenectus, &c. Juvenal. En gammal wijs man ſkal (vppå tilfrågan huru honom ginge) hafwa ſwaradt: Paulatim morior, &c. Stobæ: Aff Tyſkan säger man. Pſal. 90. v. 10.

Das alter tritt heran/
Das mans nicht märcken kan/ etc.
Sup. lit. Glömm.

Ån.

Ångra aldrig wälgiordt. i. e. Låt digh icke tyckia illa warå/ at hafwa bewijſt någon wälgiärning. Benè ſi feceris amico, ne pigeat ſfeciſſe, ſed potius pudeat ſi non feceris, haar Plautus ſagdt. Item, Is probus eſt, quem non pænitet, quàm probus ſit, & frugi, &c. Idem: Och aff en Poët: Tu benè ſi feceris, non meminiſſe faseſt, Auſon. Man säger dhet och vthi Swänſka Rijmen: Gal. 6. v. 9. 2. Theſſal. 3. v. 13.

Ångra icke dhet wäl är giordt/
Dhet är ey meer än dig haar bordt/ etc.
Sup. lit. Gott.

Ångra är högſta booth. i. e. Dhen ſom aff hiärtat haar ånger för ſin broth/ han ſynes nogh hafwa giordt booth. Dheraff säger man och: Gravis anima pæna eſt, quem poſt factum pænitet. Item, Actâ pænitentia, ſublata eſt macula. Seneca haar ſagt: Quem pænitet peccaſſe, penè innocens. Aff Lipſio säger man och. Pænitentes bis boni. En Poet säger dherom: Deſinit eſſe nocens, ſceleris quem pænitet acti. Lindeb. Item: Proprium ſapientis eſt, pænitere, &c. Philo. Dhen gamble

Hieronymus haar och sagt: Peccata non nocent, quando amplius non placent, &c

Prov. 2. v. 18. **Ånger kommer altijdh för seent.** i. e.

Sap. 5. v. 2. & seq. Som man wille säya: **Giord gickning haar ingen wändning.** Dheraff säger man och medh Erasmo: Serò sapiunt Phryges, &c. Tyskarna säya fördhenskul: Nachreu ist weibet rew/ etc. sup. lit. Efft. Wiißd.

Pred. 7. v. 10. **Ånger är wredenes föllisiagh.** i. e. När man haar waret wreed och förbittrad/ så ångrar man sedan sin dårskap. Seneca haar och sagt: Iracundiæ comes tristitia. Och af Tyskan: Auff zorn folget rew und leid/ etc. sup. lit. Wreed.

Ås.

Åskerägn och Herregunst falla altijd ojämnt. i. e. Dhe räka hwarken på tarf eller tiänst. Hwarken på dhen som bäst behöfwer/ eller haar förtiänt. Dheraff säger man och: Ett lijtet Moln/ kan skyla både Sool och Måne/ etc. sup lit. Herr. Lijt

Rom. 13. v. 3. 4. Esai. 28. v. 19. **Åskian styrer Småtroll.** i. e. Om laag icke hölle Paddan i twång/ så nuthe man ingen fredh/ etc. Sup. lit. Om. Straff.

Åskian slår snarast i höga Torn. i. e.

Sap. 6. v. 7. psal. 82. v. 7. 8. Som man sade: **Höga Träd bläsa och omkull.** Dhe wäldige få och anstöter. Dhe bliij och medh straff och plågor heemsökte. Dhet medh sannas och dhet som Schrifften säger: Potentes potenter tormenta patientur. i. e. Dhe mächtige/skola mächteliga straffade warda/ etc. sup. lit. Hög.

Åsnan

Åsnan kiäns aff öron/ och narren aff tahlet. i. e. Så länge narren tijger så hålls han för kloot. Dheraff säger man dher wedh: Fast Åsnan kläddes i en Leyonehudh / förrådde henne doch öronen. Dher vppå lyder och gemeena Verſen: Ex verbis fatuos ex aure tenemus aſellos, &c. Tyſkarna ſäya och dherom: Den Eſel kennt man bey dhen ohren/und bey den worten den thoren. Sup. lit. Aff. Narr. prov. 17. v. 28. Syr. 27. v. 7. 8. & cap. 5. v. 15.

Åſnan gränar i moderlijfwet/ och är intet deſte klookare. i. e. När någon gammal ottisdigt pockar på ſina gråå Hååt/dher föga wijßdom är hoos/ſå blijr han här med förbrådder. Lipſius haar dherföre ſagt: Non annorum canities laudanda, ſed morum, &c. Tyſkarna ſäya och: Der Eſel grawet im mutterleibe. Som man wille ſäya; Man finner och fulle gambla Narrar. Item: Ålder hindrar intet dårſkapen / ett. Sup lit. Gamm. Åld.

Åſnan bär Hälgedomen. i. e. Som man ſade; Soon medh Gullſpann. När en owärdig tylper kommer til någon åhra/ eller ſättes til ett Ämbete ſom han intet weet vmgås medh: Så brukas dhetta ſåſom til en förwijtelſe. Och då säger man medh Eraſmo: Aſinus myſteria portat. &c. ſup. lit. Soon. prov. 27. v. 22.

Åſnor finnas och på tw been. i e. Narrar och owettige. Och dhe blij fördhenſkul aff Eraſmo kallade; Bipedes aſini. Åſnor på 2. fötter. etc. Narr. prov. 26. v. 7. 9.

Åſnan

Syr.3. v.22 & seq. 1.Cor.7.v. 20. **Åsnan kommer intet til hofwa/vtha at bära Säcken.** i. e. Som man elli wille säya: **Owett biudz arbete.** Dyen int annat haar lärdt/ han måste föllia Ploge Man säger fördhenskul medh Erasmo: Asin ad saccum. Item aff Poeten: Tractent f brilia fabri, Horat. Item aff en gammal Ve Ad res portandas, asini vocitantur ad aulan &c. sup lit. Acht. Lääth.

Syr.22.v.7. 8.9. **Åsnan wedh Strängespeel.** i. e. **Na ren lärer aldrigh Wijßdom.** Lijka so Åsnan icke kan lära Lutheslagh; Så kan icke he ler Narren begrijpa klookheet. Erasmus haa fördhenskul sagt: Asinus ad lyram. Item Asinus ad tibiam, &c. Lucian. sup. lit. Too

Prov.1.v.5 24. & seq. Syr.21.v. 7.8. Jerem. 13. v. 23. **Åsnan går sin gång.** i. e. Hon blijr wed sin art. **Narren blijr aldrigh klook.** Å en förwijtelse moot dhem som alzingen lärdon bijter på. Om sådana haar Erasmus sagt: I eodem hærent luto. Dhe blij och i Scholar kallade Johannes in eodem, &c. Man för står och här medh dhem som intet rådh wel föllia/ vthan dheres egit Hufwudh. Om så dana säger man då: **Åsnan går sin gång** etc. sup. lit. Den.

Syr.14.v.3. & seq. **Åsnan/ fast hon bure en Gullsäck/ så å ter hon ändå Tistel.** i. e. Fast dhen gi rige wore aldrigh så rijk; Så näns han icke än då åtha en godh betha. Blijr altså icke obillig lijknad wedh Åsnan medh Gullsäcken/ etc. sup. lit. Den. Gir. Sall.

Prov.10 v. 13. &. **Åsnan triiffz intet vthan piska.** i. e. Treskt Folck wil altijd drijfwas / som Åsnan med

nedh hugg och slagh. Man säger dheraff: Cap.26.v.
En seger Kiäpp på en treedskan rygg. 8.
Asinum fuste tractabis, haar Erasmus sagt. Item: Asino gramen & baculus Idem, Aff Tyskan heeter dhet: Narren mus man mitt kolpen lausen/ etc. sup. lit. En. Narr. Når. Pås. Try.

Man medh en Gullsäck/ winner fasta städer. i. e. Medh förräderij intagas Slott och Fäste/ når girigheten kommer der til. Dherföre haar och Cicero sagt: Nil tàm munitum, quod expugnari pecunia non possit. Item: Omnia castella hæc machina deijciet, in qua modo asellus auro onustus, ascendere possit. Idem, Cic. Hijt lyder och dhet som Philipp. Macedo skal hafwa fått til swar aff ett oraculo: Hastis pugna argenteis; atque omnia vinces. Dheraff haar och Plutarchus sagt: Non Philippum, sed Philippi aurum Græciam subjeciisse, &c. sup. lit. Hwad. Liist. Når. Silfw. Skånck. Ephes. 5.v 5.

Ag.

Aget wil lära Hönan wärpa. i. e. När en Idiot wil lära dhen som bättre weet och kan. Och då plägar man säya medh Platone: Bus minervam docet. Bubo canit luscinijæ, Erasmus. Ovum præ gallinâ sapit. Id. Item: Antè barbam senes docet, Antè pilos sapit, Eras. Piscem natare docet, haar Diogenes sagt: Som man och på Swänska wille säya: **Låhra Örnen flyga/ etc.** Och aff Tyskan: Er will seinem Vatter lehren Kinder machen. Sup. lit. Låär. Prov.26.v. 12. Rom.12.v. 17.

Alskog

Ål.

Pred. 7. v. 85. **Ålskogh giör oroo.** i. e. Som man wil säya: **Kiärleken haar altijd Muggor Hufwud.** Han kan intet wara vthan omsor Amor amara dat satis. Poèten haar dhero sagt: Res est solliciti plena timoris amor C vid. Tysken säger: Liebe bringt sorg und furc etc. Hwad för oroo och wederwillia dhe Greek och Trojaner hafwa vthstått för Paridis stog/ dherom läås Virgilium de bello Troj no, &c. En Poët haar och vthi föllande Ve om sådan ålskogz oroo weladt påminna / so haar sagt:

Te sine, vel misero mihi lilia nigr
videntur,
Nec sapiunt fontes, & acescunt v
na bibenti:
At si tu venias, & candida lil
fiant,
Et sapient fontes, & dulcia vina b
bentur, &c. Tit. Calph.

Sup. lit. Kårl. Tanck. & infer. hac lit.

Ålskogzsnack haar ingen brist. i. (
Frijare haar altijd något at säya/ när han f
stitia hos Bruden/ då feelar snarare tijd än tac
Och när alt annat tryter/ förtälles drömma
och annor dicht. Dheraff haar och Poeten sag
Amantes ipsi sibi somnia fingunt. &c. Ovi
sup. lit. Han. Hwar. Soon. Tung.

Syr. 7. v. 1. 2 & seq. Luc. 6. v. 38. **Ålskogzbrör nyttia giärna med andr**
i. e. Dhe grijpa intet giärna til åhran/ mäd
dhe haa waal på andra. Dhe besörja til åhwe
tyt

tyrs / at dhet gambla språket skal sannas på dhem: Quemadmodum sementem feceris, ità & metes, &c. Som du såår vth / så skiår du och vpp / etc. Dherföre haar och Terentius dherom sagt: Omnes qui amant, graviter sibi uxorem dari ferunt, &c. Aff Tyskan sägz och: Die am narren seil zihen / greifen nicht gern zu ehren / sup. lit. Den. Eens. Gör. Hund. Offr. Som. Luc. 6. v. 38.

Ölskog och dryck äre nästa frände r. i. e. Dhe blij båda druckna: Dhen ena aff Wijnet / dhen andra aff Kiärleken. Ty alt för starck kärleek / gör mången både drucken och galen. Dheraff man och plägar säya: Amor cæcos parit catulos. Item aff en Poët som dher ifrå afftråder: syr. 23. v. 24. 25. & seq. prov. 9. v. 16.

Vina sitim sedant, natis Venus alma creandis
Serviat, hos fines transiliisse nocet, &c. Virg.

sup. lit. Kärl.

Ån.

Ånbete gieer Koppa. i. e. Dhet haar födan medh sigh / ehuru ringa dhet och är / när dhet blijr medh slijt drifwet. Tyskarna säya fördhenstul: Es ist kein ampt so kein / es bringt ja etwas ein. Item: Wärmts nicht / so flickts doch / sup. lit. Hyll. Syr. 10, v. 31. 32. & cap. 38. v. 32. & seq.

Ånbete wil idkas. i. e. Dhen som haar ett kall / han måste och medh slijt drifwat. Spartam nactus, hanc exorna, haar Cicero sagt: Item aff Erasmo: Domum cum facias, ne relinquas impolitam. Tysken säger: Warte deines wercks. etc. sup. lit. Hwar. Kall. Rom. 12. v. 8. 11.

Ånbe-

Ämbete gieer arbete i. e. Intet kal

Hiob. 5. v. 6. 7. vthan möda och omaak/etc. ſup. lit. Ing. Int.

Pred. 6. v. 7. **Ämbete röner mannen.** i. e. Hede röyer ſeder. När en man kommer til ett kall/

Prov. 30. v. 21. & ſeq. ſå yttrar ſigh ſnart hans ſinne och qualiteter. Man ſäger dherföre: Magiſtratus virum arguit. Pittac. Item aff Eraſ. Honores probant mores, &c. ſup. lit. Heed. Tiähn. inf. lit. Åhr.

Än.

Än kommer dijt watn / ſom waret haar. i. e. Som man plägar ſäya: Dhet blijr ännu en gång ſå gott/ at Huſtrun gier Bonden maat: i. e. Så gott ſom förr haar waret. Man ſäger och wedh dhen meening: Dhen gamble Guden lefwer än/ etc. Poeten haar och brukat ſådant tröſtſpråt vthi en Vers: O paſſi graviora, dabit Deus his quoq́; finem, Virg. Item. Abhuc tua menſis in herba eſt, &c. ſup. lit. Den. Hinn. Orck. Wårld.

Syr. 12. v. 2. 3. Luc. 17. v. 17. & ſeq. **Än kommer dhen tijd/ at Koon torſt ſin rumpa wedh.** i. e. Som man ellieſt wille ſäya: Han tränger lijtet ſom intet tränger meer än en gång. Och brukas til förwijtelſe emoot dhen ſom blijr hulpen/ och theer ſigderföre otackſam/ etc. ſup. lit. Den. Ot.

Ändan är ſällan begynnelſen lijk. i. e.

Syr. 18. v. 26. vthgången är owis på all giärning. Dheraff haar och Poeten ſagt: Exitus acta probat. Ovid. Item: Neſcis quid ſerus veſper vehat. Eraſmus Och aff Seneca: Initia in noſtra poteſtate ſunt, de eventu fortuna judicat, &c. Tyſkarna

skarna säya och: Anfang und ände stimmen nicht ein/ etc. Sup. lit. Bär. Yffz. inf. lit. Ähr.

Ånckiestand är ynkestand. i. e. Rätta Ånckiors wilkor är bedröfweligit. Ty når födekroken är bortta/ så ökas altijd sorgen. Dheraff säger man och: **Ånkiors läckt/ är dagligh gråckt.** En Scribent haar fördhenskul rätteligen sagt: Viduam si dixeris, omnem intellige miseriam. Som man wille säya: Dhem tryter altijd något. Dherom lyder och Swänska Rijmet: I. Tim. 5. v. 5. & seq. Prov. 15. v 25. Syr. 35. v. 17. & seq. Psal. 68. v. 6. & Psal. 146. v 9.

Adam och Ewa bakade stoora leefwa:
När Adam war dödh/ bakade Ewa mindre Brödh/ etc.

Doch hafwa altijd rätta Ånkior dheras rijka tröst hoos Gudh/ som Skrifften dhem lofwar/ etc.

Än slijtes wärre Byxor än gröna. i. e. Som man ellies sade: Bättre något än intet. Item: Dhet kan fulle biudas wärre bodh/ etc. När enom något blijr budet/ som icke är så vthwaldt/ och man altjkwål tager dhet emoot medh tacknemligheet: Då säger man dhetta/ såsom til ett egit nöye/ etc. Sup. lit. Bättr. Gifw.

Ap.

Applåt faller intet långt frå Träådt. i. e. Katt brår giärna på kiön. Dotteren träder giärna i Moderens särck. Dher wedh plägar man och säya: Mali corvi, malum ovum. Ondt Ägg/ elacka Ungar/ etc. sup. Luc. 6. v. 43.

etc. sup. lit. Bråk. Dott. Katt. Ond. Wedh lijka meening säger man och:

Äpplet smakar giärna aff Träd. Idē. Der Wein schmecket nach dem stock/ etc. sup. lit. Art. Lijk. Ond. & ut prox. super.

Matth. 6. v. 16.

Äpplet är rödt/ men Matken är dher inne/ Pijgan är skiön/ men haar ett elackt sinne. i. e. Dhet stär icke all dygd i fagerleeken. Item: Dhet är icke alt Gull som glimmar/ etc. sup. lit. Fägr. Ick. Myck.

Prov. 11. v. 22.

Ähr.

Ähran är ett liggiande Fää. i. e. Ett stoor rijkedom/ som medh Penningar intet kan betahlas. Dheraff man och säger: Fama & vita pari passu ambulant. Som man wille säya **Ähran och Lijfwet/ böra wara lijka kiär.** Fördhenskul skal och Keyf. Sigismundus hafwa sagt: Si ex duobus alterum me facere oportet, rerum, potius, quàm famæ jacturam subibo, &c. Æn. Sylv. sup. lit. Bättr. Got & infer. hac lit.

Syr. 41. v. 15. 16. Prov. 22. v. 1

Ähran lijder lijtet skiämpt. i. e. Hon thol intet mycket. Hon är snart sördärfwad. Dheraff plägar man och säya: **Ähran och Ögat thola minst.** Dherom lyder och en gammal Vers: Non patitur ludum fama, des. oculus. Item aff Ovidio: Læsa pudicitia est nulla reparabilis arte. &c. Tysken säger och: Ehr/ glaub und aug/ leiden kein schertz/ etc. sup. lit. Ett. Tijd. infer. hac lit. Inf. lit. Ög.

Prov. ut superius.

Syr. ut prox. sup.

Åhran föllier pungen effter. i. e. Dhen rijke blijr altijd wördat. Dheraff haar och Seneca sagt: Tanti habetur quisque, quantum habet. En Poët haar och dherom sagt: Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior algâ est, Hor. Man säger och aff en annan Poet: Re sine nullus eris, &c. Penningen sätter Mannen til åhra. etc. Tyskarna säya: Wer viel hatt/ von dem helt man auch viel/ ect. sup. lit. Pen. Rijk. Syr. 13. v. 28. 29. Luc. 15. v. 13. & seq.

Åhra digh sielff/ så åhra digh andra. i. e. Dhen som kastar sigh sielff vnder Bäncken/ dijt blijr han och snart stötter aff andra. Heeter fördhenskul som Erasmus haar sagt: Decora teipsum. Nazianzenus haar och sagt: Cum aquila esse queas, inter graculos primas ne opta. En wijs man skal och dherom hafwa sagt: Eum apud omnes maximè verecundia dignum judicari; qui seipsum primò, deindè alios revereri didicisset, &c. Stobæ. sup. lit. Bland. Den. Som. Syr. 6. v. 36 Rom. 12. v. 10.

Åhra föder högfärd. i. e. Med och åhra föllias giärna åth. Ty hoos dhen som i åhra sitter/ wil giärna öfwermodh trängia sigh in. Dheraff säger man: Honor tumet. Item, rarò in meliores, &c. sup. lit. Allt. Heed. & infer. hac lit. prov. 30. v. 21. & seq. Syr. 11. v. 4. & seq.

Åhran och oåhran dragas. i. e. När man sijr någon stå i betänckiande/ om han wil resolvera til något gott eller icke; Då säger man: At åhran och oåhran dragas. i. e. Dhe kiämpas hwem som skal få råda/ etc.

Åhra vthan ingield/ mättar intet. i. e. Heeder vthan nytta födder illa. Ty man säger Syr. 3 v. 22. & seq.

 elliest:

ellieſt: Honor eſt ſumptuoſus. Dheraff plägar man och ſäya: Til en tiuck rumpa hörer en wijd brook. etc. ſup. lit. Till.

Syr. 14. v. 9. 10. **Åhran tags aldrig vth dher ingen är.** i. e. Som man ſade: Ondt få något aff dhen karigas ſwett. Och heeter dhet ſom Eraſmus ſäger: Quærere aquam in pumice: Ondt effter Watn i Klåaſtenen. Man ſäger och Nodum in ſcirpo quærere. Terent. &c. ſup. lit. Den. Ded. Dygd. Man.

Åhrad / wil wara beſwärad. i. e. Åhra wil haa möda. Dhen ſom ſträfwar effter Åhra och Myndigheet / han kan intet wara vthan beſwär. Poëten haar dherföre ſagt: Ardua per præceps gloria vadit iter, Ovid. Vthi en Lat. Cantilena plägar man och ſiunga: Si non vis onerari, caveas honorari, honor vult onere gravari, &c. En wijs man ſägz och wara tilfrågad / hwem han meente altijdh warit ſtadder i ångeſt och omſorg; Och gifwet ti ſwar: Qui in maximis rebus cupit eſſe fotunatus; Is n. mille curis diſtorquetur, ut aſſequatur ardua, & aſſecutus, æquè torquetur, ne amittat, &c. Laert. Man ſäger och aff Livio Nil agenti in ſinum non eſt devolutura victoria. Item: Dij laboribus bona ſua divendunt &c. Heeter fördhenſkul: Lutum niſi tundatur non fit urceus. Item: Per templum laboris ad templum honoris, &c. Panormit. Aff Tyſka plägar man ſäya: Ehre und würde / iſt ein ſchwere bürde. Ehre macht mühe. Geehret wird beſchweret. Item: Ehre wirdt umb mühe bekaufft / etc. ſup. lit. Arb. Hög.

prov. 15. v. 33. Hiob. 5. v. 6. 7. Pred. 6. v. 7.

Åhr

Åtrepenningen får intet sparas. i. e. Dhen kostnad som länder til ens heeder och respect, får man intet niugga fram. Dhe gambla haa fördhenskul altijd beflijtat sigh om 3. slags Penningar. Nembl. NåhrePenningen/ i. e. Til dageligit vppehälle nödigh. ÅhrePenningen/ i. e. Dhen som til ens heeder bör anwändas/ (doch icke som dhen dher för heeder stukgaff 50. Rijkzd vthi Bordellen) Och NödPenningen/ i. e. Dhen som bör förwaras emoot angående ålderen/ eller tilfallande Nödh och Siukdom/ etc. Tyskarna säya och: Was zu ehren sol/mus man nicht spahren/ etc. sup. lit. allt. Giör. Man.

Är Lyckan godh/ så kalswar så snart Öre som Koo. i. e. Man brukar dhetta skiämptzwijs/ när man giör sigh hopp at få något/ som ellieſt synes olijkt och omöygeligit. Dherom haar och en Poët sagt:

Nil facile eſt, quod non grave erit, cum facta repugnant:
Nil grave ſic, quod non leve erit cùm facta ſecundant, &c. Gland. Gen. 22. v. 8.

Fast wedh dhen meeningen säger man och: **Hoppet föder Åkermañen.** Eraſmus haar ellieſt sagt: parit puella, etiamſi malè adſit viro, &c. sup. lit. Hopp. Ick.

Är ändan god/så är alt gott. i. e. Vthgången prijsar wärcket. Eraſmus haar dherföre sagt: In fine coronatur opus. Item aff en gammal Vers: Omnia tunc bona ſunt,

clauſula quandò bona eſt. Man ſäger och: Laus in fine probatur, &c. Aff ſådan materia och tilfälle/ indraget och Eraſmus ett exempel om Dionyſio Syracuſano, ſom för ſitt Tyranniij ſkul år blefwen ifrå ſitt Regemente affſatter/ och dher öfwer omſijdor råkad i armodh: Som Verſerne dherom dherom lyda.

Vilia qui quondam miſeris alimenta
negârat,
Matth. 24. v. 13. *Nunc mendicando paſcitur ille*
cibo, &c.

Heeter altſå billigt ſom Eraſmus haar dhet hoosſagt: Finem vitæ ſpecta. Och dhet ſom aff Tyſkan ſägz: Iſt das ende guht/ ſo iſt alles guth/ etc. ſup. lit. Roos. Wäl Tänck.

Matth. 25. v. 15. **Är winden knapp/ ſå lägg på lowen** i. e. Giör dhet tukant. Som man wille ſäya **Orkar du intet bära Steenen/ ſå wältrā** Cicero haar dherom ſagt: Si recta portum tenere nequeas, 'idipſum mutata velificatione oportet aſſequi. Och aff Terentio: Quoniam id fieri non poteſt, quod vis, id velis quod poſſis. Seneca haar och ſagdt: Sic animus componendus eſt, ut quidquid res exigit, id velimus. Item: Qui nihil poteſt ſperare, nihil deſperet. Idem. Sen. Wedh ſamma meening haar och Eraſmus ſagt: Deſtitutus ventis remos adhibe, &c. ſup. lit. Den. inf. lit. öfw

Levit. 19. v. 32. Rom. 13. v. 7. **Ähra dhen ära bör. i. e.** Dhen i åhrſtåndet ſitter/ honom bör och ſin tilbörliga heder. Såſom öfwerheten/ Föräldrar/ och dhem ſom ſtället förträda; Så och gamble meritorade Perſoner. Man ſäger och dheraff: Bene meritos honora, Eraſmus. Skrifften ſäger och

Cora

Coram cano capite ſurgendum eſt. Eurip. haar ſagt: Bonus vir bonum vereri gaudet, &c. Tyſkarna ſåya och: Ehre den Ehre gebührt/ etc. ſup. lit. Fad. Gamb. Läth. Man. Som. Prov. 30. v 17. ſyr. 3. v. 5. & ſeq. & cap. 7. v. 29 30.

Åhran och Lijfwet ſkattas lijka. i. e. Som man wille ſåya: **Bättre Lijfslös än åhrelös.** Dheraff man och ſäger: **Åhran är ett liggiande Fää.** i. e. En ſtoor rijkedom. Seneca haar fördhenſkul ſagt: Mavult mori, quàm maculari, vir probus. Han haar och ſagt: Infamiæ opprobria graviora ſunt quàm vulnera mortis, &c. Aff Tyſkan ſäger man: Ein ehrlicher nahme iſt dem leben gleich geſchätzet/ etc. ſuper. hac lit. ſyr. 41. v. 15. 16. Prov. 22.

Åhra lockar lähra. i. e. När man för lärdom och ſtickeligheet blijr åhrad och framſatt/ ſå lockas och andra til Dygd och Studier. Och då heeter dhet ſom Eraſmus haar ſagt: Honos alit artes. Item: Sublatis ſtudiorum præmis, etiam ſtudia pereunt, haar Tacitus ſagt. Tyſkarna ſåya och wedh ſamma meening: Geldt und ehr/ iſt urſach aller lehr/ etc. ſup. lit. Löhn. Roos. & ſuper. hac. lit. Sap. ut ſup. perius.

Åhra och troo fär Huſor och Skoo. i. e. Som man ofwerall wille ſåya: **Trooheet gieer Brödh. Åhrligh och trogen fär fulle födan/** etc. Sup. lit. Troo.

Åhrebodh binder intet. i. e. At man ſtundom aff höfligheet offererer ſin tiänſt och upwachtande / dhet obligerar föga. Dheraff plägar man och ſåya: Verba honoris non obligant. Item, Verba non neceſſitant, Eraſ. &c.

Åhra och högmod äre twillingz barn. i. e. Dhe äre intet fierran skylde. Dhe äre aff en art: Och dherföre föllias dhe giärna åth. Som man aff Erasmo säger: Superbia comitatur honores. **Åhra föllier högfärd.** Han kallar och högfärd: Commune nobilitatis malum. &c. super. hac lit. sup. lit. Allt. Heed.

prov. 27. v. 21. 22. Syr. 11. v. 2. **Åhrligh man achtar hwarken loff eller last.** i. e. Han lägger intet sådant på Hiärtat. Vthan håller (som Ordspråket lyder) **Roos för ett narreprooff:** Och at Last inte [illegible]ar wedh. Dherom plägar man och säya: **Om en Hoora migh lastar/ eller en Tiuff migh roosar/ achtar iagh lijka mycket.** Som man wille säya: När iagh lefwer som migh bör/ så achtar iagh hwarken roos eller last. Dher vppå lyder och en gammal Vers: Non moror, an laudet turpis, an improbet osor. Och aff Tyskan: Es gilt mir gleich viel/ ob mich ein Schlem lobet/ oder ein Bub lastert/ etc. Man plägar och dher wedh aff lijka meening säya: **Modig Häst achtar intet Hundeglaffz/** etc. sup. lit. Giör. Handl. Mood. Roos.

Syr. 1. v. 37 & seq. **Åhregirigh blijr aldrigh nögd.** i. e. Högh åhra får sällan nogh. Hon kommer aldrigh så högt vpp / så wil hon jw altijd högre. Om Scip. Africano wil man säya: At han aff en högh ambition skal hafwa sagt: Malo Veronæ primus, quàm Romæ secundus. Hwilket och blifwer tribuerat Jul. Cæsari. Men dher

dher emoot haar Cicero sagt: Auledus sit, qui citharædus esse non potest. Thutydides spåår och åhregirigheten lijten treffnadh/ dher han haar sagt: Ambitio sola senio caret. Aff Tyskan plägar man och spotzkeligen dherom säya: Der erste geht vor/ den letzten beisen die hunde/ etc. Sup. lit. Gir. Macht.

Är dricka en åhra/ så är ingen skam at spy. i. e. Som man wille säya: Är dhet lofligit at fylla sigh til öfwerflödh; Så kan icke häller räcknas för någon blygd/ at man evacuerer dhet Magan är full aff/ och för hälsan skul intet kan lijda/ etc. Syr. 31. v. 20. & seq. cap. 37. v. 32. & seq.

Åhrelös giftz inga witzordh. i. e. Honom betroos intet wittneßmål/ etc. Dom. Regl. Syr. 36. v. 28.

Åt.

Åtha och dricka häller Lijff och Siäl ihoop. i. e. När födan tryter/ så haar man intet många dagar igen. Wedh sådan meening säger man och: **Liuset brinner intet länger än weeken räcker.** Dheraff säya och Medici: Cibus est fultura stomachi. Tyskarna säya och: Essen und trincken/ erhelt den leib. Item: Es helt leib und sehl zu sammen/ etc. sup. lit. Liws Ox. Zach. 9. v. ult.

Åtha med Ulfwen/ och tiuta medh Ulfwen. i. e. Som man sade: Man häller gieerna medh dhen som Maaten gieer. Omnibus esse lupos licet in re- Syr. 32. v. 2. 3.

gione luporum. Item, Qui cum insanis non insanit, is insanit. Cleod. Item, Cum vulpe vulpinari, haar Plautus sagt. Tyskarna säya: Wer mitt den Wälffen wil fressen/ er mus auch mitt ihnen heülen/ etc. sup. lit. Dens.

Syr. 6. v. 10. cap. 37. v. 4. 5. 8 **Ätha medh alla och hålla med ingen.** i. e. Draga Kappan på bådha Axlarna. Stryka fuchsen. Segla medh allehanda wind/ etc. sup. lit. Drag. inf. lit. Ömsk.

Öd.

prov. 29. v. 23. Syr. 3. v. 20 21. cap. 10. v. 17. 18. 21. 1. Pet. 5 v. 5. 6. Luc. 18. v. 14. **Ödmiukheet förtappas intet.** i. e. Dhen fromme och ödmiuke fördärfwas intet lätteligen/ vthan winner hwars mans gunst och wänskap. Ty Gudh står alla högfärdiga emoot: Men dhem ödmiuka gifwer han nådh. En Scribent haar fördhenskul sagdt: Nunquam illa humanitas ingenium infirmat bonum. Accius. Man säger och: Omnem animi ornatum illustrat modestia. Item: Qui fortunam habet cum modestia, celsi est animi, &c. Tysken säger: Die tugend der demuht/ ist eine mutter der ehre/ etc. infer. prox:

Ut superius. **Ödmiukheet är vngdoms heeder.** i. e. Intet står en vng persohn bättre ann än ödmiukheet. Dherföre haar och Lipsius wäl dherom sagt: Non aliud magis in juvene decorum, quàm ut se submisse gerat, &c. Ut prox. super.

Syr. 18. v. 31. 32. **Ödha giör ödhe.** i. e. Slösa giör tompt Wisthuus. Heeter fördhenskul som Verserne lyda: Qui plus expendit, quàm lucri summa rependit, &c. Sup. lit. Den. Läng. Slööß.

Öfwadt

Öf.

Öfwadt wett är bästa wett. i. e. Dhen sielff haar något förfaret/ han är wiß vppå saken/ etc. sup. lit. Oöf.

Öffning giör konst. i. e. Lärdom och konst tagz intet medh Haregarn. Svr. 39. v. 8 & seq.
dher wil öffning och konst til. Dheraff säger man och: Ex usu fit ars. Keyß. Carl dhen V. skal och fördhenskul hafwa sagt. Artificem reddit usus promptum, ars facilem, natura potentem, &c. Item, Usus omnium magistrorum præcepta superat, haar Cicero sagt. Och medh dhen gamble Basilio: Puteus si hauriatur, melior evadit. Som man wille säga: Jw meer en Brunn öses / jw bättre blijr Watnet. Erasmus haar och dherom sagt: Scribere scribendo, dicendo dicere dices. Ellieſt haar och Salustius sagt: Ingenium socordia torpescit. Men Poëten haar mycket wäl sagt wedh dhen meeningen;

Fertilis assiduo si non renovetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit ager, &c. Ovid.

Tyskarna pläga och säya: Je mehr man gewürtz reibet/ ie mehr sie guhten geruch gibt. Item, Zeit und übung machen klug. Das Ingenium wil geübet sein/ etc. sup. lit. Flijt. Konst. Wijßd.

Öfwer macht giör ingen pacht. i. e. Ingen bör twingas öfwer sin förmåga. Dherföre säger man och per reg. Juris: Ultrà posse nemo Matth. 25. v. 15.

nemo obligatur. Item: Insania est aliquid suprà vires suscipere. **Hwar giör effter sitt ämbne.** Plautus haar wedh sådan meening sagt: Pro nostris facultatibus mœnia fecimus. **Dhet samma meenar och gemeena** Versen: Ibant quâ poterant, qua non poterant, ibi stabant, &c. sup. lit. Den. Gudh. Macht. Åhra.

Syr.3.v.29. 30. **Öfwerdådh gieer onda rådh. i. e. Som man wille säya:** Öfwermood är en skadefogel. Poëten haar dherföre sagt: Nocuit temeraria virtus. Item: Exitio multis, fastus & ira fuit, &c. Tyskarna säya och: Zorn und ubermuht/thun beide selten guht/ etc. sup. lit. Allt. Den.

Syr.5.v.1.2 **Öfwer nogh giör högan hogh. i. e. Wärer min Roah/ så wäxer min hog.** Ex copia ferocia, haar Erasmus sagt. Tysken säger: Guht macht muht. Item, Wie man glück hatt/ so hatt man auch muht/ etc. sup. lit. Med. Mood. Pen. Wär.

prov.13.v. 11. Syr.18.v. 31. 32. **Öfwerflöd giör hungers nödh. i. e. Som man sade: Slösa giör armodh.** Luxus est opum populator, Erasmus. Man säger och aff en gemeen Vers; Mens excæcatur, quæ luxuriæ famulatur. Item, Magnificus appatutus conviviorum & sumptuosa largitio, nonne ab opulentia paritura mox egestatem? haar Florus sagt. Aff Tyskan säger man: Überflus macht den beüler lehr/ etc. Och då heeter dhet som gambla Versen lyder; Qui plus expendit, &c. sup. lit. Den. Man Når. Slöös. Öd.

Öfwer-

Öfwerflödh giör maateleed. i. e. När man haar förmycket affen tingh / så blijr man snart ledze dher wedh. Copia parit fastidium, haar Erasmus sagdt. Öberflus macht eickel / säger och Tysken/etc. sup. lit. Mwß-Mått. prov.27.v. 7.

Ög.

Ögaat och Örat blij aldrigh mätt. i. e. Jw mehr ögat seer/ och örat hörer/ jw mehr dhet wil. Dheraff säger man och: **At Öronen klija altijd efftter nytt/** etc. Ellieft säger man och: pred.1.v.8 prov.27.v. 20.

Ögat wil altijd mehr än magan orkar. i. e. När man får någon wälsmakande Maat/så wil ofta ögat haa mehr än magan kan taga emoot. Dheraff säya och Tyskarna: Die augen seind weiter den der bauch/ etc. sup. lit. Bwk. Maag. prov. ut. prox. sup.

Ögaat och Åhran thola minst. i. e. Ett liitet grand kan fördherfwa ett öga/ och en liiten skamfläck åhran. Dherom lyder och en gammal Vers: Omne bonum quod habes, contaminat unica labes, &c. *Item* aff Tyskan: Ehr/ glaub/ und aug/ leiden kein schertz/ etc. Sup. lit. Ett. Åhr. prov. 22. v. 1. Syr. 41. v. 15. 16.

Ögat är giärna dher kiärt är/ och handen dher säärt är. i. e. Ögonen spela giärna diit ålskogen drijfwer: Och Handen ömmar altijd dhet som sargat är. Heeter altså: Ubi dolor, ibi manus. Item aff gam- Syr.40. v. 22.

bla

gla Verſen. Eſt oculo gratum, ſpeculari ſem per amatum. Man ſäger och: Oculus ma gnes eſt amoris, &c. Aff Tyſkan säger man Was dem hertzen nefelt/ ſuchen die augen gern Item: Wo einem wehe thut/ da greifft ma offt hin/ etc ſup. lit. Aff. Kårl. Tung. Fa wedh ſamma meening plägar man och säya:

Syr. 23. v. 31. **Ögat wijſar hiertat vth.** i. e. Man ka offta märkia aff ens ögon/ hwad honom ligge på Hiärtat. Cicero haar dherföre ſagdt: Ocu lus eſt animi index. Item, Vultus & frons ef animi janua. Idem, Dhen gambla Verſen wi och dhet ſamma meena: Intima per mores co gnoſces exteriores. Och aff Ovidio: Hei quàm difficile eſt, crimen non prodere vultu &c. Tyſkarna säya: Das geſicht macht di rechnung: Man ſtehet einem offt ahn/ was e hatt gethan. Item, Manchen ſtehet der dieb aus den augen/ etc. Sup. lit. Man.

Syr. 40. v. 22. **Ögat föder Älſkogh.** i. e. Som man ſade **Kiärleek kommer aff ſkodande.** Ex aſpe ctu naſcitur amor. Eraſ. Dheraff haar och Scaliger kalladt ögonen: Cupidinis ſagittas ; Lingvam fulmina ; Mamillas caſtra ; Baſia anteceſſores, &c. ſup. lit. Aff. Kårl. Kyß.

Joh. 20. v. 25. **Öaat troos mehr än Örat.** i. e. Man ſätter altijd meer troo til dhet man ſeer / än dhet man hörer ſävas. Tv/ **dhet ſägz Offta effter ſägn/ och liugz effter lögn.** Dherföre heeter dhet och ſom Plautus haar ſagt: Pluris eſt oculatus teſtis unus, quèm auriti de cem. Item, Audita mala levius ad animum accedunt, quàm viſa, Lipſ. Medh Eraſmo ſäger man och: Quæ cernuntur certiora ſunt,

quàm

quàm quæ audiuntur. Item: Oculis potius credendum, quàm auribus. Julian. Och aff Poëten:

Nec retinent patulæ commissa fidelius aures,
Quàm quæ sunt oculis subjecta.

&c. Horat. Sup. lit. Ded. Den. Efft. Hwad. Händ. Rycht.

Ögnetiänst / är Hoffmans art. i. e. Coll. 3. v. 22
Til Hofwa gieer man offta smicker för Smör. **Item: Man kysser dher offta handen / meenar dher intet medh / etc.** Besee här öfwer Pauli Epistel til dhe Colloser. Sup. lit. Till.

Ögnewänskap är ingen wänskap. Syr. 6. v. 8 & seq.
i. e. Som man sade: **Söter i munnen / falsker i grunden.** Sådana bli fördhenskul aff Erasmo kallade: Verbotenus amici. Demonax en Philosophus haar dherföre sagt: Minora sunt mala, quæ ab inimicis, quàm ab amicis inferuntur: Amicis verò qvum aperti sumus, illorum insidiis facilè capimur, &c. sup. lit. Katt. Sööth. cap. 37. v. 8 1. Joh. 3. v. 18.

Ögon see mehr än öga. i. e. Många see mehr än en. Unus non videt omnia: haar Erasmus sagt. Item, Plus vident oculi, quam oculus, &c. Xenoph. Sup. lit. Mång Störst. prov. 17. v. 24.

Öl.

Öl och Brödh giöra Kinder rödh. Syr. 37. v. 31. & seq.
i. e. Goda dagar giee gott huld / når hälsan är medh. Tyssken säger dhet samma: Bier und Brodt /

Brodt/ macht die backen roht/ etc. sup. lit. God Åht.

Öm.

Psal. 35. v. 16. **Ömsa Koppan på båda axlar. i. e.** Om strymtare/ wäderhanar och wändekåpo sagt: Som sticka sigh effter ens gunst och med gång/ och tala hwar man effter Munnen. Eras haar kalladt sådant strymterij: Duos linire pari etes. Och aff Tyskan: Sie siegeln mitt aller winden/ etc. Fab. de vespertilione transfuga, Sup. lit. Han. Åth.

Matth. 25. v. 11. 12. **Ömder kommer sedan mathen ät giömder. i. e.** Som man sade: Dher effterkommer/ han effter fuar. Dher seent kommer sår elackt säte. Item: Kommer effter som Koo i skitit Gråås. etc. Man säger och aff samma förstånd: Sero venientes malè cænantes. Item aff Terentio In tempore venire, id rerum omnium est primum, &c. Tyskarna pläga och säya: Wer nicht kompt zu rechter zeit/ geht der mahlzeit gwitt. Vthi Wärdzhusen / eller dher man haar kosthåld/ plägar stå Giästerna til wahrning skrifwit:

Es steht geschriben/ das sechs oder sieben/
Nicht sollen harren/ nach einen narren/
Sondern essen/und das narren vergessen/
etc. sup lit. Den. Komm.

Öp.

Rom. 12. v. 11. Ephes. 5. v. 16. **Öpna Säcken når Grijsen är gifwen/ du får honom intet når han blijr swiden. i. e.** Tagh emoot dhet goda som biudz. Oblata arripe säger Erasmus. Och elliest aff

lieſt aff en gammal gemeen Vers: Saccus adaptetur, porcellus cum tibi detur. Item: Nil recuſandum, quod donatur, haar och Eraſmus ſagt/etc. Sup: lit: Smijd: Tag: Tijd: Tilf:

Ör.

Örnen fiſkiar inga Flugor. i. e. Som man wille ſäya: **Kaſta bår i Biörneröff.** Flugan kan intet mätta Örnen. **Dhet ſpijſar intet i groffmaaten.** Dheraff haar och Eraſmus ſagt: Elephas non curat murem. Item: Aquila non curat muſcas. Man plågar och dherwed ſäya. Minima non curat prætor. &c. Sup: lit: Kaſt: Ley:

Örnetaſlare är en ond Skaffare. i. e. Som man ſade: Han bär ondt Malt til gillet. Han ſtifftar ondt emellan gode Wänner. Dheraff man och plågar ſäya: **Baaktaal giör wäneſkilnad.** Dhen ſom ſpör förtaal aff ſin Wän/ han får ſnart ett kalt Hierta/ etc. Sup. lit: Baakt:

Syr. 12. v 25 & ſeq: Cap. 28. v. 15. & ſeq. Jacob. 4. v. 11. 12.

Öſ.

Öſa Gull medh gröpnar. i. e. Sittia i godh Wälmacht. Man ſäger ock: **Sittia i Waffen och giöra Pijpor.** Item: **Sittia i Gudz Kälgård. etc.** Eraſmus kallar ſådant: Ambabus manibus haurire, &c. Sup. lit: Gott: Sitt:

Syr. 11. v. 14. 15.

Öſa Wälling på ſöndrigt Faat. i. e. **Giömma Gull vnder Gieterumpan.**

Syr. 19. v. 6. & ſeq. Cap. 21. v. 17.

Förtroo någon hemligheet/ som intet kan tijga. Dheraff haar och Seneca sagdt: Res magnæ non possunt ab eo sustineri, cui tacere grave est. Man kallar thet ock: Öfa Watn medh Sckll/ etc. Plutarchus haar om sådana sagt: Alter hircum mulget alter cribrum supponit. Dhet blijr aff Plauto och Terentio kallat: Operam ludere. i. e. Giöra fåfångt Arbete. etc. Sup: lit: Giöm: Tijg:

Syr. 18. v. 3 1. 32. Öfegiöös och härpesnärp giör en elak Redeswän. i. e. Otijdigt Hwshåld. Man pläghar och säya: Stundom swång och stundom språng. i. e. Antingen för mycket eller för lijtet. In excessu aut defectu. Dheraff thet och icke obilligt kan kallas ett otijdigt Hußhåld / dher intet mått achtas. etc. Sup: lit: Sompt: Stund:

Prov. 16 v. 32. Östanwäder och Qwinneträta / lychtas sällan vthan wäta. i. e. Lijka som östanstorm måst lychtas medh Rägn och Wäta: Altså når Qwinfolcken kijfwa och bannas / går thet sällan aff vthan Thårar. Therföre plägar man och säya aff Tyskan: Guhtwetter und Weiberlachen / verkehren sich in geringen Sachen. etc. Sup: lit: Qwinn: Säll:

FINIS.

Veterum & novorum

ROVERBIORUM SUEO-
GOTHICORUM

AUCTARIUM

Ad Nobilissimi Domini

CHRISTOPHORI L. GRUBBI

Præs. Calm.

Manuductionem

Suetice, Latine & Germanice

ADORNATUM.

Thet är:

Gambla och Nyia

Swea och Giötha Ordspråkz

Tilökning/

Efter then Edle och Wälb. Herrens

HRISTOPHORI L. Grubbs

Præsid. i Calmare/

Anledning på

Swenske/ Latin och Tyske

Giord

aff

LAURENTIO Danielsonio Törning

Gothob. West-Goth. Jur. Studios.

STOCKHOLM/

tryckt hoos Niclas Wankijff/ Kongl. Booke-

Åhr 1677. medh egen bekostnade.

Proverb. cap. 26. v. 9.

Itt ordspråk vthi en dåra
munn/ är såsom en törneqwist/ the
vthi en druckens mans hand stinger

Syr. cap. 6. v. 35.

War giärna när the gamble/ oc
hwar en wijß man är/til honom hå
tig/hör giärna Gudz ord/och mär
giärna wijßheteñes goda ordspråk

Idem cap. 8. v. 9.

Förachta icke hwad the wijse talo
vthan rätta tigh efter theres ord
språåk.

Idem cap. 39. v. 39. 3.

The kunna icke läsa några ord
språåk/ etc. Item: Han måste lär
andelige ordsprååk/ och öfwa sig
vthi diupt taal.

Then 16. Swensk. Dom. Regl.

Allmenneliga ordseder bruka
för layh. vid. ibid. not.

Gunstige och wälwillige Läsare.

Iagh mände icke så länge sedan förspörta huruledes Ehreborne och Wälbetrodde Niclas Wankijff Hans K. May:t Booketryckiare ibland annat haar låtit vthgå aff sitt Booketryckerij / dhen Edle och Wälborne Herr Christoph. L. Grubbs Præsid i Calmar. PENU PROVERBIALE, hwilket iagh migh vpsökte / nedh åhoga en och annan gång igenomläste / och befann i dhet högtberömmelige Wärcket para ett ymnigt förrådh aff allehanda gamble och nye / andelige och wärldzlige Swenska Ordhsseder och Lärespråk / medh dher til lydande Sententier, Verilogier, ricktige och wäl öfwereens stämmande Concordantier Ordhspråken emillan / sampt lämbnlijke Skrifftens Rum i Brädden tilsatte / hwar aff dhen unstige och wälwillige Läsaren öfwerflödelligen kunde hafwa / medh hwilket han sine Sinnen / ehuru granlagade dhe woro / nogsampt förlustade och förnögde. Icke dhes mindre haar Wälbe:te Author behagat til öfwerflödh nmåla ey skola wara otienligit / ey heller ohageligit om någon yngre / som dher til hade ägenheet / tijdh och tilfälle / några ordspråk sammanpläckade och til dhes högtberömmelige / wäl åbegynte och lyckeligen ändade Wärck tilökte /

bijfogade och inlade. Dher hoos haar man och förnummit aff wälberörde Booketryckiare / at han än yttermehra / såsom för dhetta / funnes och woro wäl benägin / aff egin bekåstnad / hwad man i kortheet här vppå vnderstodo sigh at giöra / tilöka / bijfoga och inläggia / tryckia låta : Alt fördhenskul / ehuruwäl dhes swårheet migh en och annan gång i förstonne afskräckte / haar iagh intet kunnat låta theße gode tilfälle gåå migh förbij / vthan ärnade i begynnelßen dhe gamble Ordsprååk som här och dher vthi Konunga och Höffdinga Styrelßen stå / afskrifwa / och dhem medh dhen vthtydning Professoren Herr *Johan Schefferus*, haar giordt / dhem wid hängia / men besinnade dhem wara alt för fåå / hälst emädan flere kunde dher til giöras och hafwa sitt rum ; ty fann iagh rådeligest wara at insambla några flere / dhem dher til sättia / och i all giörligh måtto föllia dhen skickelße anstalt och ordning / som offta wälbem:te Autho för godh haar ehrkiändt och wärckställig giordt vndantagandes / at iagh ibland / anten haa måst medh längre exempel, historier och sententier min enfaldige mehning förklara / elle jämförde Ordeseeder til at vndfly en mörck kor heet wijdlyfftigare vppreppa eller och A / B / C ordningen så förandra / at iagh haar satt effte några andras exempel Ä och Å vnder A o Ö vnder O / men i dhet öfrige / så wijda dhet h låtitsigh giöra / lämpat migh effter Authorer förmodandes lijkformigheeten / om hwilken ia migh städze beflijtat hafwer / aff dhe rättsinni

ty warder ogillad. Ey heller må någon billigt vndra dher vppå / at iagh haar ibland/ några gamble ordqwäde infördt/ eller några nye sielff tilökt/hälst emädan dhet är en galin afwund dhe gamblas wijse taal / som aff vhrminnes tijder äre brukade/ såsom dhe dher intet dogde/ förack-ta/och afwug galinskap/alt nytt såsom dhet skulle wara dhet bästa/ allena/ gammalt oachtat/beha-ga. Dherföre haar Ovenus til Antiquari-os och Novatores wäl och märckeligen sagt: Stultà hæc invidia est, cui cuncta recentia sordent, Invida stultitia est, cui nova sola placent.

Här aff kommer dhet at man medh wälbe:te Authore / haar gifwit dhenna lilla book en så-dan titulum: Gambla och Nya Swen-ska Ordspråkzbook. Dhesförvthan må-te iagh och här tilstå och bekiänna migh eff ter-krefne Ordhseder medh sine dher til behörlighe-er medh flijtigh åhoga hafwa dhels aff dhe böc-er och skriffter / som här nedan finnas antäck-nade / dhels och aff vmgiänge och samtahl ammanpläckat / och til wiße ställen förde. Elliest swa sum blant ädhlä fruckt voxör nällär/ tithstlä ok torn/ man skal hem uptaka ok bortkastä/at the vmga y the godhä fruckt / swa skal man ok äfsä sä illgärningzmañom ok wrang-visom/at the vmgaa äy goda mañom/ om säyes vthi Företalet til Helßinger. dy haar man och funnit skiäligt effter en vhrminnes och fl. plägsed/ wid tijd/ rum och tilfälle dhe gode om altijd heder ähra och beröm äro wärde / be-

 römma

römma / och twert om dhe onde/ som altid last / skam och neesa förtiänt/ på dhet dhe aff sine onde giärningar må blifwa ehrkiände/lasta/och änteligen så laga at dhe vthelyckias ifrån heeder/ ähra / och beröm / som onde äro / och dhe ifrån skam/ last och neesa/ som gode äro. Warder altså ingen rättskaffens aff hwad stånd eller wyrde han wara kan/ fast man i slijke ordformer synes tala i gemeen/vnder slijke Ordsprååk begrijpin/ eller i någon måtto betungat/ och wil man förmoda at ingen sigh något aff dhem til tyngd påbyrdandes warder. Dher och någon woro/ som tyckte onödigt wara / rum och ställen/ aff hwilka man fölliande ordqwäde haar sammanpläckat / wijsa / han wille dher hoos betänckia mig här medh hafft i sinnet/ ehuruwäl dhet ey skiee kan/ vndwijka smädemunnar/ som föregifwa wara ganska nödwändigt/ Authorem deß book och capitel, som man följt hafwer / vppå peka / så frampt man ey må beskyllas för dhen som införer andras / såsom woro dhe hans egne ordhqwäde; haar iagh fördhenskul måst heller synas för sådane medh ledesamheet wara wijdlyfftig/ än androm med mißtancka kortt. I dhe öfrige förmodar och tien stligest ombeder iag/ den gunstige och wälwillige Läsaren täcktes min enfaldige dock wälmente omdömers vptäckiande/wälwilleligen vhrsäckta/wijdlyfftigheten med sitt tolamod förkorta / korttheten medh sin wälwilligheet förlängia/ och hwad som helst honom synes felas / anten medh en god willia/ eller sielfwa wärcket förbättra och vpfylla/ så warder ha

dh

dher igenom en annars feek öfwerskylandes/och sin egin heder wijsandes. Dher iag dhetta winner/ tåncker iagh wil Gud lijfwet förlåna hwad här vthi en ganska kort tijdh kan wara tilgiordt/ förmera och förbättra. Dhetta är dhet iagh dhen gunstige Låsaren wil hafwa förståndigat och sluteligen vnder Gudz dhen mäcktigas beskydd/ troligen befallat.

Stockholm til den 1 Jan.
Anno 1678.

Ovenus libr. un. Epigr. 15 Ad Librum.

Parve liber patriis monitis munitus in aula
Discito fortunam sortis utramq; pati,
Illic invenies aliquem tibi forsan amicum;
Atq; aliquis contra qui malè dicat, erit.
Si quis nimium rigidus, nimiumque molestus,
Non me sed dominum, dic, reprehende meum.

Idem lib. eod Epigr. 233. Ad Lectorem.

Qui scribit, laudatur ab his, culpatur ab illis,
Lectoris vultu statque caditque sui.
Semper agit causam, nec tempore transiget ullo:
Semper enim sub te judice, lector, erit.

Idem libr. 3. Epigr. ult. Ad Lectores

Non cuivis Lectori, auditorive placebo:
Lector & auditor, nec mihi quisque placet.

DOMINIS
Proverbiorum Sueo-Gothicorum Scriptoribus.

TAlia verba prius multi ſcripſere latini,
Qualia neglexit noſtra Minerva diu.
Veſtra ſatis longi tamen hæc farrago libelli
Nobis eſſe docet non ſine dente, ſales
Quos qui temporibus ſobrieque & rebus adaptat,
Sollicitos ſolvit, mente, non enſe nodos
Verbaq́; dum condit doctô dulciq́; lepore
Abſtruſos penetrat, ſæpè jocãdo, animos
Quæquè ſenes, juvenes, ut & omnis ſexu & ordo
Sæpè loqvuntur, habent hic ſibi quæ re vocent.

JOHAN. WIDIKIND
Hiſtoriogr. Reg.

Til
Dhe Twenne Swea och Göthа Gamble Ordeſeders Opprättare.

DYgde-Solens barn ähra
Alle vthaff echta ſängh/
Ährekrantzar dhe mäſt bähra/
Siällan eiänar en för drängh/
Edelſtenen han ey ſkattas/
Förr än han rätt fäyat blifr/
På hans wärde då ey fattas/
Sedan man hans färga yfir.

Gamble Ordſpråk dhe må heeta
Blomman vthaff ſkoore förnuffte/
Hwar vthi man måſte leeta/
Om han finner ſmaak och luffte.
Dhen ſom wackra ordhqwädh giömer
Vthi hiertat hugh och ſinn/
Dhet är bättre ſom iagh dömer/
An ſom guldh förwaret i ſkrijn.
Guldh och pänning' dhe förſwinna/
Dyre huus dhe ruttna kull/
Lärdoms-ſyßlor dhe mäſt winna/
Loff och roos medh giöppen full.
Tijdh och ålder all ting tährer
Ställam gråmar lärder book/
Dhen för henne nampnet bährer/
Kallas ewigt ſnäller/ klook.

JOHANNES SECUNDUS
Diſtman Upland.

Antäckning på dheras Nampn och Skriffter / ſom iagh widh tijdh och tilfälle på ſine rum och ſtällen haar infördt och efterfölgt / och äre förnembligaſte dheße / ſom här vnder ſkrefne finnas.

Nembl.

A

Accurſius. pag. 155
Adelige Privilegier. pag. 127.
Æſophi fabulæ. pag. 47. 64. 70. 71. 97. 100. 113. 121.

Alaricus dhe vthlâuſte Giöthars Konungh. pag. 152.
Alciatus. pag. 39.
Alexander Magnus. pag. 88. 96. 102.
Andreæ Spurmans Medic. Doctor. Sundheeţ Spegel. pag. 51. 83. 132. 152. 157.
Antiquitat. Sueo-Gothic. Doct. Johann. Locc. pag. 8. 32. 33. 51. 61. 63. 77. 79. 83. 95. 96. 118. 152.
Ariſtoteles. pag. 73.
Arnoldus Mœlerus. pag. 40. 72.
Athanaſius. pag. 95. 123.
Athenæus. pag 156.
Auguſtinus. pag. 83. 119. 126.
Auſonius, pag. 117.

B

Baldus.
Biblia. pag. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36, 37. 38. 39. 40. 41. 42. 44. 45 46. 47. 48. 49. 50. 51, 52. 53. 54. 56. 58. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 91. 95. 97. 98. 99. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 110. 111. 112. 114. 115. 117. 118. 119. 121. 122. 123. 124. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133 134 135.

135. 136. 137. 138. 139 140. 141. 142
143. 144. 145. 146. 149. 150. 151.
152. 153. 154. 156. 157. 158. 159.
160. 161. 262.
Bovillus pag. 45. 105. 157.
Burei Ordspråål; A, B, C. pag. 5. 8. 11.
13. 34 37. 39. 40. 42. 45. 64. 67
73. 90. 94. 97. 99. 112. 123. 124.
125. 126. 127. 128. 137. 143. 153.
154.

C

Carl Bonde. pag. 34.
Carolus IX. pag. 120. Canuti. pag. 75. XI.
pag. 68. 77. 128. 130. 137.
Cassiodorus. pag. 84. 157.
Cato. pag. 19. 28. 77. 103. 108. 139.
Catullus. pag. 82.
Christiernus II. pag. 4. 57.
Christophorus Grubb. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.
20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27.
28. 30. 31. 32 33. 34. 35. 36.
37. 38. 39. 40. 41. 42 45 46. 47.
48. 49 52. 53 54. 56. 58. 59. 61.
62. 63. 64 65. 66 67. 68. 69. 70.
71. 72. 73. 75. 76 78. 79. 80. 82.
83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 92.
93. 94. 95. 96. 97. 99. 100. 102.
103. 104. 105. 106. 107. 108. 109.

110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 118. &c.
Christoph. Lehman Florileg. adag. Germanic. pag. 46. 65, 133.
Chronius Lauremberg. pag. 102. 137.
Chrysostomus. pag. 126.
Cicero pag. 41. 53. 59, 76. 87. 101. 105. 110. 132. 139. 141. 143. 149. 151. 154. 155.
Herr Clas Rålamb. pag. 22. 24. 27. 94. 131.
Claudianus. pag. 94. 113. 144.
Columbus. Vid. Samuel.
Cornelius Nepos. pag. 6.
Curtius. pag. 96. 160.

D

Darius. pag. 88.
Demostenes. pag. 97.
Dictionarium Lincop. Petri Jonæ episc. ibid. pag. 19.
Diogeniani collectanea. pag. 141.

E

Erasmi adagia. pag. 3. 4. 7. 10. 15. 22. 24. 31. 36. 37. 41. 48. 56, 57. 58. 60. 63. 69. 75. 77. 81. 82. 87. 93. 95. 99. 104. 105. 106. 107. 114. 119. 124. 128. 131. 134. 143. 149. 155. 158. 161. 162.
Erasmus de civilitate morum. pag. 24. 79. 157, 158.

Ericus Schroderus tranſlator & Secretarius Reg. pag. 95.

F

Fabulæ Æſopi. vid. ſup. Æſopus.
Flowetz Sagan. pag. 133.

G

Gaturicks Saugun. Verelii. pag. 32. 63
Gellius. pag. 66. 142.
Georgii Stiernhielms Hercules. pag. 81. 91. 92. 94. 100. 158.
Parnaſſus triumphans. pag. 14. 49. 61. 93. 109. 116. 141. 153.
Öfwerſtrifft vppå Månen. pag. 67.
vppå Spinnelen. pag. 106.
Grotius. de Jur. Bell. & Pac
Guruns Ettreinaleick. pag. 12.
Konung Guſtaff Adolph. pag. 119. 150.
Gyllenne A, B, C. pag. 6, 45.

H

Hans Oloffſons Lincopenſis Borgemäſtares i Linköping Rijm Chrönica. 4. 89.
Hartman. Piſtor. quæſt. Jur pag. 27.
Helßingelagen. pag. 66. 31. 162.
Henricus Valeſius. pag. 79.
Hervarar Saug. Verelii. pag 31. 86. 109. 113
Hiſtor. Suco-Goth. Doct. Johan. Loccen. pag. 15. 119.
Hiſtor. Gœtric. & Rolvon. Verelii. pag. 32. 63.

Home-

Homerus. pag. 67. 104. 121. 122.
Horatius. pag. 5. 12. 25. 51. 60. 73. 81. 82
83. 115. 129.

I

Jacob Pontus De La Gardie Grefwe. p. 119
Joan. Flitneri Nebulo Nebulonum. pag
48. 87. 140.
Joan. Ulpius. pag. 49.
Joan. Girardus. pag. 124.
Johannes Loccenius. Vid. Loccenium.
Johan. Baneer. pag. 15.
Johan. Magn. Archiep. Upſalienſ. Chro
nic. pag. 77. 84. 151.
Johan Stiernhöök de Jur. Sueo-Goth.
vetuſt pag. 50.
Johan. Schefferi Memorabil. Gent. Sue
tic. pag 15. 28. 15.
Ejuſdem Phædrus pag. 20. 123.
Item not. ejus in Konunga Styrelſſen
pag. 73. 78. 117. 123. 149. 150.
Johann. Hugvetanus Gallus. pag. 63.
Johannes Botvidi Konung *Guſtavi Adolphi* Fäldepredikant. pag. 119.
Jonæ Petri Epiſc. Lincop. Dictionar. La
tino Sueo-German. pag. 19.
Jungfru Privilegierne. pag. 12.
Iuſtinus. pag. 33. 113. 117.
Ius Canonicum. pag. 4. 35. 37.
Ius civile Roman. 6. 8. 12. 16. 18. 20
22. 26. 27. 28. 85. 86. 103. 107
132. 139. 155. 158.

is Saxonicum. pag. 106.
ıvenalis. pag. 43. 49. 107. 153.

K

Konunga Styrellßen. pag. 12. 17. 42. 49. 70. 73. 77. 78. 84. 113. 117. 118. 123. 149. 150. 154.
Kong Christiern dhen 2 och omilde. pag. 4 57 89. Giöetrick. pag. 38. Carl dhen IX pag. 120. Gustaff Adolph pag. 119. Ptolomæus pag. 44. Carl Knutßon. pag. 75. Theodoricus pag. 78. Alexander hin mycke pag. 88, 96. 102. Alaricus dhe vthlänste Giöthars Konung. pag. 152. CARL dhen XI. wär nu regierande allernädigste Konung. 68. 77. 128. 130. 137. &c.

L

Landzlagen. pag. 4. 18. 20. 33. 35. 53. 55 84. 101. 112. 142. &c.
Laurentii Vadensteens disputation om Krigs rätt. pag. 12.
Lexicon Iur. Loccenii. pag. 32. 38. 59. 63 68. 95, 103. 113. 121.
Lipsi Politica: pag. 49.
Livius. pag. 62.
Loccenii Antiquitates Sueo-Goticæ pag. 8 32. 33. 51. 61 63, 77. 78. 83. 95 118. 152.
Synopsis Juris. pag. 11 17. 26. 28. 24. 35. 37 38. 66. 67. 76 86. 90. 94. 101. 106 162
Historia Suco-Gothica. pag. 15. 119.

Versio

Verſio Latina Legum Suaticarum.
pag. 16.18. 25. 26. 85.
Notæ Politicæ in Curtium. pag. 34.
Syntagma. Politicum. pag. 87.
Lexicon Jur. Sueo- Gothic. pag. 32.
38.59.63.68.95. 103. 113. 121.
Lucianus. pag. 60. 61. 75.
Lychophron. chalcidenſis. pag. 98.

M

Macrobius. pag. 87.
Mantuanus. pag. 112.
Martialis. pag. 133.
Maximinus Thrax. pag. 137.
Maxentius. pag. 133. Ejus Symb. pag. 133.
Memorabilia Gētis Sueo-Go. Jo. Sch. p. 15. 28

N

Nazianzenus. pag. 120.
Nebulo Nebulon. Ioan. Flitn. p. 48. 87. 140.
Neronis Symbolum. pag. 19.

O

Olai Petri Chronica. pag. 33.
Olai Verelii Profeſſoris Anti. Acad. Upſa.
Hervar. Saug. pag 31. 86. 109. 113.
Hiſtor. Gætric. & Rolvon. p. 32. 63. 153
Östgötelagen. pag. 50. 55.
Oveni Cambro- Britanni Oxonienſis Epi-
grammata. pag. 7. 9. 14. 20. 29. 31. 33. 34. 42.
44. 45. 46 51. 52 53. 55. 59. 61. 64. 65. 67.
70. 71. 72. 74. 80. 81. 89 99. 65. 98. 102. 105. 106
108. 109. 110. 111. 116. 119. 120. 122. 127. 129. 136
137. 138. 143. 144. 149. 150. 155. 159. 161. 162.
Ovidius. pag. 35. 36. 41. 62. 73. 107. 121. 130. 145. 143.
150. 155 156.

Papi-

P

Papinius Statius. pag. 106.
Parnassus triumph. Stiern. p. 14. 49. 61. 93. 109. 116.
Persius. pag. 95. (141. 153.
Phædrus Ioannis Schefferi. pag. 20. 123. 149.
Philippus in Postill. Pessel. pag. 120.
Plato. pag. 35, 140.
Plautus. pag. 6. 37. 45. 76. 109. 156.
Plinius. pag. 31.
Plutarchus. pag. 158.
Propertius. pag. 22. 123.
Prudentius. pag. 47.
Ptholomæus. pag. 44.
Publius. pag. 10.

Q

Quintilianus. pag. 48.

R

Ralambi observation. Iur. Practic. p. 22. 24.

S (28. 94. 131.

Sallustius. pag. 154.
Salomon. pag. 142. (102. 127.
Samuelis Columbi, odæ Sueticæ p. 47. 101.
Epigrammata pag. 52. 109. 127.
Schottelii Tyste Ordqwäde. p. 40. 58. 132.
Seneca. pag. 45. 62. 67. 74. 113.
Septalius de ratione status. pag. 116.
Sesellius de Republica Gallic. pag. 150.
Sophocles. pag. 71. 78. 162.
Stadzlagen. pag. 20. 94. 150.
Statius Papinius. pag. 104.
Stiernhielmius, vid. Georg.
Sudermannelagen. pag. 85. (Sueto-

Suetonius. pag. 4. 118. (Suidas. p. 101.
Symbolum Neronis. pag. 29. Flavii Claudii. pag. 33. Decii. pag. 67.
Maxentii. pag. 133.
Galerii. pag. 151.
Synopsis Iur. Pub. & Privat. Doct. Johan. Loccen. 11. 15. 17. 26. 28. 34. 35. 37 38. 66 67. 86. 90. 94. 101. 106. 102.

T

Tacitus. pag. 62. 86. 113. 154.
Theocritus. pag. 99. 124.
Theocritus Götharnas vthländste Konungh pag. 78.
Theodorus Beza. pag. 47. 115.
Theodosius Magnus. pag. 102.
Terentius. pag. 5. 13. 40. 47. 51. 61. 91 94. 95. 97. 99. 102. 109. 129. 133 153. 156. 161.

U

Vplandslagen. pag. 66. 113.
Valerius Maximus pag. 72. 149.
Vegetius de re militari. pag. 118.
Velleius. pag. 86.
Verelius. Vid. Olaus.
Virgilius. pag. 5. 40. 71. 89. 124. 162.

W

Wästgiötheiagen. pag. 50. 55. 63.

Z

Zenodotus. pag. 157.

Ack.

Ckt gieer mackt. i. e. Dhen som sitt acktar han blijr mächtigh. Dher medh plägar man säya: Observare habet. Hijt länder och dhet: Bonus servatins, facit bonum Bonifacium. Sampt dhet Authoris: **Godh giömmare/ etc.** Prov. 13. v. 11.

Ada.

Adam och Ewa/ dhe bakade stora lefwa/ når Adam bleff dödh/ bakade Ewa mindre brödh. i. e. När mannen lefwer/ så lefwer skaffaren/ men når Mannen döör/ döör och skaffaren. Eraſm. haar fördhenskul sagt: Promus magis quam condus. Item, Ecclipsin rarò patitur sol, luna frequenter, est magis ad lapsum fœmina prona viro. Man må och säya medh dhe Tyske: Wo ein man ist/ und kein weib/ da ist ein kopff und kein Leib. Wo ein weib ist ohne mann/ da ist ein Leib/ und kein Hanpt dran. Jämför dhet Auth. **Änkiestand är ynkestand.** Sampt dhet: **Änkian är elendigh/ med henne finnas få beständigh.** Lev. 25. v. 26.

Aff.

Aflat blijr snart ödt/ når dhet ey warder wijdskiött. i. e. Dhen som wil tära och intet sambla/ föröder snart dhet som förr är aflat. Jämför dhe Auth. **Dhet minskas** Prov. 13. v. 11. & Syr. 42. v. 9.

altijd/ etc. Item: Dhen meer wil tåra/ &c. Sampt dhet hoos mig: Penningepungen pöser/ etc.

Prov. 26. v. 10. Matth. 7. v. 6.

Aff vlfwen blifwer aldrigh lamb.

i. e. Ond blijr aldrigh godh. Thetta haar S. Hans Olofsson Lincopensis fordom Borgmästare i Linköping/ sampt Lagman öfwer Östanstång infördt vthi Kong Christierns dhen II och omildes Rijm-Chrönica pag. m. 22. och lämpadt til berörde tyrans vlfwelefwerne af hwilket man ingen bättring haar hafft at förwänta. Dher medh haar Svetonius lib. 8. sagt Vulpes pilum mutat, non mores. Item: Erasmus: Lupus pilum mutat non mentem. Hijländer dhet Tyska: Mancher bessert sich wie ein junger wolff / wie der peltz vom waschen wie der fist an der sonn. Item: Ein böse wird nicht frommer ob er schon alt wird. Jämför dhet Authoris: **Vndt göra gott af dhet som intet duger** Item: **Vlfwen byter fulle Håår/ etc.**

Exod. 20. v. 16. Deut. 5. v. 20. & seq.

Afwundzman böör icke wittne

Dhetta hafwer Doct Johan. Loccen. wid dhen 16. Swenska Dom. Regl. så vthtolkat: Invitus non dedet testari Jämför cap: K. Unic. cap. 21. in princip. Tingmb. cap. 1. 1. Konungb. St. L. Caus. 3. quæst. 5. c. 3. &

Ag.

Syr. 30. Prov. 22. v. 15. & 28. v. 15. 17.

Aga och rijs giör barnen wije

1. e. Agan är godh när måttan är medh plägman såva: Disciplina mediocris bona est. Hijländer thet Tyska: Die ruth macht die kind guth. Jämför dhet Auth. **Agan är god.** Item dhet hoos migh: **Wrid widian.**

Ag

Agg aff allom är ondh i mångom fallom. Vid. Burei A, B, C. acerba increpatio movet indignationem, modesta admonitio pudorem. Jämför dhe Auth. **Många hundar/ etc.** Item: **När många spotta på en steen/ etc.**

Al.

Alla swijn swarta i mörckret. i. e. Kiärleken giör blinde. Dher medh haar Virgilius sagt: Tenebris nigrescunt omnia circum. Dhetta sannas och vthi dhe Tyska: **Ein blinder meynt/ alle kuhe seynd schwartz.** Item: **Dhes nachts sind alla katzen grau.** Hijt länder dhet Authoris: **Blinder drömer/ etc.**

Allrigh så narrij, dher är ju alfwar ibland. i. e. Mången skiämptar bara sanningen. Dher medh haar Terentius Heaut. sagt: Jocone illæc dicat, nescio. Här medh sampthycker Horatius: Misce, ait, stultitiam consiliis brevem. man plägar och säya: Amicum lædere ne joco quidem licet. Item: Nunquam sunt grati, qui nocuere sales. Hijt jämpas dhet Tyska: Schertz bestehet in natürlicher hurtigkeit/ denn so schertz nicht saltz oder zucker hat/ ist bawren werck. Hijt fogas och dhet Authoris: **Föga skiämpt / som icke haar något alfwar medh/ etc.** Prov. 26 v. 18. 19.

Almosagifft vtharmar ingen/ och kyrckiogång försummar ingen. i. e. Dhen som gifwer almosa i Gudz nan pn/ giör sigh ey therigenom arm/ och dhen som går flitigt i kyrckian hindrar medh dhen tijdspillan intet arbete. Ty Gudh wälsignar både dhen Deut. 15. v. 7. 8. 9. 10.

som geer allmosa och dhen som flijtigt gåår i hans huus och kyrckio.

Prov.v.16. v. 8. **Alt thet som medh synd fås/ thet skal**
Syr. 21. v. 9.10. **medh sorg förgås.** Konunga Styrelsen. 75. 2. 53. Medh dhetta instämmer en Vers aff dhet Gyllende A, B, C. så lydandes: Vthi stoor träta wåld och kijff/ etc. Hijt länder Honorij symbolum således författat: Malè partum, malè dilperit. Man plägar och säya medh the Tyske: Vnrecht gut ist nn funck im kleider kasten/ som han säya wille dhet förgås. Här haar och Authoris sitt rum: **En crätt penningh drar 10. andra medh sigh vth/ etc.**

Rom. 12. v. 17. **Alt lofligit är intet altijd ährligit.** i. e. Mången haar loff til at giöra dhet som v. thi sigh stelff är oråhrligit. Många exempel här om finner man hoos Cornelium Nepotem vthi förtahlet til Läsaren / hwilken dheß vthan haar sagt: Non eadem omnibus sunt honesta atque turpia, &c. Hijt länder dhen Rom. Dom. Reglan: Licita non semper honesta sunt. l. 144. Dig. de Reg. Jur.

Rom. 12. v. 16. **Alt thet [illegible]gh haar/ så haar iagh på migh/ wil tu icke haa migh/ så kan sin la gåå migh.** i. e. Dhetta plägo dhe rätsinnige Jungfrur säya/ som ingen willie bedraga medh försäkringar om stoor rijkedom Man plägar fördhenskul medh dhem säya Cum subsilio, facultates omnes meæ com moventur. Dher medh haar Plautus in Ru dentibus sagt: Hoc quod induta sum summa opes. Hijt kan man ey obilligt lämpa dhet Bi antis: Omnia mea mecum porto. Jagh flu

te

ter medh dhet Fraſmil: Omnem facultatem indutus. På dhet ingen medh ſkiäl må kunna förſmå dhem för ſin fattigdom pläga dve förſwara sigh aff dhetta: **Jagh är Jungfru på min åhra/ faſt iagh är ey Jungfru på godz eller gårda.**

An.

Anten Brödh eller Dödh. i. e. Anten en prophiterligh Seger eller Döden. Här medh kommer dhetta hoos migh wäl öfwerens:
Seger eller Döden.

Ap.

April wijſar sin Narr hwart han wil. Syr. 3. v. 23. 24.
i. e. Den förſte dagen vthi April plägar man med Aprille Zedlar/ eller annat wijſa förwetne och nyfijkne til ſine bekante/ och ſedan dhem för ſin nyfijkheet förbrå medh dhet Auth. Ordſpråk:
Förweten ſpöör tijdender.

Aprille Snid är ſä godh ſom Färegiö. Lev. 26. v. 4. 5.
i. e. Gamble Åkermän mehna dhen ſniön ſom faller vthi April Månad/ ſkal giöra ſå godt wijd Åkrarne ſom dhe woro giödde med fåra giöd/ hwilken man håller för dhen bäſta. Giödningz nyttigheet anbelangande/ ſå beſkrifwer Ovenus henne altſå:
Vile excrementum ſtercus, ſed inutile non es:
Tu nutrimento das alimenta meo.

Aptans bidr ofrom sauk: i. e. Ond ſaak wäntar mörkret medh hwilket hon må ſkylas. Enär Kong Roloff Giötricks Son vthi Giötalandet han friſade til Fröken Torborgh Kong Erichs dotter vthi Swerige/ och K. Erich förhindrade honom en godh ſtund med Prov. 21. 15.

annat föga angenämbt taal/ låter Kong Roluff förstå redelige saker och vprichtige Gifftermåhls handlingar intet böra vpskiutas til Afftonen/ emedan ett sådant ärbart förehafwande hwarken borde eller kunde styp Liwset. Vid. Doct. Johan. Loccen. Antiquitat. Sueo-Goth. lib. 2. cap. 16. pag. m. 111. Dher medh haar Auhor sagt: **Skyldig är i altijd rädder/ etc.**

Ba.

Judic. 19. 5. 8. **Barn bedas Brödh / säll är dhen som haar i nödh.** Vid Burei A, B, C. Dherföre plägar man säya: **Brödh är godt för hungers nöd.** Men twärt om heeter dhet så: **Mång barn lijter maat / etc.** See Authorem.

Pyr. 30. v. 7 **Barnet säger fulle hwadh dhet fäär/ men intet hwadh dhet giör / i. e.** Barn klaga sin nödh / men förtija sin skuld. Author haar fördhenskul wäl sagt: **Barn klaga wäl öfwer rijset / men tijga dheres brott.** Dhetta arfflyte flyter på oß alla.

Bä.

Prov. 20. v. 18. **Bättre wara firi war/än äpte snaar.** Konunga Styrelsen 194. 4. 1. i. e. Bättre är wäl föresee sigh/ än illa förgiöra sigh. Dherföre haar dhen werldzlige wijse Democates sagt: Præstat consilium actiones præcedere, quam pœnitentiam subsequi. Man må och medh Keysarenarne Valent. Theod. och Arcad. l. 1. Cod. Quando lic. unicuiq. sin. Judic. se vendic. säya: Melius est occurrere in tempore, quam post exitum vindicare. Hijt

länder

länder dhet Tyska: Thu nichtz ohne rhat / so gerewtz dir nicht nach der that. Item: Vorgethan und hernach bedacht/ hat Vielen grossen schaden bracht. Item: Nach der taht / versteht auch der narr den raht. Jämför dhet Auth. **Efftterrådh är intet rådh.**

Bättre något än intet. Dherföre haar Auth. sagt: **Bättre tunt öl än tomma kaar/ etc.**

Bättre är sielff äga/ än bedas til låns aff syster. i. e. Bättre är haa sielff i förrådh än låna aff en annan. Dhe Tyske haa fördhenskul sagt: Freund sein gut/ aber weh dem/ der ihr bedarf in der noht. Item: Wer gelt hatt darf der hülff nicht. Hijt länder dhet Danska ordspråket: Jeg finder ingen Ven/ thuor tro hand kan väre / som i nöd hielper saa vel/ som mine penge. Jagh sluter och håller medh dhet Authoris: **Siälffsägan är altijdh bäst/ etc.** Syr. 29. v. 27.

Bättre är giffta sigh än brinna. Ovenus haar och gifwit en sådan Läktedom här til: 1.Cor.7. v. 9.

Igni sub tralato lignum (jejunia servans)
A muliere fede (sicut ab igne) procul.
Si tuus istorum neutro consumitur ardor.
Uxor ducenda est. Hæc erit instar aquæ. Syr. 23. v. 22.23.

Idem iterum ita:

Ureris? nxorem ducas, non expedit uri;
Conjugis in gremio mortificanda caro est.

Hijt länder dhet Tyska: Es ist besser freyen denn brust leyden. Twärtom dhe som kunna hålla sigh/ är dhet gott at dhe intet befatta sigh medh hustru. Här om kan läsas dhet hoos mig: **Giffter man sigh intet mädan man**

ey seer/ så giffter man sigh ey sedan man något seer.

Syr. 12. v. 15. & seq. **Bättre är en surmulin wänn/ än en gladlynt fiende.** i. e. Bättre är dhen som seer trumpin vth och tigh älskar/ än dhen som seer glader vth och tigh hatar. dher medh haar Erasmus sagt: Ama tanquam osurus, oderis tanquam amaturus. Hijt länder dhet Tyska: Besser saurseender freund/ als lachender feind. Author gillar dhet samma med dhesse ord: **Söter i munnen falsker i grunden.**

Syr. 29. v. 29. 1. Cor. 7. v. 20. & seq. **Bättre är wara sin egen swältingh/ en annars brödätare.** Dher med haar Seneca hållit/ då han sade: Omnium quidem occupationum conditio misera est, eorum tamen miserrima, qui ne suis quidem occupationibus laborant, ad alienum dormiunt somnũ, ad alienum ambulant gradum ad alienũ comedunt appetitum. Man älskar heller frijheet met Plauto, som således här om haar skrifwet: Omnes profectò liberi libentius summus, quam servimus, acerba enim est omnis homini ingenuo servitus. Seneca haar här och wäl giordt tit til/ sägandes: Inæstimabile bonum est suum fieri. Tysken haar fördhenskul sagt: Wer sich mit der armuth behelffen kan/ der bedarff keiner dienst und herrngunst. Item: Der ist ein Herr der seiner selbst Herr ist. Item: Wer sein kan seyen/ der diene keinem. Hijt lända dhe Auth

Dhen som wil lefwa i gott maak/ &c

Item: **Hemma är hwijlan bäst. etc**

Prov. 20. v. 18. **Bättre wäl föresee sigh/ än illa för giöra sigh.** i. e. Bättre är wäl betänkt sig

figh än illa stada figh. Medh dhetta jämför dhe hoos migh: **Bättre är war fire war / än åpte snar: Hwatna är spurdaga wärdt.**

Bättre äro twå än en / enär dhen ene faller / så hielper dhen andre honom upp. Dherföre pläga dhe i Räckninge-Scholen säya: Unitas neque multiplicat, neque dividit. Eccl. 2. v. 18.

Bättre ohämpnat än illa. Vid. Doct. Johann. Locc. Synopf. Jur. Privat. Differt. 30. quæst. 21. Marc. 11. v. 26.

Be.

Bedia biuder boot / dhet är ondt fruchta för hoot. Vide Burei A, B, C.

Beek och tiära är Bätzmans ähra. i. e. En Smedh ståår dhet wäl at han är smittigh / en Muremästare at han är leerugh / en Bätzman at han är tiärigh / ty smitten witnar om Smedens ijdigheet / Leeret om Muremästarens flijt / och Tiäran om Bätzmans arbetzsamheet. Dherföre haar Horatius dhem til ähra sagt: Callidi nautæ, horrida vincunt æquora. Man plägar och på Swenska säya: **Dhet är ingen lasteligh orenligheet / som man kan twätta aff sigh.** Cant. 1. v. 5.

Betalt arbete gåår långsampt fort. Arnold Mœller. i. e. När Arbetzlönen giffz förweh på handen / pläga Embetzmännen lofwa skola gåå fort til / men efterkomma sitt löfte långsammeligen. Man säger fördhenskul medh Justino: Fides dictis promissisque nulla, prov. 25. v. 14.

nisi

nisi quatenus expedit. Item medh Author:

Giör wål mootpaddan / etc.

Betri er brauſtr ſkialdſwein en ragr

Syr. 10. v. 5. **riddare.** Dhetta hafwer Herr Laurent. Wadenſteen vthi ſin Diſputation om Krijgzrätt ſåledes på Latin öfwerſatt: Præſtantior longè eſt animoſus ſatelles ignavo Domino. Vid. Guruns Streingleik. Dhe medh haa dhe Tyſke ſagt: Ein null gilt nichts ſetzet man aber eine ſtarcke Ziffer dar zu/ ſo gilſie viel. Hijt länder dhet hoos migh: **Högt Håſt haltar/ etc.**

Blijr iagh ey gifft/ ſå blijr iagh icke

1. Cor. 7. v. 27. 28. 32. 33 **heller någon Landzknecht. i. e**

Lefwer iagh ogifft/ ſå lefwer iagh vthan beſwär Enär Jungfrur förſmås för dhet dhe iblan något längie gå ogiffta/ pläga dhe fly til dhe frijheet Fru Frigga dhem förunt hafwer/ nembl at dhe aldrigh ſkola ſtå ſwthi roterning/ elle blifwa vthſtriffne til Landzknechtar/ ſå längi dhe gå ogiffte/ ſom är til at ſee aff dheres Privlegier Daterade vthi Nådendale Kloſter belägit wed Munckatorp. Jämför dhet hoos migh **Giffter man ſigh/ etc.**

Bo.

Boande män äro Landz wppehåll

K. Styrelſen 160. 4. 7. i c. Boolfaſte Mä wppehålla Landet. Hijt länder l. 15. Cod. Q ſatiſd. Item dhet Authoris: **Boande mä är Landſens macht.**

Br.

Brödh är gott för hungers nödh. i.

Jud. 19. v. 5. 5. Brödh ſtillar hungren. Dher medh haar H rat. ſagt: Cum ſale panis latrantem ſtom chi

chum benè leniet. Hijt länder dhet Tysta: Brott ist gut vor hungers noth. Jämför dhet hoos migh: **Barn bedias bröddh / säll är dhen som haar i nöddh.**

Ch.

Christi Christne Creatur äre ond aff egin natur. i. e. Menniskian är aff naturen bögd til dhet ondt är. Dherföre haar Terent. Heautontimor Act. 1. Scen. 1 måst vthi Chremitis nampn vthbrista i dhesse ord; Homo sum humani nihil â me alienum puto. Ps. 51. v. 7.

Chronan kröner kröntan/ dhen fromma wil Gudh hafwa löntan. Vid. Burei A, B, C. Terentius Adelph. Act. 5. Scen. 4. Haar ingen ting tyckt mehr om/ än fromheet/ ty han haar fält en sådan mehningh om dhen samma. Facilitate nihil esse homini melius, neque clementia. Prov. 25. v. 5. & 20. v. 28.

Dä.

Därar drijfwa därskap/ vsell kommer i ondt sällskap. Vid Burei A,B,C: Dher medh plägar man säya på latin. Si juxta claudum habitaris claudicare discès. Här medh stämmer och dhet Tysken haar sagt/ wäl öfwerens: Mit welchem einer umgehet/ von dem lernet er etwas. Jagh sluter medh wåre Swenste Ordspråk aff Authore: **Ett skabbot Fåår smittar / etc. Item: Ondt sälskap är vngdoms förderff/ etc.** Syr. 21. v. 17. & seq. Num. 16. v. 26. Prov. 1. v. 10. & seq.

Dhe

Dh.

Gen. 4. v. 8. & 27. v. 42. 43. 1. Sam. 18. v. 9. 11. 12. & 19. v. 9. 10. seq.

Dhe fromme måste altijd bära hun dehufwudet. i. e. Dhe måste vltijd lij da mycken förfölielse/ som fromsinte åre. O venus Cambro-Britanus haar fördhenstul sag til Marianum:

Oderunt peccare boni virtutis amore:
Sunt igitur pauci nunc, Mariani boni.
Improbitas tanti, probitas tam deniqu
parvi
Penditur; ut probrum penè sit esse probũ

Dhen samma haar om en godh man skrifwit Si quidqnid rarum carum est, preciumq; me retur, crede mihi, res est vir, precioſa bonus Hijt länder dhet Tyska: Den böſen ist leyd, wenns den frommen wolgehet. Medh dhenn mening kom Krijgzrådet Wälb. Herr Georg Stiernh. öfwerens/då han införde en Philoſo phum förfölgd aff en Sardanapel vthi sin Par nassum triumphantem således talandes:

I Werlden gåret fort så til;
Man wände sigh hwart hån man wil
Then starckast år; Han äter andra.
Then swagast år; Han måste wandra.
Then fromast år/
Hundehufwud bår
Och år vthaff dhet slaget:
Som mäst betala laget.
För then rijka/ måsle wijka/
Lärdom Konst och skickeligheet/
Ingen wijs/ år i prijs/
Hoos en som sielfwer intet weet.

Jag sluter medh dhe Authoris: **Den from me får altijd något bläsa på. Item Fromheet får altijd anfächtning etc.**

Dh

Dhe åre alle brände med ett märckie. i. e Dhe åre alle lijka godhe. Erasmus haar fördhenskul sagt Cretensis cum Æginita. Item: Cretensis Cretensem. Tysken haar och sagt: Sind mit einem stempel geschlagen. Jagh slumedh Authore, sägandes: **Stumpen och Krumpen/ giöra lijkaste laget. etc.** Syr. 13. v. 19. 20. 21. 22.

Dhe haa fuller honom i Säcken/ men glömbdt at knyta bandet före. Såsom han säya wille dhe haa fulle Åhlen i händerne/men hållan wedh rumpan. En gång hände thet sig/ at heela dhen Saxiska och Keyserlige Krijgzhären räckte Herr Johan Baneer när in wid Trogon en Stad vthi Meisen och han war medh dhe sine på alla sijder omkringränd/ strytte hans Fiender vppenbarligen aff sigh hafwa inneslutit Baneren såsom vthi en Säck/ vthur hwilken han ingalunda komma stulle. Men Baneren medh alt sitt Folck gick oskadd öfwer ett wadh genom sloden Oderam. Hwar aff hände at Baneren skiäwpt medh skiämpt förlade/ sägandes/ dhe Keyserlige och Saxiske haa fulle basst Baneren i säcken/ men glömdt at binda bandet för säckemynningen. Här om får man wijdlöfftteligare läsa hoos Profess. Johann. Scheff. vthi hans Memorab. Gent. Suetic. cap 8 §. 5. Sampt hoos Doct. Johan. Locc. aff hans Hist. Sueo-Goth. lib. 9. pag. m. 654. Exod 14. v. 16. 21. 22. Ps 78. v. 13 & 106. v. 7. 8. 9. 1. Heb. 11. v. 29.

Dhen kommer offta i sorg som borgar för androm. På latin säger man medh Höglärde Doct. Johann. Locc aff hans Synops. Jur. Priv. Dissert. 20. quæst. 1. Sæpè in mœrorem incidit, qui pro alio cavet. Dher medh haa dhe Tyske sagt: Borgen macht sorgen. Prov. 11. v. 15. & cap. 17. v. 18. & cap. 20. v. 16.

gen. Hijt länder dhet Auth. **Borgen är sällan skadelöös.**

Levit. 19. v. 18. Deut. 32. v. 35. Ps. 94. v. 1.

Dhen dher slår han bryter. i. e. Slagh och egen hämdh äre förbuden. Doct. Loccen. haar dhenne wår Dom. Regl. så öfwersatt på Latin: Qui primus cœdit, delinquit. Dherföre haa dhe sagt på Latin: Judiciorum vigor, jurisque publici tutela est in medio constituta, ne quisquam sibi ipsi permittere valeat ultionem. Hijt länder dhet Tyska Schlagen ist verbotten. Jämför dhet hos mig **Hwar äger hafwa Lagh och ey Slagh medh androm.**

1. Cor. 7.

Dhen som Giffter sigh wäl kommer tijdh nogh/ men dhen som Giffter sigh illa/ kommer alt för bittijda til Echtenskap. i. e. Godh Hustru får ma tijd nogh / men en ond alt för bittijda. Hä sannas dhet Authoris: Olijka öök / giö krockotta fohrar. Til plägning kan oc läsas dhet hoos migh: **Giffter man ey si medan man/ etc.** Item: **En oxe/ et**

Dhen som icke hafwer fää / han böt medh kropp. i. e. Dhen som ic haar godz at böta medh/han betale med straff p kroppen vid. dhen 16. Swenska Dom. Regl It cap. 8. § 1. Gifftmålb. LL. Här medh komm dhe Rom. Dom. Regl. aldeles öfwerens / lydandes: Qui non habet in ære luat in co pore. l. Quicunque Cod. de Serv. fugiti Item: Bona qui non habet, luat in corpor l. fiu. D. dc in jus vocand.

Dh

Dhen lete lit ther liten hafwer Kniwen. K. Styrelsen 204. 4. 18. i. e. Then sökte hielp then lijten wäria hafwer. Hijt länder dhet Authoris: **Hielpen är godh/ så når som/ etc.** Syr. 8. v. 19

Dhen som wil tysta munnen på en annan/ han tilstoppe sin sielff först. i. e. Enär man sielff tijger först/ så tijga och andra sedan. Ty säger man medh rätta på Latin: Quod alios silere vis, sileas ipse oportet. Item: Nil tacuisse nocet, sed nocet esse locutum. Hijt länder dhet Authoris: **Tijgh sielff/ så tijga andra med/ etc.** Syr. 19. v. 6. & seq.

Dhen som håller och dhen som slåår/ äro lijka gode. i. e. Dhen som giör och samtycker äro lijka brotzlige. Dherföre plägar man säya: Agens & consentiens pari pœna sunt digni. Item: Qui malo consentit, æquè est reus, ac ille qui malum facit. Hijt länder Doct. Johann. Loccen. Synopsis Jur. Priv. Diss. 29. quæst. 1. & 29. Jämför dhet Authoris: **Stiålaren och döliaren/ båda lijka goda.** Rom. 1. 32. Num. 16.

Dhen som slår sin Huskru/ han slår twå Dieflar in/ då han täncker sig skola slå en dieftwul vth. i. e. Hustrun förwärras aff dhen hugg hon får aff mannen mycket meer än hon förbättras. Dher om finnes en sådan stadga vthi wår Lag: Ähtå Gudh hafwer gifwit mannenom qwinnona til hielp och vnderdåån/ tå ey til tråål eller fotatrådh/ och bör hwart thera annat älska/ hon han som 1. pet. 3. v. 7. 8. 9. Syr. 9. v. 8.

hufwudh/ och han hona som lim: Och ty hwilken man som aff haat och ondsko/ etc. Slår hustru sina blå eller blodoga/ lama eller lytta/ wari thet alt i twebotom/ etc. Näpser han hona för bruth henna skålika: Wari saaklöös. Vid. cap. 19. Sårmål medh wil. LL. & ibi not. Item Doct. Johann. Loccen. Synop. Jur. Privat. Dissert. 29. quæstion. 11. Hijt länder dhet Tyska: Wer sein weib schlägt/ der schlägt mit der rechter hand sein linck/ und das weib kochet dem mann habersuppen / und brocht nur böset worter drein. Dherföre haar Auth. sagt: **Ond qwinna hielper ingen åtgiärning.**

Ecc. 7. v. 15 **Dhen som wil pläcka roser måste lijda törnet.** i. e. Dhen som wil dhet liufwa bijda / måste dhet leda lijda. Dher medh haar dhen Lagkloke sagt hoos dhe Romare: Qui lucrum sentit, & damnum sentire debet. Dhetta sannas vthi dhet Tyska: Wer fewr wil haben/ der muß den rauch leyden. Item: Wer eyer wil haben/ der muß der hännen gatzeln leiden. Hijt iänder dhet hoos migh: **Dhen som wil haa profijten / etc.** Item **Man skaa taa dagen/ etc.**

Dhen sin frijheet mittbrukar / är wärd at mista henne. Dhenna Swenska Dom. Regl. Haar Doct. Johann. Locc vthi sin Latiniska vthtolkning öfwer wår Lagh öfwersatt på Latin: Qui libertate sua abntitur dignus est, qui eam amittat. Dhet samma stadfästes vthi dhen Rom. Dom. Regl. som så lyder: Qui in legem committit, privilegium legis amittit l. 1. Cod. de heret. Hijt länder dhe

Auth

Auth. **Mißbrukad frijheet är wärd at mistas.**

Then sigh sielff anten berömmer/ el. er lastar han är en narr. i. e. Egit be- prov. 27. v. 12. & 24. v. 8.
röm/ eller egin last bör straffas. Om dhet första haar Publius sagt: Qui seipsum laudat, ineptò derisorem invenit. Om dhet sidsta en annan: Nemo ab aliis contemnitur, nisi seprius contempserit. Om bäggie aff thesse slagen haar Cato således talat:

Nec te collaudes, nec te culpaveris ipse
Hoc faciunt stulti, quos gloria vexat inanis.

Hijt länder dhet Tyska: Wer sich selbst lobet/ der ist ein narr/ wer sich selbst schendet/ der ist unsinnigh. Dher medh haar och Author sagt: **Egit loff luchtar illa.** Item: **Dhen som skämmer sigh sielff/ han åhrar ingen/ etc.**

Then något är lärd/ han blijr wäl lärd. i. e. Lärdom gieer näring. Vid. Ma- prov. 13. v. 18.
ist. Jonæ Petri Episc. Lincop. Dictionarium Latino-Sueco-Germanicum sub verbo. Alo. Ved dhetta kommer dhet Neronis Symbolum, om han hade wäl öfwerens: Artem quævis terra alit. Item: Dhet Erasmi ordsprät: Ars ipsa inopiæ portus est mortalibus. En annan haar sagt: Sua cuique ars pro viatico est. Hijt länder dhet Authoris: **Dhen något will lära/ han kommer til åhra.** Item: **Konsten haar en gyllende born.**

Then som wilhafwa profiten/ han måste och stå fahran. i. e. Winst Eccl. 7. v. 16.
och förlust måste hällas. Vid. dhen 40. Dom.

Regl. vthi brädden. I lijka mått säyes vt
dhen Rom. Dom. Regl. Qui emolumentu
habet, ille etiam onus ſentire debet. l.
quos Cod. de Alluv. &c. l. Dot. Cod.
Jur. Dot. Hijt länder dhet Tyſka: Wer d
guhten genoſſen/ der muß auch mit dem bö
vorlieb nehmen. Jagh håller medh Aurho
och säger: **Dhen bör winſt / ſom fa**
ran ſtår.

prov. 17. v. 26. 27. & 18 v. 6.

Dhen ſom haar en ſtoor Mund ha
ſkal råda ſigh en ſtarck rygg. i.
Dhet Munnen bryter får kroppen betala. Vi
cap. 9. Konungz b. ll. cap. 8. eod. Stl. Po
ten haar fördhenſkul ſagt: Nil tacuiſſe n
cet, multum nocet eſſe locutum. Ictus in l.
D. Quod met. cauſ. ſynes bijfallit ſamma m
ning då han ſade: Quod quiſque juris in aliu
ſtatuit, ipſe eodem utatur, & quod fecit, p
tiatur: Ovenus haar ſagt om en ſqwalrare ſo
lågh ſiuk aff colica.

Lingua loquacior eſt, cujus taciturnior æqu
Illa loquendo homines, ille tacendo necat.

Hijt lända dhe Authoris: **Munnen tal**
dhet halſen betalar. Item: **Na**
ren byter gierna ord i hugg.

2. Theſſ. 3. v. 10.

Dhen ſom wil rofwet niuta/ må
förſt biörnen ſkiuta. Dher medh ha
Author. ſagt: **Flå intet biörnen / et**
Item: **Få förſt och flå ſedan.**

Dhen ſom en gång haar lugit/ troc
man näppligen ſedan faſt än ha
säger ſanningen. Phedrus lib. 1. Fa
11. Haar fördhenſkul ſagt:

Q

Quicunq; turpi fraude semel in notuit,
Fidem etiamsi verum dicit, amittit.

Hijt för dhet Authoris: **Dhen som är waan at liuga etc.**

)hen bruden får fulle man. i. e. Egenteligen brukar man dhetta / så offta en god brud misser sin brudgumme; Oegenteligen när en godh tienst haar blifwit endta / thet är/ ledigh/ tå plägar man säya: Dhen bruden får fulle man. Hijt länder dhet Authoris: **Dhen enckian blijr fulle gifft.**

)hen som taar en enckia/ han får bord och bänckia/ och myckit på tänckia. See dhet mitt: **Enckian är eländigh/** etc. pſal. 68. v. 7.

)hen som är för mycket godh/ honom ätha swijnen vpp. i. e. Förmycket godh måste wara dhe ondom til rooff. Dherföre haar Tysken sagt: Wer sich zum schaff macht / den fressen die wolff/ wer sich zum tauben machet/ den stossen die falcken / wer sich zum esel macht/ den wil iederman reiten. Här sannas dhet Authoris: Fromheet får altijdh anfächtning. Sampt dhet hoos migh: **Dhe fromme måste altijd bära hundehufwudet.**

)hen hönan föder bör haa ägget. i. e. Qui gallinam alit habebit ovum. Hijt länder dhet hoos migh: **Han skal affödo hafwa vp hafwer födt.**

)hen först kommer/ han först mahl. Dhen som haar fördelen aff tijden/ han haar och fördelen aff rättigheten. Dhet sannas aff en ge- Eccl. 3. v. 1. Rom. 12. v. 11.

meen Dom. Regel så lydandes: Qui prior e
tempore, potior est jure. Reg. 54. De reg Ju
in sexto L. Titius Dig. Qui potiores Item
Högwälb. Herr Clas Rålamb lib. 2. cap.
memb. 2. observ. 1. num. 3. Hijt länder dh
Tyska: Wer zu erst zum fewer kompt / der se
sich zu nächst herbey. Jämför dhet hoos mig

Förmånen är altijd godh.

Deut. 25. v. 4. Luc. 10. v. 7. **Dhen som taar lönen må och giör tienstien.** i. e. Dhen som haar dhet bäst må och haa dhet wärsta medh. Dherföre säy i dhen Rom. Dom. Regl. Lucrum qui cap factum præstare debet. Item vthi en anna Qui emolumentum habet, ille etiam onus se tire debet. Dherföre haar Anthor wäl sag

Arbetaren är sin löhn wärd.

prov. 18. v. 24. cap. 27. v. 10. **Dhen näste grannen är offta bättr än en längt frånwarande wän.** i. In närmare når oß / ju närmare medh hielpe ju fiärmare / ju fiärmare medh hielpen. Pr portius haar fördhenskul sagt: Quantum oc his, animo tam procul ibit amor. Hijt länd dhet Erasmi aff Athenæo: Non sunt am amici, qui degunt procul. Hijt lända dhe T ske: Auß dem augen / auß dem hertzen. Itei Auß dem augen auß dem sinn: Was w hindan / das laß man gan. Jämför dhet Aut

Godh granne wedh handen / etc.

Dhen som intet giömer en halfföt får aldrigh rumstycket at äga. i.

prov. 13. v. 11. Dhen som försmår dhet lilla / får aldrigh dhet stora. Dherföre sannas dhe wers:

Adde parum modico, modico super ad
pusillum,

Te

Tempore sic brevi, magnum comulabis acervum.

Hijt för dhet Tyska: Wer einem pfening nicht so lieb hat als einen gulden / der wird selten reich nad gulden wechslen. Jämför dhet Auth. **Godh giömmare/ godh skaffare/ &c.**

Dhen som intet warder dägeligh innan tiuge åhr/ innan trettijo åhr starck/ innan föratijo åhr wijs/ innan femtijo åhr rijk/ om honom är all förhoppning vthe. Dher medh haa dhe Tyske sagt: Wer vor zwantzig jahren nicht hupsch/ vor dreyssig jahren nicht starck/ vor viertzig jahren witzig/ vor funftzig jahren nicht reich wird/ an dem ist alle hofnung verloren.

Dhen ena olyckan räcker dhen andra handen. i. e. Ingen olyckia enckia. Man plägar säya: Nulla calamitas sola. Hijt länder dhet Authoris: **Ingen sorgh vthan syster.**

Dhen är giärna rädder/ sik weet brutlikan wara. i. e. Onda giärningar haa altijd räddhoga medh sigh. Dhetta förklares hoos mitt: **Han wänter ilt at sik/ som sik weet illa hafwa giort.**

Dhen som altijd wil hämpnas sin harm/ han warder sidst både vsel och arm. i. e. Hämbdgirigheet är mycke skadeligh. Dhetta är och ibland annat til at förstående om dhen skadelige wärckan / som

prov. 17. v. 14. & 20. v. 3. Matth. 5. v. 24. & seq.

hämbd in för lagh och rätta drager medh sigh. Lääs här om Högwälb. Herr Clas Rålambs lib. 2. cap 1. observat. 1. num. 6. Hijt länder dhet Authoris; Mången släcker så sin harm/ &c. Erasmus haar fördhenskul medh dhet Alcibiadis affrådt ifrån träter således: Cum licet fugere, ne quære litem.

prov. 30. v. ult. **Dhen som näsona trycker/ han twingar dher blodh vth. i. e.** Mycket hårdt är at för swårt. Dherföre säger man på Latin: Pressura nasi educit sangvinem. Item: Qui nimis duritèr emungit, sangvinem elicit. Dhe Tyske haa sagt: Wer die nasen hart schneiußet/ zwinget blut heraus. Hijt kan man ey obilligt föra dhe Authoris: **Högsta rätt/ är offta högsta orätt.** Item: **Straff wil haa nådemähl.**

Rom. 14. v. 2. 3. 6. 1. Cor. 10. v. 25. 27. **Dhen som haar maten på bordet och pügan i sängen/ och intet törs taa til/ han är alt för bondeblyger.** En deel gäster äro mycket beswärlige dher medh/ at dhe hwarken wilia stelfwa taga/ eller låta en annan läggia för sigh maatwedh bordet/ hwilken höfligheet mången kallar en bondeblygsel. Dher om haar Erasmus sagt: Apud mensam verecundari neminem decet. Hijt länder dhet Servi comici.

Verecendari neminem apud mensam decet.

Doch måste dhetta maatz företagande hafwa hooff medh sigh. Vid. Erasm. de civilitat. morum.

prov. 26. v. 6. **Dhen som medh andras ögon seer/ och andras öron hörer/ är för sweek**

ey säker

ey säker. i. e. Dhen som sätter liit på dhet somandra säya sigh hafwa sedt och hördt/ blijr esom offtast bedragen. Dherföre haar Horatius Poëten sagt:

Segnius irritant animos demissa per aurem:
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Hijt länder dhet Tyska: Was man mit anderer leut augen siehet/ uud mit andern ohren hört/ das wird nur halb gesehen/ und gehört. Author haar färdhenstul sagt: Herrens öga giör hästen feet. Här om kan och läsas dhet hoos migh: **Sialfft giordt är altijd wäl giordt/** ꝛc.

Dher haar iagh warit/ dijt lärer iag intet komma i brädwändan. Dhetta plägar man säya om dhe rum man med miß-hagh haarbesökt. Hijt länder dhet Tyska: Ich bind da gewesen/ich kom nicht hin wieder. Jämför dhet Authoris: **Brändt barn skyr eld-den/** etc.

Dher du haar drucket ditt ööl/ dher spill din bärma. i. e. Dher du haar slagit öölet inn / dher slå ditt owett vth. Ty dhet Authoris sannas gemeenligen: **Dher wijnet går in/ går wettet vth.** Item: **Wijn blyes intet.** Luc. 6. v. 45.

Dher en bryter medh/ ther skal han och bättra medh. Dhetta haar Doct. Johannes Loccen vthi sin vthtolkning til den 16. Swenska Domarereglen således på latin vthtolkadt: Quo quis delinquit, eodem plectetur. Vid. ejusd. versíon Latin. Leg. Suetic.

Dher haar hau intet meer än half farit. i. e. Dher råder han intet meer å halffparten. Hijt för dhet hoos migh: **Ha togh i tuu/ etc.**

Susan. hist **Dher åklagaren intet kan bewijsa dher är swaranden frij.** See dhe 16. Swenska Dom. Regl. dhenne wår lag kommer medh dhen Rom. Dom. Reg aldeles öfwerens så lydandes: Actore nc probante reus absolvitur. l. 4. Codic. de l dend. Här frågas: Monne dhet går altijt så för sigh at når klaganden intet kan bewijs swaranden må giöras frij? Swaret här kan man läsa hoos Doct. Johann. Loccen. a hans Synopſ. Jur. Privat. Diſſert. 30. quæſ 6. Item: Hoos Villalobum in communibu regula, Actore non probante, &c.

Dher hördes hwarken hund eller har i. e. Dher war intet liſſligit. Hijt länder dh Tyſka: Der kreth kein hahn nach.

Syr. 6. v. 1. & ſeq. **Dhet ſtåår alt på en godt vthtyder** i. e. Han tyder alt til dhet wärſta. Ex ung leonem. Author haar fördhenſkul ſag **Aff flugan en Elephant.**

Exod. 23. v. 1. **Dhet man man giärna ſeer/ ther wi nar och häller man giärna medi** See dhen 16. Swenſka Dom. Regl. Doc Johann. Loccen. Haar dhenne Reglen ſå ö werſatt på Latin: Quod quis libenter cup id libenter teſtatur.

Syr. 13. v. 18. & ſeq. **Dhet är alt för högh häſt för ſå låg krubba.** i. e. Han är intet min like. Ege teligen plägar dhetta brukas enär man ſ

fru

krubban wara alt för lågh för en högh häst; Oegenteligen enär högre frijare låtz frija til lägre jungfrur eller/ pijgor/ tå föråhras them gemenligen dhenne pijken: Dhet är alt för hög häst/ lijknandes altså yngkarlen widh en högh häst och sigh widh en lågh krubba/ hwilken en högh häst snart kunde gnaga eller trampa vnder fötterne. Hijt lända dhe Authoris: **Bäst medh sin lijke dantza.** Item: **Rijdande swän/ wil haa en åkande möö.**

Dhet är icke alle ord uau skal swara til. i. e. Man skal intet swara/ vthan man blijr frågadh. På Latin plägar man säya: Non rogatus tace. Hijt länder dhet Tyska: Es gehört auff alle wort kein antwort. Dher medh haar Author sagt: **Tijga i tijd hålsför konst / etc.** Jämför dhet hos mig: **Tijgde en dåre/ worde han och wijs räcknadh.** Syr. 23. V. 7. 8.

Dhet som aff begynnelsen är orätt/ kan aff tijdzens långheet icke blifwa rätt wijst. i. e. Orätt begynnelse haar giärna en orätt ända. Här medh stämmer en aff dhe Rom. Dom. Regl. wäl öfwerens/ så lydandes: Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere. L. 29. Dig. de reg. Jur. Hartman. Piltor. quæst. Jur. Lib. 2. Q. 15. n. 14. vid. Herr Clas Rålamb Lib. 1. cap. 2. observat. 2. num. 8. Hijt länder dhet Tyska: Was hundert jahr ist unrecht gewesen/ das wort nie kein stund recht. Jämför dhet Auth. **Krokot blijr aldrigh räter.** Eccl. 1. V. 15.

Dhet

Prov.3.v. 28. **Dhet man lofwar om afftonen / ſkal man hålla om morgonen.** i. e. Man måſte ſtraxt effterkomma hwad man haar lofwat. Vid. Doct. Johan. Loccen. Synopſ. Jur. Priv. Diſſ. 10. quæſt. 1. Dherföre haar Cato märckeligen ſagt:

Quod præſtare potes, ne bis promiſeris ulli
Ne ſis ventoſus, dum vis bonus ipſe videri.

Hijt må man lämpa dhe Tyſka: Zuſagung iſt gut / wenn gelt da bey iſt. Item: Langſame wolthat iſt ein ubelthat. Item: Auß einer gab werden zwo / gibſtu es bald. Jagh ſluter medh Auth. **Lofwa icke länge dhet du ſtraxt kan giſwa / etc.**

Gen.2.v.3. Exod. 20. v.9.10.11. & cap.31. v.14.15. **Dhet man bryter om ſöndagen / ſkal man betala om mondagen.** i. e. Straffet måſte ſtraxt föllia på ſabbatzbrottet. Enär Oluff Skautakonung ibland dhe förſte hade antagit dhen chriſtna läran och aff dhen lärdt ſabbaten böra helgas / och at man intet på dhen arbeta ſkulle / doch lijkwäl / i glömſkan ſkaar han för roo ſkul vp en kiäpp ſom han hade i handen / dthi ſmå ſpåner. Ty påmintes han aff dhe när ſtående om Chriſti budhordz öfwerträdande / alt fördhenſkul befaller han at dhe ſkurne ſpillrer ſkulle ſijteligen ſammanhämptas / läggias på hans hand och medh eldh tändas / dheſſe lätte han bränna ſå länge til dheß dhe alle på hans hand brändes i kåhl och aſka / förmehnandes wara tilbörligit ſigh ſtraffas aff dhe ting / medh hwilka han ſabbaten ohälgat hade. Vid. Memorabil. Gent. Suetic: Johann. Scheffer. Argentoratenſ. cap. 18. § 5.

Dhet

Dhet är intet så fatt medh en pijga som medh en dräng. i. e. Pijgan och drängen/ dhe åre vthaff en åthskilligh natur/ ett åthskilligt sinne/ och en åthskilligh rättigheet. Dherföre plågar mansåya medh Oveno aff hans Epigrammat. lib. 1. pag. m. 10. om qwinnan således: Lev. 15.

Dicta fuit mulier quasi mollior: est tamen Eva,
Non de carne sui sumta, sed osse viri.

Dheraff säger man gemenligen: Masculinum genus digniuseſt quam fœmininum.

Dhet wäxer intet giärna gräås å allmanna wägen. i. e. Dhen sädh som såås å flore fahrwägen gieer ingen frucht. Dherföre haar en scribent sagt: Mutitudo rivalium vim generandi vel impedit, vel adimit. Dher medh säger och Tyſken: Da jederman gehet/ wächſt kein graß. Item: Ein wieb die ſich mit vielen vermiſcht/ bringt keine kinder: Dhetta säges om almenne horor/ som ingen barn fåå.

Dhet är så längsampt för migh sade låttingen. i. e. Dhet är altijd frusin jord för late swijn. Dherföre plågar man säya: Ignavis sempèr feriæ. Hijt länder dhet Ovenus Lib. un. Epigrammat. 238. pag. m. 101. haar sagt: Prov 6. v. 4. & seq.

Longa dies ignavo homini, nox longa videtur.
Et longi menses, longior annus abit.
Tempus inutilitèr terimus dum longa videntur
Tempora cur vitam dicimus ergo brevẽ?

Jäm-

Jämföre dhet Auth. Han haar altijdh något at förebåra/ som/ etc.

Prov. 11. v. 3. **Dhet somondt är/ troor man snarast.** Dher medh plägar man säya: Ad tristiora suspicio strenua. Hijt länder dhet Tyska: Das böse glaubt man gern. Jämför dhet Authoris: **Ondt rychte blijr snartast trodt.** Item: **Spörs wäl i bygden/ hwad folcket. etc.**

1. Reg. 15. v. 7. **Dhet är ingen oreenligheet som man kan twätta affsigh.** i. e. Oreen hand kan twättas reen/ men icke så ett smittosampt namyn. Jämför dhet hoos migh: **Beek och tiära/ etc.**

Dr.

Draga fastande ifrån byy/ ähreslöös ifrån ting och Gudhslöös ifrår Kyrckia är skadeligt. Dhetta pläga goda giästgifware säya til dhe fastande / domare til dhe ähreförgiätare och stälsöriare til dhe Gudhlöse/ på dhet dhe fastande måga ähta sigh mätte/ dhe ähreförjätare slyy ähreslößheet/ och dhe Gudhlöse måge haa Gudh för ögonen.

Sal. Pred: 2, v. 24. Psal. 136. **Dryck och och äth/ Gudh tacka ey förgiät:** i. e. Bruka Gudz gåfwor och tacka gifwaren. Dher medh plägar man säya på Latin: Ad mensam residens, & cibo non benedicens, hic residet ut sus, & surgit ut alter asellus, Hijt länder dhet Tyska: Wer trincken und essen sol man Gott nicht vorgessen. Jämför dhet Authoris: **Tack ökar wälgiärning.**

Drycken

Drycken blottar mångens wett. Prov. 31. v. 4. & seq. Hab. 3. v. 15.

Herr Olaus Verelius Prof. Antiq. widh Upsala Academia innehafwer dhetta uthi sin Herver Saug. c. 15. och är dhet så mycket/som man wille säya. Dryckenskap uppenbarar hembliga Tanckar. För dhenne ordsaken skull/är Bacchus worden dyrckad för en Gudh/som Poëten Audoenus uthi sin tridie bookz begynnelse låret således:

Vinum vera vetus promit; mysteria prodit:
Sicca latent hominum pectora; pota patẽt,
Vinnm cor aperit; renes Rhenensia vina
Scrutantur; Bacchum quis neget esse Deũ?

Wijsdare talar dhen samma/ om dhet samma altså til en Tyst:

Nonne vides, cum vos dulcis inebriat humor,
Summa quatit capitum Bacchus & ima pedum?
Exaltando pedes humiles, de sede superbum
Dejiciendo caput, se probat esse Deum.

Hijt länder dhet Plinij: Vinum usque adeo mentis arcana prodit ut mortifera etiam inter pocula loquantur homines, &c. Dherföre haar Eraſmus sagt: Quod in animo sobrij, id est in lingua ebrij. Medh dhenna mening haa dhe Tyske samtyckt/ sägandes: Der wein ist ein wahrsager. Sampt: Wen der wein niedersitzet / so schwimmem die worten empor. Jempte dhet: Die gestalt siehet man in spegel/ das hertz siehet man in wein. Hijt länder dhet Auch. **Dher wijnet gåår in / gåår wettet uth. Item: Wijn speglar hiertat.**

Du

Du.

Du haſwer intet warit i tuna o lärdt huut. i. e. Non fuiſti in Tuna didiciſti mores. Elliest plägar man säya: haar intet warit i hofwet och lärdt höfligh Här förſtår man genom Tuna hääff och hu höffligheet. Medh dhetta plägar man förb dhe oſedige hemfödningar/ ſom inbilla sigh r ra mycket höflige ehuruwäl dhe aldrigh h warit i Tuna och lärdt huut. Vid. Ampliſſ. laum Verelium Profeſſorem Antiquitat. A dem. Upſal. ad cap. 15. hiſtor. Gœtric. Rolvon. pag. 97. Item, Doct. Johan. Locc Antiquitat Sueo-Goth. Lib. 2. cap. Hijt länder dhet Auth. **Han haar me dijdt än ſijdt.** Item **Hoos migh Hemföding/ etc.**

Luc. 13. v. 32. **Du falſke ääff.** i. e. Du illiſtige men ſkia. Hwar aff dhet är hoos oß i bruuk komm kan man ſee aff dhetta: **Sällan ſinn man en ſtackot wara ödmiuk ell en rödhärigh trogen.**

Du weeſt ey på hwadh ställe ſko mäſt trängier. Dhetta haar Doct. J hann. Loccen. ſåledes vthtolkat på Lati Neſcis qua parte me calceus maxime urge Vid. Loccen. Lexicon Jur. Suco-Goth. ſ voce, Skärpte. Hijt länder dhet Tyſka: weis nieman wo der ſchuch drucket. Auth haar fördhenſtul ſagt: **Få weta annat tarff.** Item: **Ingen ſitter dhen ſi Ee ſå uär / han känner hwadh h nom lijkar.** Ingen bekymbrar sigh o Joſepz ſtada.

Dy.

Dygd dryckenskap drijfwer/ aff många klagor tung byrda blifwer. Vid. Burei A,B,C. Jämför dhet Authoris: Dryck haar andan nyck. prov. 20. 1. Eph. 5. v. 18.

Dyrt är Drottens ord. i. e. Man bör högt achta Konungz ord. Magni pendendum est Regis verbum. Drottens ord haar warit så dyrt/ at dhet haar hållitz för en lagh / hwilket Doct. Johann. Locc. vthi sine Antiquitatibus Sueo. Goth. Lib. 2. cap. 2 aff Olai Petri Chrönika vnder Amundi Lefwerne medh dhesse ord betygar: Quicquid olim Rex cum ratione jusserat, id jus ratumque erat. Dhet samma bekräfftas vthi dhen 17. Dom. Regl. således: Thet. Konungen medh skiäl wil/ är lagh. Flavius Claudius haar fördhenskul hafft ett sådant Symbolum: Rex viva lex. Hijt ländet dhet Ovenus i dhetta måhl haar sagt:

Lex sine Rege, velut lumen sine sole fuisset:
Rex sine lege, velut sol sine luce foret,
Grex Regem primo legit Rex cum grege legem
Condidit: hinc legem Rex regit, atq; gregem.

prov. 16. v. 14. & cap. 19. v. 12. Rom. 13. v. 1.

Drottens ord begynte icke i går eller förigår at wara så dyrt/ at dhet är worded hållit för lag/ vthan vthaff vhrminnes tijder/ hwilket man bewijsar aff Justini Lib. 1. cap. 1. Principio enimrerum, gentium nationumque, &c. Populus nullis legibus tenebatur: Arbitria principum pro legibus erant. Här aff kommer dhet at wår Konungz rättmätige bodh och befalningar hafwa en laga krafft hoos allmogen. Ärgto cap. 5. §. 2. Kongb. Ll. Doct. Johannis

Loccen. Synopſ. Jur. Publ. Diſſert. 3. theſ. 7
Sannas här altſå dhet Authoris: **Kong**
ord haa lagh.

En.

Pſal. 68. v. 7. **Enckian är ålendigh/ medh henn**
finnas få beſtändigh. Vid. Burei A, B
C. i. e. Få kunna beſtå ſigh/ ſom taga åle
dige encktor. Ovenus lib. 1. Epigrammat. pag
m. 172. haar låtit här om ſin mening ſålede
förſtå:

Uxorem viduam qui ducit, idem facit ac
In longa veſtem quærat ematque via.
Altera veſtis uti magis eſt minus alter
trita;
Sic viduarum aliæ plus, aliæque minus.

Dher medh haar Tyſken ſagt: Ein witwe i
wie ein ſchon kleid/ wenn mans zu viel trägt/ ſ
wirds verbabelt. Hijt länder dhet Authoris
Änckieſtand/ är ynckeſtand. Samp
dhet hoos migh: **Dhen ſom taar e**
änckia/ etc.

1. Cor. 9. v. 24. 25. **En ecki kiemir vfeig i hell/ oc ecki ma**
feigan forda/ flotti är falli neſt. i. e
En dräpes intet giärna vthan han är rädder
och en rädder befrijar ingen/ then ſom flyyr ä
närmaſte til fallet. Medh dhetta gambla Iſ
ländiſke ordqwäde bemannade Carl Bonde ſi
ſon til at wara frijmodigh enär han ſkulle fäch
ta til ſtös i Norje. Om dhetta och annat hij
ländande är wäl wärdt läſa Doct. Johann
Loccen. vthtydningh öfwer dhe Curtij ord
Effugit mortem quisquis contemſerit, tim
diſſimum quemque conſequitur. Hijt lände
dhe

dhet Authoris: **Rädder man är lyckan tunn/ etc.**

En ährelös man bör icke witna. Deut. 19. v. 16. & ſeq. Vid. dhen 16. Swänſka Dom. Regl. art. 1. Kijfz dagzbeſlut åhr 1538. vthgifwet. cap. 21. §. 1 Tingmb. Teſtes infames infamia facti in cauſa criminali, vel civili non admittuntur. c. Teſtium de Teſtib. novell. 90. c. 1. Hijt länder dhet hoos migh. **Jagh achtar lijka mycket / etc.**

En ſiuhanda wärckesman är ſällan rijk. Syr. 10. v. 30. & ſeq. Thet är på Latin: Septiplex opifex rarò eſt dives. Mångahanda embeten ſtada meer än båtna. Dherföre haar Plato lib. 8. de Legib. ſagt: Ne uni plures artes exercere liceat. Vid. Doct. Johann. Loccen. Synopſ. Jur. Publ. Diſſert. 5. theſ. 25. Här medh kommer wär lagh wäl öfwerens / ſom ſå lyder: Engin giärningzman må eller ſkal flere embete vppehålda eller idka än enahanda giärningh/ och enga andra köpſlagan/ etc. Hijt lända dhe aff Tyſkan: Er kan viel handwärck/ aber betlen iſt beſte. Item: Wer viel handwercke kan/ wird zu letzt ein betelman. Jämför dhet Authoris: **Fiorton embete/ fämton olyckor.**

En oxe och en åsna tiäna intet wäl för en plogh. i. e. Olijka paar draar ojämpt. Dherföre haar Ovidius här om således ſagt: Deut. 22. v. 10. 2. Cor. 6. v. 14. Syr 26. v. 10.

Tam malè inæquales veniunt ad aratra juvenci
Quam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentes

Si qua voles nubere, nube pari.

Hijt länder dhet Erasmi: Bovem asino non junges. Huru olijka vaar må lära draga jämbdt/ wijses vthi dhet Tyska: Weib und mann können wol freundlich leben/ wenn das weib ihren willen vergifft und deß mannes weis und willen lernt. Item, So der mann des nachts/ und die fraw des tagz das regiment fürt/ und geigen und pfeiffen zusammenstimmen. Dher annorlunda skeer sannas dhet Authoris:

Olijka ööc giör krokotta fohror/ &c.

Syr. 6. v. 6. cap. 12. v. 5. & seq.

En pröfwadh wän och pröfwadh swärd/ äre stora skatter wärd. i. e.

En wän pröfwadh i nödh/ är wärder gullet rödh. Dherföre haar Ovidius 1. Trist. 4. således talat om wänneproff:

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum
Tempore sic duro est inspicienda fides.

Här medh stämmer dhet öfwerens/ som Johan. Ovenus haar sagt/ nembl.

Invenies multos, si res tibi floret, amicos:
Si fueris pauper, nullus amicus erit.
Rebus in adversis patientia vera probatur,
Rebus inadversis vera probanda fides.

Hijt länder dhet Tyska: Alte freunde/ und alte schwerd in der noth/ seynd gelds werth. Item: Bewerte freund unn versuchtes schwerd/ sind in nothen viel gields werth. Item: Freund in der noth/ freund im todt/ freund hinterruck/ das sindt drey starcke bruck. Sammaledes kan man hijt föra dhet Nederlänske: Den vreint die kent men in der noot/ Den rycken kent men in dedoot. Jämför dhet Authoris: **Nödh pröfwar wänner/ etc. Item: Gambla wenner/ etc.**

En

En är en/ Gudh tröste dhen som är alleen. Vid. Burei A, B, C. sub. lib. E. En är ett ofullkommeligst taal/ som Gudh må innerligen bedias gifwa tröst Om dheß ofullkommeligheet pläga dhe säya vthi Räckninge Scholen: Unitas neque multiplicat, neque dividit. Hijt länder dhet Tyska: Wo ein wieb ist ohne mann/ da ist ein lieb und kein haupt dran. Item: Wo ein mann ist und kein weib / da ist ein kopff und kein leib. Jämför dhe Authoris: **En man är ingen man.** **Item: Änckiestand är ynckestand.** Syr. 36. v. 26. 27.

En godh häst skal man makliga ridha/ men intet spilla eller sprängia. i. e. Gode ting får man fulle bruka/ men intet mißbruka. Dherföre haar Erasmus sagt: Est boni pastoris tondere pecus, non deglubere. Hijt länder dhet Auth. **Gack icke goda wänner förnär.** Prov. 25. v. 16.

Ens taal skal ingen dömas efter. See dhen 16. Swenska Dom. Regl. Secundum unius sermonem nemo damnari debet. Hijt länder dhet Icti: Unus duorum officium sustinere non debet. Dher medh säyer man och: Vox unius, vox nullius est. vid. cap. Veniens 10. in fin. X. de Testib. Item: Doct. Johann Loccen. Synops. Jur. Privat. Dissertat 30. quæst. 12. Sannas altså här dhet Auth. **En man är ingen man.** Deut. 17. v. 7. cap. 19. v. 15.

Enom androm betroo sin hemlighet ärsällia sin frijheet. i. e. Dhen en annan förtroor hwadh han will haa löndt/ giör sigh til en träl. Dher någor dhet giör/ han måste städze wara i fruchtan / och medh Plauto Syr. 8. v. 22 Prov. 13. v. 3.

säya: Cave si dixeris me dixisse hoc. Tysken haar fördhenskul sagt:

Vertraw niemand dein heimblicheit/
Sonst verkauffestu dein freiheit.

Hijt lända dhe Auth. **Sägh icke alt dhet du west.** Item/ **Tand för tunga/ giör helbregda lunga / etc.**

Et.

Ett gott embete åren gyllende bottn.

Dhetta hafwer Doct. Loccen. således på Latin öfwersatt: Bonum opificium est aureus fundus. Vid. ejusd. Synopſ. Jur. Privat. Dissertat. 5. thes. 25. Hijt länder dhet aff Tyskan: Handwerck hat ein gülden boden. Sampt ett annat så lydandes: Handwerck ist ein guter zehrpfenning. Här medh kommer och dhet Authoris wäl öfwerens: **Konsten haar en gyllende bottn.** Item: **Wijs man är allestädes hemma.**

Ett sult wijsthuus giör en klook rede-degia. Dhetta haar Doct. Johann. Loccen. således på Latin vthtolckat: Plenum penuarium facit prudentem dispensatricem. Vid. ejusd. Lexic. Jur. Sueo-Gothic. sub. voce Reda. Twärt om igen kan man säya medh Auth. **Ett tompt wisthuus giör en galin redegia.**

Syr. 7, v. 7. & seq. **Ey kan likan til baul at bera/ er ey mätti draga.** i. e. Dhen är intet lijker til at bära ett bordh/ som dhet icke förmår lyffte. Enär Götrick dhe inländske Giöthars Konung täncktе andra gången begifwa sig til dhet helga echta ståndet/ reste han sielff til Norje på

dhet

dhet at han skulle frija til Thoronis en mycket myndigh och rijk mans dotter/ en dygdigh jungfru / Ingeborgh benämbd / som bodde vthi Sogni / hände dhet sigh/ at och en annan war då dher tilstädes / hwilken kallades Oluff en vthländsk Konung/ dhen en yngling war och hade förhopning kunna få henne til hustru: Men tildrogh sigh at Götrich bleff aff jungfruen vthwald/ och Konung Oluff sick korgen för dhenne ordsaak skul bleff Kong Oluff så wredh/ at han vndsade Kong Giötrick. Men han swarade honom således: Ey kan likan til baul at bera/etc. ut sup. Medh dhetta lätte han som en betänksam herre förstå ynglingen Kong Oluff wara så oförmögin til at fullföllia sitt hoot/ som en dhen dher inbillar sigh til at bera dhet bord/ han icke en gångh orkar lyfta / förbrådendes hans förmätne vadsägelse wara en lutter swagheet/ hwilken ingen behiertat anstodo at befruchta/ eller i någon mått to achta. Hijt länder dhet: Vana sine viribus ira. Item dhet Auth. **Dhen intet kan ensam/ etc.**

Fa.

Fattigt folck fattas / twå hungroge om lijtet nappas. Vid. Burei A, B, C. Matth. 7. v. 1. & seq.

Jämför dhe Auhoris: **Fattigh mans tarff/ etc. Sampt/ hungrogh åsna achtar ingen pitska.**

Fattigdomen är en tung börda. i. e. Fattigdomen är swår at bära. Alciatus haar fördhen skul här om sagt:

Dextra tenet lapidem, manus altera sustinet alas,
Ut me pluma levat, sic grave mergit onus,
Ingenio poteram superas volitare per arces,

Me

Me niſi paupertas invida deprimeret. Hår medh kommer dhet Terent. wål öfwerens iſåledes lydandes: Paupertas mihi onus viſum eſt & miſerum & grave. Hijt länder Fabelen aff Eſopo om en gammal gubbe och döden. Jämför dhet Authoris: **Ålderdom och ſiukdom dhe| ginge ſigh om by/ fattigdomen möter/ ſå woro dhe ſyſkon tryy.**

Fi.

Pſal. 5. v. 6. 9. Syr. 20. v. 26. 27. **Fick/ fack finnes når lögn medh ſanningh bebindes.** Vid. Burei A, B, C. i e Når lögn dölies ynder ſanningz ſkugge haar man ingen rättelſe. Auth. haar fördhenſkul ſagt: **Lögnen tryter aldrig mantel.**

Fl.

Prov. 12. v. 11. 24. 27. **Flijt ſönderbryter Järn.** Arnoldus Mœllerus in lib. de formand. Lit. & Epiſtol. i. e. Flijt förmår alt. Dherföre haar Menander ſagt: Omnia aſſiduitate conficiuntur negotia. Dher medh kommer dhet Virgilii öfwerens: Labor improbus omnia vincit. Item: Gutta cavat lapidem non vi ſed ſæpe cadendo. Hijt länder dhet Schottelij aff Tyſkan: Fleis bricht eis. Sampt dhet Authoris: **Flijt winner alt.**

Fö.

Prov. 13. v. 12. **Förhoppning til winſt/ giör luſt til arbete.** Idem Mœllerus in Loccitat. i. e. Hopp til godh löön drifwer arbetet fort. Ovenus haar fördhenſkul wål ſagt:

Nil ſine ſpe præmii fit. Item:

Eſt

Est labor ingratus, quem debita præmia fallunt:
Quid grave non fiet spe sine, si leve sit?

Aff Tyskan säger man:
Gewins hoffnung fast jederzeit/
Verfertigt fleissige arbeit.

Item: Arbeiten ohne gewinn/ Vnd viel haben ohne brauch ist eines menschen plag. Item: Ach wie ist das ein schwere pein dienen ohne verdien/ arbeiten ohne lohn/ lieben ohn widerlieb. Hijt länder dhet Authoris: **Hoppet föder å kermannen.**

örmonen är altijdh godh. i. e. Förmonen haar altijd fördeelen. Dherföre haar Tysken sagt: Der erst kompt der mahlet zu erst. Hijt länder dhet nedan stående: **Dhen först kommer han först mahl.** Nom. e. 12. v. 11.

örtrete giffter pijgan/ wanen enckian/men raggen kiäringen. Dhe vnge äre gemeenligen förwetne och käte; Dy haar Cicero sagt in Caton. Major. Petulantia & Libido magis est adolescentium, quam senum. Wahnen giör och här mycket sitt til; Dherföre haar Erasmus sagt: Ingeniti mores nulla possunt arte transportari Kärtingen anbelangande/ så är dhet sant at hon efter Saras exempel icke mehr haar/ som andra qwinner hafwa/nembligen macht tilat föda/ hwilket lijkawist änteligen fordras til echtenskapetz fulgiorande. Dherföre haar Ovidius 1. Amor. Eleg. 9. sagt: Turpe poeta senex, turpe senilis amor. Hijt länder dhet Erasmi: Anus velut equus profundam habebis fossam. Vndrar man altså intet vppå at förwetet giffter pijgan/ wanen enckian/ men raggen kiäringen. Jäm- 1. Cor. 7. v. 8. 9. Prov. 22. v. 6. Gen. 18. v. 11. 12. 13.

för dhetta: Unga karlar dhe frija/ et

Gi.

Eccl. 5. v. 2. Syr. 20. v. 26.

Giäckar giöra gant/ lögnachtig **säya osant.** Vid. Burei A, B, C. sub lit G. i. e. Giäckar gantas och liugare liuge Dherföre haar Author sagt: **Narren kän nes aff talet.** Item: **Lögn tryte aldrigh mantel.**

1. Cor. 9. v. 3.

Giärnt folge lycka godre nänne. Ko nunga Styrelsen. 205. 4. 23. i. e. Gemenli gen folgier lyckan på ett tappert modh. Dher före haar Ovenus wäl sagt:

Nec temerè, nec timide. Item:
Omnia despera prudentèr: & omnia sper
Fortiter: ut caveas omnia, nil metuas.

Bon Esprit & bon courage. Hijt länder dhe Tyska: Frist dran / schlägt halb den mann

Jämför dhet Authoris: **Aff nödh giöra offta en dygd.** Item: **Dhen någo wil wåga/ han får något åga.**

Genes. 27.

Gijff så dhet hwijta barnet/ at dhe swarta får något medh. i. e. Lijk bröder/ lijka rättigheet/ ty dhet ena barnet är in tet mehr horunge än dhet andra. Man plåga fördhenskul säya: **Spändera så på fars son at mors dotter får något medh** Dher medh haar och Author sagt: **Lijke bröder/ lijka kappor.**

Syr. 22. v. 4. 1. Cor. 7. v. 1. 27. & se.

Giffter man sigh intet emädan man ey seer/ så giffter man sigh ey sedan **mar**

nan något seer. i. e. Seer man intet
oga effter qwinnespersoners feel/ så kan skee
nan giffter sigh/men seer man noga effter them/
esinner man wara gott intet befatta sigh medh
ustru. Sieur Petter hafwer låsit på en ort
öllande Vers, dherföre wille han intet giffta
igh:

Ergo mihi uxorem qualem ducam, anne *puellam?*
Hæc forsan veniet non satis apta mihi.
An *Viduam?* dominam quis potest ferre tonantem?
An *Vetulam?* toleret quis patienter anum?
Fœcundam? fœcunda domum mihi prole gravabit.
An *sterilem?* sterilis non decus arbor habet.
An *ditem?* nihil est magis intolerabile dite.
An *Inopem?* quid opis ferre valebit inops?
Pauciloquam? non me poterit recreare loquendo.
Verbosam? mulier res onerosa loquax.
Formosam? variis est subdita forma periclis.
Deformem? pœnam ducere nunquid amem?
Non igitur ducenda uxor, quia fœnore tuto
Apparent socii, damna timenda thori.
Sed cum sit visum tibi, sitque perutile nobis.
Tu vitæ sociam da mihi, Christe, *piam.*

Dheß vthan haar Juvenalis sagt:

Semper habet lites, alternaq; jurgia lectus,
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.

Dhetta sannar en annan sårandes:

Qui ca$^{pit}_{ret}$ uxo$^{rem}_{re}$ li$^{tem}_{te}$ ca$^{pit}_{ret}$ atq; dolo$^{rem}_{re}$.

Man måste och medh Acerra see sigh wäl före at man genom giffermåhl, ey råder sigh horn i Kallen/ hans ord lyda så:

Felix

Felix, quem faciunt aliorum cornua cautu
Sæpè ſuo cælebs. dixit Acerra patri.
Elliest haar man och en annars affrådande
ynglingar/ ſåledes författat:
O puer chare, noli puellas amare,
Fingunt vultum, volunt habere multum.
Ovenus haar vthan twifwel för dheſſe ordſak
ſkul vthbruſtit i ſådanne ord:
Væ ſoli, ſapiens Rex non ſine conjuge dixit
Nil melius vita cœlibe, Paullus ait.
Væ vobis, inquit conjux: at væ mihi cœleb
Væ noſtrum ſimplex ergo, tuumq́; duplex.
Gwelh iwguarſi, nagwaini i. e.
Melius eſt væ mihi quam væ vobis.
Hijt länder dhet Tyſka: Ehe iſt weh/ frühe eh
frühe wehe. Item: Lediger ſtand hat allein ru
im land. Item: Guter muth iſt halb leib/ h
dich narr und nim kein weib. Jämför dhe hä
nedanſtående: Dhen ſom giffter ſig
wäl. etc. Item: Skaffa digh för
bröddh/ ſeen får du fulle kiött.

Syr. 3. v. 23 & ſeq. cap. 11. v. 9

Giöre hwar ſitt och låte en annar
blij omönſtrat. i. e. Dhet digh inte
wedhkommer lägg tigh intet vthi. Apelles haa
fördhenſkul ſagt: Ne ſutor ultra crepidam
Stratonicus twiſtade medh Konung Ptolomæ
om Sångkonſten och ſwarade ſåledes til han
frågor: Aliud eſt o Rex ſceptrum, aliud ple
ctrum. Lätte altså här medh förſtå at anna
wardhet at bekymbra ſig om dhet Konungzlig
annat om ſpelemans wäſendet. Dhet wor
ſannerligen emoot konſters och frije embeter
natur/ at en oförfarin ſkulle mäſtra någon vth
dhet embete han intet lärdt hafwer/ ſåſom Sk
makaren giorde widh målaren och Konunge
widh ſpelemannen. Om ſådanne/ ſom inmän

gia ſig

gta sigh vthi en annars handteringar och sättia
sina til baka/ haar Plautus in Sticho således
tahlat:

Sed curiosi sunt hic quam plures mali,
Alienas res qui curant studio maximo,
Quibus ipsis nulla res est quam procurent sua.

Hwar och en skulle haa dhet Bovilli för ögonen:

Extra circinum & regulam nescio quidquam.

Giöre fördhenskul hwar sitt och låte en annars
bliij omästrat.

iör godom gott/ så kommer du intet
i håån och spott. Vid. Burei A, B, C. Hijr
länder dhet Ennius haar sagt: nembl. Bene-
facta malè locata, malefacta arbitror. Dher
medh säger man och aff dhet gyllende A/B/C.

Hafwer någon bewtisst tigh åhra och gott/
Förglömmer tu thet är tigh stor spott/ etc.

Go.

ott nampn är bättre än rijkedomar. Prov. 22. v. 1.

i. e. En åhrligh fattigdom är högt til skattan-
des. Seneca haar fördhenskul sagt: Bona o-
pinio hominum tutior est pecunia. Ordsaken
här til wijsas aff dhet Tysta/ nrmbl.

Guter nahm besteht/
Reichtumb vergeht.

Hijt länder dhet Authoris: **Gott rychte är**
bästa arfwegodz. It. dhet nedanståendе:
Lijff och åhra/ etc.

Gu.

udh hielpe oß / Gudh tröste oß/ Prov. 18. v. 22.
Gudh låte oß iutet dööd förr än wij 1. Cor. 7.
få giffta oß/ pläga dhe ogiffte ptjgor och
jungfrur säya: Overius haar fördhenskul säle-
des sagt til Gelliam:

Gellia

Gellia materiæ res una ſimilima primæ:
Hæc omnes formas appetit, illa mares.
Han haar och ſtrifwit ett ſådant älſkogzbreff
Nullus amor ſine ſpe, dubius qua vivit, mat
Nulla placet ſine re ſpes mihi; res ſine te.
En gifft huſtrus önſkan finnes på dhetta ſ
beſkrifwin aff Tyſken/ nembligen: Eine T
ctors fraw wunſcht/ das ſie ein gut buch we
ſo lege ihr herr auch deſto mehr über ihr. S
länder dhet Authoris: **Många önſk**
gå i en lång ſäck.

Eſai. 41. v. 4. cap. 43. v. 10. cap. cap 44. v. 6. cap. 48. v. 12. Hiob. 35. v. v. 26.

Guoh är ewig/ begynneſen och ände

Ovenus haar fördhenſkul ſagt:
Principium Deus ipſum: in principio Deus ip
Et poſt principium, principioq; prius.
Principium ſine principio eſt: A principio iſ
Principium capiunt omnia principia.
Hijt länder dhet Eraſmi aff Platone: Deus
principium medium & finis. Här ſannas
dhet Tyſka: Gott iſt ewig der erſten und
letzten.

Guoh nåde oß fattige adelsmän. i.

Prov. 22. v. 2.

Gudh ware oß i wår fattigdom nådeligh. F
tigdomen han är dhen ſamma ſom icke allen
hindrar adelige vthan och andras dygder. Pc
ten haar fördhenſtul ſagt:
Non facile emergunt, quorum virtutibus c
Res anguſta domi. (ſ
Hijt länder dhet Horatij, ſom således tahlar
ſlächtz och dygds förnedring genom fattigdo
Et genus & virtus niſi cum re vilior alga eſt
Chriſtopher. Lehman haar hållit medh ſamm
mehning/ då han ſade: Beſſer ein reicher baw
als ein armer edelman. Item: Adel/ tugen
kunſt/ ſind ohne geld umbſonſt. Hijt för och dh

Fattigdomen är en tung börda. e

Gud

Gudh låter ingen swälta ihiäl. i. e. Gudh gier alla maht. Man plägar fördhenstul medh Prudentio säya: Qui est dator vitæ, est etiam dator escæ. Ellest heeter dhet och: Ora quibus dedit Deus, escas omnibus addit. Hijt länder dhet nedhan stående: **I Gudz wisthuus är mycken maat.** psal. 145. v. 15. 16.

Gudh gieer sina wänner alt gott emådan dhe sofwa. i. e. Gudh gieer dhem som fruchta honom hwartelianda wälsignelse emådan dhe sofwa/ dhet är/ owitterligen. Terentius haar fördhenstul sagt: Dormientibus Dij omnia conficiunt. Hijt länder dhet Tyska: Gott bescheret über nacht. Jämför dhet Aurh. **Gudh giör rijk uthan mödha.** prov. 10. v. 22.

Gudh låter intet giäckä sigh. i. e. Gudh tilstädier ingen begabba sigh. Theodorus Beza haar fördhenstul sagt: Deus non patitur se irrideri. Här medh kommer och dhet Tyska således lydandes öfwerens: Gott läst sich nicht spotten. Hijt lända dhe Swenste aff Auth. **Kasta intet småsteenar äth wår Herre/ etc. Skiämpta intet medh hälgonen/ etc.** Hiob 13. v. 9. Gall. 6. v. 7

Gudh är godh/ och gott är alt hwadh hons godheet haar befalt. i. e. Gudh och alla hans befalningar äro goda. See Dom. Samuelis Columbi Cdas Sueticas. Hijt länder dhet Tyska: Alles ist gut/ was Gott thut. Hijt må och föras dhet Authoris: **Gudz barmhertigheet boor mitt i werlden.** Item: **Gudz willie haar sitt ijdh wahlet.** Luc. 18. v. 18 & seq. Matth. 19. v. 16. 17. Marc. 10. v. 17. 18.

Gudh

Rom. 12. v. 17. & seq. **Gudh låte digh blij blinder och bl**
innan du blijr sannspåd. i.
Gudh gifwe at ditt ansichte och rygg må
förr vmgiållat / än din spådom må sanne
Enär wåre owänner spåå oß ondt genom stö
horeritj/ dråp/ etc. plägar man til dheras sp
dom swara medh dhenne bortönskning: Gu
låte digh blij/ etc. Men såsom sådanne bo
önskningar hårdt sträfwa emoot Guds lagh/
böra dhe hoos oß Christne ey lijdas. Dherf
re haar Quintilianus lib. 15. declam. sagt:
Non imprecemur debilitatem, naufragi
morbos: pauper sit, & amet quamcunq
meritricem.

Gudh hörer inga onda böner. Me
dhetta plägar man swara til dhe ondas önskn
gar. Dhe Tyske haa sagt: Die wunsche hab
guten sinn/ wo sie ausgehen/ da gehen sie in

prov: 11. v. 22. psal. 49. v. **Guldring på swijntryne.** Dhetta lär
pas til en rijk galin, til en dåyeligh took/ til
ofördarin öfwerhhet/til en wälboren wansläd
ting. Qwinnor hafwa aff vhrminnetz tijd
hållit för en heeder båra gyllenne spen
widh öronen; Dheraff kommer dhet at Sal
mon säger: En dåyeligh qwinna/vthan tuch
är lijka som en soo medh ett gyllenne spann p
näsone/ twärt om ståret för dhem dåveligo
och tuchtigom wål. Erasmus haar fördhenskt
sagt: Annulus aureus in naribus suis. Andr
vthtyda dhet annorlunda/ nembligen således
Monile aureum ad rostrum porci. Här om
dhet Antiphanis hoos Athenæum förståendes
Putrem silurum quadra habens argentea. Hu
må föras Joannis Flitneri od. 22. de sue cor
la cineta aff hans Nebulon. Nebulon. I lij
sa måtto säger man medh dhe Tyske: Ein
san

saw mit einem gulden haarband. Jämför dhe[k] Authoris: **Kasta inter pärlor för. etc.**

Gunst lockar kunst / kunst tarfwar gunst. See wälb. Herr Georgii Stiernhielms Parnass. triumphant. Uthi dhen tridie Cortin. öpningz 6. inträde. i e. Gunst och konst behöfwa hwar annars hielp. Joan. Ulpius haar fördhenskul sagt: Ars amat fortunam, fortuna artem. Hist länder dhet Tyska: Lehr und kunst / bringt geldt und gunst. Exod. 3. V. 21. 22. Prov. 19. V. 12.

Ha.

Han wänter ilt at sik / som sik weet illa hafwa giordt. i. e. Ondt samwete wäntar för ond förtienst ond löön Konunga Styrelsen 155. 4. 22. Ordsakerne hwarföredhe som illa giöra städze lefwa uthi fruchtan åre förnembligaste thesse / nembl. at ett ondt samwete är ett sanfärdigt witne om onda giärningar / en sträng domare öfwer bruten / och dhen sakfältes plägare och bödel. At samwetet witnar om onda giärningar / slutes billigt aff Rom. 8 v. 12, 13, 15, 16. cap. 9. v. 1, 2, 3. Item: 2. Corinth. 5. v. 11. Sampt aff Juvenal. Satyr. 13. v. 198. så lydandes: Sap. 17. V. 3. & seq.

Nocte dieq; tuum gestas in pectore testem.

Ondt samwete dömer och öfwer bruten / som synes aff Lipsi. lib. 1. Politic. cap. 5 v. 3. Est conscientia, ait, bonorum malorumque facinorum judex. Dhet samma betygas och aff dhet Authoris ordspråk: **Ondt samwete gnar domen i barmen.** Dheß uthan är dhet och bewisligit at ett ondt samwete är miss-giärningzmåns plågare och bödel / hwilket bewisas aff Lipsi. Politic. lib. 1. cap. 5. v. 18. Ulcus enim, cœdit, lancinat, eo gravius, quia sine

morte: Elliest plägar man och säya: Conscientia animum verberat. Här medh stämmet dhet Tyska öfwerens: Ein böös gewissen ist des hertzen ruth. Ein böös gewissen ist die höll Item: Ein böös gewissen hat wolffzähn/ es fris sich selbst. Vndrar man fördenskul intet vppå a

han wänter ilt ath sik / som sik weel illa hafwa giordt.

Han wil intet hålla streek. i. e

Han wil intet hålla medh dhet som rätt är. Hä medh kommer dhet Tyska aldeles öfwerens/ s lydandes. Es wil ketnen stick halten.

Prov. 17. v. 12. **Han är ufell som icke kan fly en dåre**

i. e. Dårar skal man fly/ så framyt man w vndfly vselheet. Wåre förfäder hafwa högel gen mißhagat dårar medh sin dårskap. Dherfö re haar Johann. Stiernh. lib. 2. jur. Suec Goth. vetust. cap. 1. sagt: Ludiones histric nes, ut inertes & voluptatum opifices, qu vires tam animi quam corporis frangeren veteres Sueones tanquam viri cordati, extre mè odisse videntur. Härom haar man o Wäst- och Östgiötars lagh/ således lyda des: Nu warder läkare dråpin/ tå böte arw hans triggia jamlanga gambla qwigu /och ki pa hanum nya handska/ och nya skoa/ och smö ja både: Tha skal han taga qwiguna ock led vp a högh/ och halan i hand arwa lekarens sä tia/ tha skal bondin tilhugga medh gißl th hugg/ far han haldit/ hawi at botum snon slipper hanum qwigan/ tha slippe hanum ald fagnader. cap. 18. §. 1. Drapabalck Östgiöt lagen. cap. 7. §. 1. Sår. Wästgiötl. ha ett sådant sluut inne: Giter han haldit/ t skal han hawå then goda grip/ ok niutå/ so hunder gräß; Giter han eigh haldit/ hawi

th

thole thet ſum han fek/ ſkama ok ſkadå. Här om må man läſa Doct. Johann, Loccen. Antiquitat. Sueo-Goth. lib. 2. cap. 24. Jämför dhetta förra: **Då ar drijfwa dårſkap/ etc.** Item: **Kommer tu widh en dåre/ ſå ſkiär aff kläderne.**

Han är komm in ſom ſalt i ſurt öga. i. e. Han är mycket illa kommln. Tyſken haar fördhenſtul i lijka mehning ſagt: Mancher iſt wolkommen wie der rauch in augen/ wie floh in ohr/ wie der hund in der küchen. Chriſtophorus Lehman.

Den är blefwin tiuffſtulin. i. e. Ifrån dhen ſom war en tiuff haar en annan tiuff ſtulit.

Han är nogh rijk ſom nögder är. i. e. Syra. Ett nögachtigt ſinne haar nogh. Dhenne mehning bifaller Audoenus vthiſine Monoſtic. Ethic. & Politic. pag. m. 114. ſåledes:

Non eſt crede mihi, multos qui poſſidet agros,
Dives: ſed dives, cui ſatis unus ager.

Här medh kommer dhet Terentii öfwerens aff hans Eun. Act. 2. Scen. 2. ſå lydandes:

Omnia habeo, neq; quicquam habeo:
Nihil cum eſt, nihil deſit tamen.

Horatius haar och ſagt:

Si ventri benè, ſi lateri eſt, pedibuſq; tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.

Dhetta ſannar Doct. Andreas Sparrman vthi ſin Sundheetz Spegels lib. 5. cap. 9. medh dheſſe rijm:

Jarmodh ſigh hivem ſkicka kan/
Then håller iagh för rijk en man/
Förwiſſo är then nogſampt rijk/
Som täncker ſigh at wara ſlijk.

På rijkdom hwem haar satt sin hogh/
Är arm/fast han än hafwer nogh:
Hwem mäst begiär/ han hafwer minst/
At nöya sigh är större winst.

Hijt länder dhet Studiosi Herr Samuelis Columbi epigram. 2 öfwer en gerigh och en fattigt således lydandes:

En girig fattig är/ty honom mycket fattas,
Men fattigh man förnögd/ han billig skattrijk skattas.

Dhe Tyske pläga säya: Der hat genug/ de mit wenig gesättigt ist. Item: Wer vergnu ist/ der bedarff nicht viel. Sammaledes lyde dhe Danskas ordsedh: Dend er rig som lade sig nöye. Jämför dhet Authoris: **Rijke nogh som/** etc. Sampt dhet här nedan

Låta sigh nöya är winning nogh

Han haar gätt igenom tullen / så a han haar lijtet häär widh öron oc intet vpi kullen. i. e. Han haar intet o roosa aff marknan. Ovenus haar fördhenski sagt til en flintskallot:

Arboribus redeunt crines & gramina campi
At capiti frondes non rediere tuo.

Han haar och skrifwit om en sådan hemlighe emoot gråå häär til Bithynicum:

Ne tua sit post hac, Bithynice cana senectus,
O te filicem! calva juventa facit.

Hijt länder dhet Authoris: **Ett häär oc och annat giör Bonden skallot.**

Deut. 24. v. 7. Prov. 6. v. 29. &c.] **Han är dhen störste tiufwen/ som bor stiäl bondens hustru.** Dhet bästa ti som bonden i boo sinehafwer/ är laghgiff hustru hans: Hwilkin hona från bondano

stiä

ſtiål / han är wärſte och ſtörſte tiufwer. Och ty åhwarſom bondans hustru lockar frå honom / och löper medh henne bort / warder han ther medh fängin widh färſka gärningh: Thå ſkal han til tingz föras / och dömas / och vphängias öfwer andra tiufwa. Vid. cap. 1. Tiuffmålb. LL. Hijt länder dhet frågeſtycke Johan. Audoënus Cambro-Britannus Oxonienſis haar iſådant måhl ſtält til dhe Lagklokas omdöme / nembligen.

Qui Domino invito rem contrectaverit eſt fur.
Quid ſi hoc invita non faciat Domina?

Man må ſwara medh Authore och ſåya:

Hustru / häſt / kläder och ſkoo / lånas illa vhr Bondens boo.

Han togh i tuu medh honom. i. e. Medh honom wil han råda halffparten. Sammalunda kan man förſtå dhet Tyſka: Einem noch dem zügel greiffen. Hijt länder dhet neanſtående: **Dher haar han inter meer / etc.**

Han ſkaar honom öfwer kammen. i. e. Han handterade honom illa. Thyſken haar kallat dhetta: Vber einen kam ſcheren.

Han går ſom han ginge på Målar. Syr. 9. v. 19. 20.
i. e. Han går i ſtoor fahra. I lijka måtto haar Cicero pro ſext. Roſc. ſagt:

Hunc mihi ex animo ſcrupulum evelle,
Qui me dies noteſq; ſtimulat ac pungit.

Hijt länder dhet Tyſka: Auff nadelſpitzen gehn.

Han talar få ord medh godh beſked. Syr. 21. 27.
i. e. Hans taal är kort och gott. Ovenus haar ſåledes ſkrifwit til Läſaren om en beſkedelig fåtaligheet:

Noſtra tibi brevitas ignavia fortè videtur.
Crede mihi, labor non eſt levis, eſſe breven
Non facio ut multi, qui multa & ſtulta lo
qvuntur.
Sermo meus ſtultus fortè; tamen brevis eſ
Samma Poeten ſkrifwer vthi ſin Epigram
mat. lib. 1. pag. m. 100. Om tahlet på dhe
ta fölliande ſätt:
Sermo voluptati ſimilis, ſimilisq; dolori eſt.
Longus enim levis eſt ſermo, graviſq; brevi
Hijt länder och dhet han haar ſagt vthi ſi
Monoſtic. Ethic. & Politic. pag. m. 114. O
the mångtalige/ nembligen.
Vis ſapiens dici, raro & meditata loquare
Sæpe loquax verbis, proditur ipſe ſuis.
Author haar förahenſkul ſagt: **Fåå or**
och dryga hedra mannen.

Syr. 37. v. 5. 4. 5. **Han är en wäderhane ſom wände**
ſigh effter winden. i. e. Han ſtäll
ſine ord effter andras taal på dhet han må w
ra allom til behagh. Sådanne ſkal man i
galunda troo/ vthan rätta ſigh effter dhet lä
Variantibus non creditur, quia qui varii ſun
etiam ſunt mendaces. Wedh ſamma menit
haa dhe Tyſka ſagt: Dhen mantel nach de
wind richten. Item: Iſt ein wetterhan/ d
ſich mit allem wind umbdrehen läſt. Hijt lä
da dhe Authoriſi: **Han hänger ſin kap**
pa/ etc. Item.: **Ömſa kappan/ etc.**

Han haar giordt ſin ſidſta ſwan
ſång. i. e. Han haar ſlungit ſin ſidſta w
ſa. Naturlige tingz beſkrifware berätta o
ſwanen/ at han widh ſin dödztima/ begifw
ſigh neder til liufliga åbrädder/ och ſigh medh
liufligh/ doch bedröfweligh ſång hugſwala

Här om talar Audoënus lib. 3. pag. m. 155 således:

Cum me fata vocant, ad amœni fluminis orã,
Me moriens mœsto carmine solor, olor.

Här aff kommer dhet at wij enär någor tröstar sigh widh sin dödztima medh Andelige Läffsånger/ och döden straxt dher på föllier/ såvom:

Han haar giordt/ etc.

Han skal affödo hafwa vp hafwer födt. i. e. Hwad som födes aff fänadh eller diur/ hörer dhen til som dhem hafwer vpfödt. Dherföre haar dhen Rom. Lagkloke sagt: Partus ventrem sequitur §. Inst. de rer. Division. l. 5. §. 2. D. De reivindicat. L. 7. Cod. Eod. Här medh kommer och wår Lagh öfwerens/ läås cap. 5. §. 1. Kiöpmb. ll. Tiufwab. Wästgl. fl. 17. Item: fl. 45. Bygnb. öfstg. Jämför dhet ofwanstående: **Dhen hönan föder bör haa ägget.**

Han haar fulle warit i Rom/ men intet sedt Päfwen. i. e. Han haar fulle wandrat wijda / men intet hördt eller sedt effter lärde män. Erasmus haar fördhenskul sagt: Nemo propè ex morbo aut peregrinatione Romana melior evadit. Hijt länder dhet Christophori Lehmans om Tyskarnas Romaresa: Venit in Italiam spectabilis indole rara Germanus rediit de puero mulier. Item: Turpe est emansisse diu vacunmque redire. Ibland pläga vthlänningarne emellan sigh säya om sådanne nys vthflugne: Sumamus pecuniam & remitamus asinam in patriam. Hijt kan ey obilligt inställas dhet Fransöska aff Erasmo: Trot arriere, trot auant, reux qui viennent de Rome valent pisque

devant. Här sannas och dhe Tyska: Es ist niemal ein frommer mensch und ein gut roß aus Teutschland nach Rom gereist / das nicht ärger were heinkommen. Item: Wander in Italien fromm mann / komm wieder heim zu uns nequam. jämför dhet Authoris · **Föra swijn til Rijn. etc.** Item: **Wandra giör ingen lärd.**

Han gåår kräfwetegängen. i. e. Han gåår meer tilbaka än fram / dherföre haar Aristophanes hoos Erasmum sagdt: Nunquam efficies, ut rectè ingrediantur cancri. På Tyska heeter dhet: Den krebsgang gehen. Dhetta brukar man så offta någors lycka afftager.

2. Reg. 18. **Han haltar på beggie sijdhor.** i. e. Han är neutral. Hijt länder dhet Authoris: **Ätha medh alla / och hålla medh ingen.**

Han kom i ogiordt wäder. i. e. Han kom illa vth. Dhe gamble haa meent at dhet war mycket osundt komma i wäderskifte / eller i ogiordt wäder. Här medh kommer dhet ofwanstående öfwerens: **Han är kommin som salt. etc.**

Proverb. 5 v. 22. 13. 14 **Han seer vth / som en koo på en köttmånglare.** i. e. Han är aff en grym och faseligh uppsyn. Hijt för dhet Authoris: **Han seer intet ofttare mildt vth / än by brinner / och barn faller i elden.**

Han predikar så länge lagen til dheß han bortglömmer ewangelium. Dhetta pläga dhe enfaldiga säya då dhe tijdt och

och offta höra lagens/ men ſiällan evangelij predijkan. En godh ſkäleſörjare måſte ſå bemänia lagen och evangelium/ at dhe ogudachtige få höra aff lagen hwadh ſtraff dhe för ſine onde giärningar haa förtient/ och at dhe Gudfruchtige få höra aff evangelio hwadh löön dhe för ſine gode giärningar haa at förwänta/ lämpandes ſåledes ſigh til hwar och ens förehållande. Paulus är berömbd aff Hieronymo vthi ett breffz til the Epheſer/ förtällielſe/ för then man/ ſom haar warit/ allt i allom på dhet han allom gagna ſkulle. Skeer dhet annorledes / ſå heeter dhet: Eodem collyrio mederi omnibus. Item: Eundem calceum omni pede inducere. See Eraſmi adagia.

ðan är en ſleeprigh åål / ſom intet är godher at hålla. i. e. Han är ſå förſlagin at han är intet godh at komma til rätta medh. Aldhenſtund Konung Chriſtiern dhen II och omilde/ fordom Swea- Götha- Dannemarcks och Norjes Konung war ganſka ſleprigh och ohållfaſt vthi ordh och gierningar; Dy hafwa wåre förfäder liiknadt honom widh en ſleprig åål/ ſom twänne leyon hafwa hafft emillan ſine kloor/ och dhetta medh rätta/ ty han haar warit dhen ſamma/ ſom ſigh ifrån dhem beggie hafwer vndanglijat. Dhenne liiknelſe finnes vthi en Stockholms Storekyrckios peţlare når in til höga altaret innom manfolcksſtoolarne frembſt ſtående vthuggin ſampt på Saxiſte ſåledes ſtrifwin: Der: ael: is: fet: ok: en: ſtarck: fiſk: mit: ledegen: henden: is: he: nicht: got: to: fangen: dat: s: wiſ: 1521: Weir: en: wil: vorwaren: de: mot; neue: ſeke: odder: kiſten: n: ein: nicht ſparen. På latin ſäyer man:

cauda tenes anguillam. På Tyſka. Wer
nem aal fangen wil/ der machet erſt das waß
trüb. Schottelius. Hijt länder dhet Authori
Dhen ſom grijper Ålen widh ſtiår
ten / han håller honom intet faſt.
Han weet intet til at giöra åthſkil
nad emillan ſin högra och wänſtr
hand. Säyes om dhen / ſom för åld
eller galinſkap hafwer alzintet förſtånd/ ſom
exempil/ han weet intet at dhen högre hande
är ſtarckare än/ än dhen wänſtra. Dher med
haar Eraſmus ſagt: Neſcit quid ſit inter dex
tram & ſiniſtram ſuam. Hijt länder dhet Autl
Blinder dömer om färgan.
Han är mycket laghgranner. i. e
Han är mycket bekymbrad huru lagen må lån
pas efter gierningen. Ordſaaken hwarför
man böör wara mycket laghgranner/ lärer dhe
lagförfarne Pomponius in l. 2. § 13. Dig. De c
rig. Jur. Quia, ait, per eos, qui juridicund
præſunt, effectus rei accipitur quantum e
enim jus in civitate eſſe, niſi ſint qui jura re
gere poſſint? Certè conſtare non poteſt ju
niſi ſit aliquis jurisperitus, per quem poſſit i
melius produci.

proverb. 37. v. 1. **Han haar fulle ſedt ſin förſta/ me**
icke ännu ſin ſidſta ſkiorta. i. e
Han haar fulle ſedt ſin födelße-men icke änn
ſin dödedagh. Hijt lända dhe Authoris
Alla dagars afton är icke kommer
Item: **Han haar ſedt ſedt ſitt Chriſ**
ningekläde. etc.

Syr. cap. 7. v. 7. **Han är en neutraliſt.** i. e. Han håll
ſigh til ingen. Så länge inbyrdes krijgh wa
re

ra/ hålla sigh sådane til iuge sehrdeles partier/ widh dheß ända pläga dhe förfoga sigh til sägerwinnaren. Således förhöll sigh Cicero dhen tijdh Keysaren och Pompejus hade inbyrdes krijgh sin emillan. Hwar om Ovenus lib. un. Epigram. pag. m. 85 talar altså:

Pompejanus ero, si vicerit omnia Magnus:
Omnia si Cæsar, Cæsarianus ero.

Hijt lända dhe Authoris: **Åtha med alla och hålla medh ingen.** Item: **Ömsa kappan på både axlar.**

Han blifwer satt i stampan. i. e. Han lämbnas och öfwergifwes i faaran. Stappa märcker egenteligen fälla eller giller; Nu ehoo/ som oförmodeligen råkar vthi fäller eller gillir och aff dhem gripes/ om honom sägom wij: Han blifwer satt i stampan. Här om må man läsa hoos Doct. Johann. Loccen. vthi hans Lexic. Jur. Sueo Goth. vnder ordet stappa.

Han har icke kostat en skärf der vppå. i. e. Han haar icke gifwit dhen minste penning dherföre. En skärff haar warit ett aff dhet ringaste mynt / som fordom haar warit hoos wåra förfäder i bruuk / hwilket så bleff kallad aff dhet at han vthskars / såsom och klippingar för dhetta så nämbde at dhe vthkliptes. I lijka måtto haar Cicero sagt: Ne teruncium quidem insumpsit.

Han råår intet meer/ än köra vth hunden och gåå sielff effter i. e. Han haar ingen / som han haar at befalla/ vtan måste sielff wara Huusbonde och dräng.

Han haar giordt sigh ett galit förslag.

Han

i. e. Han haar intet rätt råkat på biiſpard medels myckenheet. Såſom en deel Ciphre ſtrifware ibland giöra ſtörre förſlagh/ än öf werblefne medel kunna wara/ eller och mindr förſlagh än medlen beſinnas/ hwar efter ſedar leſwereringen giörs ſtundom öfwer / ſtundom vnder förrådet/ och ſigh ſåledes illa förgrijpa / dy plåga dheres öfwermån ſåya: Han haar giordt etc. Sådanne ſåyas hoos Lucianum cribro divinare.

Han taar ſigh intet fram. i. e. Han är olyckeligh. Hijt länder dhet ofwanſtående.

Han gåår kräfwetegången.

Han är ibland dhe wijſa måſtare den ottonde. Dhe wijſe måſtare aff Græce landet woro allenaſt ſiu/ ſom hade märckeligen tiltagit vthi wijſheet och bookelige konſter. Nu ſåyes dhen wara dhen ottonde/ ſom wil ſynas/ ehuruwäl han intet är/ mycket förnufftigh och wijs. Blijr alt dherföre dhen ottonde karlen vthſkutin / hälſt emådan dhe ſiu haa giordt ett fullkommeltgit taal/ dy plågar man och i förachtwijs ſåya: Han är dhen ottonde karlen. Horatio dicitur: Sapientum octavus.

Han fåår intet ſkijta i kyrkian derföre. i. e. Han fåår intet giöra hwadh han wil fördhenſkul. Tyrannen Piſiſtratus lätte. vpbyggia en kyrckia och dher vppå ſtrifwa/ at ingen vthi dhen ſkulle giöra ſin tarff / lijkawiſt giorde thet en främbling/ och bleff dherföre affdaga tagin. Inde in Pythij templo cacare dicebatur, qui rem nefariam ac periculoſam faceret. Vide Eraſmum.

Han tog betan vhr munnen på mig. i. e. Han togh tiänſten ifrån migh aff hwilken iagh

agh hade mitt bröd och bärgning. Om sådant talar Terentius, sågandes: Crucior bolum tantum mihi ereptum esse ê faucibus.

an gåår på graffzens brädd. i. e. Han år en vthlefwad man. Hoos Lucianum sågas sådanne alterum pedem in cymba Charontis habere. Hijt länder dhet Ovenus epigr. Lib. un. pag. m. 102 haar sagt om dhem som gå på graffzens brädd/ Nembl. Ecclesiast 12.

Pendentes agimus vitas in littore mortis:
Tam propè mors vitæ est, quam propè margo mari:
Una ferè res est homini mors vitaque ficus
Efficiunt unum Terraque & unda globum.

Jämför dhet Authoris: **Ålderdomen wäntar ingen bättring.** etc.

and hand twättar; Steen steen glättar; En godh löhn tungt arbete lättar. i. e. Dhen ene bettänar dhen andre/ och belöhningz hopp giör lust til arbete. Stiernhielm in Parnass. triumphante. Hijt länder dhet Latinisse: Manus manum fricat. Sampt dhet: Manus manum lavat. Item: Mulus mulum scabit. På Tyska heter dhet så: Nur danck/ ohne geld/ ist umbsonst/ Gut lohn geburt für lehr und kunst. Item: Eine hand wäscht die ander/ beyde wäschen das gesicht. Jämför dhe Authoris: **En hand twättar etc.** Item: **Löhn giör mödan lätt.** Prov. 27. v 17.

and skal hand få/ eller mundh mehnedh swärja. Dhetta skeer widh dhenna ställare än fordom. See Doctor Johann. Loccen. Antiquitat. Sueo Goth.

Goth. lib. 2. cap. 17. pag m. 116. Hwar ot
han handlar wijdlyfftеligen.

Eccleſ. c. 9 v. 8. **Håll digh reen / war giärna alleen giör digh ey gemeen / ſå lär du wä achtas ſeen.** Reenheet giör wackert an ſeende. Dherföre haar Ovidius ſagt:
Munditiæ placeant, fuſcentur corpora campo
Sit benè conveniens & ſine labe toga.
På Tyſka heeter dhet: Halt dich rein. Lefwa oc wara alleen gieer och ett godt tyckie om en Per ſon / hwilket man kan deels ſee aff Liv. Lib. 35 cap. 10. ſå lydandes: Continuus aſpectu minus verendos magnos homines ipſa ſatietat facit. Et majeſtati major ex longinquo re verentia. ſåger Tacit. Annal. 1. 47/3. Dhe medh haa dhe Tyſke ſagt: Sey gern allein Dhen ſom giör ſigh förmycket gemeen och wän lig / han blijr gemenligen förachtad / ty dhet hee ter ſå: Nimia famillariras parit contemplum Hijt läuder och dhet Tyſka: Mach dich nicht ge mein. Här medh komma och dhe Authoris wå öfwereens / ſå lydandes: **Allemans wän är hwar mans narr. Sampt: Myc ket giemeent giör föracht.**

He.

Hema ſom en biörn /
Borte ſom en ſkutin örn.

Dhetta lämpas til dhem / ſom i frijdztijder är i ſitt fädernesland emoot ſine egne ynderhaf wande och landzmän grymme och roofachtige / ſom wille ſlaghbiörnar / men borte och i krijgt emoot ſine Fiender modfallne och macktlöſe / ſom ſkutne örnar. Om dheße haar Seneca ſagt

Gallu

Gallus in suo sterquilinio multum potest. Så danne kallar Erasmus aff Eustath. initio confidentes in facto timidos. Hijt länder dhet Tyska: Daheim isser ein mann. En Frantoos Johann Hugvetanus widh nampn haar gifwit wårt kiäre Fädernesland Swerige ett sådant fredz och krijgzberöm / Nembl.

Te miramur ardentium animorum gelidam genetricem.

Miramur tuos in pace agnos, in bello leones.

Här om kan man wijdlyfftteligen läsa hoos Do. Johann. Loccen. vthi hans Antiquitat. Sueo. Gothic. lib. 2, cap. 2. pag. m. 183.

emsöding och moorsgrijs/ gger hema i askan och fijs.

Man pläga och säya: Liggia hemma widh arnen. i. e. Domi decumbere ante focum. Vid. Doct. Johann. Loccen. Lexic. Jur. Sueo-Goth. sub voce arne. Sampt liggia hem som kattur i hreise. i. e. Instar felis in cubili suo recubare. Item: liggia i fleitti wid eld. Gautr. Sang. pag. 22. 31. 1. fl. Sådanne hemsödingar til föracht haa cap. 1. § ult. Arffdb. Wl. inne dheße ordh: Far annar broder i kiöpfärdum/ ok annar hema i askv sitter. See Doct. Johann. Loccen. Antiquitat. Sueo-Goth. lib. 2. cap. 17. pag. m. 11. Här aff är dhet kommit at sådanne moorsgrijsar kallas gemeenligen askefijsare. Jämför dhet Authoris: Han haar meer dijdt än sijdt. Item: Dhet ofwanstående: Du hafwer inter warit i Tuna och lärdt huur.

Her.

Lucæ c. 13. v. 24. 25. 26 27.

erredören är högh och widh til at ngå/ men lägh och tröng til at vtgå,

i. e. Man kan fuller ſnart blifwa antagen v
Herrars tienſt/ men icke ſå ſnart få ett gunſti
affſked ifrån håfwet då man dhet fordrar /
om man tiänar troligen/ ſlipper man ogiärna
ifrån ſin tiänſt / tiänar man otroligen ſlipp
man ogiärna dhr ſitt fängelſe / ſom hans mi
giärning haar förtiänt. Hijt länder dhet Ov
nus Epigrammat lib. un. pag. m. 35 haar ſkre
wit om herrars förhållande emoot alla trälar
trälar/ Nembl.

Hæc dicit dominus: ſervum volo quemqu
fidelem
Eſſe meum ſempèr: quomodo? dando
nihil
Sta, vigila, ito, venito: fidelitèr omnia
poſtquam
Præſtiteris domino, ſervus inutilis es.

Dhetta ſannar märckeligen lärdomen/ ſom a
en obekant är giord på Sweuſke Rijm och tryc
vnder en Eſopi Fabel om en mager räff och e
leekatt/ ſåledes lydandes:

När tommer kommer i Herretiänſt inn/
Så fyller han ſigh / och giörs ſnart ſtinn/
Men tå honom lyſter ſtoltz vthſpaßera/
Iſtret måſte han i dörren leſwa/
Som Räfwen inſmögh / ſå måſte han vtgå
Sulltin kom Michel / måſte tommer ther
iftå.

Jämför dhet Authoris: **Herredören etc**

1. Reg. 2. 18. v. 7. 8. & ſeq. Syr. 29. v. 17. **Herrehyllest hwälfwer / wäl är the
ſom något haar ſiälfwer.** Vid. Bu
rei A / B / C. ſub lit. H. i. e. Man råka
ſnart komma i onåder / dherföre ärdhet go
haa uågot ſiälfwer. Dher medh haar Tyſke
ſagt: Auf Herren gunſt nicht bau / noch gute
wetter trau/ das wetter nicht beſteht/ der Herre
gunſt vergeht. Item: Herrengunſt und le
kengſ an

kengsang / klinget wol und wehrt nicht lang.
Item: Herrengunst ist wie hurenlieb/ der letzt der liebst. Vid. Christophori Lehmans Flori leg. Politic. Germ. script. Hijt lända dhe Au. **Herregunst och Aprilswäder. etc.**
Item: **Hwart thet hwälfwer. etc.**

Herresömpn en stackars daghmål. Syr. c. 6. v. 6. 7. 8. 9. 10 11. Prov. 6. v. 8 9. 16. 11. Item: c. 20. v. 13.
Behagar en Herre sofwa något längie effter trötthetен/ år han docklijtwäl wißer om daghmålet; Giör en stackare dhet samma/ så låter han få en stackars daghmål eller gåå miste om maten. Hijt lända dhe Auhoris: **Dhen som sofwer dhet röda aff Solen/ han mister dhet feeta aff kåhlen. Item: Laater man år längie arm.**

Herrens wälsignelse giör huuset rijkt: Pro. ca. 10. v. 22.
Dheße ordh låtte icke länge sedan en Huusägan- dhe på ett nytt steenhuus öfwer porten vthhug- ga och vthi en slätt Steen ingräfwa. Strax dher effter streffz aff en okiänd hand: Giör nå- got slijk **Chronans Koppar.** Näst dher vnder streff huusäganden i harm: **Du bist ein Schelm beren dich.** Dher vppå swarades nederst: **Du bist ein Dieb ich ken dich wol.** Här medh haar han vthan twifwel welat låta förstå/ at stoore Huus vpp- sättias icke altijdh genom HERRans wälsignel- se/ vthan vnderstundom medh Chronans me- dels förstnllande. Qui dives est aut injustus aut injusti hæres. Hijt må man lämpa dhet Au. **Hastig rijkedom giör manven miß- länckt.**

Hit.

Hittbalckar och Tiufwabalckar föl
gies giärna åth. i. e. Inventionis 8
furti tituli plerumque ſubſequuntu r Ordſake
Hwarföre dheße Balkar fölgias åth/ wijſar o
Sabinus hoos Gellium xi. 18. Sampt ſl. 35
Manhälgzb. Heſingel. medh dheße ordh: Fyr
dir ägu näſt tiufnadåſtånda / ty at tiuwer hitte
giärna ſum klokkarin hitti kalckin. Medh dher
ne mehning ſtämmer cap. 52. Manhälgzb. B
– landzl. aldeles öfwerens. Doct. Johann. Lo
cen. Synopſ. Jur. Privat. Diſſertat. 5. the
29. pag. m. 123. Hijt länder dhet Authoris

Hitta och tyga haar Tiufwen
barmen.

Ho.

Prov. 23. v. 26. & cap. 30. v. 16.

Hon haar ondt aff mooren / ty ho
får intet aff faaren. i. e. Tag bo
dher du fick ſoot. Dher om haar Salomot
efterföllare Ovenus Cambro- Brirannus C
xonienſis Epigrammat, lib. 2. på ſådant ſätt ſo
föllier / talat:

Inſaturabile par ſunt orcus & uxor ait Re
Unius experiens, alteriuſque ſciens,
Quisquis in uxorem cecidit, deſcendit
orcum
Ritè inverſa ſonant ucſor & orcus idem.

Huſtrun ſwarar ſin Man på dhenne tillwijt
ſen / ſåledes:

Nuncupor ucſor ego, non ſim quaſi co
jugis orcus
Sed quia per totam ſedula curſo domum
In muliere vir eſt, ut in orco Belzebub
ergo
Infernus ſi ſit fœmina, vir Satan eſt.

Jagh sluter med Authoris ordagwäde och säyer:
Hundasåår läkes. etc.

Hoo som icke troor/ han tagi pant. i.e. Prov. cap. 20. v. 16. & cap. 27. v. 13.
Qui non fidit capiat pignus. Sääs här om Do. Johann. Loccen. Synopſ. Jur. Privat. Differ. 19. theſ. 10. Hijt länder dhet Authoris:
Pant bär penningar hem.

Hoo sonut Krijgh förlöper sin Skans/ Han fåår slåtz ingen Sägerkrans. 2. Timoth. 2. v. 5.
i. e. Dhen som wil haa Sägerkrans/ han måste fächta in til dhet ytterſta; En flychtig man kommer intet til dhen ähran. Sannas altså här dhet Euripedis:. Timidus nunquam ſtatuit trophæum. Sampt Decij Symbolum således lydandes: Fugitivo nulla corona. Jämpte dhet Tyſken haar sagt: Wer nicht helt bis auff den letzen man/ er bringt auch kein krantz da von. Hijt länder dhet Authoris: **Ingen Chrönes owunnit.**

Hö.

Höghe Häſt haltar/ bland Frijborne finnas och Skalckar. 1 Sam. 18. v. 11, 23, 28. Vid. Burei A, B, C. ſub lit. H. i. e. Onda finnas och ibland dhe goda. Til dheß wijdare förklaringh / kan man läſa aff Johann. Oven. append. Epigrammat. Om en frijburin ſtalck/ ſom hette Hugo, föllande Vers:

Cum ſis vir nihili, vis nobilis, Hugo videri:
O Hugo nugo, nobilis es nebulo.

Demoſt. l. Olynt. ait;

De nobilitate parum prædicare poſſum: Bonus enim vir mihi nobilis videtur: Qui verò non juſtus, licet â patre meliore, quam Jupiter ſit, genus ducat, ignobilis mihi videtur. Hijt

lända dhe Authoris: **Höga Herrar ſtora feel.** Sampt: **Sabbelſkinn ſkylar och Skalcken.**

Hötter är ſkött bötter. i. e. Minæ citò expiari poſſunt. Sålunda haar Doct. Johann. Loccen. dhetta vthtydt vnder ordet hötta. Hijt lända dhe Authoris: **Dhen ſom döör aff hoot/ ſkal man boota medh morgonkrydder.** Item: **Hött är med ingo bött.**

1 Sam. 17 v. 42. 43. & ſeq. **Höther du / ſå ſlåår iagh til.** Åhr 1676. den 4. Decemb. hölt Kong CARL dhen XI. Swea och Götha Stormächtige Konungh ett häfftigt Fältſlag emoot Konungen aff Dannemarck / wann en härligh Seger och ibland annat eröfrade en rödh Eſtandard medh hwitt Korſs och dhenne vnderſkrifft: Hooder du ſaa ſlaar iegh. Man plägar i liſka mått ſäya: Si non valeant verba, valebunt verbera. Hijt länder dhet nedanſtående: **Klickar dhet för digh/ ſå klickar dhet intet för migh.** etc.

Hu.

Prov. 25. v. 11. & 2 Pet 2. v. ult. **Hunden gåår äther til ſina ſyyo.** i. e. Syndaren ſyndar/ giör bättring och å nyo faller i Synd. Dher om plägar man ſäya: Canis revertitur ad ſuum ipſius vomitum. På Tyſka beeter dhet: Der Hund friſſet wieder / was er geſpeyet hat. Hijt länder dhet nedanſtående. **Swijnet ſom twagit är ſöölar ſigh äther i Träcken.**

Syr. c 21, v. 31. Eccleſ. c. 9. v. ult. **Hundeglattz och klaffaregläntz ſkal man förachta.** i. e. En ſtiällande

Hundh

Hundh och en klaffande Mund Måman intet achta. Seneca haar fördhenstul sagt: Malè de te opinantur homines, sed mali Mouerer si me Marius, si Cato, si Scipiones duo ista loquerentur: moverer, si hoc judicio facerent, quod nunc morbo faciunt. Hår sannas och dhet: Nil refert sursum an deorsum vox sonet canum. Sampt Poëtens: Attingere probos verba non queunt mala, Hijt länder dhet Tyska/ som således är giordt om en strijdh emellan en Igelkotte och en Hund: Ein Ygel streubt sich vor dem Hund / auf daß er ihn nicht mache wund / also läst sich ein tapfer mann/ vom feinde nicht leicht fassen an. Medh dhetta kommer Herr Georgij Stiernhielms Skaldedickt streffwin om Måhnen/ som en Hundh stiäller vppå/ wäl öfwereens / så lydandes:

Månen i tystheet gåår sin gång och achtar ey
Hundglaffz.
Så giör en lastlööss man / som ärliga lefwer
i stillo;
Leer åth gabbara-gläntz/ och klaffare tunga
förachtar.

Jämför dhet Authoris: **Hunden som mäst skiäller / han bijtz minst. etc.** Item: **Modigh Häst. etc.**

Hunden han skijter på din graaff. i. e. Ecclef. 9. v. 5. 6.
En hundh förachtar dig sedan du äst döder worden. Så längie man lefwer/ förbiuder man fulle hunden at han intet får giöra illa vthi ens Sofwekammar/ men effter döden icke så. Eraf. haar fördhenstul medh Homero sagt: Mortuo Leoni etiam lepores insultant. Hijt länder dhet Authoris: **När hunden är döddh / så hoppar fulle haaran på ryggen.**

Hunder wore du godh nogh/ hade du man rumpa och draghspijk. i. e. Hade du hundastinn/ nogh haar du hundastinn. Säyes om dhem som äro fulle arghsinnige / men haa ingen macht at hämbna sin harm. Tysken haar fördhenskul sagt: Er ist ein Hundh wan er nur ein schantz hette. Ellest plägar fulle dhet Authoris sannas: **Hund är hund/ fast han är aldrigh så brookot.**

Huus som byggias medh allemans råå/ kommer aldrig taak vppå. i. e. Dhet som antages medh allas inrådande/ winner aldrigh sin fullbordan. Ovenus haar fördhenskul vthi sine Monostic. Ethic. & Politic. pag. m. 114. medh föllande Vers bewijsat at dhe siuke mehr förswagas än styrckias aff många Läktare. Orden lyda således:

Nunquam crede mihi, à morbo curabitur æger,
Si multis Medicis creditur una febris.

Hijt länder Fabelen om en bonde som färdades til marcknas / aff hwilken man lärer/ at

Hoo sigh wil lämpa effter allas tycke/
Får syßlor nogh / men lijten lycke.

Sannas altså dhe Authoris: **Många on en giärningh.** Item: **Herr Omne är en ond Rådhgifware.**

Prov. 3. v. 28. **Hura hwadh tu lofwar/ och fullkomna hwad tu lofwat hafwer.** Konunga Styrelßen. 53. 2. 23 i. e. Man måste wå tilsee at man intet låfwar meer än man kan hålla. Hijt lända dhe Authoris: **Ingen lofwen vthan han häls.** Item: **Lof**

w

wa icke länge dhet du strax kan gifwa. Jämför dhet ofwanstående: Dhet man lofwar om afftonen / skal man hålla om morgonen.

Hw

Hwa sum agalöös lefwer/han heederlöösdöör. See förtalet til Helsingelagen/ hwareft dhetta igenfinnes. i. e. Dhen som wil lefwa uthan aga/ han måste döö uthan åhra. Pro. cap. 29 v. 1. 15. Syr. c. 30. v 8. 9.

Hwad man medh orden talar och skräfwar/ För döden dockltijk wist hiertat bäfwar

Alla Menniskior fruchta för döden. Dhe ålderstigne roopa i ångzslan och säya med Virgilio.

O mihi præteritos referat si Jupiter annos.

Fruu Lusta medh sine döttrar Lättia / Kättia och Flättia måste bekänna dhet Authoris wara sant/ Nembl. Wälmågan haar dödzfruchtan. Dhe drijstige måste faasa för döden och uthbrista medh Sophocle uthi dheße ordh: Fugiunt & audaces retrò poſtquam propè vitam in ſuam graſſarier mortem vident. Dhe fattige måste medh en tungh byrdo på ryggen och löpa för döden/ hwilket är til at see aff en Fabel/ som är giord om en fattig gubbe och döden. Ordsaaken hwarföre en odödeligh Stål ryser för Kropzens dödh/ grubblar Ovenus uthi sin Epigrammat. lib. un pag. m: 95. således effter:

Mens immortalis mortem cur corporis horret?
An cum carne timet se moriente mori?
An sibi jam restare nihil post funera præter
Supplicium longum judiciumque breve?

Suſpicio facit hæc mentes in morte tremen
tes.
Nec mœſtum carni dicere poſſe vale.

Hijt länder dhet Authoris: **Dödzfruchtan är wärre än ſielfwa döden.**

Prov. c. 29. v. 11. **Hwad tree weeta / dhet förnimme hundrade.** i. e. Hwadh man ſäger fö fåå/ få många wetta. Hijt lända dhe Ver Ovenus haar ſkrifwit hår om/ ſå lydandes:

Inſipiens linguam laxat, ſapiensque refrena
Quis minor aut major, quam tacuiſſe labor

Hår medh kommer och dhet Tyſka öfwereens Offt ſagt man einem etwas in ein öhr und hört her nach ein gantze ſtadt. Samma mehningh haar Author hafft då han ſade: **Dhet ſom två wetta kommer ſnart til dhen tridie.** See och dhet nedanſtående: **Sqwallerbytta etc.**

Hwadh tu hafwer i ſinnet / vppenbapenbara ingen/ på dhet du icke warder beſpottat / om thet mißgåås.

Arnoldus Mœller. in lib. ſu. de Formand. lit. & epiſt. Valerius Maxim. haar fördhenſtul ſagt: Taciturnitas, optimum eſt & tutiſſimum rerum gerendarum vinculum. Hijt länder dhet Tyſka: Was du wilt allein wiſſen / das ſage niemand. Item: Was du wilt thun; das verſchweig ſo kan dich nieman hindern.

1 Reg. 10. v 11. & c. 19. v. ult. **Hwadh haar Saul til at giöra ibland Propheter?** i. e. Hwadh haar Belial til at giöra medh GVdh/ eller dhe onde med dhe gode? Lääs dhet Authoris; **Saul ibland Propheterna.**

Hwadh

Hwad barn nimma i thera ynsko/thet ålska och halda the giärnt ta the warda ålder. Konunga Styrelßen 132. 3. 50. Item: 130. 3. 53. i. e. Hwadh dhe vnga förfara dhe gambla förwara. Aristoteles lib. 3. cap. 4. lijknar barns Siål och nåme widh en slått tafla vthi hwilken hwarjehanda skrifwas kan/ ty så säyer han: Oportet in intellectu nihil esse perindè atque in tabula, nihil est actu scriptum antea, quam in ipsa scribatur. vid. not. ampliss Johann Scheffer. Nu swåsom thön taffla taker ok halder tillijka skrifft ther å skrifwas/ hwadh hon är godh ella ill/ fager ella ful: swa nima ok barn i sin förstandilße/ ok halda i sind minne/ hwat the nimma illt ella got. Hijt länder dhet Horatij: Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu. Jämför dhet Authoris: **Vnger nimmer/ gammal winner.** Prov. 22. v 6.

Hwar äger lefwa/ som prästen lärer/ men ingen som han lefwer. Pläga några obetänckſammeligen säya. Bureus haar fördhenskul sagt: Prästen predijkar peen/ och sielfwer lefwer ey vthan meen. See hans A, B, C. Men man måste besinna bäggie både gott lefwerne och godh lärdom fordras aff en godh predikant/ hwilket dels dhen helge Skrifft/ som bemält är/ dels wärslige Schribenter och iblandh dhem Ovidius således förehåller oß: Prov. c. 10. v. 9. Mat. 5. v. 14. 16. Matth. 5. v. 14. 15. 16 Act. c. 1. v. 1. 1 Corinth 9. v. ult. 2. Corinth. 6. v. 3. 4. & seq.

Sic agitur censura & sic exempla parantur
Cum judex alios quod monet ipse facit.

Plato haar och sagt: Optima ratio assuefaciendi alios ad virtutem est non solum præcepta rectè vivendi dare, verum etiam omnium virtutum exemplis præire & prælucere. Item

Seneca: Verba rebus proba. Facere doce
Philoſophia, non dicere: & hoc exigit, ut a
legem ſuam quisque vivat, ne orationi vita di
ſentiat. Ovenus handlar här om altså.

Nudâ ſacerdotis docti benè credere inter-
tem
Verba docent populum: Vivere vita doce
Ut decuit docuit, qui re; ſua verba probav
Plus malefacta nocent, quam benè dicta
docent,

Biſkopen aff London i Engeland D. Richard
Vaghan benembd haar gifwit allom Chriſtno
både vthi lärdom och lefwerne ett mycket go
Exempel, hwar-om bemälte Ovenus ſåled
handlar:

Hi mihi doctores ſemper placuere, docen
Qui faciunt, plus quam qui facienda do-
cent.

Paſtor es Anglorum doctiſſimus, optim
ergo:

Nam facienda docens, ipſe docenda facis
Twärt om haar Studioſus Herr Samuel Colu
bus vthi ſine Odis Sueticis öfwer en illa lefwa
de Präſt til åhörarne/ dheße ordh:

Hans lärdom kommer dig ditt yra kött til
ſpäkningh/
Hans lefnad kommer ſeen vppå hans egin
räckningh/

Chryſoſtomus öfwer Matth. 23. kommer
medh wäl öfwereens. Si benè vixeris, ait,
benè docueris, omnium judex eris. Si aut
benè docueris & male vixeris, tui ſolius. N
benè vivendo & benè docendo populum
ſtruis, quomodo vivere debeat; benè aut
docendo & malè vivendo, DEUM inſtruis, q
modo debeat te condemnare. Dy böör n
förebemälte Ordſpråk ſå rätta. Hwar åt
le

efwa som en gudelig Präst sielfft lå-
er och lefwer. Jämför dhet nedanstående
Mål föregå/ lärer wål föllia efter.

war som meer tårer / än födplogen Ef. c. 28. v. 20. Luc. 11. 12. 13. 14. & seq.
nårer/ fattigdombs byrda han dra-
ga lårer. i. e. Man måste ställa munnen
fter maatsäcken. Prof. Joann. Schefferus
thi sine Memorabil. Gent. Suet. cap. 7. pag.
m. 39. 40. införer ett sådant Exempel här om.
Vthi Kongh Caroli Canuti tijdh woro några
mehr aff slächt och Härkompst än aff dygdh och
mandom / adelsmän / som afundades öfwer
dhe flijtigares vpkompst/ då dheße hade förfarit
sitt goda/ och dhe woro odugelige til at tiäna /
räkade dhe vthi fattigdom. Therföre gingo the
til bemälte Kong Carl och klagade hoos honom
öfwer sin fattiga lägenheet/ sigh wara burna aff
en högh slächt/ men igenom åtskillige händelser
kombne vthi armod: Och dherföre ey kuña hål-
la widh macht sine förfäders myndigheet/ meh-
nandes fördhenstul wara stäligt at han i rättan
tijdh vndsatte dhem i dheras nödh/ på dhet dhe-
res förfäders fötiänster/ vtan nådh genom glöm-
ska ey måtte vtplanas. Konungen swarade sigh
då för tijden intet kunna vpptänckia bättre rådh/
än at dhe beflijtade sigh om at the icke sträckte föt-
terne vthom fållen/ thet är/ at dhe icke giöra stör-
re vthgifter än vppbörden tilräcker. I lijka
måtto haar Lucianus hoos Erasmum sagt: Ne
supra pedem calceus. Sampt Tysken: Streck
dich nach der decke. Hijt länder dhet Authoris:
Dhet minskas altijdh. etc. Sampt dhe
mine: **Afflat blijr snart ödt. etc. Pen-
ningepungen pöser. etc/**

hwar

Exod. cap 16. v. 1. 23. **Hwar taar man brödh i öcknenne?** i. e. Hwem kan taa dher intet är? dhetta ordspråk är vthan twifwel tagit aff Israels barn/ hwilk knorrade emoot Mose och Aron för dhe t dhe hai fördt dhem ifrån sitt kiött och brödh vthu Egyp ti landh in vtht öknena Sin/ ther the förtwifla de om brödfödan. Hijt länder dhet Authoris **Dher intet är/ dher haar Reysare sin rätt förlorat. etc.**

Hwar man sitt hitter/ tager man the igen. i. e. Ubicumque quis suum de prehendit, sibi vendicat & recipit. Huru de ta är til förståendes kan man see aff Doct. Jo Loccen. Synopf. Jur. Privat. Dissertat. 12. qu.

Hwar sökier giärna sin prophijt. i. Hwar wil giärna dher wara / som han winn något. Dhetta håller Plautus billigt/ ty ha haer sagt: Ad suum quemque quæstum æqvu est esse calidum. Hijt länder dhet Authoris **Hwar är sina wilda win.**

Epheſ. 6. v. 5. **Hwar och en måste draga sina byrd** Hwar måste dragas medh sitt onda. Dherfö sannas dhet:

Nunquam bella pijs, nunquam certamina desunt;

Et quo cum certet, mens pia semper habet.

Man plägar och säya: Unusquisque suum on portabit. Twärt om är man intet altijdh sky digh at bära en annars byrda. Dherföre ha Cicero sagt: Cur ego tuas partes susci pio Cur tuum onus sustineo? Hijt länder dhet A **Hwar haar sitt kors. etc.**

Prov. 10. v. 19. **Hwar mång ord äro/ther är och syn** Mångtaligheet går ställan eller aldrig aff/ vta fö

ſeelſer och brått- Eraſmus haar fördhenſkul
t: Non eſt ejuſdem & multa & opportu=
dicere. Hijt länder dhet Ciceron. Malo
diſertam prudentiam, quam ſtultitiam lo.
acem. Man ſannar och ibland annat dhet
yſka: Wo viel wort ſind/ da gehetz ohne ſunde
t ab. Jämför det/ **han talar fåå ord. etc.**

par och en öfwe ſigh vthi dhen konſt Syr. c. 39.
an haar lärdt. Vid. Johan. Magn. v. 25. 26.
27. 28. &
hronic. lib. 10. cap. 16. Ett embete bör man seq.
wa ſigh vthi. Ellieſt plågar man ſäya om
en ſom bönhåſar i många men haar intet em=
te vthlärdt. Eſt aliquid in omnibus, ſed ni-
l in toto. I ſlijkt fall ſannas omſijder dhet:
En ſiuhanda wärcksman. etc/

par äger haſwa lagh och ey ſlagh
nedh androm. i. e.. Wäldſam willia
ör intetijſom laghligit är. Vid. cap. 38. dräp.
b. medh willia ll. Sampt dhen 16. Swenſka
om. R. För dhenne ordſaak ſkul haar Herr
A R l dhen XI. wår nu regerande allernådig=
Konung åhr 1662 genom en Stadga om en=
gis kamp/ alle dueller förbudit widh högt
aff tilgiörandes. Vid. Doct. Johan. Loccen.
ntiquitar. Sueo- Goth. lib. 5. cap. 5. På hwil=
ſkälle han wijdlyfftigare här om handlat. Hijt
nder dhet: **Dhen dher ſlär / han**
ryter.

par och en man haldr giärnt the prov. 22.
dhi/ och thön wana the gripa i ſine v. 6.
ngſko. Konunga Styrelßen 130: 3. 53. dhet
an lärer i vngdomen/ behåller man i ålderdo=
en. Hijt länder dhet: **Hwad barn nim=**
a i thera yngſko/ ther älſka och hal=
r the. etc. hwatna

Syr. cap. 27. v. 20. & seq. **Hwatna är spurdaga wärt.** Kon
ga Styrelßen. 175. 4. 3. Professor Johan Sch
terus haar deße ord så vthtydt på Latin: Q
quid evenire potest, de eo suscipi delibera
meretur. Som man wille säya: Alt hwa
kan hända är wäl wärdt taga i betänckiande:
phocles haar fördhenskul sagt: Periculosa
præpropera prudentia.

Luc. cap. 12. v. 22. & seq. Phil. 4. v. 6. **Hwij juul/ i päsk fåå wij Ägg.** i.
Hållom oß lustige i Juul / wij fåå wäl Päske
dan. Dhetta plägar bonden trösta Hustrun n
enär hon tycker at han för mycket geer til bå
widh Juletijden/ och enär han förmärcker he
sörja förvth. Hijt-lända dhe Autho
Sörgh intet för dhen dag du aldr
sägh. Item: **Kommer dag/ så ko**
mer rådh. etc.

Deut. cap. 5. v. 16. **Hwilkeu som ey wil lyda faar oc m**
han lyde pijpor och trum mor. i.
Dhen som intet wil lyda föräldrarnas budh
befallningar / måste höra krijgzbefället:
widare förklaring/ kan man läsa dhe Author
Dhen intet lyder moor/ han måste
da Styffmoor. Item: **När silfu**
och gull är förtärdt/ så grÿper m
til järnet.
Hwilken som haar gullet eller diefv
len/ han kan intet aff them fördöl
Dhetta haar warit Theodorici Götha Konu
ordspråk/ som han haar således på Latin sa
Aurum & dœmonem qui habet, neutrum
cultare potest. Läås här om Doct. Joha
Loccen. Antiquitat. Sueo- Goth. Lib. 2. c
16. på hwilket ställe han förmåler sigh ha

dhet samma aff Henrico Valesio. Hijt lände
dhet Authoris. **Penningen kan illa döl-**
lia sigh.

wilken som låter sig tyckia han står/ 1. Cor. c.
hau see til at han icke faller. i. e. 10. v. 12
Dhen som måår wäl/ han see sigh wäl före at
han ey illa mågande warder. Hijt kan man och
föra dhet Tyska: Wer sich lest duncken/ er stehe/
mach wol zu sehen/ das er nit falle. Jämf. dhet
Ingen är man längre än Gud wil.

wißla bonde maatsäcken är borta. Prov. 20.
i. e. Dhet är förseent blåsa sedan man är brän- v. 18.
der. Säyes fördhenskul rätteligen: Sera pœ-
nitentia rarò vera. Hijt lända dhe Auctoris:
Seent stängia. etc. Sampt: **Seent**
sichta. etc. Item: **Seent stängia bu-**
ren. etc. Jämpte dhet hoos migh: **Bättre**
är wara firi war än äpti snar.

Ja

agh smältes aff löye/ iagh sönder-
spricker aff löye/ iagh dör aff löye.
etc. i. e. Jagh leer så at iagh baar ondt aff dhet.
Dhetta brukar man så offta man hierteligen leer.
På Latin heeter dhet så: Risu diffluo, risu di-
ssilio, tisu emorior. Här medh instämmer dhet
Tyska: Ich berste schier für lachen/ ich lache daß
mir der bauche wehe thut/ ich lache mich schier zu
tode. Här om må man läsa Erasm. Rothero-
dain. De civilitat. mor. part. 1. cap. 1. art. 36.
och vthtolckningarne til berörde rum. Men
man måste här hoos granneligen achta at sådan-
ne ordqwäde ingalunda hoos oß Christne må
sijdas.

Jagh

Eccles. c. 7. v. 26. 27. Syr. cap. 25. v. 22. 23. & seq.

Jagh leer åth min qwinna/ så at b
de mine Ögon rinna. i. e. Jag l
åth min Hustrus tokotta enträtinheet/ och g
ter öfwer hennes syndiga fall. Mannen må
ibland ställa sigh och wara som *Heraclitus* w
ibland som en *Democritus*, om hwilka Over
således tahlar:

Defleret mores, si viveret *Heraclitus*;
Nostraque rideret tempora *Democritus*:
Quanquam ad ridendum curas & inania mundi,
Splenis *Democritus* non satis unus habet
Ad casus hominum, lacrimarum rore rigando

Hijt lända dhe Aurhoris: Röök/ löök o
ondh qwinna. etc. Item: Try tin
giör wee i bondans huus. etc.

Jagh skal komma tigh ihogh om/ iag
lefwer en hundz ålder. i. e. Om i
icke alt för snart döör/ skal iagh betala tigh. I
såsom en hundz ålder är intet långh/ altså will
the hämbdgirige ey längie medh hämbden öfw
sine widerdelomän fördröya. Hijt länder dhett
När du fäller dine tänder/ så wä
mine händer etc.

Deut. cap. 19. v. 16. 17. 18. 19.

Jagh achtar lijka mycket om en hoor
migh lastar/ eller en tiuff mig roosa
i. e. Dhe ondas roosan- eller lastande/ acht
iagh alzintet. Bäggie äro dhe ährelöse/ och i
genthera fördhenskul wittnesför i anseande a
ten til ens beröm- eller lastande. Hijt länder det
En ärelöös man/ bör icke witna.

Jag är jungfru på min ahra/ fast ic
hwqrken haar godz eller gärda. i.

F

Fast iagh är fattigh/ så är iag dock ährlig. Eras-haar fördhenskul sagt vthi masculino genere: Vir non fundus, in precio habendus. Ovenus berömer jungfrudomen medh dheße ord:

Virginitas animi murus, victoria carnis:
Pectus honestatis sancta pudicitia est.

Man plägar och wrijda hiji dhet Tyska: Es ist besser arm mit ehren/ dan reich mit schanden. Medh dheße hörer man at dhe ringare förswara sigh emoot dhe förnåhmare / som sigh gemeenligen öfwer them förhåfwa.

Jagh skal förjöllia honom til nijonde knää. i. e. Honom och hans effterkom̃ande skal iagh haata. Dhetta pläga afwundzfulle och omilde menniskior låta förliuda/ så offta dhe willia släckia sin harm på någon. Hijt länder dhetta:

Jagh skal komma tig i hogh. etc.

Dag en Konung/ i morgon dödh. i. e. Syr. c. 18. v. 11.

I dagh sundh/ i morgon kall i mundh. Horatius Od. 1, 4. 13. haar fördhenskul sagt:

Mors servat legem, tollit cum paupere Regem
Nullus tam fortis, cui parcant vincula mortis
Pallida mors æquè pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres.

Hijt länder dhet Johann. Ovenus haar skrifwit til sin gode wän D. Johann West om lijfwetz såerwärck/ som således lyder:

Latus ad occasum, nunquam rediturus ad ortum,
Vivo hodiè, moriar cras, here natus eram:

Hår om haar och Seneca så tahlat: Nemo tam vivos habet faventes, crastinum ut sibi pollicepossit. Hijt länder Herr Georgij Stiernhielms

Vers som han haar infördt vthi sin Herculé
lunda liudandes:

Såsom en eldh/ en ström/ ett glaas/ ett grä
och en blomma /
Brinner/ och rinner/ och skijn/ och grönskas
och blomstras om affto
Men fins slächt/ stild/ brächt och torckat o
wisnat om morgon:
Altså menniskiolijff / som röök förswinner
wädret.
Heel/ i dag/ och sund/ frisk/ lustig fager och röd
Morgon är kaller i mund/ stocksteelnad- sty
wer och döder.

Man må och säya med dhe Tyske: Der tod h
gleicheit und richtet recht / den herren wie d
knecht. Item: Der todt macht alle mensch
gleich/ in allen ständen/ arm und reich: D
todt kloffet bey allen ann/ beym Keyser und be
bettelman. Sann as fördhenskul här dhet A

I dagh rÿk/ i morgon lÿk/ etc.

Ifrån helfwetit är ingen förloßning

Num. 4. Esai. c 14. c. 30. v. 33. cap. 66. v. ult.

i. e. Ifrån pijnorummet blijr ingen/ sedan h
dijt kom̃er/ frälst. Catullus haar fördenskul sag

Qui nunc it per iter tenebricosum.
Illuc undè negant redire quemquam
At vobis malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bella devoratis.

Här medh kommer dhe Horatij wäl öfweren

Soles occidere, & redire possunt
Nobis cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.

Hitt länder dhet Erasmi:

Ab inferis nullus reditus.

Gen c. 1. v. 10. 11. 20. 21 22. 24. 25. 26 28. 29. 30.

I Gudz wisthuus är mycken ma

i. e. In DEI penuario multum cibiest. Ä
män kalla jorden Gudz wisthuus för dhet hon
lehan

lehanda slagz spijs ifrån sigh gifwer aff gråås/ örter/ träås fruchter/ lefwande och kråkande wildiur. Thetta lämpa the och til hafwet och lufften/ hwilka för dhen ymniga fruchtbarheet aff fiskar och foglar kallas och Gudz wisthuus/ ty mycken maat forwaras vthi theße til menniskligé tarff / förmedelst Gudz gudommeliga godheet. See Doct. Johann. Loccen. Antiquitat. Sueo-Goth. lib. 2. cap. 20. pag. m. 131. Här medh kommer dhet som Doct. Andr. Spatrman vthi sin Sundheetz Spegels 2 book och 1 cap. haar infördt/ wäl öfwerens/ så lydandes:

Beskåda wäl och märck hwad jordebåtnen ründa
Han bär: och lufften haar: i hafwet samlunda
Hwad rörs: tu finna skal at intet är affalt/
Thet Gud ey menniskian i händer haar befalt.

Hijt länder dhet Tyska: Gottes tucheniſt so weit und gros als die welt iſt. Man kan och billigt hijt föra dhet Authoris: **I GUDZ wisthuus. etc.**

I köpmans handel/ är en bedrägeligh wandel. i. e. Bedrägerij och köpenskap följgias gemenligen åth. Poëten Horatius haar fördhenskul sagt: Plenius æquo laudat venales, qui vult extrudere merces. Dhet samma haar och en annan sannat/ då han sade: Syr. c. 27. v. 28. & seq.

Perjurata suo posti ponit numina lucrō,
Mercator, stygiis non nisi dignus aquis.

Hijt länder dhet Augustini: Nulli sine fraude diteſcunt: Lucrum habere nemo poterit, nisi fraudem fecerit. Dhenne samma vthbristet än wijdare vthi dheße ordh: Ecce Diabolus proposuit lucrum, & mutuavit ad fraudem: lucrum habere non poteris, nisi fraudem feceris: Sed lucrum esca est, fraus laqueus:

Sic attende eſcam, ut videas & laqueum, quia lucrum habere non poteris, niſi fraudem feceris: fraudem autem ſi feceris, capieris. Medh theße ſtämmer dhet Tyſka/ſom ſåledes lyder/wål öfwerens: Betrug iſt der krämer wagen und pflugh/ wer redlich handelt kompt nicht fort. Jämför dhet Authoris. **Dhet hunder halter och kiöpmannen ſwär. etc.**

Eſai. cap. 10. v. 1. 2.

Ille mån lagom ſpilla. Konunga Styrelſßen. 165. 4. 5. i. e. Then ſpille lagom / thön thr wiker och wände medh wald ok klookſkap / äpte wild ok willia ſinom a mote rätt ok tannind. Konung. Styrelſß. i förbemälte rum. Jämför cap. 1. §. unic. Tingmb. Caſſiodorus beſkrifwer ſådanne wål/ på ſätt/ ſom föllier:

Ejuſmodi ſunt, qui negant civitatibus inducias, mercatoribus nundinas, emtoribus menſuras, reverentiam clericis, originem nobilibus, locum prioribus, cunctis jura, diſtinctis privilegia, quibus nullum genus hominum, ordinum, temporum cordi eſt. Hijt länder dhet Johann. Magn. Upſal. Archiep. vthi ſin Swea och Götha Cröuic. fempte book och 9 c. här om haar talat / Nembl.

Så fins en hoop ſom ſökia winſt
At föra ens ſaak til rätta/
Dogh rätt och ſkääl the ſökia minſt/
Them hinner ingen mätta/
Medh mutor och medh ſkänckerſtoor/
The pläga och rätten wrängia:
Wåldh/orätt/ falſkheet t them boor/
Ther medh the mången trängia.

Här medh kommer dhet Authoris ſåledes lydandes öfwerens: **Wränger wil aldrigh wrijdas.**

Ingen

In

Ingen må wara dommare i sin egin saak. i. e. Ingen må döma öfwer dhe handlingar/ som sig angå. See dhen 16 Swenska Do. R. På Latin säger man medh Doct. Johann. Loccen. Nemo potest esse judex in propria sua causa. vid. ejusd. version. Latin. Leg. Sueo-Gothic. Ulpan quoq; in l. 17. Dig. De Judic. affirmat iniqvum esse, aliquem suæ rei judicem fieri. Susan. Hist.

Ingen hafwi wald / meer a annån biuda/ ån han år ägande at. Vid. fl. 20. Bygningeb. Suderml. Dhetta haar Do. Johann. Loccen. således öfwersatt på Latin: Nemo potestatem habet plus alii offerendi, quam ipse possidet. Hijt länder dhet Autho. **Ingen kan giee mehr tått åth androm/ ån han sielff åger.**

Ingen sqwallerbytta år hon/ men förr ån hon tijger förr spricker hon. i. e. Hon wil fulle intet heeta eller hållas före at wara någon sqwallerkona / men lijkawist kan hon omöyeligen tijga. Author haar sagt: **Tyga år qwinneplåga. etc.** Syr. cap. 19 v. 10. 11. 12. c. 21. v. 17.

Ingen haar fred länger ån hans granne wil. i. e. Grannesämjan räcker intet längre til / ån en ond granne behagar. Man plågar fördhenskul säya medh Poëten: 3 Reg. c. 21. v. 1. 2. 3. 4. & seq.

Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus,
Non socer â genero, fratrum quoque gratia rara.

Hijt länder dhet Tyska: Es kan keiner tänger

friede haben / denn sein nachbar wil. Dhenne mehningh giör Author ett sådant sluut vppå :

Grannar gnabbas och.

Ingen kan begära en annars skada.

Doct. Johann. Loccen. vthi sin Synops. Jur. Privat. Dissertat. 21. quæst. 21. hafwer dhetta således på Latin giordt: Nemo cupiet alterius detrimentum. Hijt kan man lämpa dhen Rom. Dom. Regl. Nemo cogitur alteri prodesse, sed obesse vetatur, l. in suum § item unus D. De aqu. pluv. arc.

Ingen må rickta sigh med en annars skada. i. e.

Ingen må giöra sigh båtnad aff en annans förlust. Hijt länder dhen Rom. Dom. Regl. Nemo ex alterius damno locupletari debet. L. Planè D. De petit hereditat.

Syr. cap. 11. v. 15.

Ingen kan vndfly ödhet. i. e.

Ingen kan dhet som förvth beskiärdt är/ ändra. See Herr Olai Verelii Profess. Acad. Upsal. vthtvdningh öfwer Hervar. Saug. cap. 19. pag. 177. Velleius haar fördhenskul sagt: Ineluctabilis est fatorum vis, quæ cujus fortunam mutare constituit, consilia corrumpit. Hijt länder dhet Taciti. Hist. 1. 18. pr. Quæ fato manent, non vitantur. På Tyska heeter dhet så: Beschert bleibt unerwert. Item: Wann ein ding seyn sol/ so hilft nichts dafür Jämf. det Au.

Ingen kan sin skäpna flyy.

prov. 6. v. 6 7. 8. 9. 10. 11

Inga steckta starar flyga enom i munnen. e. i.

Dhen som intet wil arbeta/ nödgas effter födan leeta. Dy säger man skiäligt: Non tibi per ventos assa columba venit. På Nederl. säges: Niemandt enkomen de gebra-

de duyven in de mont gevlogen. Hijt länder dhet Tyska: Dem schlaffenden wolfe leuffet kein schaaf in den mund. Author lägger dhetta slutet här til: **Flygande kråka fåår något/ men sittiande intet. Item: Ingen föda vthan möda.**

Ingen haar breeff på lijfftijden. i. e. Ingen haar försäkring om huru längie han får lefwa. Döden gieer inge breeff vth på lijfftz- eller ewärdeligh tijdz frijheter/ vthan allenast på frijheter til behageligh tijdh. Author haar fördhenskul sagt: **Ingen haar snöre. etc. Idagh en Konungh. etc.** Eccles. cap 9. v. 11. 12.

Ingen kan tiäna twå herrar til tacke. i. e. Ingen kan tilbehagh twänne husbönder betiäna. Dhetta lämpas til dhem som sig vppåtaga mehra än kraffterna tillåta/ at vthrätta. Theocritus hoos Eraſmum haar förehenskul sagt: Non potes Tethydem simul & Galateam amare. Man plägar och tilijka måtto säya: Nemo potest Dominis simul inservire duobus. Biuder någon til at giöra dhet samma/ så säyes han aff Macrob. lib. 11. Saturnal. Duabus sellis sedere. Enär Laberius som aff Keysaren war vthwald til at komma vthi Rådet/ sökte sig säthe/ speddes och wedersaakades han aff Ciceronе medh dheße ordh: Reciperem te nisi angustè sederem. Hwar vppå Laberius gaff thetta swar: Mirum, ait, si anguste sedes, qui soles duabus sellis sedere. vid. Syntagm. Politic. Doct. Johann. Loccen. pag. 94 Hijt jänder dhet Johann. Flitnerus vthi sin Nebul Nebulon. Od. 20. här om haar skrifwit/ Nemb. Matth. cap 6. v. 24.

Æstate binis indui
Subuculis. & unico

Heris duobus tempore
Deferre velle munia,
Unoque cervulos cane
Audere binos insequi,
Simulque eundem laudibus
Ornare nunc, nunc carpere;
Inter duas hæc sellulas
Fecere labi plurimos.

Alexander dhen stoore / til hwilken Darius skickade Sänningbodh med fullmacht at tilbiuda honom halfwedelen aff sitt rijke/ höll medh dhenne mehning/ då han dhet förskut/ såyandes: Mundus non agnoscit duos soles. Äre dhe fördhenskul galne/ som i mänia sigh vthi mångahanda embeten/ emådan dhe haa mehr än nog til at göra medh ett. Sannas altså här dhet Authoris: **Dhen som haar mång järn ielden. etc.**

3 Cor. cap. 10. v. 12. **Ingen är längre man än Gud wil. i. e.** Wår mandombs beståndigheet eller förandring står tHERrans hand. Sannas altså här dhetta **Hwilkin som låter sigh tyckia han ståår / han jee til. etc.**

Gen. c. 40. v. 214. 15. 22 **Ingen bekymbrar sigh om Josephs skada.** Dhetta är tagit dher aff at Joseph badh fulle skiäncken/ hwars dröm han vthtydde/ tänckia vppå sigh/ och ingifwa Pharoni/ at han wille taga honom/ då han blefwo benådadh aff Pharone/ vhr fängelßet/ men skiäncken förgaat Joseph och bekymbrade sigh intet om hans skada/ som är aff förb:te rum til at see. Dhetta brukas än i dagh så offta dhen ene wännen öfwergifwer och lämbnar dhen andra i sticket/ ehuruwäl han honom kunde förloßa. Jämf. dhet Aut. **Ingen annars broor i hafwet.**

Ingen

ngen olycka enckio. i. e. Ingen olycka
kommer eensam. Man plägar i dhetta mål säya:
Nulla calamitas sola. På Tyska heeter dhet: Es
ist kein Unglück allein. Jämför dhetta: Dhen
ena olyckan räcker dhen andra han-
den.

ntet under at hunden blijr snart gam
mal / ty han löper så många fåfån-
gia fiäth. i. e Fåfångt raserij och språng/ giör
mannen för än tijder år gammal. Author haar
fördhenstul sagt: Rasker ung blijr gam-
mal tung. Item: Ungdombs sprung
giör ålderen tung.

It

tystaste watnet går störste fiskarna.
. e. Uthi dhet tystlåtigste folcket/ finnes största
skalckheeten. Man plägar och säya: Quo mini-
mè credis gurgite piscis erit. Hijt länder det Au.
Diupa strömmar löpa tyst. etc.

thet man wäijer en ringa snara/ wef-
war mång sigh i större fahra. Detta
Ordspråk införer Herr Hans Olofsson Lincopen-
sis fordom Borgemästare i Linköping och Lagman
öfwer Östanstångh uthi Kong Christierns dhen
11 och omildes Rijm-Chrönica pag. m. 142. läm-
pandes dhetta til Biskop Arfwes flycht / hwilken
då han tillijka medh en hoop Adel / tänckte til at
undfly / Konung Christierns snara / råka-
de han uthi större faara / ja uthi så stoor slönödh
at han uthi dhen förgicks. Hijt länder dhet
Virgilii:

Incidit in Scyllam cupiens vitare charbydin

Ovenus haar och i lijka måtto sagt:

Incidit in Scyllam cupiens vitare charybdin,
Qui morbum fugiens, incidit in Medicum.
Stulti dum vitant vitia in contraria currunt
Qui litem fugiunt, cauſidicumque petunt.

Jämför dhe Authoris: **Fly dropet och rå ta i ſlagregnet. Item: Vhr aſka i elden.**

Ju

Jungfruns jämmer ingen / när hon fåår fäſtningeringen. Vid. Burei A, B C. i. e. Pijgor och Jungfruur tyckia at dhe ſtåår mycket wäl til medh dhem / enår dhe genom gåfwor äro förwißade om echtenſkap / beſynnerliga enår dhe haa fådt fäſtningering. Dherför haar Author medh Doct. Johann. Loccen. aſ hans Synopſ. Jur. Priv. Diſſertat. 1. quæſt. 4 ſagt: **Når fingren är ringat / ſå är pijgan tingat.** Ovenus haar tyckt ware ſtäligare at bruden ſtulle gifwa ſin brudgumm fäſtningeringen / och han vthräckia fingren. Hans ordh lyda ſå:

Annulus ut ſponſæ ſpondente ab amante daretur
Moris erat, vetus hoc pignus amoris erat?
Annulus â ſponſa potius pro pignore ſponſe
Donetur; digitum porrigat ille ſuum.

Jw

Jw mehra lagh / jw mindre rätt. i, e Lagernes mångfaldigheet förbiſtrar mången ſå mycket at han intet kan igenfinna hwad rätt är Ovenus haar fördhenſtul vthi ſin förſta book o 103. ſida / ſåledes ſtrifwit om Lagens nullitet:

Condidimus leges quam multas? quam prope nullas?

Na

Nam si servatur nulla, quid ulla valet?
Ut leges serventur adhuc lex unica fiat:
Hæc citò facta foret lex; citò tracta foret.
t länder dhet Tysta: Je mehr gesetz/ je we-
er recht.

äldre huus/ jw swagare wäggiar. Eccl. 9,18

. Jw äldre menniskia/ jw bräckeligare kropp.
erföre haar Terentius in Phorm. Act. 4.
en. 1 sagt: Senectus ipsa est morbus. Dhen-
mehning haar en annan Scribent på sätt
n föllier/ bifallit:

Teterrima porro
Senecta morbus ingens.
Nullis arcerive potest, pellive medelis.
Quin derepente oborta.
Corporis epotet succos, animiq; vigorem
Hebetet: Hijt länder dhet Her Ge-
gius Stiernhielm vthi sin Mercur. haar infört/
lydande;

Ålderen haar sin wanck: När stöd/ och stol-
parna bugna/
Gaflarna luta fram-vth/ och wäggiarna slå
sigh i rämnor/
Taket grifftner i dropp/ och huset begynnar at
braka;
Qwarnen haar ingen gång/ eller gny/ och fön-
sterne mörckia;
Malört vtur hwar knut/ döfwe näslor i sprin-
gorne wäxa/
Hanan å gyllande brandhsvringer intet mehr
om/ lookar halsen/
Lyder alzingen wind: men hänger/ och ho-
tar at falla;
Harpan hon är förstämbd: lyder inte;
strängerne snarra
Tå är i samma palatz slätt lust meer; frög-
den är vthe;

Gäste-

Gåstebod/ harpor/ och dantz hörer vp:
tienſthion och husbon
Tänckia ſigh om/ huru the må huſet/ och
berge rhyma:
Sådan är menniſkiokropp: När åldren
mer/ och åhren
Krökia din hals och rygg; både hände
hufwudet darra/
Knän blifwa ſtyf/ din foot han waklar/
måſtu på ſidſton
Treefotat hielpa digh hån/ ſom barnen i
jan å fyre;
Winter- blommor opå din kinn/ ſom ſaſt
plantor/
Groo/ och gråna medh haſt: Och höſte
i hufwudet hyſer;
Håren flyta digh aff/ ſom wiſnade löff v
aſpen/
Skallan ſnödh bliker vth/ dher nu ſpeela
ſade lockar:
Tänderne fall°/ och falna dår hån/ dhe qv
lefte ſtumpar/
Winn inte mala ſin måld: men wålet dh
märckliga ſtympa;
Ögonen döfwa ſin koos/ och hörſlen hon ta
och tyner/
Ögonen dunkla ſin koos/ och ſynen molnar
i mörkre;
Krafter och alt fijker hån/ och döden kijkar
vhr ögon.

På Tyſka heeter ſå: Alte kirchen/ dunck le glå
Jämför dhet Authoris: **Gammal rygg ſnart krökter. etc.**

Ka

Kan du intet ſå rijda trafwareu/ braukagångaren. i. e. Haar du in
mel

del til at skaffa digh häst före/ så kanstu sachta
å. Hermolaus hoos Erasmum haar förden-
l sagt: Destitutus ventis, remos ad hibe.
jt länder dhet Tyska: Wan einen das wasser
s maul gehet/ so wird er wol lernen schwim-
en. Dhetta bruukar man enär dhet ena är oß
noot/ och wij sökta hielpa oß fram genom eit
nat medel. Jämför dhet Authoris: **Dhen**
tet haar sporar/ han ryde medh
wist.

nnelycken och sonnelycken äro al-
jdh gode. Dhe torftige tyckta då sin
cka wara god enär dhem qwarlembnas en wäl-
g skiepparedrick i kannan/ hwilka dhe biudas vt-
ga; Echta folck tyckta då sin lycka wara god/
är wår Herre täckes wälsigna theras echtenskap
edh manlige brystarfwingar. Masculinum
nim genus dignius est quam fœmininum, &
emininum quam neutrum.

Kå

re rijff icke rägn. i. e. Kåre rijff intet
innet aff gröten. Dhetta synes wara tagit aff
t häfftigt blixt- och stormwäder/ som pläga ge-
eenligen rijfwa vpp rägn. Nu såsom sådanne
äder pläga rijfwa vpp rägn; Altså pläga dhe
skefulle trycka och rijfwa vth tårar vhr sine wij-
rdelo måns ögon. Auth. haar fördhenskul sagt:
stan wäder och qwinnetråta/ lych-
as siällan vthan wåta. är alt-
mehningen dhenne. **Kåre kom migh**
fe til at gråta.

re bijt migh icke. Vid. Stiernhielmium
Parnasso triumphante. Dhetta plägar man

säya

säya åth dhem som äre arghsinnige/ såso
tande hundar och skära sine tänder tilsam
Davus hoos Terent. in Andr. Act: 1. Sce
haar fördhenskul til Simon. sagt: Bona
quæso.

Kärleek och lust til ett ting/ giör sw arbet ring. i. e. Godh willia draar la byys. Author haar fördhenskul sagt: **och willia/ giör arbetet lätt.**

Kättia kommer köner/ flättia föde ächta Söner. Vid. Burei A, B, C lit. K. Dheße bäggie är Lättians sin ody moders lättfärdge döttrar/ om hwilka Wäl Herr Georgius Stiernhielm wäl och märcke haar skrifwit vthi sin Hercule, til hwilken fördhenskul dhen wälwillige Läsaren wil h här medh hän wisad.

Ki

Kiöp böör gää fram och ey tilbaka i. e. Lagligit kiöp bör stånda och ey återgå Vid. cap. 1 Kiöpmb. Stadzl. Sampt Hög Herr Claes Rålambs lib. 3. cap. 3. observati num. 2. Doct Johann. Loccen. vthi sin Sy Jur. Privat- Dissert. 15. quæst. 12. haar wanbe:te ordsprååk således på Latin gi Emtio progredi non regredi debet. conf. Instit: De Emt. & Vindit.

Kl.

Kläda swijn i reenshudh är otiänli i. e. Kläda dhe sölotte med reenshudz klä är ohöfweligit. Dhe hederwärdigare haa s klädebonad dragit/ och ibland dhem dhet tiska Rådet/ hwar om Claudianus således t

C

Crinigeri ſedere patres, pellita Getarum Curia. Wen dher någen underſtodh ſigh draga ſådanne hederlige kläder / hette dhet Suem rhenone veſtire. vid. ampliſſ. Doct Johann. Loccen. Antiq. Sueo. Goth. lib. 2. cap. 21.

Kläderna giöra karlen. i. e. Man hålles gemeenligen före wara så godh karl / ſom man haar kläderna til. Erasmus haar fördhenſtul ſagt: Veſtis virum facit. Item: Veſtitus virum reddit, qui habet induat. Hijt länder dhet Tyſka: Kleider machen leut. Jämför dhet Authoris: **Kläder hedra mannen.** Syr. c. 19. v. ult.

Klaffare och Riddare rödh / föra mången i ängeſt och nödh. i. e. Genom klaffande komma många om halßen. Athanaſius haar fördhenſtul ſagt: Qui lapide, ictus eſt, quæ git medicum: ictus autem caluminæ gravius, quam lapides feriunt. Eſt enim calumina clava, & gladius & jaculum incurabile. Sannas altså dhet: Melius eſt in corvos incidere, quam in adulatores. Hijt länder dhet Tyſka: Die Raben freſſen den leuten die augen aus dem kopf die heuchler den herren die augen des verſtands. jämför dhetta: **Smickrare ſäya offta korpen wara hwijt. etc.** Gen. 39. v. 13. 14. 15. 16 17. 18.

Klickar dhet för digh / ſå ſkaa dhet intet klicka för migh / ſaa bonden / ſlog ryttaren widh örat. i. e. Slår du miſt / ſå ſlåår iagh wiſt. Jämför dhetta: **Höther du / ſå ſlåår iagh til.** 1 Sam. cap. 17. v. 42. 43 44. 45 46. 47. 48. 49. 50. 51.

Ko

Kocken enſam fruchtar intet för många lamb. i. e. En ſtridſam man fruchtar intet Judic. cap. 15. v. 3. 4. 5. 6. 7. 8. &c.

intet för många bäfwande brynior. Dhet brukas så offta man frijmodeligen med en ring macht sätter sigh i sinnet bemöta en/ som fulle stoor aff antal/ men kleenmodigh Krijgzhåå Hijt länder dhet Authoris: **Modig hand wärjer land.** Sampt det hoos mig: **Tiock hödh afhugges lätteligare än thy tunna.**

Komma på kneeken. i. e. Komma aff st Dhetta bruukar man så offta man seer ens lyck böya sin knäweek/ ragla och wara fallet närma Lääs här om Doct. Johann. Loccen Lexic. Ju Sueo-Goth. vnder ordet knee. Sådant så til at tala haar och Herr Ericus Schroder Stockholms Slottz Secretarius och sedan tran lator Regius brukat vthi sin Swenska vt tolckning öfwer Johann. Magni Archiepis Upsal Swea- och Götha Chronic. 6 book 1 cap. och 178. sidan.

Kommer iagh icke i dagh så komme iag i morgon. i. e. Dhet är intet så brå om- Persius haar sagt: Jamcras hesternu consumsimus, ecce aliud eras. Jämför dhet **Sala bittida och rijda seent.**

Kommer man i wahlet / så komme man i qwahlet. i. e. Waal giör qwah Terentius in Andr. Act. 1. Scen. 5. haar förder skul sagt: Dum in dubio est animus paulo mo mento huc illuc impellitur. Exempel här vt på haar Ovenus Epigrammat, lib. 1. pag. m. 1 således / som föllier / infördt om Pœta Camilla

Pæta Camilla procis ambita & amata duob
Quorum pulchellus, sed brevis alter erat.
Non formosus erat, sed longissimus alter,

Utru

Utrum horum mavis, virgo rogata rudis
Continuò hunc luſtrans oculis,& brachia longa,
Naſum, crura, pedes, omnia longa videns,
Prudentèr reſpondit ad hoc magis anne pudentèr?
Hunc longum volo, ſi cætera ſunt paria.

ijt länder dhet Tyſka: Wahl bringt qwahl.
ämför dhet Authoris: **Wällia i wåp-**
ng. etc.

mmer tu widh en dåre/ ſå ſkiär aff
åder ett ſtyckie/ och låt honom fara.

e. Bättre miſſa något gott och medh ſin/ ſka-
a undfly dårar/ än gå them förnär. Dherföre
aar Doct. Johann. Loccenius vthi ſine Anti-
uitat. Sueo- Gothic. llb. 2. cap. 24. bemälte
rdſprååk ſåledes öfwerſatt på Larin: Si incidas
n ſtultum, vel cum abſciſſa veſtis tuæ parte (ſi
ortè eam apprehendendo te detineat) eum di-
mitte. Hijt länder dhet Tyſka: Wenn ein ſchalck
inen beym mäntel erwiſcht / ſol man daſſelbend
bſchneiden und das übrig gehalten. Jämf. detta:

Han är vſell/ ſom icke kan flya en dåre.

on will intet meer wetta aff at hon
aar warit kalff. i. e. Man förgiäter
emeenligen ſitt förra tilſtåndh/ ſedan dhet är
ättre wordet. Så ſkedde dhet medh Alexan-
ro Magno, hwilken intet meer nögdes medh
enniſklig åhra/ vthan wille dyrckas för en Gud.
Dy haa dhe Göthiſke Sänningebööen ſagt til
onom: Si DEUS es, tribue mortalibus bene-
cia, ſii homo es, id quod es, te hominem eſſe
ogita. vid. Curt. Hijt länder dhet Authoris:

Tår paddan kommer til wälle/ ſå
oeet hon. etc.

Syr.c.19.v. 31.32.33 **Koon gåår intet i smörmåßan.** i. Förrådet säyer intet så til/ at man kan gifwa mycket/ eller: Man haar intet så gott effter smö at man kan få dhet vhr stoora moßar. Hijt lå der thet Authoris: **Hår åre inter så ry herrar döda.etc.**

Syr.c.12.v. 3.4.5.6. **Korp/ kråka klanckar/ ond löön a skalckar wanckar.** Vid. Burei A,B, i.e. Skalcken mumlar och löner illa för n giordt. Man plågar fördhenstul säya:

Ruſtica gens eſt optima flens , ſed peſſi gaudens, pungentem ruſticus ungit, ungente ruſticus pungit. Hijt länder Æſopi Fabel t bonden och huggormen. Sampt dhet Auth **Giör wål emoot paddan/ men be GUDh at hon icke löhner digh.**

Prov.23. v. 1.2.3. Syr.c.13.v. 2.3.4. **Korßööl och krookedantz/gieer iag ra gen sqa kiäringen/ enär dhe dric så dricka dhe om migh/ och enär d dantza/ så dantza dhe omkull mig** i.e. Dhet är bäst åtha/ dricka och leeka m sine gelijkar. Author haar fördhenstul sagt dhet första: **Ondt plåcka kirßebär m Herrar.** Sampt om dhet senare: **B medh sine lijke dantza.**

Syr.cap.21. v.27. **Kort om godt.** i. e. Om gode tijender man tahla korteligen. Terentius in Andr. A 1. Scen. 1 haar fördhenstul sagt: Ne quid mis. Man säger och medh dhen samma Nem Terentio: Sat ſapientibus. Hijt lämpa dhet ſka; Zu kurtzer zeit gehort viel haſten. Jämf. d Authoris: **Fåå ordh och dryga hed mannen.** Sampt dhetta hoos migh: **H talar fåå ord med god. etc.**

Ku

k/ kuk roopar sitt egit nampn. i.e.
stöken roopar vthöfwer andra dhet nampnet
n sielff haar. Lycophron Chalcidensis kal-
r fordhenstul vtht Versen Ajacen:
Futila jactantem cuculum convicia-
å Tyska plägar man säya: Man höretz am ge-
nge/ was er für ein Vogel ist. Dhetta brukar
an enär någon öfwerfaller dhen andra medh
qwädins ordh/ gifwandes således ifrån sigh ett
tertryck in vppå beskyllaren.

k kuk ligger giärna i annars näste. Prov. 7. v. 5
e. Hoorkarlen daasar giärna hoos en gifft- 6.7.8.9.10
ans hustru/ och besmittar en echta säng. Dher- 11.12.13.14
re haar Ovenus Epigram. lib. 1. pag. m 13 så- 15.16.17.18
des skrifwit om Camilla til Cottam: & seq.
Totus es uxoris, non solus, Cotta, Camillæ:
Sola tua est; at non tota Camilla tua est.
Idem in Albinum lib. 1. Epigram. pag. 16.
Nunc tua res agitur, paries nam proximus
ardet,
Albinum Felix obvius admonuit.
Uxorem facto properans Albinus in ipso
Repperit: O inquit; Nunc mea res agitur.
Dheßvthan införer bemälte Ovenus ett sådant
mtaal/ som föllier/ emellan en hoorkarl och en
ifft man: Maritus:
Hanc ego mî uxorem duxi; tulit alter amo-
rem:
Sic vos non vobis mellificatis apes
Mœchus:
Hos ego filiolos feci; tulit alter honores:
Sic vos non vobis nidificatis aves.
å Tyska säger man: Der kuk kuk legt stetz in
n ander nest.

Ky

Jesai.c.1.v 2.3.4 5.& seq cap.56. v. 7.

Kyrckian är ingen wildkatt/ hon löp intet bort. i.e. Man haar intet behoff ae kyrkian hon lärer wäl slå fast iag ey kommer d När man beder dhen ogudachtia hoopen gå kyrckian och höra GUDZ ordh/ plägar man höra dhenne pijken: Kyrckian är ingen wildk etc. Ehoo du äst som sådant täncker eller tal så må du wetta at du äst reeda inkommen Satans Capell/ som är bygdt widh GUDZ wår HErres JESU Christi kyrckia/ hwar ifr och Helfwetit du ingen förloßning vthan s godh vootfärdigheet/ wäntandes warder.

Prov. 26.v. 14.

Laater liggier längie förr än han s vpp aff sängie. Vid Burei A,B,C. i Dhen late wil intet giärna skiljas widh en wa säng. Dherföre plägar man medh Theoc säya: Ignavis semper feriæ sunt. Här sant och dhen Latinska Versen: Ut sus â fulcro, piger â lecto pulchro, non segregat se ult Hijt länder dhet Authoris: **Laat dräng.e**

Lagen låses längie förr än tiufwen v låta sig hängie. Vid. Burei A,B,C. i Brotzlig gåår intet giärna godwilleligen til str fet. Dherföre haar Erasmus om ett orimm git tingh sagt: Suspendio diligenda arbor.

Levit.c.19 v 15. Deut. c. 1. v. 17. Prov. c. 17. v. 15.

Lagh- och dwärgznåten fånga d små/ men förloßa dhe stora. Terent Phorm. Akt. 2. Scen. 1. haar fördhenskul sa Non rete accipitri tenditur, neque milvio, malè faciunt nobis: illis qui nihil faciunt, ten tur. Dher medh haar och Erasmus aff Ju nale sagt:

Dat veniam corvis vexat censura columbas.

Herr Georgius Stiernhielm indrager Fru Lusta så talande til Herculem:

Giör hwadh dtgh rinner i hug: Ty digh och dijn-lijka funkar
Skrifwin år ingen lagh / för larfwor löpa små goßar /
Bönder och dylijka pack / man plägar skräcka medh lagen.
Spinnelen i sin garn bestrickar spinkotte myggar:
Gettinga snorra sigh vth; Och slippa dhe brommande bromsar.
Sådan år allmenna lag: dhe fattige fastna/ besnärjas;
Stolte och stoora gå frij/och slippa dhe trotzige drottar.

Hijt lämpas Fabelen om en Dwärg och Swalan. Tyfken läggier sin mehning här til så lydandes: Wo gewalt ist/da muß recht sein mund halten. Item: Wenn der wolff wil / so hat das lamb unrecht/ es stehe oben oder unten an der bach. Item: Was ist recht? gewalt kan es sagen. Wil tu nicht/ so mustu wol/ das heist recht. Jämför dhet Authoris: Stocka flugor och låta bÿen faara. Sampt dhetta hoos migh: Store tiufwen slipper.etc.

Lå

ina aff dhen ene och betala dhen andre med/men raggen betale den sidste.

Medh dhetta pläga dhe gäldbundne vpmuntra hwar annan til at sättia sigh widare i gäldh. Tyfken haar fördhenstul sagt: Wer den letzten betreugt/der ist meister. Sannas altså här dhe

Authoris: Bättre förſta wreden.
Item; Låna ſin wän. etc.

Längſt lijſt/ längſt morgongåfwa.
Longior vita, longius donum matutinale.
lända dhe ordh aff cap. 10. ℣. 1. Gifftmb. ll. K
ey barn thera emillan/ thå hafwi thet thera
gåfwa/ ſom länger lifwer. Widlyfftigare
om kan man läſa hoos Doct. Johann. Loc
aff hans Synopſ. Jur. Privat. Diſſert. 7. Me
2. quæſt. 2.

La

Prov. 23. v. 7. **Lappa dine kläder/ och betala din ſk
ſå lefwer du frögdefull.** i e. Dhen
är ingen ſkyldig lefwer gladeligaſte. Intet
ſorgeligare/ än offta ängſlas/ offta bivas / o
giöma ſigh/ offta fly/ offta ſtiäma ſigh/ offta
ga/ offta ſkrymta: Nu ödmiukeligen bedia/
pocka/ vppenbarligen vppåkallas/ påpeekas
ſinger och förtalas ſampt ſkädze fåå höra dh
Matth. cap 18. v. 18. ordh: Betala dhet du äſt ſkyldig. Hijt lån
dhet Suidæ: Semel rubidus ac decies pallid
Sampt dhet Eraſmi: Felix qui nihil debet.

Lå

Prov. 13. v. 18. **Lärdom och dygd/ giee ähra och fryg**
Dher medh haar Cicero om en ſådan ſagt:
mni doctrina & virtute ornatiſſimus hom
Hijt länder dhet Tyſka: Lehr und kunſt/ brt
geldt und gunſt. Här haar och dhet Colum
ſom ſålunda lyder/ſitt rum: Dygd och lära/g
hugnadh och ähra. Jämför dhet Authoris
Lära gieer ähra.

Johan. 13. v 16. **Lärjungen är icke förmeer än har
måſtare.** i. e. Piltar ſom läras/ äro ri
ga

gare ån dheras lärare. Alexander dhen Store vardt en gång tilfrågad/hwilken han meer åiska-de anten sin fader Philippum eller sin lärefader Aristotelem, hwar til han swarade Aristotelem, förty sade han/ aff min fader haar iagh fått dhet iagh lefwer/ men aff min lärefader/ at iagh wäl lefwer. Enär Theodosius Magnus gick en gång i Scholan och fick aff en händelße see Läremästaren stå å/ men sine söner Arcadium och Honorium sittia/ bleff han så wredh/ at han strax haar befalat Läremästaren Arsenium sittia och lära/ men sine söner dhe små Keysare stå å och höra föreläßningen. Vid. Chron. Lauremberg. Sub. vit. Theodos. Magn. Hijt länder dhet Poëten Ovenus har skrifwit til en Läremästare/ så lydandes:

Servus discipuli cum sis, Dominiq; Magister,
Invideo titulis & miseresco tuis.

Lå.

åta sigh nöya är winning nogh. i. e. Nöjachtigheet är största båthnaden. Cato libr. 4 v. 3. haar fördhenskul sagt: Pro. c. 15. v 16. 17. c. 7. v 1. 1 Timot. 6. v. 6.

Commoda naturæ nullo tibi tempore desunt
Si fueris contentus eo, quod postulat usus.

Hijt länder dhet Terent. Adelph. Act. 2. Scen. 2. haar Membl. Pecuniam in loco negligere, maxumum interdum est lucrum. Ovenus vthi sine Monostic. Ethic. & Politic. & pag. m. 115. haar och giordt sitt hår til/ sågandes:

Quidnam deesse potest, modicus si panis & unda
Prandia vel cœnas si tibi præbet olus?

Tysken säger så: Gut genüge geht über all. Hår medh stämmer dhet som Herr Samuel Columbus hafwer vthi sine odis Sueticis, wäl öfwersatt/ M.

Bland allan werldz fåfängeligheet/
Minst fåfängt är förnöyligheet;

Och högst aff all förnöyligheet/
Är rätt förstå fåfängligheet.

Jämför dhet Auctoris: **Naturen är me**
ringa nögd. Sampt dhetta hoos migh
Han är nogh rijk som nögder är.

Le

Eccles. cap 9. v. 5. 6. **Lefwande hund är bättre än ett döt**
leijon. i. e. Dhen som lefwer är altijdh fö
meer/ än dhen som döder är. Hijt länder dhet A
Bättre en siuk dotter/ än en vphäng
Son.

Li

Lijff och åhra håller man lijka kiär
i e Dhen som wil afhända ens åhra / han m
och taga lijfwet medh. Man säger fördhenst
aff dhen Rommerska Dom. Reg. Vita & fam
pari passu ambulant. L. 9 Dig. De Manum. vi
dict. Hijt länder dhet Tyska: **Guht verloret**
muht verloren/ ehr verloren/ meer verloren/ se
verloren/ heel verloren. Jämför dhet Authe
Åhran och lijfwet skarras lijka.

Ligg där så faller du intet neer. i.
Aldhenstund du föll nederst/ så kan du intet fal
längre neder. Dhetta plägar mant skämptwi
säya om dhet som nedfallit är.

Liggia hem widh arnen. i. e. Domi d
cumbere ante focum. Vid. Amplissimi Doct
Johann. Loccen. Lexic. Jur. sub voc. arne
Hijt länder detta: **Hemföding och mors**
grijs/ ligger hema. etc.

Lijka om lijka / fijsaren fick fiärtaren
dotter. i. e. Jämbnlijkar tiäna bäst ihoo
Hi

Hijt länder dhet Authoris: **Bäst medh sin lijke dantza.**

Lijten och en fimmer / en stoor och en limmer. i. e. Små äre offta manhafftigare än the stoore. Erasmus haar fördhenskul sagt: Tydeus corpore, animo Hercules. Här med kommer dhet Homeri aff hans Iliad. 5. wäl öfwerens/ så lydandes: 1 Sam. 17. vi 35. 49. &c.

Tydeus parvus eram, at bellator strenuus armis.

Hijt länder dhet Statii Papinii om Tydeo:

Major in exiguo regnabat corpore virtus.

På Tyska plägar man säya: Wens an der größe gelegen / so köndte die kuh einen hasen erjagen. Jämför dhet Authoris: **Lijten hund jagar offta stoort diuur.**

Lijten byrda är läng wägh tung. i. e. Dhet man bär långt bort/ tynger. Jämf. dhet A. **Lijten byrda giör längden tung.**

Liugh och stiäl / så blijr du aldrigh så gammal som iagh är. i. e. Liuga och stiäla förkortar ljifztijden. Några speekråkor/ som kalla medåldrige ynglingar gambla vngkarlar / sampt medelåldrige möör/ gamble maysor eller möökiäringar/ plägar man med dhetta ordspråk bemöta och säya: **Liug och stiäl. etc.**

Lö

Lögn och tiufwerij fölgias giärna åth. i. e. Dhen som liuger/ han stiäl giärna. På Latin heeter dhet så: Mendax receptat furem. Hijt länder dhet Tyska: Wer gern leugt/ der stilt gern.

Syr.c.19.v ult.1c.21.v 19. **Löyet wijsar mannen vth.** i. e. Omåt ligit löye vthwijsar en dåre / måteligit löye e wijs. Poëten Ovenus haar vthi sine Monosti Ethic. & Politic. pag. m. 114. Samma mening som så lyder:

Immodicus risus non est sapientis, at index Stultitiæ; lepidi sint sine dente ioci.

Hijt länder dhet Tyska: Ein narr lachet übe laut/ ein weiser lächelt ein wenig.

Ma

Eccles.c.3. Rom.12.v 11. **Man måste smijda emådan järnet ä warmt.** i. e. Man måste achta på tijden mådan tilfälle är- Cic. lib. 8. Ad Attic. epis 3. haar fördhenskul sagt: Ne cessum est servi tempori, & non amittere tempus cum datu sit. Hijt länder dhet Bovilli: Ferrum cum gnis candet, tundendum. Jämför dhet Auth **Tijd wil tagas i acht.**

Matth. 20. v, 27. Syr.c 32.v.1. 2.3. **Man i mans säthe.** i.e. Mannen böör st tia dher han satt. Thetta är tagit aff dhem so pläga gå vth/komma igen och tilbiuda någon a nan sitt rum; hwar emoot theras bijsitttare b hedra them medh bemälte ordqwäde. Elliest plä gar man och säya:

Si quâ sede sedes, atque est tibi commoda sedes:
Illa sede sede, nec ab illa sede recede.

I lijka måtto må man medh Authore säya: **Byte giörs för giäckerij.**

Syr.c[illegible] v. 23. **Man och qwinna hafwa obytt sin mellan.** Här medh kommer dhet öfweren Maritus & uxor non habent divisa bona inte se. Erasmus haar fördhenskul sagt: Ubi tu Ca jus, ibi ego Caja. Medh dhetta kommer o dhet Tyska öfwerens: Man und weib haben kei

gezwe

gezwetz gudt. Wälförstående så längie dhe lefwa / dhet är och i bruuk hoos dhe Saxiste. Vid. Jus Saxonic. l. 31. Item ampliss. Doct. Johann. Loccen- Synopss. Jur. Privat Dissertat 3. quæst. 10. Hijt länder dhet Authoris: **Wänners godz böör wara odeelt.**

Man fäär intet skäda hunden effter häret. i. e. Aff ythwärtes anseande får man intet döma om inwärtes hurudanheet. Papinius Statius haar fördhenskul sagt om Tydeo:

Major in exiguo regnabat corpore virtus.

Item Erasmus: Sub pallio sordido sapientia, Hijt länder Skaldens Herr Georgii Stiernhielms öfwerskrifft opå en Spinnel / som wirka sitt dwärgznät/ så lydandes:

Spinnelen aff sin kropp är lijten och ingen aff anseend;
Heter/ och är en dwärg; men fuller aff artiga snille:
Dylijka/ marger man är slätt aff skapnad/ och anseend;
Men dock fuller aff wett/ och allskons tarflige funder.
Konst/ Mod/ Wett bindz ey til härkombst/ ständ/ eller anseend.

Medh dhetta instämmer dhet Authoris:
Aff ruggota fåhlar / blijr och goda hästar. Sampt dhet hoos migh: Dthi ett oanseenligit härberge. etc.

Man böör intet låta Solen nedergå öfwer sin wredhe. i. e. Man fäär intet wara wreder länger än til afftonen. Ovenus haar fördhenskul vti sin Epigram. lib 3. v. 67. wäl och märckeligen sagt til en wredsam: Ephes. cap. 4. v. 26.

Iar

Ira cadat cum ſole, at non cum ſole reſurgat
Sempèr cum Phæbo currat ad Antipodas.

Man måſte ſå laga at kyrckian ſtå mitt i byyn. i. e. Man måſte ſkippa hwa ſom och enom ſin rätt. Dherföre haar Juris Conſultus ſagt in § 3. Inſtit. De Juſtit. & Jur. ſuu cuique tribuendum. Item alius: Fiat Juſtiti & pereat mundus.

Man måſte hålla dhet trä i åhra/ ſom man haar ſkugge aff. i. e. Man måſte altijdh åhra dhen ſom man haar vppehålle/ lå dom eller beſkiärm aff. Juvenalis Sat. 7. haar fördhenſkul ſagt:

Præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco &c. Hijt länder dhet Tyſka: De baum ſol man ehren/ von dem man ſchatten ha

Prov. cap. 10. v. 4. 5. **Man måſte altijd haa ine krokar vte** i. e. Man måſte ſtädze wara vthom ſig. Ovidius haar fördhenſkul ſagt:

Caſus ubiq; valet, ſemper tibi pendeat hamus
Quo minimè credis gurgite, piſcis erit.

Hijt länder dhet Authoris: **Flijtigt meeta får någon betha.**

Ecc. cap. 7 v. 15. **Man ſkaa taa dagen / ſom han kom mer/ dhen onde medh dhen gode.** i. e. Ondt och godt måſte hållas. Dherföre haar Heſiodus hoos Eraſmum ſagt:

Ipſa dies quandoque parens, quandoque noverca eſt.

Man må wål med dhe Tyſke ſåya: Der iſt weiß der die zeit nimt/ wie ſie iſt. Item: Man mus die zeit nehmen wie ſie komt. Hijt länder dhet Au **Man måſte altijdh hoppas dhet bäſta.** etc.

mänger

Mången gieer god ord aff falskt hierta.
i.e. Mången är söter i munnen/ men falster i grunden. Dherfore haar Poëten sagt,

Annis mille jam peractis,
Nulla fides est in pactis,
Mel in ore, verba lactis,
Fel in corde, fraus in factis.

Boot här til haar Cato således rådt/ Nembl.

Qui simulat verbis, nec corde est fidus amicus,
Tu quoque fac simile, sic ars deluditur arte.

Hijt länder dhet Tyska: Die stimme ist Jacobs/ die hände aber Esaus. Dher medh säger Author:

Wachta digh för jockermun och peparhierta.

Mången skådar fulle min hwijta arm; men få min swarta tarm. i. e.

Många nog finnas dhe/ som see effter qwinfolcks vthwärtes dåyeligheet/ men få effter dhen inwärtes skalcken. Ovenus haar fördhenskul om en swart Swanhwijta således talat:

Rara avis in terris, alboq; similima cygno es:
Est tibi vestis enim candida, nigra caro.

Dhen samma tycker skadeligit wara taga sigh en snutfager; hans ordh lyda altså:

Ægrè formosam poteris servare puellam,
Nunc prece, nunc auro forma petita ruit.
Sit formosa aliis uxor, tibi sit bona: nescis
Quam noceat castæ forma pudicitiæ.(thiam

Dheßvthan haar berörde Ovenus sagt til Cyn-

Sint utinam similes formæ tibi, Cynthia, mores:
Sitq; tibi tam mens candida, quam manùs est'

Hijt länder dhet Authoris: **Fågringh fåår anfächtning.**

Mången grafwer fulle en grop för en annan/ men faller sielff dher vthi. i. e.

Psal. 7. v. 16 Prov 26. v. 27. Ec. c. 10 v. 8. Syr. c. 28. v. 29.

Mången

Mången sätter giller för en annan/ men besn
ies stelff dher vthi. Plautus haar fördhensku
sagt sådanne Suo jumento si malum acce
sere. Man får och medh Terentio aff Erasm
såya: Suo ipsius laqueo captus est. Hijt länder t
Au. Dhen som gildrar för andra.er

Mången giör rijs äth sin egin rumpe

Mången förordsaakar stelff sin egin skada. Sa
nas altså hår Versen: Sæpe suæ pelli manu
factura flagelli. Herr Samuel Columbus hac
och om dhem som sökia högheet och prijs sålede
vthi sin 16 Epigram. sagt:

Dhen ene wil blijhögh/ dhen andre söker prijs/
Och giöra både twå/ sin egne länder rijs.

Mången gaapar fulle effter brödh men måste bijta i gr äset.

Vid cap. 1
Hervarar Saug. i. e. Mången söker effter fö
dan/ men finner döden. Dhetta skeer gemeen
ligen i krijgh. Dherföre haar Ovenus sagt krij
get och döden intet wara långt ifrån hwar annan
Hans ordh här om äro theße:

Bella famem, pestemque fames mortalibus affert;
Est igitur bellum, pejus utroque malum.
Omega nostrorum Mors est, Mars Alpha malorum
In bello distant Omega & Alpha parum.

Hijt länder dhet Tyska: Offt streiten die leut uml
den himmel/und verlieren auff der erden hab und
nahrung /land und leut. Item: Es sorgt einer
vor ein gantz brod /und hat an einen stück genug.
Med denne mening kommer H. Geor. Stiernhielm
vthi sin Parnasso trumphante således öfwerens:

I krijgh står ingen frögd/
Aff krijgh haar Siälen ingen nögd/

Brawe-

Brawera döden dagh från dagh/
På sistone tager intet lagh/
Slätt löön är wind/ och ett beröm/
Som swinner hän lijk som en dröm.

Jämför dhe Authoris: **Alla kämpar falla egerlösa. Sampt: Döden låter intet krämma sigh. etc.**

Ma

aten biuder en vpstå / och kläderne Syr. cap. 40. v. 31. R.

rangå. i. e. Maten gieer kraffter / och läderna heeder. Om dhet första haar Cicero de Senect. sagt: Cibus modicus reficit vires. Om dhet sidsta talar Ovenus vthi sine Monostic. Eth. & Politic. til dhen gemeene hoopen altså:

Si modo ne spernis, mutata veste redibo,
Quod mihi non dederis, vestibus ipse dabis.

Hijt länder dhet Tyska: Kleider machen leut / lumpen machen läuß. Item: Was glänтz / das gilt Item: Schöne federn machen ein schönen Vogel. Jämför dhe Authoris: **Hwar är så hädder. etc. Sampt: Kläder hedra mannen.** Jämpte dhetta hoos' mig: **Kläderna giöra karlen.**

Me

dh gåfwor och gengåfwor warar wänskap längst. i. e. Syr. c. 14. v. 16. Luc. c. 6. v. 38. Gifwaren måste man sin gåfwa wedergiälla så frampt ey skal blifwa wänestilnad. En sådan gåfwa kallar Ovenus en girug frijkostigheet / om hwilken han således talar til Acerram:

Donat ut accipiat, non accipit. ut det Acerra,
Accipere, est illi meta; sagitta dare.

Samma Audœnus haar fördhenskul giordt en sådan vthtydning öfwer dhe skrifftennes Ordh/

Beder

Beder och edher skal gifwit ward
som söllier:

Quæ fuit â Domino promissa petentibus
olim
Gratia, nunc solis dantibus illa datur.
Dant homines hodiè gratis nihil; omnia gi
Ex nihilo nil fit; da dabiturq́; tibi.
Date & dabitur vobis.

Jämför dhet Authoris: Giffmild mä
fåår något igen.

Matt. 7. v. 2. Marc. 4. v. 24. Luc. 6. v. 38.

Medh samma mått/ som j vthmåtin
skal eder tilmåtit wara. i, e. Edh
skal giöras/ som j androm glordt hafwen. Mä
plågar fördhenskul säya: Quod tibi non vis
eri, alteri ne feceris. Hijt länder dhet Auth
Giör som du wil haa giordt. etc.

Menen j at bönder äre giäß fast än dh
äro gråå. Dhetta pläga gamble män pij
sielfkloka ynglingar med/ som förmena dhe gam
blas taal intet wara större beskied medh än med
giäßens kakaka. Author haar fördhenskul sagt
Dhe gamble haa icke heller wari
fåånar.

Menniskian är menniskiome en GVd
meñiskian är meñiskiome en dietwul
Somblige äro sin nästa gode/ somblige onde. O
venus haar fördhenskul sagt:

Homo homiui lupus, homo homini DEUS
Item;
Humano generi lupus & DEUS est homo,
quare?
Nam DEUS est homini Christus, Adamque
lupus.

Hijt länder dhet Tyska: Ein mensch des andre
GOtt: Ein mensch des andren Teuffel.

Mi

Mi

in drängh haar och en drängh. i. e. Min tiänare haar och en tiänare. Dhetta bru-ar man så offta man säger til sin tiänare gak / ch han låtz fulle/ men går intet/ vthan wijsar en nnan i sitt ställe. Man plägar i lijka måtto säya: Corporalen haar och haakeskytt. Prov. 10 v. 26.

in kämpe som winner. Fordom tijdh ölle kämpar enwijges kamp emillan sigh i ställe för dhet maneret nu brukas medh fältslagh emil-an krijgzhärar. Då hände dhet sigh at enär dhen ne kämpen hade nederlagt dhen andre/ säger win-naren vthbrast i dheße ord: Min kämpe. etc. 1. Sam. 17. v. 37. & seq

tiöhl musen mätter/ och då förskiuter hon andra rätter. i. e. Mätter maga oosar fastan. Vid. Burei A, B, C. Mantuanus aar fördhenskul sagt: Qui satur est pleno lau-lat jejunia ventre. Hijt länder dhet Tyska: Wan die mauß satt ist/ so ist das mehl bitter. Jämför dhet Authoris: Muusen mätt. etc. tem: Mätter maga. etc. Prov. 27. v. 7.

Mo

orgongåfwan ligger i waggan. i. e. Donum matutinale jacet in cunis. Dhetta plä-gar man säya då / enär echta folck hafwa aflat arn emillan sigh/ tå see the morgongåfwo bar omen för möderne. Vid. cap. 10 Gifftmb. LL.

Ni

apper naboo neekar/ dhet man i nöd päpeekar. Vid. Burei A, B, C. i. e. Niugger granne förneekar / dhet dhen nödstälte mbeder- Hijt länder dhet Authoris: Dhet niugger gieer/ må etc.

Nå

När rådder blijr hädder / får orädd prijs. Om bäggie theße ſlagen befinnes gammal lag widh ändan på Vplandzl. til hv ken iagh dhen wälwillige läſaren wil hafwa a wiſſadt. Rädde man i ſtridh hädtes med th namyn at the kallades hoos Verel. Profeſſor A tiquit. Academ Vpſalienſ. vthi vthtydning til dhet 4 cap. Hervarar Saug. Hwars mans ding. Vthi Konunga Styrelßen 196 4.5 rädt dulga/ twähuga och mißmän. Huruledes dhe P ſer ſom weeke något litet tilbaka/ wordo ſtraffa aff ſine mödrar och huſtrur/ är wäl wärdt at ſa dhen förſta bookennes 6. cap. hoos Juſtinu Sampt om Tyſkarne hoos Tacit. Twert o the ſom mandom fylgde/ kallades nännoge/ tur ge och orädde män. Swaſom pris ok åra ſ wara dygdena löön: Swa ſkal ok rädde haf ſkam ok ſkada at ſinom lönom. Konunga St ibid.

När ſteekarna trätta ſå warder kähle feet. Dhetta vthtyder Doct. Johann. Lo cen. vthi ſin Lexic. Jur. Sueo-Goth- vnder dh ordet ſteekare altſå: coquis rixantibus, olus pi gue fit.

När hufwudet är aff hönan / ſå ga hon intet mehr. i. e. När mundbruka är dödh/ oroar han ingen. Hijt länder dhet Aut **Biörneſkinnet byter intet.**

När paddan får en ſpan / ſå tager h til ſigh en aln. i. e. När dhen ſielfwäld ge får någon liten frijheet/ ſå tager han ſig m kit mehr til. Claudianus haar för henſkul ſagt Aſperius eſt nihil humili cum turgit in altum S

nec

neca haar och hållit här med sådanes: Fortuna nimis quem fovit stultum facit. Hijt länder dhet Authoris: **När paddan kommer til wälle/ så weet hon intet. etc.**

När du fäller dine tänder/ så wäxa mine händer. i. e. Når du barnas på nytt / blijr iagh karlewulin. Dhetta är ett hoote- ordqwäde hwar medh en ungh swagare aff kraffter vndsägier en äldre aff större krafter. Hijt länder dhet Authoris: **Ungt blod har hämb- nemodh.** Sampt dhetta: **Jagh skal komma tigh ihogh. etc.** Syr. c 3 v. 1. &

När hoon är toom / taa swijnen gemeenligh på bijtas. i. e. Når medlen äro ändade begynnas först trätan emillan osedigt folck. Hijt länder dhet Authoris: **När hoon är toom. etc.**

När mäster kommer öfwer mäster / så fäär mäster skam. i. e. Når wijser kommer öfwer wijs / så måste dhen wijse skämmas. Erasmus haar fördhenskul med Zenodoto sagt: Sæpè fortis in alium fortiorem incidit: Hijt länder dhet Tyska: Es ist keiner also starck/ er findet einen stärkern. Item: Es ist keiner so geschwind / der nicht ein mahl sein meister find. Här medh stämmer och dhet Authoris öfwereens: **Dhen mehr kan / han sticker dhen andra i säcken.** Luc. 11. v. 21, 22.

När en plåät blijr wäät / så gåären snart äth. i. e. Enår man wäter eller dricker på sin ägindomb/ så blijren snart all. Enär Diogenes aff en öfwerskrifft sägh at en drinckares huus war faalt / vthbrast han i dheße ordh:

Minimè dubitabam, quod vini crapula excussa facilè domum evomeres. Hijt länder dhetta: **Penningepungen pöösser. etc.**

När man kastar en käpp ibland hundar/ sägnäller altijd dhen som hugg får. i. e. Skyldig är altijdh rädder. Hijt länder dhet Auth. **Dhen gnäller altijd. etc.**

När willion är godh så är alt gott. i. e. Dhen som wil wäl/ han är vthi alt goder nogh. Poëten haar fördhenskul sagt: (luntas,

Quamvis desint vires, tamen est laudanda vo-
Hac ego contentos, auguror esse Deos.

På Tyska heeter dhet så: Den willen muß man für die that nehmen. Hijt länder dhet Authoris: **Godh willia draar laßet til byß.**

Syr. c. 27. **När hwar taar sitt/ haar Fanen intet.** i. e. När hwar giör annan lijka/ så tillägnas hwarjom och enom sitt/ och lämbnas raggen altz intet. Twärt om dher dhen ene bedrager dhen andre/ får raggen dher aff sin deel.

Matth. 15. v. 14. Luc. 6. v. 39. **När en blinder leder en blindan/ så falla dhe båda i groopena.** i. e. När en olärd lärer en olärdan och en rädlöös räder en rädlösan faara dhe bäggie wilße. Horatius haar fördhenskul sagt: Cœcus uti si monstret iter, tamen aspice. Hijt länder dhet Erasmi: Cœcus cœco dux. Dher medh säger Theodor. Beza: Si cœcus cœcum per viam duxerit, ambo in foveam cadent. Dher aff heeter dhet på Tyska: Wan ein blinder dem andern den weg weiset / so fallen sie beyde in die gruben. Jämför dhet Auth. **Blinder leeder dhen blinda i gropen.**

När narrar narsk / bland wijsa wara wijs/

wijs / sigh skickar båst och winner wijsdombs prijs. Stiernhielm vthi Parnasso triumphante widh dhen andre öpningens siette inträde. Som man wille säya: Dhen som wil hållas före at wara klook / måste ställa sig effter dhet folcketz sinne som han är hoos. Hijt länder dhet Authoris: Narras i tijdh / är stoor klookheet.

När herregård bygz å hwar kulle / dricks watn vhr hwar bulle. i. e. Herregårdars myckenheet vtharmar allmogen. Vid. Septal. de ration. Status. Hijt lända dhe Aut. Alla willia herrar wara. etc. Item: Fattig man kokar tunn wälling. Item: Fattig man kookar sin kääl i watn.

När loppan stinger någon ofwan knå / så ståår hennes pels i faara. i. e, Effter sööt klåda / kommer suur sweda. Ovenus haar fördhenskul sagt om Venere:

Principium dulce est, at finis amoris amarus
Læta venire Venus, tristis abire solet.
Flumina quæsitum sic in mare dulcia currunt,
Postquam gustarunt æquor, amara fluunt.

Man plägar och elliest säya: Post visum risus, post risum venit in usum, post usum tactus, post tactum, venit in actum, post actum factum, post factum pœnitet actum. Hijt länder dhet Tyska: Buhlen hat ein süssen anfang / und sawer end. Item: Daß süße kompt offt sawr an. Sannas altså dhet Authoris: Kärleken pröfwar både sött oc surt.

Na

Naturen giör herre och trääl. Konunga Styr-

ga Styrelßen 70: 71: 2: 49. i. e. Naturen vphöver och förnedrar menniſkior. Dhenne meningh läggier Profeſſoren Herr Schefferus sin not. til vnder K. Styrelßen förbem:te rum.

Sam. 13. **Nattſkäwa wit / ok räfunga koſtr äru odrygh.** K. Styrelßen 119. 3. 40. Såsom dhetta ſprååk är myckt mörckt och behöfwer sin förklaring / så haar iagh funnit rådeligit / dhe medh dhen vthtolckning Profeſſoren Herr Johan. Schefferus haar giordt / förklara. Vthi föregående ord / talas om dhen förſichtigheet / ſom en Regent haar aff nöden vthi Landaſtyrſel / lämpas förr dhenſtul dhetta ordqwäde til dhem / ſom låtzat fulle vthwärtes wara wijſa / ehurumwäl the inwärtes äro owijſe; Sådan låtzadh och ſkrymtachtig klookheet / är så odryg / ſom dhen tokotte nattſkäwans odryga / wit / och dhe glupſke räfungars odryga koſter. Sådant odrygt nattſkäwa wit haade Sardanapalus dhe Aſſyriers Konung. Tid. Juſtin. lib. 1. cap. 3.

Ni

Syr. c. 32. v 39. **Nidhſkap är wärre än vhrgyttia.** Konunga Styr. 88. 2. 69. i. f. Nitſkheet är wärre än ſlöſerii. Ellieſt finnes och i K. Styrelßs. 90. 2. 73: theße ordh: Niding är wärre än ſlöösare. Twärt om ſåyer man: Slöösare är förmeer är niding, Auſonius haar fördhenſkul ſagt: Promus magis quam condus.

Öf

Öfningen är bäſte Läremäſtaren. i. e. Öfningen vnderwijſar bäſt. Dherföre plägar man ſåya: Uſus artium magiſter optimus. Hiit lånder dhet Tyſka: Vbung allzeit gibt fertigkeit.

Oh

Ohöf-

höfwiſkt ſnack förkräncker goda ſeder. 1. Cor. 15. v. 33.
Ondt taal förderfwer höfwelige ſeder. På Latin heeter dhet ſå: Praua colloquia corrumpunt bonos mores. Hijt länder dhet Tyſka: Böſe geſwätze verderben gute ſitten.

Om

m fiendeu ſkal lära oß ſtrijda / ſå will wärt kindbeen ſwijda. Thetta hafwer Doct. Johann. Loccenius vthi ſine Antiquitat. Sueo-Gothic. lib. 3. cap. 3. medh dheße ordh öfwerſatt på Latin: Hoſtis ſi quando nos decertare docebit, cogemur noſtro diſcere ſæpè mali. Then ſigh fördhenſkul wäl täncker förhålla vthi ſtrijdh / han ſkal hafwa konſt ſigh at wärja och andra ſlå / ſäger Konunga Styrelßen. 201. 4, 15 Scientia enim rei bellicæ, dimicandi nutrit audaciam. Nemo facere metuit, quod ſe benè didiciſſe confidit. Et enim in certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promtior eſt; rudis & indocta multitudo expoſita ſempèr ad cædem. Veget. lib. 1 cap. 1

Om tu intet förmär medh mackt / ſå bruuka liſt. i. e. Dher mackt briſter / ſkiötes widh medh liſt. Suetonius haar fördenſkul ſagt: Ubi Leonis pellis deficit, vulpina induenda eſt. Här medh kommer dhet Tyſka öfwerens: Wen du mit gewalt nichtz kanſt außrichten/ brauche auch liſt. Hijt lända Æſopi fabler om örnen och kråkan / ſampt om dhen torſtige kråkan. Author haar altſå, rätteligen medh dhenne mehning hållit / ſåyandes: **Liſt eller mackt giör fienden lijka ondt.**

Om GUD Här medh oß / hoo kan wara emoot oß? i. e. När GUDH är på wår ſijda / töras intet wåre mootſtåndare bijda. Rom. cap. 8. v. 31.

Aristides hoos Erasmum haar fördhenskul sa
Deo præeunte, nullius officit obex. Dhen tijd
JOHANNES BOTVIDI war fältpredikant / gio
han til GVdh en innerligh tacksägelse / sampt p
sade Kongh GVSTAF ADOLPH lyckelig
dhet han hade wunnit Seger öfwer sine fiender
Poliske. Dher emoot berömbde Konungen
nom för dhet han mitt vthi dhen swåreste strijd
week affsijdes på berget och badh GVdh om ly
til Seger. Här til lade han theße ordh: N
infeliciter adversus hostem armis decertatur
qvum Moses in monte precibus pugnat. En
Greff JACOB PONTUS DE LA GARDIE o
EVERHARDT HORN belägrade dhen stoore N
gården i Ryßland / hade dhe Ryske för ordspr
sin emillan säya: Quis contra DEUM & m
gnam Novogardiam potest? Ty the tänckte
dhe skulle wara odfwerwinnerlige / hälst emåd
dhe woro öfwer 10000 mån inne i Staden o
Staden elliest mycket wäl befäst. Huru tilgi
med dhetta deres stoorskryyt och fåfängia förtri
stan kan man see aff Doct. Johann. Loccen. Hi
Sueo-Goth. lib. 8. Här medh kommer och dh
Theodor. Bezæ öfwerens: Si DEUS pro nobi
quis contra nos? Hijt länder och dhet Tyska: J
GOTT für uns / wer mag wider uns seyn
Jämför dhet Authoris: **GVdh förlåte
inter dhe sine.**

Rom. 13. v. 14. **Om dhe främwarande må man tabl
hwadh sandt är / och om dhe dödh
hwadh godt är.** Ovenus haar fördhenskul
sagt til Zoilum:

Defuncto parces; viventem Zoile carpes.

Med dhetta kommer dhet Augustini, som han ha
skrifwit öfwer sin disk / wäl öfwerens så lydandes:

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam
Hanc mensam vetitam noverit esse sibi.

Man

Man plägar och säya vthi ett anuat: De absentibus nihil nisi verum, de mortuis nihil nisi bonum. Dheßvthan erkänner man dhet Oveni ey obilligt:

Lædimus insontes vivos, laudamus eosdem
Defunctos; ô Mors candida, vita nigra!

Man säger och medh dhe Danske: Mand skal aldrigh klaffe den bortwände ryg.

Om embetet woro aldrigh så lijtet/ så är dhet lijkwist hängiande wärdt. i. e.

Dhet är en ringa tienst / som man icke kan giöra så mycket vndersleeff vthi/ som galgen är wärdt. Förstås om dhe otrognas snatteri. I lijka måtto säyes: Quæstores sunt stryges. Nazianzenus haar sagt: Rapiunt multi, qui præsunt, Briarei manibus, ex facultatibus publicis. Medh dhenne mehning haar Philipp. in Postill. Pestel. edit. part. 3. pag. 467. hållit då han sade: Plerumque qui in administratione sunt, sibi consulunt. Man må och medh dhe Tyske säya:

Förster und häger/ amptleute und jäger/
Rentmeister und Pfleger/
Schoßer und Procurator,
Haben nicht grossen lohn/
Werden doch bald reich darvon.
Rath/ wie mag es zugahn?
Ihre renche weiß nicht jederman.

En gamal Krijgzman/ som hade förlåff ifrån Militien, kom til Konung CARL dhen IX. och begiärte aff honom någon tienst/ som til äfwentyrs woro ledigh. Hwar vppå Konungen swarade / hwadh för tienst begiärer tu? Han sade: Jagh åstundade hälst blifwa Fogde til dheß tagh kunde komma migh före något bättre. Bekom altså dhetta änteliga vthslagh aff Konungen: Fogdetienst får tu intet/ emädan tu äst torfftiah och sofver komma tigh före / vthan twifwel / genom

Cronones räntors förſnillande. Hijt må lämpe
det Au. Begynna med en knappenål. et

On

Ondt reeda kiöpa och intet breed

Dhetta haar Doct. Johann. Loccen. vthi ſi
Lexic. Jur. Sueo-Goth. vnder ordet Bredder ſåt
des på Latin: Malum pro præſenti pecunia
mere nec ſolvere. Hijt länder dhet Authoris

Ondt gå på krogen vthan mynt.

Syr. S. v. 1. 57. **Ondt träta medh dhen / ſom man böd**
hålla hatten i handen före. i. e
Dhet är ſwårt twiſta medh ſin öfwerman. Home
rus haar fördhenſkul hoos Eraſmum ſagt: Cu
principe non pugnandum. Man plågar och me
Phædro ſåya:

Pauper dum potentem vult imitari perit.

Hijt lända dhe Authoris: **När kruuka**
ſtöres medh kiättelen / ſå får hon wi
knäck. Item: **Ondt lugga Leyone**
Prov. 23. v. 1. 3. **Ondt äta kirſebär medh herrar / ty th**
Syr. 13. v. 2. 3. **vthwälia ſtörſte och ſkiuta åth tig**
ſteenarne. i. e. Dhet är faarligit åta oc
dricka med ſine öfwermän / ty man kan ſnart fö
gripa ſigh. Ovidius 3. Trift. haar fördhen
ſkul wål och märckelig en ſagt:

Uſibus edocto ſi quicquam credis emico.
Vive tibi, & longè nomina magna fuge
Vive tibi quantumq́; potes, præluſtria vita
Sævum præluſtri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam ſoli poſſunt prodeſſe potente
Non proſit pot ius, ſi quis obeſſe poteſt.

Man må och ſåya medh dhe Tyſke: Mit herre
iſt böß kirſchen eſſen. Här medh kommer en Æ
ſopi Fabel om leponet / qwijgan och geten wål öf

werens

rens. Hijt länder och dhet Authoris: **Ondt**
yta medh Leyonet.

ot lijta på dhen låås / som hwar Prov. cap. 7 v.5.6.7.8 9.10.11. 12. 13, 14. & sequ.
an haar nyckel til. i. e. Ondt achta
en höönа/ som borta wil wårpa. Ovenus vthi
i Epigrammat. lib. 2. pag. m. 149. **Införer en** Syr.c.42. v
ofjungfru haar warit/ som hette Gellia, så ta- 9. &. seq.
ndes:

Gellia dic sodes, mùltis cur prodiga præstas
Uni promissam remq; fidemque viro?
Mos vetus est,& adhuc nostra servatur in aula.
Pluribus ut pateat clavibus una sera.

Synes fördhenskul intet vnderligit at vthaff O-
micron, ,o, medh tijden blijr Omega, ω, thet
r/ ju längre/ ju wärre. Hwaraff bem:te Audoë-
us pag. m. 20 haar talat til en sådan qwinnes-
person dheße ordh: (crevit,

Restibi in im mensum quam parvo tempore
Omega nunc, annos Omicron ante duos.

Medh dhetta kommer dhet Tyska så lydandes wäl
öfwereens: Wo zu jeder ein schlüßel hat/ das ist
schwer zu verwaren. Hijt länder dhet Authoris:
Mogen möö är ondh at wackta.

Ön

nska i dhen ene och skijt i dhen andre Matth. 20. v.21.&seq.
näfwen/ så fåår du see hwilken för-
blijr full. i.e. Man fåår intet alt dhet man önskar. Homerus haar fördhenstul wäl hoos E-rasmum sagt: Non quidvis continget, quod optaris. Hijt kan man och lämpa dhet Tyska: Hundert wagen vol wunschung zahlen nicht ein hand voll schulden. Jämför dhet Authoris:
Många önskar gå i en långsäck.

Op

Opta

Opta är wagat ens mans rädh.

nunga Styrelßen 176. 4. 8. i. e. Offta är ens m
rädh pröfwat. Dherföre haar Professoren
Johan. Schefferus infördt vthi sin vthtydnin
berörde ordqwäde aff sin Phædr. libr. 4. dh
Vers och sagt:

Plus esse in uno, sæpè quam in turba boni

Or

Orätt orsakes offta / när mutor fod ens koffta. i. e. Mutor wrängia lag
Vid. Burei A, B, C. Propertius haar förd
stul sagt:

Aurum omnes victa jam pietate colunt.
Auro pulsa fides, auro venalia jura:
Aurum lex sequitur: mox sine lege pudo
Hijt länder dhet Authoris: **Gåfwor winn gunst.** etc.

Eccles. cap 5. v. 13. **Orättfängit godz kommer intet til dh tridie arfwingen.** i. e. Illa förwärf blijr snart fördärfdt. Man plägar altdherfö säya: De malè quæsitis non gaudet tertius h res. Hijt länder dhet Tyska: Vnrecht gewo nen komt nicht an die sonnen. Jämför dhet Au **Orätt godz är som örnefiädrar.**

Ow

Provic. cap. 18, v. 8. **Owännens onde ordh / drifwa en offt ifrån bordh.** i. e. Man får intet haa maa roon för sin owän. Vid Burei A, B, C. dherför haar Athanasius wäl sagt: Qui lapide ictus es quærit medicum: ictus autem calumniæ gra vius, quam lapides feriunt. Est enim calumni clava, & gladius, & jaculum incurabile. Jäm för dhet ta hoos mig: **Klaffare och Kid dare rödh.** etc.

Or Orer

är intet medh ooket burin. i. e.
gen blijr född lärd. Eraſmus haar fördhenſkul
: Nemo primo quoque die fit doctus. Här
h kommer dhet Joannis Girardi wäl öfwer-
s:
Annon & vulgo (quod verum eſt) audio dici?
Primo quoque die nemo magiſter erit.
it länder dhet Authoris: **Ingen födder**
äſtare.

Pa

ß intet på dhen pijgan/ du fäär fulle
annan. i. e. Wil icke dhen ena ſå ſkal
en andra bijda. Theocritus haar fördhenſkul
gt:
Forſitan invenies Galatheam vel meliorem
Forma aliam.
är medh kommer dhet Virgilii Eclog. 2. wäl öf-
erens:
Invenies alium ſi te hic faſtidit Alexis.
ijt länder dhet Tyſka: Ade Lieb/ ich kan nicht
einen/verliere ich dich/ich weiß noch eine. Samt
het Swenſka: Wil icke Pehr/ſå ſkal Påfwel.
ämför det Authoris: **Dhen ſom är waan**
oidh många.etc.
aſtnakan hiälper mannen i Sadelen/
nen qwinnan til Grafwen. i. e.
Daſtnakan är mannenom hälßoſam / men qwin-
an oſund til at äta. Hwar om Läkiare/ ſom haf-
pa ſig örternas natur bekant/ måge rådfrågas.

Pe

enningepungen pööſer/ en ſlöösare Prov. cap. 13. v. 11.
hen ſnart vthöſer. Vid. Burei A,B,C. Luc. cap. 15. v. 11. & ſeq.
ub. lit. P. i. e. En ſlöösare föröder ſnart en full
enningepung. Hijt lända dhe Auctoris:

Dhet

Dhet minskas altijd. etc. Sampt: N
doppar så längie etc. Jämpte dhett
wanstäende hoos migh: Aflat blijr si
ödt. etc.

Pr

Präſten predikar peen/ och ſielfwer
wer ey vtan meen. Vid. Burei A,E
ſub lit. P. i.e. Präſten ſtraffar andra och le
ſielff ey oſtraffeligit. Hijt länder dhet mitt: H
äger lefwa/ ſom präſten lärer. etc. Sampt
Tyſka: Wer Chriſtlich lehrt und unchriſtlich
der lehrt das man ſeinen wercken und nich
lehr geleben ſol.

1. Pet. 2. v. 1 2 3. & ſeq. Präſtens girugheet och GUDZ bar
hertigheet äro ingen ände vppå i
GUDZ mißkundſamheet och Clärckens gi
begiärligheet äro oändelige. Dher om haar
Scribent ſagt:

Clericus moriens porrigit manum.

Man fåår och medh andre ſåya:

Clericus annoſus, licet annus ſit furioſus,
Non curat brumam, dum drachmam ſuſc
unam.

Item:

Quamvis algeſcit, & preſbyter ipſe ſeneſc
Frigora non curat, donec oblatio durat.

Item:

Clericus applaudit, cum cauſam funeris au

Item:

Clericus in meſſe, ſemper vult ruſticus eſſe

Item:

Cedit papa papæ, non cedunt munera pap

Item:

Curia vult marcas, burſas exhaurit & arc
Si burſæ parcas, fuge papas & patriarchas.

Si dederis marcas & eis impleveris arcas,
Culpa ſolveris, quacunque ligatus eris.

GUDZ Barmhertigheet anbelangande/ ſå haar Chryſoſtomus ſagt: Miſericordia DEI ſubſequetur Eccleſiam, quamdiu erit mundus. Hijt kå man och föra dhet Tyſka/ ſom ſå lyder:

Der Bapſt mitt ſeiner gantzen/ rott/
Lieben das gelt mehr weder Gott.

Item:

Der Bapſt und ſein verſlüchter hauffen/
Himmel und erd umb gelt verkauffen.

Jämför dhet Authoris: **Girigheet bedrager. etc.**

Skattepenningar är ett giängze mynt/ på dhen ena ſidan ſtåår *G* och *Dominus providebit*, på dhen andra ſidan Voor tack. Gifwer fördhenſkul Gudz präſter ſin råttigheet/ Dominus providebit, thet är: HERREN förſeer wäl ofret/ ſå fån i wißerligen toor tack. Man ſkulle och ju i forna tijder gifwa Gudi och Keyſarenom/ hwar och en ſin deel/ ſom lynes aff Skattpenningen hoos Matth. 22.v 11. Auguſtinus haar fördhenſkul ſagt: Solve Magiſtratui tributum, Deo præſta obſeqvium. Hijt länder dhet Tyſka: Gibſtu/ ſo beſcheret GOTT wieder. Gen. 22. v. 8. Syr. c. 7° 33.34.c.35°

Qw

Qwarn qwijder qvant när hon går ifrån pt och thet är ſant. Vid. Burei A, B, C. ſublit. Q. 1 Cor. 7. v. 3

Qwinnan haar ſitt liuus aff mannen/ ſom Månen aff Solen. i. e. Qwinnan haar ſine heeder- och Ehretitlar aff mannen. Såſom til Exempel, engår mannen blijr Adelsman/

man/ blifr hufstrun Fru etc. Twärt om enär m
nenfår sigh en Adels jungfru/ blifr han dherf
ey Adelsman/ vthan han genom egne förtiän
warder ädel som är til at see aff Adelige Priv
gierne. Ictus haar fördhenskul sagt: Mul
coruscat radiis mariti Hijt kan ey obilligt lå
pas dhet Ovenus Epigram. 103. lib. 2. haar sa
Nembl.

Vir quamcunq; Comes duxit Comitissa voc
Non semper, nupsit cui Comitissa, Comes
Sic â sole suum derivat Cynthia lumen
Sol â se lucem, non aliundè petit.

Esa. 3. v. 16 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23 24.

Qwinnan wil heller wara galant ä godh. i. e.

Hon beflijtar sigh fulle om nas skiön/ men rättar siällan sitt onda gemö bättre. Ovenus haar fördhenskul vthi sine Ep gram. lib. 2. önskat och sagt tti Thaid.

O utinam vel bella minus, bona vel magis esse Turpius est pulchra nam meretrice nihil.

Här medh kommer dhet Tyska wäl öfwereens Viel weiber wollen lieber schön dann fromm sey

Hijt länder dhet Authoris: **Qwinnan wi heller wara skiön än from.**

Johan. 16. v. 21.

Qwinnones qwedh qwälies/ när ho medh barn i födzlen dwälies.

Vic

Burei A, B, C. sub lit. Q.

Qwinnan och Mannen äro ett. i.

Gen. 2. v. 24. Matth. 19. v. 5. Marc. 10. v. 7. 8. 1. Cor. 5. v. 31.

Qwinnan är hans kropp och han hennes hafwu
Ibland sannas dock lijk wist dhet Ovenus lib. u
haar talat om dhen ytterste skilsmeßan/ Nemb

Si fortè in cœlum vir sumitur, uxor in orcum
Aut contra; non sunt amplius una caro.

Ibland sannas och dhet Herr Samuel Columbu
vthi sin 3 Epigram. haar sagt:

A

At Man och Fru är ett/ dhet troos/ förvtan då/
N r dhe sin- mellan siäß/ då täns dhe are twå.
Elli st går thet Tyska gemenligen for sigh: Wo
in Man ist/ und kein Weib/ da ist ein kopff und
ein Leib. Wo ein Weib ist ohne Mann/ da ist
in Leib/ und kein haupt dran.

Rå

ätt rådh rönes/ orätt rådh illa lönes.
Vid. Burei A, B, C. i. e. Man skönjer ett hål-
osampt/ och straffar giärna ett ondt rådh. Man
äger fordhenskul: Malum consilium consultori
pessimum. Här medh stämma dhe Authoris så
ydandes/ wäl öfwerens: **Falskheet slåår**
etc. Item: **Ondt Rådh är. etc.**

Ri

idh i mak du som iak/ så haar du din
Tygh behållin. i. e. Dhen som reeser sackta/
ommer fram medh en behållin reesa. Kiäringen
af fördenskul Hämman/ som henne tilfrågade om
han kunde komma öfwer Skogen innan Afftonen/
hetta Rådh: Rijdh sackta Hämman/ så hinner
u öfwer Skogen. Ibland dhe Estandarder, som
het vnga Norska Leyonet Kongh CARL dhen
XI. eröfrade aff dhen Danske Vlfwen wid Lun-
en i Ståne/ war en rödh/ i hwilken på blådh
åtn/ stodo twå förgylta Leyon och dheße ordh:
Ryder sackta. Hijt länder dhet Authoris:
Hasta medh maak. etc

ijk rycker och rappar/ dhen fattige Syr id. c.
ijger och tackar. Vid. Burei A, B, C. 13 v 4.
e. Dhen rijke drager vnder sigh dhen fattiges Prov cap.
gor/ och dhen fattige måste honom betacka for 30. v 15. 16.
het han taar ey alt. Här aff kommer gemenli-
en dhet at dhen rijke blijr mäcktig. Ty så haar
raimus sagt:

Serpens nisi edat serpentem, draco non fie
Ovenus vthi sin Epigram. lib.un. pag.100. kal
dhem Vlfwar som rappa Fåren til sigh. Ha
ordh åre theße / Nembl.

Est homo, qui locuples inopi nil donat ami
Qui rapit hic lupus est ;. qui dabit ille DEU
Hijt länder det Tyska: Von kleinen fischlein w
den die hecht gros. Omsijder säyer man bill
medh Authore, at Många bäckiar sm
göra en stoor åå.

Prov.28.v. 11. Rijk och tooker /håls måst för klooke
Fattig och wijs/ winner föga pri
i. e. Rijk man fast än han woro aldrig så to
håltz aff dhen gemene man för mycket kloker. Ov
nus haar fördenskul vthi sin Rhethorica no
sagt:

Qui caret argento, frustra utitur argument
Qui dare scit, non qui dicere, Rhetor eri
Samma Poët haar och således skrifwit om wi
heet: inersq

Quis dives? sapiens, quis pauper? stultus
Si sapio ergo, brevi tempore dives ero?(mo
Quis sapiens? dives, quis stultus? pauper
Ergo, si dives non ero, stultus ero.

I lijka måtto säyer Horatius ex 2. Serm. Sat.

Omnis enim res
Virtus, fama, decus, divina humanaq́; pulc
Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens, etiam & r
Et quicquid volet.

Men en rättwijs beskrifwer Ovenus lib. 3. E
gram. 184. medh dheße ordh:

Qui rerum novit causas, ac tempora serva
Temperat affectus, ordinat acta, sapit.

Hijt länder det Terent Adelph Act.3. Scen.3. t
hafwer/ Nembl. Istuc est sapere, non qvod a
te

te pedes modo eſt, videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, proſpicere.

Ro

ſoopa icke häy förr ån du kommer öf-wer bäcken. i. e. Skryt intet aff lyc-kan förrän hon tigh vphögt hafwer. Man plä-gar fördhenſkul ſåya: Ante victoriam noli can-tare triumphum. Åhr 1676 den 4 Decembris ehröfrade dhet vnga Norſka Leyonet Herr CARL dhen XI Swea och Götha Allernådigſte Konung efter en härligh wunnen Sägerwinning aff dhen Danſke grymme Vlfwen Konungen i Danne-marck/ ett rödt Eſtandarde, på hwilket ett golde fäldt och tree blåå Leyon med dhenne öfwerſkrifft war: **Lyckan bär manden öfwer bäc-**

ken. Men ibland ſkieer at lyckan ſiälper i bäcken. hwilket och ſkedde dhen Danſke Vlfwen / ſom då ſiälptes ſå diupt neder/ at han ännu är wååt vn-der öronen. Böör man fördhenſkul ſtälla ſigh efter dhetta Authoris: **Rooſa intet marck-man förr än han är hällin.**

Oft förtärer järn/men ſorg hiertat. i. e. Hiertans ångeſt förnöter hiertat/ ſåſom Roſten järnet. Ovidius haar fördhenſkul ſagt vthi en winnos nampn:

Neſciat hoc quisquam, tacitisq; doloribꝰ urar
Ne toties falli digna fuiſſe puter.

Här medh kommer dhet Tyſka wäl öfwereens: Leider freſſen die ſchaben/ ſorgen die Menſchen. Dhetta hoos mig bör man fördenſkul efterlefwa: **Sörje dhen ſom ingen Siälen haar.**

Prov. cap. 12 v. 25. & cap. 14. v. 30 cap. 17. v. 22. Syr. cap. 30. v. 22. & 25.

Ru

nutit är ſnart rifwit ſade dhen ene äringen reeff örat af dhen andra. i. e.

Dhet som är ruutit warder snart brutit. Auth
haar fördhenstul sagt: **Ruutin root**
snar vpprycht.

Sa

Exod 18.v 13. &c. 1.Reg 3 v. 16. seqq.

Saaken s fiende/ men persones wä
Man skal förfölia saaken och älska personen. H
om kan man låsa Högwälb. Here Clas Rålam
lib. 2. cap. 1 observat. Jur. Pract. 2. Hutu w
da anstår oß Ehristne til at träta in för rätta w
sar Grot. de Jur. Bell. & Pac. c. 2. n. 8. § 3.

Så

Säger eller Döden. i. e. Antingen sk
iagh winna/ eller skal iagh dödh. Erasmus ha
fördhenskul sagt: Aut ter sex, aut tres tesler:
Man plägar och medh samme mannen säva: Re
aut asinus. Item: Aut manenti vincendum
aut moriendum. Jbland annat byte som d
Swenske effter Sägerwinningen i Skåne eröfr
de aff dhe Danske/ war och ett blå Estandar
hwilket stodh ett blådt Leyon i golt fäldt, dher v
der woro nije röda hierta och dhenne vnderskrif
Säyer eller døden. Sägren gaff GB
oß Swenske/ men döden åth the Danske. Dh
aff haar dhen Engelske Ambasadeuren på Ta
säyelsedagens Affton/ som aff oß skrades den
Januarii åhr 677. låtit vthängia en Lychta/
hwilken theße ordh medh röda och förgylte bo
stäfwer/ skrefne stodo: REX CAROL
TU MORS ES DANO, VIT
SUEONI. Skit för dhetta: **Anten brö**
eller dödh.

Sa

Matth. 5. v. 13. Luc. 14. v. 34. 35.

Saltet är dhet bästa krydet. i.
Ingen tingh är nyttigare än Salt. Erasm
ha

haar fördhenſkul ſagt: Sale nihil utilius. Man läger och medh Schottelio aff Tyſkan: Saltz iſt das beſte würtz. Dhes oförlijkneliga ſtora nytta wijſar oß och Herr Andreas Spartman vti ſin Sundheetz Spegels 2 book och 7 cap. medh dheße ordh

Salt är en ädel tingh/ thet måſte alt förwara/
Hwadh wij til Liffz vpphåld i wiſthuuſen mon ſpara/
Friſkt Kiött/ Fläſk/ eller Fiſk/ dhe hafwa all dhen art/
Ther the ey ſaltat blij/ förderfwas dhe faſt ſnart. etc.

Sathan är en mäſtare vthi tuſende konſter. i.e. Satan är ganſka mycket kunnigh i dhet onda. Man plägar fördhenſkul ſäya: Diabolus eſt mille artifex. Dhetta bewijſas ibland annat aff dhen ynkelege händelße Diefwulen haar kommit tilwåga/ ſampt aff dhe Vers, han öfwer dhen giordt hafwer/ lå lydandes: Job. 41. Matth. 4.

Sus, bini pueri, puer unus nupta, maritus
Cultello, Lympha, funę. dolore cadunt.

Så

Såſom du tiänar/ ſkal du få lönen til. i.e. Man måſte gifwa lönen efter förtiänſten Cic. lib. 3. de natur. Deor. haar fördhenſkul ſagt: Nec domum ullam, nec Rempublicam ſtare poſſe, ſi in ea rectè factis præmia exſtent, nec ſupplicia peccatis. conf. l. 1 § 1 Dig. de Juſt. & Jur. Hijt länder dhet Tyſka: Was man dem gibt der treulich dienet/ iſt alles zu wenig/ was man dem gibt der untreulich dienet/ iſt alles zuviel. Här medh ſtämmer och dhet Authoris öfwerens: Syr. cap. 7 v. 22. 23.

Löhnen effter arbetet.

Så

Syr. c. 19. & cap. 24. **Såya efter sägn och liuga efter lög**

i. e. Man säger efter Sagesman och liuger efter Liugare. Terent. Phorm. Act. 4. Scen. haar fördhenskuld således infördt Getam talades til Antiphonem: Nihil est, qvin malè narando possit depravarier. Dherföre haar Authorem sagt: **Säg icke alt dhet du wee etc.**

Se

Sy. cap. 30 **Seeg kiäpp äth en treskan rygg.** i.

En laat menniskia gåår ingen wärtz vthan h fåår hugg. Maxentius haar fördhenskul vthi Symbolo sagt: Phryx plagis emendatur. H länder dhet Authoris: **När pizken gåå lärer äßnan låsa. etc.**

Seiger eru gamal mans sinor. Flow Sagan. i. e. Gammal mans seenar åro sege o krafftiga. Author haar fördenskul wäl och må keligen sagt: **Gammal swyn haa hård tryne.**

Si

Prov. 6. v. 12. **Siällan finner man en stackot war ödmiuk/ eller en rödhärig trogen.** i e

Aff stackot kropp dömer man om en ryggstyfheet aff rödt håår falskheet. Dhen ene slächtar in p dwärgar/ dhen andra på räfwar. Om dhen fö sta plägar man säya/ han är så styff i ryggen so han hade swälgt i sig en stafwar. Om dhen sidsta Du falska räff. Man plägar fördhenskul säya Raro breves humiles vidi, rufosqve fideles. hijka mätto haar Martialis sagt: (luscu

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine
Rem magnam præstas Zoile si bonus es.

Mar

Man säger och elljest: Perrubram barbam debes cognoscere nequam. Här med haar Erasmus hållit då han sade: A signatis caveto. Hijt lända dhe Tyska: Man kennt ein fuchs/wann er gleich in einer Capuciner kapp gehet. Item: kappen/ kleider und kalck/ bedecken manchen schalch. Item: Man sol sich hüten vor ein schwartzen Teutschen/ weisse Italianer/ rothen Spanier/ und vor einem Däner/ er sey was farb er wölle. Vid. Christoph. Lehmanni adag. Hijt lämpas medh rätta dhett Authoris: **Wachta digh för dhen som naturen haar täcknadt.**

Siälfgiordt/ är altijd wäl giordt/ hwar man icke kommer sielff/ dher är altijd något ogiordt. i. e. Stelfwer är godh Dräng. Dherföre säger man billigt: Oculus Domini saginat eqvum. Här medh instämmer dhet Tyska: Wer weil/ das uns wol gelinge/ der schaw selbst auf seine dinge. Item: Selbst ist der mann/ selbst der mann/ selbst gethan/ selbst thun/ ist bald gethan. Dhe Danska haa och hållit här medh då dhe sade: Herrens forpanne gior bedre gafn/ end hans nacke. Hijtt länder dhet Aut. **Dher man intet är sielff/ dher blijr intet hufwud twättat.** Prov. c. 19. v. 26. c. 26. v. 6.

Sielftwijs och enwijs är owijs. i. e. Sielfklooker och en ensinnat Menniskia är gemenligen oklook. Man plägar fördhenskul säya: Ovum præ gallina vult sapere. Här med kommer och dhet Erasmi, som så lyder/ wäl öfwerens: Si solus sapias nempe quis usus erit? Hijt kan man ey obilligt lämpa dhet Samuel Columbus vti sin werldz betrachtelse haar skrifwit om en vngh sielffklook/ Nembl. Prov. 26. v. 12. Rom. 12. v. 17.

En modig sielf-klook vngh aff åhr/
Enwettigt wijdh sitt Owett ståhr;

Thes han ſielff- rönligt wetta får/
Hwadh wägh man til förderfwet gekr/
Ditt egit rädh digh ſielff för- rår:
Du kommer dher du längtar til/
Men ſaknar dhet du haſwa wil.
Hijt länder och dhet Authoris: Ägget wi
lära Hönan wärpa. etc.

Syr. 3 L. v. §6. & ſeq. Silfwernycklar och Guldhdyrckar l
ſa alla läſar vpp. i. e. Silfwer och gu
förmå alt vthrätta Dhes olijkeliga krafft b
ſkrijfwer Baldus ſåledes:

Aurum cuncta movet, ſuperi flectuntur ab a
Gaudet & aurato Juppiter ipſe thoro. (r
Templa micant auro, radiantq́, altaribus aurum
Auro certa fides, perpetuumque decus.
Aurum pace juvat, nec bello ſpernitur aurum
Aurum pugnaces mittit in arma viros.
Auro Romulei redimunt Capitolia patres:
Parent victa auro, fidera, terra, fretum.
Numina quid colimus? procul ò cum Palla de Juno,
Mars procul & nitida, caſta Diana, coma.
Sola habites omni divina pecunia templo,
Et cadat ante tuos victima larga focos.
Aurum quisquis habet ſuperos mercatur & aſtra,
Captivosque tenet ſub ditione Deos.

Ovidius ſåger:

Jupiter admonitus nihil eſſe potentius auro,
Corruptæ pretium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat, durus pater, illa ſevera,
Æra, ſi poſtes, ferrea turris erat,
Sed cum ſe ſapiens in aurum vertit adulter,
Præbuit illa ſinus, & membra pudenda dedit.

Hijt länder dhet Toſka: Gulden ſchlüßel machen alle pforten auff. Här medh kommer dhet Dan-

ſka

ſa öfwerens. Gylden nögel lucker alle porter
p Jämför dhet Authoris: **Penningen, rå-**
er för alt. etc.

Sk

affa digh förſt bröd/ ſeen får du ſulle Genes. 2. v 24. 1 Cor. 7.
iött. i. e. Föreſee digh wäl förſt med nå-
ot wiſt Näringzmedel / ſedan får du fulle Heſt-
u/ hwilken vthi dhen H. Strifft kallas Kiött.
Bröd̈h är fulle dyrt / men kiöttet mycket dyrare.
Ovenus haar fördhenſkul om en echta macka ſå-
unda talat:

Spiritus eſt carus nobis; hinc carus amicus:
Cara viro conjux cur? quia cara caro.

Här medh ſynes och dhet Tyſka öfwerens komma/
om ſå lyder: Man muß ſich mit brodt behelffen
biß man fleiſch betompt. Item: Mancher dient
viel jahr umb/ brodt/ und kan doch nicht zum
fleiſch kommen. Jämför dhetta: **Giftter**
man ſigh inter. etc.

kitt it watn / ſom man icke kan ſläc. Syr. c. 10. v 2. 3.
ia en brandh vthi i. e. Aldrigh ſå ondt /
het är ju til något godt. Tyſken haar fördhen-
kul ſagt: Ein krumb holtz oder ſchwartzet hitz ſo
wol als ein gerades. Hijt länder dhet Autho.
Kroket trå bär och god frucht. Item:
Mycket dhen ſiuka lyſter.

kräppa / ſwälta/ rijda på ſnee/ räcker
wäl thee. i. e. Skryt/ hunger i maga/ oc
ſneedrijgning täcker wäl en fattigh ſtoorſkrytare
längie nogh til. Author haar fördhenſkul ſagt:
Arm i ögbfärdh / ſkräppa och ſwäl-
ta. Item: **Skräppa och ſwälta är**
fattig Högmodh.

Sl

Slåggen sönder/ så blij inge vngar

i. e. Döda Vlfwen / så blijr ingen affödo
Dhetta haar warit Herr CARL dhen
Swea- och Giöta Rijkes Stormächtige Konu
Ordspråk med hwilket han förmanade sine dhe
Decemb. 1676 frijmodeligen fächta emoot
Danske / på dhet dhe lätteligare skulle win
Om Julio Maximino Thrace berättas at har
moot dhet Rommerske Nådetz willia haar tilw
lat sigh Regementet och vthi dhet mången aff
ga tagit. Ty dömbdes han aff Rådet för
vndersåtares fiende/ hwarföre och han medh
Son dräptes. Widh samma tilfälle vthrop
des öfwer dheim dheße ordh: Ex pessimo gene
(alii cane) ne catulum quidem relinquendu
Vid. Chron. Lauremberg. I lijka måtto h
dhe Tyske sagt: Eier in die pfann/ so komm
keine kuchlein draus. Hijt länder dhet Auth

Dhen gåås som halßen är aff / h
ropar intet mehr. etc.

Slåggia slåår slant / når händer är
kädd i want. Vid. Burei A, B, C
sub. lit. S.

Sm

Pro v. cap. 11. v. 9. **Smickrare säya offta korpen war**
hwijt/ och swanen swart. i. e. S
smeeken mund rooſar och laſtar aff en falſt gruni
Ovenus haar fördhenſkul vthi ſine Epigram. lib
I. pag. m. 15: ſagt om förſmädare och ſmickrare
Dixit Anaxagoras atram eſſe niveis, grav
autor:

Hæc ætas multos vidit Anaxagoras:
Laudavit niveas corvi vulpecula pennas:
Hei mihi, quot vulpes ſecula noſtra ferunt

Iden

Idem ad amicum aulicum de Auliciſmo lib. un. pag. m. 75.

Arriſit tibi Rex? ridebit & aſſecla magni
Regis, ut ad motum corporis umbra movet,
Perfricuit frontem Rex? Aulicus illicò vultum
Contrahit, ut, cum ſol occidit, umbra fugit.

Idem Epigram. lib. un. pag. 104. de aulicorum pari & impari: (rantur,

Non benè conveniunt, at in una ſede mo-
Momus vituperans omnia, Gnatho nihil.

Hijt länder dhet Tyſka: Der ſchatten lengt ſich nach dem leib/ vnd der heuchler nach ſeines herren willen und reden.

En

Snilheetz början ſann / är wiſt GVDz alwara fruchtan / wijs migh ſniel-lan en man / ſom i vngſkone ratade tuchtan. i. e. GVDz Fruchtan är wijs-hetenes begynnelſe. Konunga Styrelß wid ån-dan. Såver man fördhenſkul billigt: Initium ſapientiæ timor Domini. Item: Regula vir-tutum pietas. Synes och aff dhet Oveni at HEnrans Fruchtan är en godh begynnelße til wijsheet:

Prov. cap. 1. 7 cap. 9. 10. Syr. cap. 1. v. 16.

Speraret cælos nemo, ſi nemo timeret
Infera, prudenti ſpem facit ipſe metus.

Hijt länder dhet Tyſka:

Als dan die weisheit wird erlangt/
Wan man von Gottes furcht anfangt.

Item: Die furcht des herren iſt der weisheit an-fang. Hår medh kommer dhet Au wål öfwerens: GVDz Fruchtan tiänar til alt. Item: Medh GVdh är bäſt at börja. Jämför Agan är godh. etc.

Förſe

Prov. 10. v 3. Matt. 6. v. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. & seq.

Sörje dhen som ingen Siälen haar.

Dhen som oförnufftigh är må slå sigh til S
Cato haar fördhenskul sagt vthi sitt disticho:
Inter pone tuis interdum gaudia curis,
Ut possis animo qvemvis snfferre laboren
Här medh kommer dhet Tyska wäl öfwerens
lydandes: Laß vögelein sorgen/ die habe schi
le beinlein. Jämför dhetta: **Rost förtär järn men sorg hiertat.**

Sött är sulle dricka/ men suurt at be
la. i. e. Effeer söödt kläda kommer suur swe
Här sammas dhen Rommerske Dom. Regl. C
emolumentum habet, ille etiam onus sent
debet. Tysken haar fördhenskul sagt: Suß
truncken/ sawer bezahlt. Hijt länder dhet Aut
Opätet brödh är suurt at betala.

Sp.

Prov. 13. 11 **Spaar man / så haar man.** i.
Achtgieer macht. Cicero haar fördhenskul sa
O Dij immortales, non intelligunt homin
quam magnum vectigal sit parsimonia. Hijt lä
der dhet Tyska: Sparsamkeit ist ein reicher Zo
wer sparen kan / der samblet woll. Item: D
heute was sparet/ hat morgen was. Här m
kommer och dhet Aut. som så lyder wäl öfweren
Spara wedh brädden / så haar d
något wid bottnen.

Sparfwen wil fulle äta kirßebär/ me
intet plantera. i, e. Laat wil fulle ha
maat/ men intet arbeta. Man plägar fördher
skul säya: Qui fugit molam, fugit farinam
Här medh instämmer dhet Tyska: Wer nich
arbeitet/ sol auch nicht eßen. Hijt länder dhet Au
Lättia löns medh armodh.

endera så på faars Son/ at moors Genes. 27.
otter fåår nägot medh. i.e. Giff
en ene så at dhen andra får något medh. Dhetta
ukar man så offta Föräldrarne kosta sine ende-
medel på Sonen dachtandi flere barn til åhro /
m och sin andeel effter lagh hafwa böra. Hijt
nder dhet Authoris: Löper intet så myc-
et på en enspennare. Sampt dhetta
os migh: Giee dhet hwijta barnet /
å at dhet swarta får något medh.

Sq

qwallerbytta/ rådstugukläcka/ bing/ Judie. cap. 14.
angh. i. e. Sqwallerkona och rådstugu- Prov. c. 9. v. 13.
läcka giör mången med sitt oliud bångh. Johan- Syr. t. 19.
es Flitnerus vthi sin Nebul. Nebulon. Od. 19.
aar fördhenskul sagt:

Si non aberro, Cerberum
Vix futilis, loquaculæ,
Plenæque rimis fœminæ
Malignitatem censeo
Æquare posse pessimam.
Hæc æde si fors prodeat,
Omnes perrerrat angulos
Sibique quærit garrula
Dicacitate comparem.
Quam nacta prolixissimam
Orditur ore fabulam,
Telamque texit maximam:
Quid Imperator egerit;
Quid Pontifex sanciverit;
Quid Principes decreverint;
Quid præco verbi nupera
Pro concione dixerit;
Ut appetentes fænoris
Taxarit usurarios,

Alioſue reprehenderit ;
Quoties maritus proxima
De nocte ſe ſubegerit ;
Veſtes quot & ſubuculas
Sartor ſi bi confecerit ;
Et quid novi rumuſculi
In balneis audiverit ;
Quid murmurando Jupiter
Junoni in aurem dixerit :
Hæc illa novit omnia,
Hæc illa fatur omnia,
Mendaciisque plurima
Conglutinat mendacia,
Fraudeſque nectit fraudibus :
Probris deinde candidos,
Convitiatur peſſimis,
Nullisque quamvis optimis
Parcit ſceleſta mentibus,
Sed ore ſempèr Lividum
Enſem nocivo geſtitat.
O digna cujus maximis,
Vagina pugnis vapulet.

Hijt länder dhet Tyſka: Adam muß ein En han/ die er zeihe was er hat gethan. Item: Affe frawen/kinder und trunckener man/kein ding lan hemlich halten kan. Sannas altså här det Au

Sqwallerſugga wil alla tugga.

St

Prov. 27. v. 27. **Steen ſteen glättar ; Handh hand twättar ; Godh löön tungt arbet lättar.** Sciernhielm in Parnaſſo trium phante. i. e. Enär något gifwes för något, godh löön för godt arbete/ så warder mödan lätt Diogenianus vthi ſine collectaneis haar fördhen ſkul ſagt: Par eſt, de merente benè beneme reri & officium officio penſare. Man må och

ſäya

ya medh Salomone: Ferrum ferro exacuitur.
Sampt medh Platone: Abluit manus manum-
ijt länder dhet Authoris: **Ett järn skiär-**
er dhet andra.

tora foglar willia haa stoora boo.
e. Hwset effter Wärdens stoorleek. Man
lågar fördenskul säya: Magnos magna decent.
ælliest heeter dhet så: Alas, habet nido majo-
es. Här medh kommer dhet Tyska öfwereens:
Gros Vogel wil gros Nest haben.

toor krage och en tommer mage. i. e.
Dyrbare kläder och ett tombt wisthus. Säyes
m dhem/ som wända dhe medlen/ som dhe skulle
löpa sigh födan före vthi öfwerflödige klädrr.
Author haar fördhenskul sagt: **Arm högfärd**
kräppa. etc. Sampt: Han föder
gundar. etc.

töören lärer fulle stoomärren draga.
. e. Hugg lärer fulle laater blifwa trefwen.
Hijt länder det Authoris: **Stafweren kom-**
mer. etc.

tore tiufwen slipper/ dhen lille gåår
il hängieby. i. e. Dhen stoore tiufwen
tiörs frij / dhen lille dömes til green och galga.
Dhe små tiufwar kallar man dhem som stiåla i-
från eenskylte ägare; Dhe stoore kallar man
hem / som swijkeliga vnder sigh draga Chronona
Vthskylder och Konungzliga Rättigheter/ sampt
heeta hos oß Konungz- eller Chrononas tiufwar.
Vid. c. 30. Konungzb. ll. Om bäggie theße slagen
alar Cato hoos Gellium lib 11 Noct. Attic. c. ult.
åledes: Fures privatorum furtorum, ait, in
nervo aeque compedibus ætatem agunt, fures
publici in auro atque purpura. Vid. Doct. Jo-
hann. Loccen. Synopf. Jur. Privat. Differt. 24.

thef.

chef. 11. Fraimus haar fördhenſkul ſagt: P
nioſus, etiam nocens non damnatur. Dh
ſannar Cicero in 2 action in Verr. ſåyand
Sermone omnium percrebuiſſe, non apud
manos tantum, ſed etiam apud exteras na
nes, pecunioſum, quamvis ſit nocens, nemin
damnari poſſe. Här till kan man en ob
låſa dhet Ovenus lib. 1 Epigram. 67. pag. m.
haſwer til P.C ſkrefwit / Nembl.

Latronum finis funis, mors ultima merce
Furca capit fures; hinc puta nomen habe
At multi evaſere; dabit Deus his quoqu
funem
Rarus funeſto fur ſine fune perit

Man plägar i liſka mått ſåya aff Tyſkan:
ſtu hur oder dieb/ haſtu gelt ſo biſtu lieb. Ite
Groſſe dieben henken die kleinen. Item: Kl
dieb henckt man / vor den groſſen zeuckt man
hut ab. Item: kleine dieb henckt man an galge
die groſſen an gülden ketten. Hijt länder och det
Lagen och dwärgznät. etc.

Syr. c. 42. v. 9. Strijdh ſtröm ſträcker ſå länge ro
ſäckeu räcker, Vid. Burei A, B,
ſub. lit. S. i c. Dhet ſom altidh affiages b
ſnart alt. Author haar fördhenſkul ſagt: Dh
minſkas altijdh. etc. Item dhett
Aflatt blijr ſnart ödt/ när thet. et
Swärdet ſkillier trätor äth. i.

Wapn och wärjor ända twiſtigheeter. Ovidius
lib. 1. Metam haar fördhenſkul affſkrefwit vt
Jovis Dombook en dom öfwer thet menniſk
ga ſlächtet / ſå lydandes: ju

Perdendum eſt mortale genus, per flumina
Infera ſub terras ſtygio labentia luco (vuln
Cuncta prius tentanda: ſed immedicabile
Enſe recidendum, ne pars ſincera trahatu

H

Hijt länder dhet Claudiani:

Vlcera poſſeſſis altè ſuffuſa medullis,
Non leviore manu, ferro ſanantur & igni.

Oveni mehning om Nodo Gordio kommer här medh således öfwereens: tus

Quem ſolvit rex enſe ſuo; magis eſt ne ſolu-
Ingenio nodus Gordius, an gladio?
Ingenio nodum potes hunc diſſoluere nullo:
Sed nec Alexander ſcinderet enſe ſuo.

Dhe Tyſke haa fördhenſkul ſagt: Landfrieden wird nicht mit dem A/ B/ C. ſondern mit dem ſchwerdt. Item: Schwerdt iſt ein recept zum frieden.

Ta

Ta mannin ma ſom han will / ta giör han / ſom han är til. i. e. När willian ſpeelar mäſter / haar rätten fögia at ſägia. Ovenus haar fördhenſkul ſagt om frijheeten:

Si felix eſt qui, quæ vult, habet omnia, quare
Velle ſolent homines, quæ voluiſſe dolent?
Virtus libertas eſt optima maxima; ſolus
Ille poteſt ut vult vivere, qui benè vult.

Hijt länder dhet Tyſka: Wer thut / was er kan und will / der thut was er nicht thun ſol. Jämför dhet Authoris: **När hwar man giör.** etc.

Tagh boot thär tu fik ſoot. i. e. Tagh läkiedomb thär du bleff ſluuk. Dhetta ordſwädhe haar Herr Olaus Verelius Profeſſor Antiquitat. vthi Vpſala i ſin vthtolckning öfwer dhet 14 Hervarar Sauguns capit. Auth. haar och ſagt: **Hundaſåår läkias med hundahår.**

Tagh digh ſielff om näſan. i. e Skiärſtoda dine egne feel. Med dhetta ordhſpråk affwijſas en ſtoornäſott / eller en annan / ſom ſtraffar Matth. 7. v. 3. &c.

andra fördhet lytet han stelff haar at meddraga
Phædrus haar fördhenstul fab. 67. wål och mår
keligen sagt:

Peras imposuit Juppiter nobis duas,
Propriis repletam vitiis post tergum dedit,
Alienis ante pectus suspendit gravem.
Hac re videre mala nostra non possumus:
Alii si quid delinqvuntur, censores sumus.

Man må fulle säya medh Oveno:

Crimina qui cernunt aliorum, nec sua cernun
Hi sapiunt aliis, desipiuntque sibi.

Hijt länder dhet Tyska: Zihe dich selber bey d
nasen. Sampt dhet Authoris: **Andras fe
måta/ sitt egit förgiäta. etc.**

Th

Syr. c. 42. v. 29. **Thegn är wiskumarck/ målat hwinsf**

Dhetta haar Prof. Hr. Johan. Schef. således
Latin öfwersatt: Silentium est scientiæ signu
loquacitas vanitatis. Valerius haar fördhenst
sagt til Xenocrat. Nulli tacuisse nocet, nocet e
Locutum. Item: Dixisse me, ait, aliquando p
nituit, tacuisse nunquam. Vid Erasm. Hijt länd
dhet Tyska:

Verschwtegen sein/ ist nutz und gut/
Viel schwätzen großen schaden thut.

Här medh kommer dhet Authoris öfwerens
Tijga oc tänckia kan ingen kränck

**Ther som flere rada vthan ens mar
styrellße / thär warder siällan w
rädit.** i.e. Många om ett rådslag råda geme
ligen illa. Vid. Konun. Sthrellß. 19.1.2 Cice
haar fördhenstul sagt: Multitudo imperanti
Cariam perdidit. Alt dherföre um Borgemäst
och Rådmän warda kijfwande om Borgemästa
eller Rådmanna wahlet: Tå stulu the råda-

so

som fogaten medhåller. Vid. cap. 7 Konungzb. Stadzl. Äfwen så dher rådet år strijdigt sin emellan vti dömmandet / tå skal theras mening giälla som etc. wår domhafwande wil bifalla/ säyer K. Gustaff Adolf Höglofl. i åminnelße i sin Rätteg. processf artic. 33. Ordsakerne hwarföre flera manna råd siällan wäl rådes/vtan ens mans styrelse/ finner man hoos Profes. Johan Schef vthi hans not. tik Konunga Styr. förbe rum. Hijt länder dhetta: Hws som byggias. etc. Samt dhet Authoris: Herr Omnes år en ond rådgifware.

Dher år godt rad finna / ther mange witre mån um wåla. K. Styrelß. 133. 4. 1. i. e. Dher år gott hitta på råd/hwar mange wisse rådgifware taga nogot i betänckiande. Sefellius de republ. Gall. haar fördhenstul sagt: Fieri non potest. ut unus aliquis, aut etiam pauci quidam quantumvis excellentes, magnam imperii molem sustineant, imò negotiorum multitudo caliginem quandam mentis, obducit eis, qui nimium in se recipiunt, quia nec ingenii satis habere possunt, nec etiam temporis, ut etiam idonei res omnes considerent. Vid. Ampliss. Johan. Schefferi not. in dict. Loc. Prov. c. 2 v. 14.

Ti

Tijden förnöter alt ting. i. e. Hwarjehanda ting förtäret tijdzens långheet. Dherföre hat Ovidius sagt:

Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas
Omnia destruitis, vitiataque dentibus ævi
Paulatim lenta consumitis omnia morte

Cicero säger ock: Vetustas omnia conficit. Hijt länder dhet Oveni:

Tempus edax rerum: nos & terit omnia tempus
Nos terimus tempus: Iam sumus ergo pares.

På Tyſka heeter dhet: Die zeit verzehret eis und ſtahl.

Matth. 10. v. 24. Johan. 13. v. 16. cap. 16. v. 29. **Tiänaren är icke förmer än hans herr** i. e. Drängen är ringare än hans huusboni Man plägar fördhenſtul ſägia: Non eſt serv ſupra Dominum ſuum. Här medh kommer o dhet Tyſka / ſom således lyder/ wäl öfwereen Der knecht iſt nit über den herrn. Herrarne fö wärckta gemenligen dhenne ſin myndigheet/ en the äro för mycket wänlige/oppenbara ſine tiän re hemblige ſaaker / eller sättia them lijka nackh ge medh sigh på Ööl bänck/ ſom Kongh Fiolm d 59. tnrijkes Konungen giorde / hwilken och the före fick en löwelig afgång. Vid. Johan. Mag lib. 7. cap. 17. in Chronic. Sueo-Goth. Hijt länd dhetta: **Lärjungen är icke förmeh** etc.

Syr c. 19. v. 7. **Tijga ſtämmer ingen för tingh.** i. Dhen ſom tijger böter intet för läppegiäld. Dhe före säyer man medh Galerio vti hans Symbolo Tutum ſilentii præmium. En annan haar o ſagt: Tacendo in periculum non incurritu Här medh kommer och dhet Tyſka wäl öfwerens

Verſchwiegen ſein / iſt nutz und gut
Viel ſchwätzen großen ſchaden thut.

Item: Swiegen / kumpt ſelten für den richte Hijt länder dhet Authoris: **Stilla oc from komer ſiellan för dom.** etc.

Prov. c. 17. v. ult. **Tigde en däre/ worde han och wijs räc** nadt. i. e. Talet wtjſar hwilken ſom är däracl tig eller wijs. Säyes fördhenſkul billigt: Si ta cuiſſes optimus Philoſophus eſſes. Item: Stu tus quiete conſiſtens, ſapiens reputatur. Cicer de Orat. haar och ſagt: Qui neque natur neque arte lepidi ſunt, prudentèr tacent: au non loqvuntur niſi neceſſario; alioqui, dum fa

cet

eti esse student, inepti, ridiculi, aut etiam mo-
esti fient. Här medh instämmer dhet Tysta:
Rönt ein narr schweigen/ so wehre er weise. Item:
Ein narr/ wenn er schwiege/ würde auch weise ge-
echnet. Hijt länder dhet Authoris: **Tijgga i**
ijdh håls för konst.

ockt hödh afthugges lätteligare än Judic. cap. 3. v. 3. 4. 5. 6. 7 8. & seq.
dhet tunna. i. e. Mycket folck öfwerwin-
nes medh mindre möda än några fåå. Alaricus
dhe vthlänste Giöthars Konung/ sade fördenstul
til dhe Rommare/ då dhe förtröstade på sin myc-
enheet och swijkeligen stickade Legater til honom/
egiärandes få wetta vnder hwadh wilkor dhe sig
onom gifwa skulle/ dheße ordh: Etiam si po-
ulosa sit civitas, nihilominus adoriar deditio-
em simulantes: spissius enim fœnum rariore
acilius resecatur. Vid. Amplisf. Doct. Johann.
Loccen Antiquitat. Sueo-Goth. lib. 2. cap. 16.
Huruledes dhetta måbrukas synes aff dhetta:
Rocken ensam. etc.

To

obaak är en penningespilla / hufwud-
pilla/ och luchtar illa. i. e. Dhen som
ökter tobaak/ förspiller sine penningar/ förwillar
itt hufwudh/ och giör en ond lucht. Author haar
ördenstul sagt: **Tobaak håls för kaak.**
Dock bödr man här achta at dhen som är torr oc
ittigh til kroppen haar bäst at han affstår medh
ådant röktewärck / men är någon aff en fucktigh
ch wätskachtig natur och stadd på fuchtige orter/
å lärer han här aff känna stoore nyttigheeter.
Doct. Andreas Sparrman låter här om sin meh-
ing vti sin Sundheets Spegels 3. book och 5
ap. således, förstå/ Nembl.

Kiij Hwem

Hwem fuchtig är til kropps/ thet bättre kan fö
draga/
När som thet skieer medh mått/ och på en nycht
maga /
Hwem torr och hittzig är / och aff naturen swa
Han medh thet rökiewärck/ skal hafwa mehr fö
drag. etc.

Tola lit och slit. Vid. Gau. tric. Saug
pag. 193. i e. Tola godt och ondt. Dherföre hac
en man sagt. Perfer & obdura , dolo
hic tibi prodecit olim. Hijt länder dhet Auth
Tolamod öfwerwinner alt.

Prov. c. 19. v. 15. **Toom taska tijger/ penningelöös ma**
är altijdh blyger. i. e. Fattig mans ru
är baak dören. Vid. Burei A, B, C. sub. lit. T. Ju
venalis haar fördhenskul sagt: Nihil habet infe
lix paupertas durius in se, quam quod ridiculo
homines facit. Terentius Act. II. Scen III. sö
ger i lijka måtto: Quia egens relicta est misera
ignoratur parens, negligitur ipsa. Här med
kommer det Tyska öfwereens: Die armen mach
das armut blöde. Dhen Edle och Wälb. Her
Georgius Stiernhielm införer vti sin Parnass tri
umphant. widh dhen andra öpningens 6 inträd
en penningelöös och arm poet/ som war rädd fö
sin egin skugge / således tahlandes:

Altijdh tanckfull/ bleek och mager
Slarfuigh/ hungrigh/ tunn och hager /
Måst tagh skrymslas huar tag far
Sälsam i mitt taal och swar.
Versar wil tag huar man dichta/
Menar migh thär medh at rijkta,
Får doch intet än stoor tack;
Är i hwars mans spott och hack.
Är thet vnder tagh är blyger?
Buckar/ bugar och migh sinyger?

Pän-

Pängen heter en gå fram /
Nakot gå är en stoor skam/
Rijkedom stinner allestädz nöye;
Fattigdom giör en til löye.
Phæbe haar tu en Patron;
Satt blifr du på gyllen thron:
Lärd åstu/ och kallas Edel
Om tu äst en man aff medel
Haar du inge/ weet din lagh:
Narr blijr du/ så wäl som iagh.
Hijt länder dhet Authoris: **Armodh giör mannen blödigh.** etc.

Tr

Tree marcka skräddare giör tijo dalers skade. i. e. En bönhåser som taar tree marck i arbeetzlöön/ skiämmer offta bort kläde meer än för 10. dahlers wärde. Hijt länder dhet Autho. **Marcka drängh/ dahlers skada.** Prov. 26. v. 10.

Trifwin träål trifwes / dhen lata intet gifwes. Vid. Burei A, B, C. sub lit. prov. c. 6. v. 6. & seq.

T. i. e. En flijtig tiänare mår wäl / men en laathunder haar intet at förwänta.

Troen win är gulle bättre. Konunga Styrellßen 74. 4. 2. i. e. Trofast wän är högre til at skatta än sillfwer och guldh. Cicero haar fördhenskul sagt: Hodièque vulgus indoctum habet in ore, quod est verissimum, tolerabilius vivi sine pecunia, quam sine amicis. Tacit. Hist. 4. 7. 6. Häller och här medh/ säyandes: Nullum majus boni imperii instrumentum quam boni amici. Dhetta sannar Sallust. Jugurt. c. 10. medh dheße ordh: Non exercitus, neque thesauri, præsidia regni sunt, verum amici. Hijt länder dhet Tyska: Ein trewer freund ist mit keinem geld noch gut zu bezalen. Syr. c. 6. v. 15. Item. c. 7. v. 20.

Vnga karlar dhe frija / dhe hälla sig braa; gambla gubbar dhe rijda dt få intet jaa. i. e. Vnge frijare dhe hål sigh frijst och få jaa: men dhe trefootade och ri dande gamble fåå ney. Ovidius haar fördhe skul sagt: Turpe senex miles, turpe senilis amo Ovenus skrifwer således om en qwinkiår gubbe: t Ætas commendat Bacchum, Veneremq; juver Hæc igitur juveni convenit; ille seni. Hijt länder dhet wälbemte Ovenus har talat o en vthgammal gubbes tree hustrur/ Nembl. Prima tibi Clotho, Lachesis fuit altera coniux Atropos est vitæ tertia nupta tuæ. Här sannas wtßerligen ibland annat det Erasmi Uxor seni sponso regina. Accursius häller o här med/sågandes: Idem est si mulier maritu non habet & si habet inutilem. På Tyska säge man: Ein jung weib bey einem alten ist des tag eine fraw/ des nachts ein wittib. Jämför dhe Au Bättre är wara en dannemans frilla än wara giffter illa. Item: Så got är liggia nakot/ som hafwa elackt p sigh. Item: Vngh hustru är gam mal mans dödh.

Vt

1 paralip. c 22 v 9. 10. 11. 12. 13. & seq.

Vthaff twänne onde ting/ är bäst vth wälia dhet minsta. i. e. Bäst wälia dhet sämbsta aff odugelige tingh. Erasmus haar fördhen skul sagt. Præstat uni malo obnoxium quam duobus. Dhetta sannar then Rom. Dom. Regl. E duobus malis, minus eligendum. l. Exigendi 12 Cod de Procurator. Hijt länder dhet Ciceron. lib. 3. Officior så lydandes. Sed quia sic ab hominibus doctis accepimus, non solum ex ma-

malis eligere minima oportere, sed etiam cerpere ex his ipsis, si quid in esset boni. Hår dh kommer det Authoris öfwereens: **Bland nda wiltohr. etc.**

than öol och brödh / lijder Astrild ch Fröya nödh. i. e. Vthan maat och ick / drifwer man ingen ålstogh Terent. in unuch. Act. 4. Scen 5. haar fördhenstul sagt: ne Cerere & Libero friget Venus. Man plår ar och ellieft såva: Mortua res Venus sine Bacho & Cere re. Dheßvthan säger man medh ynico hoos Athenæum: Amara Venus est di- quos premit fames. Hijt länder dhet Autho.

Sunger giör en frusen ålskogh.

thi ett oansеenligit härbärge finner nan offta en ansеenligh wärdh. i. e.

Sthi en oansеenligh kropp finner man offta en anenligh dygd. Man plägar fördhenstul säga: Iopsus vultu, qui pectore Nestor. Här medh ommer och dhet Tyska öfwereens: Schwartzen auben geben so guten wein als die weissen. Hijt ånder dhet Authoris: **Aff ruggsta fohar blir. etc.** Sampt dhet hoos mig: **Man får intet skoda hunden. etc.**

thwärtes wän / inwärtes fiende. i. e. Syr. c. 6. v. 9.
En wän / som låtz wara godh / är then fintligaste. Plautus haar fördhenstul sagt: Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat. Här medh kommer dhet Ovidii öfwereens:
Una foveq́; necaq́; manus, num Virginis hoc
Perfida, sit fidei, quæ modo pignus erat? (est?
Prævia sunt flammæ, sunt prævia signa ruinæ
Ante nec offendit, quam latret ore canis.
Atperimit, dum mulcet homo, ridendo minatur,
Blanda salutantis dextra virus habet.

Quis vigil aut ſapiens humana pericula vite
Cum nullam hic faciant prævia ſigna fiden
Impia ſub dulci melle venena latent.

Man må och ſåya medh Zenodoto:
– Equidem virum odi duplicem, ſermonibu
Probis amicum, cœterum hoſtem moribu
Hijt länder dhet Autho. **Han wijſar w**
och mehnar eldhen. etc.

Wa

Wackert och wäl/ ſlår ingen ihiäl.

Dhen ſom ſtilla för öfning ſkull bråitas/ dr
ingen. Man plägar fördhenſkul ſåya: Bu
ter quod pulchrum eſt. Hijt lämpas dhet
Dhen i leeken går han måſte. et
Wagnen gåår fulle faſt än han knc
kar. i. e. Träſter måſte fulle gåå faſt han m
blar. Carolus Bovillus haar fördhenſkul ſa
Rota plauſtri malè uncta ſtridet. Huru
ſmörja bäſt tiänar til dhenne wagnen / w
Authorvthi dhe ſine: **Seeg kiäpp årh**
träſkan rygg. Item: **Stören lä**
fulle ſtoomårren. etc.

Wä

Wäl thet ſläår ann en Ädelman
At han för andra något kan. i.

Medh dygd och loſtige konſter öfwergå alle and
är adelsmäns förſta prydnadh. Vid. Doct. A
dreæ Sparrmans Sundheetz Spegels lib. ſ. c
Bookelige konſter bepryda icke allenaſt en ade
man/ vthan och förmå göra affringa ſlächt b
ne/ til adelsmän. Caſſiodorus Epiſt. lib. 9. Ep
8. haar fördhenſkul ſagt: Doctrina facilè exc
nat generoſum, quæ etiam ex obſcœno no
lem facit. Eraſmus Roterodamus vthi förta
til ſin gyllenne book om ſeders höfligheet haar

blan

nd onnat här om sål edes skrefwit: Pro nobi-
s habendi sunt omnes, qui studiis liberalibus
colunt animum. Pingant alii in clypeis suis
ones, aquilas, tauros & Leopardos: plus ha-
t veræ nobilitatis, qui pro insignibus suis tot
sunt imagines depingere, quot perdidice-
t artes liberales Man må wäl säha medh
Mucio aff L 2 § 43. Dig. de Orig. Jur.
rpe est patricio & nobili & causas oranti, jus
quo versatur, ignorare. Hijt föres och dhet
ska: Der tugendreich ist wolgeborn/ ohn tu-
d adel ist verlorn/ wer tugendsam und tapfer
genugsam der geadelt ist. Hijt länder dhet
r Georgius Stiernhielm säger i sin Hercu-
, Nembl.

Såsom en lampa sin eldh förkofrar och lyser i
mörckre/
Allt medan hon sin spädsl och näringh niuter
aff olio;
Så wil och adelsstånd medh öfning aff adelige
dygder/
Hållas vthi sin glantz: Tryter här aff dyg-
dennes olio;
Slächt blifwer adelsglantz; och lampan hon
tynes i mörcker.
Snödh är en ädelman/ dhen sielff sine dygder
ey ädla/
Snöd är en ädelman/ dhen morsqwedet adlar
allena.

gh sluuter medh dhet Authoris: Adel vtan
gd är lyckta vthan liuus. etc.

ål föreaää/ lärer wäl effterföllia. i.e. Prov. e. 10. v. 9.
hen som går andre wäl före medh godh exem-
l, får wäl effterfölliare. Erasmus haar för-
enskul sagt: Bonus dux bonum reddit comi-
m Sampt Plutarchus vthi Lycurgi lefwer-
; Qui bonum præbet ducem, is facit ut alii

ſnquantur. Här medh kommer dhet Tyſka
öfwerens: Wal vorgehen machet wol na
hen. Hijt länder dhetta: Hwar äger
wa/ ſom präſten. etc.

Syr.c.19.v 5.8.9. ꝛc. **Wänſtra handen bör intet wetta hv**
dhen högra giör. i. e. Man böör
gom / dhet man wil hafwa lönligit/ vppenb
Ovenus Epigrammat. lib. 2. pag. m. 45.
fördhenſtul ſagt om gåfwors gifwande och e
tagande:

Sive quid accipio, ſeu do, cur porrigo de
tram?

Ne, mea quid faciat dextra. ſiniſtra ſciat

Hijt länder dhet Authoris: **Tÿga och tä**
kia kan ingen kränckia. Sampt dh
hoos migh: **Tÿga ſtämmer ingen**
ting. Item: **Hwad tree weeta.**
Item: **Hwad tu hafwer i ſinnet.**

Syr.c.9.v 4. **Wänjer man ſig til ſängerſkor / bl**
man aff them artſpen. i. e. S
gerſkor bedraga medh ſitt ſmicker mången m
Ovenus haar fördhenſtul ſagt: Tutior eſt ſi
lus baſiliſci, quam cantus puellæ. Item:

Tutius in ſilvis baſiliſcum audire fremente
Quam molles cantus fœmine umque melo

Här om kan man och dhet Virgilii förſtå

Fiſtula dulce canit, dum volucrem decipit
auceps.

Wå

Eſa.c.2.v. 12. 13. Jer. c.11 v. 16. 17. Dan. 4. **Wår herre ſtäcker ſulle trädet förr d**
thet wäxer vpp i himmelen. i.
GVDH förnedrar ſulle menniſkian innan m
het ſtijger alt för högt vpp. Här medh ſyn

ſom

nma öfwereens dhe ordh / som dhet Schytiske
änningebodet har hafft vti sin Oration til Ale-
ndrum Magnum, så lydandes: Quid tu ? igno-
, arbores magnas diu crescere, una hora ex-
rpari? stultus est, qui fructus earum spectat,
itudinem non metitur, vide, ne dum ad ca-
men pervenire contendis, cum ipsis ramis,
os comprehenderis decidas. Vid. Curt. lib.
cap. 8. Här medh kommer dhet Tyska wäl
wereens / som så lyder: GOTT läst keinen
wm biß in himmel wachsen. Hijt länder dhet Au-
rädt blijr fulle stäckt, etc.

Wå

ärjan biuder landzfrijdh. Dhetta Gen. 38. v. 36. Joh. 18. v. 23.
ar Doct, Johan Loccen. vthi sin Synops. Jur.
rivat. Dissert. 27. quæst. 1. således giordt på
atin: Defensionem præcipit lex publica. Jäm-
r Grotium de Jur. Bell. & Pac. 2, 20, 8.

ärja biuder frijd / tomma händer
aga wijdh. i. e. Ingen öfwerfaller ger-
a dhen / som haar gewär til at förswara sigh
edh. Dherföre haar Georgius theologus sagt
thi sitt breeff til sin owän Eustochium: Cal-
us qvum sis, ne obversa fronte obnuas arieti.
Dheßvtan plägar man säya: **Swärd håller**
wärd i skijdan.

We

erlden warder wräng / ach gifwe Matth. 5. v. 45.
GVDH en Sahl. affgängh. i. e.
Werlden är stadd i dhet onda. Vid. Burei A, B, C.
Ovenus lib. 1. Epigram. 49. pag. 8. beskrifwer
werldennes wrångheet och orättwijso på dhetta
ätt:
n mnndo nil constat: in orbem vertitur orbis,
Quid mirum, recti qvod sit in orbe nihil?

Här

Här haar dhet Tyska sittrum: Die welt
nahme aller boßheit mit schönen farbe
schmucht. Item: Der teufel ist wirth i
welt / darumb haben fromme leut darinn
herberg. Hijt länder dhet Author haar
Werlden är en hynda.

Wi

Eccl. c. 2. v. 14. Matth. 13. v. 13. 14. 15.

Wijse män haa ögonen i hufwude men dårar i stiärten. i. e. Dhe förs
dige äro försichtige i sine beställningar / me
oförståndige oförsichtige. Erasmus haar för
skul sagt: Frons occipitio prior. Om en
wijsheet haar Terent. Adelph. Act. 3. Scen
sagt: Istuc est sapere, non quod ante p
modo est, videre, sed etiam illa quæ futura
prospicere. Ovenus beskrifwer en rätt wijs
sin tridie book medh sådanne ordh:

Qui rerum novit causas, ac tempora serv
Temperat affectus, ordin. t acta, sapit.

På Tyska heeter dhet så: Ein weiser mann/
seine augen im kopff/ ein narr auf inrucken. Ite
Nach der that versteht auch der narr den r
Dhe Danske säya: Herrens forpanne gior be
gafn end hans nacke. Hijt länder dhet Autho
Efterråd är intet rådh. Sampt d
mitt: **Bättre är wara firi war.** et
Wijs man förstår fulle en hal qwå
wijsa. i. e. En klook karl förstår wäl aff
halff berättelse hwad man än ytterligare säya
Dherföre haar Antipho til Getam hoos Tere
Phorm. Act. 3. sagt: Ah dictum sapienti sat
Sammaledes haar Geta hoos Terent. Phor
Act. Scen. 2. dheße ordh talat om Phormio
Ego hominem callidiorem vidi neminem, qu
Phormionem, venio ad hominem ut dicere
argentum opus esse, & id quo pacto fieret: V

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

dr

anno 726

714e150fd